UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 11 03 20 12 006 8

DR Burşali, Mehmed Ṭahir
438 Osmanli müellifleri
B87
cilt 2

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

Burşali, Mehmed Tahir

عثمانلی مؤلفلری

Osmanlı müellifleri

عثمانلیلرك ظهورندن زمانمزه قدر کلن ومسلککرنده اثر یازان تورك مشایخ ، علما ، شعرا وادبا ، مورخین ، اطبا ، ریاضیون وجوغرافیونك مختصر ترجمهٔ حاللریله اثرلرینه دائر معلومات کافیه‌یی حاویدر .

ایکنجی جلد   cilt 2

محرری :
بروسه‌لی محمد طاهر

معارف عمومیه نظارت جلیله‌سی طرفندن
طبعنه همت بیورلمشدر

استانبول — مطبعهٔ عامره
۱۳۳۳ هجریه
[1914]

DR
438
B87
cilt 2

LIBRARY
MAR 25 1964
UNIVERSITY OF TORONTO
888930

كورانی [ملا شمس الدین احمد بن اسماعیل] « شیخ الاسلام »

اعاظم علمادن اولوب (شهرزور) لیدر. فاتح سلطان محمد دورنده سکز سنه شیخ الاسلاملق ایدن برفاضلدرکه فاتحك مغنیساده بولندقلری اثناده تعلیمنه مأمور اولمشلردی . مؤلفاتی : (غایة الامانی فی تفسیر سبع المثانی) اسمنده‌کی تفسیر شریفی و (الکوثر الجاری علی ریاض البخاری) نامنده‌کی بخاریٔ شریف شرحی ایله ابن تمجیدك صحیحی اوزرینه برشرح لطیفی، تفسیر قاضی‌یه حواشیسی وقصیدهٔ شاطبیه شرحلرندن جعبری‌یه حاشیه‌سی وعروضدن فاتح نامه (شافیه) اسمنده (٦٠٠) بیتلی برمنظومه‌سی، اصول فقهدن (الدرراللوامع) اسمنده (جمع الجوامع) شرحی وعلم قرائتدن (فرائدالدرر فی شرح لوامع الغرر) ی واردر . وفاتی (دولت جنت) ترکیبنك ناطق اولدیغی (٨٩٣)ده، قبری استانبولده یوکسك قالدیرمده‌کی بنا کرده‌سی اولان جامع شریف حظیره‌سنده‌در.

کستلی مصلح الدین مصطفی افندی

اکابر علمادن بحاث، فاضل برذات اولوب (آیدین) سنجاغی مضافاتندن (نازللی) قضاسی قراسندن (کستل) دندر. بدایت تحصیلی (آیدین) ناحیه‌نهایتی(بروسه)ده مولانا (خضربك) مرحومدندر . اکمال تحصیلدن صوکره میر مشارالیهه داماد اولدی . بووسیله ایله بکاك معیدلری اولان خیالی وخواجه زاده ایله برلشه‌رك مصاحبهٔ علمیه‌یه قویولدی .

بعده (مودورنی) و(دیمه‌توقه) مدرسلکارینه دها صوکره (فاتح) طرفندن بنا اولنان مدارس ثماندن برینك مدرسلکنه تعیین اولندی. بوندن صوکره درسعادتده ترقی وتفیض ایده‌رك قاضی عسکرلکله بکام اولدی . (٩٠١) تاریخنده ارتحال ایلیوب حضرت خالد قربنده‌کی (میت قویوسی) دینیلن محله دفن ایدلدی . (شرح عقائده حاشیه‌سی)، (جهت قبله‌یه متعلق رساله‌سی)، (مواقفك یدی ماده‌سنه تعلیقاتی)،(حاشیهٔ عضده حاشیه‌سی)، (صدرالشریعه‌نك مقدمات اربعه‌سنه حاشیه‌سی) واردر . قاضی عسکرلك رتبهٔ علمیه‌سنك روم‌ایلی واناطولی کبی ایکی اولمسی زماننده واقع اولمشدر .

ابو عبدالله محمد محی الدین بن سلیمان بن مسعود رومی
کافیجی -- کافیه‌جی

متبحرین فضلادن صاحب علم وکمال بر ذات اولوب (برغمه) لیدر . تفسیر ، حدیث ، فقه ، اصول ، منطق وعلوم سائره‌ده ید طولا صاحبی اولدیغنه یازدیغی آثار مدققانه شاهددر.
سیوطی کبی بر علامهٔ روزکارك استادی اولدیغنی سویله‌مك وصف کمالنه دائر باشقه سوز ایرادینه حاجت براقماز . مولانا سیوطی (طبقات‌النحاة) نده اون درت سنه صاحب ترجمه‌نك مجلس علمنه دوام ایلدیکنی وهر دفعه‌سنده هیچ ایشتمه‌مش اولدیغی دقائق وغوامض علمیه استماعی صورتیله پك زیاده استفاده واستفاضه ایتدیکنی یازیور . حتی برمصاحبت علمیه اثناسنده سیوطی‌یه « زیدقائم » ترکیبنك اعرابنی سؤال ایدر. مولانای مشارالیه علم نحوده مبتدیلرك بیله کمال سهولتله حل ایده بیله‌جکلری بویله بر سؤالك ایرادینی عادتا مقصد استخفافه حمل ایتمك ایسته‌یه‌رك تأثر وانفعالنی کتم ایده‌مز . او فاضل دقائقبین ایسه بو تأثره انتقال ایله بو جمله‌ده یوز اون اوچ مبحث اولدیغنی درمیان ایدنجه سیوطی بیان حیرتله: «بومباحث غامضه‌یی ایشتمدکجه مجلس علمکزدن قالقمق احتمالی یوقدر .» جوابیله ایضاحات نیازنده بولنور. صاحب ترجمه‌ده بوکا دائر یازمش اولدیغی رساله‌سنی ایراد ایده‌رك سیوطی مرحوم کاملا استنساخ ایله‌مشدر .
مبادئ علومی مملکتنده بعدالتحصیل تزیید کمالات ایچون طریق سیاحتی اختیار ایله اناطولی، ایران ، آسیای وسطی‌یی دور ایله‌یوب بر چوق اعلام علما ایله ملاقات ایله‌مشدر .

از جمله مولانا شمس‌الدین فناری ، مولانا ابن ملك ، مولانا برهان‌الدین حیدر ، مولانا واجد ، حافظ‌الدین ابن بزازی ایله کوریشه‌رك مصاحبات علمیه‌لرندن حصه‌دار فوائد اولمشدر. ملوك مصریه‌دن (اشرف بر سبای) [۱] زماننده مصر قاهره‌یه کیده‌رك فضلای مملکتله مصاحبات ومباحثات علمیه‌یه کیریشمش وجمله‌سی قدرت علمیه‌سنی شهرت شایعه‌سنه فائق بولدقلرینی اعتراف ایله تدریسات فاضلانه‌سندن استفاده‌یه شتاب ایتدیلر . ذکر اولنان اشرف بر سبای مولانای مشارالیهه فوق‌العاده اعزاز واکرام ایتمش ومشیخت شیخونیه‌یی توجیه ایله‌مشدر .

صاحب ترجمه علوم متنوعه‌یه ، بالخاصه معقولاته دائر بر چوق آثار یازمش ایسه‌ده قسم اعظمنی عندالایجاب رسائل مختصره صورتنده تحریر ایتمش وضبط ومحافظه‌لرینه تقید ایله‌مه‌مشدر. حتی سیوطی ، طبقات نحاته درج ایتمك اوزره کندیسندن اسامی مؤلفاتنی ایسته‌مش ایسه‌ده آثارینك اسامیسنی اونوتمش اولدیغی ، تعدادینه مقتدر اوله‌مایه‌جغی جوابنی آلمشدر . عزیز

[۱] بارس بك

مشارالیهك عرفاء صوفیه‌یه واصحاب صدق وصلاحه محبتی ارباب جهل وضلاله نفرتی وار ایدی. اکثر اطواری لاقیدانه اولوب دنیایه میل والتفاتی یوق ایدی . سکسزیوز یتمش طقوزده ارتحال ایله‌دی .

عصری فضلاسندن شهاب‌الدین منصور :

بکت علی‌الشیخ محی‌الدین کافیه‌جی [١]
عیوننا بدموع من دم المهج

مطلعنی حاوی مرثیه‌سیله تأثرات عمومیه‌یی تصویر ایتمکه چالیشمشدر .

مؤلفات فاضلانه‌لری پك متنوع اولوب بعضیلری شونلردر :

(١) التیسیر فی علم‌التفسیر
(٢) انوارالسعادة فی شرح کلمةالشهادة
(٣) تشریح مسألةالاستثناء
(٤) الاشراق فی مراتب‌الطباق
(٥) شرح قواعدالاعراب
(٦) سیف‌القضاة علی‌البغاة
(٧) شرح الاسماءالحسنی
(٨) مختصر فی‌علم‌الحدیث
(٩) شرح‌العقائد العضدیة [٢]
(١٠) الفرح والسرور فی‌بیان‌المذاهب
(١١) نزهةالارواح وغبطةالاشباح فی‌التصوف
(١٢) وجیزالنظام فی اظهار مواردالاحکام
(١٣) شرح تهذیب‌المنطق والکلام
(١٤) منبع‌الدرر فی علم‌الاثر
(١٥) منازل الارواح
(١٦) عقدالفرائد

---

[١] مشارالیهك کافیه‌جی شهرتیله اشتهارینه ابن حاجب مرحومك فن نحودن (کافیه) نام اثر دقیقنی پك چوق دفعه‌لر تدریس ایلمسی سبب اولدیغنی امام سیوطی مرحوم (لب‌اللباب فی تحریرالانساب) نده بیان ایله‌مشدر.

[٢] علامه جلال‌الدین دوانی ایله علماء عثمانیه‌دن [١١٦٠] تاریخنده وفات ایدن طریقتجی زاده سید مصطفای انقره‌وی و[١١٣٤]ده وفات ایدن‌شهری‌سلیمان فاضل افندیلر طرفلرندن‌ده شرح اولونمشدر.

(١٧) المختصر المفيد فى علم التاريخ
(١٨) حل الاشكال فى مباحث الاشكال فى الهندسة
(١٩) تفسير الآيات المتشابهات
(٢٠) نزهة الاخوان فى تفسير قوله تعالى (يالوط انا رسل ربك . .)
(٢١) نزهة المعرب فى المشرق والمغرب
(٢٢) (زيد قائم) جملەسنه دائر يوز اون اوچ بحثى حاوى رساله
(٢٣) ترغيب فى كشف رموز التهذيب
(٢٤) معراج الطبقات ورفع الدرجات لاهل الفهم والثقات
(٢٥) قبلة الارواح
(٢٦) الكافى الشافى
(٢٧) النزهة فى روضة الروح والنفس
(٢٨) قرار الوجد فى شرح الحمد
(٢٩) سيف الحمد والنصرة
(٣٠) حسن الختام للمرام
(٣١) انس الانيس فى معرفة شان النفس النفيس
(٣٢) رسالهٔ مستقله بعلم النفس ووجوه القراآت
(٣٣) الهداية لبيان الخلق والتكوين
(٣٤) زين الفرح بميلاد النبى سيد الانام
(٣٥) نيل المرام
(٣٦) كشف النقاب للاصحاب والاحباب
(٣٧) الكافى فى بيان الصف المستطيل جداً
(٣٨) رمز الخطاب بر شح العباب
(٣٩) خلاصة الاقوال (فى حديث انما الاعمال بالنيات)
(٤٠) نشاط الصدور فى شرح كتاب الفرح والسرور
(٤١) سيف الملوك و الحكام المرشد لهم الى سبيل الحق والاحكام

كمال الدين اسماعيل قرەمانى « قره كمال »

منلا خسرو وخياليدن تلمذ ايلەمش بر فاضلدر. مؤلفاتى: (حاشيهٔ قاضى)، (حاشيهٔ كشاف)،

[illegible] (٨٧١١)
[illegible]

[illegible]

[illegible] (٧٤١١) [illegible]

[illegible]

[illegible] (٣٧٠١) [illegible]

[illegible]

[illegible] (٠٨٦) [illegible]

ایله‌دی (کتاب‌الاستعاره) اسمنده بر اثریله (فریده عصام) ی اوزرینه‌ده حاشیه‌سی واردر. آثاری غیر مطبوعدر.

کوموجنه‌لی محمد بن احمد

علمادن بر ذات اولوب (ترجمهٔ طریقت محمدیه)، (شرح ابیات نونیه)، (رسالهٔ ارادهٔ جزئیه) کبی آثاری واردر. (١٢٠٣) ده درسعادتده ارتحال ایده‌رك (امیربخاری) یه دفن ایدلدی.

کلنبوی اسماعیل افندی

(آیدین) ولایتنك (صاروخان) سنجاغی ملحقاتندن (قرق‌آغاج) قضاسی نواحیسندن (کلنبه) ناحیه‌سندن اولمسندن ناشی (کلنبه‌وی) شهرتیله شهرتشعار اولان محقق ذوفنون (اسماعیل افندی) مرحوم حقنده (قاموس‌الاعلام) ده مندرج شو « کلنبوی متأخرین علماء عثمانیه‌دن اولوب کلنبه‌لیدر. علم آدابده مؤلفك اسمیله معروف کوزل بر متنی واردر. ترجمهٔ حالنه دسترس اولنه‌مدی » عباره فاضل مشارالیهك بالوجوه بیلنمسی لازمکلان ترجمهٔ حالنه کافی اولمدیغی اشکار اولدیغندن بو بابده‌کی مقصدی تأمینه کافی اولمق ارزوه (تسالیا) قطعه‌سنده‌کی (یکیشهر) ده سنك مزارنده محرر اولان شو : (سابقاً یکیشهر قاضیسی افضل‌المتأخرین عمدة المصنفین مرحوم ومغفورله کلنبوی اسماعیل افندی روحیچون فاتحه) عباره ایله اسامیٔ مؤلفاتنه دائر تتبعات ناچیزانهم نتیجه‌سی اوله‌رق دسترس اوله‌بیلدیکم آثاری علاوه ایدلدی. ریاضیون فصلنده‌ده قسماً ترجمهٔ حالیله علوم ریاضیه‌ده‌کی بهره‌سنه دائر معلومات لازمه درج اولوندی.

کوزی بویوك زاده ابراهیم افندی

قیصریه علماسندن اولوب اکمال تحصیلی خادمی مرحومك تلمیذ خاصی بویوك حسین افندیدندر. وفاتی (١٢٥٣) ده قبری « خادم » ده‌در. مؤلفاتی فنون مختلفه‌دن باحث ٣١ رساله‌یی حاوی مطبوع مجموعه ایله (تفسیر جزء نبأ)، (رساله فی حق المرفوعات)، (تقریر الاستعاره)، (شرح

[illegible]

[illegible] (١٨٨٧) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١٨٥٧) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١٨٥٨) [illegible]

[illegible] (١٨٨٨) [illegible]

[illegible]

[illegible]

كوردوسلی حاجی خلیل افندی

فضلادن برذات اولوب (كوردوس) ك (قایاجق) ناحیه‌سندندر . اقحصارده (حاجی عمر) افندیدن مقدمات علومی بعدالتحصیل (قرق آغاج) ده (یكن‌عثمان) افندینك رحلهٔ تدریسنده آلتی سنه بولندقدن صوكره (استانبول)ه عزیمتله مشهور «ویدینلی خواجه» مرحومك درسنه اوطورمش ایسه‌ده برمدت صوكره معذرت وجودیه طولاییسیله « قرق آغاج »ه عودت وآنف البیان (یكن عثمان) افندینك درسنه ملازمتله اخذ اجازت ایله‌مشدر. بعده ترجمهٔ حالی آتیده محرر « بابا كویلی » (حاجی‌احمد) افندیدنده ادبیات عربیه وفارسیه تحصیل ایله‌یوب (مثنویٔ شریف) ایله (مقامات حریری) یی اكمال ایله‌یه‌رك (قایاجق) ه عودتله (یكن‌عثمان) افندینك استاذی ودایسی اولان آتی‌الترجمه (قرق آغاجلی) (بویوك حاجی سلیمان) افندیدن‌ده اجازت آلمشدر. او صره‌ده (كوردوس) دن وقوع‌بولان آرزوی عمومی اوزرینـه اورایه كله‌رك تأهل ایتمش و (اوزون‌چام) مدرسه‌سنه یكرمی حجره داها علاوه ایله وفاتنه قدر بش دفعه اجازت ویرمكه موفق اولمشدر . (١٢٩١) ده ارتحال آخرت ایده‌رك قصبه‌نك غربنده بولنان (شهیدلر) نام دیكر (آغالر) قبرستاننه دفن ایدلدی. (تصدیقات) اوزرینه برحاشیه‌ایله علم قرائتدن (جزری) یی شرح وایضاح ایتمش و (تلخیص) و (مرقات) متلرینك مباحث مهمه‌سنه دائر یازدیغی تعلیقات همان سكز اون رساله تشكیل ایده‌جك یوزلرجه صحیفه وجوده كتیرمشدر .

كریم افندی « خواجه عبدالكریم افندی »

درسعادتده تحصیلنی اكمالدن صوكره اوروپایه‌ده كیده‌رك برقاچ سنه مرورنده عودت ایله‌مشدی. علوم‌دینیه ومعارف‌شرقیه‌ایله السنه وترقیات غربیه‌یه واقف برفاضل حكیم اولوب (اماسیه) لیدر. اوروپادن عودتنده استانبولده تدریس وتألیف ایله مشغول اولدیلر . بعدالعوده انكلیز كریم افندی شهرتیله بنام اولدی . آخر تدریسلری علوم نقلیه وفنون حاضره‌یه تطبیق ایده‌رك (تفسیر قاضی) اولمش ایدی. آثار مطبوعهٔ عربیه‌سی : (میزان‌العدل فی‌المنطق وحاشیه)، (جامع‌الحقایق ـ شرح هدایة)، (حاشیهٔ سیلكوتی علی‌التصورات) در. تركیه‌سی : (زبدهٔ علم صرف وشرح امثله)، (رسالهٔ قضاوقدر)، (رسالهٔ حركة زمان)، (رسالهٔ روح) ، (قصهٔ سلامان وابسال) اولوب اكبر مؤلفاتی ناتمام قالان (ابن سینا) نك (شفا) نامنده اثر حكمی‌سنك شرحیدر .

وفاتی (١٣٠٣) ده مرقدی (فاتح) جامع شریفی حظیره‌سنده‌در . زمانمزده وجودیله افتخار اولونور علمادن ایدی .

(ل)

لطفی « ملا » صاری لطفی

علوم عربیه‌ده متبحر وفنون ریاضیه‌ده متمیز حکیم بر ذات اولوب (توقات) لیدر. علوم عربیه وادبیه‌یی سنان‌پاشادن فنون ریاضیه‌یی علی قوشجیدن تعلم ایله‌مشدر. سلطان بایزید ثانی‌یه فوق‌الغایه‌تقربی رقیبلرینك بالخاصه باشده‌خطیب زاده اولمق اوزره (عذاری) وسائره کبی همپاسنك بادئ حسدی اولدیغندن بوانصافسز حسودلرك حضورشاهانه‌ده ملانك الحادینه دائر ایتدکلری شهادت غرضکارانه‌لری اوزرینه هر نصلسه (٩٠٠) تاریخنده آت میداننده اعدام اولوندی . بو حاله بالخاصه علم وفن نامنه تأسف اولونور . (خلاف واقع بود)، (ولقدمات شهیدا)، (تلف نفس نفیس) ترکیبلری تاریخ‌شهادتیدر. شرح مطالعه، سید شریفك‌شرح‌مفتاحنه حاشیه‌سی واقسام علومدن یوز قدرینك موضوعاتنی معرف (موضوعات) رساله‌سیله مشارالیه سیدشریفه بحث موضوعده یدی اسئله ترتیب ایده‌رك (السبع‌الشداد) عنوانیله توسیم ایتدیکی اسئله‌سی اولدیغی کبی (حاشیه علی‌شرح عقائد نسفیه)، (رساله فی‌تحقیق‌الایمان)، (رساله فی‌علم‌الاداب)، (المطالب‌الالهیة) اسملرنده دیکر اثرلریله بر خیلی تعلیقاتی‌ده واردر . بخاریٔ شریفه برمقدار شرحی اولدیغی و (٥٨١) ده وفات ایدن ابی بکر عبدالله بغدادی‌نك (فرج بعدالشدة) نام کتابنی‌ده ترجمه ایتدیکنی دولکر زاده محمد چلبی‌دن نقلاً ترجمهٔ حالنی یازان حالت‌بك مرحوم یازییور . تربه‌سی جوار ایوبده یاودود اسکله‌سی یانده دفتردار محمودچلبی مسجدی قربنده‌در. علامهٔ روم ابن کمال حلقهٔ تدریسنده یتیشنلرك اك مشهورلرندندر . مفصل ترجمهٔ حالی (١٢٩٠) تاریخنده حالت بك مرحوم طرفندن یازیله‌رق طبع ایدلمش اولدیغی کبی وقتیله (دولاب) اسمنده‌کی رسالهٔ موقوته‌یه‌ده درج ونقل اولونمشدی .

[illegible]

[illegible] (٠٧٧)

[illegible] (٥٧٨) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (٦٠٧) [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] : [illegible]
[illegible] : [illegible]

[illegible] (٣٥٦) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (٥٨٧) [illegible] (٠٠٦) [illegible]

[illegible]

[illegible] (٨)

[illegible]
[illegible] (٧٦٦) [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] (٨٦٦) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible] (٨٨٦) [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

(٦) ([illegible])
(٧) ([illegible])
(٨) ([illegible])
(٩) ([illegible])
(٥) ([illegible])
(٣) ([illegible])
(٨) ([illegible])

[illegible]

[illegible] ([illegible]) [illegible] (٨) ([illegible])

[illegible]

[illegible] (١) ([illegible])

[illegible]

[illegible] (١٠٠٠) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ([illegible] – [illegible]) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ([illegible]) [illegible] ([illegible])

[illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible] (٧٧٦) [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible] (١٠٠٠) [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (٣١)

[illegible] (٨١)

[illegible] (٨١)

[illegible]

[illegible] ٥٨٨ [illegible] (١١)

[illegible] (٠١)

[illegible]
[illegible] (٣٨٠١) [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible] :
[illegible] (٠٨٠١) [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible] :
:(٦٠٠١) [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (٨٠٠١) [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(١٠٩٣) تاریخنده وفات ایتدی . طوپ قاپی خارجنده قاضی زاده محمد افندی یاننه دفن ایدلدی .

مؤلفاتی :

(شرح مسلم، رساله فی علم القرائة ، رساله فی علم النحو ، شرح ملتقی ، تعلیقات علی الجامی ، رساله فی الاشکال الاربعة من المنطق ، تنویر الاذهان والضمائر فی شرح الاشباه والنظائر) در. علم حدیثدن (مسلم) شرحی آثارینك الك مهمیدر .

محمد امین افندی « شیخ الاسلام »

مشهور فتاوی صاحبی فاضل برذات اولوب آنقره‌لیدر . (تنویر) ه حاشیهٔ مفصله‌سی واردر . (١٠٩٨) ده درسعادتده ارتحال ایده‌رك سلطان سلیم جوارنده (قوغه‌جی دده) قربنه دفن ایدلدی .

محمد بن احمد بن ابراهیم

علمادن برذات اولوب (استانبول) ده تدریس ایله امرار حیات ایله‌دی . آتی‌ده‌کی آثاری قلیج علی پاشا کتبخانه‌سنده کورولدی :

برهان — ترجمهٔ طریقت محمدیه
درة البرهانیه (عقائددن)
ترجمهٔ منیة المصلی
برنجی اثرینی (١٠٧٥) ده اکمال ایتمشدر .

منیری بلغرادی

علماء کرامدن برذات اولوب بوسنه‌لیدر . (بلغراد) ده اختیار اقامتله نشر علوم ایله‌دی . (تحفة النصیحة ، سبل الهدی ، مناقب المتقین) نامرلنده‌کی تألیفیله اقالیم سبعه واحوالنه دائر (سبعیات) اسمنده جغرافیای قدیمه عائد براثری واردر .

سلطان احمد اول دوری اواخرنده (بلغراد) ده وفات ایله‌دی جهلهٔ متصوفه‌دن بعضیلرینك

احوالنی کورویده بوطائفهٔ علیه‌نك عمومی حقنده سوء ظن اولونماسی موافق عقل وانصاف اوله‌میه‌جغنه دائر عزیز محمود هدائی وحسین لامکانی حضراتنك بوذاته مکتوبلری واردر .

(١٠٢٩) تاریخنده درسعادتده وفات ایدن (علی) افندی‌ده (بلغراد) دن یتیشن فضلادندر . بوذاتك (شرح سراجیهٔ ملا) یه حاشیه‌سی وفرائضده مستقل متنی واردر .

موستاری محمود افندی

فضلادن وزمرهٔ قضاتدن برذاتدر . حلب قاضیسی ایکن (١٠٩٩) تاریخنده ارتحال ایله‌دی .

آثاری :

(شرح عروض اندلسی ، شرح ملا جامی الی منصوبات ، بدیعه من‌البدیع) وسائره‌در .

(فتاوای احمدیه) صاحبی (احمد) افندی‌ده موستاردن یتیشن فضلادندر .

مصلح‌الدین موسی افندی «شیخ عماد زاده»

مقدمات علومی کوردکدن صوکره بلاد عرب وعجمه سیاحتله عودتنده افضل زاده‌دن تکمیل نسخ ایله‌دی . بعده مملکتی اولان آماسیه‌یه عودتله سلطان بایزید ثانی کتبخانه‌سنه حافظ کتب تعیین اولوندی .

وفاتی :

[٩٣٦]ده ارتحال ایتدی . اواخر عمرنده مسلك قویم تصوفه سالك اولمش ایدی . الزم مسائل فقهیه‌یی جامع اولمق اوزره اون‌عدد فتاوای مقبوله‌دن جمع وترتیبنه بذل همت ایله‌دیکی (مخزن‌الفقه) نامنده‌کی اثرینی مؤخراً مفصل برصورتده شرح ایله‌مشدر هرایکیسی‌ده غیر مطبوعدر . سلطان (محمد بن بایزید) خان معاصری اولوب علم اخلاقدن تورکجه (مرآت الملوك) مؤلفی کوموشلی زاده (احمدحسام‌الدین) افندی‌ده (آماسیه)دن یتیشن فضلادندر .

محمد بن عبدالرسول برزنجی

فحول علمادن برذات اولوب (سلیمانیه) لیدر . (١١٠٣) تاریخنده مجاور بولوندیغی

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

يونسه قدر (حاشيه على البيضاوى) منطقدن (حسام كاتى حاشيه‌سى محى‌الدين طالشى‌يه حاشيه) (علاقه‌شرحى) (عزى شرحى سعدالدينه تعليقات) (رساله‌فى‌ردقدم‌العالم) (اختلاف مابين سيد شريف وسعدالدين) وسائره‌در . برده حكماء ايله متكلمين ومعتزله ايله اشاعره، اشاعره‌ايله ماتريديه بينلرنده‌كى اختلافاتى مبين (خلافيات) اسمنده براثرى وينه حكمانك (ماثبت قدمه‌امتنع عدمه) كلامى اوزرينه (تهافت) نامنده برساله‌سى واردر . اشبو آثاردن يالكز (اختلاف) مطبوعدر .

محمد بن عمر دارنده‌وى

فضلادن برذات اولوب (١١٥٢) تاريخنده ارتحال ايتدى .

آثارى :

(شرح‌حسينيه) (شرح مسائل‌ثلث‌بالهيأت‌والفقه) (تعليقات على‌بعض‌المواضع للقاضى)در .

مصطفى بن عبدالرحمن ازميرى

علم‌قرائت متخصصلرندن برفاضلدر. (١١٥٥) تاريخنده مصرده وفات‌ايلدى.

مؤلفاتى :

(عمدة‌الفرقان فى وجوه‌القرآن) (بدايع البرهان فى علم‌القرآن) (مختصر النشر الكبير) (تقريب حصول مقاصد) وسائره‌در.

سلطان سليمان قانونى دورنده وفات ايدن فاتح خطيبى (سورمه‌لى زاده محمد) افندى ده علم‌قرائته كاليله واقف برذات اولوب مشهور (قصيدهٔ شاطبى)يه بحروز حافده ورويده موافق برقصيده نظم‌ايله‌مش ومؤخراً قرائت سبعه‌يه ملحق اولان قرائت‌ثلثهٔ جمله‌يى وشيوخ روانى‌بيان ايتمك اوزره مكملاً شرح ايله‌مشدر . (١٢٦٧) تاريخنده وفات ايده‌رك سليمانيه جامع شريفى حظيره‌سنه دفن اولونان تشريفاتجى شهرى (عاكف) افنديكده (٣٩٨) صحيفه‌دن‌عبارت (مرآة قرآن) اسمنده اثر مقبولى واردر .

(١٢٠٠) كسور تاريخلرنده حجازده وفات ايدن شومنيلى حافظ حلمى افندى ده علم‌قرائت متخصصلرندن برذات اولوب (منظوم تجويد) (منظوم‌شروط‌صلوة) (منظوم‌سجاوند)كبى آثارى واردر . مدت مديده واردار يكيجه‌سنده اقامت ايله‌مشدى . غازى اوره‌نوس بك احفادينك سنك مزارلرنده كوزل تاريخلرى كورولمكده‌در . عربى‌العباره برده ختم دعاسى يازمشدر .

آثارندن باشدن ایکیسی برده اولمق اوزره مطبوعدر. دیاربکرولایتی داخلنده (پالو) قصبه‌لی (حامد بن الحاج عبدالفتاح) افندینکده علم قرائتدن (زبدة العرفان) اسمنده مطبوع عربی العباره بر اثری واردر . علم تجوید متخصصلرندن شعبان افندینکده (تجوید) رساله‌سی موجوددر . مشهور قره‌باش تجویدینی شرح ایدن استانبولده خواجه‌پاشا امامی حسن افندی‌ده قرادن برذاتدر . مرعشلی محمد بن یحیی افندینکده (انفعی) اسمیله (١١٣١)ده تورکجه برتجوید رساله‌سی واردر.

محمد امین اسکداری

علوم عربیه‌نك اکثر شعباتنده بهرهٔ کلی صاحبی افاضلدن برذات اولوب پیر عالی (عزیز محمود هدائی) حضرتلرینك کریمه زاده‌لری (سید عبدالحی) افندینك مخدومیدر . سن فرقه دخولیله برابر زمانی فضلاسندن تلقیٔ علومه ابتدار ایله شرکاسی آره‌سنده متمیز بر حالده اخذ اجازته مظهریتدن صوکره علی الاصول تدریس علومه باشلادی . وآز زمانده انتشار ایدن صیت فضلنه بناءً حلقهٔ تدریسنه پك چوق طالبین علم طوپلاندی . واعطای اجازه‌یه موفق اوله‌رق تألیف آثار ایله مشغول ایکن (معدن الفضل والادب) ترکیبنك دلالتی اولان(١١٤٩) تاریخنده ارتحال ایله‌دی . (اسکدار) ده (بلبل دره‌سی) قبرستاننده مدفوندر. طریقت جلوتیه‌یه انتساب ایله‌ده آیریجه مستفیض اولمشلردر . کتابلریله متروکات علمیه‌سی (عتیق والده سلطان) مدرسی اولوب (امیر خواجه) دیمکله معروف (عبدالقادر) افندی‌یه انتقال ایله‌مش ؛ بوذاتك وفاتیله‌ده والدهٔ مشارالیها جامع شریفی دولابنده حفظ ایدلمشدر. بوکتابلرك قسم اعظمی الیوم جامع شریفك قبله‌جهتنده اوقاف نظارتی همتیله احیا ایدیلن کتبخانه‌ده محفوظدر. آثار فاضلانه‌لری اوتوزی متجاوز اولوب کورولەبیلنلری بروجه آتیدر :

(١) — قاضی بیضاوی‌نك فاتحه تفسیرینه حاشیه (خط دستیله محرر نسخه‌سی کتبخانهٔ مذکوره‌دەدر) .

(٢) — درر حاشیه‌سی » » »

(٣) — منار شرحی نضرة النظار » » »

(٤) — جلال دوانینك اثبات واجب رساله‌سی حاشیه‌سنه حاشیه » » »

(٥) — قصیدهٔ نونیه شرحنه حاشیه » » »

(٦) — میرابوالفتحك آداب حاشیه‌سنه حاشیه » » »

(٧) — عقائد عضدیه‌نك علم بحثنه شرح » » »

(٨) ــ برکوی محمد افندینك آداب رساله‌سنه شرح (خط دستیله محرر نسخه‌سی کتبخانهٔ مذکوره‌ده‌در)
(٩) ــ عصامك وضعیه شرحنه حاشیه » » »
(١٠) ــ اثبات تناهی الابعاد و بطلان تسلسله دائر سؤال وجوابلی براهین خمس شرحی »
(١١) ــ عقائد نسفیه شرحنه حاشیه
(١٢) ــ جهت وحدت رساله‌سی (مطبوعدر)
(١٣) ــ اجزای قضیه رساله‌سی »
(١٤) ــ وحدت وجود رساله‌سی
(١٥) ــ عقائد نسفیه شرحنه خیالی‌نك حاشیه‌سنه حاشیه
(١٦) ــ کافیه شرحی ملا جامی‌یه حاشیه
(١٧) ــ حیاتی حاشیه‌سنه تعلیقات
(١٨) ــ علم حسابدن بهائیه‌یه شرح
(١٩) ــ میرزا جانك اثبات واجب رساله‌سنه حاشیه
(٢٠) ــ فناری حاشیه‌سی قره خلیل افندی‌یه حاشیه
(٢١) ــ نحودن عصامه حاشیه (مطبوعدر)
(٢٢) ــ سید شریفك مطول حاشیه‌سنه حاشیه
(٢٣) ــ مفهومات قضایا رساله‌سی

بونلردن باشقه علامه (عینی) مرحومك (٢٤) جلددن عبارت (عقد الجمان) اسمنده‌کی تاریخ مشهورینك جلد اولنی‌ده ترجمه ایتمشدرکه خط دستیله محرر نسخه‌سی الیوم اوتوز بش بیك کتب متنوعه‌یی حاوی اولان (ییلدیز) کتبخانه‌سنده‌در .

مصطفای موستاری

اصحاب فضیلت و ابرارامتدن بر ذات عالی اولوب بوسنه قطعه‌سنده (یویو) لقبیله معروف ایدی . سن فرقه وصولنده مقدمات علومی فضلادن اولان پدری (یوسف) افندیدن بعد التعلم (١٠٨٨) سنه‌سنده (استانبول) ه کله‌رك اوعصرك بنام علماسندن وموالیدن صالح وتیره‌وی قره بکر وعرب زاده‌کی ذواتدن اکمال تحصیل ایلدی . بو اثناده یعنی (١١٠٤) تاریخنده مملکتی مفتیسی حسن افندینك وقوع وفاتنه مبنی وطنداشلرینك دعوت والتماسلرینه تبعاً (موستار) مفتیلکنی قبول ایلیوب مادام العمر تدریس وتألیف ایله بالاشتغال (١١١٩) ده ارتحال ایده‌رك (موستار) ده‌کی مقابر مسلمینه دفن ایدلدی . مفصلجه ترجمهٔ حالی عربی العباره اولمق اوزره

قاتى برادرى اولان مدرسيدن (اوبياچ) لقيله ملقب ابراهيم افندى طرفندن يازلمشدر كه بروجه آتى ايكى وفات مصرعلرى اوترجمهٔ حالدن منقولدر :

قد انتقل ينابيع العلوم جمعاً | ١١١٩
ارتحل به شان الكمال |

آثار فاضلانه‌لرى :

١ — مفتاح الحصول فى شرح مرآة الاصول .

٢ — رسالة فى علم الاداب المسمى بخلاصة الاداب (ايلك مؤلفاتى اولوب هر ايكيسنى‌ده اكمال تحصيله قريب تأليف ايتمشدر .)

٣ — شرح الشمسيه فى المنطق المسمى بشرح الجديد .

٤ — شرح على انموذج الزمخشرى فى النحو المسمى بفوائد العبديه .

٥ — شرح على قصيدة اللاميه فى الكلام المسمى ببدر المعالى فى شرح الامالى .

٦ — حاشية على شرح قصيدة اللاميه للفاضل قره‌باغى .

٧ — حاشيه على شرح الرسالة العضديه فى الوضع للفاضل عصام .

٨ — شرح على المغنى فى الاصول المسمى بفتح الاسرار .

٩ — شرح على منتخب فى الاصول المسمى بمنتخب الاصول .

١٠ — شرح على الرسالة النسفيه فى الفرائض .

١١ — رسالة فى الفرائض المسمى بلب الفرائض.

١٢ — مجالس لطيفة فى الموعظة المسمى بنفائس المجالس .

١٣ — شرح منظومهٔ شاهدى المسمى بحله منظومه (١١١٠ تاريخلى مؤلف خطيله محرر اولان نسخه‌سى فضلاى عسكريه‌دن بغدادى اسماعيل پاشا حضرتلرينك كتبخانه‌لرنده‌در .)

١٤ — شرح على التهذيب فى المنطق والكلام للعلامة سعدالدين تفتازانى (اخر تاليفاتى اولوب ١١١٨ ده مؤلفدر .)

١٥ — شرح لب الفرائض (ديباجه‌سنده طقوز كونده تأليف ايتديكنى بيان ايدييور .)

١٦ — حاشية على شرح الاداب للفاضل مسعود رومى .

١٧ — شرح على رسالة السمرقنديه فى الاداب .

١٨ — شرح كبير على رسالة خلاصة الاداب .

١٩ — شرح صغير على رسالة خلاصة الاداب .

٢٠ — شرح على الحنفية فى الاداب .

٢١ — حاشية على الفوائد الميرى فى الاداب .

٢٢ — حاشية على شرح العلامة فى الاداب .
٢٣ — تطبيقات على حاشية شيخ الاسلام الهروى على المختصر فى المعانى .
٢٤ — شرح ايساغوجى فى المنطق (آثارندن يالكز بواثرى مطبوعدر.)
٢٥ — شرح على ديباجة المختصر فى المعانى .

بونلردن باشقه مطالعه ايتديكى كتب متنوعه نك اكثريسنه تعليقاتى اولديغى كبى اوقوديغى كتابلردن آلتمش كسورينيده استنساخ ايتديكى تركه سنده كورولمشدر .

تأهل ايتمشسه ده اولادى اولمامشدر . وفاتنه بادى اولان مرض صوريسى تمنيسى وجهله اوچ كون دوام ايتمشدر. تربه سى اليوم زيارتكاه مؤمنيندر .

مصنفك بكر احمد افندى

مؤلفيندن برذات اولوب (موغله) قراسندن [مه سه ولى] قريه سندندر اك متعارف اثرى استادى (محمود انطاقى) نك علم بياندن مشهور [علاقه] يه [١١٤٩] تاريخنده يازديغى شرح مطبوعدر . قصيدهٔ برئه يه ده شرحى وارسه ده غير مطبوعدر .

مصطفى بن ابراهيم افندى

علوم عربيه منتسبلرندن بر ذات اولوب تحصيلى درسعادتده نشرى [بيغا] سنجاغنده در. [١٢٠٧] تاريخنده شهيداً ارتحال ايده رك [بايراميچ] قضاسنك [قوطلو اوبه] قريه سنده [چاندير] نام محله دفن ايدلدى .

(تحفة الاخوان) اسمنده كى مطبوع (عوامل تحفه سى) ميان طلابده متداولدر . آثار سائره سى وارسه ده غير مطبوعدر .

ملا حسين بن اسكندر

فضلادن برذات اولوب بروجه آتى آثارى واردر: (مجمع المهمات الدينية على مذهب الحنفية) (اباب التجويد للقرآن المجيد) (مفتاح العبادة ووسيلة السعادة) :

مفتى زاده محمد صادق ارزنجانى

علوم آليه ده وقوف تام اصحابندن بر ذاتدر . آثار مطبوعه سى : (شرح على الحسينيه

الاداب) (حاشيه على التصورات من المنطق) (حاشيه على التصديقات من المنطق) (حاشيه على استعارة عصام) وسائره‌در. (١٢٢٣) ده وفات ايلدى. اسكداروه عاديه‌دن قره‌جه احمده كيدن جاده‌نك صاغ طرفنده مدفوندر. عاشرافندى كتبخانه‌سنده سورهٔ فاتحه حاشيه‌سى واردر.

محمود بن حافظ حسن مغنيساوى

فضلادن برذات اولوب (قره دكز) ساحلندندر . زماننده (قره محمود) لقيله مشهور ايدى . (مغنيسا) ده (چاشنيكير) مدرسه‌سى مدرسلكنده بولونه‌رق نشر علوم ايله‌دى . (١٢٢٢) تاريخنده ارتحال ايتدى . (پاشا مزارلغى) دينيلن مزارستانك يول كنارنده مصنفيندن (طاط زاده حسن) افندى مرحومك يانته دفن‌ايدلدى. (مغنى‌الطلاب) اسمنده‌كى سهل العباره مطبوع (ايساغوجى) شرحى مشهوردر . شيخ (عبد الرحمن بن صغير) ك (السلم المرونق) نامنده‌كى اثر منطقيسنى‌ده شرح ايتمشدر .

محمد ازميرى

مؤلفيندن برذات اولوب (ازمير) ك (بوجه) قريه‌سندندر . خط دستيله برمجموعه‌ده بروجه آتى رسائلى منظورم اولاى :
زمانه دائر برقيد بوقسه‌ده (١٠٠٠) تاريخدن صوكره اولديغى آكلاشيلور . آثارى :

(١) — رسالة فى بيان وضع الحكمة فى‌وضع الاحكام وبيان فضيلة العلم.
(٢) — قضا وقدر
(٣) — ذكر الخفى والجهرى
(٤) — نزهة العقايد وزبدة الفوائد
(٥) — تحقيق كيفية وزن الاعمال
(٦) — شرح دعاء التحيات

محمد بن مصطفى علائيه‌وى

علماء اعلامدن برذات اولوب (١٢٣٤) ده (قونيه)ده ارتحال ايدرك جوارمولانايه دفن ايلدى . آثارى : (شرح على نتيجه الاصول) (شرح على اداب لكفوى) (شرح ارادهٔ جزئيه) (شرح على اواخر مجامع الاصول للخادمى) (رسالهٔ لام تعريف) در .
(المرصود) مؤلفى (عبد اللطيف بن على) ده (علائيه) دن يتيشن فضلادندر.

٣

مرعشی محمد افندی

علوم عربیه‌نك اكثر اقسامنده بهره صاحبی فاضل برذاتدر . آقحصار كتبخانه‌سنده كوردیكم یكرمی‌درت باب اوزره مرتب عقائد وكلامدن باحث (كوكب‌نهاری وجوهرجانی) اسمنده یازمه براثرنده (ولیجان المرعشی ثم الازمیری) عباره‌سی محرر، رسائل علمیه‌سنده دخی (محمد بن واعظ بن ولیجان المرعشی ثم الازمیری) قیدلری مقید بولوندوغنه كوره بوذاتك الی اخر العمر ازمیرده اختیار اقامت ایتدیكی آكلاشیلورسه‌ده رسائلنده زمان تألیف تحریر واشارت ایدلمدیكی ایچون كندیسنك هانكی عصر هجری رجال علمیه‌سندن اولدیغی تبیین ایدیله‌مدیكی كبی تاریخ وفات ومدفننه دائر ازمیرجه یاپیلان تتبعمده‌ده بر كونا معلوماته دسترس اولنه‌مامشدر . اسامیٔ رسائل علمیه‌سی بروجه آتیدر :

(١) رساله فی‌ایمان والدین رسول‌اه (٢) بعض تعلیقات علی اصول الفقه (٣) كشف الدواب علی رسالة البركوی من الاداب (٥) عندلیب من الاداب (٦) زبدة المناظره (٧) شرح ولدیه (٨) احمدیه من النحو (٩) لطائف لطیفه مع شرحها من المعانی (١٠) سلسبیل الجنان من المعانی (١١) شراب الكوثر من المعانی (١٢) سلسبیل المعانی من المعانی (١٣) عصمة الاذهان فی علم المیزان (١٤) سلامة القلوب مع شرحها من المنطق (١٥) فتح الباب شرح ایساغوجی (١٦) حاشیه علی سورة الكوثر للبیضاوی (١٧) رسالة كلمة التوحید (١٨) عین الحیات فی بیان مناسبات سورة الفاتحه

مصطفی افندی

علمادن برذات اولوب درسعادتده دواد پاشا جامع شریفی خطابتنده بولوندی. (١٢٠٠) كسور تاریخلرنده ارتحال ایلدی . آثاری : (علم نحودن برمتن) (١٠٠ كسور ضروب امثال تركیه) (ترجمهٔ حال داود پاشا) در .

محمد منیب افندی « خوارم »

علماء عثمانیه‌نك سرفرازلرندن اولوب (عینتابی) در. مقدمات علومی مملكتی علماسندن بعدالتحصیل محشیٔ تفسیر بیضاوی مشهور (اسماعیل قونوی) درسنه ملازمتله اقرانه فائق برصورتده اخذ اجازته موفقیتدن صوكرا درسعادته عزیمت واززمانده قاضی عسكرلك پایه‌سنه نائل اولدی (١٢٣٨) تاریخنده اقامت ایلدیكی (ایدین) ده دار بقایه رحلت ایلدی . (اسكی

يكى) جامع شريف قبرستاننك جادهيه ناظر اولان جبهسنده مدفوندر مرحوم مسلم اولان فضائل علميهسيله برابر اديب ، تاريخ شناس اولدقلرينه دائر آثار فاضلانه ومتروكات قلميهلرى شاهد عادلدر . ابياتندن :

محو اولمينجه چرك سوا قلب اولورمى صاف
صفوت كليرمى بر صويه تا كم دوروللماسه

كنديلرى (ازمير) قاضيسى ايكن همشهريلرى مترجم « قاموس » و « برهان » فاضل شهير (عاصم) افندى مرحومك برهانه يازدقلرى تقريض وجيز عربيلرندن كتابت عربيهدهكى اساميسى آتيده مندرج آثار سائرهلرندن عربيه ايله برابر كتابت تركيه وفارسيهدهكى اقتدارلرى مستبان اولور . باشليجه آثار فاضلانهلرى بروجه زيردر :

١ — « ترجمهٔ سير كبير » « امام محمد » حضرتلرىنك سير شريفهٔ نبويه ايله عسكرلكه متعلق بعض اوامر سنيهٔ حضرت پيغمبريدن باحث اثر مشهورينك بعض نقطهلرى توسيع ايدلمك شرطيله ترجمهسى اولوب ايكى جلد كبير اوزره مرتب اولان بو اثر بىعديل « ١٢٤٤ » تاريخنده طبع ايديلهرك محضا يكيچرى افرادينك تشجيعلرينه مدار اولمق ايچون نظام جديد تشكيلندن اول قشلهلرده اوقوتديرلمقده اولان (حمزه نامه) وسائره مقامنه قائم اولمق اوزره مؤسس نظام جديد سلطان (محمود عدلى) نك ارادهٔ اصابتعادهٔ شهرياريلريله الاى مفتيلرى وطابور امام لرى طرفلرندن ضابطان وعساكر شاهانهيه اوقات مناسبهده تدريس وتفهيم اولنوردى فى الحقيقه اثر مذكور احكام غزا ايله فضائل عسكريه وسائرهيه متعلق پك چوق مباحث قيمتدارى حاوى اولديغندن مطالعهسى بتخصيص عسكرلر ايچون جداً موجب استفاده آثار مخلدهٔ عثمانيهمزدندر .

٢ — « ذيل دوحة المشايخ » مسند مشيختى احراز ايدن مشايخ اسلاميهنك تراجم احوالنى مبين اولمق اوزره [مستقيم زاده سليمان سعدالدين] افندى طرفندن يازيلان اثرك ذيليدر كه (رفعت) افنديك مطبوع (دوحة المشايخ)ى اساساً بو ايكى اثردن التقاط صورتيله ميدانه كلشدر .

٣ — « فضائل جهاد » ترجمهٔ سيردن بشقه بر اثر مفيد اولوب اسمى (حكمة الغراء فى احكام الغزاء) در .

٤ — « خلاصة النقول فى الادب » قواعد ادبيهدن باحث بر اثر مطبوعدر .

٥ — منشآت : محررات اديبانهلرندن بعضيلرينى جامع بر اثردر . كه خط دستيله محرر نسخهسى خالص افندى كتبخانهسندهدر . بو مجموعهده بعض آثار شعريهسىده مندرجدر .

٦ — (تمهيد المولود فى مهد الوجود) كيفيت ولادت حقنده احاديث شريفه ايله بو بابدهكى مطالعاتى محتويدر .

٧ — (تیسیرالمسیر فی شرح السیرالکبیر) عربی العباره اولوب ترجمه‌دن باشقه‌در .
بونلردن (امام محمد) ك سیرمعلومنك مشكلاتنی توضیح یولنده عربی العباره بر جلداوزره مرتب ایروجه برآثر فاضلانه‌لری اولدیغی‌ده زیارت ایتدیکم سنك مزارنده محکوك عباره‌دن اکلاشیلدی .

٨ — (رسالة العروض) اسمی (میزان سلیم) اولوب (اصول عروض) تألیف تاریخی اولان (١٢٠٣) سنه‌سنی مبین‌در .

منطقی مصطفی افندی

فضلای عثمانیه‌دن برذات اولوب (مناستر) جوارنده‌کی (فیلورینه) دندر . علی الاصول اکمال تحصیلدن صوکره وطننده تألیف وتدریس ایله امرار حیات ایده‌رك (١٢٤٤) تاریخنده ارتحال ایلدی. زیارت ایتدیکم قبرعالیلری (قیشله) آرقه‌سنده‌کی مقابر مسلمینده‌در. علم منطقده‌کی اختصاصندن ناشی زمانده (منطق) شهرتیله بنام ایدی .

اثارینك طبعنه همت اولونمادیغندن فضل وکمالی نسبتنده شهرت بولامامشـدر . بو آثارك مطالعه‌سندن مظنه‌دن بر ذات عالی اولدقلری آکلاشیلمقده‌در. کوروله‌بیلنلری بروجه آتی‌در.

١ (شرح شفاء شریف) : درت جلد اوزره مرتب اولوب خط دستیله محرر نسخه‌سی (فیلورینه)ده طریقت نقشیه‌دن بابا افندی درکاهی کتبخانه‌سنده‌در .

٢ (حاشیة البیضاوی) : تفسیر (بیضاوی)نك نبأجزئنه دائر اولوب بونك‌ده برنسخه‌سی (فلورینه) مفتئ سابقی فضلای زمانه‌دن (علی) افندینك کتبخانهٔ خصوصی‌سنده موجوددر.

٣ (نظیرهٔ شمسـیه) : علم منطقدن بین العلماء متداول اولان (شمسـیه)یه نظیره‌در . بونکده بر نسخه‌سی علی افندی‌ده‌در .

٤ (تبشیرالملوك فی احسن السلوك) : ٥ تفسـیر (ان الله یأمر بالعدل والاحسـان) : هر ایکیسنی‌ده سلطان محمود ثانی‌یه تقدیم ایده‌رك مظهر تلطیف شهریاری اولمشدی. نسخه‌لری کذا علی افندی‌ده‌در .

٦ (بی نقط قصیدهٔ نعتیه) : عربی العباره (٥٣) بیت اوزره نظم ایتدیکی بونعت شریفی اخیراً شرح ایتمشدر . بر نسخه‌سی کتبخانهٔ عاجزی‌ده واردر .

٧ (رساله فی حق الشیوخ) : خط دستیله محرر نسـخه‌سی طرف عاجزیدن (مناسـتر) کتبخانه‌سنه اهدا قیلنمشدی .

٨ (رساله فی حق الاجتهاد) |
٩ (رساله فی سنة العصر) | علی افندی‌ده‌
١٠ (شرح عوامل) |

١١ (رسالة من لعقائد) بر نسخه‌سی اسعد افندی کتبخانه‌سنده واردر .
١٢ (رساله وباوطاعون) مستولی خسته‌لقلرك هویتیله فرار وعدم فرارك کیفیت جوازینه دائردر . ١٣ مفصل حلیهٔ شریفه

ملا خلیل سعردی

فحولدن بر ذات عالی اولدیغنه آثاری شاهددر . مولداً [جزانی] در بدایت تحصیلده پدری ملا حسینك دلالتیله معرفتنامه صاحبی ابراهیم حقی افندینك دعاسنه مظهر اولمشدر . کردستان افاضلندن اکمال تحصیلدن صکره [سعرد] ده نشر علوم وتألیف آثار ایله امرار حیات ایدرك [١٢٥٧] تاریخنده ارتحال ایلدی . آثار فاضلانه‌لری بروجه آتیدر .

(١) تفسیر تبصرة القلوب فی کلام علام الغیوب (٢) تفسیر آخر الی سورة الکهف (٣) ضیاء قلب العروف فی التجوید والرسم وفرشی الحروف [منظوم]

(٤) شرح علی منظومة الشاطبی فی التجوید . (٥) محصول المواهب الاحدیة فی الخصائص والشمائل الاحمدیة . (٦) تأسیس قواعد العقائد علی ماسخ من اهل الظاهر والباطن من العوائد (٧) ملخص القواطع والزواجر. (٨) کتاب فی اصول الفقه الشافعی (٩) کتاب فی اصول الحدیث (١٠) زبدة مافی فتاوی الحدیث (١١) مختصر شرح الصدور فی شرح الموت واحوال القبور (١٢) منهاج السنة فی آداب سلوك الصوفیه [منظوم] (١٣) نبذه من المواهب المدنیة فی الشطحیات والوحدة الذاتیة (١٤) نهج الانام فی العقائد (منظوم) (١٥) کتاب العقائد باللغة الکردیة [منظوم] (١٦) شرح علی قصیدة الهمزیة (١٧) رساله صغیره فی المعفوات (١٨) ازهار الغصون من مقولات ارباب الفنون (١٩) القاموس الثانی فی النحو والصرف والمعانی (٢٠) رساله فی علم المنطق (٢١) رساله فی المجاز والاستعاره (٢٢) رساله فی علم آداب البحث والمناظره [منظوم] (٢٣) رساله فی الوضع (٢٤) المنطوق الزمردیة نظم تلخیص المفتاح (٢٥) منظومه فی مولد النبی [صلعم]

مقصود افندی

عصر اخیر فضلاسندن برذات [سلیمانیه] لیدر (ارضروم) ده اختیار اقامت ایلدی .

(عبداما کملی) دن منتسب‌ایدی. آثاری: (١) شرح‌شواهد نتایج‌الافکار مع‌الاظهار مطبوعدر (٢) انکشاف‌الازهار فی‌مسألة‌الاظهار (٣) شرح شواهدالکافیة والجامی مطبوعدر (٤) رسالهٔ استسقا (٥) رسالة‌التشبیه‌الواقع فی لصلوة علی‌النبی علیه‌السلام (٦) رسالهٔ محذوفات القرآن (٧) وجدان‌المقصود عن‌قول صاحب‌المقصود (٨) رسالهٔ امتحانیه (٩) عمدة‌الاحکام فی‌ارکان‌الاسلام (١٠) امثلهٔ جدیده « مطبوعدر . » (١١) تکملة‌البناء (مطبوعدر) (١٢) ترجمهٔ شروط صلوة (١٣) خیرالامور فی‌زیارالقبور (١٤) مبدأالحساب لمبتدی‌الطلاب (١٥) شیبقا سیاحتنامه‌سی (١٦) تورکجه زبدة‌البیان (مطبوعدر) (١٧) شرح‌علی رسالهٔ‌واسطه للفاضل‌کلنبه‌وی (١٨) سرگذشت فقیر (ترجمهٔ‌حالنی محتویدر) بونلردن باشقا (مثنوی) دن‌درت بیت‌شرحی، قره‌باش‌تجویدینك فارسی‌یه ترجمه‌سی و سـائره کبی رسائلی‌ده واردر. لسان عثمانی‌نك صرف ونحوینه دائر یازمغه باشلادیغی اثرینی اکماله‌موفق اولامامشدر السنهٔ غربیه‌دن بردرجه‌یه قدر انکلیزجه‌یه آشنا‌ایدی.

مختار احمد مولا بك (شیخ‌الاسلام)

صدراسبق قوجه‌یوسف پاشازاده محمودبکك مخدومی درویش نهاد فاضل برذاتدر (١٣٠٠) تاریخنده‌ارتحال ایدرك (اسکداردە) (عنادیه) محله‌سنده‌کی (جلوتی) درکاهنده شیخ‌یوسف افندی تربه‌سنه دفن ایدلدی آثار مطبوعه‌لری :

(١) تحفة‌المختار تفسیر جلالین حاشیه‌سی (جمل) ك تلخیصیدر

(٢) شرح قصیدهٔ بانت سعاد

(٣) شرح رسالهٔ شیخ رسلان دمشقی من‌التصوف

مسعود افندی

علم فقه متخصصلرندن بر ذات اولوب (قیصریه) لیدر بر مدت مملکتی مفتیلکنده دخی ایفای خدمت ایله‌دی سـابق‌الترجمه حاجی طورون افندیدن مجازدر. مؤخراً درسعادته کله‌رك خدمهٔ شاهانه وموسیقهٔ همایون عربی معلملکنه تعین اولوندی . (١٣١٠) ده ارتحال ایدرك (یحیی‌افندی) درکاهی خطیره‌سنه دفن‌ایدلدی (مرآة‌مجله) اسمنده‌کی اثرمطبوعی علم‌فقهده‌کی اختصاصنه دالدر .

[illegible] (٢)

[illegible] (٣)

[illegible] (١)

[illegible] (١٨١٨) [illegible]

[illegible]

([illegible]) [illegible] :

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (٨) [illegible]

(٤) [illegible] (٥) [illegible] (٣) [illegible]

[illegible] (٢) [illegible] (٣) [illegible] (١)

[illegible]

[illegible] (٢) [illegible] (٣) [illegible]

[illegible] (٦) [illegible] (١)

[illegible] :

[illegible] «١٨٨٠» [illegible]

[illegible]

[illegible]

([illegible]) ;

(٤) حل العقدة فی تشطیر البردة
(٥) التحفة الانیقه فی مولد سید الخلیقة
(٦) السوانح الکمالیة علی حکم الشاذلیة
(٧) الاذواق الکمالیة
(٨) وسیلة الفنون فی نظم السلوک   وسائره‌در .
مذهباً حنفی طریقةً قادری‌در .

ن

نورالدین حمزهٔ ایبنی «کوجوك نورالدین»

علم وعرفانله تزیین ذات و صفات ایلمش برفاضل اولوب (آیدین) لیدر . علوم رسمیه‌یی (قاضی‌زاده) دن بعدالتعلم (بروسه) ده (حمزه بك) مدرسلکنه تعیین اولوندی. برمدت صوکره مولانا (ابوالسعود) ك

لمن الدیار تضعضعت ارکانها
وانقض فوق عروشها جدرانها

مطلعلی قصیده‌لرینی شرح ومولانای مشارالیه تقدیم ایدرك تعین ایدن فضلنه مکافاةً (ملاخسرو) مدرسلکنه نصب ایدلدی . بورادہ (٩٧٩) تاریخنده زوجه‌سی مکریله شهیداً ارتحال ایله‌دی . اعاظم رجال خلوتیه‌دن سابق الترجمه (نورالدین زاده) یه انتساب ایده‌رك تصفیهٔ باطن ایتمشدی علم معانی‌دن طریق مجده ایکن تألیف ایتدیکندن ناشی (مسالك) اسمنی ویردیکی اثرینی بعدالعودة (هوادی) اسمیله شرح ایتمشدر .

(١٢٠٥) تاریخلرنده آیدین‌ده مدرس اولان (قرا ابراهیم افندی) ده فضلادن بر ذات اولوب (کوکب الانور فی الفاظ الفقه الاکبر) اسمنده براثری واردر. آیدینده مدفوندر .

نصیرالدین نبی به رسل التوقادی :

افاضلدن بر ذات اولوب (توقات) لیدر . (کتاب فصول المفصل فی علم التذکیر من نوع الحدیث وفن التفسیر) اسمنده‌کی اثر فاضلانه‌سی سورهٔ فاتحه ایله (قصار مفصل) تعبیر اولونان وسورهٔ (بینه) دن آخر قرآنه قادار اولان سوره‌لری تفسیر وموعظه طرزنده ترتیب ایله‌مشدر .

[illegible] (۱۰۸۷)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

نعت آنى زادهٔ طبعيدر

شاه اقليم رسالتدر معظم پادشـاه : نازنين رب عزت بندهٔ خاص‌اله :
خاكپاى اولمايان بولماز جناب حقه راه : انكيچون خلق اولوندى نه فلكله شمس وماه :
سلموا صلوا على بدرالدجى شمس الهدا : نورحقدر مصطفى محبوب درگاه خدا :

نوح بن مصطفى « قونوى »

فضلا وفقهادن معلومات واسطه صاحبى بر ذات اولوب يوزه قريب اسامى مؤلفاتى (بيروت)ده مطبوع (عقودالجوهر)ده مندرجدر. مولداً (آماسيه) ليدر. اكمال تحصيلدن صكره بر مدت قونيه‌ده مفتيلك ايتدى. همشهريسى آماسيه‌لى عمر پاشا مصر واليلكنه تعيين اولونديغى ماه برابرينه آله‌رق مصره كوتوردى بوراده (١٠٧٠) تاريخنده عازم دار آخرت اولدى طريقت خلوتيه‌يه منتسب ايدى. (قرافهٔ كبرى) دنيلن قبرستانده مدفوندر آثارى (رسـالة فى الفاظ الكفر) (راحة الاشباح فى الارواح) (البلغة المترجم فى اللغة) (الفوائد المهمة فى اشتراط اسلام اهل السنة) (فضائل جهاد) (عمدة الراغبين فى معرفة احكام الدين) (الكلام المسنون لبيان مسائل المبسون)(الصلات الربانيه) (المقالة الكريمة فيما يجب على المنقل بالتحريمة) (الفوائد المهمة فى بيان اشتراط التبرى فى اسلام اهل الذمة) (رسالة فى الفرق بين الحديث القدسى والقرآن والحديث النبوى)(رسالة فى الصلواة الخمس) (مطلع البدر فى فضائل ليلة القدر) (خلاصة الكلام فى بناء بيت الله الحرام)(مرشد الهدى فى حق ابوى الرسول)
١٠٠٠ تاريخى اوائلنده مؤلف توركجه [بستان قدسى وكلستان انسى] مؤلفى [نوح بن مصطفى] ديكر بر ذات معارف سماتدر .

[نورالله بن شريف مرعشى]

زمرهٔ قضـاتدن فاضل بر ذات اولوب [١١٠٥]ده درسـعادتده ارتحال ايتدى آثارى : [شرح على كشف الحق لفضل بن روز بهان بقلى شيرازى] [مجالس المؤمنين] [نورالفتاوا] (مصائب النواصب) (انس الوحيد فى تفسير آية العدل والتوحيد)در .

(نارى على افندى)

علوم آليه وعلميهٔ عربيه‌ده صاحب رسوخ [محيى قيصرى] عنوانى حائز بر فاضل اولوب

[اقسرای]لیدر بر مدت مفتیلکده دخی بولوندی . [١١١٠] تاریخنده درسعادتده وفات ایلدی ادرنه قپوسی خارجنده مدفوندر بر نسخه‌سی نور عثمانیه کتبخانه‌سنده موجود اولان [فوائد العلیه] اسمنده تورکجه فتواسیله [قاضی‌میر] [ولاری] اوزرلرینه حاشیه‌سی وبر خیلی تعلیقاتی واردر . مفتیلك کندوسندن صکره مخدومی اولوب [١١١٩] ده وفات ایدن علما و شعرادن [محمد بلیغ] افندی‌یه توجیه اولونمشیدی [١١٧٠] کسور تاریخلرنده ارتحال ایدن حفیدی محمد افندی‌ده فضلادن برذات اولوب [حاشیه علی‌الخیالی] [حاشیه علی‌الحسینیه] [شرح‌آداب برکوی] [مجموعة النفاسیمه] کبی آثار و (کفایة العقول والنقول) اسمنده (ملتقی) شرحی واردر .

نظیرا ابراهیم افندی

زمرهٔ قضاتدن واصحاب علم و قلمدن برذات عرفانسمات اولوب (ادرنه) لیدر . تحصیلنی بعدالاکمال برمدت تدریسله‌مشغول اولدقدن صکره‌سلك قضایه‌سالك اوله‌رق مقتضای مسلك برخیلی سیاحت‌ایله‌دی . بولوندیغی محللرده بر نهج شرع شریف ایفای وظائف شرعیه ایتمکله برابر اسمئری‌آتیده محرر مختلف موضوعلرده برچوق آثار مفیده تألیفنه‌ده بذل‌مقدرت ایتدی .

مسلك قویم تصوفه‌ده منتسب اولوب اکمال‌سلوکلری حضرت (سزائی کلشنی) دندر .

فضلای قضاة و مشاهیر شعرادن (کامی محمد) افندینك برادر زاده‌سیدر . تاریخ ارتحالی (نظیرای ادیب) ترکیبنك دلالتی اولان (١١٨٨) سنه‌سیدر. مدفنی حقنده‌کی روایات یکدیکرینه مباین اولوب مشهور (حدیقةالجوامع) مؤلفی (حافظ حسین ایوانسرایی) نك مجموعهٔ وفیاتنده (ادرنه) ده ارتحال ایتدیکی محرر اولدیغی کبی بعض ذوات‌ده (اسکی زغره) ده انتقال ایتدیکنی روایت ایدیورلر . ادرنه‌لی (حبری عبدالرحمن) افندینك (انیس المسامرین) اسمنده‌کی (ادرنه) تاریخنی پك چوق عـلاوات ایله اوچ جلد کبیر اوزرنده تذییل ایدن زمانمز ارباب دانشندن (ادرنه)لی (بادی احمد) افندی مرحومك (ریاض بلدهٔ ادرنه) نامنده‌کی اثر مهمنده دخی صـاحب ترجمه‌نك مدفنی حقنده ذکر ایدیلن مواقع تعـداد ایدلمکله برابر (کسریه) ملحقاتندن (خورپشته) اولمق احتمالی‌ده مذکوردر. مطالعه کذار عاجزی اولان خط دست فاضلانه‌لریله محرر بویوك بر مجموعه‌لرنده رسائل آتیه‌دن (١٦) سی مندرجدر :

(١) — رسالهٔ احادیث قدسیه
(٢) — رسالهٔ اربعین علی کلمتین
(٣) — رسالهٔ احادیث اربعین ثلاثیه

(٤) — قوسيه با احاديث شريفه و ابيات لطيفه درتير اندازى

(٥) — منجى‌الملال و موصل الكمال (عبادات بدنيه و اشارات معنوية عبادادن باحثدر)

(٦) — لطائف امام اعظم — امام مشار اليهدن منقول مسائل لطيفه‌يى مبين‌در)

(٧) — رسالهٔ نعوت شريفه : (توركى وفارسى‌در)

(٨) — معميات منظومه : (اسماء حسنى ، اسماء محمدى، اسماء انبيا ، اسماء صحابه، اسماء مشايخى جامعدر)

(٩) — ترجمهٔ قصيدهٔ منفرجه : (منظومدر)

(١٠) — ترجمهٔ رسالهٔ اطوار سبعه

(١١) — انسان‌نامه : (معرفة نفسه دائراولوب تاريخ تأليفى (حسن خاتمه) تركيبنك ناطق اولديغى (١١٦٤) سنه‌سيدر .

(١٢) — شرح قطعهٔ (عينان عينان لم يكتبهما قلم ...)

(١٣) — شرح غزل مولانا (هست اقاى عاشقان بقره بقوا بقو بقو)

(١٤) — شرح غزل نيازئ مصرى (اول نه كثرتدركه آنك حدى يوق پايانى يوق)

(١٥) — منظومهٔ اخلاقيه

(١٦) — بيان روح با اقوال صحيحه

(١٧) — بهجةابرار ولمعةالاسرار : (علم محاضراته دائرتركجه براثر اولوب خط دستيله محرر نسخه‌سى طرف عاجزانه‌مدن (ادرنه) ده (ولى دده) دركاه شريفى كتبخانه‌سنه اهدا قلنمشدر .

(١٨) — تحفهٔ كلشنيه

(١٩) — تحفةاللطائف فى‌النوادر والامثال والغرائب

(٢٠) — جامع‌المعجزات

(٢١) — تحفةالزوراء : (بغداد قاضيلغنده بولوندقلرى زمان تاليف ايتدكلرى منظوم بر اثردر .

(٢٢) — رسالةالفروق : (فروق حقى طرزنده‌در)

(٢٣) — مختصر تاريخ عثمانى

(٢٤) — مختصر تاريخ ادرنه (انيس‌المسامرين‌دن اختصار ايدلمشدر)

(٢٥) — ترجمهٔ جامع‌الحكايات

(٢٦) — ديوان : (خط‌دستيله محرر نسخه‌سى باغچه قاپيسنده(حميديه)كتبخانه‌سنده‌در)

[illegible]

[illegible] (١٨٨٠) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (٨١٨) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] — (٦٨)

[illegible]

[illegible] :

(٧٨) — [illegible]

(٨٨) — [illegible]

نیازی شیخ اسماعیل افندی

[شومنی ـــ شمنی] قراسندن [قره‌أحدلر] قریه‌سندندر. عثمان پازاری قصبه‌سنده مدفوندر. آثارینك باشلیجه‌سی : [شرح اظهار] [شرح‌کافیه] ایله مخارج حروفی اصوات طیور وحیواناته تطبیق یولنده [رساله‌ٔ تجوید] و [شرح وصیتنامه‌ٔ برکوی] و [شرح تعلیم المتعلم] در. تلامیذندن وهمشهریلرندن اولوب (۱۳۱۲) ده (ادرمید) یاقیننده‌کی (حاوران کبیر) قریه‌سنده وفات ایدن حسین حسنی افندی‌ده علمادن برذاتدر. آثاری : عقائددن بر متن ایله (خلاصة‌النحو) در. (رفع الاستار فی حل متعلقات الاظهار) اسمنده اولان اظهار شرحی دفعهٔ ثانیه اوله‌رق طبع اولونان عبدالله ایوبی‌نك شرحی کنارنده طبع اولونمشدرکه مفید مختصر برشرحدر.

« و »

وانقولی محمد بن مصطفی الوانی

افاضلدن بر ذات اولوب اکثر علومده باخصوص فقه، و ادبیاتده بهرهٔ کلیسی وار ایدی. مدینهٔ منوره قاضیسی ایکن [بحر معرفت] ترکیبنك دلالت ایتدیکی بیك تاریخنده وفات ایلدی. وانقولی اسمیله بنام (صحاح جوهری) ترجمه‌سیله امام غزالینك فارسی‌العباره [کیمیای سعادت] نامنده‌کی علم اخلاق وتصوفه متعلق اولان اثرکبیر و مقبولنك ترجمه‌سی آثارینك باشلیجه‌لریدر. اشبو آثاردن (ترجمهٔ صحاح) (وانقولی) نامیله معروف اولوب برنجی دفعه (۱۱٤۱) تاریخنده ایکنجی دفعه‌سیده (۱۱٦۸) ده طبع اولونمشدرکه علوم عربیه و ادبیه ایله متوغل ذواتك معلوم و مقبولیدر. لغویوندن بر قسمی بعض خصوصده (صحاح) ی (قاموس) ه ترجیح ایدرلر. (ترجمهٔ کیمیای سعادت) ك مطبوع اولان تصوف فصلنك بوذاتکمیدر یوقسه (نوالی) نکمیدر تحقیق ایدیله‌مدی (نقدالدرر) اسمنده‌کی (درر) حاشیه‌سیله (ترجیح بینات) (حاشیهٔ فرائض سیدی) ده جملهٔ مؤلفاتندندر طبیعت شعریه‌سنه‌دال اولان قطعهٔ آتیه‌یی مدینه‌ده انشاد ایله‌مشدر. وسیله نامیله امام علی‌یه منسوب اولان اثری‌ده (مفتاح النجاح) اسمیله شرح ایتمشدرکه بر نسخه‌سی (آیاصوفیه) کتبخانه‌سنده‌در. (نقدالدرر) ك‌ده بر نسخه‌سی بوکتبخانه‌ده موجوددر.

بودر آیین عرب بر قومك اولسه سیدی
آز اولورکه قبری اوزره بنده ازاد اولمایه
سنکه فخرالانبیا وسیدالکونین سن
حاش لله قبرکه یوز سورن آزاد اولمایه

وصالی محمد افندی

موالیٔ کرامدن فاضل بر ذات اولوب نیکده‌لیدر . متقاعداً کوتاهیه‌ده اختیار اقامت ایله‌مشدی (١٠٥٦) تاریخنده اوراده وفات ایتدی غیر مطبوع قیافت نامه‌سی و قصیدهٔ بردیه مکمل بر شرحی طبیعت شعریه‌سی واردر . سلطان سلیم ثانی معاصری (مصطفی بن اوره‌نوس) لکده قیافتنامه‌سی واردر .

واردارى شیخزاده محمد افندی

[واردار یکیجه] سندن یتیشن فضلادن وصهریهٔ غازی اوره‌نوس بك احفادندن اولوب (١٠٥٧) تاریخند بروسه قضاسندن معزولاً استانبولده وفات ایلدی . سلطان سلیم قربنده قوغه‌جی دده مسجدی حظیره‌سنده مدفوندر . پدری شیخ علی افندی سابق الترجمه (امی سنان) خلفاسندندر .

آثاری : غیر مطبوع اولوب بونلردر : تفسیر کبیر طرزنده (سورهٔ مائده) یه قدر تفسیر شریف ایله (تعلیقات علی البیضاوی) (حاشیهٔ درر) (منشآت) درالسنهٔ ثلثه‌ده انشاد نظمه‌ده مقتدر ایدی بر بهاریه‌سی مطلعندن :

نه‌در بو رسم دلارانه‌در بو نقش ونكار
که طرح ایتدی چمزاره نقشبند بهار
مداد سبزله یازدی صحیفهٔ چمنه
دبیر صنع خدا فانظروا الی آثار

وفائی محمد اسکداری

ارباب علم ودانشدن وعلوم غریبه‌نك تخصیص وفق ونجوم شعبه‌سی متخصصلرندن بر ذات اولوب (اسکدار) لیدر . سنه‌لرجه بلاد عربك سوریه و مصر قطعه‌لرنده سیاحتله اکتساب علم و فضیلت ایله‌دی . آثاری غیر مطبوع اولوب کوروله‌بیلنلری بروجه آتی‌در :

(١) ترجمهٔ مناقب سیداحمدی (١٠٢١ تاریخنده خطهٔ مصریه‌ده ایکن توسیعاً ترجمه ایتمشدر)

(٢) ترجمهٔ سرالمکتوم فی علم النجوم (اصل اثر امام فخرالدین رازی مؤلفاتندن اولوب اسمی کاشف المکتوم فی علم النجوم‌در . ١٠١٧ تاریخنده (شام) ده ایکن توسیعاً ترجمه ایده‌رك اسمنی (سرالمکتوم) تسمیه ایتمشدر)

وجدی احمد افندی

ارباب دانشدن برذات اولوب شهیددر. (١٠٤٣) تاریخنده ١٠ باب ٧٣ فصل اوزره مرتب ترکجه (زبدة الکلام فیما یحتاج الیه الخاص والعام) اسمنده کی اثرینك برنسخه سی (فاتح) کتبخانه سنده واردر. (مفتاح السعادة فی الفقه) (حلیة الاولیا وروضة الاصفیا) (مرشد الهدی فی ترجمة الاحادیث) ایله (راحة الاشباح فی بیان الارواح) اسمنده یدی فصل برخاتمه اوزره مرتب تورکجه براثری و (تحفة الذاکرین فی شان کلمة توحید) (روضة الصفا فی والدی المصطفی) نامارنده بر تألیفی واردر. طریقت نقشبندیه یه منتسبدر.

وانی محمد افندی

وان قربنده کی (خوشاب) دندر. ویانه بوزغونلغنده اردو واعظی ایدی. بووقعه اوزرینه بروسه قربنده کی (کستل) قریه سنه نفی ایدیله رك (١٠٩٦) تاریخنده وفات ایتدی. بوراده آثار خیریه سندن مسجد مدرسه وعمارتی واردر. توحید قلوب اسلامیانه خدمت ایده مه ین سیاسته غیر واقف علمادندر موعظه دن (عرائس قرآن) ایله (رساله مبدأ ومعاد) (اعمال الیوم واللیل) در. بوغاز ایچنده کی قریه نامنه مضافدر اکابر دولته کوندردیکی مکتوبلرینی حاوی منشآتك بر نسخه سی آیاصوفیه کتبخانه سنده در. تلامیذندن آنقره لی اسماعیل بن محمدك ده (مفتاح الرحیم وکشف الکریم) اسمنده سورهٔ یوسف تفسیری واردر.

وهبی افندی (فرائضجی)

فضلادن فقیه برذات اولوب (سرایکوی) قراسندن (دعاجیلی) قریه سنده افندی اوغلو نامنده خانداندن برینك معلمی در.

(١١٨٦) تاریخنده ارتحال ایلدی. قریهٔ مذکوره ده کی جامع شریف اتصالنده مدفوندر (هدیة الوهبی لروح النبی) اسمنده علم فرائضدن تورکجه بر اثرنده (دکزلی) ده سلطان محمود اولك همشیره سیله اصحاب خیراتدن بشیر اغانك انشا کرده لری اولان فرائض خانه لرنده معلم اولدیغنی بیان ایدیور. هدیه امثله سی مقامنده اولمق اوزره براثری داها اولدیغی کبی «ترجمة الوهبی من علم الفرائض» اسمنده برجلد کبیر برتألیفی ده واردرکه هر ایکیسی ده حمیدیه کتبخانه سنده موجوددر.

ولی الدین افندی

فاضل وفقیه برذات اولوب « آیدین » لیدر. اکمال نسخدن صکره مادام‌الحیات « اقحصار » مفتیلکنده ایفـای وظائف شرعیه ایله‌دی . « فتاوای روشنی » اسمیله بر جلد اوزره مرتب فتاواسنك برر نسخه‌لری « مغنیسا » « وقرق آغاج» فتواخانه‌لرنده واردر. برده آدابدن حسینیه حاشیه‌سی اولدیغی « قره‌باش زاده ازمیری » نك اثرنده مندرجدر .

— — —

ویمبنی مصطفی افندی

نشرعلمه موفق برفاضل کثیرالهمتدر. «١٢٧١» ده استانبولده ارتحال ایده‌رك « ادرنه‌قاپیسی » خارجنده « ابراهیم حلبی » یاقیننه‌دفن اولوندی ایکی‌دفعه‌ده یوزلرله‌طلاب علمه اجازت ویره‌رك حلقهٔ تدریسنده پك‌چوق فضلا یتشمشدر . تدریس بویوردقلری علوم عالیه‌وآلیه‌یه دائر ضبط اولونه‌بیلن تقریرات فاضلانه‌لرندن « مرآت » وسائره‌یه دائر اولانلری اخیراً طبع اولونمشدر. مشهور تلامیذندن خواجه تحسین افندینك سویله دیکی تاریخ :

یازلدی اشك تحسین ایله تاریخ
وفات ایتدی ودینلی محقق

« لا »

لادقی محمد چلبی

سابق‌الترجمه عبدالمجید افندینك مخدومی اولوب ارباب علم و هنردن بر ذاتدر . سلطان « بایزید » ثانی‌نامنه منطقدن « زبدةالبیان » اسمنده براثری اولدیغی کبی فن‌موسیقی‌دن « فتحیه » و(زین‌الالحان‌فی‌علم‌التألیف والاوزان) اسملرنده آثاری‌ده وارد. صوك اثرینی استانبولده تقدیم ایتمشدر. فتحیه‌یه دائر «کشف‌الظنون » ده براز ایضاحات مذکوردر .

— —

لالی احمد افندی

مفتی‌الثقلین علامه ابن‌کمال مرحومك حلقهٔ تدریسنده یتیشن فضلادن اولوب (صاروخان)لیدر. اکمال تحصیلدن صوکره استاد فضائلنهادینك امروتنسیبلرینه اتباعاً مسلك‌قضایه سالك اوله‌رق

حسب‌الوظیفه بر خیلی سیاحت وبووجهله ایفای وظائف شریعت ایلدی . آخر مأموریتی اولان (آماسیه) قاضیلکنده ایکن « ٩٧١ » تاریخنده ارتحال ایتدی . علوم مدونه‌ده وباخصوص فقه، فرائض، ادبیات‌ده بهرهٔ کلی صاحبی اولدیغنه آثار فاضلانه و ادیبانه‌لری شاهد عادلدر . آثار مبحوثه غیرمطبوع اولوب کوروله‌بیلنلری بروجه آتیدر :

« ١ » مجمع المسائل الشرعیة فی‌علوم الدینیه « اسمی مسماسنه مطابق بر اثر دینی اولوب بر نسخه‌سی مغنیسا ملحقاتندن آق حصار کتبخانه‌سنده واردر »

« ٢ » ابناء‌النبی « بر نسخه‌سی خالص افندی کتبخانه‌سنده واردر »

« ٣ » امثله شرحی (« » » »)

« ٤ » ترجمهٔ قصیدهٔ برده « منظومدر »

« ٥ » تحفة الخواص فی ترجمه‌درة الغواص « ادیب عربی امام حریری‌نك نحو و غلطات لغاتدن باحث اثر مشهورینك ترجمه‌سیدر »

« ٦ » دقایق المیزان فی‌مقادیر الاوزان « عروضدن بر اثر ادبیدر »

« ٧ » ترجمهٔ قصیدهٔ تائیه « ابن فارض حضرتلرینك مشهور آفاق اولان قصیدهٔ عارفانه‌لرینك ترجمه‌سیدر »

« ٨ » مجمع القواعد ومنبع الفوائد « قواعد فارسیه‌یه دائردر »

« ٩ » قوانین صرف فارسی

« ١٠ » علم فرائضدن بر متن متین « برده شرح یازمشلردر »

« ١١ » شرح محاکات

السنهٔ ثلثه‌ده انشاد نظمه مقتدر ایدیلر . تخلصلری « لالی »در .

لالی حسن افندی

فضلا وارباب قلمدن بر ذات اولوب (مناستر)لیدر . اثاری بروجه‌اتی غیرمطبوعدر . « ترجمهٔ بحر الکلام من‌العقائد » « ترجمهٔ اخلاص الخالصه » « شرح کلمات امام علی » . برنجی ترجمه‌نك تاریخی (١٠٢٢) سنه‌سیدر .

« ی »

یوسف بالی

مشاهیر علمادن اولوب « ٨٧٨ »ده بروسه‌ده وفات ایدن مشهور [ملایکن ـ ملایکان]ك

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

« ١١٣٤ » تاريخنده ارتحال ايلدی . ايكی جلد « ملتقی » شرحيله « هدية الصبيح فی شرح مشكاة المصابيح » اسمنده « مصابيح شريف » شرحی واردر .

يوسف بن حمزة الالياسی

زمرهٔ مؤلفيندن برذات اولوب (شهروز) ليدر . ترجمهٔ حالی مذكور رسول زكی الكلاسی مجازلرندن (ابراهيم الالانی) ايله (محمدبيلوی) دن اخذ علم ايلدی . برنسخه‌سی عاطف افندی كتبخانه‌سنده موجود اولون (ذهب المذاب فی مذهب النحاة ودقة الاعراب) اسمنده‌كی اثرينك مقدمه‌سنده بروجه آتی آثارينی تعداد ايديور :

(١) حاشيه علی قول احمد للفناری
(٢) حاشيه علی تسهيل قاضی ميرلا ری المسمی بعون الباری
(٣) غاية ايضاح الجلال
(٤) حاشيهٔ جديده علی البيضاوی
(٥) حاشيهٔ قديمه »
(٦) حاشيه علی مختصر المنتهی
(٧) حاشيه علی الهداية
(٨) امتحان الفحول

بابا كويلی حاجی احمد رشيد افندی

علوم عربيه و فارسيه متخصصلرندن بر ذات اولوب [صوما] قراسندن (بابات) قريه‌سندندر . اكمال تحصيلدن صكره (مغنيسا) نواحيسندن بابا كوينده (قره عثمان زاده‌لر) طرفندن بنا ايديلن مدرسه وكتبخانه‌نك مدرسلك وحافظ كتبلكنه تعيين اولنديغندن الی اخر العمر بو وظيفه‌لرله مشغول اولدی . (١٢٤٨) تاريخنده اوراده ارتحال ايتدی علمای شعرادن (سنبل زاده وهبی) افنديننك اطفال عثمانيه‌يه لغات عربيه تعليمنه مدار اولمق ايچون نظم ايلديكی (تحفه) اسمنده‌كی اثرينی (٤٤٥) صحيفه‌دن عبارت اولمق اوزره مفصل برصورتده شرح ايدرك (١٢٥٩) تاريخنده طبع اولنمشدركه باعث استفاده آثاردندر . فاضل شهير حاجی ذهنی افنديننك آثار فاضلانه‌لرندن (مشاهير النساء) ده (بابا كويلی فاضل) وصفيله فضلنی تصديق بيوردقلری بوذاتدر .

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]

[illegible]

[illegible]

(نقشبندی) در . (١٣٢٧) ده ارتحال ایده‌رك (ایوب) ده (قرق نردبانلر) ده عائله‌سی قبرستانه دفن ایدلدی . آثار مطبوعه‌سی :

(مرقات) تعلیقاتی
(حلبی) حاشیه‌سی
تصورات سیدینه تعلیقات
علاقه حاشیه‌سی
طاش کوپرو »
شروط صلاة »
عروض »

آثار غیرمطبوعه‌سندن :

سورهٔ رحمان تفسیری
سورة البلد »
حامی‌نك مجلس الهمزه شرحی

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	
	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible]

سنه	اسامیٔ آثار	اسامیٔ مؤلفین	مدفنلری
	فتاوای مجموعهٔ جدیده		[١]
١١٠٥	نورالفتاوی	بخشایش نوراه افندی	درسعادت
١٠٢٨	فتاوای آق کرمانی	علی‌الاقکر مانی	آق کرمان
١٢٢٥	سفینةالفتاوی	مفتی ارضروم عبدالرحمن افندی	ارضروم
١٠٩٩	صرةالفتاوی	محمد صادق بن علی‌الساقزی	
١٠٦٩	میزان‌الفتاوی	بالی زاده مصطفی افندی (شیخ‌الاسلام)	درسعادت
١١٠٠	مجموعةالفتاوی	مولود افندی	
١٠٩٢	خلاصتین فی‌الفتاوی	اسیری محمد بروسه‌وی (شیخ‌الاسلام)	بروسه
١١١٦	فتاوای اسعدیه	اسعد اسکداری	مدینهٔ منوره
	فتاوای حلیمیه‌یه	محمد بن عبدالحلیم بروسه‌وی	[٢]
	مجموعهٔ جدیده	فتواخانه هیئت علمیه‌سی	[٣]
	فتاوای فرائضیه	فاتح درسعاملرندن احمد خلوصی افندی	
٩٦٥	فتاوای واقعات	محی‌الدین محمد قاضی استانبول	درسعادت
٨٢٣	جامع‌الفصولین	شیخ بدرالدین سماوی	سیروز
١٣٠٠	فتاوای میزان‌المدعین	محمد حلمیٔ سیروزی	»
١٠٧٣	ترجمهٔ فتاوای بزازیه	مترجمی شیخ احمد بن موسی السیواسی	
٨٨٧	تلخیص جامع‌الفتاوی	عبدالمجید بن نصوح	آماسیه
١٠٨٥	واقعات‌المفتین	عبدالقادر بن یوسف سنان	درسعادت
١٠٥٨	تلخیص‌الفتاوی والشروح	علی حبریٔ کوتاهی	آغریبوز
١٢٧٥	تنقیح جامع‌الاجارتین	مشرب‌زاده حفیدی محمدعارف‌افندی (شیخ‌الاسلام)	درسعادت
١٢٧٥	فتاوای احکام مرعیه فی‌الاراض‌الامیریه	عارف حکمت بك (شیخ‌الاسلام)	اسکدار
١٣١٧	مرآةالمرافقین	احمد حمداه افندی	درسعادت
٨٤٤	معین‌الحکام فیمایتردد بین‌الخصمین من‌الحکام	علاءالدین علی طرسوسی	
١٢٥٤	مجموعةالفتاوی	قاضی‌زاده محمدطاهر افندی (شیخ‌الاسلام)	درسعادت
١٢١٥	نتیجةالفتاوی	دری‌زاده محمدعارف افندی (شیخ‌الاسلام)	اسکدار[٤]
١١٣٦	ترجمهٔ فتاوای قاعدیه	کامی محمد افندی	اسکدار

[١] مؤخراً هربکی طوپلانان فتواره بونام ویرلمشدر .
[٢] منقاری زاده فتاواسنك نقولیدر .
[٣] صوکره‌کی مشایخ اسلامیه طرفندن ویریلان فتاوادر .
[٤] متعدد مشایخ اسلامیه‌نك ویردکلری فتاوادر .

سنه	اسامیٔ آثار	اسامیٔ مؤلفین	مدفنلری
١١٧٣	بحرالفتاوی	مفتی ارضروم قاضی‌زاده محمد افندی	ارضروم
١١٧٥	فتاوای وصاف	عبداه وصاف افندی (شیخ‌الاسلام)	درسعادت
١١٤٨	فتاوای روشنی	ولی‌الدینی آیدینی	اقحصار
١٢٠٧	فتاوای کریدی	علی شکریٔ قدیه‌وی	قدیه
١٠٧٨	مجموعةالفتاوی	ولی بن یوسف	
١١٨١	سمحةالابرارفی‌بیان‌غموض‌الاسرار	خطیب بطال حسن بن علی قیصری	قیصریه
	نهریةالفتاوی	مفتی ارضروم ابراهیم ادهم افندی	ارضروم
١٢٥٩	فتاوای‌عبدالسلام	مفتیٔ ماردین عبدالسلام افندی	ماردین
	فتاوا	مصطفی سعید عینتابی	
١١٦٩	فتاوا	سید محمد رضا	درسعادت
	فتاوای‌حلی	ابراهیم بن‌الشیخ اسماعیل‌القسطمونی	
١٠٥٣	فتاوای یحیی‌افندی	شیخ‌الاسلام یحیی افندی	درسعادت
١٠٠١	فتاوای زکریاافندی	شیخ‌الاسلام زکریا افندی	درسعادت
	فتاوای احمدیه		درسعادت
١١١٠	فوائدالعلیة من‌المسائل‌الشرعیة	نثاری علی افندی القیصری	
١١٥٩	تحفةالفتاوی	عمر بن صالح قریمی	
١٠٢١	صنعی	شیخ‌الاسلام صنع‌اه افندی	
	فوائدالفتاوی‌العثمانیه	مسود عثمان بن محمد طوسیه‌وی	[١]
	{ الروائح‌الزکیة فی فهرس الفتاوی‌الترکیه }	کدوسی حافظ محمد افندی	
١١٥٠	جامع‌الدعاوی والبینات	مصطفی بن شیخ محمد افندی	
	مجموعهٔ‌ویدینی		
١٢٠٤	تنقیح	شانی زاده محمد صادق افندی	
	مجموعةالفتاوی	جمعه‌وی	
٩٨٤	مفیدةالانام	محمد بن شیخ مصلح‌الدین	
	فتاوی‌قرمزی		درسعادت
١١٢٤	فتاوی	باشمقجی زاده علی افندی (شیخ‌الاسلام)	درسعادت
١١٥٤	مجموعةابوالخیر	ابی‌الخیر احمد افندی (شیخ‌الاسلام)	
	نهایةالمطلب		
	مجمع‌المسائل‌الشرعیة	لالی احمد افندی	

[١] ١١٤٤ دن باشلایور.

[illegible] [1]

[1]	[illegible]	[illegible]	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	١٨٨٧
[illegible]	[illegible]	[illegible]	١٨٨٨
[illegible]	[illegible]	[illegible]	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	١٨٦٧
[illegible]	[illegible]	[illegible]	٨٧٨
[illegible]	[illegible]	[illegible]	١٤٥
	[illegible]	[illegible]	
	[illegible]	[illegible]	١٨٨٤
[illegible]	[illegible]	[illegible]	١٧٥
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

شعرا فصلی

بسم الله الرحمن الرحيم

فضائل شعر وشعرا حقنده شرفوارد اولان احاديث شريفه‌دن بعضيلرى :

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

١ — علموا اولادكم الشعر فانه يفتق الذهن ويورث الشجاعة

٢ — ان من البيان سحراً وان من الشعر حكماً

٣ — لسان الشعراء مفتاح الجنة

٤ — قل يا حسّان والروح معك

٥ — ان لله كنوزاً فى تحت العرش ومفاتيحها السنة الشعراء

٦ — تعلموا من الشعر حكمه وامثاله

٧ — قلوب الشعراء خزائن الرحمن

(شعرا وادبا) [١]

آهی حسن چلبی

(یاوز سلطان سلیم خان) دوری شعراسندن و اسکی عثمانلی شاعرلرینك الك ممتازلرندن اولوب (نیکبولی) دندر . کندینه مخصوص بر آهنك حزین صاحبیدر. اکمال تحصیلدن صوکره قاضیلك ومدرسلك ایله برخیلی دولاشدقدن صوکره (ریاضی) و (سهی) تذکره‌لرنده محرر اولدیغی اوزره (قره‌فریه) مدرسی ایکن (سوز آهی ایله طوتشدی جهان) مصراعنك دلالتی وجهله (٩٢٣)ده وفات ایتدیکی محرر رسه‌ده قینالی‌زاده (حسن‌چلبی) تذکره‌سنده (خاورینك [٢] همشیره‌سنی آلوب مناسترده وفات ایتمشدر) دیه محرردر . فقط تذکرهٔ (سهی) ایله (عالی) (کنه الاخبار) ینك غیرمطبوع قسمنده (قره‌فریه‌ده مدرس‌ایکن فوت اولدی. مزاری آنده‌در.) عباره‌سنه کوره قره‌فریه‌ده وفات ایتدیکی تأیید ایدییور .

مع‌هذا هرایکی یرده قبرینی تحری ایله‌دم‌سه‌ده بر اثر بولامادم . دیوانندن باشقه شیخی‌نك (خسرو وشیرین) نه نظیره اوله‌رق (شیرین وپرویز) و (روایت کلکون وشبدیز) و (فتاحیٔ نیشابوری) نك (حسن‌دل) نی [٣] بك چوق تصرفات اجرا ایده‌رك ینه اواسمله ترجمه ایلدیکی آثار منثوره‌سیدرکه برنجیسنی اکمال ایده‌مدیکی کبی ایکنجیسنك اکالنه‌ده عمری وفا ایتمه‌مشدر. آثارندن یالکز (حسن دل) مطبوعدر . تذکرهٔ (سهی) ده (خسرو وشیرین) اسلوبنده

---

[١] شعرا وادبانك همان کافه‌سی مخلصلریله بیلندکلرندن مخلصلری اسملرینه تقدیم ایلدی . مع‌هذا بو خصوص دیکر فصللرك بعض اسملرنده دخی نظر دقته آلندی .

[٢] (علی خاوری) شعرادن صاحب دیوان برذات اولوب (مناستر) لیدر (قره فریه) قاضیسی ایکن وفات ایلدی . اشعارندن :

روزکارینه کوره قوللان جهانی خاوری
کاه پرجوش اول کهی خاموش دریالر کبی .

[٣] (لامعی چلبی) ایله (صبری) نك بو اسمده برر منظومه‌لری واردر .
(آهی) نك‌کی قافلهٔ شعرا مؤلفی (توفیق) افندی معرفتیله (١٢٧٧) تاریخنده طبع ایدلمشدر .

کل وخسرو آدلو بر کتابی وار) عبارەسی مندرج اولدیغنه کوره بویلەده بر اثری اولدیغی اکلاشیلیور .

برنجی منظومەسندن :

کوکل آینەدر سومز غباری
کتورمز جام جمشید انکساری

ایکنجی منظومەسندن :

جاهلك فخری جمع مال ایلەدر .
عارفك عزتی کمال ایلەدر
عشق وشوق اهلی وجد وحال ایستر
نه کمال ایستر ونه مال ایستر .

غزلیاتندن :

نه مصاحب بولونور درد و غم یار کبی
نه فراغت یری وار کوشهٔ خمار کبی
کتیروب نقطه کبی اورتەیه آتدی بنی چرخ
باشلادی کندی قیبی چیزمکه پرکار کبی
اول قیامت بنی فردایه صالوب آهی ینه
یارینه قالدی ایشم وعدهٔ دیدار کبی

آذری ابراهیم چلبی [۱]

مشاهیر شعرادن وابوالسعود افندی تلامیذندندر . (کچدی آذری چلبی) ترکیبنك دلالت ایتدیکی (۹۹۳) ده (حما) قاضیلغنده ایکن وفات ایدەرك خارج شهرده دفن اولندی . غیرمطبوع دیواندن بشقه مطبوع (نقش خیال) عنواندەکی سلیس منظومەسی مقبول ادبادر . مکمل

---

[۱] (بروسەلی بلیغك) (نخبة الآثار) یله (شیخی) ده عین اسم ومخلصده اصطبل عامره خدامندن ادرنەلی (بستان زاده) شهرتیله بنام بر شاعر دها واردرکه وفاتی (۱۰۵۲) در .

برنسخه‌سی درسعادتده اسعد افندی کتبخانه‌سنده واردر. (شیخ نظامی) نك (مخزن اسرار) ینی تقلید ایتمش اولدیغی ظن اولنور. اون ایکی بیك بیتی حاوی اولوب تمثیلات وحکایات ایله تصویر حال ایدلمش کوزل بر اخلاق کتابیدر .

نه غم کر آذری آلودهٔ کرد کناه اولسه
اولور روز جزاده لطفك اظهار ایتمکه باعث

نقش خیال مقدمه‌سندن :

بسمله‌در لالهٔ نعمان دین بسمله‌در غرهٔ فرد یقین
بسمله‌در نادره پرداز شرع بسمله‌در رابطهٔ اصل وفرع
بسمله‌در خامهٔ مشکین رقم فاتحهٔ سورهٔ نون والقلم
خوان سعادتدن اولان بهره‌مند کندین ایدر مهر صفت سربلند
بادیهٔ عشقده نابود اولان واصل سرمنزل مقصود اولان
لابد ایدر بسمله‌دن ابتدا بسمله‌در لازم اولان اوّلا
سن ده دلا بسمله‌دن ازبر ایت منزلهٔ حمده آنی رهبر ایت
بسمله‌دن وصفن ایدوب واسطه حمد خدا یادینه قیل رابطه

آغا زاده محمد دده

اکابر مولویه‌دن واشعارنده مخلصی اختیار ایتمه‌ین عرفاء شعرادن اولوب (کلیبولی) دندر . (ساعة القرار) ترکیبنك دلالتی اولان (١٠٦٣) ده ارتحال ایده‌رك پوست‌نشینی بولندیغی کلیبولی مولویخانه‌سنه دفن ایدلدی .

ابیات عارفانه‌سندن :

بر پناه اولماز کلاه حضرت ملا کبی
اوماز عیبمزی سترایده ستارعیوب

سر محبوبیت مولایه مولانای روم
وجهی مرآت اولدیغیچون اولدی محبوب القلوب

آرابجی زاده فردی حسین افندی

قوی طبیعت شعرادن اولوب شهریدر . مالیه تذکرەجیلکنده بولندی (١١٢١) ده درسعادتده ارتحال ایلدی . بر نسخەسی موزۀ عثمانی کتبخانەسنده موجود بیك بیتلی (شاپور نامه) سیله‌اسماء بلادی مبین مطول منظومەسی ، مرتب دیوانی واردر.

آنی فاطمه خانم

تاج‌التواریخ صاحبی خواجه سعدالدین افندی سلالەسندن اولوب یکیشهر قاضیسی اولان مخدومیله برابر شهر مذکورده بولنمقده‌ایکن (١١٢٢) تاریخنده وفات ایلدی . شعری وسط درجەدەدر. زماننده (خواجەزنان) شهرتیله بنام اولوب صنعت‌خطەده انتسابی‌وار ایدی مرتب دیوانی وار ایسەده غیر مطبوعدر .

ابیاتندن :

قالوبدر بحر غمده‌فلك دل یوق ساحل مقصود
حیفلر روزکارم باکه امداد ایتمەدن قالدی

نارغم نور صفا هپ بر چراغك پرتوی
چشم عرفان ایله باقسەك آرەده بیکانه یوق

آصف پاشا

صدر اعظم طوپال عثمان پاشا زاده احمد پاشانك مخدومی فاضل بر وزیر کارآکاەدر . (١١٩٥) ده (بلغراد) محافظی ایکن وفات ایلدی. شعرله اشتغالی آز اولمغله برابر شاعرانه وحکیمانه اشعاری واردر .

اشعارندن

هردل شراب عشق ایله پرنور اولورمی هیچ
هرتودۀ سیاه جبل طوراولورمی هیچ
آصف شراب عشق ومحبتله مست اولان
تاحشرەدك یشارسەده مخمور اولورمی هیچ

نام عالیلرینی یاد ایله قیل استمداد
کوره‌سك تا که نه‌در قوت اهل اللهی

ابدی حی اوله‌رق ترك فنا ایلرلر
صانمه هرکس کیدر رحلت اهل اللهی

قرب حقه واره‌ماز دغدغهٔ کثرتدن
بولمایان شاهرهٔ وحدت اهل اللهی

اشعاری متصوفانه وحکیمانه‌در . (یاره‌سز) ردیفلی منظومهٔ طویله‌سی مشهوردر .

مطلعی : غم دکلدر قالسه‌ده صوفیٔ شیدا یاره‌سز
بولمق اساندر اکا نانپاره زیرا یاره‌سز

قویمسون حق رندی آشامی اما یاره‌سز
نشئه بخش اولمز دله جام مصفا یاره‌سز
چاره یوق دفع غم واندوهه اصلا یاره‌سز

ابیاتندن : بر دلکه اولا نائل دیدار حقیقت
فردا الی حسرت جنتی چکر هیچ

نچهٔ عصمت ایدی انجق کریبان کیر اولان
یوقسه یوسف صانمه بیلمزدی زلیخا قیمتن

مصارعندن : دست حاجاتك همیشه درکه اللهه آچ

(ا)

ازهری نورالدین

خداوندکار غازی دوری شعراسندن دوریش نهاد بر ذات اولوب (آق شهر) لیدر . اشعار عثمانیه‌نك مؤسسلرندن عد اولونور. کرك بونك کرك معاصری اولان (شیخی) نك اثارنده اوقدر خلاف عقل وحکمت مبالغات کورلمز .

اشعارندن : فرصت الویرمش ایکن وقتی غنیمت بیله‌لم
عمرمز حاصلی مهر ومحبت بیله‌لم

هرعزیزك آیاغی توزینه یوزلر سوره‌لم
کر قبول ایلر ایسه آنی سعادت بیله‌لم

هر دنی منتی چکمیه‌لم نفسه اویوب
دونلر منتی نفسه دنائت بیله‌لم

احمدی

(تاج‌الدین ابراهیم بن خضر) [١] فضلادن واسکی عثمانلی شاعرلرندندر. مصره کیده‌رك منلا فناری وحاجی پاشا ایله هدایه شارحی شیخ اکملدن اکمال تحصیل ایتمشدر .

علوم عالیه وفنون حکمیه وریاضیه‌یه انتساب تامی وار ایدی. اسلوب شعری شیخی طرزینه قریبدر . معلمی بولندیغی یلدیرم بایزید خانك شهزاده‌لرندن امیر سلیمان نامنه مثنوی طرزنده یازدیغی (اسکندرنامه) [٢] سی مشهور اولدیغی کبی (حیرةالعقلاء) ایله حروف هجا عددنجه

[١] (تذکرهٔ لطیفی) ده سیواسلی اولدیغی محررسه‌ده (اسلاف) ك نقلی کبی آماسیه‌لیدر .
[٢] (٨٠٨) ده یازدیغی مندرجاتنده مصرح اولان (اسکندر نامه) سنك مقدمه‌سی تاریخ ادبیات‌عثمانیه نقطهٔ نظرندن حائز اهمیت اولدیغندن نمونه اولمق اوزره مقدمه‌سندن برمقداری درج ایلدی:

ذکر بسم‌الله الرحمن‌الرحیم — قامونسنه بزه کیدر ای حکیم
چونکه توفیق اولدی بزه هم طریق — در معنایه قولاق طوت ای رفیق
عندلیم نغمه‌لر ساز ایده‌یم — طوطیم سکر سوز اغاز ایده‌یم
سوز دیه‌یم سوز نیجه کیم شویله لغز — کیم روان آندق معطر قیله مغز
بر کلستان بزه یه‌یم شوقله — کیم آنی رضوان تماشاله قاله
یازه‌یم بر نقش کیم نقاش چین — کورسه قیله آنه یوز بیك آفرین
روح قدسم شویله اورایم نفس — کیم اکا عیسی اولا جاندن هوس

صفت خزانه دائر اسکندر نامه‌سندن :

اعتدالدن عدول ایتدی هوا — کتدی کلدن برك وبلبلدن نوا
لاله وکلدن معرا اولدی باغ — بلبلك عشرتکهنی طوتدی زاغ
خار پشتك خار صاقلار جانی — ترلکی‌دوکر سمورك قانی

برده شیخ (عطار) ك (اسرارنامه) سنی نظماً ترجمه ایتمشدر .

مذکور ترجمه نهایتندن :

چونکه عطارك سوزی اولدی تمام — احمدی‌یه دوشدی نوبت ای همام
دیکله آنوك داخی بردم سوزونی — نیجه قول ایتمش بویولده اوزونی
خوشه چین خرمن عطار اولوب — یوله دوشمش ناظم اسرار اولوب
فارسی‌دن ترکجه قیلمش ترجمه . — یادکار اولماغیچون هر انجمه
روحنه شیخك قلوبن اعتماد — ایله‌دم اللهی هم اولدمده یاد
هم رسولك روحنه یوز بیك سلام — چار یاریلان قمو قیلدم تمام

يكرمى طقوز بيتدن عبارت اولوب هر بيتى اكيشر حروف هجانك جمله‌سنى متضمن اولان (صرصر) اسمنده‌كى قصيده‌سنك شرحى كبى ديكر اثرلرى ومرتب ديوانى‌ده واردركه جمله‌سى غير مطبوعدر . آياصوفيه و روان اوطه‌سى كتبخانه‌لرنده علم طبدن ترجمه (تفريح الارواح) اسمنده‌كى بر جلد كبير منظوم بر اثرى و (حكيم اوغلى على پاشا) كتبخانه‌سنده نفيس يازيلى ديوانى واردر . (٨١٥) ده اماسيه‌ده ارتحال ايلديسه‌ده قبرى معلوم دكلدر .

اشهر مؤلفات ابن سينادن (قانون) ايله (شفايى) نظماً ترجمه ايتديكنى لطيفى روايت ايديور . تيمورلنكك معيتنده دخى بولنمش ايدى . شو فقره‌سى مشهوردر: تيمور بعض قرناسيله حمامه كيرر . احمدى‌ده برلكده بولونور تيمور لطيفه يوللو شاعره خطاباً « هپمزه برر قيمت تقدير ايت » دير احمدى تيموردن ماعدا جمله‌سنه برر بها بيچر تيمور كنديسى ايچون دخى بر قيمت تقدير ايله‌مسنى مصرانه تكليف ايدر . شاعر اكاده سكسان اقچه بها تعيين ايلر . تيمور « بوعدالت اوزرينه اولمدى بنم يالكز شوازارم سكسان اقچه ايدر » دير احمدى « بنده يالكز اكا بها بيچدم » جوابنى ويرير .

برادرى (حمزه‌وى) نك دخى عم نبوى (صلعم) حضرت حمزه‌يه منسوب بر طاقم وقايع ومحاربات قهرمانه‌دن باحث و (حمزه نامه) اسميله بنام اولان قرق كسور جلددن عبارت بولنان اسلوب ساده اوزرينه محرر تاريخى براثر جسيمى واردركه بو اثر كرچه خيالى و قسماً تاريخى بر رومان طرزنده محرر ايسه‌ده تصوير وقايع جهتيله شايان دقتدر . وقتيله يكيچرى نفراتى تشجيع مقصديله قيش كيجه‌لرى قشله‌لرده اوقوتديرلديغى تاريخده مذكوردر . حمزه‌وى مخلص برذاتك (جامع المكنونات) اسمنده قسماً منظوم برعثمانلى تاريخى‌ده واردركه برنسخه‌سى عصريمز ارباب دانشندن (ابن الامين محمودكمال بك افندى) ده موجوددر .

اوتوزكسور سنه اولنه كلنجه‌يه قدر بروسه محله قهوه‌لرينك بعضيلرنده دخى اوقونمقده ايدى بو اثرك بر قسمى بروسه‌ده آق بيق تربه‌سنده موجود ايدى .

احمدينك ابياتندن :

بى بقادر بو منزل اى احباب
فاتقوا الله يا اولى الالباب

احمد پاشا « ولى الدين اوغلو »

شعراى عثمانيه‌نك سر فرازى وبروسه‌نك مدار افتخارى اولوب الك اول اشعار تركيه‌يه لطافت ويرن وعثمانلى شعراسى ايچنده ايلك اوكجه فخريه انشاد ايله‌ين بوذاتدر برآره‌لق (على شيرنوائى) يى تقليد ايله‌دى . باقى دورينه قدر دوام ايدن طرز قديم ادبك اشهر معلمينى

مشارالیهدر . (فاتح سلطان محمد) خان غازی برکون حافظ شیرازینك بلاغت اشعارندن بحث ایتدیکی صرهده : (آنانکه خاکرا بنظر کیمیا کنند) مصراعنی انشاد ایله (آلت طرفی‌نه‌در ؟ بیوردقده بالبداهه (کحل‌الجواهر قدمت توتیا کنند) جوابنی ویرمك کبی ظرافت پردازلغی سایه‌سنده مظهر توجه اوله اوله خواجهٔ شهریاری اولدی . بواستادانه تقربك نتیجهٔ فاخره‌سی اولمق اوزره برآز صوکره خواجه‌نك وزیر اولدیغی کورلدی .

فقط‌چوق کچمه‌دن بعض‌رندانه اوضاعندن دولایی برمدت یدی‌قله‌ده حبس اولندیغی زمان مطلعی شو :

ای محیط کرمك قطره‌سی عمان کرم — باغ‌جود ابرکفکده طولو باران کرم
قول کناه ایتسه نوله عفو شهنشاه قنی — طوتهلم ایکی الم قانده ایمش قانی کرم

اولان مشهورکرم‌قصیده‌سنی‌تقدیم‌ایده‌رك اطلاق‌اولنمش‌ایدی. سلطان‌بایزید خان‌ثانی دورنده مملکتی اولان بروسه‌ده متصرف بلده‌ایکن (کچدی مدد شاعر روم) ك ناطق اولدیغی (٩٠٢) تاریخنده وفات‌ایلدی سلطان مرادخان ثانی‌جامع شریفی قپوسنه قارشی اولان تربه‌سنده‌مدفوندر

ابیاتندن :

کوینی کورمکله دلده ساکن اولماز شوق یار
قانع اولماز جنت فردوسه دیدار ایسته‌ین

مشکل بودرکه هرکیمه کیم حالم اغلاسه‌م
عشقك بولنده اول دخی بندن بتر چیقار

مصارعندن :

یارسز قالمش جهانده عیبسز یار ایسته‌ین

زهی تصور باطل ! زهی خیال محال

ایله‌مه عاقل ایسه‌ك مجنونی محرم رازیکه

بر وقت اولورکه دیرلر اوده بر زمان ایمش

دیوانی غیر مطبوع ایسه‌ده اشعارینك برخیلیسی عطا تاریخنك بشنجی جلدنده مندرجدر. بر نسخه‌سی حمیدیه وعاشر افندی کتبخانه‌لرنده واردر برده (لیلی ومجنون) منظومه‌سی اولدیغی تذکرهٔ (سهی) ده محرردر .

اسحق چلبی « اسکوبلو »

فضلای شعرادن بر ذات اولوب حال مرضنده سویله‌دیکی !

کلیجك حالت نزعه دیدی تاریخنی اسحق |
یونلدم جانب حقه باشی قابه یالین آیاق | تاریخنك دلالت ایتدیکی (۹٤۳) تاریخنده

شاه شریف مولویتنده ایکن وفات ایلدی متجردانه عمر سورمشدر . طبعی لطائفه میال ایمش سلطان سلیم‌خان اولك شهامت وفتوحاتنی حاکی بر تاریخجه‌سی ایله مرتب دیوانی وفنون ثلثه‌دن باحث رساله‌ٔ امتحانیه‌سی واردر . آثارینك جمله‌سی غیرمطبوعدر .

ابیاتندن :

کوکل آیینه‌سی صافیدر اما
تماشا ایتمکه صاحب نظر یوق

سینهٔ کل چاك چاك و جان بلبل دردناك
باغ دهرك مبتلاسی کلیدر بلبلمیدر ؟

موی سفید باشلادی یر یر آغارمغه
فصل خزانده آچیلیر اولدی بهارمز

امراء اکراددن (شکری) نکده بر سلیمنامه‌سی واردرکه (سجودی) طرفندن تذییل ایدلمشدر . (۱۰۳۰) تاریخنده (ابوی علوم) نامیله صرف و نحوه دائر بش قسم اوزرینه مرتب منظوم ومنثور اثر یازان (مصطفی بن‌ذهنی) ده (اسکوب)دن یتیشن علماء شعرادندر.

اصولی

عرفای شعرادن اولوب (واردار یکیجه) سندندر مصره کیده‌رك شیخ ابراهیم کلشنی حضرتلرینه انتسابندن برمدت صوکره وطنه عودتله اختیار عزلت ایله‌مشدی . غیرمطبوع دیوانده عارفانه وشاعرانه بر خیلی ابیات موجوددر .

(واه کم کندی اصولی دردمند) مصراعنك ناطق اولدیغی (۹٤٥) تاریخنده یکیجه‌ده وفات ایلدی .

ابیاتندن :

بر نفس چیقماز غم عشقك کوکلدن ای صنم
صانکه اول سودای قلبمده سویدا ایله‌دك

اصنامه مسکن ایله‌مه بیت‌المقدسی
تصویر غیره قیلمه محل قلب اقدسی

مصارعندن : واعظك نار جهنم دیدیکی فرقت ایمش

آدرتم یوق حالمی عرض ایتمکه جانانمه

بر غزلندن : وجود مطلقك بحری نه‌موجی کیم ایدر پیدا
انا الحق سرینی سویلر اکر مخفی اکر پیدا
بوباغك کر حقیقتده صوبی بر باغبانی بر
ولی اولمش حقایقدن نجه یوز بیك شجر پیدا
نظر قیل نوع انسانه کیمی زهر وکیمی شکر
عجب حکمت بر اغاجده اولور درلو ثمر پیدا

امری «ادرنه‌لی»

شعرای عثمانیه‌نك قدماسندن معدود قوی طبیعت برشاعر اولوب (ادرنه) لیدر. عمارت کتابتی وسائره کبی خدماتده مستخدم ایکن (٩٨٢) تاریخنده مملکتنده ارتحال ایلدی . فارسی‌دان فن معماده فائق الاقران ایدی . مرتب دیوانی غیر مطبوع و منظوم (پند عطار) ترجمه‌سی مطبوعدر . زماننده قیمتی تقدیر اولنه‌مایان بدبختان زمره‌سندن اولدیغنه قطعهٔ آتیه‌سی دلالت ایدیور :

صوفی مجاز آکلادی یاره محبتم
عالمده کیمسه بیلمدی کیتدی حقیقتم
بر کوهرم‌که خاك سیاه ایچنده قالمیشم
صراف دهر بیلمز ایسه نوله قیمتم

پندعطار ترجمه‌سی مقدمه‌سندن :

حمد بی حد آن خدای پاك را — آن که ایمان داد مشتی خاك را
حمد بی حد اول خدای عالمه — نور ایمان ویردی خاك آدمه

احمد خادم اول

غرائب اتفاقیه‌دن اوله‌رق اون‌درت یاشنده پادشاه اولوب اون‌درت سنه سلطنت سورن اون

دردنجی پادشاهدر . تاریخ جلوسلرینی مشعر اولمق اوزره شعرده (بختی) تخلص بیورورلردی . مرتب دیوانی ایاصوفیه کتبخانه‌سنده موجوددر. اشعار فارسیه‌لری‌ده رنکیندر . ارتحال عالیلری (١٠٢٦) ده تربه‌لری بنا کرده‌سی اولان جامع شریف قربنده‌در .

اشعار ترکیه‌لرندن :

خدادن ایسته‌رم بختی امورمده همان توفیق
رضای حقدن اوزکه‌یوق درونمده امل تحقیق

ذکر ایله ای دل هرنفس الله بس باقی هوس
پس غیریدن امیدی‌کس تکرار ذکر الله ایله

سلطان احمد ثانی‌نکده طبیعت شاعرانه‌لری واردر. (عطا) تاریخی (بختی) مخلصی بوپادشاهه نسبت ایدییورسه‌ده دوغرو دکلدر .

اوقچی زاده محمد شاهی بك

مشاهیر منشیاندن اولوب اوقچی‌زاده محمد پاشانك مخدومیدر . سلطان محمد خان ثالث زماننده بشنجی‌دفعه اوله‌رق توقیعی دیوان همایون اولمش و (١٠٣٩) ده تقاعداً (استانبول) ده ارتحال ایتمشدر .حضرت سنبل جوارنده اتمکجی اوغلو دائره‌سنك یاننده مدفوندر .

آثاری : (احسن‌الحدیث) (النظم‌المبین فی آیات‌الاربعین) (جامع‌الغایات) وعلم حدیثدن عربی العباره (المقام محمود) ایله (ترجمهٔ تحفة الصلوة للکاشفی) و منشاتندن عبارتدر . فضائل علم وعائله دائر (مختارالاخبار) اسمنده براثری دها اولدیغی (کشف الظنون) ده مذکوردر. نثری نظمندن اقوادر . (منشأ الانشا) نامیله مسما اولان منشاتی ملوك اطرافه یازیلان محرراتی جامع اولوب اوتوز جزء قدردرکه فریدون بك منشأنی‌طرزنده براثر اولدیغیچون اهمیت ادبیه وتاریخیه‌سی مستغنیٔ ایضاحدر .

ابیاتندن :

دل جاهلده اولماز نور عرفان
که نادانك اولور قلبی‌ده نادان

آثارندن : (احسن‌الحدیث) (اقدام) مطبعه‌سی همتیله طبع اولندی . خط دستیله محرر نسخه‌سی نور عثمانی کتبخانه سنده‌در . دیکرلری غیر مطبوعدر . احکام اراضی‌یه کیفیت تملیك

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١٨١١) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

یارب بنی مولویدن اصلا   دور ایتمه بحق ذات ملا
تحریر اولونان ذوات‌حقی   آلوده‌کی قال وحال حقی
اسراری اوخیله پیرو ایله   آکاه صدای بشنو ایله

ابوبکر بك

ترجمهٔ حالی مورخین فصلنده مذکور (عاکف) بکك مخدومیدر. ارباب علم وقلمدن برذاتدر. بر نسخه‌سی (یحیی افندی) کتبخانه‌سنده موجود (گلشن اسرار) اسمنی ویردیکی (علم حال برکوی) شرحنك مقدمه‌سنده بروجه‌آتی آثاری اولدیغنی یازییور :

رجحان — بسمله شرحی
معیار سخن — غلطات
ایهاالابرار — ایهاالولد شرحی
زبدة الاقوال — علمی مرحومك علم‌حال شرحی
رضائیه فی‌اوقات المرضیه — دارنده‌وی‌نك ربع رساله‌سنك شرحی

ابوبکر سامی پاشا

سلطان عبدالحمید خان اول دوری وزراسندن شاعر، سیاسی برذات اولوب (آغریبوز) لیدر صدارت قائمقاملغی، ایالت والیلکی کبی مهام اموردە بولندقدن صوکره (١٢٢٩) تاریخنده اغریبوزده وفات ایله‌دی فضلای عصرك تقریضلریله موشح غیرمطبوع دیوانی واردر .
مکتوبی اسماعیل افندی مرحومدن مأذوندر .

ابیاتندن :

ای اولان کاشانهٔ نخوتده سرمست‌غرور   برده فکر ایت حال ذلتده خمار محنتی
طریق کج دوشورور دامه‌آدمی سامی   وصول وصلته راه صواب اولور باعث

اسعد مخلص پاشا «مفتی زاده»

شعرای وزرادن و ملامیهٔ بایرامیه اعاظم رجالندن (بنیامین ولی) نسلندن اولوب (آیاش) لیدر عالم وفاضل برذات ایدی. مثل مشهورحکمنده اولان‌عظمته دائر فقرات عدیده

[illegible]

[illegible]

١٣٨١

[illegible]

[illegible] (١٨٨١) [illegible]

دقايق فارسيه‌يی تعلم ايده‌رك مفتيالكله مملكتنه عودت ايلدی برقاچ سنه ايفای خدمت فتوا ايليوب «١٢٦٩» ده (قدس شريف) مولويتنه تحويل مأموريت ايتدی . رجال قادريه‌دن صاحب ديوان (قدوسی احمد افندی)يه منتسبدر. نصيحة الملوك)ی ترجمه ومترجم (عاصم افندی) مرحومك (تحفهٔ عربيه)سنی شرح ايتمشدر . نعت آنی زادهٔ طبع عاشقانه‌سيدر:

دو عالم نور ذاتكدن اثردر يا رسول الله
وجودكدن خلايق بهره وردر يارسول الله

جبينك اختر برج هدايت اهل عرفانه
دوچشمك منظر لوح قدردر يارسول الله

دل عشاقی بلبل وش نواساز ايله‌ين هردم
جمالك غنجه‌سندن بوی تردر يا رسول الله

عدوی بدزبانه جای امن اولمازدی دنياده
ولی آثار فيضك سرتسردر يا رسول الله

نه‌ممكندر بشر كنه شريفك ايليه ادراك
سكا وصاف اولان رب قدردر يارسول الله

شفاعتله بوله فوز و فلاحی اسعد عاصی
اگر اولمازسه حالی دربدردر يارسول الله

(١٢٧٤) تاريخنده مغنيساده ارتحال ايده‌رك پدرعاليلری (نعيمی خليل) افندی يانته دفن ايدلدی.

امين افندی (محمد امين افندی) « استانبولی »

بغداد واليسی نجيب پاشا زاده صاغر احمد بگك اوغليدر . باب عالی ترجمه اوطه‌سنده بولنوب رفقاسيله برابر تشكيل ايتديكی يكی عثمانيلر جمعيتك مقاصدينی استحصال ايتمك اوزره اوروپايه كيتمش وعموجه‌سی محمود نديم پاشانك صدارتنده استانبوله عودت ايتمشدر. (١٢٩١) ده وفات ايده‌رك روم ايلی حصاری قبرستاننده ساحله قريب برمحله دفن اولنمشدر . كندوسنه ملاقی اولانلر فرط ذكا اربابندن اولديغنی تصديق ايديورلر . (كلدان) نامنده‌كی مجموعهٔ اشعاری مطبوعدر . برادری داخليه اوراق مديرلكندن متقاعد علی حيدر بكده شاعردر . (بيان حقيقت) اسمنده قيمتلی برساله‌سی واردر.

(كلدان) دن :

جهانده خوش يشامق راحت ايتمك استرسه‌ك
نه سور صفای وصالی نه چك جفای فراق

[illegible]
[illegible] (١٨١٨) [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١٨٤٨) [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] — ٨

[illegible] — ٧

[illegible] — ١

[illegible] (١٨١٨) [illegible]

[illegible]

ایده‌رك بالاخره بعض متصرفلقلرده بولندی و روم‌ایلی بکلربکلکی پایه‌سنی احراز ایلدی . اون اوچ‌سنه یقه‌جقده‌کی انزواکاهنده معزولاً اقامت ایلدکدن‌صوکره تشکیل اونان آطه‌لر متصرفلغنه تعیین اولندی . آطه‌لرك ینه قضا حالنه افراغی اوزرینه کاکان انزواکاهنه چکیلدی ۱۳۲٦ ده ارتحال ایده‌رك مرکزافندی قبرستانه دفن‌اولندی. ابتدای نشأتندن بری‌کال صلاح واستقامت ایله اشتهار ایده‌رك امنیت عامه‌یه مظهر اولمشدی . عرب، فرس لسانلرینه وعلوم‌دینیه وحکمیه وادبیه‌یه واقف ، علمیله عامل بر مرد عارف ایدی . غایت نفیس اولان خطیله بر چوق کتب قیمتدار استنساخ وخیلی آثار تدوین ایتمشدرکه خدومی ابن‌الامین محمود کال بکك کتبخانه‌سنده محفوظدر .

تصوف ، حکمیات ، ادبیات ، محاضراته منسوب اولان غیر مطبوع آثار موجوده‌سی بروجه‌آتیدر :

١ — (دررالنصائح المنتخب غررالخصائص) : ابی اسحق الوطواطك (غررالخصائص) نامنده‌کی اثرینك ترجمه‌سیدر .

٢ — سیخ عبدالمجیدك (تحفة المرضیه فی اخبارالقدسیه) نامنده‌کی اثرینك علی طریق الانتخاب ترجمه‌سی .

٣ — علامه یافعینك (روض الریاحین فی مناقب الصالحین) نامنده‌کی اثرینك علی طریق الانتخاب ترجمه‌سی .

٤ — بهاءالدین آملی‌نك (المخلات) نامنده‌کی اثرینك علی طریق الانتخاب ترجمه‌سی .

٥ — (عنوان البیان وبستان الاذعان) ترجمه‌سی .

٦ — جلال الدین سیوطینك (الارج فی الفرج) نامنده‌کی اثرینك ترجمه‌سی .

٧ — علی السبکی الشافعی‌نك (معیدالنعم ومبیدالنقم) نامنده‌کی اثرینك علی طریق الانتخاب ترجمه‌سی .

٨ — تنوخی‌نك (الفرج والشدة) نامنده‌کی اثرینك علی طریق الانتخاب ترجمه‌سی .

٩ — (احیاء العلوم)دن علی طریق الانتخاب بعض مباحثك ترجمه‌سی .

١٠ — شیخ احمد قلیوبی‌نك (نوادرالعالم) نامنده‌کی اثرینك علی طریق الانتخاب ترجمه‌سی .

١١ — (قرةالعیون ومفرح القلب) نامنده‌کی اثرك علی طریق الانتخاب ترجمه‌سی .

١٢ — (فاکهة الخلفا) « « « «

١٣ — شیخ نصربن محمدك (تنبیه الغافلین) نامنده‌کی اثرك « « «

١٤ — شیخ ابراهیم المالکی‌نك (عمدة التحقیق فی بشائر الصدیق) نامنده‌کی اثرینك علی طریق الانتخاب ترجمه‌سی .

١٥ — (ادب الدين والدنيا) دن اکثر مباحثك على طريق الانتخاب ترجمه‌سى .
١٦ — (روضة الاخيار) دن « « «
١٧ — (اعلام الناس) دن « « «
١٨ — (تذکرهٔ امام قرطبى) ترجمه‌سى

اسعد عمر دده

علما وعرفاى مولويه‌دن دريادل واقف رموز مثنوى بر ذات اولوب (سلانيك) ليدر. مجردانه عمر سوره‌رك تحصيل کمالات ايله‌مشدر . (١٣٢٩) تاريخنده ارتحال ايده‌رك (قاسم پاشا) مولويخانه‌سنه دفن ايدلدى . (نمونهٔ قواعد فارسى) اسمنده‌کى رساله‌سى مطبوعدر . جناب (ابن فارض) ك (قصيدهٔ تائيه) سنك بعض ابياتنى شرح وهندى (امدادالله) حضرتلرينك (ضياء القلوب)ى ايله تصوفه متعلق بعض آثار فارسيه‌يى ترجمه ايتديکى کبى (مولانا جامى) نك کندى رباعياتنه وابن فارضك خمريه‌سنه يازديغى شرحى‌ده طبع ايتديرمش و (سپهسالار) ك هنده طبع اولونان (مناقب مولانا) سنك تصحيحنه بذل همت ايتمشدر. جمعنه صرف مقدرت ايتديکى کتب نفيسه‌نك بيکه قريبنى کتبخانهٔ عموميه‌يه اهدا ايتمشدى . مع التأسف قسم ديکرى يکى قاپى مولويخانه‌سنده‌کى حجره‌سنده ياندى . سنك مزارنده‌کى تاريخ بروجه آتيدر :

مثنوى خوان کنز اسرار حکم اسعد دده
عالم دورانده درويش هما پرواز ايدى
فيض نطقن اخذ ايدنلر سويله‌دى تاريخنى
کيتدى سوى لامکانه ناصح ممتاز ايدى

مثنوى خوانلق اجازه‌سنى بدايهٔ انتساب ايتديکى عرفادن عثمان صلاح الدين افنديدن ، طريقت مولويه خلافتنامه‌سنى‌ده اسکى شهر مولويخانه‌سى شيخى فضلاى مولويه‌دن حسن دده افنديدن اخذ ايتمشدر. معمافيه هندستان مشايخ عارفيندن (اسماعيل نواب) ايله (امدادالله) حضرتلرندن‌ده آيريجه اخذ خلافته موفق اولمشدر .

مطلعى :

کورونن جمله اشيادن خدادر
صاقين صانمه آنى سندن جدادر

اولان (توحيد) سرنامه‌لى اوچيوز بيتلى بر مثنويسى واردر .

اشرف محمد افندی «هجاکو»

نوعی شخصنه منحصر عثمانلی شاعرلرندن اولوب (قرق آغاج) نواحیسندن (کلنبه) لیدر. هجو ومزاح وادیسنده سهل ممتنع طرزندهکی اشعاریله تمیز ایلهمشدر . بو وادیدهکی اشعارینك قسم اعظمی عادتا زبانزد حکمندهدر . مدت مدیده تخصیص منسوب اولدیغی (آیدین) ولایتی داخلندهکی مختلف قضالرده قائمقاملقده بولونهرق برآرالق سائقهٔ استبداد ایله مصره فرار ایدهرك قلماً مجاهداتده بولوندی . صوك مأموریتی (اطنه) ولایتی والی معاونلکی اولدی. (١٣٣٠) ده (قرق آغاج) ده ارتحال ایلهدی . آثار شعریهسنك قسم اعظمی (حسبحال) (دجال) (شاه وپادشاه) (ایرانده یانغین وار) (استمداد) اسملرندهکی رسائل مطبوعهسنده بعضیلریده (اشرف) نامیله نشر اولونان غزتهده مندرجدر .

(حسبحال) دهکی اشعارندن :

ایدر جلب شفاعت کثرت اشکك قیامتده
خدانك لطفی چوقدر غم یمه اشرف سونر دوزخ
ریاکاران امتدن اکر بر زاهد بارد
ایدرسه بر نفس کانون ثانی یه دونر دوزخ

بردر الله نظیری یوقدر — قل هوالله احد بی شکدر
شاهد عادل ایکن موجودات — شك ایدن برلکنه اشکدر

قبریمی کیمسه زیارت ایتمهسین الله ایچون
کلمهسین رد ایلهرم بالله اوز قارداشمی
کوزلرم ابنای آدمدن او رتبه بیلدی کیم
ایستهمم بن فاتحه تك چالماسینلر طاشمی

چاریارك عددی چار کتابه اشدر
شرط اسلامکی آل عباده بشدر

علیدن استهرم کوثر ، شفاعت فخر عالمدن
مهیادر ، حصوله کلسه بونلر رحمت باری
نصل حسن تصادف ایلمش ابجد حسابیله
«محمد» له «علی» قاچسه اودر «رب» کده مقداری

خیلل ادیب بك « بروسه‌لی »

زمانمز ادباسنك متمیزلرندن برذات اولوب (بروسه) لیدر. اوان طفولیتنی پدریله طشره‌لرده گچیره‌رك استانبوله ورودنده تعیین اولوندیغی اقلام دولتده ایفای حسن‌وظیفه ایله‌دی . بو اثناده بعض‌مکاتبده‌ده معلملك خدمت‌مفتخره‌سنده بولوندی . صوك‌مأموریتی مجلس معارف باش‌کتابتی ایدی (١٣٣٠) ده ارتحال ایده‌رك جوار ایوبه دفن ایدلدی . کرك تألیف کرك ترجمه صورتیله وجوده کتیردیکی آثارده اخلاق‌وآداب اسلامیه دائره‌سندن انحراف ایتمه‌مشدر . طبعاً حساس وتأثره میال ایدی . آثار مطبوعه‌سی بروجه‌آتی‌در :

برمکتوب یا کتی | کوموش محفظه } فرانسزجه‌دن مترجم اولوب آثارینك ایلکی‌در .

(عاشقانه بردرام)، (مسیرهٔ اطفال)، (جمل حکمیهٔ اجنبیه)، (ترکیب بند)، (ایکی‌رفیقه)، (سعی مجموعه‌سی) ، (پارس اسراری) ، (کوکرجین مکافاتی)، (میس ماری یاخود مربیه)، (١٣ نومرولو) آرابه وسائره‌در . مکتب عنوانلی منظومه‌سندن :

مکتب

مکتب‌که مهد نازیدر افکار حکمتك — هرلحظه ملتجاسیدر اقبال وعزتك
مکتبدر الك‌کزیده‌سی اذواق ونزهتك — مکتبدر آفتابی جهان سعادتك
مکتب ملاذ رفعتیدر آدمیتك — مکتب کمال وزینتیدر عقل و فکرتك
مکتب همیشه مصدریدر هر مزیتك — حامیٔ ذی شکوهی دکلی سلامتك
ماحیسیدر مذلت وادبار ونکبتك — مکتب خلاصه مطلعیدر فیض و همتك

مکتبدن انتشار ایدر انوار انتباه
زیرا اودر معالیٔ ادواره جلوه‌کاه

دقتله باق نه‌در بو کمالات شعله زا — بونجه بدیعه‌لر کیم ایدر چشمی روشنا
ارشاد ایچون یتر بو بزه ایشته رهنما — هپ کوردکك مآثر اجلال واعتلا
محصول معرفتکه ویرر طبعه انجلا — مکتب نه‌در نه‌شانلی محل بیلدیرر سکا
صحرایه ، کوهه ، ساحله ، دریایه جابجا — شامل فیوض وسایهٔ اقبالی دائما
اوصافنه کمالنه یوق حد و انتها — عاقل بونی ناصیل ایدر انکاره اجترا

مکتب دینتجه پیش‌نظرده اولورعیان
انوار ایچنده روحفزا بشقه بر جهان

مکتب، اوجای دلکش اوبالایرین مقام — اول‌مرکز سعادت واجلال خاص وعام
مهمان وملتجیسی ایدر هر زمان بکام — هر یوزدن ایلر آدمی شایان احترام

آنجق بولور او يرده بشر فيض مستدام — معناً او يرده كيزلنور انواع احتشام
وضع بلند پايه‌سيدر احسن النظام — تاب و فروغ شوكتيدر ماحئ ظلام
داء عضال جهلى ايدن اولدر التقام — ارباب سعيه هر دم ايدن عرض ابتسام

الك بر كوچك التفاتى آنك بر جهان دكر
هم بر جهان معادلى هم بيك ده جان دكر

سيف و قلم كه خادم اجلال و شاندر — هب مكتبك جلادتنه تر جماندر
بيك شكل دلفريبه كيرر بر جهاندر — بر اويله ووضه‌در كه طراوت نشاندر
آزادهٔ ملالت ورنك خزاندر — هر حالنى مولد شوق جناندر
فكربجه محض جاندر اوت محض جاندر — ايشته هماى عزت اويوزدن عبارتدر
ظل سعادت وايه‌سى ده جاوداندر — مكتب عمومه حاصلى كهف الاماندر
عاقل اولان بيلير نه‌ديمك قدر مكتبى — تقديس ايدر او جاى فيوضات مكسبى

ابوالضيا توفيق بك

كمال بك مكتب ادبيسنه منسوب، شدت بيان، اصابت ذوق واتقان صاحبى بويوك محررلرمزدن بريدر. حدت ذكاسى آثار ومقالاتنده نمايان‌در. عثمانلى مطبعه‌جيلغنه جداً خدمت ايتمش، افكار حرارانه پرورده ايتمه‌سندن طولايى بر ايچ كره پاى تختدن نفى وتغريب جزائرينه اوغرامشدر. اعلان مشروطيت ايله منفاسى اولان قونيه‌دن استانبوله عودت ايتمش وايلك انتخابده انطاليه مبعوثى صفتيله وكلاى ملت عدادنده بولنمش؛ بر طرفدن‌ده (تصوير افكار) غزته‌سنى چيقاردرق طبعنده‌كى تحرير ومناقشه استعداد وقابليتنى تسمين ايله‌مشدر. (مجموعهٔ ابوالضيا) ده‌كى مقالاتى، نمونهٔ ادبيات عثمانيه، تقويم ابوالضيا (نه) حقنده تتبعات، نوسال معرفت، لغت ابوالضيا علوم شرقيه وغربيه‌ده‌كى حظ ونصيبنى، طرز تحرير وتحكيه‌ده‌كى درجهٔ تأثير وموفقيتنك معياريدر. ۳۲۹ سنه‌سى اواسطنده فجأةً مرتحل دار بقا اولمشدر. مدفنى: مقرى كوينده اوغلى ضيا بكك يانندەدر. آثار سائره‌سى:

(...) ، (ابن سينا) ، (ازوپ) ، (نفى) ، (ناپوليون) ، (سرورئ مورخ) ، (كوتنبرغ) ، (بوفون) ، (فرانقلن) ، (ديوژن) ، (بكى عثمانليلر) .

« اکرم بك (رجائی زاده محمود اکرم بك »

« استاد اکرم » عنوانی آلان مرحوم ، ادبیات عثمانیه‌نك ، داها خصوصی بر تعبیرایله ، شناسی وکمال دور ادبیسنك طرز جدیده نظریاتنی ایلك تدوین وتعلیم ایله‌مش بویوك برادیبمزدر. رقت حسیاتی ، نزاهت بیانی ، تراشیدکی اسلوبی ایله تمیز ایله‌دیکی کبی اخلاق واطوارنده‌کی تمکین ووقار ایله‌ده تلامیذ وآشنایانه بویوك برحس حرمت ومحبت القا ایله‌مشدر . ضیاعلرینه قلب پدرانه‌سنك پك کوج تحمل ایتدیکی یاورولرینك بالخاصه (نژاد) ینك درد فراقیله میدانه کتیردیکی آثار ونشائد جداً محرق ودلسوزدر .

مشروطیتك اعلانی متعاقب انجق قازاندیغی حسن صیت ادیبانه سوقیله اوقاف ومعارف نظارتلرینه تعیین ایدلمش ایسه‌ده ، سکون وانزوای صمیمانه‌یه فرط الفت ومیلی استعفا ایتمه‌سنی موجب اولمشدر . اعیان اعضالغنه‌ده ارتقا ایله‌مشدر . ٣٢٩ سنه‌سی مرتحل داربقا اولمش و (کوجوك صو) ده‌کی سوکیلی اوغلو (نژاد) ینك یانته دفن اولنمشدر. مطبوع آثار ادیبانه‌لری :

قدمادن برقاچ شاعر
نفرین
تعلیم ادبیات
تقدیر الحان
یادکار شباب
محسن بك
زمزمه
ناچیز
مه‌پریزون
شمسا
تفکر
تقریضات
پژمرده
نژاد اکرم جلد ٢
اطالا ترجمه‌سی
چوق بیلن چوق یاکیلیر ٤ پرده‌لك قومه‌دی]

نشیدهٔ حرب

حفظ وطنه همت مردان کونیدر بو ،   وحدتله فداکاریٔ اخوان کونیدر بو ،
سرحدلره تحشید دلیران کونیدر بو ،   طورمقمی اولور ؟ غیرت اقران کونیدر بو ،
درد اهلی اولان بزلره درمان کونیدر بو ،   بیك منت ایله بذل سر وجان کونیدر بو ،
حقك بزی تأییدینه ایمان کونیدر بو ،   اعدامزه خسران کونی خذلان کونیدر بو ،
بالقانلره طوفان صالەجق قان کونیدر بو ،   تاریخمزك حرمته شایان کونیدر بو ،

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو ،
ای اردوسی عثمانلیلرك، شان کونیدر بو ،

ملت که آلیر قوتی عون خدادن ،   ملت که بولور ذوق روان روح غزادن ،
ملت که ایرر کوشنه تکبیر سمادن ،   ـ وارسته تمامیله بوکون خوف ورجادن ـ
چوقنار آلەجق دشمن بدعهد ووفادن .   اونلر بزی قورقارمی صانیردی بو وغادن
. . . .
ایکرنمك اولور لجهٔ ناشسته لقادن .   کچمك فقط اولماز بو سفر رفع بلادن .

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو ،
ای اردوسی عثمانلیلرك ، شان کونیدر بو !

سرتاج اولەلی بزلره ای رایت کلرنك !   هیچ پردەسنی کوردیمی بر ملحمه بر جنك ؟
. . . .
ممکنمی تقابل ایده تمساح ایله خرچنك ؟   بالقانلرك ارتق یتشیر ایتدیکی نیرنك ؛
تجویز ایدەمز تا بوقدر ذلتی فرهنك ؛   خائنلره اولدقجه میادین وغا تنك ،
قاجدقجه دلیکدن دلیکه لنك وبی ننك ،   قورشون نه روا ، انلری تدمیره یتر سنك .

سنجاغمزك شوق ایله تابان کونیدر بو ،
ای اردوسی عثمانلیلرك ، شان کونیدر بو !

اولدق، یتشیر، اوروپایه قارشی رضاجو ،   آزدیردی اشرانی تذلل له تکاپو ،
الویرمدیمی صبر وتحملسه بو ، یاهو ؟ ! .   « چکمز اوقدر ثقلتی آرتق بو ترازو ! »

اسـلامه اولان ظلمی کور ای حاکم مطلق !
صـابرلره ای ناصر اولان خالق اشـفق ؟
عثمانلیـلری ایله بو درنکده موفق !
ایام کچر بردم اولور امر محقق ،
بز تورکلری بز، چارپیشه‌رق یوز کشی قالسه‌ق،
اجدادمزك یوردینی چیکنتمه‌یز انجق .
چوق سوردی یتر لقلقلهٔ مزعج لقلق ؛
عسکر یوریسین، شیمدی بودر الزم واوفق .

سـنجاغمزك شوق ایله تابان کونیـدر بو ،
ای اردوسی عثمانلیلرك ، شان کونیدر بو !

احمد مدحت افندی

مرحوم الك چوق یازی یازمش ، موضوعلری‌ده مختلف اولمق اوزره الك چوق اثر تألیف ایتمش بر محررمزدر . خلقمزده مطالعه هوسنی مرحوم اویاندرمش وهر محرردن زیاده بو هوسی بسله‌یوب بویوتمشدر . مدحت افندینك اساسـلی ومنتظم بر تحصیل کورمه‌مش اولمه‌سنه رغماً شرق وغرب معارفندن ملته عمومی برخواجه‌لك یاپه‌جق درجه‌ده بهره مند اولوشی سعی مکب اصحابندن اولدیغنی رعنا کوسترر .

صوك ادوار حیاتیه‌سنده دارالفنون تاریخ ادیان ، تاریخ عمومی وسائره معلملکلرنده بولونمسی معلومات عمومیه‌سنك بوجهتده براختصاص وخصوصیت شکلنی آلمش اولدیغنی اثبات ایدر . مرحوم بزده ایلك ساده آچیق اطنابلی حاصلی تعبیر مخصوصله، انامی براسلوب صاحبی‌در مع مافیه تك توك یوکسه‌ك اسلوبده یازلمش آثاری‌ده واردر . مدحت افندی ، بزده الك زیاده قلماً چالیشمق وقازانمق اورنکی اوله‌رق یشامشدر . حکایه‌لری پك بیوك تهالکله اوقونمشدر . دارالشفقة الاسلامیه و (تاریخ عثمانی انجمنی) اعضالقلرنده بولوندیغی کبی اوچیوز بش سنه‌سنده استوقهولمده انعقاد ایدن مستشرقین قونغره‌سنه‌ده حکومت عثمانیـه طرفندن مرخص اوله‌رق کوندرلمشدر ٣٢٩ سنه‌سی اواسطنده مرتحل داربقا اوله‌رق فاتح جامع شریفنده‌کی خطیره‌یه دفن اولنمشدر .

باشلیجه آثاری بروجه آتیدر :

١ تاریخ ادیان	٤ کائنات
٢ اس انقلاب	٥ خواجهٔ اول
٣ حقیقة الحقایق	٦ مدافعه

۷ بشائر صدق نبوت محمدیه
۸ اوروپاده برجولان
۹ سلیمان موصلی
۱۰ طفارجق
۱۱ قرق انبار
۱۲ حسن ملاح
۱۳ حسین فلاح
۱٤ یر یوزنده برملك
۱٥ دنیایه ایکنجی کلیش
۱٦ پارسده برتورك
۱۷ قره عاشق
۱۸ مفصل ـ تاریخ عمومی
۱۹ نوم وحالات نوم
۲۰ مدخل تاریخ وفنون جغرافیا
۲۱ سودای سعی وعمل
۲۲ دمیر بك
۲۳ بن نه‌یم
۲٤ پارسده اوتوز بیك بودی
۲٥ مشاهدات
۲٦ اس املا
۲۷ استبشار
۲۸ احمد متین وشیرزاد
۲۹ اوروپا اداب معاشرتی
۳۰ تعفف
۳۱ ضابط
۳۲ اخبار آثاره تعمیم انظار
۳۳ هلال احمر تاریخی
۳٤ بشیر فواد (ترجمهٔ حال)

امرالله افندی

شخصیت علمیه‌سنی (اقدام) ایله نشرینه باشلادیغی (محیط المعارف) مقاله‌لریله جداً ممتاز ومتمایز برحاله قویمشدر. دینه بیلیرکه بزده «علم لسان» دن و«فلسفهٔ لسانیه» دن ایلك بحث ایدن امرالله افندی اولدیغی کبی، زمانلرینه قادار هرالی قلم طوتانك کیرمکده بربأس کورمه‌دیکی لسانی مناظرات ومناقشاته برزنك علمی، برقیمت فنیه ویرن‌ده ایلك امرالله افندی اولمشدر.

دور استبدادده باش‌محررلکی ایله برجلدی تماماً طبع ونشر ایدیلمش‌اولان (محیط‌المعارف) امرالله افندینك هیکل احاطه‌سی، آبدهٔ عرفانی تلقی ایدیلمکه شایسته‌در. واقعا دور مشروطیتك حلولیله برابر؛ عثمانلی ملتنجه بر (محیط المعـارف) ك درجهٔ لزومی تقدیر ایدیلمش؛ وباشده ولی عهد سـلطنت، مرحوم یوسـف عزالدین افنـدی حضرتلری اولمق اۋزره بو بابده امرالله افندی‌یه مالاً وقالاً، فعلاً وعملاً مراجعات کثیره‌ده بولونیلارق برهیأت مخصوصه‌ده بالتشکیل یکیدن(محیط المعارف) تحریرینه باشلانیلارق‌حتی بوکرده ینه انجق برجلدچیقاریلمش ایسه ده وفاتیله تأخره اوغرامشدر.

امرالله افندینك دارالفنون فلسفه معلملکنـده ایکن‌نوط ایتدیردکلری فلسفه درسلری‌ده مشار الیهك جداً فنیات ولسانیاتده، فلسفیات وتتبعاتده نه قادار متبحر اولدقلرینی پك واضح کوستر. قرق کلیسا مبعوثلغی ایله باشـلایان حیات سیاسیه‌سی معارف ناظرلغنه قادار کندیسنی

ارتقا ایتدیرمش وبعض تقاریر ولوایح سیاسیه‌سی علوم سیاسیه ده کی ید طولاسنی اثبات ایله‌مش ایسه ده، حیات علمیه‌سنك انکشافاتنه وملتك مشار الیهدن بحق بکله‌دیکی عرفانی خدماتك ایفاسنه انکل اولمشدر .

مشار الیه (لوله بورغاز) ده تولد ایتمش ؛ و (٣٣٢) سنۀ هجریه‌سنده مرتحل دار بقا اوله‌رق فاتح جامع شریفی حظیره‌سنه دفن اولونمش‌در .

ب

بایزید خان عثمانی

حلم ایله معروف اولان سلاطین عثمانیه دندر . شعرده (عدلی) تخلص ایدردی مطبوع دیوانلری نقصاندر . رحلتلری (کچدی سلطان بایزید خان ولی) مصراعنك ناطق اولدیغی (٩١٨) تاریخنده‌در . جامع شریفلری یاننده‌کی تربه‌لرنده مدفوندر .

برمناجاتندن:

خدایا خدالق سکا یاراشیر
نه کیم کدالق بکا یراشیر

جو سنسن پناهی جهان خلقنك
قمودن سکا التجا یاراشیر

ابیات فارسیه‌لرندن :

هر دودکه پیدا شود از سینۀ چاکم
ابری شود وگریه کند بر سرخاکم

بهشتی احمد سنان چلبی

سلطان بایزید ثانی دوری شعراسندن اولوب قاریشدیرانلی سلیمان بکك اوغلیدر . بر اره‌لق ایرانه کیده‌رك مولانا جامی و (علی شیرنوائی) دن استفاده ایله‌مشیدی . عودتنده کبان بکلکی خدمتنه نائل اولدی . عجم شعراسنه امتثالاً بش حکایه‌یی جمع ایله بر خمسه نظم ایتمشدرکه شعرای عثمانیه میانده ابتدا بو اصولی استعمال ایدن کندیسی اولمشدر . حکایه‌لر شونلردر: (وامق وعذراء) (یوسف وزلیخا) (لیلا ومجنون) (حسن ونکار) (سهیل ونوبهار).

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] (٨٤٦) [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] (٨٨٦) [illegible] (٥٧٦) [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

بخشاسیدر . بو اثر (مشارع الاشواق الی مصارع العشاق) ك توسیعاً ترجمه‌سیدر . دیوانی (هامر) طرفندن آلمانجه‌یه ترجمه ایدلمشدر .

حلاوت طبع ، نزاکت ، شطارت آمال ، عمقیت افکار ، وبدیعیت افاده کبی خصائل مقبوله وبرکزیده‌نك همان کافه‌سی بو شاعر عالی نژادده اجتماع ایتمشدر دینیله بیلیر . کندیسی ایچون ذوق ، یالکز حقیقتده‌در . طبع وخلقی مزاحم شاعرانه واکدار عاشقانه‌دن زیاده اذواق ولذائذ مادیه ودنیویه‌دن متلذذ . مسلك حکمیسی برحیات بولندقجه غصه وغمدن آزاده عمر سورمکدر . غزللری عمومیتله فرنکلرك (لیریك) دیدکلری صورتده یعنی ساز ایله ترنم ایدیله بیله‌جك برشکلده واکثریتله‌می برستانه یازلمشدر . باقینك آره صره کنایه وجناس طرزنده خفیف لکارده بولنمسی ، تشبیهات واستعاراتده بعض مرتبه مبالاتسزلق کوسترمسی ، کندی کمالات کسبیه‌سی وحسن طبیعتیله شایان تألیف کورلمه‌مشدرکه پك طوغریدر . باقی‌یه کوره برجهرهٔ حسنك ترتیبات صوریه‌سی انظار تحیره اك محتشم نفائس طبیعیه‌یی اخطار ، الهاماتی دائما شرقه مخصوص تخیلاته منحصر قالماز بوکاده اك کوزل دلیل مرثیهٔ مشهوره سیدرکه بومنظومه ادبیات عثمانیه‌نك اك قیمتدار بر ایجوسی مقامنده عد وتلقی ایدلسه بجادر .

ابیاتندن :

درونك پرمعارف همنشینك مرد عارف قیل
آچیلمه ای یوزی کل شخص نادانه کتاب آسا

زر افشان اول کف احسان ایله سیر ایله عالمده
جهانکرد و جوانمرد جهان اول آفتاب آسا

زاهد اول ثقلت ایله اوچماغه حاضرلانمه
چیقار اول جبه ودستاری براز خفت بول

شرف ویرمز در وکوهر کمال اولماز زر وزیور
هنر کسب ایت هنر بحر فضلت کان عرفان اول

جانلر فدا محبت جانانه سرد کل
ارباب عشقه ترك سر ایتمك هنردکل

غرق ایدر عالملری بر قطره آب مغفرت
وار قیاس ایت وسعت دریای رحمت نیدوکن

مصاریعندن: همت مردان ایله آسان اولور هر مشکل ایش

باقى قالان بو قبه ده بر خوش صدا ايمش
سوز كهردر نه بيلير قدرينى نادان كهرك
بيمار حالنى ينه بيمار اولان بيلير
كردون دونه عاقل ايسه‌ك قيلمه اعتماد
بو دنيا دركهى ماتم كهى سور
نادان قوماز كه مردم دانا حضور ايده
دانا دل ايسه‌ك سريكى نادانه دويورمه
عاقل ايتمز عبث يره خنده
كرم كوردكجه اى باقى رجا آرتار كدالردن
انسان كامل اولمغه سعى ايله آدم اول
چوق اولور يار ولى يار وفادار اولماز
عنايت حضرت حقدن كرم فياض مطلقدن

بهائى محمد افندى

مسند مشيختى احراز ايدن فضلاى شعرادن اولوب شيخ‌الاسلام (خواجه سعدالدين‌افندى) زاده عبدالعزيز افنديك مخدوميدر. مجموعهٔ اشعارى مشهوراولديغى كبى فتاوايه متعلق‌اثرى‌ده متعارفدر. غزلسرالقده متميزايدى. (نيلرسن) رديفنده‌كى‌غزل‌عاشقانه‌سى حافظه بيراى‌شعرادر. وفاتى (منزلك فردوس اوله الفاتحه) مصرعنك كوستر‌ديكى (١٠٦٤) تاريخنده مدفنى فاتح جوارنده بوياجى قپوسى قربنده‌كى خانه‌لرى قارشوسنده‌در. توتونك اباحتنه دائرفتواسى اولديغى مرويدر. فقط‌طبأمسلم‌اولان مضرتنه‌كوره كراهتنده شبهه‌سى يوق‌ايدى. ديوانجه‌سى‌غيرمطبوعدر.

غزلياتندن‌زبانزداولان‌شو: كوزل تصوير ايدرسن خال وخطدلبرى اما
فسون وفتنه‌يه كلدكده اى بهزاد نيلرسن

بيتنى حاوى غزل مشهورى آتى‌الترجه (نائلى) نك تخميسيله برابر محرردر.

ابيات سائره‌سندن : بهائى خانهٔ اميد قالماز بويله دربسته
نسيم لطف اسرالته بر كون فتح باب ايلر

مصارعندن : فرياد عندليبه سبب نو بهاردر

[illegible] (٠٠٣) [illegible]
[illegible] [٣]
[illegible] [٨]
[illegible] (١٠٠) [٨]

[illegible]

[illegible] (٨٠٨١) [illegible]

[illegible] (١١٣٨) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١١٨٧) [illegible]

[illegible]

نادره‌دان) [۱] اسمنده‌کی اثری بروسه‌ده مدفون اولان سلاطین، شهزادکان، وزرا، مشایخ،

---

[۱] بروسه‌ده مدفون سلاطین، شهزادکان، وزرا، مشایخ، علما، شعرا وسائره‌نك تراجم احوالنه دائر کلدسته‌دن باشقه مؤلف آثار :

۱ — (۱۰۶۰) تاریخنده بروسه‌ده وفات ایده‌رك ابدال محمد جامع شریفی حظیره‌سنه دفن ایدیلن علما وزمرهٔ قضاتدن بروسه‌لی بالدیر زاده سلیمی محمد افندینك وفیاتنامه‌سیدرکه شیخ الاسلام قره چلبی زاده عبدالعزیز افندی طرفندن تاریخ تألیف اولنق اوزره (روضهٔ اولیا) تسمیه قلنمشدر، غیرمطبوعدر. برنسخه‌سی بروسه‌ده خراججی اوغلی واورخان کتبخانه‌لریله استانبولده ولی افندی کتبخانه‌سنده واردر.

۲ — (۱۰۵۵) ده بروسه‌ده وفات ایده‌رك (خنکار کوشکی) جوارنده تمنا دیغیلن مقبره‌یه دفن ایدیلن بروسه‌لی فضلای شعرادن سهمی محمد چلبی طرفندن بروسه‌ده مدفون رجال اللهك تراجم احوالنه دائر یازیلان بر اثردرکه غیر مطبوعدر منظور عاجزی اولمامشدر .

۳ — (۱۱۹۸) ده بروسه‌ده وفات ایده‌رك سد باشنده بویوك کلیسا قارشیسنده‌کی سوقاقده شیخ ایوب افندی زاویه‌سنه دفن ایدیلن بروسه‌لی اشرف زاده شیخ احمد ضیاءالدین افندی طرفندن یازیلان (کلزار صلحا، وفیات عرفا) نام اثردرکه مشار الیه شاعر بلیغ اسماعیل افندینك اثرینه ذیل اولمق اوزره مؤلفدر . (۱۱۳۵)دن (۱۱۹۶) تاریخنه قدردر غیرمطبوع اولوب مؤلفك خط دستیله محرر نسخه‌سی منظور عاجزی اولمشدر .

٤ — (۱۲۷۲) ده بروسه‌ده وفات ایده‌رك پوست نشینی بولندیغی نارلی درکاهنه دفن ایدیلن شیخ فخرالدین افندی طرفندن (کلزار عرفان) نامیله یازیلان ذیلدرکه اساساً (۱۱۹۶) دن (۱۲۵۸) تاریخنه قدردر اتمامی (۱۲۶۳) ده‌در . مؤلف طرفندن سلطان عبدالمجید خانه تقدیم اولنمش، قید حیات شرطیله شهری بشیوز غروش عطیه ایله تلطیف بیورلمشدر . برنسخه‌سی استانبولده عاطف کتبخانه‌سنده برنسخه‌سی‌ده فضلای ادبادن دیاربکرلی علی امیری افندینك کتبخانه‌سنده‌در، بواثر اوته‌کیلرینه قیاس قبول ایتمز درجه‌ده مفصلدر، چونکه کندندن اول مؤلف آثاری جمع صورتیله مصنفدر. مقدمه‌سنده مشارالیه بلیغه تقلیداً بروسه تاریخنه دائرده برآز معلومات واردر .

٥ — (۱۱٤۰) تاریخی رجالندن حضرت امیر مدرسی بروسه‌لی صحاف سلیمان خالص افندی طرفندن یازیلان وفیاتنامه‌درکه اکثر پارچه‌لری اورخان کتبخانه‌سنده‌کی بالدیر زاده وفیاتنامه‌سنك کنارلرنده واردر.

٦ — (۱۲٤۷) تاریخنده بروسه‌ده وفات ایده‌رك بویوك پدری یانـنه دفن ایدیلن غزی زاده شیخ عبداللطیف افندی طرفندن (روضات المفلحین) اسمنده‌کی مفصل وفیاتنامه‌درکه برنسخه‌سی اورخان جامعی کتبخانه‌سنده‌در . بوذاتك ینه بروسه وفیات مشاهیر واکابری ایله بروسه صولرینه، قابلیجه‌لرینه، مسیره‌لرینه دائر آیریجه مختصر براثری واردرکه نسخه‌لری اکثر کتبخانه‌لرده موجوددر .

۷ — (۱۲۳۲) ده وفات ایده‌رك منلا فناری جامع شریفی غربنده پدری یانـنه دفن ایدیلن شعرادن باقبرجی راشد محمد افندی طرفندن (زبدة الوقایع ، دربلدهٔ جلیلهٔ بروسه) نامیله بروسه‌یه متعلق مفصل وفیاتنامه‌درکه خط دست مؤلفله محرر نسخه‌سی متقاعدین رجال عدلیه‌دن حفیدلری مرحوم مجدی افندی عائله‌سنده اولوب منظور عاجزی اولمشدر . بر نسخه‌سی‌ده فاتحده (ملت کتبخانه‌سی)نده موجوددر.

۸ — (روضات المفلحین) ایله (کلزار صلحا) ایکیسی برجلدده اوله‌رق « اورخان غازی » کتبخانه‌سنده موجوددرکه (صحاف سلیمان) افندینك وفیاتك قسم اعظمی‌ده تحشیه ایدلشدر .

علما ، شعرا و ارباب صنایعك تراجم احوالنی مبین اولوب آثارینك اشهریدر . بو اثر (١٢٦٠) تاریخنده ارباب دانشدن بر ذات طرفندن تلخیص ایدلمشدرکه بر نسخه‌سی (ییلدیز) کتبخانه‌سنده واردر .

برنعتندن : وجودك باعث ایجاد عالم یارسول‌الله
آنکچون جمله‌دن سنسین مکرم یارسول‌الله

ابیاتندن : سیم و زر ایلیه‌مز آهنی زور بازو
دولت دادخدا سعی ایله تحصیل اولماز

برده اوچ جلد اوزره مرتب بروسه‌یه مخصوص بر (شهر انکیز) ی اولدیغی (تذکرهٔ صفائی) ده مندرجدر .

بلیغ محمد امین افندی

شعرادن و آق اوولی زاده احمد خاتم افندی مرحومك تلامیذندن صاحب دیوان برشاعر اولوب (بکیشهر) لی در . (١١٧٢) تاریخنده اسکی زغره قاضیسی ایکن وفات ایلدی دیوانی مطبوعدر . (قافلهٔ شعرا) ده بو دیوان بروسه‌لی بلیغه نسبت اولنیورسه‌ده اثر ذهولدر . (حمام‌نامه) و (بربرنامه) اسملرنده شوخانه منظومه‌لری‌ده واردر .

ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (حسین لامکانی) نك غزلنه نظیره‌سندن :

مقصودیکه سعی ایله طریقکده بولونجه
دریایه ایرر آب روان کیتسه یولونجه

البته اولور ظالمه واصل اثر آه
طویماز الم زخمنی آدم اورولونجه

مغبونی کالای فنا ظاهر اولور هپ
صبر ایله بو بازار ندامت بوزولونجه

ارباب کمالك یری خاکستر غمدر
خاك اوزره دوشر میوه کمالیله اولونجه

ابیاتندن : سیه طبعان اولور روشند لانك دشمن جانی
که دزد تیره روزی دائما دلگیر ایدر مهتاب

مصارعندن : بلا دعوت اوطورمه خوانه غیرك ذباب آسا

قابل فیض اولانه اهل هنر بخل ایتمز

اعمایه شرح خاصیت توتیا عبث

اهل منصب تکه‌مز داعیهٔ منصبدن

بقائی

ترجمهٔ حالی (ح) حرفنده مذکور (دارنده)لی حیرت افندینك بویوك برادریدر. مملکتنده (کاتب‌زاده) شهرتیله معروفدر. (١٢٠٠) حدودنده وطننده ارتحال‌ایتدی. (مولد نبی)منظومه‌سی اولدیغی کبی (سید بطال غازی) غزواتی و (حدیقة السعدا) یی‌نظم ایتمشدر. اشعاری اورته حاللیدر. بویوك عبدی پاشا مقربلرندن ایدی.

بشیر فؤاد بك

ارباب قلمدن ومعارف غربیه آشنالرندن ذکی متفنن بر ذات اولوب شهیدر. مع‌التأسف (١٣٠٥) ده منتحراً وفات ایلدی ایوبده مدفوندر. آثاری :

(١) بدرقهٔ لسان فرانسوی : السنهٔ حاضره‌نك ممکن‌مرتبه سرعت و سهولتله وصورت مکمله‌ده تحصیلی ایچون وضع ایلدیکی اصول اوروپاجه شهرتی بادی اولان هایدلبرغ دارالفنونی السنه معلمی (امیل اوتو) نك صرف کیبرینك شیوهٔ ترکیه تطبیقاً ترجمه‌سیدر.

بواثرایکی‌قسمدن مرتب اولوب برنجی قسمی فرانسزجه‌نك قواعدصرفیه‌سنك‌وایکنجیسی قواعد نحویه‌سنك نظریات وتطبیقاتی جامعدر.

بو اصول کندی کندینه وخواجه‌یه احتیاج قالمیه‌رق فرانسزجه‌یی تحصیله مساعد اولدیغی کبی فرانسز اولمیانلرك لسان مذکوری تحصیل ایده بیلملری ایچون کرك ملکمزده وکرك اوروپاده نشر اولنان اصوللرك اك مکملیدر.

(٢) مفتاح بدرقهٔ لسان فرانسوی : بدرقهٔ لسان فرانسویده موجود اولان ترجمه‌لرك فرانسزجه مقابللرینی حاوی اولوب کندی کندینه بدرقه ایله فرانسزجه‌یی تحصیل ایدنلره عادتا خواجه‌لق ایده‌جکی کبی بو اصول ایله تدریس ایدن خواجه‌لرده مدار سهولتدر. ترجمه‌لر ابتدالری قولای وقیصه جمله‌لردن باشلیوب کیتدکجه تدریجاً کوچلشوب اوزون جمله‌لر وحتی بر طاقم فقره‌لر حاصل اولدیغندن بواثر مکاتبده قرائت اوله‌رقده اوقوتدیریله‌بیلیر.

(٣) ويقتور هوغو: اديب مشاراليهك ترجمهٔ حاليله آثارندن باحث اولوب جب كتبخانه‌سنك ٢٢ و ٢٣ عددلرینی تشكيل ايتمشدر .

(٤) آلمانجه معلمى : آلمانجه‌نك نظريات وتطبيقاتى حاويدر .

(٥) انكليزجه معلمى : بودخى انكليزجه نظريات وتطبيقاتى جامعدر.

(٦) جنايتك تأثيرى: مشاهير محرريندن (اميل زولا) نك رومانلرندن برينك ترجمه‌سيدر .

(٧) بيكباشى‌يى دعوت : مضحكه ١ پرده (آلمانجه‌دن مترجم) .

(٨) ايكى بيك : كذا (فرانسزجه‌دن مترجم) .

(٩) برنجى قات : مضحكه ٢ پرده (انكليزجه‌دن مترجم) .

بنارلى زاده حافظ احمد طلعت افندى

علماء شعرادن عاشق رسول خدا بر ذات اولوب پدرى (ازمير) قراسندن (بنلر) قريه‌سندن اولديغيچون ازميرجه (بنارلى زاده) شهرتيله بنامدر . اكمال تحصيلى خواجهٔ شهير حافظ شاكر افندى مرحومدندر اخذ اجازه‌يه موفق اولدقدن صوكره ازميرده (صحافلق) له مشغول اولدى (١٣٢١) ده ارتحال ايده‌رك (قارشى ياقاده) ده (صغوق قويو) مزارستانه دفن ايدلدى . (منظومهٔ مولد) ك يالكز ولادت نبى قسمنه عائد نظمنه موفق اولديغى تسديس بروجه‌آتى درج قلندى :

بسم الله الرحمن الرحيم

مكدر نور سعادت لانه‌سى — آنده طوغدى عاشقك جانانه‌سى
يا نجه ايتمز طواف پروانه‌سى — اولدى بيت‌الله ولادت خانه‌سى
آمنه خاتون محمد آنه‌سى
اول صدف‌ن طوغدى اول دردانه‌سى

هم قياس اولماز بو خاص و عامله — عادت نسوانده اولماز كامله
ظاهراً بولمشدى اول او كل فامله — سرحق ايتدى ظهور بو نامله
چونكه عبداللهدن اولدى حامله
وقت ايرشدى هفته و ايامله

طوتدى آفاقى صداى حوروعين — عرشدن عالى ديديلر اول زمين
بوسوزك فهمنده در هپ عارفين — اول جهانه لمعه وردى نور دين
هم محمد كلمى اولدى يقين
چوق علامتلر بلوردى كلدين

[illegible]

آفتابده یوق بو طور انکشاف هپ سکونت اوزره ایتمزلردی لاف
سروی بویلی قیزلر ایدی بی‌خلاف انتظامده یوغیدی هیچ انحراف
ایندیلر کوکدن ملکلر صاف‌صاف
کعبه کبی ایتدیلر اوم طواف

بر شفا ایدی رفیقم ای جهان یوق ایدی خانه‌مده بشقه انس و جان
بن نه‌لر کوردمسه کوردی بیکمان خادم خاص اولمق ایچوندی همان
یاریلوب دیوار چیقدی ناکهان
کلدی اوچ حوری بکا اولدی عیان

برزمان قارشومده شویله طوردیلر بربریله خیلی دم قونوشدیلر
بیلمم که باکه نه‌لر صوردیلر حیرت اندر حیرتمی کوردیلر
چوره یانیمه کلوب اوطوردیلر
مصطفی‌یی بربرینه موشتولر

دیدیلر جمله ملائك ایندی بیل باق قپو اوکنده بکلر جبرئیل
هپ بهشت انهاری اولدی سلسبیل عالی‌اولدی باخصوص نسل‌خلیل
بو سنك اوغلك کبی قدری جمیل
بر آنایه ویرمامشدر اول جلیل

بزکه عاجز بنده‌یز وحشت ندن شکل خوش اندامله کلش ایکن
خالقیدر دو جهانك کوندرن کرچه ظاهرده بزز نشر ایلین
اولو دولت بولدك ای دلدار سن
طوغیسر درسندن اول خلق حسن

انبیاء و اصفیانك جانیدر درکهنده خادم اولمق شانیدر
انس و جنك حاصلی جانانیدر خلق کونین جمله بندکانیدر
بو کان علم لدن سلطانیدر
بو کان توحید و عرفان کانیدر

قلبکاهم نورله تذهیب ایتدیلر خاطر ویرانی تطییب ایتدیلر
بوخصوصده مدح و توصیف ایتدیلر خیلی سوزشوقله ترکیب ایتدیلر
وصفنی بو رسمه ترتیب ایتدیلر
اول مبارك نوری ترغیب ایتدیلر

مهر و ماهك پرتونده یوق دوام   هر برینك ظلمتی وار والسلام
طوغمسون خورشید طوغسون اول همام   طان یری آغاردیغك کوردکده تام
آمنه ایدر چو وقت اولدی تمام
کیم وجوده کله اول خیرالانام

آتش عشقك کوکلده شدتی   بر طرفدن یاوروملکده فرقتی
آکلادیلر بنده‌کی بو حالتی   کورمدم عالمده بویله حرمتی
صوصادم غایت حرارتدن قتی
صوندیلر بر جام طولوسی شربتی

بیله‌مم ساقیسی نه مخلوق ایدی   خوب ایدی بر دلبر معشوق ایدی
هم خریق العاده‌لر پك چوق ایدی   باخصوص اولدم کوکل محروق ایدی
قاردن آق ایدی وهم صغوق ایدی
لذتی دخی شکرده یوق ایدی

کیتمدی حالا دماغمدن او ذوق   نشوه‌سندن اولدی حاصل دلده شوق
تا درونمدن بنم اوردیجه برق   طوغمدن اول طوغدی صاندم شمس شرق
ایچدم آنی اولدی جسمم نوره غرق
ایده‌مزدم نوردن کندومی فرق

قالقدی کوزم پرده‌سی کوردم عیان   اولدی بردنبره بر بشقه جهان
هر طرفدن چاغریشورلر قدسیان   قالمدی خوف و تلاشم اولزمان
کلدی بر آق قوش قنادیله روان
آرقه‌می صیغادی قوتله همان

شاه کونینی کورن عین الیقین   شاد اولون مسرور اولون ای عاشقین
شوقیله تکبیر کتیرسون عارفین   ایشته کلدی رحمةً للعالمین
طوغدی اول ساعتده اول سلطان دین
نوره غرق اولدی سموات و زمین
نور چشم انبیاء مرسلین
صلوة الله علیهم اجمعین

بدری پاشا « حسن بدری پاشا »

جامع السیف والقلم برذات اولوب (سپاو) ده تولد ایتمشدر . امرای عسکریه‌دن اولان

بدرينك شامه رحلتنده برابرجه كيده‌رك خصوصى واعدادى تحصيلنى بوراده اكال ايله‌دى . مكتب حربيه‌دن اركان حرب‌لكله نشـأت ايله‌يوب بوزمانلر سليمان پاشا مرحوم معيتنده رفيق شفيقى مناسترلى رفعت بكله برابر مكتب حربيه‌ده معلملك ايتدى . بواثناده (علم احوال سما ـ قوزموغرافيا) ايله فن‌رميه دائر آثار فنيه ترجمه‌لرينى ميدانه كتيردى. ينه بواثناده (اسقاط جنين) فاجعه نامه‌سـيله (بركونلك اقبال) و (ژيروفله) و (مادام لارشـيدوق) اوپرالرينى ترجمه ايتدى . رفيقى رفعت بكله مشتركاً (تماشا) نامى آلتنده برتياترو كلياتى ترتيب ايتديلر. انشـاد شعرده سريع‌الطبع ايدى . صوك مأموريتى اولان (اشقودره) والى وقوماندانلغندن متقاعداً (١٣٣٠) تاريخنده استانبولده وفات ايده‌رك فاتحه دفن‌ايدلدى . قبل‌الانقلاب كچن زمانلرينك قسم اعظمى منكوبيتله كچمش وحتى رتبهٔ عسكريه‌سى اولان ميرآلايلقدن بيله محروم ايدلمشدى . بعدالانقلاب تلافئ مافاتنه سعى ايدلدى .

غازى كرايك مشهور غزلى تخميسندن :

قوقلارز باد غزا سوسن وشبو يرينه
سيفى ترجيح ايده‌رز زينت بازو يرينه
دائمـا قان ايچه‌رز بادهٔ مينو يرينه

رايته ميـل ايده‌رز قامت دلجـو يرينه
توغه دل باغلاميشز كاكل خوشبو يرينه

كرچه سعى ايتدى دلى بنده اوشوخ رعنا
ليك كار ايله مدى ايله ديكى اسـتغنا
بزكه ثابت قدمز مردلكمزده حالا

هوس تيروكمان چيقمادى دلدن اصلا
ناوك غمزهٔ دلدوز ايله ابرو يرينه

بزم دلبر نه قادار اولسه دخى دافع غم
نشوه بخش ايله‌مه‌ده جنك ايله اولماز توأم
بك خطا نشوهٔ صهبا ايله اولمق سرسم

سوره‌رز تيغمزك ذوق وصفاسن هردم
سيمتنلرله اولان لذت پهلو يرينه

بابانزاده اسماعيل حقى بك

بغداد ولايتنه مضاف سليمانيه سنجاغى اشراف اكرادندن وبابان عائلهسى احفادندن ومحررين اسلاميهدن ذهنى پاشا مخدومى اولوب محررلك، بالخاصه سياسى محررلكله شهرت آلمشدر .

مشروطيت اعلانندن اول « اقدام » جريدهٔ يوميهسنده محررلك ايتمش، وبو اثناده على رشاد بكله برلكده « بسمارقك حيات سياسيهسى » و « درهبفوس مسألهسى » نامنده ايكى اثر تأليف و نشرينه موفق اولمش ؛ و داها او زمان بر محرر سياسى ايچون صوڭ درجهده لازم اولان نفوذ نظر و دقت محاكمه صاحبى اولديغنى كوسترمشدر . مشروطيتله برابر سياسى برحيات سورمكه باشلامش « طنين » ڭ محرر سياسيسى اولديغى كبى ايلك مجلس مبعوثانڭدهاڭ معروف خطيب سياسيلرى عدادينه كيرمشدر . ملكيهٔ شاهانه وحقوق مكتبلرنده حقوق اساسيه معلملكنده و بر مدتده معارف نظارتنده بولونمش ؛ وصوڭ نفسنى مكتبده، وظيفهسى باشنده ياشامشدر . وفاتى عثمانلى عالم سياسيسنده پك بويوك تأثراتى موجب اولمشدر . ٣٢٩ سنهسى اواخرنده رحلتله بايزيد ثانى جامعشريفى حظيرهسنه دفن اولونمشدر .

« حقوق اساسيه » پك مشهور و معروف بر اثريدر .

بها توفيق بك

كنج عثمانلى محررلرندن و فلسفه متوغللرندن اولوب (ازمير) ليدر . تحصيل ابتدائى وتاليسنى (استانبول) ده اكمال ايلهدى . اعلان حريتى متعاقب عالم مطبوعاته سلوك ايدهرك (هاله) ، (تنقيد) ، (پيانو) ، (فلسفهمجموعهسى) ، (ذكا) عنوانلريله رسائل موقوته چيقارمش وغرب آثار علميهسندن (ماده وقوت) ، (وحدت موجود) ، (تاريخ فلسفه) كبى كتابلرى لساننمزه نقل ايلهمشدر . (يڭى اخلاق) ، (حساسيت) و (فلسفه درسلرى) ده جملهٔ آثارندندر (١٣٣٢) تاريخنده كنج ايكن ارتحال ايتدى . (قرهجهاحمد) مزارستاننده مدفوندر .

پ

پيرى محمد پاشا

فضلاى وزرادن وشيخ جمال الدين اقسرائى نسلندن عفيف كاردان برذات اولوب (قرهمان) ليدر دولتجه تعيين اولنديغى مهم مأموريتلرك كافهسنده ايفاى حسن خدمت ايلهدى (پيرى پاشانڭ مكان عدن ايده حى ودود) مصراعنڭ دلالت ايتديكى (٩٣٩) ده ارتحال ايدهرك

(سیلیوری) ده بنا کرده‌سی اولان جامع شریف حظیره‌سنه دفن ایدلدی . مرتب دیوانچه‌سی اولوب اشعارنده (رمزی) تخلص ایلردی . مثنوی شریفك برقسمیله (شاهدی) منظومه‌سنك تکمیلنی (تحفهٔ میر) اسمیله شرح ایتمشدر . هرایکیسی‌ده غیر مطبوعدر. بدایت اقبالندن نهایت احوالنه‌قدر مستقل بر اثر یازلدیغی(حدیقة‌الجوامع) ده مندرجدر. (استانبول) ده‌ده آثارخیریه‌سی واردر . خاصکوی ایله خالیجی اوغلی آره‌سنده‌کی جامعی ایله ملا کورانی‌ده‌کی شیخ جمال‌الدین اسحق قره‌مانی ایچون یاپدیردیغی درکاه‌وصنوق قویوده‌کی مدرسه بو جمله‌دندر .

اشعارندن:

شب زلفکده قالانلر ظلمات ایله یورور
اریشن لبلرینه آب حیات ایله یورور
زاهدی حسرت‌می شویله زبون ایلدی کیم
الده تسبیح وعصاسی صلوات ایله یورور

برنوی علی افندی

حکمت اداره‌یه واقف ارباب فکر و قلمدن فاضل بر ذات اولوب مورهٔ قطعه‌سنده‌کی (ایستفه) لیدر. اکمال تحصیلدن صوکره برمدت (آتنه) یه مفتی اولدی (١٠٧٦) تاریخنده (ایستفه) ده ارتحال ایتدی . (ایستفه) ادارهٔ عثمانیه زماننده (آتنه) جوارنده‌کی (تب) شهرینه ویریلن اسمدر . سلطان (عثمان ثانی) نامنه اخلاق و سیاسیاتدن باحث ایکی باب اوزره مرتب (ربیع الملك و اداب سلوك الملوك) نامنده و سلطان (ابراهیم بن احمد ثانی) نامنه (دستورالوزراء) اسمنده آثار قیمتداری‌ده واردرکه بر نسخه‌سی نور عثمانیه ایله ایوبده خسرو پاشا کتبخانه‌لرنده واردر . (دستورالوزراء) نك حاوی اولدیغی قسملر بروجه آتیدر :

قسم اول : سلاطین عظام و خواقین کرام

قسم ثانی : ودایع خالق‌البرایا اولان سپاه و رعایا

قسم ثالث : امرا و وزراء و حکام واجب‌الاحترام

برنسخه‌سی نورعثمانیه کتبخانه‌سنده موجود اولان (ربیع الملك) ایکی‌باب‌اوزره‌مرتبدر .

باب اول : سلاطین عالیشانه تربیت اعیان و رعایت ارکانده اهم اولان قواعد وقوانین بیانده‌در .

باب ثانی : ملا زمان سدهٔ سنیهٔ کردون‌جنابلرینه رعایتی‌الزم اولان آداب و آیین‌بیانده‌در برده اوچ باب اوزره مرتب (طریقة‌الجهاد) اسمنده فضائل جهاده متعلق تورکچه بر

رنو محمد سعيد پاشا

شعر وانشاده‌کی قدرتی ایله مشهور اولان وزرادن اولوب ازمیت قربنده‌کی (داریجه)ده طوغمشدر. ملکیه ناظرلغندن عزل و (١٢٥٣) تاریخنده ادرنه‌یه نفی اولونه‌رق اورادہ کردن دادهٔ تیغ قضا اولدی. استانبول یولنده (سیدجلال) تربهٔ شریفه‌سی اتصالنده مدفوندر .

اشعارندن: یك جرعه ایله اویله خراب ایله الهی
فرق ایتمه‌یه‌یم حشره قدر منزل وراهی

نقراتی حاوی اولان مناجات عاشقانه‌سی‌ایله وفاتندن براز اول نظم ایلدیکی روایت اولونان (اوزاندی لیلهٔ حسرت یتیش یاشمس تبریزی) مصرعلی قطعه‌سی رقت انکیزدر .

عاکف پاشا ایله بیننده‌کی رقابتی تبصره‌دن آکلاشلمقده‌در . اسکدارده (سلیمیه) درکاهنده مکمل برکتبخانه‌سی واردر. دیوانی مطبوعدر . ادرنه‌ده بولوندیغی‌اثناده سرکذشتنی حاوی (قوری قفا) نامیله بررساله یازمش ایسه‌ده نسخه‌سنی بوله‌مدیغنی حفیدی عزیز بك افندی سویله‌مشدر .

ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (بهجت علی) افندیدن منتسبدر . سیاسیٔ مشهور (مصطفی رشید) پاشایی بالوجوه تقدیر ایده‌رك ترقیسنه دلالت ایتمه‌سی قدرشناسلغنه دالدر . (تبصره) ده صاحب ترجمه حقنده‌کی افاداتده شائبهٔ اغراض واردر .

مصارعندن: نابجا خواهشه یوق شرع محبتده مساغ
کل دینور هرکله اما کل رعنا باشقه

رنو ادهم پاشا

سرآمدان ادبادن اولوب (ارضروم) لیدر. آثار مطبوعه‌لری (اطلاق الافکار فی عقد الابکار) ایله [١] (خوابنامه) و (عوعوه) در . (١٢٨٩) تاریخنده قسطمونی والیسی ایکن وفات ایله‌مشدر . ادبیات شرقیه وغربیه‌یه وقوف تامی وار ایدی .

طرز قدمایی کندینه مخصوص دینه‌جك یعنی زمانه کوره سوه سوه اوقونه‌بیله‌جك اسلوبه تحویل ایله‌مش واکثر محرراتنده شوخیٔ مزاج وکفتارده اولان اقتدارینی کوسترمشدر. عالی پاشا زاده فوأد بك وعارفی پاشا ایله مشترك (امر العجیب فی تاریخ اهل الصلیب) اسمنده بر اهل صلیب تاریخی ترجمه‌لری‌ده واردر، که یالکز بر جلدی مطبوعدر. (ویقتور

[١] تعدد زوجات علیهنده اولان اوروپالیلرك ذهابی رد ایچون یازیلان آثار مقبوله‌دندر.

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible] (٨١٠١) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

سلطان دیوانی‌ده‌در . (۱۱۰۰) تاریخنده ارتحال ایله‌دی . یکیجه‌لی (خیالی) بکك اشعارینه نظیره‌لری وغیر مطبوع دیوانی واردر .

غزلیاتندن :

طریق عشقه کیرمز بی سروپا اولمایان کیمسه
ایرشمز منزل تمکینه شیدا اولمایان کیمسه
خرابات ارلرینك اکلاماز رمز الرموزندن
کیروب بازار عشقه مست ورسوا اولمایان کیمسه
الی ایرمز دقایق درینه بحر حقایقدن
دل آواره‌سی وسعتده دریا اولمایان کیمسه
نه بیلسون لیلهٔ اسراده اولان وجد وحالاتی
انیس سورهٔ یس و طه اولمایان کیمسه
ابد سیمرغنك کورمز نه یوزدن ایتدیکن پرواز
ازل قاف قدمده تابی عنقا اولمایان کیمسه

نجلی عبدالقادر افندی

شعرای عثمانیه‌نك متوسطلرندن اولوب (پرزرین) لیدر . (۱۱۰۰) تاریخنده اردوی عثمانی ایله (صوفیه) ده ایکن ارتحال ایتدی . مرتب دیوانی غیر مطبوع ایسه‌ده بی‌نقطه دیوانچه‌سی مطبوعدر .

نائب احمد افندی « عثمانزاده »

فضلای شعرا ومورخین‌دن اولوب قطعه وتاریخ سویله‌مکده‌کی مهارتیله شهرت بولمش شهری بر شاعردر . دیوانی غیر مطبوعدر . مصر مولویتنده ایکن چلبی زاده اسماعیل عاصم افندینك (آه بی درپی ایدوب عاصم دیدم ، کوچدی عثمان زاده نائب آه آه) تاریخیله (اولنجه نائب احمد بولدی مسکن صدر مأوابی) مصراعنك دلالتی اولان (۱۱۳۶) تاریخنده وفات ایله‌دی . والیٔ مصر طرفندن تسمیم ایدلدیکی تذکرهٔ رامزده مذکوردر . ترجمهٔ حالی ابن الامین محمود کمال بك افندی طرفندن یازلمشدر . مؤلفاتی ظهور دولت عثمانیه‌دن سلطان احمد خان ثالث عصرینه

قدر كچن وزرای عثمانیه‌نك تراجم احوالنی حاكی اولان (حدیقة الوزرا) [١] ایله (حدیقة الملوك) یعنی (اجمال تواریخ سلاطین آل عثمان)، (تلخیص الحكم)، (ایجاز نصایح الحكما)، (مرتب دیوانی)، (مناقب امام اعظم) جمله‌ٔ مؤلفاتندن اولوب ترجمهٔ (مشارق الانوار) و ترجمهٔ (مشارق شریف) ی تهذیب واصلاح (اخلاق محسنی)، (نصایح الملوك) و (همایوننامه) كبی آثار مشهوره‌یی وعالی مرحومك (مجالس الادب) نامنده‌كی اثرینی‌ده تلخیص ایله‌مشدر. (مولانا حسین كاشف) ك علم اخلاقه دائر اولان اثرینی‌ده ترجمه وسلطان احمد ثالث نامنه تقدمه ایله‌مشدركه بو اثر (اخلاق احمدی) نامیله مشهوردر. آثارندن (حدیقة الملوك)، (حدیقة الوزرا)، (تلخیص الحكم)، (اخلاق احمدی) مطبوعدر. (اخلاق علائی) یی‌ده تلخیص و تنقیح ایده‌رك (خلاصة الاخلاق) امیله بر رساله تدوین ایتمشدر. (انوار سهیلی) یی‌ده (زبدة الاسحار) اسمیله تلخیص ایله‌مشدر. صحته دائر قرق حدیث شریفی منظوم ومنثور اوله‌رق شرح ایتمشدركه اسمی (صحت اباد) در. بر نسخه‌سی حمیدیه‌ده واردر. (مشارق) ترجمه‌سنك اسمی (احمد الاثار) دركه بر نسخه‌سی بشیر آغا كتبخانه‌سنده‌در.

ابیاتندن
اولور ایسه اكر میزان تمیز سخن دركار
بیلنور هركسك اول دم كمالاتیله نقصانی

توفیق محمد افندی

ارباب شعر وانشادن ولطائف نویساندن اولوب شهری الاصلدر. (چایلاق) و(چوبور توفیق) نامیله معروفدر. طبعی لطائفه میال اولمغله بویولده پك چوق آثار یازمشدر. تاریخ وتراجم احواله‌ده انتسابی واردر. آثار مطبوعه‌سی : قافلهٔ شعرا اسمنده‌كی تذكره‌سیله (یادكار مجار) مشاهیر عثمانیه جزؤلرندن (باربا روس خیرالدین پاشا)، (آثار پریشان)، (ذیل لطائف الانشا) (نوادرالظرفا)، (استانبولده برسنه)، (خزینهٔ لطائف) (بو آدم) در. (چایلاق) اسمنده

[١] بو اثره یازیلان ذیللر بروجه آتیدركه (ورد الحدائق) دن غیریلری حدیقه ایله برابر بر پرده حروفات باصمه‌سیله (ورد الحدائق) ده طاش بصمه‌سیله آیریجه طبع اولونمشدر.

(١) رئیس الكتاب دلاور آغا زاده عمر وحید افندی طرفندن اولوب (١١٧٢) تاریخنه قدردر.

(٢) احمد جاوید بك طرفندن اولوب راغب پاشا مرحومدن بدأ ایله سلطان سلیم ثالث وزراسندن یوسف ضیا پاشا دورینه قاداردر.

(٣) بغدادی عبدالفتاح شفقت افندی طرفندن اولوب علمدار مصطفی پاشایه قادار دراردر.

(٥) (ورد الحدائق) نامیله (رفعت افندی) مرحوم طرفندن یازیلان ذیلدركه (یوسف ضیا پاشا) دن بدأ ایله یوسف كامل پاشایه قادار در.

مع مافیه او دلنشین سوزلری آره‌سنده بعض زخافاتی‌ده واردر . صربستانده واقع (اوزیجه) قصبه‌سندن اولوب تحصیل و تفیضی استانبولده‌در . مرتب دیواندن باشقه سلیم گرای نامنه یازدیغی مطبوع (غزانامه) سیله (ادهم وهما)، (بربرنامه) ، (عمر ولیث)، (معراجیه) کبی مقبول شعرا مثنویاتی‌ده واردر. (خمسهٔ عطائی) یه نظیره اوله‌رق باشلادیغی اثری ناتمامدر . سنك مزارنده منقوش (عدن زیبا اوله جایك نابتا) مصراعنك دلالتی اولان (١١٢٤)تاریخنده وفات ایتمشدر. قبری طوپ‌قپو خارجنده مال‌تپه جوارنده صاری عبدالله افندینك آیاق اوجنده‌در. اخر مأموریتی دیار بکر مولویتی اولدی . کلیات آثارینی جامع دیواننك نسخه‌لری استانبول کتبخانه‌لرینك بعضیلرنده بر نسخه‌سی‌ده مناستر کتبخانه‌سنده موجوددر . طریقهٔ (ملامی بایرامی) در .

مشهور معراجیه‌سندن :

خوشا فرخنده اختر لیلهٔ ممتاز و مستثنا
که عنوان برات قدریدر سر سورهٔ اسرا
ایرشدی بر یره کیم شش جهتله چار عنصر یوق
زمین و آسمان نابود عرش و فرش نا پیدا
نه اول وار نه آخر بر غریب عالمدر اول عالم
لسان وسمع ونطق وعقل وفهمك نامی یوق اصلا

لساننده رکاکت اولدیغندن یك‌ده درست سوز سویلیه‌مزمش بو جهتله مناسبت دوشدکجه (بن سوز سویله‌یه میورم برکت ویرسون قلمم براز سویله‌یور اوده سویله‌مه‌سه چاتلاردم) دیر ایمش .

(١١٩٨) ده استانبولده وفات ایدن (مصطفی زاری) افندی‌ده علماء شعرادن اولوب (اوزیجه) لیدر . دیوانیله غزا نامه‌سی واردر .

ثنائی محمد افندی

زمرهٔ قضاتدن حسن اخلاق ایله موصوف عالم بر ذات اولوب (بالیکسر) لیدر . قینه‌لی زاده حسن چلبی معاصریدر . مرتب دیوانی ایله (روضة‌الابرار) اسمنده منظوم بر اثری واردر. (شواهدالنبوه) یی‌ده ترجمه ایتمشدرکه بر نسخه‌سی (روان) اوطه‌سی کتبخانه‌سنده موجوددر .

ابياتندن :

بلای دهری خدا چکدیرسه غم یمیز
وصال یاری نصیب ایله یه باری

اویانماز شمع اقبالم کورونمز اول قمر طلعت
بنی بوقاره کونلرده قویان بخت سیاهمدر . [١]

ثروت حسن افندی

عصر اخیرده یتیشن قوی طبیعت شعرادن اولوب مسقط رأسی (ازمیر) اسمی (حسن) در . اسمیله مخلصی تاریخ ولادتی اولان (١٢٢٤) سنه‌سنی مشعردر .

طبیعت شاعرانه‌سنه سالف الذکر (ثابت) افندینك بین الشعرا مشهور اولان (معراجیه) سنه یازدیغی و (١٢٦٥) تاریخنده ازمیرده طبع اولونان تخمیسی شاهددر .

بوندن باشقه بر دیوان تشکیل ایده‌جك قادار اشعار متنوعه‌سی واردر . (١٢٨٥) تاریخنده استانبولده ارتحال ایده‌رك قباطاشدن بشکطاشه کیده‌ن جاده‌نك صول طرفنده‌کی مقبره‌یه دفن ایدلدی .

---

[١] یازمامش قاضی وکشاف و جریر طبری
خبرم یوق کوزه‌لم کیمدن آلایم خبری

نقراتی حاوی اولان منظومه‌نك ادرنه تاریخنده ذاتی سلیمان افندی خلفاسندن (ادرنه) لی (ثنائی) یه منسوب اولدیغی محرردرکه مؤخراً منظورم اولان دیوانده مطالعه‌کذارم اولدی .

منظومهٔ مذکوره‌دن :

سنی عالم صانعه عرش معلاده آرار
کیمی اسماده کیمی کنج معلاده آرار

کیمی کوکده کیمی یرده کیمی دریاده آرار
کیمی حوراده کیمی آدم و حواده آرار

کیمی مقدسده کیمی کعبهٔ علیاده آرار
کیمیسی دیره کیروب لات ایله عزاده آرار

کیمی اعرافده کیمی جنت مأواده آرار
کیمی طاغده کیمی باغده کیمی صحراده آرار

کیمی مجنون اوله‌رق صورت لیلاده آرار
کیمی وامق کبی رخسارهٔ عذراده آرار .

معراجیه تخمیسنك مطلعندن :

کمال اشتیاقندن جناب حی لا یفنی
طلبکار وصال نازنین اولدی اوشب مولا

حبیبن ایسته‌دی بر کیجه دعوتجی ایدوب اسرا
خوشا فرخنده اختر لیلهٔ ممتاز ومستثنا
که عنوان برات قدریدر سر سورهٔ اسرا

ج

جمالیٔ کرمیانی « شیخ اوغلو »

مولانا شیخینك همشیره زاده‌سی ییلدیرم بایزید خانك بیوك اوغلی (امیر سلیمان) ك ندیمی اولوب اسمی (بایزید) در. شعرای ایرانك اشعارینی تتبع ایدن قدمای شعرادن اولوب اکثر اشعاری اخلاقی وتصوفیدر .

شیخی ، احمدی ، حمزه‌وی، داعی ایله مشاعره‌سی واردر. شیخینك (خسرو وشیرین) نی اکال ایله‌مشدر . (فرحنامه) اسمنده‌کی منظومه‌سنی ییلدیرم بایزید خانه تقدیم ایده‌رك مظهر التفات اولمشدی . پدری مشایخدن اولمغله (شیخ اوغلو) مخلصیله‌ده تخلص ایتمشدر .

قصیدهٔ رائیه‌سندن :

چون کوکلدر خزینهٔ اسرار — طلب ایت اول خزینه‌یی ای یار
سینه‌کی روشن ایله یوقلقدن — تا سکا روشن اولا هر نه‌که وار
دولت اقلیمنه عزیمت ایچون — همت آتینه فکری ایله سوار
بار ایدك اعتقاد وفکرك — که بولسکدن آیر مایه دیار

(خورشید وفرحشاد) منظومه‌سنك بر نسخه‌سی حمیدیه کتبخانه‌سنده واردر. مطلعندن :

چو بسم‌الله پس الله اکبر — دیه‌سین قالمایه هر ایشك ابتر
قچن باشلانسه اللهله هردم — تمام ایدن کیرو الله اولور هم
اوکی‌الله الله اولیجاق صوکی‌الله — اول ایشده قالمایه هیچ درلوا کراه
کل ایمدی او کلم اول پادشاهی — که اولدر قاموننك پشت وپناهی

اشعار تورکیه‌سندن : هرچند آدمی زاد اولماز جهانده بی غم
غم صوکی شادلقدر ای دل طارلمه ابسم

فرنکستانده ایکن یازدیغی حسبحالندن :

جام جم نوش ایله أی جم بو فرنکستاندر
هر قولك باشنه یازیلان کلیر دوراندر

اشعار فارسیه‌سندن : چون دامنی ندارد پیراهن غریبی
چون دانهٔ بکیرد از خرمن غریبی
خواهی اکر بدانی احوال درمندان
یکسو نظر بینداز أز روزن غریبی

فرقت نامه‌سندن : طاشلرله دوکونوب یورر آب روانی کور
رحم ایله‌مه‌دی بو حاله کون ومکانی کور
طاغلر باشنده ابر فلك آغلایوب کزر
یانجه رعدك ایتدیکی آه و فغانی کور
چاك ایله‌دی یاقاسنی دردیله صبحگاه
چرخك شفق یرینه یا دوکدیکی قانی کور

(خورشید فرحشاد) اسمنده‌کی منظومه‌سی حقنده الك اول (تذکرهٔ شعرا) یازان (ادرنه‌لی سهی) بك نظمی سلیس واسلوبی نفیس کتابدر دیور .

جمالی احمد چلبی « ایستنیه‌لی »

شوخ مشرب برشاعر اولوب (نیم هر مطلع جنس سخنده نوع مفرددر) مصراعی وجهله مفرد کولقده تمیز ایتمش شعرادندر. (نهان اولدی جمالی یوز طوتب صدقیله اللهه) مصراعنك ناطق اولدیغی (٩٩١) ده وفات ایده‌رك (ایستنیه) قبرستانه دفن ایدلدی .

ابیاتندن : تجلیات الهی درر قمو بو جهان
جمال یاره نظر قیل بأی وجه کان

مصارعندن : / ماه تابانم خدا اکسیکلکن کوسترمه‌سون

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(روضة التوحيد) اسمنده‌کی منظومه صاحبی (عارف) ده ازنیقدن یتیشن شعرادندر .

جلبی « خامدی زاده »

قدمای شعرادن اولوب (بروسه) لیدر. تحصیل علومدن صوکره انزوایی اختیار ایتمش ایدی. (آهی) ایله مشاعره‌سی واردر . بروسه‌ده وفات ایله‌دی . اشعاری رنکین اولدیغی کبی (کل صدبرك) نامیله مرتب دیوانی و (پنج کنج) اسمنده منثور خمسه‌سیله (خسرو وشیرین) (لیلا ومجنون) اسملریله ایکی منظومه‌سی واردرکه جمله‌سی غیر مطبوعدر . مشهور (شهنامهٔ فردوسی) بی دخی نظماً ترجمه ایتمش اولدیغی مرویدرکه نه‌درجه قیمتدار اوله‌جغی بدیداردر.

ابیاتندن :

کور نه‌محنت بزمنی قوردی فلك مجنونه کیم
باده‌سن کوزیاشی سازین صوت زنجیر ایله‌دی

چیقسون اول کوزکه شب هجرده خونبار دکل
مدد ای خون جکر اشك بکا یار دکل

جنانی مصطفی جلبی « بروسه‌وی »

بو اسمده اوچ شاعر اولوب اك مشهوری (آذری) نك (نقش وخیال)نه نوعما جواب طرزنده نظیره اولمق اوزره منظوم (ریاض الجنان) یازان زمرهٔ قضاتدن (بروسه‌لی مصطفی جنانی) درکه مرتب دیواندن باشقه (مخزن الاسرار)، (بدایع الآثار)، (جلاء القلوب) اسملرنده رومان طرزنده قیمتدار برر مجموعه‌سی‌ده واردر . (ریاض الجنان) آیاصوفیه کتبخانه‌سنده واردر . وفاتی سنك مزارنده محرر اولان (دار دنیادن جنانی مدد ئتدی بو کون) (جنانی جنت علیانی قیلدی کندویه مأوی) مصراعلریله (فیض جنانی) ترکیبنك دلالتی اولان (١٠٠٤) ده قبری بروسه‌ده حمزه بك جامع شریفی جوارنده‌کی مقبره‌ده‌در . طبعی مزاحه مائل ایدی . آثاری غیر مطبوعدر . قوهٔ شاعرانه‌سی مخمس ومسدسلرنده دها زیاده کورولور . اشعار فارسیه‌سی‌ده رنکیندر .

ابیاتندن :

خبر آل قیسدن صحرای غمده عشق لیلادن
غم شیرینی داغ محنت ایچره کوهکندن صور

وارمی بر رخساره کیم خط سیه فام اولمایه
دهر ایچنده هانکی کون کوردك که اقشام اولمایه

خلقك نه‌عجب حکمت‌اولور عقدله حلی　　هر حاله مناسب کورینور جمله محلی
ایلر کیمی فکر ترقی و تعلی　　کلمش کیمنه عالم سفلیده تجلی
خلاق جهان عالمه قیلدقده تجلی
هر شخصی بر ر حالله قیلمش متسلی

اولمش کیمسی جمله جهان ملکنه سلطان　　باشنده غم طنطنهٔ شوکت دیوان
اما کیمسی فکر ایله آلوده و حیران　　حکمت بوکه هر بری ینه خرم وخندان
خلاق جهان عالمه قیلدقده تجلی
هر شخصی بر ر حالله قیلمش متسلی

اولمش کیمسی میر وکیمی محضر وقاضی　　غوغاسی اولوب درد و بلا متقاضی
صورسك ینه احوالنی مستقبل وماضی　　هر بریسی حالندن اولور شاکر وراضی
خلاق جهان عالمه قلدقده تجلی
هر شخصی بر ر حالله قیلمش متسلی

کیمش کیمسی جامهٔ زر بفت وزر اندود　　پشمنیه کیوب کیمی کزر فقرله مردود
فرمانله‌در کیمی یکی واصل مقصود　　صورسك ینه هر بریسی احوالنه خشنود
خلاق جهان عالمه قیلدقده تجلی
هر شخصی بر ر حالله قیلمش متسلی

ارباب غنا دولت اقبالله مغرور　　اصحاب هنر فضل وکمالات ایله مسرور
زهاده جنان حرم جنتله حور　　عشاقه صدای نی و آوازهٔ طنبور
خلاق جهان عالمه قیلدقده تجلی
هر شخصی بر ر حالله قیلمش متسلی

جوری ابراهیم چلبی

عرفاء شعرادن اولوب شهیردر. شارح مثنوی صاری عبدالله افندیدن اخذ فیض معنوی ایده‌نلر جمله‌سندن اولدیغی مستقیم زاده‌نك (بیان احوال ملامیهٔ بیرامیه) رساله‌سنده مذکوردر. طریقت مولویه‌ده سبقتی واردر. اشعاری متصوفانه وحکیمانه‌در. باشلیجه آثاری: مثنوی شریفدن منتخب قرق بیتك هر برینی بشر بیت ایله شرح وایضاح ایدن (حل تحقیقات) [١] (وجزیرهٔ

[١] حمد و حمدطان نام اثرده (حل تحقیقات)، (حلیهٔ چهاریار کزین) وساڅره‌نك (کره‌دەلی ابراهیم‌دده) نامنده بر ینه نسبت اولنماسی اثر ذهولدر .

مولویه) ترجمه‌سی اولان (عین‌الفیوض) در. روحینك ترکیب بندنی نعتینك قصائدینی ماهرانه تنظیر ایتمشدر . حلیهٔ خاقانی‌یه پیرولك یولنده سویله‌دیکی نعت شریف شایان تقدیسدر .
(حلیهٔ چهار یار کزین) ، (ترجمهٔ حال حافظ شیرازی) اسملرنده‌کی رساله‌لری و (مرتب دیوانی) واصلی فارسی‌اولوب ترجمهٔ‌حالی ریاضیون فصلنده محرر یازیجی صلاح‌الدین‌طرفندن ترجمه اولونان (ملحمه) اسمنده احکام حوادث جویه‌یه متعلق اثرك شیوه‌سنی تزیین واصلاح ایتمك اوزره میدانه کتیردیکی منظومه‌سی واردر . ارتحالی (جوری‌نی ممنون لطف ایده جناب کردکار) (ایله یارب جوری‌یه فردوس‌اعلاده مکان) مصراعلرینك ناطق اولدیغی (١٠٦٥) تاریخنده‌در . مستقیم‌زاده‌نك مذکور رساله‌سنده‌کی روایته‌نظراً اکری‌قپوخارجنده ودفتردار اسکله‌سنه جالی تکیه‌سی طرفندن کیدن یولك صول جهته‌کی شاهراهدن ایکی اوچ خطوه ایلروده دفن ایدلمشدر. جوری هم کوزل هم‌سریع یازدیغندن برکونده بیك بیت تحریر ایتدیکی اولورمش. بو مناسبتله متعدد مثنوی شریف ایله صاری عبدالله افندینك آثارندن برچوق کتاب ورساله یازدیغی مثنوی شریفلرك عددی نذر مولانا اولان ١٨ در . کلیاتی نور عثمانیه کتبخانه‌سنده واردر.

ابیاتندن :
عزم ایله‌سه‌نه جانبه اول کعبهٔ امید
قبله نما کبی یوره‌کم تیترر اوسته

تذکرهٔ ریاضی‌ده بو بیت (٩٩٤) ده وفات ایدن ادرنه‌لی جوری‌یه نسبت ایدلمشدر .

مصارعندن :
ارباب دله ثقلت نادان نه بلادر
برسینه‌ده مستور اوله‌ماز راز محبت
آشنایه آشنا بیکانه‌یه بیکانه‌یز
عالم فانیده رسم زندکانی بویله‌در

دیواندن باشقه‌سی مطبوعدر . برغزل عارفانه‌سی :

کرچه کمتر قطرهٔ نیسان فطرتدر کوکل — کوهر یکدانهٔ دریای حکمتدر کوکل
رنك وصورتدن مبرا بوالعجب ترکیبدر — طرفه رسم خامهٔ نقاش قدرتدر کوکل
شعله‌سندن بر ضیادر دائما قصر وجود — شبچراغ دودمان پیرای خلقتدر کوکل
ذره‌وش کرچه غبار آلوده‌در باقسه‌ك اینه — جوهر آینهٔ معنی و صورتدر کوکل
سنکدللر دسته جوری دوشرمکدن صاقین — شیشهٔ پر بادهٔ عشق و محبتدر کوکل

حلیهٔ چهار یار مقدمه‌سندن

منت اللهه که بر وجه کمال　　آدمه قیلدی عطا حسن وجمال
قلم صنع بدیع الآثری　　چکدی چون نقش وجوده بشری
خلق ایدوب احسن تقویم اوزره　　یازدی عنوانی تعظیم اوزره
ادمه ویردی عجب فروبهی　　خلق الله علی صورته
هم ایدوب لایق عزت بالذات　　وجهنی وجهنه قیلدی مرآت
شکل زیباسنی بی مثل ونظیر　　ایله‌دی لوح وجوده تصویر
ویردی پیرایه ید قدرت ایله　　ایتدی زینده آنی حکمت ایله
ایله‌یوب عزت وشانن اعلا　　دیدی حقنده آنك (کرمنا)
کلدی بو صورت ایله چون آدم　　ایتدیلر سجده ملائك اول دم
حبذا قدرت حق جل جلال　　حبذا صنع خدای متعال

جذبی ابراهیم افندی

علمای شعرادن وطریقت باراميه رجالندن بر ذات اولوب (ترحاله) لیدر. همت زاده عبدالله وعبدالصمد افندیلردن اخذ فیض ایتمشدر. بعض کلمات جذبه‌داری کندیسنك (استانبول) دن ابعادینی موجب اولمشدی. بعدالاطلاق استانبوله کله‌رك (١١٦١)ده ارتحال ایتدی. ادرنه قاپیسی مزارستاننده مدفوندر.

بر غزلندن :　　اهل حقه صدقله بل باغلایان آکاه اولور
قپوسنده قول اولانلر عارف بالله اولور

کیم اوزندن بی‌خبر بی بهره اولدیسه یازیق
صانمه کیم بی مرشده مفتوح باب راه اولور

های وهوی ناله‌مز صانمه تهیدر دیکله کل
بلبل آسا ناله‌مز بی شبهه ذکرالله اولور

بیل که امر حقی اجراده تعند ایله‌ین
پیر وشیطان اولور هم‌ده عدوالله اولور

دیدهٔ جانن اویار غفلتدن ای خود بین دلی
غافلانك هر دم فرداسی صد ایواه اولور

اهل حقی حق بیلوب هر کیم که ایتمز اقتدا
شویله بیل جذبی آنك خصمی یارین الله اولور

جذبی احمد بك

ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (همت افندی) احفادندن شاعر وعاشق برذاتدر . مرتب دیوانی و (عشقیه) اسمنده منظوم بر اثری واردر . طریقةً بایرامی ونقشبندیدر . (١٢٤٥) ده ارتحال ایدهرك (آقسرای) جوارنده (طاش قصاب) دهکی نقشبندی درکاهنه دفن ایدلدی . (عشقیه) سی مطلعندن :

بسمله ایدهلم فتح کلام
ویرهلم نیجه درباره کلام
باء بسم‌الله در بر تاج سر
حضرت قرآن اوزره سرتسر

جودت احمد افندی : « رئیس‌الکتاب رجائی افندی زاده »

متأخرین شعرادن اولوب شهیردر . داخلیه قلمی خلفاسندن ایکن (١٢٤٧) ده وفات ایتمشدر . حروف هجا ترتیبی اوزره منتخبات ابیات عثمانیه‌یی حاوی (نوادر الآثار) و(مصارع منتخبه‌یی حاوی (زینة المجالس) عنوانلریله مطبوع ایکی اثری وبر دیوانچه‌سی واردر . (نوادر الا ثار) ی برادری (سامل افندی) طبع ایتدیرمشدر .

جودت احمد پاشا

افاضل وزرادن واعاظم علما و ادبا ومورخیندن اولوب (لوفچه) لیدر . اولا مملکتنده بعده استانبولده اکمال تحصیل ایتدکدن صوکره پك چوق مهم وعالی خدمات دولتده بولونه‌رق (١٣١١) سنه‌سنده ارتحال ایله‌یوب (فاتح) جامع شریفی حظیره‌سنه دفن ایدلدی . الك صوك مأموریتی عدلیه ناظرلغی متعاقب مجلس خاص وکلایه اولان مأموریتیدر . مؤلفات مطبوعه‌لری : منقح تواریخ عثمانیه‌دن اولان اون ایکی جلد تاریخی [١] (١١٨٨) دن (١٢٤١) سنه‌سنه قدر کذران اولان وقایعی جامع اولمقله برابر علم تاریخه متعلق داها پك چوق فوائدی حاویدر .

---

[١] (١٢٤١) دن اشاغیسی‌ده وقعه نویس لطفی افندی طرفندن سکز جلد اولمق اوزره تذییل ایدلمشدرکه مطبوعدر . تاریخ جودتك (١٣٠٢) تاریخنده ایکنجی دفعه طبع اولونان نسخه‌لرینك جلد اولنده پك چوق علاوات ایله پك مهم مواد وفوائد تاریخیه مندرج بولندیغندن ازهر جهت قیمتداردر . بو جلد نوعما ابن خلدون مقدمه‌سی طرزنده اولدیغندن بالوجوه شایان مطالعه‌در . جلد اولی بیروت تجارت محکمه‌سی رئیس اسبق عبدالقادر افندی طرفندن تعریب و (١٣٠٨) تاریخنده طبع اولونمشدر .

فؤاد پاشا ایله بروسه‌ده بولوندقلری زمانده میدانه کتیردکلری (قواعد عثمانیه) نك (١٢٦٨) سنهٔ هجریه‌سی محرمنده یازیلان برنسخه‌سی کتبخانهٔ عمومی ده واردر . جودت پاشا مرحوم بواثرینی اخیراً (ترتیب جدید قواعد عثمانیه) اسمیله آریجه یازوب طبع ایتمشدر.

آثار سائره‌سی :

١ (خلاصهٔ تألیف القرآن) : قرآن کریمك کیفیت جمع وتألیفی حقنده مؤلف، عربی العباره بر رساله اولوب موضوعنك قدسیتی اعتباریله بالوجوه شایان مطالعه‌در .

٢ (قصص انبیا وتاریخ خلفا) : حضرت آدمدن اعتباراً انبیاء کرام حضراتنك قصه‌لرندن وبوتون تواریخ خلفا ایله حکومات اسلامیه تاریخندن وقسماً تاریخ عثمانیدن باحث بر اثر اولوب عباره‌سی ده زمانمزده اسلوب ساده اوزره یازیلان آثار ترکیه‌یه اك کوزل بر مثال اولوب عادتا سهل ممتنع قیلنمشدر . اثرك تکمیلی اون ایکی جلد اوزره مرتبدر. اولجه بش جلدی نشر اولونمشدی ، أخیراً مابعدی‌ده انتشار ایتدی .

٣ (بلاغت عثمانیه) : باشلیجه مأخذ (سعدالدین تفتازانی)نك معانیٔ مختصر شرحی اولمق اوزره میدانه کلمش بر اثر اولوب ادبیات عثمانیه نامنه یازیلان آثار عثمانیه‌نك اك مهملرندندرکه علما فصلنده ترجمهٔ حالی سبق ایدن حاجی ابراهم افندی طرفندن شرح اولونمشدر. بلاغت عثمانیه‌نك بعض نقاطی حقنده آتی الترجمه (عبدالرحمن ثریا) افندینك (تعلیقات) نامیله یازدیغی رساله‌یه مدافعه‌لر یازلمشدی .

٤ (مقدمهٔ ابن خلدون) ك کتاب اولنك فصل سادسی ترجمه‌سی : علم تاریخك آینه‌سی، ثمره‌سی مقامنده اولوب محاکمه و تنقید اصولنك واضعی حکیم و مورخ مشهور تونسلی (ابن خلدون) ك اثر مشهوری‌درکه همان بالجمله السنهٔ متمدنه‌یه ترجمه ایدیلن و بالخاصه مقدمه‌سیله معروف اولان بر اثر حکیمانه‌در. بو مقدمه‌نك بر قسمی پیری زاده صاحب افندی قسم دیکرینك صبحی پاشا طرفلرندن ترجمه ایدلدیکی محللرنده یازلدی .

٥ (معیار سدادو آداب سداد وفن علم الاداب) : معیار سداد منطقه، آداب سداد علم آداب مناظره‌یه دائر لسانمزده یازیلان آثارك منقحلرندن (قلاسیق) اثرلردر . فکر عاجزانه‌مه کوره مکاتبده منطق و آداب مناظره‌یه دائر بو اثرلردن فضله‌سی فضله‌در .

٦ (تقویم الادوار) تاریخ شمسی اساسنه مستند بر اثرفنی‌در. برنجی دفعه (١٢٨٧) ده، ایکنجی دفعه‌ده بوماده‌یی مذاکره ایتمك اوزره تشکل ایدن قومیسیونك مضبطه‌سیله (١٢٨٨) ده، بو ماده‌یه دائر صادر اولان فرمان عالی علاوه اولونه‌رق (١٣٠٠) ده طبع اولونمشدر . مالیونه وهیأتله متوغل ذواته الزم بر اثردر .

٧ (بیان العنوان) اصوله متعلق تورکجه بر اثردر. برنجی مبحثنده خطبهٔ کتابت، ایکنجیده

٨ ([illegible]).

٦ ([illegible]).

٥ ([illegible]).

٤ ([illegible]).

٣ ([illegible]).

[illegible]

[illegible] ([illegible]) : [illegible] ٨

[illegible] ([illegible]) : [illegible] ١

[illegible]

[illegible] (٧٠٨١) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (٧٠٨١) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]

١١ [illegible]

٥١ [illegible]

٦ [illegible]

٧ [illegible]

بر نعت نبویسندن :

مرحبا ای نور تکوین سوایه ابتدا   فیض حبك عالم امکانه ویردی انتها
مرحبا محبوب بی همتای ذات کبریا   سید الکونین سردار کروه انبیا

دلده جانم دین وایمانم محمد مصطفی

سنسك اول نور صفا بخشای نزم کن فکان   صورتك خیر البشردر سیرتك سرنهان
ای اولان صدبرك عشق کلستان لا مکان   نشئهٔ بویکله کلدی عالمه پیغمبران

دلده جانم دین و ایمانم محمد مصطفی

مهلول پاشا : « علی توفیق پاشا زاده »

غزلسرالقده، لطیف قطعه‌لر تنظیم وانشادنده برنجی درجه‌ده عد اولونان ارباب اقتداردن اولدیغی کبی اسلوب انشاده دخی حائز نصاب کمال اولوب سیروزلیدر. آخر مأموریتی حمامتصرفلغی ایدی . (۱۳۲۱) سنه‌سنده استانبولده ارتحال دار بقا ایله‌دی . ایوبده اوطاقچیلر درکاهنده مدفوندر. طریقت مولویه‌یه منتسب ایدی .

ابیاتندن :

دوشمه امید صیت ایله دنیاده محنته
آفت اولور مرادف ترکیبی شهرتك

ایتمه لئیم اولاندن امید کرم جلال
یوقدر محاله رخصتی قانون حکمتك

یوق اعتباری منزلتك راه عشقده
هر کیم که پایمال اولور عالیجناب اولور

فیوض وحدت ذات اوزکه بر عمان قدسیدر
او عمانه حباب وموجه‌لردر آفرینش هب

مهلول محمد بك : « حقی پاشا زاده »

زمانمز ادباسندن صاحب ارتجال برشاعر اولوب شهریدر. (۱۳۳۰) تاریخنده کنج دینه‌جك

[illegible]

2

[illegible]

چلبی درویش

اولاد جناب مولانادن وسرفرازان شعرادندر. اثنای سیاحتنده (١٠٨٣) تاریخنده حاجی اوغلی پازارجنی قصبه‌سنده ارتحال ایله‌دی .

غزلیاتندن :

یار سرکش سینه بر آتش کوکل سودا پرست
بخت ناهموار وطالع سرنکون خاطر شکست

شهر غم آباد وبهجت خانهٔ عالم خراب
رتبهٔ اهمال عالی پایهٔ اقبال پست

کیسهٔ امید خالی دست استغنا تهی
منزل فرصت بعید وپای استغنا شکست

ظلمت محنت هویدا صبح همت نابدید
نیك وبد بر مقتضای قسمت روز الست

قصهٔ هجران ایله شکوای جور یار ایله
این ورق بر حسب حال درد مندان دفترست

پنجهٔ کام دل درویش زیر دست غم
چاره نه‌مشهوردرچون دست بر بالای دست

ح

حمداه احمد چلبی : « آق شمس الدین زاده »

شعرای عرفادن بر ذات اولوب آق شمس الدین حضرتلرینك اك کوچوك مخدومیدر . ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (ابراهیم تنوری) دن مستخلفدر. مثنویاتی پك لطیف وسلیسدر . علم تفسیردن (مجالس التفاسیر) اسمنده بر اثریله (مولد النبی) ، (لیلا ومجنون) ، (تحفة العشاق) ، (محمدیه) اسملرنده منظومه‌لری اولوب اك مشهوری (مولانا جامی) نی

تقليداً يازديغى (يوسف وزليخا) سيدر[١]. (علم قيافت) و (علم كف) ه دائرده منظوم اثرلرى واردر . آثارى مطبوع دكلدر . پدر عاليلرى كبى طبده انتسابى ومولانا جامى ايله مراسلاتى واردر . آتىالترجمه (نجاتى) ايله بركونده ارتحال ايتمشدر. وفاتى (٩١٤) ده قبرى (كوينك) ده پدرى يانندهدر .

اشعار درويشانهسندن :

درويش سـاده دللرهده ديبا عبا يتر
پهلولرينه نقش اثرى بوريا يتر

درويشه ترك ومسكنت وفقر فخر اولور
درويشه قنده اقشام اولورسه سرا يتر

درويشه قاضى حكمى قضاى خدا اولور
درويشه نفسى ايله صاواش ايتمك غزا يتر

حاجى كمال

قدماى شعرادن فاضل برذات اولوب بعض قرائنه كوره (اكريدير) لى اولماسى مأمولدر. (٢٦٨) عثمانلى شاعرينك (٢٩٤٦١) بيتى جامع قيمتلى بر اثرى واردركه بعضلرينه يازديغى نظائرىده محتويدر. تاريخ ادبيات عثمانيه ايچون فوق العاده مهم بر اثردر. (٩١٨) ده يازيلان يكانه نسخهسى كتبخانۀ عمومىدهدر . بشيكطاشدهكى (يحيى افندى) كتبخانهسندهده (٩٢٠) تاريخنده مؤلف (اداب ملوك ونصايح) اسمنده منثور بر اثرىده موجوددر.
سلطان سليمان قانونى بندكانندن (پروانه بن عبدالله) كده (٩٦٨) تاريخنده جمع ايدلمش بويوك قطعهده اشعار عثمانيه منتخباتنه دائر قيمتلى بر مجموعهسى واردركه بونك يكانه نسخهسى (بغداد) كوشكى كتبخانهسندهدر.

---

[١] قرينىشاعر (عبدالمجيد) ايله اونجى قرن هجرى شعراسندن مناسترلى (قاضى سنان) افنديلكده بر (يوسف وزليخا) سى واردر . تذكرۀ رياضىده (ابن كمال) ك :
(حمدىنك يوسف وزليخاسنى اولجه كورمش اولايدم نظم يوسف وزليخادن دم اورمازدم) ديديكى محرردر . بو اثردن :

نه ايچون خلق اولوندى انس ايله جان | بولمق ايچـون خزينۀ پنهـان
مخزنى اول خزينـهنك جاندر | جاننكى بيلكه بولاسك جانان
ولى بوقلق كليـدى وارلقـدر | آچ كليدىكه اوله كنج عيان

حى عايشه قادين [١]

عثمانلى شاعرەلرينك بناملرندن اولوب (اماسيه) ليدر. سلطان سليم ثانينك خواجەسى شمسى چلبينك حليلەسى بشيكطاشى يحيى افندى اقرباسندن جمال‌الدين يحيى افندينك تيزەسيدر . (٩٩٨) دە استانبولدە ارتحال ايتدى. قبرى ايوبدە دباغ خانه مقابلندەدر . اشعارى پك لطيف اولوب برچوق غزلياتى قصائد ومثنوياتى اولديغى كبى (٣٠٠٠) بيك بيتلى (خورشيد وجمشيد) عنوانيله آيريجه برمنظومەسى داها واردر. سلطان مراد ثالثك مصاحبەلرندن ايدى.

غزل

فوضت الى الله هو الرب جليل
حى صمد دام له الفضل جميل

يوق وارلغك اثباتى ايچون غيره تكلف
العقل له يشهد والنقل دليل

عدل ايلەسين اول شه كه بوله حقه تقرب
الشرع شريف والى الله سبيل

آقسه نولا عارضك آبن كوروب اى جان
الجنس الى الجنس كما قيل يميل

بو نظم شهه نجه نظيره ديه حى
فى الحزن مضى العمر هى الان عليل

فضلاى عصردن حاجى ذهنى افندى مرحوم (مشاهيرالنساء) اسمندەكى اثرلرندە بو غزلك هيأت عموميەسنى وبالخاصه دردنجى بيتنى تقدير بيوريورلر . شمسى چلبى (٩٥٨) دە حج يولندە وفات ايتدى. (طبقات حنفيه) اسمندە بر اثرى واردر .

حسينى

ادباى صوفيەدن برذات اولوب (لطيفى) تذكرەسندە (روم‌ايلى)دن كوستريان (حسينى) نك بو اولماسى مأمولدر . بردە (كوردوس) دە مدفون (حسينى) وارسەدە تاريخچه مؤخر

---

[١] «غراب طوطى‌يه طوطى غرابه ميل ايتمز» مصراعنك قائلەسى اولان سرايلى (طوطى قادين) دە عثمانلى شاعرەلرندن اولوب سليمان خان قانونى تنسيبيله (باقى) يه تزويج اولنمش ايدى .

اولدیغی آکلاشیلیور. (جامع النصایح) اسمیله (محمدیه) حجم وطرزنده یازدیغی اثرك (۱۰۳۵) تاریخنده یازلمش بر نسخه‌سی (سلانیك) ده منظور عاجزی اولدی. برنسخه‌سی‌ده (یحیی) افندی کتبخانه‌سنده واردر. مطلعی :

الهی سن‌سین اول خلاق ومولا
که ذاتکدر منزه قدرك اعلا

کیمسه یوقدر هرکز شریکك
بدلی اولیسر سکا یا مثلا

احددر ذات پاکك چوق صفاتك
ایرشمز علمکه عقل ودل اصلا

یالکزسین آنادن سین مجرد
آتادن کلمه‌دك یوق سکا نسلا

ایکی دین اولور مغبون و محروم
منزه تاکری‌سین حاشا وکلا

حافظ عبداللطیف علی افندی : « سودجی زاده »

شعرای عاشقیندن برذات اولوب شهیردر. ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (امی سنان زاده حسن افندی) خدمتنده بولوندیغیچون (امی سنان حافظی) دیمکله مشتهردر. علم ادوارده واقف ایدی. حجازه کیدرکن (۱۰۹۹) ده مصرده وفات ایله‌دی.

بر نعتندن:

می عشقکله سرمست وخرابم یا رسول الله
دمادم نار شوقکله کبابم یا رسول الله

کرم قیل خاطر محزونمی لطفکله شادان ایت
غمکله تابکی بر اضطرابم یا رسول الله

در دولتمآبندن بنی رد ایتمه سلطانم
غریبم حافظ حسرت مآبم یا رسول الله .

حفظی محمد افندی : « صاری »

شعراء علمادن بر ذات اولوب (ادرنه) لیدر. آهی‌دن صوکره (قره‌فریه)ده مدرس ایکن ارتحال‌ایتدی. مرتب دیوانیله منشآتی وضروب امثال عثمانیه‌یی‌جامع منظومه‌سی واردر. اوچونجی اثری مطبوعدر. عاشق چلبی تذکره‌سنده : (فن‌بلاغتده مانند جاحظ ایدی) دیبور. سلطان محمد رابع دوری ادبا وعلماسندن اولان حفظی افندینکده اخلاق وآداب معاشرته دائر توریجا (اعمال صالحات) اسمنده ایکی جلد اثری واردرکه نسخه‌سی کتبخانهٔ عمومی‌ده موجوددر . (۱۳۰۰) تاریخنده (لیمنی)ده وفات ایدن (واجد) افندینکده منظوم ضروب امثالی واردر .

حامی احمد افندی : « دیار بکری »

بعض ذواتك دیوان افندیلکی خدمتنده استخدام اولنمش و (۱۱۶۰) تاریخنده مملکتنده رتحال ایله‌مشدر. (روم قاپیسی) خارجنده مدفوندر .

مطبوع دیوانتك اکثر پارچه‌لری شایان مطالعه و استفاده‌در .

ابیاتندن :

پاك طینت کوشهٔ غربتده خوار اولسونمی هیچ
کوهر آغوش صدفدن دور اولور قیمتلنور

کالك نقصی نقصانك کمالی اولدیغین دربی
لسان حال ایله کاملره تقریر ایدر مهتاب

نرکس کبی تفکر ایدوب اصل مرجعك
آچ چشم اعتباریکی دائم زمینه باق

کوهرك پاك ایسه آثارك چیقار نامك یورور
سن همان خانه‌کده قیل آرام ماننده‌نکین

اعتماد ایتمز ایسه‌ك اورمحك تجربه‌یه
ایشته لوح ، ایشته‌قلم ، ایشته‌کتب ، ایشته فحول

مصارعندن :

خلقه لطف ایت سخن سرد ایله نفرت ویرمه

سؤاله قانع اولورمی کدا کفافی قدر

کاه اولور غربت وطن کاهی وطن غربتله‌نیر

حاسب احمد افندی

شعرای قضاتدن بر ذات اولوب (بروسه) لیدر (١١٦٦) ده استانبولده وفات ایلدی . (امیر بخاری) تربه‌سی قربنده‌کی مکتب ساحه‌سنده مدفوندر . مرتب دیوانی و بروسه صولرینك او صافنه دائر منظومه‌سی واردر .

منظومه‌سنك مقدمه‌سندن :

بارك الله زهی شهر گزین والا
حبذا بلدهٔ پاکیزهٔ جنت آسا

وارمی بر شهرکه بو بلده‌یه مانند اولا
جمله بلدانه نوله اولسه مرجح بورسا

شهر بورساده اولان صولری تعداد ایده‌یم
وادی و نهر و حویضات و عیون شتا

صولرك باشی بونار باشی صوییدر الحق
آنی ترجیح ایدر جمله میاهه حکما

حلوی عبدالله افندی

فضلای شعرادن بر ذات اولوب (آقحصار) قضاسنك (مرمره) ناحیه‌سندندر . اکمال تحصیلدن صوکره مملکتی مفتیلکنده ایفای وظائف ایله‌دی . (١١٥٩) تاریخنده (مرمره)ده ارتحال ایتدی . بازار جامع شریفی حظیره‌سنده مدفوندر . منظوم ومطبوع قصیدهٔ بردهٔ ترجمه‌سی آثارینك اك مشهوریدر . سنك مزارنده منقوش اولوب زمانی شعراسندن (ساعی) طرفندن

[illegible]
[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ([illegible])
[illegible]
(۱۸۵۸) [illegible] ([illegible]) [illegible]
[illegible]
([illegible]) [illegible] (۸۷۱۱) [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]:

فرصت بولنور دامن جانان اله کیرمز
جانان بولنور کوشهٔ امکان اله کیرمز

کوردکمی بو آیینهٔ دورانده سویله
کم ویردی مراد اوزره خیالاتنه صورت

حاکم سید محمد افندی

عرفاء شعرادن بر ذات اولوب شهریدر . مشایخ عارفیندن (سزایی) و (اسماعیل حقی) حضراتندن اخذ فیض ایله‌مشدر . (١١٨٤) ده رحلت ایله‌دی . اسکدارده حیدر پاشا جهتنده آیریلق چشمه‌سی یاقیننده مدفوندر. آثاری : (توحید نامه)، (رسالة‌المهدیة‌الحقیقه)، (قواعد الفرس)، (شرح قصیدهٔ عرفی) : (هر سوخته حالی که بکشمیر دارد) (رسالة‌المهدیة‌الخفیة) (شرح رباعیٔ حضرت مولوی) : (بیا ای عشق بی‌صورت‌چه صورتهای خوش‌داری)، (شرح قصیدهٔ کعب ابن زهیر)، (شرح دیوان شوکت بخاری)، (شرح قصیدهٔ دمیاطیه)، (نظیرهٔ حلیهٔ خاقانی)، (منظوم شرح اسماء حسنی)، (اشارات) درکه جمله‌سی غیرمطبوعدر. عزی تاریخنه یازدیغی تمام ذیلی [خط دستیله محرر اولان نسخه ابن‌الامین محمود کمال بکك کتبخانه‌سنده منظور فقیر اولمشدر] واصف تاریخنده مندرجدر. (١١٦٨) تاریخنده ایوبده کائن **دفتردار اسکله‌سی** ایله سودلیجه آراسی انجماد ایتدیکنه دائر (**بوز اوستدن کچن کلدی بکا یاز دیدی تاریخن دکز التمش سکزده طوکدی بوزدن بن دکز کچدم**) **تاریخ تعمیه** دارنی سویله‌مش ایدی .

صنعت خطی ، مشاهیر خطاطیندن صو یولجی زاده‌دن تمشق ایتمشدر .

(١١٦٦) دن (١١٧٢) تاریخنه قادار یازدیغی عثمانلی تاریخنك بر نسخه‌سی (بغداد) کوشکنده‌در . بش باب اوزره مرتب (عجائب الاخبار فی اخبار سید الاخیار) اسمنده مدققانه (سیرنبی) سی واردرکه بر نسخه‌سی (خالص افندی) کتبخانه‌سنده‌در . (**دیوان اشعار**) ی ییلدیز کتبخانه‌سنده‌در.

اشعارندن :

نی آتشنوادر بزم عشقه ساز درخامه
نوای اهل دردِه هر نفس دمساز درخامه

نیستان تجلیدن کسیلمش بر عصادر کیم
ید بیضاده شاخ کلبن اعجازدر خامه

ابياتندن :

دلبر تجاهل ايتسه بجادر رقيبدر
اولماز كداى دهره شه عالم آشنا

چشم حق بينده اغيار ايله يار ايكيسى بر
باغ توحيدده زيرا كل وخار ايكيسى بر

مرهم بهبود وصلكله طبيبم قيل دوا
مبتلاى درد هجران اولديغم بيلمزميسين

مصارعندن :

مدارا ايلهمك لازم ايمش اغياره بيلمزدم

اللهى سورسهك بنى سويلتمه غمم وار

داد الندن كوكلك فرياد الندن كوكلك

اهل توحيدده يوقدر ايكيلك الله بر

حيرت محمد افندى

فضلاى شعرادن اولوب (دارنده) ليدر. طرز عتيق اوزره يازلمش (رياض الكتبا وحياض الادبا) اسمنده مفصل بر منشآت مجموعهسيله ، منظوم فارسى بر لغتنامهسى ، وعلم نحودن ابن ملكك (الفيه) سنه بر شرحى مطبوعدر . استانبولده اكمال تحصيل ايتدكدن صوكره مصره رحلتله (١٢٤٢) تاريخلرنده وفات ايلدى .

ابياتندن :

دوندى بر سبحهٔ لؤلويه سرشكم حيرت
قطرهٔ خون آرهسنده بر سراغ يا قوت

حافظ عبدالله افندی « سید عبدالله بن سید خلیل »

طریقت قادریه منتسبلرندن طبیعت شعریه‌یه مالك بر ذات اولوب (روسجق) لیدر. منظومهٔ شاهدی طرزنده (تحفة الحافظ) اسمنده لغات فارسیه منظومه‌سی واردرکه (١١٨٥) تاریخنده نظم ایتمشدر. برده ترجیع بندی‌ایله مرتب دیوانی‌اولدیغی نقل ایدییور. (تحفه) سنك منظوم مقدمه‌سندن :

محب قادری پیرم منیب دست مشهورم
حدیثك بهره داری‌یم بوامت افتخاری‌یم
که روسجق یادکاری‌یم دیارك هجر کاری‌یم

صالح محمد بك

شعرا وارباب قلمدن بر ذات اولوب (رجائی زاده سلیمان هادی بك)ك مخدومیدر. اکمال تحصیلدن صوکره مکتوبیٔ صدر عالی اوطه‌سنه مأمور اولدی (١٢٥٧) سنه‌سنده زیارت حج شریفدن عودتی متعاقب درسعادتده ارتحال ایتدی.

بر غزلندن :

صفای عالمی بك بیلمه‌ین بیلمز غم دهری
بلی آثار نشوه اولمایان سرده خمار اولماز
بولانمز پاك طینت طعنهٔ ارباب صورتدن
بو ظاهردرکه مرآت مجلاده غبار اولماز
وجودك پوته سن قال ایت چالیش تهذیب اخلاقه
اگر زر صاف و خالص اولماسه کامل عیار اولماز

حلمی حسن افندی « قبرسی مفتیسی » [١]

فاضل ، شاعر بر ذات اولوب (قبریس) لیدر مدت مدیده لفقوشه‌ده نشر علوم ایله مشغول

[١] (١٢٧٨) ده وفات ایده‌رك ایوبه دفن اولونان روم ایلی قاضیعسکری (حسن تحسین) **بك** ده قبریسدن یتیشن شعرادندر. سادات نقشبندیه‌دن (عبدالله دهلوی) خلفاسندن اولوب مکه‌ده ارتحال ایده‌ن (محمد جان) نقشبندی‌یه انتساب ایله‌مشدی.

ابیاتندن :

یار ایچون ازدل و جان ترك وجود ایله‌یه‌نك
سویله‌نیر السنه‌ده شهرتی منصور کبی

اولدی. آثار شعریه‌سی سلطان محمود عدلی نك نظر تقدیرلرینه مظهر اولدیغیچون استانبوله جلب اولونه‌رق (رئیس الشعرا) عنوانیله تجیل بیورلدی . السنهٔ ثلثه‌ده انشاد نظمه مقتدر شعرادندر (١٢٦٤) تاریخنده قبریسده لفقوشه‌ده وفات ایله‌دی .

ابیاتندن :

مختلف حضرت منصور حقنده کلام
حق جواب اولمش بر اما صورت دعوی ایکی

دوغری باق احواله ای‌احول اولوب وحدت‌شناس
نور بردر اولسه‌ده مصباح پرتوزا ایکی

حافظ مشفق اسماعیل افندی

ادبا و شعرادن اولوب اساساً مناسترده (امیر زاده) دیمکله معروف بر عائله‌دندر . (قوش آطه‌لی) مرحومه منتسب ایدی . بر مدت مکتوبیٔ صدر عالی قلمنده و (جریدهٔ حوادث) محررلکنده بولونمشیدی . (مشفقنامه) اسمیله مطبوع بر مجموعه‌سی واردرکه بعض آثار شعریه‌سیله بر قاچ مکتوبنی حاویدر . مرحوم پك ذكرلی برشاعردر . لطائف پردازلقده‌ده ماهر اولدیغنه (ثوبیه) منظومه‌سیله ناپولیون حقنده سویلدیکی منظومهٔ تاریخیه شاهد در .

برق اوران نه قبهٔ امکانده نور عشقدر
دائراً مادار بو عالم تنور عشقدر

مطلعلی غزلی عارفانه‌در . (١٢٩٤) تاریخلرنده (مدینهٔ منوره) ده انزوا ایدرك (جبل احد) ده وفات ایتدیکی مرویدر . برروایته کوره عادتا برزمان استانبولده مجذوبانه طولاشه‌رق نهایت هندستانه سیاحتله (٧٢) سنه‌سندن بری نام و نشانی نابدید اولدیغی‌ده مروی ایسه‌ده حقیقتده نره‌ده ، نه صورتله وفات ایتدیکی مجهول قالمشدر . (تذکرهٔ فطین) ده شهری کوسرلمه‌سی اثر ذهولدر .

حافظ مشفق قریم مسئله‌سی اثناسنده جریدهٔ حوادثده بولوندیغی واکثریا مقالات محاسنکارانه آنك قلمندن چیقدیغی جهتله مطلع اولدیغی ارباب استعداد وذکایی تلطیف وتشویق شعاری اولان رشید پاشا مرحومك افطاره دعوت ایتمك ، بعدالافطار نادیٔ صحبتنه قبول ایله مداولهٔ افکار ایلمك و ایرتسی کونی (٢٥٠) آلتون احسانیله برابر ذی قیمت برساعت اهدا ایتمك کبی هم اقدارینه هم‌ده ابتهاج وافتخارینه بادی اوله بیله‌جك عنایت والتفاتلرینه مظهر اولمشدی .

حافظ مشفقك بو تلطيف و هديه اوزرينه مشار اليهه يازديغى تشكرنامه‌در كه اسكى اسلوبده اولمغله برابر اقتدار قلمنك بر نمونه‌سيدر . او تاريخده ايسه مرحوم يكرمى بش يكرمى آلتى ياشلرنده ايمش .

« بانئ موقتخانهٔ امكان ، تقدست ذاته عن احاطة الزمان و المكان حضرتلرى دقيقه شناس امور دين و دولت وكره‌كشاى مصالح ملك و ملت اولان ذات يوسف‌سمات وكالتپناهيلرينك كفهٔ ميزان شنشنهٔ حسنه ومعنى نماى « عدل ساعة خير من عبادة سبعين سنة » اولان دست‌كرم پيوست آصفانه‌لرينى الى قيام الساعة محفظهٔ خاتم شهريارى بيورسون . بوكره قره‌قولاق آغا بنده‌لريله چاكر كمينه‌لرينه

بر عجب صنعتلى ساعت كيم باقلدقجه ويرر
روزه داران غمه شام مسرتدن خبر

دقيقه‌سنجه بر ساعت جهان قيمت دلپسنديده صنعت احسان بيورمه‌لرى نعم جليلهٔ سائره‌لرى مقابلنده ثانيه بثانيه حركت ايدن زبان محمدت بيان عاجزانه‌مى بتون بتون حصر اداى شكرانى ايتمش اولديغى محاطملر عالم آراى صدارتپناهيلرى بيورلدقده اولنابده » .

ابياتندن :

اوكنده شمع هدايت دليل اولورسه سكا
سرائر ره وحدت عيان اولور كيده‌رك

حالت ابراهيم بك

مشاهير محررين‌دن اولوب اسبق ماليه ناظرى خالد افنديك كوچك مخدوميدر . اكمال تحصيلدن صوكره (روزنامهٔ جريدهٔ حوادث) سرمحررلكنده اثبات فضيلت ايله‌دى . حلب مكتوبجيلغنده بولونديغى زمان (فهرست ولايت حلب) ناميله و ايستاتستيق بولنده بر سالنامه نشر ايده‌رك مؤخراً بو يولده سالنامه نشرى سائر ولاياته تعميم ايدلدى .

آثارى : ائمهٔ اثنا عشر حضراتنك احوالنه دائر رساله ايله (انموذج) ، و (مبدأ كتابت) (سفينة الانشا) ، (ترجمهٔ حال ملا لطفى) ، (ترجمهٔ حال خواجه حسام‌الدين افندى) ، (سرالاسرار) ، (سيرالاقمار) اسملرنده‌كى رسائليله (دولاب) نامنده‌كى رسالهٔ موقوته‌سى (حالت‌الشباب) عنوانلى ديوانى و سائره‌در . (آل عثمان) ناميله تحريرينه باشلاديغى تاريخك آنجق جلد اولنى اتمامه موفق اوله بيلمشدر . (١٢٩٥) ده معارف مكتوبجيسى ايكن وفات ايله‌دى جوار حضرت خالدده مدفوندر .

ابیاتندن :

سختئ دل نرم اولور مهر حوادث تاب ایله
میوهٔ باغ جهان خام اولمایجه اولمایور

نالهٔ پرسوز صانمه اضطراب یاره دن
برق اوروور نور تجلی سینهٔ صد پاره دن

بی نقطه غزلندن :

دل اوله سرکرم رطل مل وداد لعله
سر روح اللهه داڑ محرم اسرار اولور

حلمی مصطفی بك : « الماس تراشه زاده »

دیوان همایون قلمی خلفاسندن (الماس تراش احمد بك) ك مخدومی اولوب شهیردر . تحصیلنی زمانی مکاتبدن اولان (دارالمعارف) و (مخرج اقلام) ده اکمالدن صوکره تتبعات خصوصیه ایله علم و عرفانی تمیه ایلهدی . (١٢٩٨) ده ارتحال ایدهرك (قوزغونجق) ده (نقاش) مزارستانه دفن ایدلدی . بری مطبوع دیکری غیر مطبوع ایکی دیوانی (تأیید عشق یاخود زحمتسز اولوم) نامنده منثور و (بختیار یاخود صوك کورلکی) اسمنده منظوم تیاترولری موجود اولدیغی کبی علم موسیقیده انتسابی محصولی اولمق اوزره برخیلی بستهلری واردر . بر نعت شریفندن :

ای عذاری کل بخار جهار ازلی
قدی نورسته نهال چمن لم یزلی
سن سین اول کان رسالت کهربی بدلی
وصلتکدر ایکی عالمده کوکللر املی
اوله عشقکده فدا عمر عزیزك ماحصلی

عالمه رحمت اولان کان رسالت سنده
مستمندان و غریبانه حمایت سنده
مرحمت سنده کرم سنده عنایت سنده
حقلی دیوانه ایدن حسن و ملاحت سنده
اوله عشقکده فدا عمر عزیزك ماحصلی

حلمی امین افندی

شعرا وارباب قلمدن برذات اولوب (طربزون) ایدر. نثری نظمنه فائقدر. مختلف خدمات ملکیه‌ده ایفای خدمتدن صوکره استانبوله کله‌رك بحریه نظارتی مکتوبی قلمی مدیریتی انضمامیله مطبعهٔ بحریه نظارتنه تعیین اولنمش ایدی. (١٣٠١) تاریخنده آنی‌الترجمه شاعر مشهور عونی بکله برکونده وفات ایده‌رك ادرنه قپوسی خارجنده مفتی الثقلین ابن کمال جوارنده دایسی وخواجه‌سی طربزونی (پیر افندی) قربنـه دفن ایدلدی اشعارنده حکیمانه پارچه‌لر واردر. آثاری (منشآت کلیات دیوان حلمی)، (محاکمهٔ یأس و امل)، (محاکمهٔ اقبال و ادبار)، (استغفارنامهٔ حلمی)، (منظوم ضروب امثال)، (یوز بیتلی قصیدهٔ قرآنیه) در.

همشهریسی شاعر آکاه پاشانك یکرمی بش بیتلی پاره‌سز ردیفلی غزلی‌ده ضیا پاشا مرحومك ظفرنامه‌سی طرزنده شرح ایتمشدر.

برغزلندن:

مانند بوم مسکنی ویرانه‌لر اولور
هرکیم‌که دست غدر ایله آشیان بوزار
مغرور اولوب کشایش اقباله آلمه آه
زیبنده‌کی کلشنی باد خزان بوزار

حبیبه خانم

هرسکلی علی پاشا کریمه‌سی اولوب هرسکده طوغمشدر تعلم وتفیضی استانبولده‌در (١٣٠٨) ده وفات ایده‌رك (طوپ قپو) خارجنه دفن ایدلدی. مزارطاشی یوقدر.

ابیاتندن:

حبیبه بی‌دوا دردن خلاص اولمقده مشکل
امید ایتمز اسیر درد اولانلر غیری درمانك

حصیرجی‌زاده حافظ محمد آغا

عینتاب خاندانندن حصیرجی زاده حاجی عبدالله آغانك اوغلیدر. حافظ قرآن وعلمای بلده‌دن تحصیل علم وعرفان ایله‌مشدر (٧٩) ده استانبوله عزیمت برسنه اقامت ایله مملکتنه عودت ایتمشدر. استانبولده وکلا ورجال‌دولتله هم بزم اوله‌رق جمله‌نك حرمتنی قزانمش، کسب شهرت

ایله‌مشدر . (١٣٠٤) ده وفات ایتمشدر . عینتابده (قارلق) مزارلغنده مدفوندر . السنهٔ ثلثه‌ده تکلم وکتابت ، شعر سویلردی : شعرده مخلصی (حافظ) در پدرندن موروث املاکك وارداتیله تعیش ایدردی اشراف بلده‌دن ، مرعی الخاطر ، نکته‌پرداز ، حاضر جواب ، سبکروح اصناف قیافتنده بر اهل معرفت ایدی .

وطن قصیده‌سندن :

آدم اسکندر وقت اولسه دخی غربتده
جلوه ایلر ینه کوکلنده مرایای وطن
قیس دل سلسلهٔ غربته پابند اولماز
الینه کیرسه اکر دامن صحرای وطن

حسنی حسین افندی

شبان ادبادن سلامی سیرت ، شهری برشاعر شیرین بیان ایدی . (١٣٠٨) تاریخنده تبدیل‌هوا طریقیله بولونمقده اولدیغی مصرده وفات ایدەرك مولوی درکاهنه دفن ایدلدی . اشعارینك برقسمی (مجموعهٔ ادبیه) اسمیله طبع اولوندی .

ابیاتندن :

نسبت ایده‌جك اولسه‌ق اکر اهل کماله
برقالب بیجان کیدر زمرهٔ جهال

برغزلندن :

موجه‌لر پیدا اولور صحرای دلده نوردن
بر تجلی‌زار در تفریق اولنماز طوردن
وجه باقینك تماشاسنده حیرتدار کوکل
اول سببدن فارغم سودای خلد وحوردن
اوردیغی دم‌شوق وحدتله اناالحق نعره‌سن
نور مطلق مشتعلدی صورت منصوردن
ظن موهومه وجود اسناد ایدوب زاهدینه
ظن ایدر بر بحر پایان سرابی دوردن
بر حقا نقحخانه در عالم که حسنی سربسر
بیك حقیقت کشف ایدر حقبین اولان برموردن

(٥) [illegible] | (٦) [illegible]
(٣) [illegible] | (٧) [illegible]
(٨) [illegible] | (٨) [illegible]
(٨) [illegible] | [illegible]
(١) [illegible] | (٦) [illegible]

[illegible] :

[illegible] [١]

[illegible] : ([illegible]) [١] ، ([illegible]) ، ([illegible]) ، [illegible]

[illegible]

[illegible]

([illegible]) [illegible]

[illegible] : [illegible] : [illegible]

[illegible]

([illegible]) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] :

[illegible] ([illegible]) [illegible] (١٨١٨) [illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

حسن توفیق افندی

اصحاب علم وادبدن اولوب تولدی (باطوم) داخلنده (ده‌سكل) قریه‌سنده‌در. درسعادته كله‌رك تحصیل معرفت وبیوك (حازم) افندیدن أخذ اجازت ایلدی . (خواجه مجید) افندیدن فارسی اوقودی . بحریه مكتوبی قلمنه دوام ایدوب صیراسیله قطع مراتب ایتمش و (٩٩) ده بحریه مكتوبجیسی اولمشدر . تخالف مسلك جهتیله ناظر مشهور بوزجه آطه‌لی حسن قپودان پاشانك دریای غضبنه غرق اوله‌رق (٣٠٥) ده عزل ایدلمشدر. انواع ضرورت ومحنته كرفتار اولوب نهایت موصل وبالاخره اشقودره مكتوبجیلقلرینه تعیین اولوندی . بالانفصال استانبوله عودتنده اختیار تقاعدله (١٣٢٦) ده ارتحال ایتدی . ایوب قبرستاننه دفن ایدلدی. صلحای امتدن ، مبارك وحقوق پرور بر ذات ایدی . (خیالات دل) ، (روضهٔ آل عبا) ، (روضهٔ محاوره) ، نامنده‌كی آثار ادبیه وحكمیه‌سی مطبوعدر. (روضة‌الاسلام) ، (روضة‌المنشأت) ، (منهاج الاقلام) ، (روضهٔ ادبیـه) ، (مجموعهٔ رشحات) نامنده‌كی آثار غیر مطبوعه سـیله (تحفة الا كیاس فی‌الظن بالناس) ، ترجمه‌سی وكركوكی (شیخ عبدالرحمن طالبانی) نك (كتاب .

---

(٣٧) ایضاح‌المرام فی كشف الظلام — حاجی عبدی بك
(٣٨) تحفة الاریب فی‌رداهل‌الصلیب ترجمه‌سی — ذهنی وسعیدافندیلر
(٣٩) اسئلهٔ حكمیه — خواجه‌اسحق‌افندی
(٤٠) استعلای‌اسلام — فاطمه علیه خانم
(٤١) اسلام‌وفنون — خالد ایوب بك
(٤٢) شریعت‌اسلامیه ومستر قارلایل — محمود اسعدافندی
(٤٣) معالی‌اسلامیه — عابدین پاشا
(٤٤) ضیاء القلوب — خواجه‌اسحق‌افندی
(٤٥) مرأت عالم اسلامیت — آماسیه‌لی جمال‌الدین بك
(٤٦) صحت‌وحیات اسلام — حكیم‌باشی‌زاده‌دوقتورمحی‌الدین‌بك
(٤٧) دین اسـلام علوم وفنون — میلاسلی اسماعیل حقی افندی
(٤٨) دین یولونده — عینتابلی‌عبدالله ادیب افندی

(مدنیت اسلامیه‌یه دائر اثر یازان ملل اجنبیه علماسندن بعضیلری)

(١) كوستاولوبون
(٢) ماقس مولر
(٣) هانس بارت
(٤) فورت
(٥) شه‌فل
(٦) آمریقالی معلم دراپر (نواثری احمد مدحت‌افندی طرفندن ایجاب ایدن نقاطی توضیح وتصحیح ایدلك شرطیله ترجمه وطبع ایدلمشدر .)
(٧) شارل میسمر
(٨) آمریقالی میستر قارلایل (اثری ، محمود اسعد افندی طرفندن احمد مدحت افندی طرزنده ترجمه ایدیله‌رك طبع ایدلمشدركه هر ایكیسی موجب استفاده آثاردندر .)

المعارف فی شرح مثنوی الشریف) نام رساله‌سنك (وامام شعرانی) و (عسقلانی) نك (احوال المعاد) رساله‌لرینك ترجمه‌لری ومرتب (دیوان اشعار) ی طبع اولونه‌میوب عائله‌سی نزدنده‌در.

حافظ اسمی افندی

فضلا وارباب قلمدن و طریقت نقشبندیه منتسبلرندن اولوب (ارضروم) لیدر. اکمال تحصیلدن وبعض مأموریتلرده بولوندقدن صوکره استانبوله کله‌رك آلتنجی دائرهٔ بلدیه باش کاتب ومدیر معاونی اولمشدی. نثری نظمندن اقوی، درویش نهاد پاك اعتقاد بر ذاتدر. (١٣٢١) ده ارتحال ایده‌رك (اسکدار) ده (قره‌جه احمد) مزارستانده عائله‌سنه مخصوص مقبره‌یه دفن ایدلدی. طرز تحریری (سنان پاشا) وادیسی آکدیرر. آثار مطبوعه‌سی :

(مکتوبات)، (سانحات)، (انتباه)، (ذیل انتباه) در. (انتباه) مقدمه‌سندن :

«بو معیشتخانهٔ عالمك بایندن کداسنه وموحدندن ملحدینه قدر برقوب وارمیدرکه آنك جسمنده جاننده جناب واهب العطایانك هزاران هزار نعمت بی امتنانی اولمسون. برفقیر صابر محتله آلدینی برنفس بیك جهانه دکیشدیکی حالده بونجه مستغرق احسان اولان برغنیٔ عاقل غناسنك نردن کلدیکنی دوشونمز ومعطیٔ حقیقی‌ی هردمده برشکر دیکر ایله یاد ایتمزمی ؟

وجود جود الهی حیات بخش کریم
نفس عطیهٔ رحمت کلام فضل قدیم
بدن بنای خدا روح نفخهٔ تکریم
قوا ودیعهٔ قدرت حواس وضع حکیم

حامی حسنی حسین افندی : «چیزمه‌جی زاده»

علمای شعرادن فارسی دان فاضل بر ذات اولوب (طربزون) لیدر. مدت مدیده مکاتب عالیه ادبیات فارسیه معلملکنده ایفای حسن خدمتله نشر فضیلت ایله‌دی. (١٣٢٧) تاریخنده (استانبول) ده ارتحال ایده‌رك ایوبده مثنوی خوان (خواجه حسام افندی) مرحومك مدفون بولوندیغی (خاتونیه) درکاهنه دفن ایدلدی.

قرآن کریمك فضائلی حقنده برمنظومه‌سی وغیرمطبوع دیوانچه‌سی واردر.

[illegible] ١٥٠ [illegible]

[illegible]

[illegible] (١٨٨١) [illegible]

[illegible]

[illegible] (١٨٨٧)

[illegible]

حلمی بك : « شهبندر زاده احمد حلمی بك »

برچوق امثالی کبی انفجار حربله منفاسی اولان (فیزان) دن استانبوله کلمش ، و « اتحاد اسلام » عنوانیله برغزته نشرینه باشلامشدر. بوصورتله کندیسنی بر مسلمان محرر سیاسیسی اولەرق طانیتمش ؛ اسلوبنده کی سادکی و بساطت ، وضوح وشطارت ، فکر ومحاکمەسنده کی اصابت وقوت ، سداد وجیادت ایله آز برزمان ایچنده قارئلرینی آرتیرمش ؛ کندیسنه خاص برموقع ممتاز قازاندیرمشدر . اولا (اقدام) ، ثانیاً (تصویر افکار) ك مقالات سیاسیه و فلسفیەسنه مخرج اولماسی بو یوزدندر . شهبندر زاده قلمنده کی عذوبت درجەسنده لسان و نطقنده ده بر تأثیر و حلاوته مالك اولدیغندن ، آراصیرا قونفەرانس ویرمکه باشلامش و محباتی کتدکجه تزیید أیلەمشدر . یالکز باشنه اولارق نشرینه باشلادیغی اسبوعی (حکمت) جریدەسیلەده افکار مخصوصەسنی کرکی کبی ترجمه والقا ایلەمش و جداً بوتون عالم اسلامده برحسن صیت قازانمشدر. مشارالیهك غرب فلسفەسیله تصوف اسلامیده کی بهره واختصاصی همان کورولەمش بر درجەدەدر. آثار متروکەسندن مطبوع اولانلری بونی اثباته کافیدر . حیف که لزومندن زیاده کندیسنی جریان سیاسی‌یه قاپدیرماسی ، وکنج یاشده دینه‌بیله‌جك وفاتی مطلوب ومنتظر خدمانی ایفاسنه مانع اولمشدر. (٣٣٢) سنهٔ هجریەسنده مرتحل داربقا اولوب فاتح جامع شریفی حظیرەسنه دفن اولونمشدر .

آثاری :

تاریخ اسلام
سنوسیلر
اعماق خیال
اوکسوز دورغود
اقوام جهان
بر فداکارك اولومی
بشریتك فخر ابدیسی
وای قیز بکجی‌یی سوییور
علم احوال الروح ناتمام
یکی عقائد
یکی منطق ناتمام

علم توحید
رهبر سیاست
اسلام و دین استقبال ناتمام
شیخ بدرالدین »
یونس امره »
عالم اسلام وقادین مسألەسی »
اللهی انکار ممکنمی ؟
تاریخ اسلامی و عثمانی
تحریری قونفرانس
مسلمانلر دیکلەییکز
نکتاشیلر

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]	[illegible]	
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible]

احكام شرع ودينه قيلوب حسن امتثال — جلب رضاى سايهٔ رب الانام ايدك
همشيره‌لر ! نصيحتمى سزده ديكله‌يك — ايفاى مقتضاسنه سعى مدام ايدك
بو مكتب ادبدن ايدوب اكتساب فيض — اقران ايچنده كسب علو مقام ايدك
بر كون كلبركه حاكمهٔ بيت اولورسكز — اول كون ايچون بو كون چاليشمك، اهتمام ايدك
سبز نونهال روضهٔ علم وادبسكز — اسدكجه باد فيض الهى خرام ايدك
اولسون دعاى پادشاه جهان آخر كلام — ايفا ايچون شو رسمى عموماً قيام ايدك

خ

خرابى صالح دده

ترجمهٔ حالى كچن حضرت (شاهدى) نك پدر عاليقدريدر (حالت موت) تركيبنك ناطق اولديغى (٨٨٥) تاريخنده (موغله) ده عازم سمت ملكوت اولدى . زادهٔ طبع عارفانه‌لرندن اولان بيت آتى ميان مولويانده زبانزد ومشهوردر .

ابياتندن :

اى دل ايسته‌سهك اكر كامل اوله نقصانك
سكه‌سى آلتنه كير حضرت مولانانك

قطعهٔ آتيه دخى زادهٔ طبع عاشقانه‌لرندندر :

عشقه باغلاندى كوكل بندن چكوب ال نيله‌يم
بنده چون راضى اولور بندن آزاد اولمسون
صورمازم اسرار عشقك مشكلندن زاهده
چونكه شاكرد اولمامش بوقده استاد اولمسون

خليلى : « امرى »

شاعر متصوف برذات اولوب دياربكر (آمد) ليدر .
عالم ازليتله جهان ابديت اورته سنده شوفرقتكاه امكانه دوشمه‌سندن باحث اولديغيچون (فرقتنامه) تسميه ايتديكى منظومه‌سى بين الشعرا مشهوردر . مشايخ عارفيندن اولان بوذات (٨٩٠) تاريخلرنده اختيار اقامت ايتديكى (ازنيق) ده ارتحال ايله‌دى . مرتب ديوانى غير

مطبوعدر. آثار منظومه‌سنك برقسمی حاجی‌كال نامنده بر ذاتك (٩١٨) تاریخنده اكمال ایتدیكی (جامع النظائر) ده مندرجدر . مفصل ترجمهٔ حالی (تذكرهٔ شعرای آمد) ده محرردر .

فرقتنامه دقتله مطالعه اولوندیغی تقدیرده اویله بعض تذكره‌نویسلرك نقلی كبی عشق مجازی وادیسنده یازلمادیغی تظاهر ایدر .

سلطان مراد ثالث دوری ادبای قضاتندن مناسترلی (قاضی حسن بن علی) نك ده منثور ومطبوع فراقنامه‌سی واردركه (ق) حرفنده مذكوردر .

ابیاتدن :

عاشق حق بین سورر دیدار ذوقن دائما
زاهد خود بین اوطورمش غصهٔ فردا چكر

برآشیان وحدتك مرغ همایون بالیسك
سن آفتابی قیل طلب میل ایلمه ذراته

مصارعندن :

عارف نفس اولمایجه كیمسه بولماز حقه یول

جان نه دركه آنی قربان ایتمه‌یم جانانه بن

خیالی محمد بك

مشاهیر شعرادن اولوب وارداركیجه‌لیدر قانونی سلطان سلیمان مقربلرندن‌ایدی .

سوزی دلده خیالی كوزده قالدی
خیالی اولدی حیف الحكم لله

مصراعلرینك دلالتی اولان (٩٦٤) تاریخنده ادرنه ده وفات ایله‌دی .

كیریشخانه جوارنده احمد پاشا خانه قریب محلده بنا ایله‌دیكی چشمه قربنده مدفوندر. مرتب دیوانی ایله (لیلا ومجنون) منظومه‌سی واردر . اشعاری شاعرانه اولمقله برابر متصوفانه وحكیمانه ابیات‌ده موجوددر . [١]

[١] مخدومی عمر بك‌ده شعرا وارباب معارفدن برذات اولوب (١٠٢٢) تاریخنده ادرنه‌ده ارتحال ایده‌رك قباق تپه قبرستانه دفن ایدلدی . برخیلی اشعاری وآیاصوفیه بناسنه دائر تاریخچه‌سی اولدیغی (انیس المسامرین) ده مذكوردر .

ابياتندن :

عشق بر شمع الهيدر نم پروانه‌سی
شوق بر زنجيردر كوكلم آنك پروانه‌سی

شش جهتدن نم وجه‌الله نورين كورمه‌يوب
رؤيت دنيا ايچون زاهد رياضتلر چكر

مصارعندن :

خيلی مشكلدر كشی ترك ايله‌مك معتادينی

محمدانسنك ماهيتن ويس قرندن‌صور

برشيئی وار جهانده مخلوق حق دكل

بروسه‌ده مراديه چارشوسنده‌كی دركاهده مدفون (بحری) ده‌ده‌نك زادهٔ طبعی اوله‌رق ويرديكی شو :

جهان آرا جهان ايچنده‌در آرايی بيلمزلر
شوماهيلركه دريا ايچره‌در دريايی بيلمزلر

بيتنی اتمام ايده‌رك يازديغی غزلی‌ده معنيدار غزلياتندندركه بروجه آتيدر [١] .

غزل :

جهان آرا جهان ايچنده‌در آرايی بيلمزلر
شوماهيلركه دريا ايچره در دريايی بيلمزلر
خرابات اهلنه محشر عذابن آكه ای زاهد .
كه بونلر اين وقت اولدی غم فردايی بيلمزلر
شفق كون قان ايچنده داغنی سيرايلر عاشقلر
كونشدن ذره كورمزلر فلكده آيی بيلمزلر
خميده قدلرينه رشتهٔ اشكی طاقوب بونلر
آتارلر تير مقصودی نندر يايی بيلمزلر
«خيالی» فقر شالينه چكنلر جسم عريانی
آنكله فخر ايدرلر اطلس و ديبايی بيلمزلر

[١] بو غزل عارفانه بر چوق شعرا طرفندن تنظير و تخميس ايدلمشدر . تخميسلرك الك مشهوری آنی‌الترجه (عزت‌علی) پاشانك كه‌دركه بر پارچه‌سی پاشانك ترجمهٔ حالنده يازلدی .

مفضری بك

عثمانلی شعراسنك قدماسندن معدود اولوب (کوپرولو) کتبخانه‌سنده (آب حیات) نامیله (محمدیه) قادار(٩٨٩) تاریخنده نظم‌ایدلمش برمنظومه‌سی واردرکه مواعظ واخلاقدن باحثدر. دیوانی‌ده اولدیغی مرویدر.

خلیلی : « صاری خلیل »

خوشکویان شعرادن ، اطوار رندانه صاحبی بر ذات اولوب بروسه‌لیدر متجردانه امرار اوقات ایله‌مش بروسه‌لی (محاسبه‌جی احمدچلبی)نك منسوباتندن بریله همبزم اولدیغنه حسادك نفاق ایتملری اوزرینه خلیلی‌یه خجلت عارض اوله‌رق ماشیاً حجازه عزیمت ایدوب مجاورتله (مکهٔ مکرمه) ده قالمشدر. (لیلی ومجنون) نامنده‌کی منظومه آثار شاعرانه‌سندندر .

قینالی زاده (حسن چلبی) نك نقلی کبی (لامعی) نك (پرتوی ابراهیم) نامنده‌کی اوغلنه عشق وعلاقه‌سی مروی‌اولدیغنه کوره سلطان‌سلیمان‌قانونی دوری‌شاعرلرندن اولدیغی آکلاشیلیور.

اشعارندن :

عاشقه دلربامی اکسیك اولور
اهل درده بلامی اکسیك اولور

بن اولورسه‌م بلا ایله ای دل
یاره بر مبتلامی اکسیك اولور

کلشن حسننه اوغنجه ابك
بلبل خوش نوامی اکسیك اولور

نوله یار اولمز یسه اول یوزی کل
بکا بر مهلقامی اکسیك اولور

نه صورارسن « خلیلی » آغلادیغم
یار ایله ماجرامی اکسیك اولور

کشف الظنونده مذکور اولان (خمسه) نك بوذاتك اولمسی مأمول قویدر .

(٨٨١) ده وفات ایدن ادرنه‌لی (شاهد) ی‌نك‌ده (لیلی ومجنون) منظومه‌سی واردر .

اقتضا ایتدی منزه ذاتی   سبب خلقت موجوداتی
ایتدی اولدمده همان عشق ظهور   اولدی القصه هویدا بر نور
سودی اول نوری حبیبم دیدی حق   اولدی دیدارینه عاشق مطلق
طولدی اوازهٔ احمدله جهان   ایلدی عشق الهی غلیان
ماسوی اللهی دلکدن سلب ایت
وادیٔ نظمه بو اسلوب ایله کیت

هپ بو معنایی بیلر اهل اصول
حکمت آموز ایدی اوضاع رسول

مصارعندن :

قصه‌دن حصه‌در القصه غرض

خیلی احمد بك

شعرای عثمانیه‌نك متمیزلرندن وزمرهٔ سپاهیاندن اولوب بروسه‌لیدر. غیرمطبوع دیوان اشعارندن شعرده کی بهره‌سی مستبان اولور وفاتی (بقایه کوچدی خیلی منزلن بولدی) مصراعنك دلالتی اولان (١٠٤٠) ده قبری بغدادده امام اعظم رحمه‌الله حضرتلری قربنده‌در. دیوانك مسوده‌سی (بغداد کوشکی) کتبخانه‌سنده‌در .

بر نعتندن :

کوستروب دور قمرده نیجه یوزدن اعجاز
ایله‌دك کون کبی عالمره حق دینی عیان
کوردی کیم بیلمه‌دیلر خلق زمانه قدرك
سنی بیلدیرمك ایچون ایندی زمینه قرآن

ابیاتندن :

اولماز عذاریار خط مشکبارسز
بر کلی وار بو کلشن عالمده خارسز

خصالی

پشته‌دن یتیشن عثمانلی شاعرلرندن، السنهٔ ثلثه ادبیاتنه واقف، قوی طبیعت، واسع قریحه‌لی ذکرلی برذاتدر . (١٠٦٢) تاریخنده وطننده ارتحال ایتدی . اون قطعه دیوان ترتیبنه موفق اولدیغی خط دستیله محرر دیواننده مندرج بروجه آتی ابیاتدن آکلاشلمقده‌در :

حمد لله که دلا تاسیدر دیوانك
عاشری داخی اولوب جلوه‌کر انشا الله
اولدی بشیوز غزلی هر برینك بیکم وکاست
سبحه وش الدن اله دور ایدر انشا الله
ای خصالی اومارین حضرت مولی‌دن کیم
ملك نظمی باکا تسخیر ایدر انشا الله

پشته‌ده مدفون (کل بابا) حقنده‌کی منظومه‌سی .

هادیٔ راه هدادر همدمان کل بابا
مظهر سر خدادر محرمان کل بابا
قلب محزونم اچیلدی غنچه‌وش دلتنك ایکن
اوزکه جای دلکشادر آستان کل بابا
داخل اولان قورتولور اندوه وغمدن کویا
عبد مؤمن ملکیدر دارالامان کل بابا
آستانی سجده‌کاه ایتمشدر ابدالان روم
کعبه‌وش یوز سورسه طکمی طالبان کل بابا
ای «خصالی» خوان عشق الله ایله طویلر آنی
جان ایله هر کیم اولورسه مهمان کل بابا

دیوانلرندن باشقا قائللری ذکر ایدلمك شرطیله منتخبات اشعار عثمانیه‌یی حاوی خط دستیله محرر (مطالع النظائر) اسمنده ایکی جلد اثری (نور عثمانی) کتبخانه‌سنده واشعار فارسیه‌یی جامع (لطائف الخیال) نامنده‌کی برجلد اثری‌ده (حمیدیه) کتبخانه‌سنده‌درکه هر ایکیسی‌ده تاریخ ادبیاتله متوغل ذواته قیمتلی بر مرجعدر .

خاکی مصطفی افندی

ارباب دانشدن برذات اولوب (تیره) لیدر. اخیراً (اسکداره) نقل ایله‌دی . اوچ لسان لغاتندن متشکل (ناظم الجواهر) اسمیله منظوم برلغتجه ترتیب ایله‌مشدر .

مطلعندن

الله تکری ایزد یالکز نه‌فرد وتنها
شنو اسمع ایشیدر بیلیر علیم ودانا

خاتمه‌سندن :

صوردارلرسه سندن خاکیا
دی بیك قرق ایکی‌ده تمام ایله‌دك

ینه بووادی‌ده و (مناظم الجواهر) اسمنده برمنظومه‌سی‌ده واردر . مطلعندن :

الحمد للذی جعل الناس مکرماً — منت خدایرا که بکرد یست مردمی
بالنطق والدرایة واللب والذکا — مهتر بهوش ودانشی وکفتار وزیرکی
شکروسپاس اوتکری‌یه انسانی بکله‌دی
زیرکلکیله سوز وبیلکو عقل ایله دخی

خاتم احمد افندی : « آق اووه‌لی زاده »

علماء شعرادن متفنن بر ذاتدر . خواجکان دیوان همایوندن اولوب سرای بوسنه‌ده کتبخانه‌سی اولان (آق اووه‌لی عثمان شهدی) افندینك مخدومیدر . السنهٔ ثلثه اشعارندن مرکب ومرتب دیوانی مطبوعدر .

استانبولده لاله‌لی کتبخانه‌سنده اخلاقدن برعربی منظومه‌سیله شرحی‌وبرده شاهدی شرحی واردر . بدر رشیدك الفاظ کفر رساله‌سنی‌ده شرح ایتمشدر . (رسول اکرمه احمد افندی همجوار اولسون) مصرعنك دلالتی اولان (١١٦٨) ده اختیار اقامت ایتدیکی روم ایلی یکیشهرنده وفات ایله‌مشدر . حسابدن (شرح اللمعة) اسمنده براثرله ملتقی شرحی اولدیغی‌ده مرویدر . اشعار فارسیه‌سنده مبالغات کورولمز . خط دستیله محرر اولوب نسخه‌سی عاشر افندی کتبخانه‌سنده موجود اولان علم اخلاقدن عربی قصیده‌سنکده‌کی امضاسی : (خادم بنی آدم آق اووه‌لی زاده خاتم) عباره‌سیله‌در .

ابياتندن :

دلتنك ايسهك آيينهٔ مهتابه نكاه ايت
دائم ندر انديشهٔ پيش وكه باعث

اى آشناى پيشرو پردهٔ‌اى نى
هرمشكلى‌كه دارى بپرس از نواى‌نى

مكهٔ مكرمه‌ده كبار نقشبنديه‌دن (يكدست شيخ‌احمد جوريانى) دن اخذ فيض ايله‌مشدر . عربى‌العباره متنوع تقريرلرى تلميذلرندن (ابن ريحان) لقبيله بنام محمد سعيد افندى طرفندن جمع ايديله‌رك (فوائد خاتميه) تسميه اولونمشدر .

خيرى محمد افندى

بولو سنجاغى مضافاتندن (ويران شهر) قضاسنك (عمركى) قريه‌سندن اولوب درسعادته وروده قطع مراتب ايده‌رك بكلكجىٔ ديوان همايون وبعده اوچ دفعه رئيس‌الكتاب اولمش شاعر، سياسى برذاتدر . كتخداى صدر عالى ايكن مقدمات سفر ظهور ايتمسيله (سفره اقلى ايكى سنه مقدم حاضرلنمق لازمدر) ديمسى عزلنى موجب اولمشدركه شوماده تاريخ سياسيمزده كثرتله تصادف اولنان غرائب جمله‌سندن معدوددر .

سرورى مرحومك :

سويله‌دم تاريخ منقوط ايله‌يوب بذل وجود
باصدى سيلاب عدم خيرىٔ صافى طينتى
} تاريخنك دلالت ايتديكى

(١٢٠٤) ده قالاص جوارنده طونه‌يه قارشى (بوزه) صويند‌ه مغروقاً وفات ايله‌دى . مرتب ديوانى وارسه‌ده غير مطبوعدر . يازمه برنسخه‌سى ييلديز كتبخانه‌سنده موجوددر . برده (خير آباد) نامنده منظوم تاريخى واردر . اشعارى متصوفانه وحكيمانه‌در .

وحدت آميز برغزلندن :

سر وحدت جلوه انكيز مظاهردر بتون
نقطهٔ مركز جلاساز مظاهردر بتون

موج دريا پنجه‌سندن دامن ساحل چيقار
مطلبندن دست اهل فيض قاصردر بتون

لفظ نازكدر ويرن الفاظه حسن اشتهار
كوسترن اعراضى انظار جواهردر بتون
اختلافات شئونك غايه‌سى توحيددر
كوسترن اجسامى اضداد عناصردر بتون

وحدته نسبت ايله كثرت اشيا بردر
موجلر هرنه‌قدر چوق ايسه دريا بردر
معنئ وحدت حق كثرت ايله ثابت اولور
كرچه شاهد ايكيدر شرعده دعوى بردر

خضر اغا زاده سعيد بك

خوشكويان شعرادن رند مشرب بر ذات اولوب شهريدر . كنجلكنده سراى همايون آغالرى زمره‌سنه الحاق و (٤٨) ده جهده‌سنه رتبهٔ خواجكانى توجيه اولونمش و مصاحبلردن اولمش ايدى .

اقتدار ادبيسى شهرتيله متناسب دكلدر . مطبوع ديوانچه‌سى واردر . (١٢٥٢) تاريخنده استانبولده وفات ايله‌دى . ايوبدن بهاريه‌يه كيدن جاده‌نك جهت يسارنده‌كى قبرستانده مدفوندر.

ابياتندن :

سكوتى بيلمديكندن دكل ادبندندر
كرچه سويله‌مز اما نه‌لر بيلير عاشق

مصارعندن :

كيمكله الفت ايلرسه‌ك وار ايله تك بزى خوش كور

كشينك سوديكنك خاطرى دنيايه دكر

چوق بيوك لطف وعطابنده‌كى تقصيره كوره

قطعاتندن

سويله‌مم درديمى هم دردم اولان آهه بيله
بلكه سينه‌مده‌كى شوناله جانكاهه بيله
كندى بى‌شبهه بيلير راز درونن يوقسه
اهل دل سويله‌مز دردينى اللهه بيله

خالص يوسف افندى

طاهر عمر زاده‌لردن شاعر فاضل بكك اقرباسندندر . استانبولده طوغمشدر . ابتدا ديوان قلمنه بعده ترجمه اوطه‌سنه دوام وسر كتابتله لوندره‌يه عزيمت ايتمشدر . صوك مأموريتى ترجمه اوطه‌سنده مترجم ثانيلكدر . معاشيله تقاعد ايدلمشدر .
(شهنامهٔ عثمانى) ، (قيافتنامهٔ جديد) ، (مفتاح لسان) ، نامنده‌كى اثرلرى مطبوعدر .
(١٣٠٠) سنهٔ هجريه‌سنده استانبولده وفات ايتمشدر .
مفتاح لسان مقدمه‌سندن :

بلبل ناطقهٔ حمد صلات   دم توحيد ايله ايلر نغمات
پس دعاى شهه اولور دمساز   كه اودر واجب ديباجه طراز

قلب «خالص»ده بودر قصد ومرام   ويره تحصيله سهولت علام
همان الله ايده خيره آلت   دولت ودينمزه بر خدمت

مفتاح لسان مطلعندن :

الله (ديو) كوكار (سى يو) بر(تر) (قومانسه) ابتدا
دائم (توژور) باقى (اترنل) (انفينى) ؛ بى‌انتها

خيرى بك

قوى‌الطبع برشاعر اولوب تربيه وتحصيلى اندرون همايونده‌در. رسومات امانتى معاون رفيقى ايدى . آنى‌الترجمه بروسه‌لى شاعر حكاك عزت افنديننك مجموعه‌سى طرزنده (كتوك) اسميله نشر ايتديكى مجموعه حساب ابجد اوزره بر قاچ سنه‌لك اسماى خاصه‌يى جامعدر . بيت آنى آثار مطبوعه‌سندن اولان منظوم مثنوى شريف ترجمه‌سندندر. ديكر مطبوع اثرلرى (لوحهٔ قواعد فارسيه) ايله ديوان اشعارى مقامنده اولان (كواه‌دل) اولوب (آداب‌الملوك و اداب‌الادبا) (بحرالقافيه) (سه‌زبان ـ خيراللغات) اسملرنده غير مطبوع اثرلرى ده واردر .
(١٣٠٨) ده ارتحال ايده‌رك قاضى كوينده قوش ديلى جوارنده محمود دده تربه‌سى قربنده‌كى بيوك قبرستانك يول جهتنده‌كى كوشه‌يه دفن ايدلدى .
اسماعيل صفا بك شو قطعه‌يى سويله‌مشدر :

مثنوى‌يى چاليشوب ترجمه‌يه خيرى بك
ديكله نايدن‌ديدى چوق چكمدى چالدى‌دودوكى

شعر عمری خزان بر زدهٔ مرك اولدی
یادكاری اوله‌رق عالمه قالدی كوتوكی

ابیاتندن :

وارمیدر دنیاده بانیسز بنا
كیم اولور یابانیٔ ارض و سما

اساس هستیٔ عالم بیلنمه‌دی كتدی
نه‌در وظائف آدم بیلنمه‌دی كتدی
كتاب مكتب تكوین اوقونمه‌دی قالدی
بو سر حكمت مبهم بیلنمه‌دی كتدی

خالد ایوب بك

ادبا و ارباب معارفدن ، لسان آشنا بر ذات اولوب (یكیشهرلی زاده) شهرتیله بنامدر. كندیسندن دها زیاده آثار مقبوله منتظر ایدی . حیفا كه كنج ایكن (١٣١٩) شوالنده درد ورمدن استانبولده ارتحال ایله‌دی بكقوزده مدفوندر. احمد مدحت افندی‌یه داماد اولمشدی مكتب حقوق مأذونلرندن ایدی .

آثار مطبوعه‌سی (اسلام وفنون) ، (غوریللر ایچنده) ، (تاریخچهٔ افغانستان) (سودای نهان) ، (شادی) ، (قایقله جولان) ، (كوتنبرغ) ، (آلب طاغلرنده تماشا وادوار ارض) ، (اسلام وفنون) اسمندن دخی آكلاشیله‌جغی وجهله اسلامیتك فنون حاضره ایله قابل توفیق اولدیغنه مثال اولمق اوزره عالم اسلامیتده یتیشن ارباب فنون و معارفدن باشلیجه‌لرینك ترجمهٔ حاللریله اثرلرینه دائر مسروداتی حاویدر .

خالد حسن افندی

شعرای مولویه‌دن بر ذات اولوب شهیردر . ارباب شوق وحالتدن ایدی . اوائل حالنده مشایخ خالدیه‌دن فیض‌الله افندی‌یه انتساب ایتمشدی .

ایكنجی اردوی عثمانی لوازم دائره‌سی ایكنجی شعبه‌سی مدیری ایكن اختیار تقاعدله (١٣٢٤) ده (ادرنه) ده ارتحال ایله‌دی. (مرادیه) جامعی حظیره‌سنده مدفوندر. آثارندن

يالكز (شرح عشـقنامهٔ دل) دن بر تسمی مطبوعدر . دیكرلری : اصطلاحات مشـايخی، میین بر اثری معلم ناجی مرحومك (رنك رخسـارك كبی هر رنكنك حیرانی‌يم) غزلنك ایكی بیتنه شرحی (مولانا جلال‌الدین) ایله (صدرالدین قونوی) حضراتنك كمالات علیه‌لرینی میین اثری ، برشهیدك احوالنی مبین رساله‌سی‌در .

اشعارندن : میده‌كی كیفیت تشویشی ادراك ایله‌رز
نالهٔ نیله كوكل ملكن طربناك ایله‌رز
نشـوه‌یاب جام فیض مولوی‌یز تا ابد
نوش میله كوش نیله رقصی بی باك ایله‌رز

و

درويش يازى: « الياس شجاع الدين »

اشعار عثمانیه‌یه قصائد وغزلیات جهتندن رابطه ورونق ویرن اسكی عثمانلی شـاعرلرینك مقتدرلرندن اولوب (بروسه) لیدر [١] السنهٔ ثلثه‌ده انشاد نظمه مقتدر برشاعر ماهردر . فارسی وتركی مكمل دیوانلری وارایسه‌ده تیمور فتنه‌سنده ضایع اولمشدر . اكثر قصائدی احمد پاشایه نظیره وجواب طرزنده‌در . ییلدیرم بایزید خان نامنه برچوق قصائدی واردر .

ابیاتندن :

زلفك كیجه‌سندن باشمه كون طوغه بركون
تحقیق ایسـه كر نكتهٔ اللیلة حبـلی

داعى احمد

اسكی عثمانلی شاعرلرینك دكرلیلرندندر . دیوانندن باشقه ییلدیرم بایزید خان شهزاده‌لرندن امیر سلیمان نامنه (جنك نامه) مقامنده (فرحنامه) اسمیله بنه رزم وجنكه عائد بر منظومه تقدیم ایتدیكنی كنه‌الاخبـار صاحبی عالی افندی روایت ایدییور . (عقودالجواهر) نامنـده

[١] (قینالی زاده حسن چلبی) سیروزلی (لطیفی) ، (عالی) ، (ریاضی) ، (اسماعیل بلیغ) افندیلر بروسه‌لی اولدیغنی یازییورلر .

(رشید وطواط) ك لغت منظومه‌سنی تقلیداً عربی وفارسی الفاظدن مرکب برمنظومه‌سی واردرکه برنسخه‌سی خالص‌افندی کتبخانه‌سنده‌در .

(مفتاح‌الجنة) اسمنده عربجه‌دن مترجم براثری واردر . دیوانی بروسه‌ده (اورخان غازی) کتبخانه‌سنده موجوددر . جمله‌سی غیر مطبوعدر . دمیر طاش پاشا زاده اومور بك امریله (ابونعیم حافظ اصفهانی) نك طب نبویدن باحث یوز فصل اوزره مرتب (کتاب‌الشفافی احادیث‌المصطفی) اسمنده‌کی اثر طبیسنی‌ده ترجمه ایتمشدرکه برنسخه‌سی (شهزاده) جامع‌شریفی ایچنده‌کی کتبخانه‌ده واردر . مشهور تفسیر (ابی‌اللیث) ی‌ده ترجمه ایتمشدرکه برنسخه‌سی نور عثمانی کتبخانه‌سنده‌در .

اشعارندن :

ایا خورشید مه پیکر — جمالك مشتری منظر
نه منظر منظر طالع — نه طالع طالع انور
یوزکدر آیت رحمت — اوزوکدر مظهر قدرت
نه قدرت قدرت صانع — نه صانع صانع اکبر
سلیمان سیرتی سنده — سکندر صورتی سنده
نه صورت صورت یوسف — نه یوسف یوسف سرور
فلك شطرنجی اوتدك — سعادت ملکنی طوتدك
نه ملکت ملکت دولت — نه دولت دولت قیصر
قپوکده قوللرك بی حد — ولی کمتر قولك احمد
نه احمد احمد داعی — نه داعی داعیٔ کمتر

درویش ثمانه

شعرای مولویه‌دن ، عاشق شوریده بر ذات اولوب (ایلبصان) لیدر . اکابر مولویه‌دن (آغازاده) وشارح مثنوی (انقره‌وی) کبی ذواتك شرف صحبتلریله مشرف اوله‌رق غلطه مولویخانه‌سنده منزویانه متجردانه عمر سوردی . کوکسی آچیق کزدیکیچون « سینه چاك » شهرتیله بنام ایدی . (۱۰۵۵) ده وفات ایده‌رك درکاهه دفن ایدلدی . اخلاق ونصایحدن باحث اون جزء مقدارنده و (کلشن عرفان) اسمنده بر اثر تألیف ایده‌رك برادری (قره مصطفی پاشا) یه اهدا ایله‌دی . (اسرار دده) تذکره‌سنده درویش مخاصلی برغزلی مندرجدر .

دانشی علی دده

رمز آشنایان مولویه‌دن بر ذات اولوب شهیدر . (١٠٩٥) تاریخنده (قدس شریف) ده ارتحال ایله‌دی . مرتب دیوانده عاشقانه وعارفانه قصائد وغزلیات واردر .

عشقدر اول شمس کیم بر ذره سیدر آفتاب
هفت یم یانده اول بحرك دکل بر قطره آب
} مطلعلی جناب مولانا

حقنده‌کی مشهور قصیده‌سی (تذکرهٔ اسرار) ده مندرجدر .
ابیاتندن :

دانشی لیلا و مجنون قصه سن نظم ایله کیم
بیلمه‌ین بیلسون نه‌سردر داستان حسن وعشق

دیدار عثمان بك : «معدن امینی زاده»

معادن همایون امینی عبدی پاشانك مخدومیدر. طریق تدریسه‌داخل، غلطه، بروسه مولویتلرینه نائل اولمشدی . (١٢٥٦) سنه‌سنده آرزوکش دیدار پروردکار اوله‌رق عازم قرار اولدی اشعاری متصوفانه وحکیمانه‌در .
ابیاتندن :

جمله وارین ویرمه‌ین دلداره اولماز آشنا
بیلدیکندن کچمه‌ین اسراره اولماز آشنا

کورمه‌ین چشم بصیرتله وجود وحدتی
ذاکر ومذکور نه‌در اذکاره اولماز آشنا

عندلیب آسا سحرلر زار وکریان اولمایان
باغ عشق ایچره کل بحاره اولماز آشنا

عرفا سرینی هر عالم یکتا بیلمز ... بو نهان نکته‌یی آنلر هله قطعا بیلمز
طوتالم ظاهر معنایی بیلیر ای دیدار ... نکت باطنی تأویل ایله ملا بیلمز

دلبندجی زاده محمد افندی

علماء شعرادن اولوب (مناستر) لیدر . نیابتله دولاشدقدن صوکره استانبولده شهر امینی اولمشدی . (ملاجامی) نك (لجة الاسرار) ینه نظیره‌سی واردر.
تذکرهٔ بیانی‌ده بعض اشعاری مندرجدر.

دانش محمد بك

عاكف پاشانك (تبصره) سنده نامى ستايشله ياد اولونان ذات اولوب شهيددر. هنوز يكرمى بش ياشنده ايكن (كنج ايدى دانش بك ايتدى ارتحال) مصراعنك منقوطاً دلالت ايتديكى (١٢٤٥) ده وفات ايلهدى. (لطائف انشا) ده مندرج مسودهسى دكرلى بر منشى اولديغنه دالدر. ديوانچهسى مطبوع دكلدر.

سلطان محمود ثانى زمانى قايعنك خلاصهسنى مبين اولوب برنسخهسى (ييلديز) كتبخانهسنده موجود اولان (نتيجة الوقايع) اسمندهكى تاريخچهنك بوذاتك اولديغى آكلاشيلمقدهدر. ابياتندن.

مركز وحدتده آنجاق حلقهٔ بزم وصال
عشق ايسه بروجهله شركت قبول ايتمك محال

وصفن انشاد ايتديكم بوآفتاب كل جمال
اى كوكل يا دانشكدر يا بنمدر يا سنك

دانش حسن بك

سلستره محاربهسنده محافظ ايكن حين وضونده شهيد اولان سلانيكلى (موسى خلوصى پاشا) نك مخدوميدر. طوپجى مكتبنده اكمال تحصيلدن صوكره عارضهٔ وجوديهسندن ناشى خدمت ملكيهيى اختيار ايتدى. (١٢٩٣) تاريخنده (مدانيه) قائممقامى ايكن ارتحال ايلهدى. ديوانى غيرمطبوع ايسهده برقاچ قصائدينى حاوى اولان پارچهسى ترجمهٔ حاليله برابر مخدومى ارباب قلمدن ومنتسبين موسيقيدن شوكت غوثى بك طرفندن طبع ايدلمشدر. مشايخ نقشبنديه فضلاسندن (صبغة الله نورى افندى) دن مستفيض اولمشدر.

برنعتنك مطلعندن:

برنور ايدى جهان يوق ايكن ذات احمدى   رخشان اولوردى آنده تجلىٔ ايزدى
شمس حقيقت ايدى وجود مجردى   هپ اتصاف وحدت ايدى خلق احمدى
بردر جهانده جوهر عشق محمدى
الله قيلدى آينهٔ ذات سرمدى

داماد محمود پاشا

داماد خلیل پاشانك مخدومی قوی طبیعت برشاعر اولوب السنهٔ ثلثه ایله فرانسزجه‌نك ادبیاتنه واقف ایدی. آمدی قلمیله شورای‌دولت اعضالغنده، اوچ‌آی قادارده عدلیه نظارتنده بولوندقدن صوکره فراراً آوروپایه کیده‌رك فرانسه‌ده اختیار اقامت ایله‌دی . (١٣٢٠) ده ارتحال ایتدی . اعلان حریتی متعاقب بقیهٔ عظامی استانبوله کتیریله‌رك (ایوب) ده بوستان اسکله‌سنده خسرو پاشا دائره‌سنده پدری یاننه دفن ایدلدی . اسم مخلصی (جلال‌الدین) شعر مخلصی (آصف) در . دیوان اشعاری نفیس برصورتده (مصر) ده طبع ایدلمشدر . برنعت نبویسی :

ای یوز کدن یوز بولان اسماء، مسما ابتدا
هپ یوز کدن یوز بولور اعلا وادنا ابتدا
ایلمش مرآت ذات پاکنه مولاسنی
سندن ایتمش عرض دیدار تجلا ابتدا
وجه حقك سنسك اول مشاطهٔ بی‌مثلی کیم
حقی حقیله ایدن سنسك هویدا ابتدا
مطلع الاسراریسك ام‌الکتاب فطرتك
رونمادر طلعتکدن لفظ ومعنی ابتدا
خاکپایکدر صفا بخش عیون طالبین
دامنکدر انس وجنه سایه بخشا ابتدا
صاحب لولاکسك، شاهنشه افلاکسك
امر ونهیکدر ایدن دنیایی دنیا ابتدا
هر سوزك بر منبع رحمتفشاندر امته
شرع پاککدر آچان تحقیقه مجرا ابتدا
سن او محمود الخصائل مصطفای پاکسك
مقدمکله مفتخردر عرش اعلا ابتدا
فخر عالمسك حبیب الله، رسول اللهسك
نامنی ذکر ایلمش نامکله مولا ابتدا

سنسك اول محبوب حق ، ای رحمة للعالمین
عالم اولمشدر سنك سایه‌كده احیا ابتدا
(آصف) كمتر ثنای دولتكده نیلسون ؟
وصفكی حق ایلمش قرآنده اعلا ابتدا
مقصدم كسب شرفدر ، یوقسه هیچ حدممیدر ؟
خامه‌ران نعتك اولمق بی محابا ابتدا

ز

زانی عوصه چلبی

مشاهیر شعرادن اولوب (بالیكسر) لیدر [١]. قدمای اساتذه‌دن معدوددر . اشعاری بر نسقده اولمایوب ایچلرنده پك معنیدارلری اولدیغی كبی پك عادیلری‌ده واردر .

(سخنور كچدی) جمله‌سنك دلالت ایله‌دیكی (٩٥٣) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌دی . ادرنه قاپیسی خارجنده ایوبه كیده‌جك طریق اوزرنده مدفوندر .

تذكرهٔ (سهی) ده (٣٠٠٠) غزلیاتی (٥٠٠) قصائدی اون ایكی بیك بیتلی بحر هزجده (شمع وپروانه) سی اولدیغی محرردر بحر رملده (احمد ومحمود) منظومه‌سی (فرحنامه) ، (فالقرآن) ، (مجمع اللطائف) عنوانلی منظومه‌لری‌ده واردركه جمله‌سی غیر مطبوعدر . شیخ وفا طریقته منسوبدر. دیوانی حمیدیه كتبخانه‌سنده واردر .

باقی طرز ادبنك عامل ومؤثریدر . مثل كولقده (نجاتی) كبی بی‌مثلدر . برچوق سوزلری ضرب مثل حكمنه كیرمشدر .

غزلیاتنك اك مشهوری

آیاغی یرمی پاصار زلفكه بردار اولانك
ذوق وشوق ایله‌ویررجان‌وسری دونه دونه

} بیت مشهورینی حاوی اولانیدر .

برچوق شعرا طرفندن تنظیر وتخمیس ایدلمشدر .

---

[١] « عوض » تاریخ تولدی اولان (٨٧٦) بی مشعردر . تذكرهٔ (سهی) ده اسمی (بخشی) اولمق اوزره مقیددر.

جوش ایدلدن بیت قلبمده خم صهبای عشق
برعجب حالت کتیردی باشمه سودای عشق

برقطعه‌سی :

بنم نوش ایتدیکم زاهدمی کلکون ایمش صانمه
و برخونابهٔ حسرتله مملو جام عشرتدر
بوکلشنده سنی بلبل کبی زار ایله‌ین «ذکری»
دیار غربت وددد وغم وآلام محنتدر

ذائق محمد امین افندی : «شیخ»

خلوتیهٔ مصریه شعبه‌سی مشایخندن؛ رند مشرب، شاعر فاضل برذات اولوب (بروسه)لیدر. مرتب دیوانده مندرج قصائد وتواریخی طبع شاعرانه‌سنه دالدر . الك زیاده هجو ومزاح طریقنده قدرت کوسترمشدر . لطائف شاعرانه‌سی پك چوق ایسه‌ده ضبط اولنمامشدر .

قبریسی زاده اسماعیل حقی افندینك انشاد ایله‌دیکی (ذائق دوران طاتدی جرعهٔ جام اجل) مصراعنك دلالتی اولان (١٢٦٩) تاریخنده بروسه‌ده وفات ایده‌رك آستانهٔ مصری‌یه دفن ایدلدی .

بروسه‌لی ساعتجی اسماعیل دده‌یه سویلدیکی منظومهٔ هجویه ایله کندی خانه‌سی و مارت حقنده‌کی هجویه‌لری لطیفه وادیسنده‌کی اشعارینك الڭ خوشلرندندر .

غزلیاتندن :

هوس عشق یار وار دلده
صیداولنماز شکار وار دلده
مست جام شراب عشق اوله‌لی
تابمحشر خمار وار دلده

هنوز ختم اولمادن رسم محبت غیبتی حاضر
بوخصلت ناسه اکثر باعث عز وشرف اولمش

چیقنجه اهل فسادك صلاحله نامی
الده باده کوررلرسه آبدر دیرلر

(١٣١٩) ده وفات ایدن کریمه‌سی شریفه زیبا خانمك‌ده اشعاری واردر . مصرلی زینب خانم افندی مرحومه‌نك خدمت کتابتنده بولندیغندن (کاتب خانم) نامیله‌معروف ایدی .
مخدومی حقی افندی‌ده شاعر ایدی . (قافلهٔ شعرا) ده محرر غزلندن :

راهب دیر مجازم کیم بفیض عشـق پاك
وجد وحال‌طبعمه بادی دم ناقوس‌اولور

ذهنی افندی ابن عثمان

بایبورده طوغدی . مدرسه‌ده اوقودی . برآره‌لق تجارتله مشغول اولدی. (١٢٣٢) ده استانبوله کلدی . بعضی وزرانك خدمت کتابتنده بولوندی . (٥٤) ده حجـازه ، بعده عکایه ، داها صوکره مصره کیتدی . درت سنه صوکره استانبوله عودتله قضا قائمقاملقلرنده استخدام اولوندی . (٧٦) ده بایبورده کیدرکن طربزون جوارنده (اولاسا) قریه‌سنده (٦٣) یاشنده وفات ایده‌رك اورایه دفن ایدلدی . دیوان اشـعاری (١٢٩٣) ده اسـتانبولده باصیلدی . (سرکذشتنامهٔ ذهنی) نامنده‌کی اثر منظومی غیر مطبوعدر . ترجمهٔ حالنی بو اثرده تفصیل ، برچوق آدمی هجو و تذلیل ایتمشدر. برده بایبورد اشراف زاده‌لرندن عبدالله بکك سرکذشتنی (حکایهٔ غریبه) نامیله نثراً یازمشـدرکه رسـاله‌نك اسمی ، تحریرینـه تاریخدر . بوده طبع
١٢٦١
ایدلمه‌مشدر ، نسخه‌سی‌ده اندردر. پارماق حسابیله سویلدیکی اشعار ، دیوانده درج ایدلمه‌مشدرکه الك کوزل سوزلری اونلردر .

مثال :

وادرم که یوردندن آیاق کوتورمش — یاورو کیتمش ایصسز قالمش اوتاغی
جاملر شکست اولمش میلر دوکولمش — سـاقیلر مجلسـدن چکمش آیاغی
قنی طاغده بولسـه‌م بن او مرالی — قنی یرده کورسـه‌م چشم غزالی
آوجیلردن قاچمش جیلان مثـالی — کیتمش طاغدن طاغه یوقدر دوراغی
لاله‌یی سـنبلی کلی خار آلمش — ذوق و شوق اهلنی آه و زار آلمش
سـلیمان تختنی صـانکه مار آلمش — غمه تبدیل اولمش الفتك چاغی
« ذهنی » درد الندن هرزمان آغلار — وادرم که باغ آغلار باغبان آغلار
سنبللر پریشـان کللر قان آغلار — شـیدا بلبل ترك ایده‌لی بو باغی .

ترجمهٔ حال مفصّلنی ابن الامین محمود کمال بك یازمشـدر . (ترجمهٔ حالك ترجمهٔ حالی) عنوانیله ذیل ایلدیکی فقرات ، قدرشناسلق یوزندن چکیلن دردلره برمثال عبرت اشتمالدر .

ر

روانی الیاس چلبی

علماء شعرادن ویاوز سلطان سلیم ندماسندن بر ذات اولوب (ادرنه) لیدر . مرتب دیوانیله (عشرت نامه) (جامع النصایح) و سائرهیی جامع (خمسه) سی واردر . (جناندن یاکه جان آندی روانی) مصراعنك دلالتی اولان (٩٣٠) ده استانبولده وفات ایتدی. وفادن بوزدوغان کمرینه موازی فاتحه کیدن جادهنك صاغ طرفنده قرق چشمه جوارنده بنا ایتدیکی مسجد حظیرهسنده مدفوندر . (عشرت نامه) سندن :

اله آل ساقیا اول جام عشقی
ینه مست ایله کل بدنام عشقی

ینه بر بزمه ویرکل زیب وزینت
که عالم خلقی آندن آله عبرت

رحمی پیر محمد چلبی

شعرای بنامدن اولوب (بروسه)لیدر. بروسه یکیشهرنده مدرس ایکن (جان رحمی یه رحمت) مصراعنك دلالتی اولان (٩٧٥) تاریخنده وفات ایتدی . یحیی بکك شاه و کداسنه (شاه و درویش) اسمنده کی نظیرهسیله برخیلی اشعاری اولدیغی کبی ملا جامینك (تحفة الاحرار) ینی دخی ترجمه و شرح ایتمشدرکه هر ایکیسیده غیرمطبوعدر. جلال زاده صالح چلبیدن مجازدر. هلالینك (شاه ودرویش) منظومهسنی نظماً وتوسیعاً ترجمه ایدهرك (شاهوکدا) تسمیه ایتمشدر.

ترجیع بندی مطلعندن :

غم دنیا ایله ای دل نیجه بر زار اولالم
وارالم معتکف کوشهٔ خمار اولالم

ساقی و مطرب کلچهره ایله یار اولالم
زاهد خشك سوزندن یورو بیزار اولالم

عشق اوصافنه کل مظهر آثار اولالم
آتش شوقه یانوب مطلع انوار اولالم
کلشن رازی بولوب محرم اسرار اولالم
منطق‌الطیر اوقویوب محرم عطار اولالم
ینه بر سرد هوا بخشه هوادار اولالم
لاله وش باغ محبتده دل افکار اولالم
نقد جانیله وصالنه خریدار اولالم
غیری ترك ایلیه‌لم مانع اغیار اولالم
بوینومزدن آتالم باری سبك بار اولالم
باینه صو کبی یوزلر سوره‌لم زار اولالم
پاکرو پاك نظر عاشق دیدار اولالم

ابیاتندن :

وار فنا دشتن تماشا ایت آچوب عبرت کوزین
نیجه اسکندر تراب اولمش نیجه دارا یاتیر

بی بصیرت اوله‌ماز مدرك فیض دیدار
هر کسه نور کورنمز جبل موساده

بیتن کللر دکلدر خاك ساری اوزره فرهادك
آچیلمش جانب شیرینه روزنلر مزارنده

وجود واجبك ماهیتین ادراك ایدن عارف
حقیقتده ظهور ممکناتی هپ ظلال آکلار

ریاضی احمد : بن قاضی سنانه

فضلای شعرا وقضاتدن اولوب (قابه) لیدر . تذکرهٔ شعرا مؤلفی (لطیفی) نك زماننده مملکتنده ارتحال ایله‌دی . فقهدن (قاضی خان) ك مسائل مشکله‌سنی حل ایتمش ، (منلا جامی) نك (آن کان حسن بود نبود از جهان نشان) مطلعلی غزلنی (کشف الحقایق فی حل الدقایق) اسمیله شرح ایله‌مشدر .

اشعارندن :

آتش هجره یاقوب کل الما آهم بوینوکه
دوشمه‌سون زلفککبی دود سیاهم بوینوکه

روحی عثمانه بغدادی

مشاهیر شعرادن وعرفای مولویه‌دن اولوب پدری بغداد بکلر بکیسی عباس پاشانك بندکاننندندر. اشعاری فوق‌العاده آبدار هله ترکیب بندی [١] مشهور ومعنیداردر . سیاحته میلی زیاده اولدیغندن ایچـه سـیاحت ایده‌رك (کندی روحی عدم اقلیمنه آه) مصراعنك و (روحی فوت شد) ترکیبنك دلالت ایتدیکی (١٠١٤) تاریخنده (شام) ده وفات ایتمشدر. دیوانی مطبوعه‌سه‌ده نقصاندر .

فضولیدن مستفیض اولمشدر .

ابیاتندن :

خاك اول که خدا مرتبه‌کی ایله‌یه عالی
تاج سر عالمدر اوکیم خاك قدمدر

غزلیاتنك اك مشهوری بروجه آتیدر :

صانمه‌ای خواجه‌که سندن زروسیم ایسترلر — یوم لا ینفع ده قلب سلیم ایسترلر
برزخ خوف ورجادن کیجه‌کور ناکام اول — دم آخرده نه امید و نه‌ده بیم ایسترلر
اونودوب بیلدیککی عارف ایسه‌ك نادان اول — بزم وحدتده نه علم و نه علیم ایسترلر
عالم بی مه و خورشید و فلکده مرکز — نه مهندس نه منجم نه حکیم ایسترلر
عالم کشف معانیده چوق اسرار آچیلور — وارەمز نفس غضوب آنده حلیم ایسترلر
حرم معنی‌یه بیکانه‌یه یول ویرمزلر — آشنای ازلی یار قدیم ایسترلر
ساکن درکه تسلیم رضا اول دائم — برمراد ایتمکه خدمتده مقیم ایسترلر
درکه فقره واروب دیرلککی عرض ایتمه — آنده هرکز نه سپاهی نه زعیم ایسترلر
جرمکه معترف اول طاعته مغرور اولمه — که شفاخانهٔ حکمتده سقیم ایسترلر

---

[١] بو ترکیب بنده برچوق نظیره‌لر یاپلمشدرکه مشهورلری (جوری) (سامی) (فهیم) (قبولی ادرنه‌وی) (عبدی) (ناجی) افندیلرله (لیلا خانم) و (قندیه‌لی علی راشد افندی) (آیة الله) و (رجب وحبی) بکلرکدر . فقط اك مشهوری (ضیا پاشا) مرحومك کیدر .

عاشق اول شربت وصل ایسترایسه‌ك کیم عشاق   چاره‌سز درد آرایوب رنج الیم ایسترلر
نعمت ظاهره دلبسته اولان کرسنه‌لر   مزد نانپاره‌یه جنات نعیم ایسترلر
قبلهٔ معنی‌یی فهم ایله‌مین کجرولر   سهوله سجده ایدوب اجرعظیم ایسترلر
ازبر ایت قصهٔ اسرار دلی ای «روحی»   حاضر اول بزم الهیده ندیم ایسترلر

راشد افندی : «ملا فیضی زاده»

سلطان مراد رابع زماننده اندرون همایونده خزینه باش یازیجیسی ایدی . دیوانچه‌سنده معنیدار مصراعلری واردر . ازجمله :

هر وقته بر بهانه بولور بی نماز اولان

ممدوح اولورمی کبر ومزاح اعتیاد ایدن

خالقه راجعدر استهزا صاقن مذمومدر

اویمایان قلبنه قالی اولور انجامی ذلیل

مطابق اولمیان مقصد مقاله اولمه‌ده مطعون

وجدانکی تطبیق ایده کور عذب لسانه

وفادار اولمدن کچدك جفا کار اولمسه باری

ریاضی محمد افندی

علماء شعرادن اولوب (باغ سخنك كل بیاضی) ستایشنه مظهردر . علوم شرعیه وادبیه ایله ریاضیاندن حکمت وهیئتده ماهر ایدی . (برکی) لی مصطفی افندینك مخدومیدر .

دیوانندن باشقه ضروب امثال فارسیه ، دقایق علم لغته دائر (دستورالعمل) ایله (اختصار ابن خلکان) (کشف الحجاب عن وجه الصواب) (سیر) (ساقی نامه) (رسالة فی علم البیان) (صحائف اللطائف فی انواع العلوم والمعارف) جملهٔ آثارندندر . ابوالسعود افندی تلمیذلرندندر. درتیوز شاعرك تراجم احوالنی مبین (ریاض الشعرا) اسمیله یازدیغی تذکرهٔ شعراده شاعر ایله

متشاعر بینی تفریق ایدەرك هر شاعرك درجهٔ اقتدارینی بیانده حقکویلغی التزام « اکثر شعرانك دیوانی تتبعله موقع ادبیلرینی تعیین و اعلام » ایلەمشدر . مطالعەکذارم اولان (تذاکر) ك اکثرینه مرجحدر . تعیین مدفن خصوصنده دخی همتی واردر . عبارەسی (حسن چلبی) درجەسنده مغلق و تکلفلی دکلدر . بر نسخەسی نور عثمانیه کتبخانەسنده موجود در .

آثاری غیر مطبوعدر. قاموس الاعلامده (١٠٥٤) تاریخنده (طمشوار) زعامتنه متصرف ایکن بلدهٔ مذکورەده وفات ایلەدیکی محررسەده کلدستهٔ ریاض عرفانده مخدومی محمود افندینك ترجمهٔ حالنده کی [مصر قاهرەدن معزول ایکن (١٠٥٤) ده مرحوم اولان (تذکرة الشعرا) و دستورالعمل صاحبی ریاضی محمد افندینك] عبارەسنه (شیخی) نك‌ده بو یولده کی افادەسنه نظراً درسعادتده وفات ایتدیکی آکلاشیلیور .

مخدومی رستم پاشا مدرسی عبداللطیف افندینکده سلطان محمد بن ابراهیم‌خان نامنه حروف هجا ترتیبی اوزره غلطات ایله اولیات ، وجه تسمیهٔ اسماء خاصەیی مبین (ابکار الابکار فی کشف الغطاء عن ابکار الافکار) اسمنده بر اثری واردرکه بر نسخەسی کتبخانهٔ عمومی حافظ کتب فاضلی اسماعیل افندی‌ده واردر . بو ذاتك (١٠٥٧) تاریخنده اسامیٔ کتبی مبین تألیف ایتدیکی (موضوعات العلوم) طرزنده عربی العباره بر اثری داها واردرکه خط دستیله محرر نسخەسی فضلای عسکریەدن (بغدادی اسماعیل پاشا) حضرتلرینك کتبخانەسندەدر .

ابیاتندن :

نیلەسون بیچاره عاشق دلده درد عشقنی
صاقلامقده مشکل اما کشف راز ایتمکده کوچ

مصارعندن :

بویله شاهه قول اولان ایسترمی آزاد اولمغی

ساقی نامه مطلعندن : [بو اثر (١١٣٦) بیتدر .]

برمی‌که اولوب جلای ادراك
چرك کم وکیفدن اولا پاك
برمی‌که آنی چو ذوق عرفان
بی‌جام ودهان ایچر حریفان

رفعتی عبدالحی چلبی

موالیدن صادق افندینك مخدومی اولوب اثر بدره سالك بر شاعر فاضلدر . (یوسف

وزليخا) و (ليلى و مجنون) منظومه‌لرى واردر . تقريبـاً (١٠٨٠) كسورده اسـتانبول ده ارتحال ايله‌دى .

بر مناجاتندن :

يارب كرم ايت عنايت ايله	بر دل شده‌يم هدايت ايله
يارب كرم ايت كه درد مندم	درمانده و زار و مستمندم
بر درد كش نديده چاره	خون كرده جكر خراب كاره

رشدى احمد افندى

منشى و شـاعر بر ذات اولوب (موستار) ليدر . مرتب ديوانى غير مطبوعدر . دفتردار احمد پاشا معيتيله مصره كيتمشدى . بعده درسعادته عودت ايده‌رك (عدن اوله‌رشدى افنديك يرى) مصراعنك دلالتى اولان (١١١٥) ده ارتحال ايله‌دى . مولوى خانه قپوسى خارجنده مركز افندى جوارنده مدفوندر .

ابياتندن :

ايرر بر ساحل مقصوده آخر فلك دل قالماز
اولور بر كون مساعد روزكار اما زمان ايستر

پروانه صفت سـعى ايده‌كور محو وجوده
داخل اوله‌يم ديرسـه‌ك اكر بزم شـهوده

فكر ايتمـه‌ده‌در هيبتنى بيت خـدانك
بيهوده دكـل تيتره‌ديكى قبله نمـانك

صوك بيت شيخ اسماعيل حقى حضرتلرينك ذوقنه موافق دوشديكى ايچون تقدير ايده‌رك (كوپرولو) ده‌كى دركاهنه خط تعليق ايله يازمش اولدينى منظور عاجزى اولدى .

رضا محمد افندى

ادرنه‌دن ظهور ايدن علماء شعرادن اولوب (زهرمار زاده) ناميله بشـام ايدى . اواخر عمرنده (اوزون كوپرى) مفتيلكنده بولونه‌رق (١٠٨٢) ده ادرنه‌ده وفات ايتدى . مفيد ومختصر (تذكرهٔ شعرا) سى اقدام مطبعه‌سى همتيله طبع اولوندى . مرتب ديوانى غيرمطبوعدر.

مناجاتندن :

خدایا حزنك حق دعامی مستجاب ایله
سرم بحر محبت ایچره گویا بر حباب ایله
سویدای درونمده قومه هیچ غل وغش یارب
كه مرآت درونم رشك فیض آفتاب ایله

راغب علی افندی

علماء شعرادن بر ذات اولوب (بروسه) لیدر . کلیبولی مفتیسی ایکن (١١٩٣) ده وفات ایتدی . صاحب دیواندر .

ابیاتندن :

ارباب بزم ایله‌دی شمعك صفاسنی
اما جفا وجورینی پروانه چکدی هب

مصارعندن :

راغب بوفنا ملکنده رؤیاده می کلدك ؟

رامی محمد پاشا

اسلاف سخنوران ایچنده (نفعی) (نابی) کبی اعاظمدن اولدیغی حالده نامی قدرینك لایق اولدیغی مرتبهٔ اشتهاره واصل اوله‌مامش برشاعر اولوب شهیردر . طرز تحریری استادی اولان نابی واديسنده‌در .

خدمت دولته سلوك ایده‌رك (رئیس الكتاب) و (صدر اعظم) اولمشدر . (١١١٩) تاریخنده (رادوس) ده اجل قضا ایله ارتحال ایله‌دی . آثار شاعرانه‌سیله امور سیاسته متعلق محررات و منشآتی غارت زده اولمشدر . (بروسه) لی (بلیغك) (نخبة الآثار) نده مرتب دیوانی اولدیغی مصرحدر . بو اثرله (تذكرهٔ سالم) ده برخیلی اشعاری محرردر .

ابیاتندن :

یوق سینه‌مزده ذره قدر کینه‌مز بزم
محسود آفتابدر آینه‌مز بزم

اوله قبای جاه ایچون ای دیده خون فشان
تر دامن ایتمه خرقهٔ پشمینه‌مز بزم

دیده‌مز غوطه خور لجهٔ انوار جمال
جسممز اخکر خاکستر طور ایله‌میشز

(١١٥٧) ده صرهٔ همایون امانتیله حجازه کیدوب عودتنده (وادیٔ فاطمه) نام محلده وفات ایدن مخدومی (عبدالله رأفت) بك‌ده شعرادندر.

رضا — شیخ رضا «نجار زاده» افندی [١]

نظم کلام ایله مشتهر اولان مشایخ کرام آره‌سنده تمیز ایدن عاشقیندن اولوب «نجار زاده» شهرتیله بنامدر. مشهور (نظیم) کبی اکثر منظوماتنی محامد عالیهٔ نبویه ایله اعلا ایتمشدر. بشکطاشده‌کی نقشبندی درکاهنده پوست نشین ایدیلر. کیرمطبوع دیوانی اولدیغی کبی شیخ احمد یکدست مکی خلفاسندن سید محمد انصاریٔ اسکداری نك (مختصرالولایة) نام اثرینی ده ترکجه‌یه ترجمه ایتمشدر. (نقشبندیٔ بشکطاشی) ترکیبنك و (آه کوچدی رضا ولی‌الله) مصراع تعمیه‌دارینك دلالتی اولان (١١٥٩) ده وفات ایده‌رك درکاه مذکوره دفن ایدلدی. طریقت علیه‌یه بدایت انتسابلری تاج جلوتیه کیمك طریقیله جلوتیه رجالندن اوطه باشی شیخی (فنائی مصطفی) افندیدندر. مؤخراً ادرنه‌یه عزیمتنده مشایخ نقشبندیه‌دن (عرب زاده محمد عامی) افندیدن‌ده سلوك نقشیه کوره‌رك اخذ خلافت ایتدی. علم موسیقی‌یه‌ده انتسابلری وار ایدی. مخدوم عالیلری (محمد صدیق افندی)ده عرفادن برذات اولوب (اسفار اربعه) [٢] اسمنده بر اثری واردر. بو ذاتك ترجمهٔ حالی منتسبلرندن عمر فائق افندی طرفندن (مقالات صدیقیه) نامیله یازلمشدر.

ابیاتندن:

ایتمز نکاه غیره اولان آشنا سکا
بیکانه اولدی شوقك ایله ماسوی بکا

---

[١] مناقب احوالی مریداننذن آتی الترجمه (عمر نزهت افندی) طرفندن یازیلوب طبع ایدلمشدر. [رسالهٔ مطبوعه‌نك کنارنده احمد نزهت کرستریلیورسه‌ده ایچنده عمر نزهت افندیدر] مناقب نامه‌نك اسمی (منقبهٔ اولیائیه فی احوال الرضائیه) در. بو کتابده بیان اولوندیغنه کوره دیوان شیخ (تحفة الارشاد) (ظهورات کلیه) (فتوحات عینیه) ناملریله معنون اولوب برقسمی‌ده عنوانسز قالمشدر.

[٢] (ملا صدر شیرازی) نك مؤلفاتندن اولان مشهور (اسفار اربعه) باشقه‌در.

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١١٨٥) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١١٨٩) [illegible]

[illegible]

ابياتندن :

کلنجه شاهد عشق ازل عرض تجلّایه
دل بی ماسوا کویا که دوندی طور سینایه

ایدردم مرغ دلله یاره ارسال پیام اما
بویرلردن قوش اوچمازنیلەیم سمت دلارایه

راغب محمد پاشا : « قوجه راغب پاشا »

شهری‌الاصل شاعر حکمت بیان بر وزیر فضیلتسمیر ایدی . طبعی مألوف حکمت اولدیغندن عاشقانه رندانه ابیاتی بالنسبه آزدر . اشعار منتخبه‌سی حکیمانه‌در . هیچ بر شـاعریمز بو یولده کندیسی قدر اثر موفقیت کوستره‌مامشدر .

پاشانك غزللری حقیقةً حکمت شعریهٔ قدیمه‌نك اك کوزل نمونه‌سـیدرکه اسلاف ایچنده امثالی اندردر .

رحلتلری (١١٧٦) تاریخنده مرقدلری اسـتانبولده قوسقه‌ده احیـا کرده‌لری اولان کتبخانه‌لری یانده‌در . (سفینه) ایله دیوانی مطبوعدر .

مؤلفاتی :

(١) سفینة الراغب و دفینة المطالب : علم محاضراتدن عربی‌العباره برجلد کبیر اوزره مرتب قیمتلی بر اثر اولوب (١٢٥٥) سنهٔ هجریه‌سنده (بولاق) مطبعه‌سنده طبع اولونمشدر.

پاشانك همتیله از زمانده نائل رتبه اولان و(١١٩٧) ده حرمین مفتشی ایکن وفات ایدن موصل مفتیسی فخرالدین زاده شـاعر بهجت افنـدی‌نك بو وادیده غیر مطبوع بر اثری واردر .

(٢) مجموعهٔ راغب پاشـا : السـنهٔ ثلاثه‌دن منظوم و منثور بر چوق آثار ادبیه‌یی و علوم غریبه‌دن بعض موادی جامع مطبوع بر جلد کبیر اولوب یکانه نسـخه‌لری کتبخانهٔ عمومی ایله (حمیدیه) کتبخانه‌سنده‌در. ادبیات متخصصلری ایچون استفاده‌لی بر اثردر.

(٣) ترجمهٔ مطلع السعدین : موغول خانلرینك آخری اولان (ابو سـعید بهادر خان) ایله (دمیرلنك) ك اوائلندن باحث (عبدالرزاق سمرقندی) نك (٧٠٤) دن (٨٥٤) تاریخنه قادار یازدیغی فارسی العبـاره غیرمطبوع تاریخنك ترجمه‌سی اولوب نسخه‌لری استانبول کتبخانه‌لرینك بعضیلرنده ازجمله صاحب ترجمه‌نك کتبخانه‌سنده موجوددر .

(٤) دیوان : باش طرفنده آثار قلمیه‌لرندن بعض تلخیصات رسمیه ایله غیررسمی محررات مندرج اولوب (١٢٥٣) سنهٔ هجریه‌سنده (بولاق) ده طبع ایدلمشدر .

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] :

[illegible]

[illegible]

(٨) [illegible]

(٩) [illegible]

(٥) [illegible]

هوای نفسدن سرمایهٔ عزتدر استغنا
عزیزاولمازدی یوسف چکمه سه دامن زلیخادن

فیض حقدر اثرك باعثی اسباب دکل
دست جنیده نکین مهر سلیمان اولماز

مصارعندن :

هزار احباب اولان اهل تلوندن وفا کلمز

مظفر وقت فرصتده عدودن انتقام الماز

اکر مقصود اثر سه مصرع برجسته کافیدر

ادب مانع دکلی اعتراض صنع بیچونه

دعوی منصور ایدردی هرکیشی دار اولماسه

غزل :

خراباتی کورنلر هر بری برحالتن سویلر — بز صفاسن نقل ایدر رندان و زاهد ثقلتن سویلر
سراغاز ایلدکجه بحثه بلبل رونق کلدن — بزمده غلغل مینا ملك کیفیتن سویلر
تجلی نشئه‌سن اهل شکم ادراك قابلمی — بهشت اکدکجه زاهد اکل و شربك لذتن سویلر
نه ضبط حاکم عقلی نه حکم ضابط شرعی — جنون اقلیمنی کشت ایلینلر راحتن سویلر
میان کفتکوده بدمنش ایهام ایدر قبحن — شجاعت عرض ایدرکن سردقبطی سرقتن سویلر
موافقدر ینه البت مزاجه شیوهٔ حکمت — طبیبك اولسه‌ده کذبی مریضك صحتن سویلر
پریشان خاطر مده نکتهٔ سربسته‌وش قالدی — نه کیمسه حکمتن اکلار نه راغب علتن سویلر

رفعت حسین افندی : «کوکمه زاده»

عاشقین شعرا و ارباب معارفدن بر ذات اولوب (۱۲۰۹) تاریخنده (بروسه) ده تولد ایله‌مشدر .

علم ارتقاعه دار (خلاصة الارتقاع) اسمنده بر اثری و مرتب دیوانی واردر . علم خطده انتسابی وار ایدی . بروسه‌ده ارتحال ایتدی .

اشعارندن :

سحرلر دائما وقت صفای اهل عرفاندر — سحرلر وقت رحمتدر سحرلر وقت احساندر
سحرده [illegible] — [illegible]
سحرده [illegible] — [illegible]
سحرده [illegible] — سحرده خواب غفلتده اولان صوکره پشیماندر
سحر [illegible] — [illegible]

رشیا احمد دده

مشایخ مولویه [illegible] اولوب ([illegible]) [illegible] مشیخت ایتمشدی . (۱۲۹۸) تاریخنده (اسکدار) ده وفات ایتدی [illegible] قربنده مدفوندر .

[illegible] اشعاری واردر . ازجمله :

یاقار پروانه کندین تا اولنجه نائل وصلت
نه حالتدر که بیچاره بنه محویتن بیلمز

درسیاه طینت مردم همیشه مستعددر بیل
کشاده باب همت هپ ولی اهلیتن بیلمز

رشیوه :

تذکر [illegible] ([illegible]) [illegible] . [illegible] (۱۱۸۷) [illegible] آی [illegible]
بروجه آتیدر .

سرور قلبه هردم رؤیت دلداردر باعث
نشاط عندلیبه بهجت کلزاردر باعث

جهانده اهل دل دائم اسیردام محنتدر
بلی طوطی‌یی حبسه سکرین کفتاردر باعث

تقرب ممکن اولماز کثرت اغیاردن یاره
که بلبل نخل کلدن افتراقه خاردر باعث

«رشیقا» اورمغه هپ سوزش فریاد وآهمله
بودف سینه‌می بر آتشین رخساردر باعث

روحی مصطفی افندی

فضلاء شعرادن بر ذات اولوب (كليس) ليدر . منشآت و ديوانيله (روح الشروح) نامنده مفصل (پند عطار) شرحی واردر . (١٢١٣) ده (كليس)ده وفات ايله‌دی. قاموس مترجمی مشهور عاصم افندی بو ذاتدن ادبيات تحصيل ايتمشدر .

رامز عبدالله پاشا

قريمی الاصل اولوب اسـتانبولده استكمال علم و فضيلت ايله‌دكدن صوكره بعض مناصب دولتده بولونه‌رق قپودان پاشالغه نائل اولمش‌ايدی . (١٢٢٦) تاريخنده مغدوراً وفات ايدوب روسـجق قارشيسـنده‌كی (يركوكی) قلعه‌سی جوارينه دفن ايدلدی . اوغلی عزت بكك (خريطهٔ قپودانان دريا) نامنده‌كی اثرنده مفصل ترجمهٔ حالی واردر. مطبوع ديوانچه‌سنده :

نوا يوق بزم غربتده فغان وآهدن غيری
كيمه‌دمساز اولورسن نالهٔ جانكاهدن غيری

بيتيله باشـلايان دلسوز ترجيع بنديله رجال مولويه‌نك معلومی اولان (همان عين محمدله عليدر شمس ومولانا) [١] مصرع بر جسته‌سی عرفانه دالدر .

ترجيع بندی مطلعندن :

نوا يوق بزم غربتده فغان و آهدن غيری
كيمه دمساز اولورسن نالهٔ جانكاهدن غيری

نه همدم وار نه ساقی پس دل كمراهدن غيری
خط سـاغرده بازماز حيفله ايواهدن غيری

بزمده لاله يوق داغ دل آكاهدن غيری
كل اميد ويرمز بوی يأس جاهدن غيری

سفر ايتسه‌م رفيق اولماز غبار راهدن غيری
قرار ايتسه‌م يرم يوق بزم شيونكاهدن غيری

صوراريوق خاطرم حزن وغم جانكاهدن غيری
تسلی بخش ايدر يوق طالع بدخواهدن غيری

نقرات

غريبم بيكسم يوقدر انيسم آهدن غيری
پناهم دسـتكيرم قالمـادی اللهدن غيری

---

[١] بو مصرعی شيخ غالب مرحوم تضمين ايله‌مشدركه ديوانده محرردر .

ترجیع بندلری ابیاتندن :

صنع حقه دل اوزاتمه صاقنوب نابجا   قطع ایدر خنجر (لایسئل عما یفعل)

فیض حق مایهٔ عشقی دل داناده قودی   نور وحدت کبی مشکاة مجلاده قودی

کل ای ناصح قوبندی حالدلدن بی‌خبرسن سن   بنی دیوانه قیلدی بر پری بیلمم نه‌دیرسن سن

بیت مشهوری قائلنك (٩٩٠) ده وفات ایدن بروسه یکیشهرلی مولوی (شوری) اسمنده برشاعر اولدیغی اسرارده‌ده تذکره‌سیله ریاض‌الشعراده محرردر.

پاشا مرحومك بو بیتی تضمین وادیسنده آیریجه بر ترجیع بندی اولدیغی مطبوع دیوانچه‌سنده کورولور.

رشید بك «بلکیری آغاسی زاده»

نکته‌کویان شعرادن وسلطان محمود اول کیلارجیلرندندر.

اشعارندن :

کیمسه‌یی دلتنك آزار ایتمه سلطانلق بودر
قلب موری تختکاه ایله سلیمانلق بودر.
کرچه هر بردرده واردر بر طبیب چاره‌ساز
نبضکیر قلب محزون اولمق لقمانلق بودر.

رأفت محمد افندی

خوشکویان شعرادن اولوب (بروسه) لیدر. طریق تدریسه دخول ایله درسعادته نقل وهجرت ایله‌دی. (١٢٢٨) تاریخنده مطعوناً وفات ایتدی. غیرمطبوع دیوانچه‌سی واردر. اشعاری عاشقانه‌در.

اشعارندن :

کوی یاری آکدیلر دلدار کلدی خاطره
جنتی وصف ایتدیلر دیدار کلدی خاطره
ظاهر اولدی جنت روینده «رأفت» نور وناز
یاری کوردم طور آتش زار کلدی خاطره

راشد محمد افندی

متأخرین شعرادن ومنتسبین نقشبندیه‌دن اولوب (بروسه) لیدر . آتی الترجمه نزهت عثمان افندینك مخدومیدر . باقرجیلق صنعتیله مشغول ایدی . (١٢٣١) ده ارتحال ایده‌رك منلا فناری جامع شریفی خرپشته بعدی یانینه دفن ایدلمشدر . مرتب دیوانچه‌سی و (زبدة الوقایع در بلدهٔ جلیلهٔ بروسه) اسمنده بروسه‌یه متعلق مفصل بر وفیاتنامه‌سی واردر .

اهل حق ذره حوادثله مکدر اولماز
قیل وقالی‌ده جهانك قورو غوغاندر

مخدومی حکاك (عزت عثمان) افندی‌ده خوشگویان شعرادن برذات اولوب دیوانچه‌سی واردر . (١٢٨٩) ده استانبولده وفات ایده‌رك طوپ قپو خارجنه دفن ایدلدی . (١٢٧٠) دن (١٤٠٠) سنه‌سنه قدر تولد ایده‌جك اطفاله اسم ومخلص ایله صبا اولاجق اطفالك تاریخ ولادتی ارائه ایدر بکلی جدوللی برده مجموعه ترتیب ایلمشدر . مشهورلرینی شاعر شیخ (امین ذائق) افندی حقنده‌کی مطایباتندن :

بن زمینی آسمان اولسون دیرم عالم بویا
شیخ امینی مسلمان اولسون دیرم عالم بویا

بیتی مشهوردر .

رفیع محمد افندی «آمدی»

شعرای مشهوره‌دن صاحب دیوان (لبیب آمدی) نك طورونیدر . علمای شعرادن برذات اولوب مرتب دیوانی و شیخ غالبك (حسن و عشق) نه (جان وجانان) اسمنده ٣٠٠٠ بیتلی نظیره‌سی واردر . (١٢٣١) ده استانبولده ارتحال ایتدی . السنهٔ ثلاثه‌ده انشاد شعره مقتدر ایدی .

ابیاتندن :

«رفیع» همت یاران اولورسه فیض رسان
لطیف اولور سخنم جمله عارفانه دوشر

راغب محمد پاشا

مخدومی نورالدین پاشانك بروسه والیلکی تاریخی اولان (١٢٧٦) تاریخنده طبع اولونان دیوانی مقدمه‌سنده‌کی ترجمهٔ حالندن آکلاشلدیغنه کوره منلا محمد کمال‌الدین قوچحصاری زاده

(عوص) پاشا احفادندن [illegible] حسین بکك خصوصی [illegible] مولانا سلالە [illegible] . [illegible]
[illegible] مقتدر اولان بوذات طريقتاً نقشبندیدر . (١٢٤٤) ده قونیەده ارتحال ایدەرك
جوار حضرت مولانایه دفن ایدلدی .

زمانی شعراسی میاننده (راغب پاشای ثانی) [illegible] ایدی .
بر غزلندن :

[illegible] صبر قیل [illegible]
نەکلسه تلخ وشیرین ماحضر هرحالی نعمت بیل
مدار راحت ایسترسك بو دار تنکنابیده
دارله کیمسەیه کوسمه ضروری وارمدارا قیل
[illegible]
[illegible]

[illegible] :

[illegible]
قبلهٔ روی قبول اولمسه محراب خلوص

[illegible] حضرت افتاده تربهٔ شریفەسنه تعلیق ایتدیردیکی لوحەسندن :
حضرت افتادەدر افتادکانه دسترس
[illegible]
ذرهٔ افتادەیم انوار شمس همته
راغب اولدم پرتوفیضدله الدم قبس

رشدی محمد پاشا

[illegible] وزرادن بر ذات [illegible] (ارضروم) [illegible] ایران [illegible] وسائره کبی [illegible]
[illegible] بولوندقدن صوکره رتبهٔ وزارته [illegible] نائل اولەرق خدمات
مهمه ایفا ایتدی . صوفیه والیلکنه تعیینی متعاقب (١٢٣٦) صوفیەده وفات ایتدی .
نثری [illegible] نظمی رنکیندر . طریقت نقشبندیەیه منتسب ایدی .

ابیاتندن :

قید افکار ایده‌مز دغدغهٔ جاه و امل
بزم تفویضده اولان عارف سر قدری ٭

اهل دانش ستم دهر ایله پامال اولماز
کورسه مجنون بیله خاك اوزره براقماز کهری

جانب حقه کیدن تیر دعای اخلاص
کتیریر بزم الهیدن اجابت خبری

بی عوضدر کرم حضرت باری «رشدی»
شاه اولور موره اکر اولسه عنایت نظری

مصارعندن :

شب تاریك غمك البت اولور بر سحری .

رعنا مصطفی افندی

عرفای شعرادن بر ذات اولوب (نوره‌قوب) لیدر . بر مدت مصرده محمد علی و ابراهیم پاشالرك خدمتلرنده بولوندقدن صوکره وطننه عودتله اختیار عزلت ایده‌رك (۱۲٤۸) ده ارتحال ایتدی .

نظم و نثردن مرکب (مرآت حقنما) اسمنده خط دستیله محرر سلانیکده منظور عاجزی بولونان رساله‌سندن مراتب توحید اولان افعال ، صفات ، ذاته واقفلردن اولدیغی آکلاشیلیور . رساله‌ٔ مذکوره نهایتنده مختوم مهرنده (عنایت جوی درمولا موحد مصطفی رعنا) امضاسنده دخی (من افقر الوری السید مصطفی رعنا عن طریق نقشبندی) عباره‌لری محرردر .

رساله‌ٔ مذکوره‌ده‌کی ابیاتندن :

بر نشئه‌نك که منشائی حب ولا اولا
مولا اولور معادی چو محبوب کائنات

آیت (من کان) ی فهم ایتمه‌ین بیچاره‌لر
وصل حقده انتظار وعدهٔ فردا چکر

متوسط بر درجه‌ده اشعار فارسیه انشادینه‌ده مقتدر اولدیغی آثردن آڭلاشلمقده‌در .

رضا علی پاشا

طول مدت بغداد والیلکنده بولوندیغندن (والیٔ بغداد) و نشأتی لازستانك (ریزه) جهتندن اولدیغی ایچون‌ده (لاز علی رضا پاشا) شهرتیله بنام اولوب اشعاری متین وحکیمانه‌در . جود وسخا ایله‌ده معروفدر . اشعاری ایچنده همان اکثر ذواتك معلومی اولان غزل آتی بعض شعرا طرفندن تنظیر و تخمیس ایدلمشدر . (١٢٦١) تاریخنده شام شریف والیسی ایکن وفات ایده‌رك مؤذن حضرت پیغمبری (بلال حبشی) نك تربه‌سی قربنه دفن ایدلدی .

ابیات عارفانه‌سندن :

هنر خلوت نشین انجمن اولمقده‌در یوقسه
کمینکاه ریادر کوشه‌گیر انزوا اولمق

غزل

دور لعلکده باش اکمم بادهٔ گلفامه بن — سایهٔ پیر مغانده منت ایتمم جامه بن
عنبرین زلفك کتوردی باشمه سودالری — یوخسه نردن دوش اولوردم بوخیال خامه بن
حالکی کوردم اسیر اولدم کمند زلفکه — دانه ایچون کندمی صالدم دوشردم دامه بن
که اسیر غربت ایلرکه انیس غم بنی — شاشمشم بیلمم نه ایتسه‌م بو دل ناکامه بن
خلق ایله لازمدر اولدقجه تماشات ایله‌مك — کر بکا اویمازسه ایام اویارم ایامه بن
کعبهٔ کویك طواف ایتمك ایچون شام وسحر — خون اشکمدن بوروندم برقزیل احرامه بن
کوی غربتده نه بر بیلدك نه بر غمخوار وار — کیم کتورسون کریازارسم یاره بیلمم نامه بن
ایلرم دار السلامی کندیمه بیت الحزن — حسرت خال سیاهکله کیدرسم شامه بن
تلخکام اولماز سنك شیرین کلامندن «رضا» — سن همان ایله تکلم راضیم دشنامه بن

راسم افندی «فیرولجی زاده»

متأخرین شعرادن ومنتسبین نقشبندیه وخلوتیه‌دن عارف برذات اولوب (اسکدار) لیدر. بر مدت مکتوبیٔ صدر عالی و سائره کبی اقلامده ایفای حسن خدمت ایده‌رك اختیار انزوا ایله‌مش وبومدت طویله‌یی تدریس وتألیف ایله امرار ایتمشدر . نثری‌ده طاتلی ورو حنوازدر .

(١٢٧٠) تاریخنده [illegible] وفات ایتدی . عثمانیه‌ده (سلیم بابا) تربه‌سنده‌کی ساحه‌ده مدفوندر .

ساعت واحده‌در عمر جهان
ساعتی طاعته صرف ایله همان

بر تضمیننده‌ن :

حقیقتده اکرچه نسخهٔ کبری اولوب انسان
کوکلدر منبع عرفان شریعتدر آکا میزان
بو معنایه زیان اولدیغنی برهان ایدوب اذعان
چیندار دلدن دروغ بی فروغی اول که حق کویان
کلامندن اولور معلوم کشینک کندی مقداری

شولر کیم اوله بدکو وار آکا عطف نکاه ایتمه
حقایقدن خبردار اولمایانلرله اولوب بیتمه
دل آزارلق ایدوب رنج ایتمه هیچ بر فردی ایجتمه
قومه عارف ایسه‌ك راه سدادی نابجا [illegible]
کلامندن اولور معلوم کشینک کندی مقداری

غیر مطبوع آثاری بروجه آتیدر : — مطبوع اولانلری

دیوان [مطبوع دیواندن باشقه شاعرانه برطرزده‌در] — متصوفانه دیوانیله نصایح شرعیه
کرامات اولیا — منثور — وموعظه منظومه‌لریدر .
رسالهٔ محاسبهٔ نفس — »
اصول وصول — »
ضروب امثال عثمانیه
لغات فارسیه [اوتوز بیك لغاتی جامعدر]
شرح سبحهٔ صبیان

رسا مصطفی مقصود افندی

ادیب شعر آشنادن عارف برذات اولوب (روسچق) لیدر . درسعادته وروده دیوان فضیلتکی وسائره‌کی خدمت علمیه‌ده بولوندی . مشایخ سعدیه‌دن ادرنه‌ده طاشلق جامع شریفی حظیره‌سنده مدفون شیخ (احمد ستاری) دن منتسب اولدیغی (منیة المسالك) اسمنده‌کی اثرنده

[illegible] اشعاری واردر . حجازدن عودتنده (هزارغراد) ه
[illegible] (١٢٦٩) تاریخنده رحلت ایتمشدر . اشعاری عاشقانه و عارفانه‌در . تخمیسی مطبوعدر .

بر غزلی :

[illegible]
[illegible]

حکمت نه اولدیغن مرض عشقده آکلایان
لقمان اولور اوجمله کیاهدن دوا آلیر

قاف کوکلده [١] طائر عشق اولسه لانه ساز
بحر محیط علم لدندن غـدا آلیر

یاغدیرسه ابر آه سحر اشك حسرتی
فیض وطـالدن چمن دل نما آلیر

مصر وجودده حالت اولورسه عزیز عشق
عشق اودمده یوسف جاندن بها آلیر

سوراخ قلب عاشقه عیب ایتمه زاهدا
روزن اولورسه دارده کوندن ضیا آلیر

«مقصود» صانمه کالهٔ عشقه رواج یوق
کالای تازه در انی عرض ایت «رسا» آلیر

راغب احمد افندی « آمدی »

فاضل علماء و زمرهٔ شعرادن بر ذات اولوب دیاربکر (آمد) لیدر . بدایت تحصیلی مملکتنده اکمال (عراق) ده در . وطننه عودتنده تدریس و تألیف ایله امرار ایام ایلهدی . وفاتی (١٢٧٢) ده قبری طاغ قاپوسی خارجنده (کلخانه) دینیلان محل معروف جوارنده‌در. علم ادبده (سنوحات) اسمنده بر تألیف قیمتداری واردرکه مولدین ومخضرمین ایله جاهلیة العربك اشعارینی جمع وشرح ایدرك کندی اشعارینی ده علاوه ایتمشدر . تفسیر روح المعانی صاحبی آلوسی محمود افندینك بو اثره مکمل بر تقریظی واردر .

شاعر حکمت پرور اسعد مخلص پاشانك کندیلرینه حرمت مخصوصه‌لری وار ایدی .

---

[١] بو ترکیب مسامحات ادبیه دندر .

مقصدك اضمار ایدی عشقی کوکلده جان کبی
حیف کیم «راشد» یا کلدك سری اظهار ایله‌دك

یاره چوق سوزشلر اظهار ایله‌مك ایستر کوکل
نیله‌یم هنکام فرصتده زبانم لال اولور.

راغب احمد افندی

زمرهٔ قضاة و شعرادن اولوب (بروسه) لیدر . شـام ملالغنه نائل اوله‌رق (١٢٧٢) ده وفات ایتدی .

ابیاتندن :

وصلت یار ایچون اغیاره مدارا ایلر
زهر ایچر عاشق دلخسته شفا نیتنه

مصارعندن :

راغب بو وفاملکنه رؤیاده‌می کلدك؟

رشید مصطفی پاشا «بویوك رشید پاشا»

آوروپانك دولت عثمانیه حقنده یوز سنه‌دنبری بسله‌دیکی اعتقاد سقیمك تهلکه‌سنی هر کسدن اول ادراك ایله رفعی اسبابنه تشبث و بناءً علیه سلطنت سنیه‌یی دول معظمه عدادینه ادخال ایچون اقتضای عصر اوزره لازم اولان اصلاحات ملکیه‌نك دعایمی تنظیمات خیریه نامیله وضع ایله اجراآتنه همت ایله‌دیکندن دولانی عثمانلیلرك اولیای نعمتندن معدوددر . امور مهمهٔ دولتله اشتغالی آره‌سنده ادبیات عثمانیه‌یه دخی جداً خدمت ایتمش خصوصاً لسان رسمینك اداسنی بتون بتون دکیشدیرمشدر.

ابیاتندن :

بی‌محابا رعنا رفته‌یه کیتسه‌مده نه وار
قهر خصم ایله‌مکه الده عصادر خامه‌م

بیتیله هر شیئده کیسه‌یه بکزه‌مه‌مك شانندن اولان اعظم روزکاردن اولدیغنی بیان ایتمشدر .

شهری الاصل اولوب پدر عالیلری بایزید ثانی اوقافی روزنامه‌جه‌جیسی مصطفی افندی اسمنده بر ذاتدر .

آلتنجی دفعه صداوتنك بتمش برنجی کونی اولان (١٢٧٤) تاریخنده درسعادتده وفات ایتدی . اوقجیلر باشنده نام عالیلرینه بنا اولنان تربه‌لرنده دفین خاکدر . ادبی سیاسی همت واقتدار عالیلرینك شاهد عادلی اولان آثار علیه‌لرینك (بر تورك دیپلوماتنك اوراق سیاسیه‌سی) عنوانیله درت جلد اوزره طبع ونشرینه همت اولونمشدر . باش طرفنده مفصل ترجمهٔ حالی‌ده واردر . انجمن دانشك حین کشادنده ایراد بیوردقلری نطقلرندن : (عالمده علم ومعرفت کبی برشرف ومزیت اوله‌ماز . انسانك مطالب ذاتیه‌سنك اسباب تحصیله‌سی صنایع ومعارفدن باشقه برشیئله حصول بوله‌ماز . هر نه‌یه دائر اولور ایسه اولسون وهر نره‌ده بولنورسه بولنسون هنر و معرفتك قدر وقیمتی انکار اولنه‌ماز . بوکوردیکمز ثروت و سامان وانتظام احوال انام وحسن معاشرت خواص وعوام هپ هنر و معرفتله حصوله کلمش بر اثر دکلیدر ......)

رفعت محمد صادق پاشا

منشی وسیاسی برذات اولوب شهیردر . مختلف سیاسی مأموریتلرده بولونه‌رق ابراز رویت ایله‌مشدر . (١٢٧٣) تاریخنده درسعادتده وفات ایله‌دی . ایوبده بوستان اسکله‌سنده مدفوندر . سنك مزارنده مختصر ترجمهٔ حالی محرردر .

آثار مطبوعه‌سی : (رسالهٔ اخلاق) ایله (آثار رفعت) اسمنده‌کی مسودات خصوصیه وسیاسیه‌سنی جامع مجموعه‌سی اخلاقی، ادبی، سیاسی، باعث استفاده آثاردندر . (١٢٧٥) تاریخنده برآراده طبع اولونان (روسیه محاربه‌سی تاریخی)، (آوروپانك احوالنه دائر رساله)، (ایتالیا سیاحتنامه‌سی)، (کلمات نصحیه و مسلمه‌نی متضمن رساله) اسملرنده‌کی مجموعه‌سنك مقدمه‌سنده مفصل ترجمهٔ حالی واردر .

(منتخبات آثار رفعت) اسمنده‌کی مطبوع مجموعه‌لری ده قریم سفری تاریخی ایله ادارهٔ ملك حقنده بعض لایحه‌لری و سائر محررات سیاسیه‌یی حاوی‌در . (رسالهٔ اخلاق) مکاتب ابتدائیه‌مزده تدریس ایدلمکده صغیرالحجم کثیرالفوائد بر اثردر .

رجائی محمد شاکر افندی

السنهٔ ثلثه ادبیاتنه واقف وخطوط متنوعهٔ اسلامیه‌نك تحریرنده متخصص بر ذات اولوب شهیردر . اکمال تحصیلدن صوکره تقویم خانه نظارتی، آمدی وکالتی وسائره‌کبی مهم مأموریتلرده ایفای حسن خدمت ایده‌رك (١٢٩١) ده درسعادتده وفات ایله‌دی . ایوبده بوستان اسکله‌سی

جدیسنده مدفوندر . صاحب ترجمه‌نك قدرت منشیانه و مهارت خطاطانه‌سندن باشقه موسیقی شناسلغی ، كتب اوراقنی دوقورمق ، مهر قازمق ، كتاب تذهیب ، تجلید ایتمك كبی هنرورلكده واردی . خطوط متنوعهٔ اسلامیه ایچنده ك چوق موفقیت كوستردیكی نسخ و جلی‌در . مشار الیهك آثار نثریه و نظمیه‌سی و مكمل ترجمهٔ حالی مخدوم عالیلری اكرم بك افندی طرفندن ترتیب و تحریر اولنمش ایسه‌ده هنوز طبع و نشر اولونمامشدر . دیانت اسلامیه علیهنده (مفتاح الاسرار) اسمنده وقتیله انتشار ایتمش فارسی العباره بر رساله‌نك بطلان محتویاتی مقصد دیانت پروروانه‌سیله تحریر ایلدیكی ردیه اكماله موفق اولاماامشدر . منشیٔ مشهور (ویسی) نك (خوابنامه) سنه‌ده نظیره‌سی واردر .

ابیاتندن :

نوباوه بخش كام اولاماز جست وجوی خام
نخل طلبده ترك طلب برك و بار ایمش

رفعت محمد بك « شهید »

بروسه بلدیه كاتبی ایكن مجرد غیرت دینیه سائقه‌سیله قرق سكز یاشنده اولدیغی حالده بروسه مستحفظ طابورینه آرزوسی وجهله نفر معاشیله خدمت ایتمك اوزره كوكللو ضابط یازیلدرق (١٢٩٣) تاریخنده (پلونه) جوارنده‌كی (تاپیچ) قریه‌سنده حیدر پسندانه بر مصادمه‌دن صوكره جام شهادتی نوش ایدین پدر اعز و اكرمم باعث فیض و افتخارم اولان ذاتدر .

شهید مشار الیه (١٢٧٥) سنه‌سنده بروسه‌ده وفات ایدن‌لك حضرت امیر مدرسه‌سی قرشیسنده‌كی شهرالهك صول جهتنده مدفون اولان (اسكداری سید محمد امین افندی زاده میرزا اسكداری سید محمد طاهر پاشا) نك بیوك مخدومی اولوب تحصیلنی اسكدار و بروسه‌ده بعد الاكمال سلك كتابته سلوك ایلمش و مشاغل رسمیه‌سندن غیری زمانلرده تفسیر ، تصوف ، كلام ، تاریخ ، شعرله اشتغال ایتمشدر . طریقةً نقشبندی مشرباً رند لاابالی عاشق و مفتون علم حقایق بر مرد صاحبدل ایدی . یادكار قیمتداری اولان دیوانچه‌لری اوصاف رسول مبین و مدایح اكابر دین ایله عارفانه و حكیمانه برقاچ غزلیاتی محتویدر .

نعوت عارفانه‌سندن :

وجود كائناتك مكرمیسك یا رسول الله
خطاب (لن ترانی) محرمیسك یا رسول الله

...ذی کرایك غزل مسبوربنه اولان نظیره‌سندن :

علمی سیر ایده‌رز دلبر دلجو یرینه
چنك حربی اوورز نغمهٔ خوشگو یرینه

(١٥ مارت سنه ١٢٩٣) تاریخنده مجاهد فی سبیل الله اوله‌رق حربه [illegible]
[illegible] جزء اهدا بیوردقلری وصیتنامهٔ منظوملرندن :

علمه‌سعی‌ایت‌یورو‌ای‌طبع‌سلیم
سنی حفظ ایده الله علیم

اهل علمك یری بالاتر اولور
شمس وش اوج معلایی بولور

صانمه کیم جاهل اولان انساندر
بار جهلی طاشیان حیواندر

وارث احمد اولان عالمدر
وصلت حقی بولان عالمدر

علمی تعریف ایده‌مم الحاصل
بو نکاته ینه عالم واصل

کارك اولسون همه‌دم علم و کمال
هنر اهلی بولور البته کمال

هر زمان عبده عبادت لازم
اوج طاعتده اوچ ای شهبازم

پدرانه سکا پندم آچدم
درج قیل گوهر و انجو صاچدم

بو نصیحت سنی ایلر ارشاد
بیت طبعك اوله دائم آباد

گرچه کیم جمله سوزوم ناموزون
اندیو قدر که گوکلك محزون

طاهرم یاورو جغم پند ایتدم
سنی بن خالقمه بند ایتدم

والدهٔ محترمه‌مده منتسبین نقشبندیه‌دن بروسه‌لی (نجیب افندی) نك کریمه‌سی (رحیمه)

ومنظومه‌سندن برمقداری (بارقهٔ ادب) نامیله بروسه‌ده طبع اولونمشدر. (حقوق دول) ه عائد مطبوع ایکی جلد اثری‌ده واردرکه (۱۲۹۰) تاریخنده طبع اولان بواثر (پرادیه فوده‌ره) نك (حقوق) نامیله موسوم اثرینك ترجمه‌سی ایسه‌ده بر خیلی علاواتی حاویدر . بو اثری تنقید وادیسنده کمال بکك (محرر) نامنده‌کی رسالهٔ موقوته‌ده برقاچ مکتوبی واردر .

قابلیت شرطدر دینلر اولمشلر محق
ایتمه‌مشلر اختلاف و اولمامشلر مفترق
بوحقیقت اوزره اهل حق جمیعاً متفق
قهردنا کرا ایدنلر لطفه اولماز مستحق
مستعد درد اولانلر قابل درمان اولور

راجی افندی

علماء شعرادن برذات اولوب (قرین آباد) قراسندن (ملا شیخ) قریه‌سندندر . استانبولده اکمال تحصیلدن صوکره مختلف مواقعده رشدیه معلم اوللکی خدمتلرنده ومدت مدیده اسکی زغره مفتیلکنده بولونه‌رق (۱۳۱۵) تاریخنده مجلس معارف کبیر اعضالغنه تعیین اولوندی . (۱۳۱۹) سنه‌سنده ترك حیات ایله‌دی. جوار حضرت ایوبده مدفوندر . آثاری (اثر عشق) ، (هجرتنامه)، (بدرقه) ، (الزام عوام) ، (الجام خصام) ، (دیوانچه) اسملرنده منظوم (تاریخچهٔ ـ وقعهٔ زغره) ، (تلخیص الانشا) نامنده منثور اولوب بونلردن (تلخیص الانشا) ایله (تاریخچه) مطبوعدر .

ابیاتندن :

مقام ناز و استغنا قنادن اجتناب ایستر
بو یولده فیضیاب اولمق دل بی ارتیاب ایستر

رحمی ابراهیم افندی

فضلای ادبادن، عفیف، کاردان برذات اولوب (کرید) جزیره‌سنك (قندیه) شهرندندر . مقدمات علومی مملکتی علماسندن بعد التحصیل مسلك کتابته سلوك ایتمکله برابر تزیید تحصیلدن ده فارغ اولمادی . بعده سالك اولدیغی رسومات امورنده کسب ترقی ایده‌رك ازمیر ،

— ٢٠٨ —

ادرنه ، كريد ، يرنزه ، جده رسومات مديرلكلرنده ايفاى حسن خدمت ايلدى . (جده) ده بولنديغى زمان حرمين شريفينى زيارته وايفاى فريضهٔ حج شريفه موفق اولدى . (١٣١٢) تاريخنده (اسكندرون) رسومات مديرى ايكن ارتحال ايدرك وصيتى موجبنجه بر ساعت مسافهده واقع (بيلان) نام موقعندهكى تربه جوارينه دفن ايدلدى . السنهٔ ثلثهده انشاء نظم ونثره مقتدر بر اديب فضيلتپردر اولوب ازميرده بولونديغى زمان علوم شرعيهدن تكميل نسخ ايدهرك اخذ اجازت ايلهدى .

آثار فاضلانهسى : (١) (واسطة السلوك فى سياسة الملوك) ــ (تلمسان) ده حكمران اولان (ملوك بنى زيان) دن (ابو حمو موسى بن يوسف)ك ولى عهدينه يازديغى بر اثر معتبردر ــ سياست وحكمت ادارهدن باحث بو اثر عربينك ترجمهسى اولوب (١٢٦٦) تاريخنده (ازمير) ده طبع ايدلمشدر . (٢) (فرائد الفوائد) ديوان حافظ شرحى اولوب غير مطبوعدر . (٣) (آداب اللسان) امام غزاليڭ آداب لسانيهدن باحث (بداية الهداية) اسمندهكى رسالهسنڭ ترجمهسيدر . (٤) (ترجمهٔ رابطه) رابطه به مولانا خالد بغداديڭ رسالهسنڭ ترجمهسيدر . بونلردن بشقه (احياء العلوم)ى ترجمهيه باشلامش ايسهده اتمامنه عمرى وفا ايتمامشدر .

غزليات عارفانهسندن :

دل آشناى سر هويت دگلميدر	مجلاى لمعهٔ احديت دگلميدر
دل واقف رموز حكم اولسه چوق دگل	استاذ نكتهدان حقيقت دگلميدر
تا كى هواى نفس ايله شيطانه اتباع	بر جلوهٔ نهايتى جنت دگلميدر
بر نيم نگاهى ملكت دل پادشاهنك	«رحمى» مدار فيض وسعادت دگلميدر

رضا بك « على رضا بك »

شاعر الهى نوا اطلاقنه بحق سزا بر شاعر معجز ادا اولوب شهيردر . مكتب ملكيهده اكمال تحصيلدن صوكره مناستر ولايتنده معيت مأموريتى بعدالاتمام يانيه ولايتى داخلنده اسقراپار ، پرمد ، مارغليچ و مجوه قائممقاملقلرنده ابراز حسن خدمت ايدوب عارضهٔ وجوديهسنه مبنى براى تداوى درسعادته عزيمت و سنى قرقه رسيده اولمادن (١٣٢١) سنهٔ هجريهسنده دار بقايه رحلت ايدهرك سودليجهده بادملى دركاهى قربنده (قره اغاج) جهتنده عائلهسنه مخصوص اولوب ديوارله محاط مقبردهده وديعهٔ خاك قيلندى . مرحوم مشار اليه بر شاعر حقايق بيان اولمغله برابر نثردهكى اقتدارى ده نمونهٔ ادبيات اولمغه سزادر . كليات اشعارينى حاوى اولان ديوان بلاغت نشانى حسب المؤآخات محفوظ يد احترامدر . السنهٔ ثلثهده انشاد

نظمه مقتدر پاكدل ، عارف عاشق ، مجسم صدق ووفا بر ذات حقيقت آشنا ايدى . اشعارينك قسم اعظمى (هرسكلى عارف حكمت بك) و (يكيشهرلى عونى بك) طرزنده موحدانه ومتصوفانه اولوب الكپارلاقلرى توحيد ، نعوت ايله مخمس و مسدسلريدر . (مناجات عبدالله انصارى) و (تضرعات سنان پاشا) واديسنده‌كى منثور مناجاتى‌ده عارفانه وحكيمانه‌در .

عربى العباره (المشكاة النجاة الى اهل الصلوة فى بيان حقيقة الدارين) ، (سر سورة الاخلاص) ، (بيان الكمال الى اهل الزوال) (رسالة الجود الى اهل الشهود فى بيان سر الخلقة والتكوين) ، (كتاب التوحيد فى سر التجيد) ايله (غنائم الغازى فى بلاد النيازى) اسميله تركى العباره حضرت مصرينك اوچ غزلنك شرحنى حاوى اولان وخطدست عاليلريله محرر بولونان رسائل حقايق اساله‌لرى‌ده محفوظ دست فقيرانه‌مدر .

منثور مناجاتندن :

الهى ! بن بوهوسات فانيه‌دن تجرد له سندن سنى آرزو ايتدم سله‌خوار (لن ترانى) اولدم مضمون شريف (من رأنى) اميد وار ايده طوروردى وقتا كه تجلاى ذاتى فيض بخش درون اولدى ، افعال و صفات وذاتم بالجمله زبون نه كندمدن ونه‌ده عالمدن برنشان بولدم . اول دمكه ظهور فيضك افاقت نثار جنان اولدى ، كوزمدن هر شئ (كل يوم فى شأن) اولمغه باشلادى بى اختيار (انا اول المسلمين) كفتار اوليم اولدى ، ياربى بوندن بيوك نه نعمت ديله‌يه‌بيليرم بونك شكرينى نه‌درلو اوده‌يه بيليرم ؛ حيفا كه بوحالت ثابت اوليور بونده قرار ايدليور تعطيل اشيا واسبابه دين مبين محمدى قائل واهل دل مائل اولماديغندن جمال ربوبيت وراى هويتده استتار اشيا (ولله الواحد القهار) بروز انتشار ايدييور .

برفرقدر كاشانى قاپلايور ، اهل عشقك كوكلنه سملى شيشلر صاپلايور امان ياربى بوكا دايانه‌جق يوركمى اولور؟ مددكارم اول بنى شوفراق آتشندن قورتار نى كبى نالانم محتاج غفرانم .

بر مسدسندن :

سبيل فيض وحدتده دليل اوليايز بز
سراغ قرب اوادنى ، چراغ والضحى‌يز بز
سرائردان قرآن آشناى هل اتى‌يز بز
خلاصه وارث عرفان فخر الانبيايز بز
ضياى مهر عشق الله ايله پرتو نمايز بز
جمال عالم آشوب خدايه مبتلايز بز

اوالله عظيم الشان كه ويرمش دنك وبوخاكه

[illegible] ([illegible]) [illegible]
[illegible] ([illegible]) [illegible] ([illegible]) [illegible] (١٨٨١) [illegible]
[illegible] ([illegible])
[illegible]

١٨٨١

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

([illegible])
([illegible])
([illegible])
([illegible])
([illegible])
([illegible]) — [[illegible]]
([illegible])
([illegible])
([illegible])
([illegible])
([illegible])
([illegible])
([illegible]) : [illegible]
([illegible]) : [illegible]

[illegible] :

[illegible] (٥٨٨١) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] :

[illegible] ([illegible]) [illegible]

ابیاتندن :

نار حسدی آب مروتله ایت اطفا
کیم نار حسد قلبی یاقار اوزکه‌شرردر

راشد علی افندی

لسان تصوفه آشنا شعرادن وطریقت بکتاشیه منتسلرندن بر ذات اولوب شهیدر. موسیقهٔ همایوندن متقاعداً (١٣١٢) کسور تاریخلرنده (اسکدار) ده ارتحال ایله‌دی . چاملیجه‌ده (سلامی علی افندی) قربنده مدفوندر . بروسه‌ده ناظم مولد نبی (سلیمان چلبی) اوکندن چکرکه‌یه کیدن جاده‌نك صاغ طرفنده مدفون اولان (قره‌کوز) ك سنك مزارنده محرر غزل زادهٔ طبع عارفانه‌سیدر :

غزل

نقش صنعك رمز ایدر حسنکده رؤیت پرده‌سی — خواجهٔ حکم ازلدن‌در حقیقت پرده‌سی
سیرتی صورتده بکندر تماشا ایلمك — حائل اولماز عین عرفانه بصیرت پرده‌سی
هرنه‌یه امعان ایله باقسه‌ك اولور ایش آشکار — قیلمش استیلا جهانی خواب غفلت پرده‌سی
بو خیال عالمی کوزدن کچرمکدر هنر — نیجه قاره‌کوزلری محوایتدی صورت پرده‌سی
شمع عشقه یاندیروب تصویر جسمکدر کچن — آدمی آمد شد ایتمکده عزیمت پرده‌سی
هانکی ظله التجا ایتسه‌ك فنا بولماز عجب — اوینادان استادی کورقورمش محبت پرده‌سی
درکه آل عباده مستقیم اول «کمتری» — کوستریر وحدت ایلین قالقدقده کثرت پرده‌سی

شعرده‌کی مخلصی (راشد) و (کمتریدر)

رضا پاشا «حسین رضا پاشا»

وزرانك علما وادباسندن بر ذات اولوب مولداً شهیدر . رمضان اوغللرندن عصمت پاشانك مخدومیدر .

باخصوص ادبیات عربیه وفارسیه‌ده صاحب اختصاص‌در. ولایات والیلکریله نظارتلرده ایفای حسن خدمت ایله مشدر . (١٣٢٢) تاریخنده ارتحال ایده‌رك (اسکدارده) (طوغانجیلر)ده پدری یانـه دفن ایدلدی . روم‌ایلی حصارنده زیارت ایتدیکم کتبخانه‌سی شرق کتبخانه‌لرینك برنمونهٔ رعناسیدر .

آثاری غیر مطبوع اولوب کندی ال یازیسیله کوره‌بیلدکلرم بروجه آتیدر :

(١) شذرات البیان فی ترجمة مفردات القرآن [اتمامنه عمری وفا ایتممشدر]
(٢) شرح قصیدهٔ طنطرانیه
(٣) لباب الانتخاب [عربی وقسماً منتخباتی جامعدر] .
(٤) عیون الآثار فی منتخبات الاشعار [فارسیدر] .
(٥) دسائج الفوائد [علم محاضراتدن تورکجه مکمل براثردر] .
(٦) دفترچهٔ گفتار [تورکجه مجموعهٔ اشعاریدر] .
(٧) تحدیق الخاطر درتفریق الالفاظ [فروق الفاظه دائر تورکجه مکمل لغتدر] ..
(٨) مطالب المطالب [١٢ مطلب اوزره علم محاضراتدن تورکجه براثردر] .
(٩) همیان بیان [علم محاضراتدن فارسی براثردر] .
(١٠) جراب الادب [علم محاضراتدن بش جلد اوزره مرتب عربی براثردر] .
(١١) مجموعهٔ ادبیه [محاضراتدن عربی در] .
(١٢) زبدة الافکار فی محاسن محاسن الآثار [عربی در] .
(١٣) دستجهٔ فوائد [فوائد وقواعد متنوعه‌یی جامع برمجموعه‌در] .
(١٤) روضات الحان فی تبیین قطعات الجنان
(١٥) مجموعهٔ محاضرات

رشدی پاشا « احمد رشدی پاشا »

فضلا وارباب قلمدن بر ذات اولوب تولدی (کدوس) ده‌در . اکمال تحصیلدن صوکره خدمات ملکیه‌یه سلوك ایله متصرفلغه ارتقا ایتدی. (١٣١٥) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌دی.

آثار مطبوعه‌سی : (حل مسئلهٔ طوفان)، (حقایق قرآنیه‌دن برنبذه)، (تعیین الوظائف فی حق المتشابهات) ایله سورهٔ جلیلهٔ رحمانك تفسیرینه متعلق (ترجمهٔ حکمت البیان فی سورة الرحمن) در . لسان مادر زادندن باشقا عربجه‌ده تکلم و کتابتده مقتدر اولوب کردجه وصربجه‌یه آشنا ایدی .

رضا افندی « بروسه‌لی علی رضا افندی »

ارباب دانش وقلمدن ومنتسبین مولویه‌دن بر ذات عرفان سمات اولوب (بروسه) لیدر . (بروسه) ده (صدقی‌زاده‌لر) دینیلن عائله‌دندر . یارم عصردن زیاده خدمات ملکیه وقلمیه‌نك مختلف شعباتنده واقفانه وعفیفانه بر صورتده ایفای حسن خدمته موفق اوله‌رق سنك مزارنده محرر : (رضا افندی چکوب هو چکلدی مأوایه) مصراع تعمیه‌دارینك دلالتی اولان (١٣٢٣) تاریخنده اختیار اقامت ایتدیکی (اسکدار) ده ارتحال ایله‌یوب (سلیمیه) درکاه شریفنه دفن ایدلدی . آتی‌الترجمه (سنیح) افندی مرحومك بویوك برادریدر . رسمی وغیررسمی محررات منشیانه‌لری نمونهٔ انشا عد اولونور . قوهٔ حافظه‌سی‌ده موجب حیرت دینه‌جك درجه‌ده اولوب زماننده رتبهٔ بالا رجالنك اك قدملیسی واو تاریخده عددی پك محدود اولان مجلس اعیان اعضای کرامندن ومعمریندن بر ذات عالی ایدی . (مسلکنامهٔ همایون) اسمنده‌کی تاریخی وسیاسی اثر حکیمانه‌لری شایان استفاده‌در . بر آرالق (قارنال) ده اقامتندن ناشی (قارنالنامه) اسمنده‌ده برأثر داها یازمشدرکه هرایکیسی‌ده غیر مطبوعدر .

رضا صفوت بك

شیخ‌الاسلام شهیر ابوالسعود افندی احفادندن خطاط مشهور وحدتی‌افندینك مخدومیدر. مقدمات علومی کوردکدن صوکره دیوان همایون قلمنه آلینه‌رق خدمت قلمیه‌یی ایفا ایله برابر لسان عربی وزبان فارسی تحصیلنی اکمال ایله‌دی .

روح صفوت ایدوبده میل علا
واصل اولدی رضای مولایه

تاریخنك ناطق‌اولدیغی ١٣٢٩ تاریخنده قیود قلمی ممیزی ایکن ارتحال ایده‌رك جد اعلاسی ابوالسعود افندی یاننه دفن ایدلدی . طریقت قادریه وشاذلیه‌دن مستخلف ومولویه‌یه‌ده محب ، حلیم‌الطبع متقی برذات‌ایدی. صنعت خطی (سامی‌افندی) ایله (محسن‌زاده عبدالله‌بك) دن تمشق ایتمشدر بویوك چکمجه جامع شریفنك یازیلری‌اثر مهارتیدر. تورکجه براوروج رساله‌سی ترتیب ایتدیکی کبی (عروض اندلسی) یی‌ده ترجمه ایله‌مشدر . تورکجه اشعارندن بر مقداری جرائد موقوته‌دن (خزینهٔ‌فنون) و (ترقی) جریده‌لرنده انتشار ایتمشدر . بر مناجاتندن :

ای واقف اسرار و خفیات اولان الله
موجود، احد، واجب بالذات‌اولان الله

تسبیح ایله توحید ایده‌رم ذات عظیمك
ای خالق آثار و شـئونات اولان الله

رفیع بك « مصطفی رفیع بك »

محررین عثمانیه‌دن مقدم برذات اولوب شهیردر. (١٣٣١) تاریخنده تداوی ایچون كیتدیكی (ویانه) ده ارتحال ایتدی .

آثار مطبوعه‌سندن ؛

(مناقب سـیاحین) ، (منتخبات) ، (پواره‌نك ترونی) ، (خیال ایچنده حقیقت) ، (انسان وحیوان‌اوزرنده موسیقی‌نك تأثیری).

راشد افندی « كریدی علی راشد افندی »

طرز عتیق ایله طرز جدید آراسنده كندینه مخصوص وضوح وحلاوت بیانه مالك برذات عرفان سمات اولوب (كرید) آداسـنك (قاندیه) شهرندندر . علی‌الاصول اكمال تحصیلدن صوكره امور حكومته سالك اوله‌رق بالترقی بولوندیغی مأموریتلرده عفت ورویتله ایفای حسن خدمته موفق اولدی و (١٣٣٦) تاریخنده (چاناق قلعه) متصرفلغندن متقاعداً اختیار اقامت ایتدیكی (بویوك چكمجه) ده ارتحال ایله‌دی . نثری نظمندن اقوادر .

آثار مطبوعه‌سی :

(١) صفاءالقلوب : تراجم احوال اولیـاءاللهدن باحث (طبقات شـعرانی) دن مترجم اولوب (قونیه) مكتوبجیسی ایكن طبع ایتدیرمشدر .

(٢) نمونهٔ حكمت : اسـمی مسماسنه مطابق اخلاقی و حكمی براثر اولوب (طربزون) مكتوبجیسی ایكن طبع ایتدیرمشدر .

(٣) تركیب بند : بدایت حاللرنده (حانیه) ده طبع ایتدیرمشدر .

مطلعی :

ساقی كتیر اول باده‌یی كیم نشوه رسـاندر — هر قطره‌سی ارباب دلك جانه جاندر
ساقی یتیش امدادیمه الله ایچـون اولسـون — زیرا فلكك كردش ناسـازی یماندر
بوش طورماسون الدن‌اله دور ایله‌سون اقداح — صهبـا كتیرك مست اولایم آن بوآندر

اسرار حقیقت اولاماز هرکسه روشن   حقك نجه حكمتلری واردركه نهاندر
قابل اولاماز قال ایله تقریر سرائر   ارباب دلك سویله‌دیكی باشقا لساندر
چشم دل آكاهه بو عالمده سراسر   اسرار شئونات الهیه عیاندر
بردر متغیر اولاماز اهل حقایق   یك طور بقا اولمایان احوال زماندر
میزان عقوله صیغاماز حكمت مولا   بو نقلی طاغلر چكمز خیلی كراندر
واركن سكا تمییز كبی رهبر وجدان   وادئ ضلالتده دولاشمق هذیاندر
رفع اولدی نقاب سر سر احدیت   كشاف ازل پرده برانداز كماندر
عبرتله باقان صنع خدای متعاله
حیران اولور البت بو تماشای كماله

راشد عشقی بك

ادبای عسكریه‌دن السنهٔ ثلاثه‌یه واقف برذات اولوب (اسكدار) لیدر . (١٢٩٩) تاریخنده مكتب حربیه‌دن نشأتندن صوكره قله‌لی اعدادیسنده كتابت و حربیه‌ده عقائد معلملكلرنده ایفای خدمت ایله‌دی . (١٣٣٥) سنه‌سنده میرآلای متقاعدی اوله‌رق ارتحال ایتدی . (قره‌جه احمد) مزارستاننده مدفوندر . طریقةً (كلشنی) در .

آثار مطبوعه‌سی :

میزان المقال ــ منطق
زبدهٔ تاریخ انبیا
نحو تركی
صرف تركی
صرف عثمانی

مكتب حربیه‌ده تدریس و ترتیبنه موفق اولدیغی توركجه علم كلام درسلری غیرمطبوع اولوب بو وادیده موجب استفاده آثار عثمانیه‌دندر .

رشاد بك « احیا افندی حفیدی فائق رشاد بك »

تراجم احوال متخصصلرندن منشی وشاعر برذات اولوب شهریدر. تحصیلی اكمالدن صوكره اولاً اقلامده، متعاقباً معارف مدیرلكی و سائره كبی مأموریتلرله ولایاتده بولوندقدن صوكره استانبوله كلدی . صوك مأموریتی اولان (تقویم وقایع) مدیرلكندن متقاعداً (١٣٣٢) ده

ارتحال ایدەرك (أرن کوینده صحرای جدید) قبرستاننه دفن ایدلدی . عالم ادبیاته خدمات قلمیەسی سبق ایدن ادبادندر .

آثار مطبوعەسی :

(١) تاریخ ادبیات عثمانیه : اوچ جلددن متشکل اولان بو اثرك جلد اولی بر مدخل ایله اون ایکی‌یه تقسیم ایتدیکی ادوار ادبیەمزدن بر قسمنی ، جلد ثانی قسم متباقیسنی ، جلد ثالث منظوم ومنثور آثار منتخبەیی جامع اولوب بالکز برنجی جلدینی نشره موفق اولابیلمشدر .

(٢) اسلاف : ایکی جلد اوزرینه مرتب اولوب علما و شعرای عثمانیەدن بعضیلرینك احوالنی مبیندر .

(٣) کلدسته : مجموعهٔ اشعاردر ،

(٤) خزینهٔ منتخبات

(٥) کلیات لطائف

(٦) کال ایله مخابرەمز

(٧) کنجینهٔ لطائف

(٨) انشا وکتابت

(٩) قرائت درسلری

(١٠) لغت عثمانی

(١١) سرکذشت سنوحی

(١٢) عملی ونظری تعلیم کتابت

رشید عاکف پاشا :

آتی‌الترجمه قالقاندلنلی عاکف پاشانك مخدوم نجابتموسومی اولوب صوك مأموریتی اولان (اعیان) اعضالغنده ایکن (١٣٣٨) تاریخنده ارتحال ایدەرك فاتحەیدوی یاننه دفن‌ایدلدی. ولوندیغی مهام‌امور دولتده عفت ورویت دائرەسنده ایفای وظائف ایلەدی. دیوانی غیرمطبوع اولوب اشعاری حکیمانه ومتصوفانەدر . بر غزلی :

خود پرستان زمان دنیا و مافیها آرار
بربیلن اصل وجودی باشقه بر دنیا آرار
دل نەساقیدن قاچار نەجام غمفرسا آرار
مشرب اهل حقیقت بر ید بیضا آرار

فارسی ابیاتله ملمع اولان دیوانی حضرت فاتحه تقدیم ایده‌رك شاعریتنی اثبات ایتمش و مظهر مکافات اولمشدر . بر نسخه‌سی ایاصوفیه کتبخانه‌سنده واردر .
(٨٧٩) تاریخنده وطنی اولان (آماسیه)ده ارتحال ایله‌دی . (سلامت خاتون) جوارنده مدفوندر .
ابیاتندن :

آب حیات اولمیجق قسمت ای کوکل
بیك ییل کرکسه خضر ایله سیرسکندر ایت

« زینب » قومیلی زینت دنیایه زن کبی
مردانه وار ساده اولوب ترك زیور ایت

زیور احمد صادق پاشا

شعرای وزرادن معلوماتلی بر ذات اولوب شهیردر . (١٢٧٧) تاریخنده شیخ‌الحرم نبوی ایکن ارتحال ایله‌دی . (جنة‌البقیع) ده کبار نقشبندیه‌دن (خواجه محمد پارسا) قربنده مدفوندر . سابق‌الترجمه (عثمان صلاح‌الدین افندی) دن منتسبدر .
دیوانتك بر نسخه‌سی (آثار زیور پاشا) اسمنده‌کی مطبوع اثرنده منشآتیله برابر مندرج اولدیغی کبی ذیلی مقامنده اولان بر قسمی‌ده (ذیل آثار زیور پاشا) عنوانیله طبع ایدلمشدر . السنهٔ ثلثه ایله برابر فرانسزجه‌یه‌ده آشنا ایدی .
عدم ردیفلی نعتندن :

نعت پاکن ایده‌لم مفخر موجوداتك — کیم وجودین ایده‌من مقبره نعمای عدم
حی‌ایکن قبرده اولشاه لعمرك که خدا — نازك اندامنی ایلرمی کفنسای عدم

« زیور » ایتسون اکا هربار صلوة ایله سلام
که وجودیدر آنك باعث احیای عدم

هیأته دائر قوبروقلی یلدیزلردن باحث غیرمطبوع بر رساله‌سی واردر .

زهدی افندی « حافظ محمد زهدی افندی »

علم قرائته واقف حملهٔ قرآندن والسنهٔ ثلثه ادبیاتنه مطلع فضلای شعرادن بر ذات عرفانسمات اولوب (طربزون) لیدر . اکمال تحصیلدن صوکره مادام‌الحیات تدریس وتحریرایله امرار اوقات ایله‌دی . طریقةً خلوتی‌در .

(١٣٣٢) سنه‌سنده (استانبول) ه کیدوکن (وقف کبیر) اوکارنده مغروق اولان‌واپورده بالجمله افراد عائله‌سیله برابر دریای رحمته قاریشدی . تیلذلرندن وطربزونك غیور و قدر شناس ارباب قلمندن (حامی زاده احسان) بکك سویله‌دیکی تاریخ بروجه آتیدر :

شاعر عارفدی حافظ زهدئ دریا دل آه
ایله‌دی بحر فلاکتده غریقاً ارتحال
موجهٔ اشکمله یازدم جوهرین تاریخنی
زهدی‌افندی‌یه جای‌اولدی‌یم‌غفران بوسال

آثاری :

(١) مرآت‌الملوك : طربزون تاریخی محرری (شاکر افندی) نك (شوکتنامهٔ عثمانی) عنوانلی منظومهٔ تاریخیه‌سنك تخمیسیدر .
(٢) نوباوه : نوهوسلك زمانی اشعارینی حاوی‌در .
(٣) مجموعهٔ زهدی : قسم اعظمی منثور اولان مترجم منتخبات آثارینی مبین‌در .
(٤) دفتر اسامئ رجال : ارکك اسم ومخلصلرینی مشعر رساله‌در .
(٥) نظم‌السیر : غزوات پیغمبری‌یی مبین مثنوی طرزنده بویوك بر منظومه‌در .
(٦) زینةالافئده : حکمیاته عائد منظوم ومنثور پارچه‌لری حاویدر .
(٧) تمکین : (١٣٢٥) ده بر سنه نشر ایتدیکی ادبی وسیاسی رسالهٔ موقوته‌در .
(٨) هدیهٔ وطن : اك صوك اثری اولوب مختلف غزته‌لره یازدیغی مقالاتك بر قسمنی محتویدر . اشبو آثارك جمله‌سی (طربزون) مطبعه‌لرنده طبع اولونمشدر . بونلردن باشقا غیر مطبوع دیوان اشعاری وبعض مقالاتیله مجموعهٔ منتخباتی واردر .

سس

سلیمانه چلبی « سلیمانه دده »

پدری سلطان‌مراد اول وزراسندن (احمدپاشا) بویوك پدری شهزاده سلیمان‌پاشایه تهنیة یازان (شیخ محمود افندی)در . لطیفی‌نك عوض پاشا اوغلو دیمه‌سی اثر ذهولدر [١] . یلدیرم بایزید خانك امامی و (امیر سلطان) حضرتلرینك مرید خاصی‌در . اشعار عثمانیه‌نك

[١] زمانمزك متتبع ارباب علم وقلمندن علی امیری افندینك (عثمانلی تاریخ وادبیات) مجموعه‌لرینك اونبرنجی نسخه‌سنده صاحب ترجمه حقنده قیمتلی مسرودات واردر .

مؤسسلرندن عد اولنورلر [١] . الآن ایادیٔ حرمت و اعتبارده بولنان ونظمی عندالبلغا سهل ممتنع حکمنی آلان مولد [٢] پیغمبری منقبه‌سی بو ذات عالینکدر . بو منظومهٔ شریفه‌نك اسمی (وسیلة النجاة) اولدیغی و (٨١٢) تاریخنده بروسه‌ده ختام بولدیغی نسخهٔ اصلیه‌لرینك آخرنده مذکوردر . رحلتلری (راحةارواح) ترکیبنك دلالتی اولان (٨٢٥) تاریخنده ، قبرمبارکلری بروسه خارجنده چکرکه یولونده‌در . سبب نظمی (کلدستهٔ ریاض عرفان) ده وزمانمز ارباب دانشندن حسین وصاف بکك (وسیلةالنجات) اسمنده‌کی رساله‌سنده مصرحدر. منظومهٔشریفه‌نك مقدمه‌سندن تبرکاً درج اولوندی :

[١] سلیمان چلبیدن اول ادبیاته دائر اثر قالمامش کبیدر . کنه‌الاخبار صاحبی عالی افندینك قولنه کوره [سلاطین ثلثهٔ پیشین حضراتی زمانلرنده آمال عمومیه جهت غزایه معطوف اولمغله وقدر دانان سخن السنهٔ عربیه وفارسیه‌یه آشنا بولنمغله نظم عثمانی رواجلنه‌مامش ومولانانیازی و مشارالیه سلیمان چلبی‌نك جدی (شیخ محمود) اشعارله اشتهار بولمشلر ایسه‌ده هرج و مرج تیموریده دیوانلری ضایع اولمشدر . (ولایت کوستروب خلقه صوبه سجاده صالمشسین ، یقاسن روم‌ایلینك دست تقوی ایله آلمشسین) بیتی شیخ محمودك سلیمان پاشای غازی‌یه روم‌ایلی فتوحاتی تهنیه ایچون تقدیم ایلدیکی قصیده‌نك مطلعی ایمش] شعرای عثمانیه‌دن بر خیلی ذوات علی‌طریق‌التنظیر مولد شریف منظومه‌لری یازمشلرسه‌ده ، هرحالده قبول عامه‌یه مظهراولان عارف‌بالله وعاشق رسول‌الله سلیمان دده مرحومکیدر .

بعضیلری شونلردر : (شیخ شمس‌الدین سیواسی) ، (بکرزاده مصطفی افندی) ، (کشفیٔ صاروخانی) ، (مناسترلی رفعت بك) ، (ایپصالالی ابوالخیر) ، (آق شمس‌الدین زاده حمدالله چلبی) ، (بروسه‌لی شیخ عبدالقادر نجیب افندی) ، (بروسه‌لی کتابجی مصطفی افندی) ، (بروسه‌لی عاکف‌افندی) ، (صلاح‌الدین عشاق) ، (ادرنه مفتیسی محمد فوزی افندی) ، (دارنده‌لی بقائی) ، (خواجه رأفت افندی) ، (قول اوغلی) ، (قره‌سیلی‌حسن بحری) ، (شیخ‌صالح نهانی) ، (ارضروملی‌عثمان‌سراج‌الدین‌افندی) ، (شیخ سلامی) ، (کشفیٔ صماقووی) ، (یسنجی زاده نوری افندی) ، (محمد حسن افندی) ، (ابراهیم قدم افندی) ، (عثمان فوزی افندی) ، (حسین افندی) ، (والی عبدالرحمن افندی) ، (غلامی) ، (مریدیٔ آیدینی) ، (ابراهیم نظیف قره‌مانی) ، وسائره‌در .

نیقشکلی مرحوم (حافظ صالح افندی) طرفندن نظماً بوشناقجه‌یه ترجمه ایدیلن نسخه (١٣١١) ده اسکوبده طبع اولونمشدر . رومجه‌یه ترجمه ایدیلن یازمه نسخه‌ده منظور عاجزی اولدی . (ترجمهٔ مولود علی لسان آرناوود) اسمیله‌ده (اولکونلی حافظ علی رضا افندی) طرفندن آرناوودجه‌یه ترجمه اولونمش (١٢٩٥) ده طبع ایدلمشدر . (منظومهٔ مولود فی افضل‌الموجود) اسمیله (ولچترینلی محمدطاهرافندی) طرفندن آرناوودجه‌یه ترجمه ایدیلن‌دیکر برنسخه‌ده (ییلدیز) کتبخانه‌سنده‌در . علمای چراکسه‌دن (دوزجه‌لی عبدالرحمن‌افندی) طرفندن چرکسجه‌یه ترجمه ایدیلن نسخه‌ده (١٣٣٢) ده مطبعهٔ عثمانیه‌ده طبع اولونمشدر .

[٢] درتیوز سنه‌دنبری افاضل
بر سوز دیمه‌دی اکا مماثل
تنظیرینه چوق چالیشدی یاران
قالدی‌ٔ ینه بکر مثل قرآن

[مقدمهٔ خرابات]

الله آدين ذكر ايده‌لم اولا
واجب اولدی جمله ایشده هر قوله

الله آدين اول كيم اوّل اكا
هر ایشی آسان ایده الله اكا

الله آدی اولسه هر ايشك اوكی
هر كز ابتر اولمايه آنك صوكی

سنان پاشا « سنان الدین یوسف »

علوم عقلیه و نقلیه‌ده كثیرالاطلاع، فاضل، حكیم و ادیب بر ذات اولوب مولداً (بروسه) ليدر. توركجه‌ده زمانك ادبيات شرقيه‌سندن تقليد اولونديغنی بيلديرميه‌جك صورتده اقتباس ايدنلرك برنجيسيدر .

بو جهتله ادبيات عثمانيه‌نك مؤسس اولی عد اولونه‌بيلير . (نثر مرسل) طرزنده يازديغی اثر معتبركه بين‌الادبا (تضرعات سنان پاشا) ديه [١] حرزجان ايدلمكده‌در. هان تقليدی ناقابل دينه‌جك درجه‌ده‌در .

پدرلری مولانا خضر بكك وفاتندن صوكره برمدت تدريس ايله اشتغال ايتديكی كبی علی قوشجيدن علوم رياضيه تحصيلی امرپادشاهی اقتضاسندن اولمغله تلاميذندن (مولانا لطفی) يی كوندروب بالواسطه تحصيل ايده‌رك قاضی زادهٔ روميك هيئتدن چغمينی اوزرينه يازديغی شرحه حواشی تحرير ايله‌دی. سائر مؤلفاتی (تذكرة‌الاولياء) [٢] (هدايه) دن طهارت بحثنه متعلق رسالهٔ مقبوله‌سيدر . تفسير (قاضی بيضاوی) يه‌ده برمقدار حاشيه‌سی ومواقفك جواهر واعراض مباحثنك شرحنه دائرده حاشيه‌سی واردر . (اخلاقنامه ـ نصيحتنامه) اسمی ويرمه‌سی لازم كلن اثرينك مقدمه‌سنده (عشقنامه) اسمنده اثری‌ده اولديغی مندرجدر .
وفاتی (والسلام علی من تبع الهدا) جمله‌سنك دلالتی اولان (٨٩١) تاريخنده مرقدی

---

[١] تمامی اوچ يوز كسور صحيفه‌دن عبارت بولونان وبرخيلی منظومه‌لری‌ده حاوی اولان برنسخه‌سی نور عثمانی‌ده موجود اولان بو اثر مقبولك برقسم جزئيسی مطبعهٔ ابوالضياده ، ربعنه قريب برقسمی‌ده سوريه مطبعه‌سنده طبع اولونمشدر . بعض سخن شناسان بو اثرك (عبدالله انصاریٔ هروی) نك فارسی العباره يازديغی مناجات مشهوره‌سنه فقط توسيع صورتيله تقليداً يازلديغی ظننده‌درلر .

[٢] شيخ (عطار) ك بو اسمده فارسی العباره بر اثر عاليلری واردركه ساده برلسانله (علی رضاء قره حصاری) معرفتيله توركجه‌يه ترجمه اولونمشدر . پاشانك (تذكره) سی بو ترجمه دكلدر . پاشانك نسخه‌سی (نور عثمانيه) كتبخانه‌سنده واردر . (موت‌المحبة) تركيبنك دلالت ايتديكی (٩٢٧) ده بروسه‌ده وفات ايده‌رك زينيلره دفن اولونان برادرلری (مفتی احمد پاشا) ده فضلادن بر ذات اولوب (اينه بك)ده بر مدرسه وبر كتبخانه بنا اتمشلردر .

(حضرت خالد) جوارنده خطیب زاده قربنده‌در [۱] علم تصوفی منتسبی بولوندقلری (شیخ وفا) حضرتلرندن اخذ ایله‌مشدر . جود وسخا ایله‌ده متصف ایدی . الحاصل پاشا :

حکومت حکمت ایله مشترکدر |
وزیر اولان حکیم اولمق کرکدر | دستورینه تابع اولان نوادردندر .

نثرلرندن برر پارچه (تضرعاتندن) :

الٓهی ! بن سنی نه‌دل‌ایله اوکه‌یم‌که دل حقیقتك بحرنده برقطره : الٓهی بن‌سنی نه‌وجودله وصف ایده‌یمکه وجودم مهرك شعاعنده برذره ! هر عقل دواك جمالك وصفنده تیره ! اصحاب فنون وشروح عزتك حواشیسنده متلاشی ! ارباب قلوب وکشوف، جبروتك حرمنده بربلوك بیکانه وناشیٔ و بصایر اصحاب عقل متین و بصیرت عظمتك بحرینك بر قطره‌سندن غریق، خواطر ارباب رأی‌خطیر وفکرت جلالك آتشنك برشراریله حریق! الٓهی سن‌اول عزیزسك‌كه عزتك جمیع اعزه‌نك آلنه رقم ذل چکمشدر ؛ وسن اول عظیم‌سك‌كه جمیع عظمانك یوزینه عظمتك داغ صورتی باصلمشدر . سن اول کاملسك‌كه جمیع کامللرك کوزینه کمال بی نهایتك خاك نقصان اکمشدر .

اشعارندن :

قلب مؤمن‌که عرش رحماندر
آنی بیقمق زیاده طغیاندر

توحید خدا کتابه صیغماز
تقریری آنك‌خطابه صیغماز

(تذکرة‌الاولیا) دن : امام جعفر صادق (رضی‌الله عنه)

بریسی شول قدوهٔ اتقیا وزبدهٔ اصفیا سلطان شریعت نبویه برهان طریقت مصطفویه عالم عامل وفاضل کامل میوهٔ دل اولیا کوشهٔ جکر انبیا زین آل نبی وفخر اولاد علی عارف عاشق ابو محمد حضرت جعفر صادق رضی‌الله عنه وارضاه وجعل فی اعلی غرف‌الجنان مثواه حضرت جعفر صادق جمیع مشایخك قدوه‌سی ایدی . وزمرهٔ اولیانك عمده‌سی ایدی . ارباب شریعت یاننده مسلم ایدی واصحاب طریقت قتنده مکرم ایدی . امام حق ایدی ومقتدای مطلق ایدی . عباد آره‌سنده مقدم ایدی وزهاد آره‌سنده معظم ایدی . عارفلرك مرتضاسی ایدی وعاشقلرك

[۱] (۱۳۱۰) سنه‌سی (ادرنه) سالنامه‌سنده کلیبولیده مدفون اولدیغی محررسه‌ده موثوق دکلدر. ترجمهٔ شقایقده مندرج ترجمهٔ حالنده ـ ص ۱۹۵ ـ ادرنه و متعاقب صحیفه ه مشنده استانبولده مدفون اولدیغی ، تاج‌التواریخده ـ ج ۲ ص ۵۰۰ ـ ادرنه‌ده ارتحال ایلدیکی محرر ایسه‌ده مرقدینك حضرت خالد جوارنده خطیب زاده قربنده اولماسی اقوادر .

[illegible]

خطالری بولونور . شاعرلکجه قدمانك متوسطلرندندر . مرتب دیوانندن باشقا فن عروض وقوافی ایله اصطلاحات ادبیه‌دن باحث (بحرالمعارف) اسمنده مقبول ادبا بر اثری دها واردر. وفاتی (میرود بهشت) و (کندی جهان سروری) ترکیبلرینك دلالت ایتدیکی (٩٦٩) تاریخنده قبری استانبولده قاسم‌پاشا سمتنك بك‌اوغلی جهتنده بنا ایله‌دیکی مسجد حظیره‌سنده‌در.
(امیربخاری دامادی محمود چلبی)دن منتسبدر . آثارسائره‌سی : (حاشیهٔ تفسیر بیضاوی) ، (شرح بخاری الی نصف) ، (حاشیهٔ اوائل هدایه) ، (حاشیهٔ تلویح) ، (حاشیهٔ عنایة) ، (شرح مصباح) ، (شرح معمیات علی کرم‌الله وجهه) ، (شرح مراح) ، (تفسیر سورهٔ یوسف) ، (شرح موجز من‌الطب) ، (شرح معمیات جامی) ، (ترجمهٔ روضة الریاحین فی حکایات‌الصالحین) ، (شرح شبستان خیال) ، (شرح ایساغوجی) ، (ترجمهٔ عجائب مخلوقات) (ترجمهٔ ذخیرة‌الملوك) وسائره کبی اوتوز پارچه‌دركه الده‌باشده‌کی شرحلردن ماعداسی غیرمطبوعدر.
(ذخیرة‌الملوك) (٧٨٦) ده وفات ایدن (سیدعلی همدانی) نك فارسی‌العباره یازدیغی اثردركه منقسم اولدیغی ابواب بروجه آتیدر :

(١) ایمان (٢) عبودیه (٣) مکارم اخلاق (٤) حقوق‌الوالدین (٥) احکام‌السلطنة
(٦) سلطنت معنویه (٧) امربالمعروف و النهی عن‌المنکر (٨) شکر نعمت (٩) صبرعلی‌المصائب
(١٠) ذم‌الکبر والغضب‌در .

(بحرالمعارف) اسمنده‌کی اثری ادبیات عثمانیه ایله متوغل ذواته لزوملی اثرلرندندركه برمقدمه اوچ مقاله برخاتمه اوزره مرتبدر . مقدمه‌سی عروض واصطلاحات شعریه‌یی ، مقالهٔ اولی بحرلری ، مقالهٔ ثانیه صنایع شعریه‌یی ، مقالهٔ ثالثه تشبیهات ومسائل انیس‌العشاقی، خاتمه علم شعرك فوائدینی مبین‌در .

ابیاتندن ؛

دیدیلر تأثیر ایدر اسما مسماده ولی
ای «سروری» کورمدم عالمده خندان اولدیغین

نورعثمانی کتبخانه‌سنده (اوموز پاشا) نامنه مؤلف تورکجه بر تفسیری‌ده واردر . خط دستیله محرر شبستان خیال شرحی‌ده شهزاده جامع شریفی کتبخانه‌سنده‌در . (ترجمهٔ کتاب‌العجائب والغرائب) اسمنده‌کی اثرینك (١٤٧) پارچه رسمی حاوی بر نسخه‌سی‌ده (اندرون همایون) ده (روان اوطه‌سی) کتبخانه‌سنده موجوددر . فارسی‌دان علماء عثمانیه‌دن (علی‌بن‌حاجی‌عثمان) اسمنده بر ذات‌ده کلستانه عائد (مفتاح کلستان) اسمیله بش فصل اوزره مرتب براثر یازمشدركه فصولی بروجه آتیدر :

(١) آیات (٢) احادیث (٣) کلام کبار (٤) اشعار عربیه (٥) لغات .

سهالی حسام الدین افندی

سلطان سلیمان قانونینك شرقدن كتوردیکی فضلای ادبادندر. سلطان مشارالیهك امریله امام غزالینك (کیمیای سعادت) نی (تدبیر اکسیر) اسمیله ترجمه ایتدیکی کبی (کیمیای خزائن عرفان) اسمیله‌ده براثر مقبول یازمشدر. (روح پاك سحابیه رحمت) مصراعنك دلالتی اولان (٩٧١) ده استانبولده ارتحال ایتدی. دیوانی نور عثمانی کتبخانه‌سنده تدبیر اکسیرك بر نسخه‌سی بغداد قصرنده واردر. (کیمیای سعادت) (٩٠٥) تاریخنده (پرلپه) لی (قورت بن علی القصاب) اسمنده برذات طرفندن‌ده ترجمه ایدلمشدر. علمادن (بلال زاده محمد افندی) نك (٩٦٧) تاریخنده یاپدیغی ترجمه‌نك خط دستیله محرر نسخه‌سی‌ده آیاصوفیه کتبخانه‌سنده‌در.

ابیاتندن:

جنونم مبتلای زلف جانان اولمایان بیلمز
پریشان خاطرك حالن پریشان اولمایان بیلمز

سلطان سلیمان قانونی

سلاطین عثمانیه اعاظمی ایچنده شعر ایله‌ده تمیز ایدلردن اولوب شعرلرنده (محبی) تخلص ایدرلردی. بومخلصله میدانه کتیردکلری دیوانلری اخیراً مرحومه (عادله سلطان) طرفندن طبع ونشر ایتدیرلمشدر. ارتحال عالیلری (شهید راه حق سلطان سلیمان) مصرعنك کوستردیکی (٩٧٤) ده تربه‌لری صنایع معماریهٔ عثمانیه‌نك انموذج بدایعی حکمنده اولان جامع شریفلری یانده‌در.

اشعار حکیمانه‌لرندن:

اولمایه دولت جهانده بر نفس صحت کبی
مصرع بر جسته‌سی پك مشهور اولدیغی کبی:
قدیاری کیمی خلقك سرو اوقور کیمی الف
جهانك مقصودی بر اما روایت مختلف (اهل عرفانك سوزی بردر عبارت مختلف).

ای محیی یار الندن بر قدح نوش ایله‌ین
حضر الندن کراولورسه آب حیوان ایسته‌مز

بیتلری دخی بین‌الادبا زبانزددر . خط تعلیقده مهارتلری وار ایدی . برده دیوان فارسیلری اولدیغی (جواهرالملوك) ده مندرجدر . زمانلرنده ترتیب اولونان (قانون‌نامه) نك بر نسخه‌سی نورعثمانیه کتبخانه‌سنده واردر .

غزل مشهورلری :

خلق ایچنده معتبر بر نسنه یوق دولت کبی
اولمایه دولت جهانده بر نفس صحت کبی

سلطنت دیدکاری آنجاق جهان غوغاسیدر
اولمایه بخت و سعادت دینه‌ده وحدت کبی

قو بو عیش و عشرتی چونکیم فنادر عاقبت
یار باقی ایستر ایسه‌ك اولمایه طاعت کبی

اولسه قوملر صاغیشنجه عمرکه حدوعدد
کلمیه بو شیشهٔ چرخ ایچره بر ساعت کبی

کرحضور ایتمك دیلرسه‌ك ای «محیی» فارغ اول
اولمایه وحدت مقامی کوشهٔ عزلت کبی

ساعی مصطفی چلبی « نقاش »

صنایع معماریه‌نك بر شعبه‌سی اولان (نقاشلق) صنعتده ماهر ، ذکرلی بر شاعر اولوب شهیردر . (کتدی ساعی ره فنایه بکون) مصراعنك دلالتی اولان (١٠٠٤) ده ارتحال ایله‌دی . (سیلیوری) قاپیسی خارجنده مدفوندر . عثمانلی معمارلرینك مدار افتخاری بولونان مشهور (معمار سنان) ك ترجمهٔ حالنی یازمشدر . اخیراً (اقدام) مطبعه‌سی همتیله و (تذکرة البنیان) اسمیله طبع اولوندی . برده (روضة السلاطین) اسمنده بر اثری اولدیغی (شهری زاده سعید افندی) نك (نوپیدا) نامنده‌کی تاریخنده مذکوردر .

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (١٥٠١) [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]:

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]:

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (١٠٠٥) [illegible]
[illegible]

[illegible]

سامعی عبدالکریم افندی

قضاتدن ولسان کتابتمزی مصنع برلسان طورینه سوق ایدنلر جمله‌سندن اولوب . سنه لیدر.
(عبدالکریم افندیه فردوس اولا مقام) مصراعنك دلالت ایله‌دیکی (١٠٩٦) تاریخنده
استانبولده ارتحال ایله‌دی . شعرده اقتسابی واردر .
آثاری : (ذیل سیرویسی) ، (دیوان) ، (منشآت) وسائره‌درکه غیرمطبوعدر . جوار
ایوبده حمام قارشیسنده‌کی حجره داخلنده مدفوندر . دیوانننك برنسخه‌سی (اندرون همایون)ده
(بغداد قصری) کتابلری آراسنده واردر .

ابیاتندن :

سبحه‌سن زاهد عجب الده دمادم نه طوتار
اویله صد پاره تهی دام ایله آدم نه طوتار

کرسیده سویله وار ایسه برغیری مشکلك
واعظ دخانی آغزیکه آلمـا یانار دلك

سرّی ابراهیم افندی

شعرادن سخن شناس برذات اولوب (اسکدار) لیدر . (١١١١) ده (کرید) دفترداری
ایکن ارتحال ایتدی . شقایق ذیلی شیخی‌ده اسکدارده وفات ایتدیکی محرردر .
خواجه نصرالدین آسا اطائفه میال ایدی . مرتب دیوانی حمیدیه‌ده واردر .

ابیاتندن :

صوفی اسماچکدی پاره کوردی کیم تأثیریوق
باشـلادی بیهوده تام دلربایی چکمکه

غضبناك اوله بی‌دربی نکاه بی محابادن
که شمع روشنه پروانه بی‌پروا هجوم ایلر

اول آفتك می عشقیله مست ایمش واعظ
بزه نصیحت ایدن یادکاری کوردکی

[illegible]

حاضر اول بزم مكافاته ايامست غرور
رخنهٔ سنك سيه پنبهٔ ميناداندر

صاف دل تيره نهادانه اولور فيض رسان
كهر افشانئ ساحل كف دريادندر

« ساميا » خانه براندازئ دل همچو حباب
جوشش موجهٔ سيلابهٔ صهبادندر

ابياتندن :

نه‌درسودی بو بازار فناده جلب اموالك
غنا ويرمز متاع مستعاری دوش دلالك

—

بيهوده ايتمه اهل ريادن اميد فيض
ايتمز درخت خشك نمادن ثمر ظهور

هر كارده عاقل كوزه‌دير سمت سهولت
انكشت خرد عقدهٔ دشواره ياپشماز

مصارعندن :

حسن خلق آدمه سرمايهٔ آسايش اولور

—

اشاراتی بدلدر كفتكويه مردم لالك

تلاش حرص بيجا آدمی محروم كام ايلر

ترجيع بندينك مطلعی :

صوفی كبی ظن ايتمه بزی سبحه بدستز
بز دانه شمار كهر عهد الستز

بعض ذوات :

حاضر اول بزم مكافاته ايامست غرور
رخنهٔ سنك سيه پنبهٔ ميناداندر

بيتنك معناسزلغنه حكم ايدرلر . بعضلرده زاج ياغی شيشه‌سی قپاغنه قونيلان پاموقك دمير اوزرينه وضع اولونديغی حالده مرمرده حاصل اولان رخنه اولديغنی وياخود بيوك قايالر

اوزرنده حاصل اولان پاموغه بکزری اونلرك بالآخره قاپانك آره‌سنه نفوذ ایده‌رك مرور زماناه قاپاده رخنه پیدا ایتدیکنی درمیان ایلیه‌رك معنانك موجودیتنه قائل اولورلرکه توجیه ثانی دها موافقدر .

سید وهبی حسین افندی

عثمانلی شاعرلرینك ممتازلرندن اولوب شهیردر . طریق تدریسه دخول ایده‌رك حلب مولویتنه نائل اولمشدی . ایفای حجدن صوکره (آه وهبی هنرپیشه جهاندن کتدی) مصراعنك ناطق اولدیغی (١١٤٩) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌دی . جراح پاشا قربنده جانبازیه مسجدی حظیره‌سنده مدفوندر . شعرده سنبلزاده‌یه فائقدر . مرتب دیواندن باشقا برده (سورنامه) سی واردر . (فائضی) نك نا تمام براقدیغی (لیلی ومجنون) منظومه‌سنی ده اتمام ایتمشدر . آثاری غیر مطبوعدر . وهبی مخلصی معلم ادبی (نیلی افندی) طرفندن تخلیص ایدلمشدر .

ابیاتندن :

هر بری برروزن قصر تجلیات اولور
کیمکه ایلر سینه‌سین بیك پاره الله عشقنه

مستغنیٔ ارشاد اولور ارباب بصیرت
سکان حرم نیلر ایش قبله نمایی

سن ده عقلك وار ایسه برنشوه تحصیل ایت یوری
عالمك طعن ایتمه تریا کیسنه عیاشینه

مثال بحر درونکده صاقلایوب کهرك
هنر نمالغه میل ایتمه وار ایسه هنرك

آدم اودرکه ایتمیه تغییر وضعنی
اقبال وبخت کندینه یار اولمش اولمامش

مصارعندن :

آدمه کندی آیاغی ایله دولت کلز

———

دعوی ثبوت بولمازاولورسه کواه مست

———

بخشش نابمحل جوددن اولماز معدود

روایت مشهوریه کوره سلطان احمد ثالث باب همایون خارجنده‌کی چشمهٔ نفیسی ایچون تاریخ اولمق اوزره :

بسمله ایچ صوبی خان احمده ایله دعا

مصراعنی تنظیم ایتمش اولدیغی حالده دوت ا کسیك کلمشیدی . وهبی بونی :

آچ بسمله ایچ صوبی خان احمده ایله دعا

صورتنه افراغ ایله حسابی اکمال ایتدکدن صوکره بووزن وقافیه‌ده صاحب مصرعك اوصاف شاهانه‌سنی حاوی برده قصیده یازمشدر .

سالم محمد امین افندی « میرزا زاده »

فضلای شعرادن و صدوردن اولوب شهیردر . مثویاتی روحلی ورونقلیدر . (۱۱۵٦) تاریخنده طرابلس شام ایله شام بیننده (مفرق) ده وفات ایله‌دی. شهزاده جوارنده بوز دوغان کمری قربنده‌کی قلندرخانه سوقاغنده پدرینك قبری یاننه نامنه منسوب برسنك مزار دیکلدی . آثاری : (ترجمهٔ عقائد طحاوی) ، (ماهیة العشاق) ، (تذکرة الشعرا) ، (ترکی وفارسی لغت) (ترجمهٔ لغت وصاف) ، (شرح رسالهٔ حسینیه من الاداب) ، (نیل الرشاد فی امر الجهاد) ، (نحو و منطقدن برر متن ایله شرحلری) وسائره‌در . آثارندن (تذکره‌سیله) (نیل الرشاد) ی مطبوعدر .

ابیاتندن :

ذره‌لر ناچیز ایکن عرض وجود ایلرینه

عالمه انوار خورشید جهان آرا ایله

تذکرهٔ شعراسی (اقدام) مطبعه‌سی همتیله طبع اولونمشدرکه عباره‌سی طرز قدیم اوزره تکلفات منشیانه‌یی حاویدر . مطبوع (تذکرهٔ فطین) بونك ذیلیدر. خط دستیله محرر نسخه‌سی

مصارعندن :

یوسف اولسه‌كده زمانه‌سنی میزانه چكر

خمار آلود كانك نقلتن پیرمغان چكمز

دور ابواب ایله‌یوب اولمه جهانده دربدر

دركه بادی دوروركن ایتمه غیره انتساب

بیوك پدری (مرعش مفتیسی محمد افندی) ده فضلادن برذات‌اولوب (شرح‌الاشباه‌المسمی بتوفیق‌الاله) ، (نورالعین) ، (كتاب‌التنزیهات) اسملرنده فقهدن اثرلری واردر.

سكبان باشی « قوجه سكبان »

عقللی ، حمیتلی یكیچری رؤساسندن والحق دكرلی منشیلریمزدندر . نظام جدیدی التزاماً (خلاصة‌الكلام فی رد العوام) عنوانیله سلطان مصطفای رابعه‌تقدیم ایتدیكی لایحه‌سی مدعامزی اثباته كافیدر . طرز افاده‌سی بربدرك اولاده ایتدیكی خطابه بكزر ؛ پارلاق دكل ، سویملی دكل ، سفسطه‌لی دكل لكن وجدانیدر ؛ معقولدر . مربیانه‌در . وفاتی سلطان محمود ثانی‌نك اوائل سلطنتلرنده یعنی (۱۲۲۳) تاریخلرنده‌در . افاده‌سی حائز سلاست اولدیغندن عاكف پاشایه توجیه اولونان شرف تجدیدادبی همان قوجه سكبان باشی‌یه‌ده عائداولسه تجویز اولنه‌بیلیر. لایحه‌سنك برقسمی (نمونهٔ‌ادبیات عثمانیه)ده مندرجدر. غایت متین وحكیمانه بر فكر سیاسی‌یه مالك اولدیغی نظام جدیدی التزامندن آ كلاشلمقده‌در .

سلطان سلیم ثالث

سلطنت عثمانیه‌نك سیاست ، عسكرلك ، معارف خصوصلرنجه دورهٔ تجدده كیرمسنه باعث اولان پادشاه مغفوردر . خصائل وكمالات سائره‌لرندن باشقه شعر وموسیقی‌یه‌ده انتساب تاملری اولوب مخلصلری (الهامی) ایدی. مرتب مذهب دیوانلری ییلدیز كتبخانه‌سنده‌در . بر مقداری‌ده عطا تاریخنك‌دردنجی جلدنده محرردر. غزلیات شاهانه‌لرندن الك مشهوری (آغلار) ردیفلی اولانیدر . (فردوسی اندی مولی سلطان سلیمه مأوی) ، (حیف جور دور ایله سلطان سلیم اولدی شهید) مصراعلرینك دلالتی‌اولان (۱۲۲۳)ده مرقد عالیلری (لاله‌لی)ده پدر اكرملری یانده‌در.

اشعارندن :

یاپشدم دامن پاك رضایه هرچه بادا باد
صارلدم خاکپای مصطفی یه هرچه بادا باد

ظهورات شئونه تاب وطاقتسز قالوب بیداد
صیغندم درکه ذات خدایه هرچه بادا باد

سروری عثمان افندی « مورخ »

متأخرین شعرادن اولوب (آطنه)لیدر. اولجه (حزنی) تخلص ایدردی. تاریخ نظمنده کی مهارتیله مشهوردر. استانبوله کلدکدن صوکره سنبلزاده وهبی افندی یه کتخدا اولدی. طبعی هزل کولنه وهجوه [١] میال ایدی. (سرورینك وفاتی موجب حزن اولدی احبابه) (سروری رفت ازدنیا) مصراعلرینك کوستردیکی (١٢٢٩) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌دی. ادرنه قپو خارجنده طوپجیلرده سنبلزاده‌نك یاننده مدفوندر. دیوانی مطبوعدر. سرورینك ولادتی، ممکتندن خروجی، پدرینك وفاتی، ربیع الاولك بشنده واقع اولمشدر. (١٢٩٩) تاریخنده طبع ایدیلن سروری مجموعه‌سی نام اثرده تاریخلرینك اك منتخب پارچه‌لری محرردر. ابیاتندن :

درونك تیره ایلر دود غفلت بزم عالمده
صاقین فانوس وش دوراتمه هر شمع مرام اوزره

مصارعندن :

یوك دکلدر کندینه حاله صیرتنده سمر

سعید محمد افندی « شیخ - بابا افندی زاده »

بروسه شعرای مشایخندن وطریقت نقشبندیه عرفاسندن اولوب بابا افندی زاده نامیله

[١] سرورینك هزلیاتی چکیلر بلالردن دکلدر. کندیسی بووجهله نه‌قدر شایان مؤاخذه کورلسه برشیء دینله‌مز. بونلرك بعضیلری بر مجبوریت اوزرینه سویله‌نیلمش اوله‌بیلرسه‌ده کویا صرف اکلنجه اوله‌رق یازلمشلری دخی واردر. حالبوکه کندیسنك علیهنده هجویه‌لر نشر ایتمش اولان اشخاصه عالیجنابانه برصورتده مقابله ایتمك البته بیوکلکه دها موافق دوشردی.
مجبوریتسز هزلیات یازمق ایچون هیچ برسبب صحیح بولونه‌ماز. ارباب قلمك دائما اخلاق عمومیه‌یی اصلاح واعلایه چالیشمه‌لری اك مهم وظائف مدنیه‌دندر. (معلم ناجی)

بنامدر . اشعار ترکیه وتخصیص فارسیه‌سی سزاوار تقدیردر . رحلتی (۱۲۸۸) ده مرقدی حکومت جوارنده‌کی درکاهلرنده‌در . اشعارینك بر قسمی وقتیله بروسه‌ده (نیلوفر) اسنده‌کی رسالهٔ موقوته ایله نشر اولونمش ایدی . غیر مطبوع مرتب دیوانی واردر . کبرای نقشیه‌دن مکه‌ده مدفون هندی (محمد جان افندی) دن مستخلفدر .

ابیاتندن :

آدمی کرچه زلیخای امل ایلر عزیز
یوسفستان‌بلادر هپ‌درو دیوان عشق

علی رضا پاشانك مشهور غزلنی تخمیسندن :

صدق‌دعوایی کرکدر کرچه اثبات ایتلك   حسن امیزش ایله هم خصمی الزام ایله‌مك
اتمه‌یوب تحقیر هرکسله موالات ایله‌مك   خلقله لازمدر اولدقچه مماشات ایله‌مك
کر بکا اویمازسه ایام اویارم ایامه بن

اشعار فارسیه‌لرندن :

سباب وعلائق بسته‌دل
کی‌رهی از زحمت‌این آب وکل

از سبب بکذر مسبب را بدان
همچو خرپادر وحل‌عاجز ممان

روقفس‌بشکن مشوحبوس تن
مرغ لاهوتی بآن‌سوبال زن

امدی از عالم بالا فرود
باز پر بر لانهٔ اصلیٔ خود

مرحوم مومی‌الیهك برادری اولوب (۱۳۱۸) ده بروسه‌ده وفات ایده‌رك برادرینك یانینه دفن اولونان (شیخ حاجی بها افندی) نك دخی طبیعت‌شعریه‌سی شایان‌قیدوتذکاردر . آتیده‌کی بیتلر صوك زمانلرنده یازدیغی برقصیده‌دن مستخرجدر :

ای اولان بادهٔ اقبال موقت ایله مست   عاقبت ایلیه‌جکدر سنی بو حالك پست
نیه بو رتبه تفاخر نیه بو کبر وغرور   برکون‌البت‌ایده‌جکسن بوکذرکهدن‌عبور
نیجه دارا وسکندرلری ایتمش امحا   کهنه دنیا بزی‌ده ایتمده بر بر افنا
عرض حال ایله مخلوقنه خالق وار ایکن   صوکره‌کل‌صاندیغك‌البته‌اولورسا کدیکن

هر تن بتر بر درد ایله　　كه كرم ایله كه سرد ایله　　اوغراشمغه هر فرد ایله
دكمز بو دنیـای اخس

بنده فؤاد عصر ایدم　　فص نكین صدر ایدم　　نقش همایون سطر ایدم
كوستردی چرخ دوی عبس

دلخسته اولدم برزمان　　تدریج ایله بتدی توان　　اوچدی نهایت مرغ جان
چونكه خراب اولدی قفس

سوندی چراغ عافیت　　ظلمتده قالدی شش جهت　　آچیلدی صبح آخرت
انوار حقـدن مقتبس

بولدم او دم سبحانیی　　عرض ایلدم عصـیانیی　　مطلوب ایدوب غفرانیی
رحمتـله اولدی دادرس

یارب بو عبد روسیاه　　ایتدمسه ده یوز بیك كناه　　دركاهكی ایتدم پنـاه
عفو كدر انجق ماتمش

پدرعالیلری عرفای مشایخ خلوتیه‌دن (شیخ نجیب افندی)نك ده حكیمانه منظومه‌لری واردر.
از جمله :

اولورساحلرس مقصود البتزورق امید
صالینسن بحر افكاره دل الهمدریمدر

سعید پاشا « دیار بكرلی »

اجلهٔ ادبای عثمانیه‌دن فاضل ، مورخ ، حكیم بر ذات عالیدر . اڭ صوڭ مأموریتی اولان ماردین متصرفلغنده ایمش(١٣٠٨) سنه‌سنده وفات ایله‌دی. آثار مطبوعه‌سی : (میزان الادب)، (دیوانچهٔ اشعار) ، (مرآت صحت) ، (توركجه خلاصهٔ منطق) ، (نخبة الامثال) ، (تبصرة الانسان) ایله خلقت بشردن زمانمزه قریب اولان وقایعی جامع بولونان طقوز جلددن عبارت (مرآت العبر) اسمنده‌كی تاریخ عمومیسیدر . اشعار حكیمانه‌سندن : (مستقیم اول حضرت الله اوتاندرماز سنی) نقراتلی منظومهٔ رعناسی مكمل بر درس اخلاقدر . (میزان الادب) ادبیات عثمانیه نامنه لسانمزده یازیلان آثارك مهملرندندر .
غزلیات حكیمانه‌لرندن :

كاملك ادنا قصوری درعقب مشهور اولور
بدرده جزئی قصور اولسه همان منظور اولور

جهلهدن تحصیل خشنودی نه ممکن حاکه
صلحی جائز اولمازاول قومك كه نامحصور اولور
وقت اقبالنده قاصردر کبارك همتی
مرتفع اولدقجه شمسك سایه‌سی مقصور اولور
حسن صیت اصحابنی هر یرده ایلر دلخراش
موقع تخدیش مطرب سینهٔ سنطورى اولور
اضطراب نیشدن ایتمز حذر نوش استه‌ین
مأخذی شهد لذیذك خانهٔ زنبور اولور
قابلیت قهرایله محو اولمازاهلندن « سعید »
ریك صافی آتش سوزان ایله بللور اولور

ابیاتندن :

کیزلی قالماز سوء اعمالی اسائت اهلنك
دهرده هر کوش اصم هر دیده نابینا دکل

حق و باطل نور عدل ایله نمایاندر «سعیده»
فرق اولنماز نیك وبدکیتسه نظردن آفتاب

مصارعندن :

ناقابل ایچون پند حکیمانه نه حاجت

اخلاق منظومه‌سی :

سن اوصاندرمه الی الده اوصاندرمز سنی
حیله‌کارلق ایله کیمسه دولاندیرمز سنی
دست اعدادن صفوق صوایچمه قاندرمز سنی
قورقه دشمندن که آتش اولسه یاندرمز سنی
مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی
هیچ کر عالمده هیچ برحاله یوقدر سکون
ذوقه باق دکمز تأسف ایتمکه دنیای دون
استقامت شر اعدادن سنی ایلر مصون
حق ایدر اصحاب صدقك خصمنی البت زبون
مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

ایسترایسه‌ك حفظ ایده عرضك خدای لم‌یزل
عرضنه اعدای بدخواهك بیله ویرمه خلل
تا ازلدن سویلنور خلقك دلنده بو مثل
جلب ایدر البته انسانه مكافاتی عمل

مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

غره‌لنمز روز اقبالن كوروب اهل خرد
هر كونی برقدر ایدر تعقیب هر سبقی احد
سیل موت ایتدكده برباد عمری بخت ایتمز مدد
بویله آتش مشرب اولمه خاك اولور بركون جسد

مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

خلقی تخریب ایلیوبده كندك آباد ایله
بو جهانده او یابوب عقبایی برباد ایله
نفعك ایچون ظالم بی رحمه امداد ایله
عالمی تنفیر ایدن احوالی معتاد ایله

مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

سیئات انسانه نفس كمترینندن كلور
هر خجالت آدمه سوء قرینندن كلور
عزت وذلت مكانه هپ مكیننندن كلور
استقامت مستقیم الحاله دیننندن كلور

مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

دشمنی تذلیل ایچون حیله‌یله ایتمه اشتغال
حسن افكاره اولور حائل جهانده سوء حال
یوزصویی دوكه تأسف چكمه ایتمه قیل وقال
سن سقیم اولمه ویرر مقصودكی البت ذوالجلال

مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

آت ویایی الدن اصلاحه چالیش افعالكی
بوش بوغازلق ایتمه تعدیل ایله قیل وقالكی
سن نه‌درلو صاقلایم دیرسه‌كده سوء حالكی

حق تعالی سندن اعلمدر سنك احوالكی
مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی
حالكه شیطان كولر كوردكده سنده غفلتی
اوستیكه كولدرمه اویله دشمن بد سیرتی
خائن اولمه ویر امانتله جهانه شهرتی
هر كسك دستنده‌در عالمده ذل و رفعتی
مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی
ضامن وكافل اولان ارزاقه خالقدر سكا
ماسوایه سرفرو ایتمك نه لایقدر سكا
اضطرابی جاب ایدن میل علایقدر سكا
غیر ایچون دوشمه لسان ناسه یازقدر سكا
مستقیم اول حضرت الله اوتاندرمز سنی

الك صوك آثار منظومه‌سندن :

سحردن نشر ایدر انوارینی خورشید عالمتاب
نمایاندر كریم الخلقك استعدادی نشأتده
تلوندر اولان نقصان قدر ورغبته بادی
مساویمی اولور پیروزه و الماس قیمتده

سعدالله رامی پاشا «اسعد مخلص پاشازاده»

انشا وادبیات عثمانیه‌ده وفرانسز لساننده اقتداری مسلم اولان وزرای عثمانیه‌دن وشناسی، ضیا پاشا ، كمال بك كبی ادبیات جدیده‌مزك مؤسسلرندن معدوددر . (١٢٥٤) ده ارضرومده دوغمشدر . برچوق مأموریتلرده بولوندقدن صوكره ویانه سفارتنده ایكن (١٣٠٩) تاریخنده هوا غازیله منتحراً وفات ایله‌دی . جنازه‌سی (استانبول) ه كتیریله‌رك سلطان محمودعدلی تربه‌سی حظیره‌سنه دفن ایدیلدی. آثار ادیبانه‌سی ادبیات عثمانیه‌یه زینت ویرمكده‌در . بر قاچ مكتوب قیمتداری نمونهٔ ادبیات عثمانیه‌ده محرردر . محرراتنده شیوهٔ مخصوصی همان ناقابل تقلید سهل ممتنعلردن ومنقح وموجز یازمقده‌كی اقتداری ایسه هركسه میسر اوله‌میان خصائص ادبیه‌دندر . داخلیه ناظر اسبقی مرحوم سعید افندی زاده محمد غالب بك طرفندن (سعدالله

پاشا یاخود مزاردن بر ندا) نامیله ترجمهٔ حال و مناقبی اخیراً نشر اولونمشدر. آثار نثریه وشعریه‌سنك ترتیب ونشر ایدلمه‌مسی سزاوار تأسفدر. (لامارتین)ك (لاق) عنوانلی منظومه‌سنی نظماً ترجمه ایتمشدرکه انافس آثاردن معدوددر.

ابیاتندن :

زمان زمان ترقی جهان جهان علوم
اولورمی جهل ایله قائم بقای جمعیات

حقیقی کوروش :

اون طقوزنجی عصر

ایرشدی اوج کمالاته نور ادراکات — یتشدی رتبهٔ امکانه قسم ممتنعات
بسائط اولدی مرکب، مرکب اولدی بسیط — بداهت اولدی تجاربله خیلی مجهولات
مجاز اولدی حقیقت، حقیقت اولدی مجاز — ییقلدی بلکه اساسندن اسکی معلومات
مباحث فلك و عرض و حکمت وکیمیا — دکل وساوس اذهان وهم وتمثیلات
مسائل نظریه تجارب اولدی سند — ایرشدی حد یقینه فصول ظنیات
عقول زاهره صاعد فضای اجرامه — قوای جاذبه قانونی پایهٔ مرقات
نفوس فاکره نازل قعارهٔ ارضه — دلیل مبحث تکوین دفاین طبقات
هوا و برق وضیا و بخار و مقناطیس — ید تصرف انسانده عنصر حرکات
ضیا، خیالاً ایکن شیمدی بالفعل ساعی — ظلال، زائل ایکن شیمدی زیور مرأت
صدا، حساب مسافاتده مخبر صادق — بخار، ظلمتی تنویرده ابدع آیات
جهات اربعه‌یه برق ناقل اخبار — بخار، بحر وبر اوستنده حاصر نقلیات
تفاخر ایله سینمی بو عصر، اعصاره — قیصالتدی بعد زمان ومکانی مخترعات
نه قالدی چشمهٔ حیوان، نه داروی سهراب — نه قالدی نسخهٔ افسون، نه حکم طلسمیات
نه قالدی سعد طوالع، نه قالدی نحس قران — نه قالدی رمل وکهانت، نه قالدی جفریات
نه وار هماده سعادت، نه وار شآمت بوم — مقید اصل اراداته جمله مجعولات
نه اطلس عالمی حامل، نه نز هره فاعل کل — دکل عقول فلاطون اصول تکوینات
نه قالدی ظن تناسخ، نه قالدی نارمجوس — دکل عقوله اقانیم قبلهٔ حاجات
اساس حکمت عصر اولدی وحدت باری — تعمم ایلدی اصل الاصول معتقدات
بولور کیدر جهت وحدتن عموم ملل — وجود وحدتی مثبت اولنجه معقولات

حدود حق و وظائف معین وثابت   نه قالدی جبر و تغلب ، نه قالدی کیفیات
حقوق شخص وتصرف مصون تعرضدن   ویرلدی عالم عمرانه باشقه تنسیقات
نه عمرو ، زیدك اسیری نه زید عمروه ولی   مؤسس اس مساواته نص موضوعات
منور ایله‌دی اذهانی انتشار علوم   مکمل ایله‌دی نقصانی فیض مطبوعات
مغارب اولدی دریغا مطالع عرفان   نه قالدی شهرت روم وعرب ، نه مصر وهرات
زمان زمان ترقی ، جهان جهان علوم   اولورمی جهل ایله قابل بقای جمعیات

سالم سلیمان بك « اسکداری »

زمانمزده طرز قدما اوزره شعر سویله‌مکله اشتهار ایدن اصحاب اقتداردن وطریقت مولویه منتسبیندن بر ذات اولوب (اسکدار) لیدر . صدراسبق (صوفی محمد پاشا) سلاله‌سندندر . مالیه دیون عمومیه شعبه‌سی خلفاسندن ایدی . نثرده‌کی اقتداریده شعری نسبتنده‌ایدی . (١٣١١) ده (اسکدار) ده ارتحال ایله‌دی . تونس باغندن قره‌جه‌احمده کیدن جاده‌نك وسطنده‌وصاغ طرفده یول اوزرنده مدفوندر . غیر مطبوع دیوانی واردر .

ابیاتندن :

رویتله ظفر قابلی کنه حکمت حقه
سن ایستر ابن‌سینا ، ایستر افلاطون یونان اول

انیس بزمك اولسون آشنا یاد اولماسین دیرسه‌ك
غمك فاش ایله اعدایی دلشاد اولماسین دیرسه‌ك

لباس عقلی تطهیر ایله حوض شرع غرادن
لکه‌ده کوب خروش سیل الحاداوه لماسین دیرسه‌ك

ویرمه وجود نفسکه ای متبل زعیم   اقباله‌در پرستشی حلقك سکا دکل
برکلنهال اول که هزاری خزانی یوق   بر آشنایی بول که هزار آشنا دکل

سری پاشا « کریدی »

وزرا وادبای عثمانیه‌دن فاضل بر ذات اولوب مسقط رأسی کریدك (قندیه) قصبه‌سیدر . ا کمال

[illegible]

[illegible] ٨

[illegible]

[illegible] ٢

٥ [illegible]

٣ [illegible]

٧ [illegible]

٨ [illegible]

١ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

اسکدارده ارتحال ایتدی سلیمیه درکاهی حظیره‌سنده برادری یاننده مدفوندر . مرتب دیوانی مطبوع ومشهوردر . سوزشلی مرثیه‌لری و :

(دیار غربته دوشدم وطندن آیرلدم   وطن کوزمده دکل آه سندن آیرلدم)

مخمسی کبی لطیف شعرلری واردر .

ابیاتندن

دیده‌لر دیدارکه ایتمز کفایت شوقدن
داغلرکیم سینه‌ده کوزکوزنکهیاندر سکا

دلده کیم عشق اوله اضماری اولورمی قابل
شمعك البت کورونور شعله‌سی فانوسندن

سلیمان پاشا « استانبولی »

فضلای مشیراندن برذات اولوب شهریدر. مکتب حربیه‌دن نشأتندن صوکره کوچوك بیوك تعیین اولندیغی قطعات عسکریه‌ده ابراز رویت وشجاعت ایله‌مشدر. مکاتب عسکریه نظارتنده ایکن مکاتب رشدیهٔ عسکریه ایله منشأ معلمینی کشاد ایتمش وبویولده پك چوق آثار ترقی کوسترمشدر . اولا قره‌طاغده ١٢٩٣ ده بعده عثمانلی روس سفرنده شبقه‌ده باش قوماندانلق ایله مردانه محاربه‌لر ایله‌دی . فقط خلع وقعه‌سنده بولندیغندن ناشی ختام حربده غریب برصورتده تحت محاکمه‌یه آلنه‌رق رتبه‌سی رفع ایدیلوب بغدادده اقامته مأمور ایدیله‌رك ١٤ سنه منکوبا قالدی (١٣٠٨) ده ارتحال ایده‌رك ائمهٔ اثناعشردن (امام موسی الکاظم) حضرتلرینك جامعی داخلنده واقع ابا یوسف حضرتلرینك مسجد شریفلری مدخلنه دفن ایدلدی .

مؤلفاتی بروجه آتیدر .

١ (مبانی الانشا) بلاغت عثمانیه قواعدنی مبین اولوب ایکی جلد اوزره مرتبدر .
٢ (تاریخ عالم) خلقتدن ظهور اسلامیته قدر اولوب برجلد کبیردر .
٣ (صرف ترکی)
٤ (علم حال صغیر)
٥ (عمدة الحقایق): ١٢٩٣ (عثمانلی ـ روس) سفرینه دائر تاریخ مفصلدر .

۶ (ترجمهٔ رسالهٔ ارادهٔ جزئیه): آقکرمانی رساله‌سنك ترجمه‌سیدر .
۷ (علم حال کبیر)
۷ (حس انقلاب): سلطان عزیزك خلعیله سلطان مرادك جلوسندن باحثدر . بعض اشعاریده اولوب مخلصی (حسنی) در

ابیاتندن:

حرص و آز اصحابنه ویرمز کسل شغل جهان
باری آرندقجه بشاشت کوستر‌ر حماللر

مخدومی سامی بك طرفندن (سلیمان پاشا محاکمه‌سی) نامیله ۱۳۲۸ ده نشر اولونان اثر کبیرده صاحب ترجمه‌نك ترجمهٔ حالی ، حیات سیاسیه و سائره‌سی بر تفصیل تحریر ایدلمشدر . (تاریخ عالم) دن دولایی (۱۸۷۵) ده (پارس) ده انعقاد ایدن جغرافیا قونغره‌سندن ایکنجی رتبه برمدالیه آلمشدر .
(عمدة الحقایق) ۱۲۹۳ (عثمانلی ــ روس) محاربه‌سی تنقید بولنده‌وقیله یازلمش وجریدهٔ عسکریه ایله نشر ایدلمش اولان (حرب اخیر واستحکامات) نامنده‌کی اثری تنقیداً قلمه آلنمش (۳۰۰۰) صحیفه‌یی متجاوز برکتابدرکه مکمل خریطه‌لری‌ده جامعدر .

سلانیکلی توفیق افندی

محررین عثمانیه‌نك غیور و مقتدرلرندن بر ذات اولوب اوتوز کسور سنه عالم مطبوعاتده باخصوص مقالات عدیده‌سیله ایفای خدمات قلمیه‌ده بولوندی . (۱۳۲۸) تاریخنده برای تداوی ویانه‌ده ایکن ارتحال ایده‌رك نعشی سلانیکه نقل ایدلدی .
باشلیجه ترجمه ایتدیکی رومانلر : (سرسر یهودی)، (قورقونج سفینه)،(مدهش قورصانلر) (شهرساخ)، (رومان جزدانی) وسائره‌در. معلومات تاریخیه‌سی‌ده واسع ایدی. مختلف لسانلردن جمع وترتیب ایتدیکی برقاچ پارچه آثار تاریخیه‌سی نشره موفق اولامامشدر . یالکز (مصور هندستان سیاحتنامه‌سی) اسمنده‌کی اثر تاریخیسندن برقاچ جزؤ و (اصلاحات عثمانیه تاریخی) نامنده‌کی اثرندن‌ده ایکی جزؤ نشر اولنمشدر .

سلیم ثابت افندی «استانبولی»

علمای ادبادن برذات اولوب ادرنه ولایتی داخلنده‌کی (ویزه) لیدر . مدت مدیده معارف

نظارتنده ومكاتب معلملكنده ايفاى حسن خدمت ايله‌دى (١٣٢٦) سنه‌سنده ارتحال ايده‌رك ايوبده كاشغرى دركاهى قربنده عائله‌سنه مخصوص مزارستانه دفن ايدلدى السنهٔ ثلثه ادبياتيله اوروپا لسانلرندن فرانسزجه‌يه واقف ايدى. اصول جديده اوزره تدريسات ابتدائيه ورشديه پروغراملرينه موافق رسائل عديده نشرينه موفق اولدى. قواعدادبيه‌دن باحث (معيارالكلام) ايله (مختصر صرف عثمانى)، (مختصر نحو عثمانى)، (مختصر تاريخ عثمانى) كبى رسائل مفيده‌سى واردر . ترجمهٔ حالى سبق ايدن خواجه تحسين ايله برلكده تعليم و تعلم ضمننده پارسه اعزام اولونه‌رق آلتى سنه تحصيل ايله شهادتنامه آلمش وعين زمانده پارس مكتب عثمانيسى لسان عثمانى معلملكنى ايفا ايله‌مشدى .

سعيد افندى «محمد سعيد افندى»

لسان عثمانى قواعدينك دقايقنه واقف بر ذات معارفسمات اولوب شهيردر . علوم آليه و عاليه‌يى (روسجقلى شيخ مصطفى افندى) دن ادبيات عربيه‌يى‌ده وقتيله استانبولده كشاد ايديلن «الجوائب» مطبعه‌سنده اديب عربى (احمد فارس افندى) دن تعلم ايتمشدر . طول مدت مكاتب عاليه‌ده علم اخلاق ولسان عثمانى تدريس ايله‌دى . واسع برصورتده السنهٔ ثلاثه نوادر و فوائد ادبيه‌سى مستحضراتنه مالك ايدى . (١٣٣٧) سنه‌سنده متقاعداً ارتحال ايده‌رك (ايوب) ده عائله‌سى قبرستاننه دفن ايدلدى . آثار مطبوعه‌سى :

(١) وظائف الاناث
(٢) اخلاق حميده
(٣) معكس فضيلت
(٤) ترجمهٔ المنقذ من الضلال «ترجمهٔ حالى علما اصلنده محرر ذهنى افندى ايله مشتركدر»
(٥) ترجمهٔ اطواق الذهب « « «
(٦) ترجمهٔ تحفة الاريب فى رد اهل الصليب: « « «

سامى بك «سليمان پاشازاده»

سامى بك فضل وعلميله ، عزم ورزميله مشهور مشير سليمان پاشانك اوغليدر . ١٢٨٣ تاريخ هجريسنده استانبولده دوغمش ، ابتدائيه ، تاليه ، عاليه تحصيللرينى على الاعلا درجه‌ده كوروب

اکمال ایتمش و عائله‌سندن یوکسك بر تربیهٔ دینیه و ملیه اخذینه موفق اولمش نزیه ، تراشیده براسلوب صاحبی قیمتلی برشاعردر .

مرحومك مکارم اخلاقیه‌سی کمالات علمیه‌سیله متناسب وحتی داها یوکسك بردرجه‌ده ایدی.
(علم تربیهٔ اطفال) عنوانلی ترجمه وتلفیق صورتیله مطبوع براثری اولدیغی کبی «فروبه‌ل ویستالوجی اصوللرنده تعلیم وتربیه درسلری» نامنده‌ده جداً گزیده برترجمهٔ مطبوعه‌لری واردر.

مشترك (قاموس تربیه) و مستقلاً (مختصر قاموس فلسفه) عنوانلی ناتمام و نامطبوع متروکات قلمیه‌سی واردر ؛ بناءً علیه سامی بك هم أیی برشاعر عالم ، هم ده متفکر برمربی ایدی.
مختلف رسائل موقوته‌ده بر چوق اشعار آبداری و مقالات ادبیه و تربیویه‌سی واردر . نامنه نسبتله قدردان ارقاداشلرندن نائل رشید بك طرفندن « سامی بك » عنوانلی بر اثر میدانه کتیرلمش و مرحومك همان بالجمله اشعاری و قسماً مقالاتی بو کتابه ادخال ایدیلدیکی کبی ، معاصر ارباب فکر وقلمكده مشارالیه حقنده‌کی احتساساتی جمع وتثبیت اولونمشدر .
تاریخ وفاتی (۱۳۳۷) اولوب (ایوب) ده مدفوندر .

مشهور برشعری بروجه آتیدر :

حقیقت

بیلرجه حقیقت دیه روح بشریت
برنور آرامش قعر سموات وزمینده . . .
بیلرجه‌عصرلرجه . . . فقط نور حقیقت
قالمش ینه زیر تتق محتشمنده .
بر لمعهٔ امید ایله بعضاً شب افکار
یانمش وطوتوشمش کبی . . . دیرکن ینه سونمش .
چارپیشمش ازلدن بری ایمان ایله انکار ،
وارلق بیله ، وجدان بیله بر هیچلکه دونمش .

أی ظلمت اعصار ایله گمراه اولان انسان !
أی قارده‌شم ، أی قلب ألمدیده و مجروح ،
کل ، عرش حقیقت سکا ، هردم سکا مفتوح . . .
کل نور حقیقت سکا ، هردم سکا تابان . . .
کل ، کندیکه باق ! ایشته حقیقت سن او ، وارسك ؛
نفسکده بدیدار او حقیقتکه آرارسك !

(١١) [illegible]
(١٠) [illegible]
(٩) [illegible]
(٧) [illegible]
(٨) [illegible]
(٦) [illegible]
(٥) [illegible]
(٤) [illegible]
(٣) [illegible]
(٢) [illegible]
(١) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١٨١٨) [illegible]

[illegible]

[illegible]

(١٢) اصول معيشت انسان.
(١٣) ١٣٠١ و ١٣٠٢ سنه‌لرنده مكتب حقوقده تدريس ايتدكلرى « حقوق سياسيهٔ عثمانيه » معارف نظارتى نامنه تأليف ايتمكده اولديغى فرانسزجه‌دن توركجه‌يه بويوك قطعه‌ده (قاموس سعيد) اسمنده‌كى اثر مهمك اكالنه مع التأسف موفق اولامايوب آنجاق (٢٢) فورمه‌سنى نشر ايده‌بيلمشدركه صوك فورمه « a-n » حرفنه قادردر .

اشعارندن :

اخلاق ايله‌در كمال آدم اخلاق ايله‌در نظام عالم
اخلاقه نظر ايدلمه‌يجه سمت ادبه كيديلمه‌يجه
عالمده نيجه معارف اهلى ترجيح ايديور علومه جهلى

ش

شاه چلبى « آقبورد قره حصارى »

كرميانى الياس پاشا اولادندن وقره حصار چلبيلرندن برذات اولوب (٧٨٠) حدودنده قوله‌ده ارتحال ايتدى. اسرارده‌دنذ كرده‌سنده فارسى العباره عاشقانه برنعتى مندرجدر

مطلعندن :

جز جمالت چون درون پاك رامحبوب نيست
بس بعقل اسباب حسن جوهرت محبوب نيست

شيخى « يوسف سنان كرميانى »

قدماى شعرا واطباى عثمانيه‌دن اولوب شيخى مخلصى (حاجى بايرام ولى) حضرتلرى طرفندن ويرلمشدر. چلبى سلطان محمد وسلطان مراد ثانى دورلرنده برحيات ايدى . (سيدنسيمى) ايله بروسه‌ده بولوشدقلرى (لطيفى) نك روايتندندر . (٨٢٦) ارتحال ايتدى . كوتاهيه قربنده مدفون اولديغى متواتر ايسه‌ده موقعى معين دكلدر . قواعد شعريه‌يى (احمدى) دن تلمذ ايلمشدر. اشعارينك لفظنده اولقدر ملاحت يوقسه‌ده معنوياتى استادانه‌در . (خوانبامهٔ عطار)ى نظماً ترجمه ايتمشدركه برنسخه‌سى مغنيساده (مراديه) كتبخانه‌سنده واردر. سلطان مراد مشاراليهك امريله شيخ نظامى

نك (پنج كنج) اسميله معروف (خمسه) سندن (خسرو وشيرين) حكايهٔ مشهوره سنك تركجه نظمنه باشلامش ايسه‌ده اكا نه موفق‌اولاميوب همشيره زاده‌سى (خورشيد وفرحشاد) ناظمى (جمالى) اتمام‌ايتمشدر. اكمال تحصيل ايچون ايرانه كيده‌رك سيدشريف ايله‌مشاركت‌ايتديكى « سهى » تذكره‌سنده مذكوردر . كنديسنه غدرى التزام ايدن بعض ارباب غرضى تشهيراً (خرنامه) اسمنده برمنظومه‌سيله مرتب ديوانى واردر . (٩٠١) ده وفات ايدوب (ايوب) ده مدفون اولان ديكر يكى (ملاقاسم عذارى) ده فضلاى شعرادن بر ذات ايدى . (شرح مواقف) ك الهيات بحثنه حواشيسى ، مولانا « لطفى » نك « سبع شداد » عنوانلى سؤاللرينه جوابى ايله اشعار تركيه وفارسيه‌سى‌ده واردر .

ابياتندن :

كل‌يوزك مجموعه‌سندن نيجه كيم دفتر دوزر
ويرراوراقن‌ايله چوق نسخه‌سن ابتردوزر

مثنوياتندن:

قدرينى بيل عمركك اى بوالهوس
بردم ايمش خوش كورآنى برنفس
سود وزيان چون يمه دنياغمن
غم يه ايسه‌ك باريه عقباغمن

خسرو شيرين منظومه‌سنك مطلعى :

بحمد الواحد الاحد القديم
و بسم الله ذى المن العظيم
سلام الله يا خير الانام
عليك والنبيين الكرام
خدايا بزه توفيق رفيق ايت
مقام حقه تحقيق طريق ايت
آچيق‌طوت‌حكمت وتوحيد بابن
كوزومدن كوتوروب‌تقليدخوابن
يقينك نورنى جانه چراغ ايت
كوكلدن ظلمت شكى ايراغ ايت

خسرو شیریندن :

زهی حس کیم اوزوندندر حیاتی
قموفانی وباقی پاك ذاتی

زهی قادرکه آکا خلق کونین
اولا اهونکه سکا طرفةالعین

شعروانشاده شهرتی « شیخی » طبابتده‌کی شهرتی‌ده (حکیم سنان) در .
کنزالمنافع فی‌احوال‌الامزجه والطبایع» اسمنده برأثرطبیسی واردر . (٨٠٤) تاریخنده
استساخ ایتدیکی«نی‌نامه» (بشیکطاش) ده (یحیی‌افندی) کتبخانه‌سنده‌در برده « دررالعقائد
وغرر کل سائق وقاعد » اسمنده تورکجه منثور بر اثری واردرکه بر نسخه‌سی خالص افندی
کتبخانه‌سنده موجوددر .

مقدمه‌سنده‌کی ابیاتندن :

جان چراغینه شیخی آلدانمه
نه‌قادار یانسه بولیسر درافول

شریفی‌ٔ آمدی

اسنهٔ ثلاثه ادبیاتنه واقف قوی طبیعت برشاعر اولوب « دیاربکر ـ آمد » لیدر . تقریباً
(٩٢٠) تاریخلرنده (مصر) ده ارتحال ایله‌دی . (سلطان جم) ك مقربلرندن ایدی .
(فردوسی‌ٔ طوسی) نك مشهورشهنامه‌سنی نظماً ترجمه ایده‌رك «سلطان غوری» یه تقدیم‌ایتدیکی
زمان بهر بیت ترجمه‌سنه برر دینار عطیه‌یه نائل اولمشدر . ترجمه‌نك بر قسمی زمانمز ارباب
دانشندن (دیاربکر) لی (علی‌امیری) افندی حضرتلرنده موجوددر . ترجمه‌نك مقدمه‌سندن :

کوتور دائم دله اسمن اللهك
که آنك ذکری محو ایدر کناهك

اوکیم دلدن کیدرمز تکری آدك
ایکی عالمده اول بولور مرادین

(حميديه) كتبخانه‌سنده موجود ، بيان وبديعدن باحث (سنان پاشا) نامنه تورکجه تأليف ايدبلن (حديقةالفنون) صاحبى (شريفى)نكده بوذات اولماسى مأمولدر .

برده تاريخ تأليفى (٩٨٦) اولان (شواهدالشهدء)اسمنده‌كى تورکجه اثرك مؤلفى ده شريفى مخلصلى بر ذات ايسه‌ده شريفئ آمدى اولماسنه تاريخ مساعد اولماديغى كبى اثرنده يازديغى (سيد احمدشريفى‌المعروف بقاضى شريف ابن‌السيد محمد) كنيه‌سى ده باشقا بر ذات اولديغنى بيلديرمكده‌در . اثر مذكور ايكى قسم اوزره مرتب اولوب قسم اول مصائب انبيا ، قسم ثانى بلاياى اهل بيت‌دركه (فضولى)نك (حديقةالسعدا) سى‌ويراديسنده‌در نهايتنده(سلطان مراد ثالث) ايله‌مصاحى(شمسى‌پاشا)يى ذكر ايديور .

شامى مصطفى بك

سلطان بايزيد ثانى دورنده سنجاق بكلكى خدمتنده بولنان شعراى مشهوره دندر . زماننده (شاملى اوغلو) شهرتيله بنام‌ايدى . ديوانى‌مطبوع دكلدر .

ابياتندن :

يتمزمى تماشاى جمال الده صونارسين
اى عاشق‌محنت‌زده‌بولدقجه بونارسين

بيتى مشهوردر .

شهدى محمد چلبى « آماسيه‌وى »

فاتح سلطان محمد خان دورى شعراسندن اولوب(آماسيه) ليدر. سلطان‌مشاراليهك فتوحاتنى مبين فردوسئ طوسينك شهنامه‌سنه‌تقليداً (٤٠) بيك بيتى حاوى اولمق اوزره برتاريخ‌عثمانى تنظيمنه باشلامش‌فقط اتمامنه عمرى وفا ايتميه‌رك آنجق اون بيك بيتى يازه‌بيلمشدر .

اثرك مطلعى شودر :

بنام خداوند دادار پاك
برآرنده‌آتش وآب‌وخاك

آماسيه‌ده مدفوندر برادرى (شرمى عثمان چلبى) ده علما وشعرادندر .

شمعی شمع الله « برزرینی »

برزرینلی تدریس ایله تعیش ایدر برمردمتصوف ایدی . شیخ وفا قائممقام وخلیفه‌سی علی دده مستخلفلرندندر . اواخر حیاتنده خراباتیلك عالمنه مبتلا اولدی . (مثنوی شریف) ، (دیوان حافظ) ، (کلستان)، (بوستان)، (پندعطار) ، (سبحة الابرار) ، (بهارستان)، (تحفة الاحرار)، (منطق الطیر) ، شرحلر یازه‌رق ابقای نام ایلمشدر . وفا قربنده اختیار انزوا ایلدی . وفاتی (۱۰۰۰) ده‌در . خط دستیله محرر مثنوی شرحی شهزاده جامع شریفی کتبخانه‌سنده‌در . (اسکدار)ده(رومی محمدپاشا) جامع شریفنك قبله جهتنده‌کی حولی قاپیسی دیشاریسنده مدفوندر کتابه‌سی :

روشن ایتسون خانهٔ قلبن خدا
شمعی‌نك روحینه کیم قیله دعا

(آیوانسرایی) وفیاتنده (وفا) ده ویاخود (اسکدار) ده مدفون اولدیغی محرردر .

غزلیات عاشقانه‌سندن :

راضی‌یم هر نه ایدرسه بکا سروسمنم — تیغ مژکان ایله صد پاره قیلارسه بدنم
نی اولدرمکه عار ایلمش اول سیم تنم — وارمیم یالواره‌یم بوینومه طاقوب کفنم
حلهٔ جنت اولورسه چکیم چاك ایده‌یم — دم وصلتده بکا حائل اولان پیرهنم
شمعی‌یم کوشهٔ میخانه‌یی ویرمم فلکه — کلشن باغ ارمدن بکا یکدر وطنم

بوغزل طابعك اثر غفلتی اوله‌رق شمعیٔ دیکرك دیوانه درج ایدلمشدر .

ابیاتندن :

دوست مدحندن نه حاصل ذم دشمندن نه غم
فارغ و آزاده‌یم بردر یانمده مدح و ذم

(تحفة العاشقین) اسمنده اوتوز باب اوزره مرتب اخلاق و تصوفدن باحث (۹۸۹)ده مؤلف تورکجه منثور براثری‌ده واردرکه نسخه‌سی (شهید) علی پاشا کتبخانه‌سنده موجوددر .

شوری مجذوب

عرفای مولویه‌دن رند مشرب برذات اولوب بروسه یکیشهرلیدر. حضرت (سینه‌چاك)دن

اسرار مثنوی‌یی اخذ ایتدکدن صوکره برمدت شوریده حال دینه‌جك برتجلی‌یه مظهریتله سیاحت ایله‌دی . بعده صحوه کله‌رك برزمان شام مولویخانه‌سنده اقامت ایتدی. بواثناده روحی ، مذاقی. صمتی کبی عاشقین شعرا کندیسندن استفاده ایتدیلر . رحلتی (٩٩٠) ده‌در .

مشهور ترجیع بندینك مطلعندن :

کون بر آیینهٔ عبرت نمادر بر صور
انعکاساتنه آلدانمه صاقین قیلمه نظر
لعل رنکین کورونور باقدقده هر سنك ومدر
ناظر حق اولمغه اشیاده ای نور بصر
پیرو ارباب فقر اول تا اوله‌سین دیده‌ور
سر اشیایی کاهی بیلمك ایسترسه‌ك اکر
مکتب عرفانه کل زنهار اوله بی خبر

ابیاتندن :

کل ای ناصح قوپندی حال دلدن بی خبرسك سن
نی دیوانه قیلدی اول پری بیلمم نه دیرسك سن

شهودی دده « مرغزوی »

سابق الترجمه شاهدی (ابراهیم دده) حضرتلرینك مخدوم عالیلریدر . اسرار دده تذکره‌سنده ولد معنویلری اولمق اوزره مقیددر . قرق کسور سنه موغله مولویخانه‌سنده جانشین پدر اوله‌رق بیك تاریخنده موغله‌ده ارتحال ایله‌دی . (عاشق چلبی) تذکره‌سنده قطعهٔ آتیه‌لری مندرجدر :

دهانی فکری دلده غنچهٔ کلزار جانمدر
خیال سرو قدك خیلیدن خاطر نشانمدر
فراق لعل نابکله بلا بزمنده ای ساقی
دمادم اشك کلکونم شراب ارغوانمدر

شفیعی دده « کفوی »

شعرای مولویه‌دن اولوب کفه‌لیدر. علوم رسمیه‌یی اکمالدن صوکره قونیه‌ده آستانه ملاخنکاره رومال اولمشدر. (١٠٨٢) تاریخنده عزم بقا ایله‌دی .

اشعارندن:

دل رشتهٔ پیوند هلال اولمادیمی ؟
شایستهٔ اقبال وصال اولمادیمی ؟
قابلمی دکل وصالکه ایرمک یوقسه
بن قولوکه احسانه مجال اولمادیمی ؟

رباعیسیله

زبان اولسه سرکوینده هر مویم مجاب اولماز
سکوت ایتمک کبی عالمده نادانه جواب اولماز

بیتی مشهوردر .

شهیدی

عاشقین مولویه‌دن اولوب (ادرنه)لیدر . (١٠٨٢) ده ارتحال ایلدی . (نشاطی دده) مریدانندندر. تذکرهٔ اسرارده مندرج مخمسنك مطلعندن :

مرآت مصفامی دکل روی دلارا   کیم کورمیه‌سك آنده بوکون حقی هویدا
بوپندمی کوش ایله کوکل کیم بودر اولا   دل ویردیککه صدق ایله ویر جانکی زیرا
من مات من العشق فقد مات شهیدا

شعوری حسن افندی «حلبی»

فضلا وادبای عثمانیه‌دن اولوب (حلب)لیدر . درسعادتده مالیه دائره‌سی خلفاسندن ایکن (سوخته دل) ترکیبنك دلالتی اولان (١١٠٥) تاریخنده وفات ایله‌دی . ادرنه قپوسی خارجنده

[illegible]

[illegible]

[illegible]

مصارعندن :

لالەنك نقشن كوروب اميد بو ايتمز كوكل

آتشه نزديك اولان لابد اولور رخسار سرخ

شمس‌الدين محمد افندى

طريقت قادريه مشايخندن (١٢٠٦) ده (قبريس) آطه‌سنك (ماغوسه) قصبه‌سنده منفياً ارتحال ايدن (مصطفى آهى افندى)نك خلفاسندن اولوب قيصريه‌ليدر. (١٢٢٧) ده درسعادتده وفات ايله‌دى . خرقهٔ شريف قربنده‌كى محيى افندى دركاهنده مدفوندر . مرتب ديوانى واردر. آنى‌ده‌كى مسدس طبع شاعرانه‌سنه دالدر .

هوالمعين :

اضطرابى ترك ايت اى دل حق دائم ايله ياد
صاقوب احسان عبد عاجز ايله اولمه شاد

ايريشوب لطف خدا بركون اولورسك برمراد
كلدى بر پير خدا بو بيتى قيلدى كوشه ياد

برقپويى بند ايدرسه بيك قپو ايلر كشاد   حضرت الله افندى فاتح الابوابدر

قول اكر احسانكى قطع ايلسه چكمه الم
اول دخى محتاج باب ذوالعطا و ذوالكرم

بغلنوب باب خدايه قومه دلده هم وغم
ورد ايدك صبح ومسا بو بيتى سن كل دمبدم

بر قپويى بند ايدرسه بيك قپو ايلر كشاد   حضرت الله افندى فاتح الابوابدر
(فى السماء رزقكم) نص كريم موعود ايكن   خزنهٔ غيبنده قسمت ايتديكى موجود ايكن
جمله‌يه رزقين ويريجى اول غنى معبود ايكن   قولونه محتاج ايدرمى يارەدن خشنود ايكن
برقپويى بند ايدرسه بيك قپو ايلر كشاد   حضرت الله افندى فاتح الابوابدر

[illegible]

شاكر احمد پاشا «طربزونلی»

شعرادن فاضل برذات اولوب (طربزون)لیدر. طریق علمیه‌دن تحویل مسلکله رتبهٔ وزارتی احراز ایده‌رك موره والیلکنده بولنمش و (١٢٣٤) تاریخنده اختیار اقامت ایلدیكی (كلیبولی)‌ده ارتحال ایده‌رك (استانبول) ده (ایوب سلطان) ده بوستان اسكله‌سنده مهر شاه تربه‌سی خارجنده كوچوك حسین پاشانك قبری اتصالنه دفن ایدلدی. اسماء حسنا وسور قرآنیه ایله نسب پیغمبری‌یی نظماً بیان ایلدیكی اثری تقویمخانهٔ عامره‌ده طبع اولنمشدر. برده (عدآی القرآن) اسمنده غیر مطبوع منظومه‌سی واردر. اشعاری عارفانه وحكیمانه‌در.

منظومهٔ مذكوره‌دن :

بسدر ارباب فكرته بو خطاب　　　(بی بقادر بومنزل ای احباب) نسفه
فاتقوالله یا اولی الالباب
مقتضای حدیث قبل تذكار
ودواء الذنوب الاستغفار

جلك خلایقدن الی قطع ایت علاقه‌دن دلی
«شاكرا» امداد ربانی سكا بسدر فقط

شفقت افندی «عبدالفتاح شفقت افندی»

ارباب قلم ودانشدن برذات اولوب (بغداد) لیدر. برمدت (قریم) خانلری معیتنده بعده (استانبول) ده (افلاق وبوغدان) بكلری كتابتنده ایفای خدمت وشیخوختنه بناءً اختیار تقاعدله (قوری چشمه) ده‌كی خانه‌سنده عزلت ایده‌رك (١٢٤٢) تاریخنده رحلت ایله‌یوب قوری چشمه مزارستاننه دفن ایدلدی دیوانچه‌سی و (یوسف ضیا پاشا) دن (علمدار مصطفی پاشا) یه قادار (حدیقة الوزراء) ذیلی واوصاف جلیلهٔ پیغمبری ایله خاندان نبوتك مناقب سنیه‌لرندن باحث مثنوی طرزنده بویوجك بر منظومه‌سی و بر (تذكرهٔ شعرا) سی واردر. آثارندن (حدیقة الوزرا) ذیلی دیكر ذیللرله برابر مطبوعدر. (تذكره) نك نسخه‌سی‌ده

ولی‌الدین افندی کتبخانه‌سنده موجوددر . سیر نبوی منظومه‌سندن :

مطلع دیباجهٔ نظم کریم — اولدی بسم‌الله الرحمن الرحیم
هیأت طغرای منشور اله — نقش بسم‌الله در بی اشتباه
تا که‌تنفیذایده‌اول امرکزین — نص ایله تبلیغ حکم مرسلین
عالمه نجم هدایت اولالر — رهبر راه عنایت اولالر

شاکر محمد افندی

شهری‌الاصل فضلای شعرادن اولوب تحصیل وتفیضی اندرون‌همایونده‌در . سرای‌همایونده لوای شریف شیخلکی خدمتنده‌ایکن (١٢٥٢) تاریخنده استانبولده‌ارتحال ایده‌رك حضرت خالد قربنده‌کی مزارستانه دفن ایدلدی . آثاری برنسخه‌سی‌اسعد افندی کتبخانه‌سنده‌موجود (منظوم مثنویٔ شریف‌ترجمه‌سی) ایله (شرح‌بهارستان)ودیوانندن‌عبارتدر [خضربن‌مصطفای ارزنجانی نکده بهارستان شرحی واردر . شاکر افندینك‌کی مطبوعدر.

ابیاتندن :

ای‌دیدهٔ خونابهٔ شاکر بونه گریه
تأثیر نکار ایلین غم نمه لازم

شرف خانم

مطبوع دیوان‌صاحبه‌سی شرف خانمدرکه‌شیخ‌الاسلام (عاشر افندی) مرحومك احفادندن اولان شعرادن (نبیل بك) مرحومك کریمه‌سیدر . سوزشلی مرثیه‌لری عاشقانه مناجات وقصائدی واردر . (١٢٦٤) تاریخنده ارتحال ایده‌رك یکی‌قاپی مولویخانه‌سنده چنارآلتنه دفن ایدلدی . طریقهٔ مولوی‌در .

بر مناجاتندن :

یا الهی دکلم مستحق احسان ایله
کرم ولطفکی حقمده فراوان ایله
نعت و مرثیه مناجات و ستایشلرمی
سبب مغفرت ایت زیور دیوان ایله

برقصیده‌سندن :

ترفیع کمالاته یتمزمی بو شهرت ادنا قولی اولمق دوجهانده اولور البت
دامادنبی شیر خدا شاه ولایت قربیتنه بریول آرارم روزوشب البت

یارب بنی دور ایلمه اولاد علیدن

شوکت محمد افندی «استانبولی»

فضلای کتابدن برذات اولوب شهریدر . فراری احمد پاشایه دیوان افندیسی اولمشدی . برنجی اردو محاسبه‌جیسی مؤخراً قپو کتخداسی اولوب (١٢٨٤) ده ارتحال ایله‌دی. اختری مجمنده (اثر شوکت) اسمنده مطبوع لغت کتابی و اوردرکه اکثریتی اعتباریله عربی ، فارسی تورکی لغاتدن جناس لفظی وخطیدن عبارت کلمات والفاظ مشترکه‌دن معدود لغاتك تعریف وتفریقنه دائردر . (کلستان)ه نظیره مقامنده (سنبلستان) ی وطبیعت شعریه‌سی‌ده واردر .

شناسی ابراهیم افندی «استانبولی»

اعاظم ادبادن اولوب لسان عثمانینك ساده‌لشمه‌سنه واصول افاده‌سنك یکی برطرزه قلبنه اك زیاده همت ایدنلرك بری وبلکه ادبیات جدیده‌مزك موجد ومکملیدر. درسعادتده طوبخانه جوارنده بولولی برطوبجی یوز باشیسنك صلبندن دنیایه کلوب عربی ، فارسی ، لسانلرینی تحصیلدن صوکره طوبخانه مکتوبی اوطه‌سی کتبه‌سی سلکنه داخل اولمش وبعده فرانسز لساننی اوکره‌نوب فنون جدیده‌نك تحصیلی ایچون پارسه عزیمت ایلمش ایدی . درسعادته عودتنده بعض مأموریتلرده بولنمش ایسه‌ده تفیض ایده‌میه‌رك نهایت (تصویر افکار) عنوانیله برغزته نشرینه باشلایوب غیر رسمی عثمانلی غزته‌لرینك برنجیسی اولان بو آلتله ادبیات جدیده‌یه ولسانمزك اصلاحیله برابر افکار جدیده‌نك نشر وتعمیمنه چوق خدمتلر ایتمشدر .

(١٢٨٨) تاریخنده کنج یاشنده وفات ایلدی. بك اوغلنده آلمانیا سفارتخانه‌سی قارشیسنده‌کی مزارستانه دفن ایدلدی . کندی نشریاتندن باشقه بعض آثار واشعارینی تصویر افکار منتخباتی ابوالضیا توفیق بك دخی نشر ایتمشدر . سجل عثمانیده اصلاً بتایسلی اولدیغی محررسه‌ده موثوق دکلدر . پدری (بولو) دن والده‌سی استانبولدندر .

توحیدندن :

مناجات

حق تعالی عظمت عالمنك پادشهی
لامکاندر اوله‌من دولتنك تختگهی

خاصدر ذات الهیسنه ملك ازلی
بی حدود آنده اولان کوکبهٔ لم یزلی

اثر حکمتیدر برله کوکك بنیادی
طولو بوش جمله ید قدرتنك ایجادی

عزت و شانی تقدیس قیلار جمله ملك
اکلیر سجده ایدر پیش جلالنده فلك

امری وجه‌اوزره برابلر کیجه کوندوز حرکت
دکیشیر تازه‌لنیر موسم فیض و برکت

پرتو رحمتنك لمعه‌سیدر آیله کونش
تاب حشمندن آلیر آلسه جهنم آتش

شرر هیبت علویه‌سیدر ییلدیزلر
آنلرك شعله‌سی کوك قبه‌سنی یالدیزلار

کیمی ثابت ، کیمی سیار بتقدیر قدیر
تکرینك وارلغنه هر بری برهان منیر

وارلغین بیلمه نه‌حاجت کرهٔ عالم ایله
یتر اثباتنه خلق ایتدیکی برذره بیله

کوره‌من ذاتی مخلوقنك عادی نظری
حس ایدر نورنی اماکه بصیرت بصری

وحدت ذاتنه عقلمجه شهادت لازم
جان و کوکله مناجات و عبادت لازم

نشئهٔ شوق ایله آیاتنه طاپمق دیلرم
آکه‌وار خالقمه‌غیری نه یاپمق دیلرم

ای شناسی! ایچمی خوف الهی داغلار
صورتم کرچه کولرقاب و کوزم‌قان آغلار

ایدر عصیانمه کوکلمده ندامت غلبه
نیله‌یم‌یوز بولامام یأس ایله‌عفوم طلبه

نه‌دیدم؟ توبه‌لراولسون بوده‌فعل شردر
نم عذرم کنهمدن ایکی قات بدتردر

نوررحمت نیه کولدورمیه روی سیهم
تکرینك مغفرتندنده یوکمی کنهم

بی نهایه کرمی عالمه شاملمی دکل
یوقسه عالمده قولی عالمه داخلمی دکل

قولنك ضعفنه نسبت چوغیسه نقصانی
یا اونك قهرینه غالبمی دکل احسانی

سهوینه اولدی سبب عجزطبیعی قولنك
هم اودر عالم معنیده شفیعی قولنك

بنی عفو ایلمکه فضل الهیسی یتر
صانمه ــ حاشا ــ کرم نامتناهیسی بیتر!

جمل آتیه‌که لایتغیرالاحکام برر دستور حکمت و حقیقت مزیتنده‌در . « مبحوثة عنها »
مباحثه‌سی صره‌سنده ایراد ایتدیکی اقوالدندر :

« سندی باطل اولور ، باطل اولان دعوانك »

« تمیز که برحا کمدر ، مدعی صفتنده کورینوررایسه غرض خالصدن ، ویاتمیز ناقصدن عاری دکلدر » .

« فن ادب برمعرفتدرکه انسانه خصلت آموزادب اولدیغیچون ادب واهلی ادیب تسمیه قلنمشدر » .

« بر اثرکه صانعی انسان اوله ، ممکنمیدرکه آنده نقصان اولمیه ! » .

« اثر مقبول اثر معقول ایله ثابت اولمق لازم کلور »

« مزاحه مزاح ایله مقابله ایتمك ، شره شر ایله مجازاة قیلنمقدر »

حقیقتدن بشقه بر شیله متلذذ اولمدیغی اشعارنده بیله کوریلور :

همت آزاولسه دخی فائده کلی کورینور
احتیاجاته موافق کلان افعاله چالش

ماهیتی اثبـات ایدن آثار عملدر
مقدارینه نسبتله کشی خیر و شر ایلر

بیتلری بو حقیقتك برر شاهدیدر .
نفعینك قصیدهٔ رائیه‌سنی تنظیر صره‌سنده

توفیق رفیق اولمیجق فائده یوقدر
هرکیم بوراده عقله اویارسه ضرر ایلر

قولنه مقابل

حق یول آرامق واجبه‌در عقل سلیمه
توفیقنی ایسـترسه خدا راهبر ایلر
محروم ایسه توفیقك اگر فائده‌سـندن
یا عجزینی کوردکجه‌می آدم ضرر ایلر
هر واقعه بر درس حکمدر نظرنده
هر دردوبلادن دخی اخذ عبر ایلر

بیتلرینی انشاد وایکی یوز اللی سنه‌صکره کیمسه‌نك خیال‌وخاطرندن‌کچمامش برطرزده ــ بر آزده متهکمانه اوله‌رق ــ مزار شـاعرك اوزرنده تلقین حقیقتله روح نفعی‌یی ارشـاد وشاد ایله‌مشدر .

مرحومك حیات علمیه و سـیاسنه تعلق ایدن تراجم احوالی (مجموعهٔ ابوالضیا) نك (١٠٥) نومروسندن اعتباراً برقاچ نسـخه‌ده (شناسی‌نك ایام اخیرهٔ حیاتی) سرنامه‌سـیله واقفانه بر صورتده تحریرینه همت اولونمشدرکه بالاده‌کی (جمل آتیه‌که ....) ایله باشـلایان افادات‌ده اورادن نقل ایدلمشدر .

شمس عثمان افندی « شیخ ـ اسکداری »

اعاظم ادبای صوفیه‌دن‌وا کابر عرفای قادریه‌دن برمرشد علوی‌بیان‌اولوب (اسکدار)ایدر. تاریخ ارتحاللری (ایلدی عثمان‌افندی عزم درکاه بقا) مصراعنك دلالتیله اولان (١٣١١) ده قبرعالیلری اسکدارده عنادیه‌دن قره‌جه احمده کیدن جاده‌نك صاغ جهتنده‌در . دیوانلری‌الحق عارفانه وشاعرانه‌در . مع‌التأسف طبعی هنوز میسر اولمامشدر .

شمس الدين محمد بك «اسكدارى»

شهرى الاصل اولوب عصرمز ارباب قلمنك غيرتليلرندن ايدى . (۱۳۱٤) تاريخنده اسكدارده وفات ايتدى . قره‌جه احمد مزارلغنده ديوار دبنده مسكينلر تكيه‌سى قارشى‌سنده پدرى بحريه قائممقاملرندن يوسف بكك قبرى يانده مدفوندر . اطفالك تسهيل قرائت و تصفيهٔ اخلاقنه متعلق اون قدر رسائلى واردركه اك مشهورى لسانمز الفبالرينك مكمللرندن اولان (نامدار) ايله (چوجقلره قلاووز) نامنده‌كى رساله‌لردر . اكبر آثارى اولان (الفت شمس الدين) اسمنده‌كى اثريك برنجى جلدينك نشرينه موفق اولمش ايدى . (مكتب) و (چوجقلره آرقداش)،(مجازات)،(تدبيرده قصور)، (رمضان هديه‌سى)،(چوجقلرك جمعه كونى مكتبى)، (كندم ايتدم كندم بولدم)،(چوجقلرك كيجه اكلنجه‌سى) اسملرنده اخلاق و ادبياته دائر فوائددن باحث مطبوع مجموعه‌لرى برده (آرقداش) اسمنده برغزته‌سى واردر .

شيدا نورى بك «استانبولى»

استانبولدن يتيشن شعرا وموسيقى شناسانك متميزلرندندر . حيفا كه مسالكنده‌كى اقتدارندن كماليله استفاده اولنه‌جق برچاغده ايكن قربان عشرت اوله‌رق (۱۳۱۹) تاريخنده ارتحال ايله‌دى. جوار حضرت ايوبده مدفوندر . آثارى ناتمام (قافلهٔ موسيقى شناسان عثمانى) ايله (تاريخ انبيا) وانكليزجه‌دن مترجم (بارلوفك مليونلرى) فرانسزجه‌دن مترجم (رافائل)،(ترانه)،(شكسپيرك هاملتى)،(قيزل مكتبى) وسائره‌در . برنجى اثرندن ماعداسى مطبوعدر . اوتوز سكز شرقى بسته‌لمشدر . فارسى ، فرانسز ، المان ، انكليز لسانلرينه واقف غايت ذكى برگنج ايدى .

تخميسندن:

فاش ايدوب اسرار عشقى اولمه ياركدن جدا
ايلمه شيدا كبى اقبال عمرك برهوا
اولمق ايسترسه‌ك اگر همبزم يار دلربا
اولماسين جانان دخى آكاه حالكدن رضا
راز عشقى صاقلا گنج سينه‌ده جانك كبى

[illegible]

[illegible]

[illegible]

([illegible]) [illegible] :

٨١ ([illegible]) : [illegible]

١١ ([illegible]).

٠١ ([illegible]).

٦ ([illegible]).

٧ ([illegible]).

٨ ([illegible]).

٤ ([illegible]).

٥ ([illegible]).

٣ ([illegible]).

٢ ([illegible]).

٨ ([illegible]) [illegible]

١ ([illegible]) [illegible]

[illegible] :

[illegible] (٧٨٨١) [illegible]

[illegible]

طوغری یازمقدن عاجزدرلر. مالك اولدقلری حسن طبیعت ایله برابر حائز کمال اولسه‌لر ایدی. ادیب عنوانی آلمغه جداً مستحق اولورلردی .

کوزل سوز بولمق ایچون کوزل دوشونمك لازم ایسه کوزل یازمق ایچون کوزل اوقومق الزمدر .

بر عثمانلینك ادبیات غربیه‌یه وقوفی او سوده اشعار عرب وعجمه انتسابی بولنمسه تام برشاعر اوله‌من . واقعا ادبیات غربیه‌یه وقوف وسعت قریحه‌یه یاردم ایدرسه‌ده عثمانلیجه‌یی طوغری یازمغه هیچ بر وقت خدمت ایتمز . زیرا ادیب کچینن بعض هوسکارانمزك یازدقلری منظومه‌لر ترکیب کلمات جهتیله طوغری اولمق شویله طورسون شیوهٔ لسان عثمانی‌یه موافق بیله دکلدر . بونلر ادبیات غربیه ایله افتلری قدر کتب ادبیهٔ اسلامیه‌نك بیانجیسی اولسه‌لر البته مکمل اولورلردی .

البته عربی فارسی کبی زنکین ایکی لسانك ادبیاتنه واقف اولان بر عثمانلی شاعری آثار غربیه‌یه‌ده آشنا اولورسه دکل ترکلرده فرنکلرده بیله مثلی آز بولنور. شعرده معنانك لطافتی لازم ایسه الفاظك فصاحتی واجبدر . هیچ آثار عرب وعجمده غلط بر کلمه کورلمشمی؟ بونلرك آثارنده غلط بر کلمه‌یه تصادف اولنسه بیله عثمانلی شاعرلرینه نسبتله بیکده بر مرتبه‌سنده‌در . لسانك میزانی شعردر . طوغری اولمیان میزان بر ایشه یارامدیغی کبی فصیح اولمیان بر اثرده موزون اولسه‌ده ارباب کمال عندنده شعردن معدود اوله‌من . شعر موافق زمان ومکان اولمغه برابر جوانمردانه اولملیدر . اشعار نازکانه‌یی وضیعانه سوز سویلمکدن عبارت ظن ایدنلر دقائق کلامه آشنا اولمیان متشاعرلردرکه افکار سخیفه‌لرینی برر دستور ادب ظن ایدرلر . حالبوکه نازکانه اشعار بونلرك ظن ایتدکلری کبی بعض شهریلرك اثنای مداحتلرنده کوریلان طرززاده ایله حصول‌پذیر اوله‌من . شعرده علو فکر مطلوبدر. ایستر نازکانه اولسون ایستر جوانمردانه بولنسون افکار عالیه‌یی متضمن اولمیان اشعارك هیچ بر مزیتی اوله‌من . هله موافق ذوق سلیم اولمیان اشعار وضیعانه عرض حال کدایانه کبی بش پاره ایتمز. ارباب همت هیچ عرض مسکنت ایدرمی؟

شعر گفتن گرچه درسفتن بود   لیك فهمیدن به از گفتن بود

شعیب بك « احمد شعیب بك — استانبولی »

استانبولده تولد ایتمش ؛ وزمانه کوره الکعالی ومکمل بر تحصیل کورمشدر . کندینی

(ثروت فنون) رسالهٔ اسبوعیه‌سنده‌کی ، فلسفی ، تاریخی ، اجتماعی مقالات متسلسله‌سی ایله طانمش ؛ آززمان ایچنده مقالاتنك اهمیت موضوعی ونفاست بیانی سایه‌سنده برصیت وشهرته مظهر اولمشدر . دور اخیر گنجلری ایچنده غرب علوم اجتماعیه‌سی ایله‌اك احاطه‌لی بر یولده تدقیق وتتبعه وتصویر وتبلیغه اك‌اَلی موفق اولابیلمش برسیمای ممتازحکمی اولارق طانینمشدر . انفجار حریتله مؤسسلری عدادنده بولونمش اولدیغی (علوم اقتصادیه‌واجتماعیه مجموعه‌سی) نام رسالهٔ شهریه‌ده‌ده بنه‌مسلك فلسفیسنه موافق اولمق اوزره تاریخی واجتماعی مقالات متسلسله‌سی کورولمش وثروت فنونده‌کی مقالاتی (حیات وکتابلر) عنوانی آلتنده آیریجه کتاب شکلنده طبع ونشر اولونه‌رق جدیت مطالعه واصابت محاکمه اربابنجه حرزجان ایدیلمکده‌بولونمشدر . وفاتی متعاقب (حقوق اداره) اسمنده‌کی اثرینك‌ده طبعنه همت اولوندی . فی الحقیقه کندیسنك (نوعی شخصنه منحصر) اك ایکی وجدی بریولده برمدقق بلیغ محقق ادیب اولدیغی هرفکر ومقاله‌سندن نمایان اولمقده‌در . سرمایهٔ تتبعات وتحقیقاتندن اولاد وطنك ، شبان مملکتك ، مشتاقین علم ومعرفتك ، تمامیله استفاده ایده‌جکی برزمانده افولی جداً بیوك برضیاع ملیدر . دارالفنون حقوق شعبه‌سی معاملکنده‌ده بولوندیرلمش اولدیغی دوشونولورسه بوضیاعك اکتساب سعه ایده‌جکی طبیعیدر . (١٣٢٨) سنهٔ هجریه‌سی اواخرنده مرتحل دار بقا اولارق ایوب‌ده بوستان اسکله‌سی مقبره‌سنه دفن ایدلدی .

شاکر افندی حافظ « محمد شاکر بن ابراهیم حلمی افندی »

السنهٔ ثلاثه ادبیاتنه واقف بر ذات اولوب پدری (عینتاب) لی در . کندینك تولدی استانبولده (خوبیار) محله‌سنده‌در . اکمال تحصیلدن صوکره اقلامده ایفای خدمت ایله‌دی . (١٣٢٦) تاریخنده ارتحال ایده‌رك (بکقوز) ده (یوشع) علیه السلام مقامنه دفن ایدلدی . ادبی مسلکداشلری آراسنده (فردوسیٔ قدسی)، (شهنامه نویس)، (مثنویخوان) اوصافیله موصوف ایدی . مشهور (امثال میدانی) یی (منبع الزلال معانی مجمع الامثال میدانی) اسمیله و درت جلد اوزره ترجمه ایتمشدرکه خط دستیله ١٢٨٩ تاریخنده محرر بر طاقمی منظور عاجزی اولدی . دیوان اشعاری‌ده واردر . هر ایکیسی‌ده غیرمطبوعدر . آثار سائره‌سی‌ده اولدیغی آکلاشلمقده‌در.

شیخ رضا افندی

مشایخ قادریه اعاظمندن سابق الترجمه (عبدالرحمن طالبانی) حضرتلرینك كوچوك مخدومی اولوب (سلیمانیه) ملحقاتندن (بازیان) ده تولد ایتمشدر . لسان مادرزادی اولان كردجه ایله السنهٔ ثلاثه‌ده اولان شهرت شاعرانه‌سی و باخصوص هجا كولقده‌كی قدرت فوق العاده‌سی مسلم انام ایدی . مطبوع دیوانی یوقسه‌ده اكثر اشعاری بالعموم خطهٔ عراقیه و كردستانده منتشر وعادتاً زبانزددر . (١٣٢٦) تاریخنده (بغداد) ده ارتحال ایده‌رك جوار غوث (كیلانی)یه دفن ایدلدی . قطعهٔ آتیه‌سی كتابهٔ سنك مزاریدر :

یارسول الله چه باشد چون سك اصحاب كهف
داخل جنت شوم در زمرهٔ احباب تو

اورود درجنت ومن درجهنم كی رواست
اوسك اصحاب كهف ومن اصحاب تو

:

شاكر افندی «فرائضجی زاده محمد شاكر افندی»

ارباب قلمدن متفكر وغیور بر ذات اولوب (بروسه) لیدر. حیات مأموریته سلوك ایده‌رك اولا بروسه مكتوبی قلمی مميزلكنده متعاقباً (قرق كلیسا) تحریرات مدیریتنده ایفای حسن خدمت ایله‌دی و (١٣٢٩) تاریخنده مملكتنده ارتحال ایتدی . بویوك استاسیون جوارنده (فائق بك) مدرسه‌سنه قارشی اولان مزارستانه دفن ایدلدی .

تشبث شخصی‌سی ایله تأسیس ایتدیكی (فرائضجی زاده) مطبعه‌سنده ترجمهٔ خالی (ك) حرفنده مذكور اولان (كمال الدین فناری) ایله تشریك مساعی ایده‌رك (نیلوفر) اسمنده‌كی باعث استفاده رسالهٔ موقوته‌نك ایكی سنه‌سی (كمال افندی) ایله مشتركاً وموما الیهك وفاتیله اوچ سنه‌سی‌ده منفرداً نشره موفق اولدی . برده (انكلیزلرك قطب شمالی‌یه سیاحت فوق العاده‌لری) اسمنده براثری واردر .

ایكی اوچ سنه تتبعدن صوكره (٣٦٣) بویوك صحیفه‌یی حاوی (پرسنك) اسمی ویردیكی اثرینك موضوعی اصلاح حروفه عائد اولوب بویولده متوغل ذوات ایچون موجب استفاده بر

اثردر . (پرسنك حرف لسان آدمی شکوفه‌نثار زبان‌عمومی‌وعثمانی) اسمنی ویردیکی بو اثرنده (تورك دیلنك لسان آدمی منشأ زبان عمومی اولدیغنه دائر) ایضاحات‌ده مندرجدر .

باشلانغیجنده‌کی قطعه‌سی :

حمد حقدر دیلده‌کی پرسنك   اویله حقدرکه یوق اونا بیردنك
باشـلادم حق آدیله تا آلسون   هرسوزم دوغری‌واقده‌حقدن‌رنك

(پرسنك) ك فهرستی مقامنده اولمق اوزره (کون دوغدی) اسمیله اوچ‌قطعه رساله نشر ایتمشدر .

ص

صاریجه کمال « برغمه‌وی »

عثمانلی شعرینك مؤسسلرندن معدود برادیب فاضل اولوب (برغمه) لیدر . حضرت فاتح وزراسندن جامع‌السیف والقلم محمود پاشـای ولی طرفندن کمالی تقدیر اولنه‌رق (ادرنه) جوارنده‌کی (خاصکوی) ده بنا ایله‌دیکی مدرسه‌یه مدرس تعیین‌اولنمش‌ایدی . دیوانیله (معجم فی‌اثار ملوك‌العجم) ترجمه‌سی اولان (ترجـان بلاغت) اسـمنده مغلق بر اثری واردرکه هر ایکیسیده غیر مطبوعدر .

ابیاتندن :

بلبلك فریادی خدکندرر کلدن دکل
عاشقك افغانی لعلکدندرر ملدن دکل

(معجم) التی یوز رجالندن (فضل‌الله بن عبدالله) ك حاکم طبرستان نامنه یازدیغی فارسی براثردر . ترجمه محمود پاشانك امریله میدانه کلمشدر.

صبالی خیرالدین چلبی

(شیخ وفا) حضرتلرینك پروردهٔ معنویسی برشاعر عرفان سمیراولوب (ادرنه) لیدر خیرالتابعین جناب (اویس القرن) ی حقنده (اویسنامه) سی و (کاتبیٔ نیشا بورینك) (شتر وحجره) نامنده‌کی قصیدهٔ مطوله‌سنه نظیره‌سی، وارناوود قوجه داوود پاشانك بوسنه غزواتی مبین اون بش بیك بیتلی منظومه‌سی، مرتب دیوانی واردر.

ابیاتندن :

بلبل شو دیده‌دن کلزاره ایرشمز ضرر
باغبانا سن همان بستانی آیرقدن صاقین

صالح افندی « جلال زاده »

فضلای ادبا ومورخین عثمانیه‌دن برذات اولوب ترجمهٔ حالی (ج) حرفنده محرر (جلال زاده قوجه نشانجی مصطفی) بکك کوچوك برادریدر. علامهٔ روم ابن کمال ومعلم سلطانی (خیرالدین افندی) کبی افاضلدن تحصیلی بعدالا کمال تدریسه باشلایوب استانبول و ادرنه مدارسنده اعطای اجازه‌یه موفقیتدن صوکره مسلك قضایه سالك اوله‌رق حلب ، شام ، مصرده ایفای وظائف شرعیه ایله‌دی. استانبوله عودتی متعاقب انزوا وتقاعد اختیار ایده‌رك نشانجی‌ده بنا ایتدیکی خانه‌سنده تألیف آثارله دمکذار اولدی . و (قبر صالح جنت اوله یااله) مصراعنك دلالتی اولان (٩٧٣) تاریخنده ارتحال ایله‌یوب برادری، یاننه دفن ایدلدی. مرحوم علم وفضل ایله معروف اولدیغی کبی جود وسخا ایله‌ده موصوف اولدیغندن کرك اقربا و تعلقاتندن کرك جواری محلاتندن برخیلی محتاجینه معاوتی جانه‌منت بیلن اسخیای امتدن ایدی.

آثاری :

(١) ترجمهٔ جامع الحکایات ولامع الروایات : اصل اثر (جمال الدین محمد عوفی) نك وزیر اعظم (نظام الملك) نامنه یازدیغی فارسی العباره تاریخی و اخلاقی بر اثر معتبری اولوب کرك اصلی کرك ترجمه‌سی استانبول کتبخانه‌لرنده واردر . خط دستیله محرر ترجمه (حکیم اوغلو) کتبخانه‌سنده‌در .

(٢) تاريخ مصر جديد : مشـاهير مورخين عربدن (تقى الدين احمد مقريزى) نك سادەجە (خطط مقريزى) اسميلەدەمعروف اولان (المواعظ والاعتبار بذكر الخطط والاثار) نى باشايجه مأخذ ايدينەرك يازمشـدركه برنسخەسى (طوپقاپى) سرايندە (روان كوشـكى) دولابندە واردر .

(٣) كتاب المختصر فى احوال البشر : (علامه سيوطى) نك (حسن المحاضره فى اخبار مصر القاهره) سيله سائر آثار معتبرەدن التقاط صورتيله يازمشدركه مصر آثار عتيقەسنەدائرده برخيلى معلومات نافعه مندرجدر .

(٤) تاريخ بدون ــ بودين ، يعنى بوداپشته : خط دستيله محرر برنسخەسى (روان كوشكى) دولابندەدر .

(٥) فتحنامهٔ رادوس : بر نسخەسى (ويانه) ده كتبخانهٔ ايمپراطورى‌ده واردر .

(٦) ديوان : طرز معلوم اوزره اولوب بر نسـخەسى « آياصوفيه » كتبخانەسـنده موجوددر .

(٧) منظومهٔ ليلى ومجنون : بربرينى متعاقب وفات ايدن ايكى مخدومينك تأثريله يازديغى جهتله سوزشلى پارچەلرى حاويدر .

(٨) حاشيه على شرح مفتاح .

(٩) حاشيه على شرح مواقف .

(١٠) حاشيه على صدر الشريعه .

(١١) حاشيه على اصلاح وايضاح .

(١٢) مناقب بهمن شاه بن فيروز شاه .

(١٣) منشأت .

(١٤) مهاجنامه : سلطان سليمان قانونى‌نك مهاج سفرينى مبين برتاريخدر .

اواخر عمرندە عما طارى اولديغى حالده مسـتحضر اتندن اسـتكتاب صورتيله علماء عثمانيەنك مطايباتيله نوادر ومنا كهاتى جمع وترتيبه باشلامشسەدەاتمامنه عمرى وفا ايتمەمشدر .

غزل آتى زمان شيخوختنده نظم ايتديكى اشعارندندركه احوال روحيەسنى مصور اولمق اعتباريله درج ايدلدى :

آخر اولدی عمر چون کچدی هوا شیمدن کیرو
نیلهیم ال ویردیکن دنیا بکا شیمدن کیرو

بن جهان سودالرندن چکدم ال ای مدعی
سربسر غوغای دهری آل سکا شیمدن کیرو

ییرلك هنکامی کلدی کیتدی ایام شباب
صوکبی دل طفلی آغاز هر یکا شیمدن کیرو

طائر قدسیٔ روح آکدی تجرد عالمن
جیفهٔ دنیا غمی دوشمز آکا شیمدن کیرو

بر کون آکاه اولمادك دوش کبی کچدی مامضی
« صالحا » حالك نولور باری آکا شیمدن کیرو

صمتی دده « قونیه‌وی »

شعرا و عرفای مولویه‌دن اولوب قونیه‌لیدر . (۱۰٤۰) تاریخنده شام مولویخانه‌سنده وفات ایله‌دی . اشعارینك اك مشهوری شو :

پیدا و نهان تو بودهٔ من غافل
اندر دل وجان تو بودهٔ من غافل
من دردوجهان ترانشان می‌جستم
خود جمله جهان تو بودهٔ من غافل

رباعیٔ فارسیسنك ترجمه‌سی اولان شو :

بن بیلمز ایدم کیزلی عیان هپ سن ایمشسك
تنلرده و جانلرده نهان هپ سن ایمشسك

سندن بو جهان ایچره نشان ایستر ایدم بن
آخر بونی بیلدم‌که جهان هپ سن ایمشسك

رباعیسیدر . بعضیلر بو رباعی‌یی جناب مولانانك مخدوم عالیلری (سلطان ولد) ه نسبت ایدرلرسه‌ده عصرمزك عرفای‌ادباسندن (محمد ولدچلبی) افندینك تحقیقات‌ادیبانه‌لری نتیجه‌سیله‌ده تأیید ایتدیکی وجهله (صمتی دده) نك اولدیغی تظاهر ایدییور.

صبری «محمدشریف صبری — ادرنوی »

سلطان مراد رابع ندماسندن وزمرهٔ قضاتدن (نفعی) ایله معاصر برشاعر بلیغ‌البياندر . شعرادن (ادرنه‌لی حلمی‌احمدافندی)نك اوغلیدر . مطبوع دیوانی اولوب انشا و قصائدده‌ماهر ایدی . قدرت شاعرانه‌سی نفعی طرفندن تقدیر اولونمشدر . (حسن‌دل) نامنده برمنظومه‌سی واردر . (١٠٥٥) ده استانبولده وفات ایلدی . ادرنه قپوسی دیشاریسنده‌کی (امیر بخاری) درکاهی جوارنده مدفوندر . غریبدرکه قصیده‌سندن بر مصراعنی نفعی نضمین ایله‌دیکی‌صره‌ده مصراع شاکری حاوی اولدیغی ایچون (بقول صبریٔ شاکر) دیمش کمال بك مرحوم ایسه نفعینك بو قولندن صبری‌یه صبریٔ شاکر دنیلدیکنی ظن ایده‌رك تخریب خراباتده برقاچ یرده صبریٔ شاکر سوزنی تکرار ایلمش اولمسی اوزرینه اوزماندنبری شریف صبری اسمی صبریٔ شاکر اولوب قالمش وحتی دیوانیده بوعنوان‌ایله باصلمش اولدیغی فضلای شعرادن دیاربکرلی علی امیری افندینك جملهٔ تحقیقاتندندر .

ابیاتندن :

صالسون سفینهٔ دلی بحر ملامته
دریاشناس عشق‌وهوادن صاقیناسون

آدم بو بزم دور دل آرایه برکلیر
بیل قدر عمرکی کشی دنیایه برکلیر

دنیاایچون وجودیی‌صرف‌ایتمه‌یوق‌یره
نقد حیات مردم دانایه بر کلیر

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١٠٥٨) [illegible]

[illegible]

[illegible]

اهل انکار ایله یار اولمه «صبوحی» زنهار
ایتمه ایلیسه نظر صورت رحمان طلب ایت

برنسخه‌سی یکی قاپی مولویخانه‌سنده موجود اولان (اختیارات مثنوی) اسمنده‌کی اثرینی (شام) ده ایکن تألیف ایتمشدرکه علمی دده‌نك (شرح جزیرهٔ مولویه) سنه نظیره‌در .

صاحب اسماعیل دده

یوکسك بر طبع شاعرانه‌یه مالك عارف و عاشق برذات اولوب (بروسه) لیدر . تذکرهٔ سالمك نقلنه کوره: «اواخر حالنده ترك دنیا وقطع علاقهٔ ماسوا ایله‌یوب طریق‌مولویه‌دن اخذ ید انابت برله ترك جبه ودستار» ایده‌رك اختیار سیاحت و بعدالسیاحه (اسکدار) ده اقامت ایله‌مشدی . ترتیبنه موفق اولدیغی دیوان‌کبیرك برنسخه‌سی «ملت» کتبخانه‌سنده موجوداولوب اشعارنده «ندیم» طوری‌ده کورولمکده‌در .

برغزلی :

چشم دلده عاشقك اشك نواسی بشقه‌در — ملکت عشقك بلی آب و هواسی بشقه‌در
سودمند اولمز علاج حاذق حکمت شناس — درد مهر اهل حسنك ابتلاسی بشقه‌در
دوندورر کرداب غم فلك دلك بولمز کنار — غرقهٔ بحر محبت آشناسی بشقه‌در
روشن اولمز شستهٔ خاکستر عشق اولمسه — جوهر آیینهٔ قلبك جلاسی بشقه‌در
چین ابرو کوستر اول آفت اما خنجری — راکبی کیرمش کمر بنده اوراسی بشقه‌در
اکلسك کندی ایاغیله کلیر دل ذوقنی — بزم صهبا خانه‌نك زاهد صفاسی بشقه‌در
بنده‌کی بخت مدبر اولمز آندن شعله یاب — شمع محفل زیب اقبالك ضیاسی بشقه‌در
افتاب حسنکی کورسم پرستش ایلرم — اهل عشقك قبلهٔ حاجت رواسی بشقه‌در
حسرتکله خون دل نوش ایلیوب غم اکل ایدر — خستهٔ عشقك شها شرب وغداسی بشقه‌در
بوی زلفك مشکه بکزتمش اول آهوی ختن — وجه تشبیه کوزل اما خطاسی بشقه‌در

کرچه هر شاعر ویرر برکونه حسن اشعارنه
لیك نظم صاحبك حسن اداسی بشقه‌در

صبحی محمد علی چلبی « بروسوی »

اونجی قرن هجری شعرا وعلماسندندر. اکمال تحصیلدن صوکره سالك قضاته سلوك ایدەرك بعده مسلك قویم تصوفه سالك اولمش شاعر ، عارف برذات اولوب (بروسه) لیدر . ترجمه‌سی مشایخ فصلندەمذکور (ممی جان افندی)دن انتساب ایدەرك استانبولده اختیار اتزوا ایله‌دی. فاتح جامع شریفنده مثنوی تعلیم ایدر ایدی . عارفانه و شاعرانه اشعار ترکیه و فارسیه‌سی منظوم (اسماء حسنی شرحی) ، (برکار وقلم) اسمنده مثنویسی وعزمی زاده ایله مصاحبه ومشاعره‌سی واردر .

ابیات ترکیه‌سندن :

تیغ عشق یار ایله جسم اولمانجه پرشکاف
آفتاب عشقدن کلمز درونه انکشاف

ابیات فارسیه‌سندن :

حاجیان ره عشقیم و مقیم عرفات
عرفانی که نشان میدهد از ذات وصفات

زائر کعبهٔ دل کرده فدا جان وسرش
بر در دوست نباشد بوسائط حاجات

صفحی

تذاکر شعرا محررلرندن سالم افندی معاصری علماء شعرادن خوش گفتار برشاعر اولوب (قوله) کویلرندن (امره سلطان) کویندندر . تحصیل وتفیضی استانبولده‌در .
سالم تذکره‌سنده مندرج برغزلی :

جلی خطدر کشیده ابروان حسنك کتابندن
معمای تفاقلدر مژه‌ك اقرار بابندن

نم اشکمله پرورده کل صد برك هر داغم
چکیده‌در بوباغك شبنمی فیض سحابندن

کوزومده کشتئ آتش کورونور زورق صهبا
سرشك موج طوفانخیز عشـقك التهابندن

بیلورنبض آشنایان دردمطرب نیدوکن دلدن
دوا سازندهٔ حکمت ایکن تار زبابندن

اولورسـه چشمهٔ خورشید عالمتاب مملو
امید فیض صافی ایتمه «صفحی» غم شرابندن

صدقی مصطفی افندی

نشأنی کتخدا قلمندن وارباب معارفدن برذات اولوب شهریدر . دفترامینی وکیلی ایکن (١١٨٣) ده ارتحال ایتدی . السنهٔ ثلثه اوزره منثور ومنظوم الفاظ ومعمیاتی جامع (مجموعهٔ حفیظه) اسمنده براثری وبعض اشعاری واردر .

صالح افندی

علماء شعرادن فارسیدان ، خطاط برذات اولوب شهریدر. اکمال تحصیلدن صوکره مسالك قضاته سالك واکابر نقشبندیه‌دن مراد بخاری‌دن منتسب اولدی . (١١٦٦) تاریخنده ارتحال ایده‌رك ایوبده ادریس کوشکنده‌کی چشمه آرقه‌سنده‌کی قبرستانه دفن ایدلدی . مرتب دیوانی و (صائب) دیوانه شرحی واردر . ثلث ونسخی عابد چلبی مسجدینك امام ومکتبنك معلمی عرفای جلوتیه‌دن (محمد ضعیفی افندی) دن تمشق ایتمشدر .

صدقی امة‌الله خانم «استانبولی»

عصرنده (امة‌الله خانم) دیمکله شهرهٔ جهان اولان زن مردانه روشك شـعرده قوللاندیغی مخلصیدر . مرتب دیوانیله (مجمع الاخیـار) ، (کنج انوار) اسـمنده متصوفانه منظومه‌لری

وبعض رسائلی وارسه‌ده مطبوع دکلدر . وفاتی (صدقی فاضل) ترکیبنك ناطق اولدیغی (١١١٥) تاریخنده قبری ادرنه قپوسی خارجنده (امیربخاری زاویه‌سی) جوارنده پدری (قامی زاده محمد افندی) یاننده‌در. کبار یار امیه‌دن (همت افندی)دن منتسبه ایدی. حدیقة‌الجوامعده امی سنان زاده حسن افندیدن انتساب ایله‌دیکی‌ده محرردر . همشیره‌سی اولوب (١١٧٥) ده وفات ایده‌رك یاننه دفن ایدیلن (فائزه فاطمه خانم) دخی شاعرات عثمانیه دندر .

اشعارندن :

هفته کچمز کویکه مهمان ایدن سنسك بنی　　بلکه هرشب صبحه‌دك نالان ایدن سنسك بنی
دست تدبیرکه چاك اولسونمی دامان‌فراق　　آفتاب حسنکه حیران ایدن سنسك بنی

پدرینه سویله‌دیکی تاریخ :

قامی زاده‌یه اعلای ارم اوله مکان　　١٠٨٩

همت افندی‌یه :

بوکون همت افندی عدنی قیلدی کندویه مأوی

صبیح احمد افندی

شعر وانشا اربابندن فارسی‌دان برذات اولوب شهیردر . (توقادی شیخ امین افندی) منتسبلرندن‌ایدی. (١١٩٨)تاریخنده‌ارتحال‌ایله‌دی. (اسکدار)ده‌مدفوندر. شاعرشهیر(عرفی)نك دیوانی شرح ایله‌مشدر . مرتب دیوانی‌ده واردر . برنعتندن :

بطونك مطلع صبح هویت یارسول‌الله
شئونك مهر عالمتاب رحمت یارسول‌الله

صبری افندی « محمد امین صبری افندی »

متوسط عثمانلی شاعرلرندن برذات اولوب (موره) نك (آنابولی) قصبه‌سی‌اشرافندندر. کوچوك یاشنده ایکن چیچك خسته‌لغندن عمی طاری اولمشدی . دیوانی ارباب شعر وانشادن

(بروسەلی اشرف) بك مرحوم همتیله (١٢٩٩) تاریخنده (بروسه) ده طبع اولونمشدر. (رموز الحکم) مؤلفی (سامی پاشا) مرحومك پدری (طرابولیچه) لی (شیخ نجیب افندی) ایله مشاعرەلری واردر . دیوانندن باشقا تورکچه ، فرسجه ، روبجه تحفهٔ وهبی یه نظیرەلر یازمشدر .

دیوانتك مطلعندن :

نقاب انداز اولنجه چهرهٔ اسرار بسم الله	سراپا عالمی تنویر ایدر رخسار بسم الله
اولور تا صفحهٔ لاهوتیانه پرتوی ظاهر	ضیا گستر اولنجه مهر پر انوار بسم الله
لطافتیاب ایدر گلشنسرای عالم قدسی	نوای بابل خوش لهجهٔ گلزار بسم الله
اولور هر نقطهٔ مشکینی خال عارض غمران	رقمگستر اولنجه کلك عنبر بار بسم الله
ایدر گیسوی حوران بهشتی موبمو تعطیر	شمیم عنبرین آثار سنبلزار بسم الله
رکابنده اولور ناموس اکبر پیك جابکرو	علم قالدرسه بریرده سپهسالار بسم الله

صائب احمد افندی

ارباب دانشدن فارسی‌دان برذات اولوب شهریدر . تحصیلنی اکمالدن صوکره خدمت دولته سلوك ایدەرك (آمدی) قلمی خلفالغنه ارتقا ایله‌دی . (١٣٠٥) تاریخنده ارتحال ایله‌یوب (بشیکطاش) ده (یحیی افندی) تربه‌سی حظیره‌سنه دفن ایدلدی .

آثاری :

(١) ترجمهٔ گلستان : ساده برلسانله واقفانه برترجمه‌در .
(٢) ترجمهٔ نان وحلوا : غیر مطبوعدر .
(٣) دیوانچه

طبیعت شعریه‌سی‌ده اولدیغنه ، منظوم ترجمه‌لریله کتبخانهٔ عمومی قاپیسی اوستنده‌کی تاریخ شاهددر .

صفوت نسیمه خانم «استانبولی»

عثمانلی شاعرەلرینك دکرلیلرندن اولوب (بکلکچی محب افندی) نك کریمه‌سیدر. (١٢٥٣)

[illegible]

(١٨٨١) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

صفا اسماعیل بك « طربزونی »

زمانمز ادباسنك ممتازلرندن اولوب پدری طربزونلیدر. کندیسی (مکهٔ مکرمه) ده دوغمشدر . معلم ناجی (شاعر مادرزاد) تسمیه ایتدیککندن اونامله اشتهار ایتمشدر. بوده قربان عشرت اولان شعرادندر . تحصیل و تفیضی دارالشفقه ده در. (١٣١٩) تاریخنده منفیاً سیواسده ارتحال ایله دی. غریبلر مزارلغنده مدفوندر. ترجمهٔ حالی کوچك برادری (علی کامی بك) طرفندن نشر اولونان (حسیات) اسمنده کی مجموعهٔ اشعارینك باش طرفنده محرردر . آثار مطبوعه سی : (سنوحات) (خذ ما صفا دع ما کدر) ، (ملاحظات ادبیه)، (مولدپدری زیارت)، (مغدورهٔ سودا) (منسیات)، (انطاق حقك تخمیسی) .

اشعارندن :

اولوالالبابه قارشی ناصیه‌ك مرآت قلبکدر
دلالت ایلر جعلی بشاشت صفوت باله

شرافتله اصالت فضل ذاتیدن عبارتدر
فضیلتدر شرف بخشا اولان اجدادو انساله

جهانده الك بیوك برحیله وارسه دوغری اولمقدر
برادر آلدانیرسك کیمسه یی قالقشمه اغفاله

مصارعندن :

مقدم انسانه اولور عون الهی رهبر

اورتیه کتم اسرار ایله کیم سرویرده سرویرمه

(١٣١٨) ده ارتحال ایده‌رك (اسكدار) ده (قره‌جه احمد) مزارلغنه دفن اولونان اورتانجه برادری (وفا احمد بك) ده شعرادن برذات ایدی . بونكده ترجمهٔ حالی (علی کامی بك) طرفندن نشر اولنان (اشعار وفا) اسمنده کی رساله ده مندرجدر .

صافیٔ اسکداری

نکته‌کویان شعرادن برذات اولوب شعرادن (محمدامین نزهت افندی) نك اوغلیدر . (یانیه)ده دوغمشدر . (١٣١٩) ده (حلب) ده ارتحال ایتدی حلب مکتوبی معاونلکیله استانبولدن تبعید اولوندی . حکومت قوناغی جوارنده‌کی (جبیله) قبرستاننده مدفوندر. مناسترلی رفعت بك شوتاریخی سویله‌مشدر : چیقوب جم سویلدی تاریخ فوتن صفای جنته عزم ایتدی صافی حین وفاتنده قرق بریاشنده ایدی. اشعاری تکلفدن آزاده‌در. آثار مطبوعه‌سندن الك مشهوری (اسلام حضرت عمر) اسمنده‌کی مثنویسیدر . دیکرلری (جدال سعدی بامدعی)،(شعر صافی)، (قواعد فارسیه) در.

اشعارندن :

ترك غفلتسه ای کوکل مقصد ذوق وحدتسه منتهای امل
بارکاه جناب مولایی آرامه آسمانده کندیکه کل

دی‌یه‌من اولدم ایلیوب تعیین بوده‌وارم شوده دیارمدر
وار ایسه مالك اولدیغم برشی یری مجهول اولان مزارمدر

بملہ یار مکر یکوجود ایمش صافی
فلکده غفاتی‌سیرایت که بن‌بی آرارم

ض

ضعیفی محمد افندی

فاتح زماننده اشتهار ایدن شعرادن اولوب (کلیبولی)دندر . مراد ثانینك غزواتی نظم

ايمشدركه بيت آتى اومنظومه‌دندر .

ضعيفى ساكه بومعنانه يوزدن حاصل اولمشدر
مكر مقصودبكى بولدك حقيقت جمله اشيادن

ابيات آتيه‌ده جمله‌ٔ اشعارندندر .

اى باد صبا لطف ايدوب اول جانه خبر وير
بو بن قولنك حالى سلطانه خبر وير

هم مور جفن اولديغى خاكه برابر
اول تختى يوجه‌بختى سليمانه خبر وير

ضعيفى افندى « ضعيفى پير محمد بن ادريس بن نورالدين قره‌طوه‌لى »

فضلاى شعرادن اولوب اسكوب ملحقاتندن (قره‌طوه) ليدر. تحصيل وتفيضى استانبولده‌در. (٩٦٠) كسور تاريخلرنده ارتحال ايله‌دى . الكمشهور اثرى (كلستان) شرحيدر . اندرون همايونده (روان اوطه‌سى) كتبخانه‌سنده (باغ بهشت)،(كلشن سيمرغ)، (بستان نصايح)، (صبر المصائب)، (جواهر نامه)،(سر كذشت)،(كلشن ملوك) ، (سبزستان) اسملرنده‌كى آثار ادبيه‌سنى جامع بر مجموعه واردر .

ضيائى يوسف چلبى «حميدى»

علماء شعرادن بر ذات اولوب حميد ايلندندر (٩٥٠) تاريخلرنده ارتحال ايتدى . مثنوياتى اشعار سائره‌سنه فائقدر.

(يوسف وزليخا) منظومه‌سندن :

چون ايره عاقله بركار مشكل — كه دشوار اوله آندن كار عاقل
ايده عقلنه برعقلى دخى يار — كه اوله سهل آكا اول كار دشوار

ضمیری احمد افندی «استانبوللی»

فضلای شعرادن بر ذات اولوب شهیردر. (١٠٥٨) ده ایوب‌انصاری مدرسی ایکن ارتحال ایله‌دی . مرتب دیوانی وجلال حاشیه‌سی واردر . اوچ لسانده انشاد شعره مقتدر ایدی .

بو نوبهارده آنجق آچیلدی لالهٔ داغ
کشاد غنچهٔ دل قالدی بر بهاره دخی

ضمیری محمد صادق افندی

علماء کتابدن بر ذات اولوب شهیردر . ترسانه‌ده رئیس‌الکتاب اولمشدی . (١٢٠٥) ده (خلاصهٔ آمال صالحین وحدیقهٔ سعداء صادقین) اسمنده بر اثر میدانه کتیرمشدر . برده (احسن‌الکلام وخلاصة‌النظام) نامنده براثری واردر. هرایکیسی‌ده (یحیی‌افندی) کتبخانه‌سنده موجوددر .

ضیا پاشا «عبدالحمید ضیاپاشا»

اجلهٔ ادبا و شعرادن اولوب تولد و تحصیلی (استانبول) ده‌در . السنه و ادبیات شرقیه‌یه وقوف تامیله برابر لسان فرانسوی ادبیاتنه‌ده واقف بر ادیب نکته‌دان ایدی . بعض مناصب عالیه‌ده بولوندقدن‌صوکره آطنه والیلکنده ایکن (١٢٩٥) تاریخنده وفات ایله‌دی. السنهٔ ثلثه‌ده یازیلان اشعاردن‌منتخب (خرابات) اسمیله‌اوچ جلددن عبارت بیوك برمجموعه‌سیله بعض مقالات ادبیه ومترجمه‌لری، اشعارمجموعه‌لری ایکی‌جلددن عبارت (اندلس تاریخی)، برجلد (انکیزیسیون تاریخچه‌سی) تحفهٔ وهبی‌یه نظیره‌سی واردر . اشعارینك الك مشهوری، لك کوزلی (ترکیب‌بند) و (ترجیع بند) یدر . سوریه اعاظم ادباسندن حلب مبعوث سابقی (محمد بشیر الغزی) افندی طرفندن (حدائق الرند) اسمیله نظماً لسان‌عربی‌یه ترجمه اولونه‌رق (١٣١٦) تاریخنده مصرده طبع اولونمشدر . (ابوالضیا توفیق بك) ك بیاننه کوره هانکی قیمت بیلمزك النده قالدیغی بیلنه‌میان (تله‌ماق) ترجمه‌سیله (لافونتن) ك نظماً ترجمه‌لری وار ایمش .

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

ط

طرزی محمد افندی «زغره‌لی»

قضاتدن و سخن‌شناس شعرادن بر ذات اولوب (زاغره) لیدر . اشعاری عاشقانه بر طرزده‌در . (۱۰٦۰) تاریخنده وفات ایله‌دی .

عاشقانه بر غزلی :

بز بزم محبتده بو دم همدم عشقز　　بیگانه قیاس ایله بز محرم عشقز
جانان یولنه خرج ایدرز نقد سرشکی　　صرف ایلمه‌ده ماملکی حاتم عشقز
زاهد بزه طعن ایله بو شکل فناده　　بز تاج وقباترکن اوران ادهم عشقز
بو خانقه ایچره بزی کیم کورسه عبا پوش　　مستانه صانور کرچه بزی سرسم عشقز
«طرزی» بزه طعن ایلیه‌مز کیمسه جهانده　　بز رند ملامت زدهٔ عالم عشقز

طاهر عبدالله چلبی «بروسه‌وی»

صاحب دیوان بر شاعر اولوب (بروسه) لیدر. دیوانی غیر مطبوعدر. «وقت انتقال» ترکیبنك ناطق اولدیغی (۱۰۸۸) ده وطننده ارتحال ایتدی .

ابیاتندن :

بی منت رهبر ایریشیر منزله بی باك
مردان خدا کشمکش رهبری نیلر

صافین میل ایتمه‌ هر حسنه حقیقت او عمارمهدن
آلا کور دستکه داماتی بر پاك دامانك

مصارعندن :

مست جام عشق اولان جرم وکنه بیلمز نه‌در

طالب محمد افندی « بروسوی »

استاد سخن توصیفنه لیاقت کوسترن شعرادن اولوب (بروسه) لیدر. ارضروم قاضیی ایکن (طالبا شاد اوله روحك فاتحه) مصراعنك دلالتی اولان (١١١٨) ده وفات ایله‌دی . دیوانی غیر مطبوعدر . موسیقی‌یه‌ده انتسابی واردر . دیواننده موجود فارسی غزلیاتنده (عازم) مخلصنی اختیار ایتدیکی آکلاشلمقده‌در .

اشعار حکیمانه‌لرندن :

چشم انصاف کبی کامله میزان اولماز
کشی نقصانی بیلمك کبی عرفان اولماز
کوکلده صدق دعوای خلوصه شاهد عادل
میان راست کویان محبتده یمین اولماز

آیینه صفت سیر اولامازسك بو صوردن
ایتسه‌ك نه قدر عالم دنیایی تماشا
بر دیده‌ده کیم نور حقیقت اوله ایلر
آیینهٔ امروزده فردایی تماشا

مقصود ماجرایی عیان ایتمه‌درهمان ای اشك چشم اراده‌سن بربهانه‌سین

غمخوار حال دیکر ودمساز باشقه‌در یاران عیش باشقه وهمراز باشقه‌در

طاهر محمد افندی

السنهٔ ثلثه‌ده انشا و شعره مقتدر بر شاعر فاضل‌در . (١١٢٨) تاریخنده قدس نیابتندن عزلی متعاقب استانبولده وفات ایله‌دی . ادرنه‌قپوسی خارجنده (امیر بخاری زاویه‌سی) جوارنده مدفوندر . سورهٔ اخلاصه بری عربی دیکری تورکی ایکی تفسیری و مرتب دیوانچه‌سی واردر واوچیده غیر مطبوعدر . ترجمهٔ حالی مورخین فصلنده مذکور (اسکوب) لی (محمد امین افندی) نك حفیدیدر .

طيار محمود پاشا «صامسونلى»

شعراى وزرادن اولوب (طربزون) واليسى (جانيكلى بطال حسين پاشا)نك مخدوميدر . (عنقاى روح طيار عقبايه قيلدى پرواز) مصراعنك دلالتى اولان (١٢٢٣) ده حاجى‌اوغلى بازارنده اجل قضايه اوغرادى. سرمقطوعى استانبوله كتيريله‌رك ايوبده (حسيب افندى) دركاهى حظيره‌سنه دفن ايدلدى. خطاسى وسبب قتل وقضاسى شانى‌زاده تاريخنك جلداولنده‌مذكوردر. مرتب ديوانى وارسه‌ده غيرمطبوعدر . اشعارى حكيمانه ورندانه‌در ..

ابياتندن :

ايتمه‌دم تحصيل رنك وبوى مطلب چرخده
چكمه‌يجه خارغمدن صد جفا مانند كل

بخشش نابمحل جوددن اولماز معدود
صفر معكوسيله آرتارمى حساب ارقام

انوار فيضه مظهر اولور قلبى صاف اولان
آلمقده ماه مهر جهانتابدن فروغ
كتم ايله سرعشقى كه دل روشنا اوله
مخفيجه آلدى آينه سيمابدن فروغ

(تذكرۀ فطين) ده محرر غزلنك مطلعى :

درديمز جانانه سويلنمش دوا سويلنمه‌مش
ماجرا سويلنمش اما مدعا سويلنمه‌مش

طاهر احمد افندى « حنيف زاده — استانبولى»

فضلادن و علم احوال كتب علماسندن بر ذات اولوب علما فصلنده ترجمۀ حالى مسطور

(حنیف ابراهیم افندی) نك مخدومیدر . (سفینة القصائد و دفینة الفوائد) اسمنده (تیره) کتبخانه‌سنده برمنتخبات منظومه مجموعه‌سی واردر . (آثار نو) اسمنده‌کی (کشف الظنون)ه اولان الحاقاتیده اصلی و لاتینجه‌یه ترجمه‌سیله برابر المانیاده (لایپزیغ) ده طبع ایدلمشدر . (١٢١٧) ده استانبولده ارتحال ایله‌دی.

طاهر سلام محمد بك « استانبولی »

فضلای ادبادن بر ذات اولوب شهیریدر . بعض مناصب عالیه‌ده بولوندقدن صوکره (طاهر سلام بك بوکون دارالسلامه کیتدی) مصراعنك دلالتی اولان (١٢٦٠) تاریخنده استانبولده وفات ایلدی . ایوبده طوپقاق تپه‌ده مدفوندر . آثاری : فقهدن (قدوری) وعلوم ادبیه‌دن (مقامات حریری) و (ملاعصام) ك آثارندن (میزان الادب) ترجمه‌لرندن عبارتدر. میزان الادب ترجمه‌سی مطبوعدر . اشعار فارسیه‌سی‌ده واردر . منشآتیله دیوانی(وقعه نویس اسعد افندی) طرفندن ترتیب اولونمشدرغیرمطبوعدر . غرامیات وادبسنده سویلدیکی اشعارك اك نفیسلرندن اولان

کل کبی پرطراوت اولمش سك   رنك وبودن عبارت اولمش سك
سنی ای نونهال کورمه‌لی   بیومش سروقامت اولمش سك

بیتلری قدرت شاعرانه‌سنه دلیلدر . بو غزل ، وفاتندن آلتمش درت سنه صوکره (ابن الامین محمود کمال بك)ك تکلیفیله برچوق شعرا طرفندن تنظیراولونمشدر .

ابیاتندن :

سلام اوزاتمه سوزی قصه‌یی دراز ایتمه
یتریتر کسه‌لم پك اوزاندی مبحث زلف

هرکز یاپلماسون دل ویران اهل درد
یارب واسکی شهره یکی عادت اولماسون

طالب مصطفی افندی « آمدی »

دیاربکردن یتیشن خوشکویان شعرادندر . قضا قائممقاملقلرنده استخدام اولنه‌رق بالآخره

اختیار تقاعد و (١٢٨٩) ده رحلت ایتمشدر . دیاربکرده (دلبرلرسه‌کیسی)نام محلده مدفوندر. هزل وهجو وادیسنده متمیزایدی . برهجویه‌سیله بازرکان‌قانطو حقنده‌کی قصیده‌سی پك‌خوشدر.

طاهر محمد بك «منمنلی زاده — اطنه‌لی»

آطنه حوالیسنده‌کی منمنلی خاندانه منسوب اولوب تولدی(آطنه)ده‌در. ایام صباوتنده استانبوله کلەرك بدایت تحصیلنی صفوق چشمه عسکری رشدیه‌سنده نهایتنی مکتب ملکیه‌ده بعدالاکمال بعض دوائرده استخدام اولوندقدن‌صوکره آطنه ، آیدین ، سلانیك معارف مدیریتلرنده ایفای حسن خدمت‌ایله‌مش ومؤخراً معارف نظارت جلیله‌سی مکتوبی و مهمه قلملری مدیریتنه تعیین قلنمش ایدی . (١٣٢٠) تاریخنده دها کنج دینه‌جك بر سنده ایکن ارتحال‌ایده‌رك اسکدارده قره‌جه‌احمد تربه‌سی ایلریسنده عائله‌سنه مخصوص مقبره‌یه دفن‌ایدلدی. شاعر ومنشی‌ایدی . آثارمطبوعه‌سی : (عثمانلی ادبیاتی)،(الحان)،(یادماضی)،(عثمانلی جغرافیاسی) ایله (غیرت) نامنده رساله موقوته‌در . (کونش) و (خاور) کبی رسائل موقوته‌ده بعض مقالاتی واردر .

هزاران‌یأس‌وحزنه‌غرق‌ایدرافکاروانظاری   سکوت آمیز بر قبرك نهانی ناله و زاری
بوبرمنظومه‌در معجزکه مفتون‌ایلر افکاری   ایشتمزدیکه‌ین سیرایله‌ین آکلاراواشعاری

سکوتی بر مزارك بردرین فریاددر مدهش

مزارستانی استیلا ایدن صمت و سکوتندر   سکونت برضربو وناله‌در بیامم نه حالتدر
که‌هربرناله برفکره‌مکمل بردرس عبرتدر   نه حکمتدر اوکیم ظلمتلی بر نور حقیقتدر

سکوتی بر مزارك بردرین فریاددر مدهش

کوروب‌برسنك‌جامدبی‌لساندرصامته‌ای‌انسان   اونك واردر الهی برلسانی کیم‌اولورحیران
دم وحدتده استغراقده کوش ایله‌ین وجدان   صاچار فواره آسا ناله هر سرو مزارستان

سکوتی بر مزارك بردرین فریاددر مدهش

برنجی اثری (رجائی زاده محمود اکرم بك) ك (تعلیم ادبیات) ی وادیسنده قواعد ادبیه‌یی معرف منقح براثر ادبی اولوب ادبیات عثمانیه ایله توغل ایدنلره استفاده بخشدر .

[illegible]

ظ

ظهوری محمد افندی « قره چلبی زاده »

صدوردن و علماء شعرادن بر ذات اولوب قره چلبی زاده عبدالعز افندینك برادریدر . (١٠٤٢) ده وفات ایله‌دی . جوار ایوبده مدفوندر . مرتب دیوانی واردر .

غزلیاتندن :

قناعت کوشه‌سنده شیر نردر موری سویلتسه‌ك　　همای اوج استغنا بکر عصفوری سویلتسه‌ك
نه شهید جانفزانك لذتی واردر دماغنده　　نه‌در فریادی اذعان ایلمسه‌ك زنبوری سویلتسه‌ك
نه چنبرلرده خلاج اولدیغن بر بر بیان ایتسه　　نه‌سویلر کورسه‌ك ای دلداردە منصوری سویلتسه‌ك

ظریف محمد افندی « استانبولی »

سخن شناسان شعرادن اولوب شهریدر . یکیچری کتابتی وظیفه‌سیله مشغول اولدی . (١١١٥) کرید اطه‌سنده (رسمو) ده وفات ایتدی .

ابیاتندن :

مثال شمع صفوت کسب ایدر سوزان اولان هرشب
بولور فیض صبوحی تاسحر کریان اولان هرشب

بولورمی ماحضر هیچ بوی زلف یاردن غیری
ضیافتخانهٔ آماده مهمان اولان هرشب

ع

عدنی « محمود پاشا »

السنهٔ ثلثه‌ده انشا ونظمه مقتدر شعرادن وفاتح دورینك اك بنام وزراسندن حکیم، شاعر برذات اولوب صربستانك (آلاجه‌حصار — قروشوواچ) قصبه‌سندندر . اسیرحرب صفتیله آلینان دیوشیرمه‌لردندر . دولته سبق ایدن خدماتی صحائف‌تواریخده مندرجدر . مرتب‌دیوانی اولوب مخلصی (عدنی) در . (ترجمهٔ‌حال محمود پاشای ولی) اسمنده‌کی خرافات آمیز مطبوع رساله‌جکده (مناستر) لی کوسترلمه‌سی دوغرو دکلدر . (٨٧٩) تاریخنده فاتحك اعتراف کرده‌سی اولان خطاسیله اجل قضایه اوغرادی . بنا ایتدیکی جامع شریف یانده مدفوندر . (ظهیرفاریابی) نك قصائدینه (خواجه حافظ)اك‌غزلیاتنه‌نظیره‌لری(وخواجهٔ‌جهان)ایله مکاتبه‌سی واردر . تذاکر شعرانك بیانلرینه کوره نثری نظمندن اقوی‌در .

ابیاتندن :

عشق جانان ایله معمورهٔ عالمدر دلی
کرچه بی‌درد اولانلر آنی ویرانه‌صانیر

سینه‌مده‌رخك مهری نجه کیزلنه چونکه
خورشیدی کل‌ایچنده نهان ایله‌مك‌اولماز

مصارعندن :

کیمسه‌می واردر جهانده لطف واحساندن قاچار

سر ویرمك اولور سری عیان ایله‌مك اولماز

شاد اولمق ایسته‌ین غم ایله آشنا کرك

خلاص اولماز جهانده کیمسه خلقك افتراسندن

علوی « شاه علی — بروسوی »

سلطان مراد ثانی وفاتح دوری فضلای شعراسندن اولوب (بروسه) لیدر . شیخ‌نظامینك

(هفت پیکر) نی ترجمه ایتمشدر . (رونقی بو کاشانك شهر قسطنطینه‌ده‌در) مصراع مشهوری بوندر . دیوانی‌ده وارسه‌ده هر ایکیسی ده غیر مطبوعدر . ینه فاتح دوری شعراسندن (قدسی) نك و (٩٣٨) ده وفات ایدن (رمضان طربزون) ی نك ده بو اسمده منظومه‌لری واردر .

اشعارندن

ای سفر عزمن ایدن یار خدا یارك اوله
همت اهل نظر قافله سالارك اوله

علوی «مدرس — بروسوی»

سلطان سلیم خان اول شعراسندن و (ملا یکن ـ یکان) اولادندن اولوب بروسه‌لیدر . مدرس ایکن بروسه‌ده وفات ایله‌دی . غیر مطبوع دیوانی واردر . اواخر عمرینه دوغرو طریق تدریسی ترك ایله طریقت نقشیه‌یه سلوك ایله‌یوب اختیار انزوا ایتدی .

تکمیلی عاشق چلبی تذکره‌سنده محرر مطول غزلندن :

دار دنیای دنینك کیم جفا بنیادیدر
محنت ودرد وبلا وغم چهار ارکانیدر

عزته ایردم دیرن دنیاده ذلت اهلیدر
خواجه سودا ایتدم دیو زعم ایتدیکی خسرانیدر

ربقهٔ ورقبهٔ دنیادن ایت نفسك خلاص
بندهٔ فقر اولکه فقر اهلی جهان سلطانیدر

علاء الدین علی چلبی «فلبه‌وی»

حکمت اخلاقدن باحث اولوب اساساً ام الالسنه عدادیدان هند قدیم (سانسقریت) لسانی اوزره محرر اولان ومؤخراً (حسین واعظ) طرفندن لسان فارسی‌یه (انوار سهیلی) اسمیله نقل اولونان مشهور (کلیله ودمنه) یی (همایوننامه) اسمیله ترکجه‌یه ترجمه ایدن فلبه‌لی ادیب ومنشی

فاضلدر . بو اثرینه مکافاتاً بروسه قاضیسی اونمش ایدی . (٩٠٥) وفات ایتدی . مرقدی (امیر سلطان) حضرتلرینك تربه‌سی قربنده‌در . همایوننامه‌نك طبعنه همت اولونمشدر . عباره‌سی طرز قدیم کتابت اوزره تکلفاتلی اولان بو اثر فلسفهٔ اخلاق جهتندن شاین مطالعه‌در . (٩٥٠) ده وفات ایدن استانبوللی شاعر (هلالی) ده نظماً ترجمه ایتمشدر . (١٢٢٧) ده (ویدین) والیسی اولان (حافظ علی پاشا) نك دیوان افندیسی (شریف ابراهیم ماهر افندی) طرفندن ده ساده بر صورتده ترجمه ایدلمشدر . اسکی ترجمه‌لردن بری ده آیدین اوغوللرندن اوموربك نامنه (قول مسعود) طرفندن یاپیلان ترجمه‌درکه لالەلی کتبخانه‌سنده واردر .

نصایحندن :

بر بلا نازل اولسه ایتمه جزع   کانده وار ایکی شر ایشیت بندن
اولا دوستلر اولور غمگین   ثانیاً شادمان اولور دشمن

عشقی

ادبای صوفیه دن فارسی دان بر ذات اولوب اکابر مشایخدن (عین القضاة همدانی) نك (کنز الحقایق) اسمنده‌کی فارسی العباره اثر مشهورینی ترجمه ایتمشدرکه یازمه‌سی طرف عاجزیدن (اسکدار) ده (حضرت هدایی) درگاه شریفی کتبخانه‌سنه اهدا قیلنمشدر . بو ترجمه‌نك مقدمه‌سنده (سردار ابرار شیخ عطار) ك (مختارنامه) سنی ده ترجمه ایتدیگنی بیان ایدییور .

مطلعندن :

خدایا سوزلریمی پر صفا قیل
سوزوم توحید و نعت مصطفی قیل

که جانبخش اولا تا عیسی دمندن
علامت کوستره روح عالمندن

نهایتندن :

کلوب «عشقی» دلکدن بو رساله
که تحفه اولا هر اهل کماله

فقیره اشبو نظم اولمشدی روزی
دوقوز یوز هجرتك یتمش دوقوزی

تذکره‌لرده (٩٠٠: تاریخی ایچنده بر قاچ عشقی اولدیغی مذکور ایسه‌ده هانکیسی اولدیغی کسدیریله‌مه‌دی .

عارفی حسین چلبی « استانبولی »

(شیخ ابراهیم کلشنی) دن اخذ فیض ایدنلر زمره‌سندن شاعر ، مذهبی بر ذات اولوب استانبوللیدر . السنهٔ ثلثه‌ده انشا ونظمه مقتدر بر عارفدر . ابراهیم کلشنی‌یه سویله‌دیکی تاریخندن

کفت هاتف برای اوتاریخ　　مات قطب‌الزمان ابراهیم ٩٤٠

عرف اسرار الهی (امیر خسرو دهلوی) نك منظومهٔ (دریاق ابرار) ینه سویلدیکی نظیره‌سی مطلعندن

سبزه‌زار چرخ کوهر روز سرسبز وتراست　　ازسرشك چشم غمکینان محنت پر است

متصوفانه یازدیغی ترجیع بندی مطلعندن :

عین عارفده وجود اشیا　　کورونور جمله کنقش فی‌الماء

شاعر مشهور (بروسه‌لی احمدپاشا) نك کونش قصیده‌سنه نظیره یازانلرك متمیزلرندندر . مصردن استانبوله عودتنده (سلطان سلیمان قانونی) نك لطفنه مظهر اوله‌رق بعض مناصبه کچمش و (٩٥٩) ده استانبولده وفات ایتمشدر . علم خطه‌ده انتسابی واردر .

عبدالوهاب « ایسلی صاریه عبدی — بروسوی »

بروسه‌دن یتشن شعرادن اولوب (لامعی) چلبی ایله مهاجاتی واردر . اشعارنده مخلص اختیار ایتمه‌ین شعرادندر . تذکرهٔ بیانیده بروجه آتی منظومه‌سی محرردر .

مرض عشقی کور شفا یرینه　　آلی کور دردنی دوا یرینه
بکا سودای زلفك آخر کار　　قاره چول کیدیرر قبا یرینه
یوزومه باقه‌دن یجوب کیتمه　　سوك بکم باری مرحبا یرینه
مفت‌مسکن‌صانورجهانی کشی　　نقد عمرین ویرر کرا یرینه

عاشق محمد چلبی « بروسه‌وی »

قدمای شعرا و علمای مورخیندن بر ذات اولوب مولداً (بروسه) لیدر. بعض آثارده (برزرین)‌ده تولد ایتدیکی محرر ایسه‌ده بیانی، لطفی وقینالی زاده چلبی ایله کلدسته صاحبی (اسماعیل بلیغ افندی) بروسه‌ده اولدیغنی یازیورلر. بعدالتحصیل مسلك قضایه سالك اوله‌رق ایچه دولا- شدقدن صوکره تاریخ وفاتنه بروسه‌لی جنانینك بولدیغی (عاشق سفر ایلدی جهاندن) مصراعنك ناطق اولدیغی ۹۷۹ ده اسکوبده وفات ایله‌دی. بوذاتك اسکوبده‌کی مدفنی حقنده اختلاف واردر. بعضیلر (قاضی بابا ــ غازی بابا) دنیلان ذات اولدیغنی روایت ایدییور. (اولیا چلبی ده) سیاحتنامه‌سنك بشنجی جلدنده (مداح بابا) جامعی قربنده بولوندیغنی نقل ایله‌یور. آثاری: (ذیل شقایق)، (قامع البدعة فی نصرة السنة)، (تذکرة الشعرا) درکه (مشاعر الشعرا) نامنده اولان وحروف ابجداوزره مرتب بولونان بواثرك برنسخه‌سی (ویانه) کتبخانهٔ ایمپراطوریسنده موجود اولدیغی مورخ موسیو هامه‌رك جملهٔ روایاتندندر. برنسخه‌سی ده (استانبول) ده عاشر افندی، اسکدارده (حضرت هدائی) کتبخانه‌سنده موجوددر. دیکرلری ده (سکتوارنامه)، (شرح احادیث اربعین) و (منظومهٔ شهر انکیز) ایله مرتب دیوانندن عبارتدر. بونلردن باشقه (طاشکوپری زاده)‌نك شقایق نعمانیه‌سنی امام غزالی‌نك (التبر المسبوك فی نصائح الملوك) نام اثرینی وخطیب قاسم اوغلنك (روضه)‌سنی دخی ترجمه ایتمشدر. اخلاق وسیاسیات عسکریه‌دن باحث اولان سلطان سلیم ثانی نامنه توسیاً ترجمه ایله‌دیکی (معراج الایالة ومنهاج العدالة) [بو اثر ابن تیمیه‌نك (السیاسة الشرعیه فی اصلاح الراعی والرعیة) نامنده‌کی اثرینك ترجمه‌سیدر] سمنده قرق باب اوزره مرتب اثریده شایان مطالعه آثاردندرکه یازمه برنسخه‌سی (عاشر افندی) ایله مناستر کتبخانه‌لرنده موجوددر. اشبو آثاردن یالکز (حدیث اربعین) شرحی مطبوعدر.

ابیاتندن:

عار ایدر برذرهٔ سرکشته‌دن اول آفتاب
مهر افزون اولدو غنچه بندن ایلر اجتناب

عرشی دده « تیره‌وی »

شعرای مولویه‌دن عاشق مجاهد بر ذات اولوب (تیره‌لی) در. (شاهدی) و (شهودی) کبی اعاظمه

خدمت ایتمش، ملا ایکن مولوی اولمشدر . مشاهیر شعرادن (یکیجه‌لی خیالی بك) له برمدت رفاقتی وبرقاچ مشاعره‌سی واردر. بیك تاریخنه قریب(٠وره) ده ارتحال ایله‌دی. منظومهٔ آتیه طبع شاعرانه‌سنه دالدر :

یاتمه اویان ایتمه زیان   وقت سحر قم قم قم
تا اوله‌سین واقف جان   وقت سحر قم قم قم
دوغدی سعادت کونشی   طوتدی ضیا طاغ وطاشی
غفلتــه آلدیرمه باشی   وقت سحر قم قم قم
آدمه اولدکسه خلف   ایلمــه ایـامی تلف
ایسترایسه‌ك ایره شرف   وقت سحر قم قم قم
عرشیٔ شیدادن اکر   ایسترایسه‌ك دوغری خبر
راه حقه ایله سـفر   وقت سحر قم قم قم

عسکری محمد افندی «کلاب اوغلو — کوتاهیه‌لی»

شعرای متصوفه‌دن برشیخ عرفان سمیراولوب (کوتاهیه) قراسندن (زمحه) قریه‌سندندر. ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور المالیلی (سنان امی) حضرتلرینك خلفاسندن اولدیغی دیواننده‌کی

مرشدمدر پیر سنان امی عزیزم عشقنه   پادشاهم بزی بزدن لطف ایدوب ایتمه سؤال

بیتندن آکلاشلمقده‌در . آفیون قره حصارنده (چاووشلر سلطان) مزارلغنده مدفوندر. غزل آتی عرفانه، شاعرلکنه حجت قاطعه‌در .

شمدی عرفان وقتیدر تقوایه حاجت قالمادی
ذوق وجدان وقتیدر فردایه حاجت قالمادی
اهل وحدتدن آلانلر علم توحید درسنی
کیزلی عرفان بولدیلر فتوایه حاجت قالمادی
لی مع الله باده‌سی چون جانی سرمست ایلدی
دولدی دل پیمانه‌سی صهبایه حاجت قالمادی
حمدلله صـوفیا آلدق مسـما دن خبر
ذاته مظهردر کوکل اسمایه حاجت قالمادی

ایتدی شمس احدیت برج وحدتدن طلوع
لیل فرقت زائل اولدی آیه حاجت قالمادی
قنده کیم قیلسه‌م نظر حق عینمه اولور عیان
برزخ وباطنده‌کی رؤیایه حاجت قالمادی
روضهٔ باغ بهشتدر جمله عالم عارفه
« عسکریا » جنت مأوایه حاجت قالمادی

دیوانده‌کی :

جهان فانیدر آلدانمه محمد ای کلاب اوغلو
کوزین باغلاماسون حرص وحسد عقل معاش سفلی

بیتندن انتباهك (کلاب اوغلو) اولدیغی آکلاشیلیور. برداشلری (نیازیٔ مصری) دیوانده : (بز بش ار ایدك چیقدق بردمده یوله کیردك) مصرعنده‌کی بش اردن برینك‌ده بو ذات اولدیغی بین المشایخ مرویدر .

علی افندی « ام ولدزاده »

طرز قدیم انشاده بنام منشیلردن اولوب اباعن جد برسلسلهٔ علمایه منسوبدر (۹۸۰) تاریخنده حلب ملاسی ایکن وفات ایله‌دی. (رسالهٔ قلمیه) (رسالهٔ سیفیه) (رسالهٔ شمعیه) کبی غیر مطبوع آثار منثوره‌سی واردرکه برر پارچه‌سی شقایقده محرردر . ادبیات عربیه‌یه واقف ایدی . شعرای عجمدن (عصار) ك (مهر و مشتری) سنی ترجمه مولانا ابوالسعودك قصیدهٔ میمیه‌سنی تنظیر ایتمشدرکه مطلعی بودر :

ایا لصد یحلو عشرة ومدام
وفی القلب من نار الغرام خرام

عزمی افندی « استانبولی »

دفتردار (احمد چلبی) نك مخدومیدر. اسمی (پیر محمد) در. زماننده مفخر علما و ادبا ایدی. برنسخه‌سی

نورعثمانیه کتبخانه‌سنده موجود بولونان (مراتب الاخلاق) اسمنده براثری واردر. سلطان سلیم ثانینك امریله (محمد عصار تبریزی)نك (مهر و مشتری)سی مثنوی طرزنده ترجمه‌یه باشلایوب بیك بیت قدر یازمش ایسه‌ده اکماله موفق اوله‌مامشدر. مؤخراً اوغلی (حاتی افندی) درت، بشبوز بیت علاوه ایله‌مشدر. (اکری) فاتحی سلطان محمدك شهزاده ایکن معلملکنده بولوندیغی حالده (عزمی دار علایه عزم ایتدی) مصرعنك کوستردیکی (٩٩٠) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌دی. جوار ایوبده مدفوندر. منظوم وصیتنامه‌سی مطلعندن:

هر ایشه قیل بسمله‌یله ابتدا ‌ ‌ ذکرك اولسون دائما حمد وثنا
طاهر اول دائم صلاحی پیشه قیل ‌ ‌ هم عذاب دوزخی اندیشه قیل

ابیاتندن:

خلیلم سوز عشقی آتش عشقه دوشندن صور
براوددن پیرهندر آنی باشندن کچندن صور

علوی محمد چلبی «استانبولی»

شعرای علمادن اولوب شهیردر. مناصب علمیه‌یی ترك ایده‌رك اختیار عزلت ایله‌دی. غیر مطبوع دیوانده رنکین، معنیدار برخیلی مضامین واردر. (ایجوب علوی بقا جامنی کچدی بزم محنتدن) مصراعنك دلالت ایتدیکی (٩٩٣) ده وفات ایده‌رك غلطه مزارستاننده (قانلی قوزلر) دینان موضعه دفن ایدلدی.

ابیاتندن:

جانه آتش براقیر تشنه دله آب صو نار ‌ ‌ رنك آتشده عجب آب دکلی می ناب

بیقانلر خاطر ناشادیمی یارب شاد اولسون ‌ ‌ بنمچون نامراد اولسون دینلر برمراد اولسون

غرور ایتمه لباس فخر ایله عمرم جهاندر بو
قبای جسمنی قوربونده هرکس جامکاندر بو

عرض حال ایتمکه جاناسنی تنها بولامام
سنی تنها بولیجق کندیمی اصلا بولامام

بر بیکسم که حاله محرم بولونمادی
قانلی یاشم کبی باکه همدم بولونمادی

دارالشفای عالمی کشت ایله‌دم دریغ
اولمکدن اوز که یاره‌مه مرهم بولونمادی

بر بزم بی صفایه کتیردی فلك بنی
باده توکنمدی جام تهی جم بولونمادی

چرخ ایکله‌مکده مهر ایسه یانوب یاقیلمه‌ده
عالم المده بر دل بی غم بولونمادی

نه عجب تیزکچر ذوق و سرور ایامی
ایرمه‌دن نصف نهاری ایریشور اقشامی

مصارعندن :

یوری ای خسته کوکل حکمتی اقماندن صور

کوکل دیرلر بوایللرده هله برغمکسارم وار

ای دل حکایت غمی نادانه سویله‌مه

کوکدن نه یاغدیکه آنی یر ایتمدی قبول

نه‌یللر اسدی شمدی طوغرولوب بندن یکا کلدك

غم چکمه کوکل کیم چوغی کیتدی آزی قالدی

عزمی زاده حالتی مصطفی افندی «استانبولی»

سابق الترجمه (عزمی افندی)نك مخدوم فضائل موسومیدر . هروادیده کوزل شعر سویله‌مك

يتى باقيلرى نابيلرى بيله تقدير خوان ايدر و عاشق عمر علماً و تحصيلاً دكل فقط خلقة وفطرةً نادرالامثال بر شاعر مليدر . تاريخ وفاتى : (اوله عاشق عمرك جلوه كهى عدن جليل) مصراعنك ناطق اولديغى (١١١٩) در . زماننده يكيچرى ساز شاعرى ايمش . اكثريا عسكرله روم ايلنده سفرده حضرده بولونمش حتى حربه اشتراك ايتمش ، عسكرى تشجيع ايلەمش ، محبوب الجيوش اولمش بيلدكارينى اونلره بيلديرمشدر . بر مسدسنده مولوى اولديغنى سويلەيور .

(را) قافيه‌سنده‌كى :

ذات جميله‌ڭ عيان ايده‌ريز وطن اصليمز آيدين ايليدر

بيتندن‌ده مولدى آڭلاشيليور .

آچام باشم دوكم ياشم ياقەم ييرتام قيلام رازى
او يار ايله بنم دعوام خدا فصل ايليه بارى

فقراتى حاوى اولان مسدسى‌ده آناطولينك اكثر مواقعنده زبانزد در .

ديوانى ترجمهٔ حالى مورخين فصلنده محرر (ايوانسرايى حافظ حسين افندى) طرفندن (١١٩٧) تاريخنده جمع وترتيب ايدلمشدركه مطبوعنك بش اون مثلى اولان يازمه برنسخه‌سى قونيه‌ده (دركاه مولانا) كتبخانه‌سنده واردر . برجلدكبير تشكيل ايدن برنسخه‌سى‌ده بشيكطاشده (يحيى افندى) كتبخانه‌سيله (صمانيه) ده عشاقى دركاهى كتبخانه‌سنده‌در .

عبدى افندى « همت زاده »

شعراى عارفيندن برذات اولوب ترجمهٔ حالى مشايخ فصلنده مذكور (همت افندى) نك مخدوم عاليلريدر . وعظ وارشاد ايله امرار حيات ايده‌رك (١١٢٢) ده ارتحال ايله‌دى . پدرى يانندە مدفوندر . (تذكرهٔ شعرا) سى ، مرتب ديوانى و (كنجينهٔ اعجاز) اسمنده منظوم براثرى واردر . برنعتنك مطلعندن :

آستانك اى شه لولاك مأمندر بكا خاكپايك توتياى چشم روشندر بكا

شاعر مشهور عرفينك «اى متاع درد دربازار جان انداخته» مطلعلى قصيده‌سنى‌ده شرح ايتمشدر . مخدوم وخليفه‌لرى اولوب (١١٥٦) ده وفات ايده‌رك يانته دفن اولونان (عبدالصمد) افنديده عرفاى شعرادن بر ذاتدر .

برنعتندن :

تنده جانم جانده جانانم محمد مصطفى — ملك دل تختنده سلطانم محمد مصطفى
منتظردر ماه جمالك كورمكه عاشقلرك — كل طلوع ايت ماه تابانم محمد مصطفى
جلوه‌كردر دائما نقش جمالك سينه‌ده — خانهٔ قلبمده مهمانم محمد مصطفى
يارسول‌الله غريبكدر سنك عبدالصمد — قيل شفاعت اى كرمكارم محمد مصطفى

عبدالصمد افنديك برادرى (عبدالشكور افندى)ده علماو شعرادن برذات ايدى . (١١٨٠) تاريخنده ارتحال ايده‌رك اسكدارده جد امجدى يانته دفن ايدلدى . موعظه ترتيبنده تفسير شريفى، ديوان الهياتى واردر .

عاطف مصطفى افندى «استانبولى»

ارباب علم و دانشدن بر ذات اولوب شهريدر . دفتردارلق و سائره كبى خدمات دولتده بولوندى . (١١٥٥) ده وفات ايده‌رك اسكدارده مسكينلرجوارنده (شريف‌قويوسى) دينيلان محله دفن ايدلدى . مرتب ديوانى واردر . (معيارالكلام) اسمنده‌كى (غلطات) رساله‌سنك‌ده بوذاتك آثارندن اولمسى ملحوظدر .

آثار خيريه‌سندن وفا محله‌سنده مكمل بر كتبخانه‌سى واردر .

عشرت حقنده‌كى منظومه‌سندن :

سنى مجبور ايدر احبابدن استعذاره — طوتالم يكدمه غمدن سنى آزاد ايلر

ابيات سائره‌سندن :

مايه دار امل عاقبت اول مور كبى
آلديروب مالملكى ايكلهمه زنبور كبى

عبدالرحمن افندی «استانبولی»

السنهٔ ثلثه‌ده انشاد نظمه مقتدر فضلای شعرادن بر ذات اولوب شهریدر . زماننده امام شهریاری اولمش ایدی . (١٠٤٠) کسور تاریخلرنده ارتحال ایله‌دی .

ابیاتندن :

اورتبه مرتفع بنیاددر قصر تواضع کیم
ریاض جنته نظـاره قابلدر زمیننده ن

مست زهراب خمار آلود بو عشرتکاهده
نشـوه امید ایلهینـلر کردش پیمانه‌دن

عزیز افندی «استانبولی»

سلطان محمد رابع دورنده ضربخانه امینی اولان (بکر افندی)نك مخدومی اولوب کیلاری شهریاری ایدی . دیوانی غیرمرتب ایسه‌ده آتیده‌کی غزل عاشقانه طبع شاعرانه‌سنه دالدر .

ای غمزه سویله زخم دلمدن زبانم اول
ای چاك سینه نسخهٔ شرح و بیانم اول

ای خون دیده بن دی‌یه‌مم یاره دردیمی
سن روی زردم اوزره کلوب ترجمانم اول

ای خط کزند غمزه‌دن ایله بنی امین
تعویذ (ان یکاد) کبی حرز جانم اول

ای چشم یار واقف راز کلیم ایسـه‌ك
کل فن سحری سـویلشه‌لم همزبانم اول

مست ایله بر نکاه ایله جوزی کبی بنی
هم سنده مست نشوهٔ ذوق بیانم اول

ای زلف خم بخم دوکیلوب سینه‌م اوستنه
زنجـیر پای عمر شـتابانم اول

بوغزل (عطا) تاریخنده صاحب ترجمه‌یه نسبت اولونیور . فقط (جوری) دیواننده عیناً مندرج اولدیغنه کوره جورینك اولدیغی تأیید ایدییور .

عارفی احمد پاشا « استانبولی »

علم شعر وخطده بهره‌دار بر وزیر معارفشعار اولوب شهیریدر . (۱۱۱۵) ده (تکه) ده مقتولاً وفات ایله‌دی . خطوط متنوعهٔ اسلامیه‌دن آلتی قلمی یازمغه مقتدر ایدی . مرتب دیوانچه‌سی واردر .

ابیاتندن :

ایتمز طریق حقده اولان خالقه سر فرو
اکمز مناره قامتنی باد اسرسه ده

عزت علی پاشا « قائممقام »

حکمت‌بیان شعرادن‌اولوب (داماد محمدپاشا)نك‌مخدومیدر. بعض مناصب‌عالیه‌ده‌بولونمشدر. (۱۱٤۷) تاریخنده شرق سفری سرعسکری ایکن (روان) ده ارتحال ایده‌رك (صالحه سلطان) جامع شریفی حظیره‌سنه دفن یدلدی . غیرمطبوع دیوانچه‌سی وعلم خطه‌ده انتسابی واردر . علی‌الخصوص خط (دیوانی) ده‌کی آثار قلمیه‌سی دستورالعمل ایدی .

بر غزلندن :

سوق تقدیرده اندازه و میزان اولماز — فیض‌مولایه کوره ناقص وکامل بردر
بر اولور عدل الهیده سلیمان ایله مور — درکه حقده همان شاه ایله سائل بردر
ینه اربابی بیلیر اهل کمالك قدرین — بزم جهالده حسان ایله باقل بردر
«عزتا» رحمت حق نیك وبده یکساندر — یاغسه‌باران‌کرم بحر ایله ساحل بردر

ابیات سائره‌سندن :

تسکین‌جوشش دل ایدن‌اشك دیده‌در
باران‌اولوبجه اولماز ایمش پایدار موج

صورت پذیر معرفت اولمقده‌در هنر
یوقسه بو دهره نیجه هیولا کلیر کیدر

[illegible]

(١١٧٨) [illegible]

[illegible]

اول سرور خیل انبیایی   اول مفخر جمع اصفیانی
هم اشرف مبدعات قیلدی   هم اکرم کائنات قیلدی
خورشید جهانفروز سرمد
سر دفتر انبیا محمد

اولسون او شه کرم شعاره   هم صحبنه آل پر وقاره
بیحد صلوات و صد تحیت   ما اسرعت الصبا و هبت

عزت محمد بك «بکلکجی ـ استانبولی»

شهدای شعرادندر . (بکلکجی عزت بك) نامیله معروفدر. کندیسنه اسناد اولونان بعض مقالات نامناسبه‌دن دولایی (روحی عزت بکك اعزاز ایده رب الانام) مصراعنك دلالت ایتدیکی (١٢٢٤) تاریخنده قاضی کوینده اجل قضایه اوغرادی. اولاً (خواجه‌نصرت)دن ثانیاً (خواجه‌نشئت)دن تلمذایتمشدر. آزوقت ایچنده شعر وانشا ایله شهرت بولمش ایدی. هنوز کنج ایکن ارتحال ایتمه‌یدی ــ قوت طبعنه نظراً ــ اون اوچنجی عصرك پك پارلاق بر شاعری اولوردی . مرتب دیوانچه‌سی مطبوعدر .

ابیاتندن :

ایلمه عشاقدن کیفیت عشقی سؤآل
نقش حیران بی‌خبردر حالت نقاشدن

(١٢٢٣) تاریخنده مرخص ثالث عنوانیله (یاش) ده بولوندیغی صره‌ده سویله‌دیکی بیت آتی خوش آینده‌در .

ایللر خیاللر قوریبور هم صفاده چوق   یاشده‌بزمسه برقوری اکلنجه‌مزده‌یوق

علی بن مصلح الدین

محمدیه طرزنده و (ذم الفناء) اسمنده برمنظومه‌نك ناظمی اولوب (قونیه) ولایتی مضافاتندن (بوزقیر) لی اولدیغی :

بزم مولودیمز بوزقیر قضاسنده «سرستت» در
که مصلح‌الدین اوغلو علی در اسممز اخوان.

بیتیله بیلدیریور . اثر مذکورینك مطلعندن :

ثنا وحمد لایحصی سکا ای خالق فیاض
که‌یوقدرسکا هیچ امثال که‌سن‌سك قاهروفیاض

تاریخ وفاتیله مدفننه دسترس اولونامادی . منظومه‌نك مطبوع بر نسخه‌سی (ییلدیز) کتبخانه‌سنده واردر .

علمی علی افندی «چلبی زاده»

مرعشدن یتیشن علماء شعرادندر . (١٢٢٤) تاریخنده تألیف ایتدیکی (نظم بدیع) نامنده (تحفهٔ وهبی) طرزنده لغات فارسیه‌یی محتوی منظومه‌سیله تحفهٔ وهبی شرحی وبرخیلی اشعاری واردر. پدری (احمد افندی) ده فضلادن برذات اولوب مفصل بر (فاتحهٔ شریفه تفسیری) موجوددر . هر ایکیسنك‌ده آثاری غیر مطبوعدر .

ابیاتندن :

دمنده یاغماسه باران احسان لطافت سبزه زاری تازه اولماز

جهانده کوچك وبزرك قتنده کرمدن راست تر آوازه اولماز

افندی لطف ایت اولچوب بچمه‌کی‌قو متاع همته اندازه اولماز

عارف محمد افندی «رئیس الکتاب»

ارباب شعر وانشادن سیاسی برذات اولوب (قسطمونی) لیدر . (استانبول) ده تحصیلی اکالدن صوکره قطع مراتب ایده‌رك (رئیس الکتاب) اولمشدی . (١٢٢٨) ده استانبولده

وفات ایتدی . (صغوق چشمه) پیشگاهنده (زینب سلطان جامعی) حظیره‌سنده مدفوندر . فارسی وترکی انشاد ونظمه مقتدردر . دیوانی واردر .

اشعارندن :

دلا شب مانع کسب صفای ماهتاب اولماز
عیاندر وجه حقده فکر شك وانقلاب اولماز
سپهر اوج خورشید هدایتده سحاب اولماز
او وجهی سیر ایدن محتاج فیض آفتاب اولماز
عنایت هرکیمه یوز طوتسه عصیانی نقاب اولماز
کونش طوغدقده زیرا پردهٔ ظلمت نقاب اولماز

ابیات سائره‌سندن :

عاقبت جمله‌مزك منزلی خاك اولسه کرك
کیمه ایتمش بو فلك کام ومرام اوزره وفا

عزت محمد ملا «یکیجی زاده»

فاضل برشاعربلیغدرکه عصرینك رئیس‌الادباسی ایدی. صدورعظامدن (صالح افندی)نك مخدومی‌اولوب استانبولده تولدایتمشدر . سوق قدرله برآره‌لق کلیبولی جوارنده‌کی (کشان) ده بعده (سیواس)ده اقامته مأموراوله‌رق (عزت شاعره‌ده قیدی جهان) مصراعنك دلالتی‌اولان (١٢٤٥) تاریخنده سیواسده‌وفات ایله‌دی. بقیهٔعظامی (١٣٣٥) تاریخنده استانبوله نقل‌ایدیله‌رك عورت بازارنده جانبازیه محله‌سنده مصطفی بك مسجدی حظیره‌سنده مدفون پدری یانـه دفن ایدلدی. سابق‌الترجمه (عبدالباقی دده) افندی‌یه منتسب ایدی . مؤلفاتی: بری (بهار افکار) نامیله مرتب دیوانی ایله(سیواس) ده یازمش اولدیغی (خزان آثار) ندن باشقا (محنت کشان) و (کلشن عشق) نامرنده‌کی مثنویاتی ومتعدد لایحه‌لری واردر . اشعاری اکثریتی اعتباریله حکیمانه‌در . شوخانه‌ورندانه‌لری‌ده واردر . (محنت کشان) آلمانجه‌یه ترجمه ایدلمشدر .

ابیاتندن :

مقصود قولایلقله عزیزم اله کیرمز   چشم ایتدی فدا یوسفه یعقوب محبت

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] :

انجمنی مجموعه‌سی) نك (٤١) نومرولو نسخه‌سنده مندرجدر . ملا مرحوم طرفندن یازیلان پدری حقنده‌کی (دوحةالحامد فی ترجمة الوالد) اسمنده‌کی رساله ده مذکور مجموعه‌نك (٣٧) نومرولو نسخه‌سنده محرر در .

عینی حسین افندی « عینتابلی »

علماء شعرادن اولوب (عینتاب)لیدر . باب عالیده عربی وفارسی خواجه‌سی ایدی. وفاتی (١٢٥٤) تاریخنده مرقدی (غلطه مولویخانه‌سی)نده‌در . دیوان‌اشعاریله (نظم‌جواهر) نامنده‌کی لغت منظومه‌سی مطبوعدر .

ابیاتندن :

دل هوا و هوسه اویدی جهانه کلدی　　ایتدی‌عینی وطنمدن بنی بودارایله دور

نوارفیضه‌مظهر اولورقابی صاف اولان　　آلمقده ماه مهر جهانتابدن فروغ

مصارعندن :

قوش کبی آدمی پابسته ایدر دام طمع

تجلیٔ فیوضات صباحه خواب اولور مانع

عفت محمد افندی « بروسوی »

خوش‌کویان شعرادن اولوب (بروسه)لیدر . مشایخ نقشبندیه‌دن سابق‌الترجمه (بهجت علی افندی)دن اخذ فیض ایله‌مشدر . اشعارندن نعوت وقصائدی لطیفدر. قصائدنده (نفعی)نی تقلید ایتمکه چالشدیغی آکلاشیلیر. مرتب دیوانی مطبوعدر. وفاتی (١٢٥٨) تاریخنده قبری بروسه‌ده (مولویخانه) ایله (هندیلر) درکاهی آره‌سنده‌در .

بر نعتندن :

قیلدی انوار جبیننده تجلی ذات حق　　عالمه مرآت وحدتدر جمال مصطفی

ابیاتندن :

ای بدن پروردکارك پرواحسانی امید   برشکسته سینه‌دن رفع ملال ایتدکمی هیچ

سن صبر ایدوب خوش‌خاطر اول لطف خدایه حاضراول
قوی خلقی حقه ناظر اول «عفت» سنی کیم نیله‌سون

عبرت محمد افندی « بروسه‌وی »

بروسه‌دن یتیشن شعرای عاشقیندندر . برمدت محکمه کتابتنده بولوندقدن صوکره طریق تدریسه داخل اولمشدی . مؤخراً حجاز وبغداده کیده‌رك خالد بغدادی‌یه انتساب ایله‌مشدی . بعده وطننه عودت ایده‌رك (۱۲٦۱) ده ارتحال ایتدی . (زندانقپوسی) مزارستاننده‌مدفوندر . باشنده ترجمهٔ حالی محرر دیوانننك یازمه برنسخه‌سی (ادرنه) ده (سلطان سلیم) کتبخانه‌سنده موجوددر .

برامتندن :

وجودك پرتو نور حقیقت یا رسول‌الله
وصالك عاشقه تاج سعادت یا رسول‌الله

مشهور [مرثیه] سی

چکیلوب سینه‌مزه کرب بلا دستره‌سی   تا سویدای درونمده کوروندی بره‌سی
قوردیلر عالمه هجران ایله آتش کوره‌سی   تیغ ماتم آچه‌لی سینه‌یه آه پنجره‌سی

چشم ودل اولدی امام عشقنه برقان دره‌سی

کوسترز وجهنی درد دله ماه ماتم   پنبهٔ هجر ایله عشاقه اورور داغ الم
داغ هجرانمزه دنیه‌ده اولمز مرهم   تیغ ماتم آچه‌لی سینه‌یه آه پنجره‌سی

چشم ودل اولدی امام عشقنه بر قان دره‌سی

دولانوب برج شرفدن شب‌ظلمتده اوماه   کربلا دشتنه کوروندی همیشه بر آه
جانی ایتدی فدا حضرت حقه اولشاه   تیغ ماتم آچه‌لی سینه‌یه آه پنجره‌سی

چشم ودل اولدی امام عشقنه بر قان دره‌سی

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١٨٧٠) [illegible]

[illegible] (١٨٨١) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (1880) [illegible] (1881) [illegible]

[illegible] (18[illegible]) [illegible]

[illegible]

[illegible] (1881) [illegible]

[illegible]

عالى على افندى «استانبولى»

شعرا وادبانك سرفرازلرندن اولوب شهريدر. سلطان احمد جامعنده‌كى محفل همايون دائره‌سنده سلطان محمود عدلى طرفندن كشاد اولونان (مكتب عرفان) دن نشئت ايله‌مشدر. اون‌سنه قدر جريدهٔ حوادث محررلكنده بولونديغى مرويدر. ابو الضيا توفيق بك مرحومك قولنجه جريده‌نك (١٢٦٨) دن (١٢٧٢) تاريخنه قدر اولان نسخه‌لرنده آثارنثريه‌سى مندرجدر. (١٢٧٣) ده وفات ايدوب سلورى قپوسنده‌كى قبرستانه دفن ايدلديكى، طاش‌ديكلمديكى مروى اولديغى كبى ضيا پاشانك (كوچدى عالى سخنور حيف وحيف) مصراع تاريخيسى‌ده بونى مؤيددر. (قوش آطه‌لى) حضرتلرى مرحومه منتسب اولديغى برمنظومهٔ غراسنك مقطعنده سويليور.
(كنديى كنديه ويردم آره‌ده عالى هيچ. جسم وجان چشم ولسان كون ومكان قوش آطه‌لى)
ابياتندن:

نشوه تحصيل ايتديكك ساغرده سندن غمليدر
بردوقون بيك آه ديكله كاسهٔ فغفوردن

(هداية الولى فى واردات (قوش اطه‌لى) اسمنده‌كى مناقبى مشايخ فصلنده (قوش آطه‌لى) ماده‌سنده ذكر ايدلدى.

عارف حكمت بك «شيخ الاسلام»

سلطان عبدالمجيد دورنده مسند مشيخته رونق ويرن علمادن اولوب شهريدر. صدور معروفه‌دن (رائف اسماعيل پاشازاده عصمت بك) ك مخدوم عاليدر. مشايخ اسلاميه‌نك اعظمندن معدوددر. (اولدى حكمت بك افندى رهروسوى بقا) مصراعنك دلالتى اولان (١٢٧٦) ده ارتحال ايله‌دى. اسكدارده نوح قپوسى جوارنده‌كى جاده اوزرنده مدفوندر. (مدينهٔ منوره) ده يدى بيك جلد كتابى حاوى بر كتبخانه تأسيس ايتمشدر. اكثر علومه واقف وادبياتده يدطولايه مالك اوله‌رق السنهٔ ثلثه‌ده‌كى اشعارينى حاوى مرتب ديوانى مطبوعدر. مشاهيرك تراجم احوالنى حاوى اولمق اوزره ترتيبنه باشلاديغى وفقط اتمامنه موفق اوله‌مديغى (مجموعة التراجم) ايله (ذيل كشف الظنون) مسوده‌لرى مطالعه كذار عاجزى اولدى. (١٢٥٠)

تاریخنه قدر (٢١٠) شاعرك تراجم احوالنی مبین اولمق اوزره برده (تذاکر شعرا) ترتیب ایتدیکی (مجمع شعرا) مقدمه‌سنده مذکوردر. تورکجه مطبوع (الاحکام المرعیة فی الاراضی الامیریه) جمله‌ٔ آثار فاضلانه‌سندندر . رمضانك اون بشنده (خرقهٔ سعادت) زیارتنده توزیع اولونان دستماللر اوزرنده محرر :

خرقهٔ حضرت فخر رسله　　اطلس چرخ اوله‌ماز پای انداز
یوز سوروب ذیلنه تقبیل ایده‌رك　　قیل شفیع امه عرض نیاز

قطعه‌سیده مشارالیهك زاده طبع عارفانه‌لریدر .

ابیاتندن :

قیلماز اهل معرفت سررشته سز تدبیرکار　　هر طبیب حاذقك معیاری نبض خسته‌در
مراسم مجلس انس سبکروحانه تقلیدر　　میان اصدقاده شرط الفت ترك کلفتدر

مصارعندن :

هر قطرهٔ باران اولاماز لؤلؤ نایاب
حفظ لسان مدار سلامت دکلیدر
باقلسه هر ورق آیینهٔ آثار قدرتدر

عفت خدیجه خانم

صاحبهٔ دیوان شاعرات عثمانیه‌دن اولوب ترجمهٔ حالی سبق ایدن (سری خانم) ك آبلاسیدر. (١٢٧٧) تاریخنده ممالکتی اولان (دیاربکر) ده ارتحال ایده‌رك (بهرام پاشا) جامع شریفی حظیره‌سنه دفن ایدلدی .

برغزلی :

رمز ایله فهم ایله‌دم عشقك ایمش طاعت بکا
دوق کوئینی براقدم ال ویریر عزلت بکا

عبرت وحيرت كوزيله عالمه قيلدم نظر
اولدى تا بزم السـتك لطفى بودقت بكا

ذره‌يم خاكه برابر منزلم خورشـيددر
اهل دللر همتيله كلدى بوعزت بكا

غفلته صالمش بنى افسـانه‌لرله زاهدا
كچمشم مأواندن كل ايله‌مه ثقلت بكا

«مظهر سرالهى ايله‌دم دل خانه‌سن
«عفتا»روزازلده عشق ايمش قسمت بكا

عيسى زاده محمد سعادالدين افندى «استانبولى»

السنهٔ ثلثه‌ده انشا وشعره مقتدر علما وشعرادن برذات اولوب شهيدر . ديوانچه‌سى غير مطبوعدر . (١٢٨٣)ده ارتحال ايده‌رك جدعاليسى ابوالسعود افندى يانته دفن ايدلدى. طريقت (رفاعيه)و(سعديه)يه منسوب ايدى.

برقطعه‌سى :

فخر عالم انبيانك ذات مستثناسيدر
سر آيات نبوت لفظنك معناسيدر
اوليلر برحجت پاكيزه جمله انبيا
ختم ايله ذات محمد مصطفى امضاسيدر

عزت افندى «قاضيعسكر، خطاط، امام شهريارى مصطفى عزت افندى»

معارفمند برذات اولوب(طوسيه)ليدر. تحصيل وتفيضى درسعادتده‌در. برمدت شهزادكانك علم خط معلملكنه تعين اولونه‌رق ايفاى خدمت ايله‌دى. السنهٔ ثلثه‌ده عارفانه ومتصوفانه اشعارى واردر. نايز نلكله دخى زماننده تميز ايتمش هنرور وارباب طرافدن ايدى. زماننده بحق(رئيس الخطاطين وشيخ ثانى)عنوانه صاحب ايدى شاكردانك ان مشهورلرى(شفيق بك عبدالله زهدى، محسن زاده عبدالله بك، وحدتى افندى، بوردورلى عثمان افندى)مرحوملردركه جمله‌سيده علم خطده جداً تميز ايتمش مشاهير خطاطيندر

(١٢٩٤) تاریخنده استانبولده ارتحال ایده‌رك ـ لاله‌سندن بولوندیغی (شیخ اسمعیل رومی) قربنه دفن ایدلدی . الیوم مطبوعاتمزك خطوطی مشارالیهك یادکاریدر . (عوامل معربی) ایله (کشف الاعراب) کبی اثرلری واردروفن موسیقیدن (طرز جدید) نامنده برمقامك موجدی درکه مذکور مقامك پیشرویده کندیسنکدر . آثار قلمیه‌سی لایعد دنیله‌جك درجه‌ده اولوب اك مشهورلری بروجه آتیدر :

اون آلتی کلام قدیم، اون بش دلائل خیرات، ٢٥٠ دن زیاده حلیهٔ شریفه، ٣٠ ی متجاوز انعام وقصائد، برچوق مرقعات، آیاصوفیه جامع شریفنده‌کی الواح مبارکه، خرقهٔ سعادت وقاسم پاشا جامعلرنده‌کی الواح ایله بروسه جامع کبیرنده‌کی ایکی بیوك لوحه وسائره کبی پك چوق آثاری واردر.

بر قطعه‌سی :

الله بردر ایکی جهان وحدت اوزره‌در
عبرت کوزیله باق هله برکره یك تن اول
ترك ایله ماسوایی کوزت سر وحدتی
بنلك خیالن ایلمه زنهار سن سن اول

ابیاتندن :

عزتادمده کچر غمده کچر عالمده وقتی خوش کچیروب شویله‌جه اکلنملیدر

طریقت نقشبندیه کبراسندن هندی محمد جان افندی مرحومدن مستخلف ایدی .

عجزی آغا « مرید زاده مصطفی عجزی آغا »

طریقت قادریه رجالندن عاشق برذات اولوب (ادرنه‌مید) لیدر . (١٢٩٢) تاریخنده ممالکتنده ارتحال ایله‌دی . (دیوان الهیات) ی مطبوعدر . حضرت (نیازی مصری) نك

هر نه‌یه باقسه کوزك بیل سر سبحان آنده‌در
حق کوزیله باق که بی‌شك نور یزدان آنده‌در

بیتیله باشلایان غزلی شرح ایتمشدر .

دیوانینك مطلعندن :

ای مربیٔ حقیق حمد اولا بی حد سکا
فیض جودکدن قو عالم ایدر اخذ نوا

رحمتك بحرینه نسبت اون سکزبیك عالمی
ذره مقداری دیمك تعریف ایچون اولدی ادا

عباس کمال افندی

السنهٔ ثلثه ادبیاتنه واقف بر ذات اولوب (کرکوك) لیدر . (بشیکطاش) ده (یحیی افندی) کتبخانه‌سنده (١٢٧٥) تاریخنده جمع اولونمش (کنز فصحاء) نامنده بویوك بر جلد اوزره مرتب منتخبات اشعار عثمانیه مجموعه‌سی واردر . (١٢٩٥) تاریخنده (باغچه) نامیله رسالهٔ موقوته نشر ایتمشدر . (١٣١٠) ده مملکتنه اعزام ایدیله‌رك اوراده ارتحال ایله‌مشدر .

عونی بك . « ینکیشهرلی »

وسعت قریحه‌یه مالك شعرای عثمانیه‌نك سر آمداننـدن اولدیغنه اشعار فارسیه وترکیه‌سی شاهد عادلدر. (معلم ناجی افندی) مرحوم بو ذاتك اشعار ترکیه‌سنی فوق الحد تقدیر ایتدیکی کبی اشعار فارسیه‌سنی‌ده (نفعیدن صوکره عثمانلیلرده الك کوزل فارسی شعر سویله‌ین عونی بك مرحومدر) دییه ثنا ایدییور . ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (شیخ نظیف مولوی)نك داماد عالیلری ایدی . (١٣٠١) تاریخنده استانبول ده وفات ایده‌رك قاین پدرلرینك مدفون اولدقلری (بهاریه مولویخانه‌سنده) زوجه‌سنك مرقدنده ودیعهٔ خاك غفران قلندی . اشعار ترکیه‌سندن بر قسمنی حاوی اولان دیوان بلاغت بیانی مطبوعدر .
اشعاری شاعرانه اولمقله برابر متصوفانه و حکیمانه‌در .

ابیاتندن :

احیا شیوهٔ یغماده مبهوت ایلر اعدایی
خدا کوسترمسون آثار اضمحلال بر یرده

زهری تریاق ایلیوب تریاقی زهر ایلردی خالق   اولماسه تغییر ماهیات اشیا ممتنع

قلب مجنونی یارارسه‌ك حضرت مولا چیقار   «عونیا» سن صانما لیلا باشقه مجنون باشقه‌در

راه عشقه کیرمکه مجبوردر افتاده‌لر   اول یولی عشاقه انکشت قضادر کوسترن

ارباب قلم تربیت آموز امم‌در   اداب امم ماحصل فیض قلم‌در

کورر صباح قیامتده حق دیدهٔ دل بوخوابگاه فنا ایچره انتباهی قدر
وقت ادبارنده رنجش کورر احوالنده خلق آزرده ایدن موقع اقبالنده
انتظام کار ایچون دشمندن استفسار رأی راه فردوس برینی صورمه‌در ابلیسدن

اسکدارلی حقی بکك دیوانه یازدیغی تقریضدن :

سوز کالبد قدر بنی آدمه جاندر سوز واسطهٔ رابطهٔ عالماندر
سوز برنفس سازج بی رنکدر اما برهم‌زن صورتکدهٔ کون‌مکاندر
یارب بونه حالت بونه تأثیرکه برسوز رونق‌شکن معرکهٔ سیف وسناندر

مصارعندن :

مست صهبای محبت کوزلرندن بللیدر
زمین خندان اولورمی کریه پرداز اولمه‌دن افلاك
غم عالم کبار عالمك غمسز لکندر

علی روحی بك « استانبولی »

قیصری متصرفی ایکن اجل‌قضا ایله‌وفات ایدن داریاز زاده(ویس‌پاشا)نك مخدومی اولوب شعرای عثمانیه‌نك متحیزلرندن ملامی مشرب برشاعرعارفدر. (١٣٠٨) تاریخنده ٣٨ یاشنده (ژاپونیا) صولرنده قضازده اولان (ارطغرل) سفینه‌سنده غریق رحمت رحمان اولدی. (لمعات) اسمنده‌کی مطبوع مجموعهٔ اشعاری اقتدار ادیبانه‌سنه برهاندر. برچوق آثاریله ناتمام (تذکرة الشعرا)سی ویدر مانده کتابلری مع التأسف ضایعه اوغرامشدر. اشعاری (عونی بك) و ادیسنده متصوفانه وحکیمانه‌در . بیوك برادری(زین‌العابدین رشیدبك)ده ناثر وشاعردر .

ابیاتندن :

نور حکمت قاب نا قابلده اشراق ایلمز چشمن ایتمز مردم خوابیده‌نك روشن چراغ

برغزلی :

وارسته اولمق ایسته‌ین آدم ملالدن آیرلسون اینده ره اعتدالدن
غفلتله ایتمه عمر عزیزی هوایه صرف ایقاظ ایله کندینی خواب وخیالدن
ای صاحب جمال کمالکدن ایله بحث مقصد کمالدر بزه آنجق جمالدن

عزمنده ثابت اولمليدر كامجوى اولان   حرمان اولور نصيبهٔ آدم كلالدن
بيقدق خلاف حكمت اولان ترهاتدن   كيم مستفيد اولور سخن بى‌مألدن
«روحى» اكر نشوه ديلرسك خماردن   آيرلمه بزم صحبت اهل كمالدن

عاكف محمد پاشا « قالقانلنلى »

وزراى عثمانيه‌دن فاضل ، اديب برذاتدر . ولايت واياللكى وشوراى دولت رياستى وسائره كبى مهام امور دولتده خدمات حسنه ابرازينه موفق اولمشدر . (١٣١١) تاريخنده استانبولده ارتحال ايله‌دى . فاتح جامع شريفى حظيره‌سنده مدفوندر . ادبيات ومنشآته متعلق آثار قلميه‌لرى وارسه‌ده غير مطبوعدر . مخدومى اعياندن (رشيد پاشا)ده پدرى كبى شاعر ، اديب بر ذات عالمدر شاعر مشهور «بيدل»ك غزلنه لسان تصوفله انشاد ايتديكى تخميس عارفانه‌دن :

اى جهانرا تو جمالى ومآلى واداى   حاضرى درهمه ذرات ولى غيب نمائى
كيشتم كاه نمائى رخ وكاهى نمائى   اى جكرخون كن پوشيده‌وپيداجه بلائى
جلو هايت همه ايجاست توبارى زكجائى

آثار قلميه‌لرينك قسم اعظمى قونيه‌ده والى ايكن قضاءً يانمشدر .

على شهباز افندى « قيصريه‌لى »

رجال دولت عليه‌دن علم حقوقك شعبات مختلفه‌سنده كسب اختصاص ايله‌مش افاضلدندر . عن اصل ارمنى اولوب تتبعات علميه نتيجه‌سنده توفيق الهى‌يه مظهريتله اهتدا ايتمشدر . بدايت تحصيلى مملكتى اولان (قيصريه)ده اكمالى استانبول واوروپاده‌در .

آثارندن (قانون تجارت) ايله ايكى جلد (مفصل حقوق دول) و (اصول محاكمات) مشهور اولديغى كبى الك دكرلى اثرى حقوق دوله متعلق احكام شرعيه ايله اوروپا احكامنى بالمقايسه فرانسزجه وتوركجه اوله‌رق تأليف ايله‌ديكى اثر مهمدر . (١٣١٦) تاريخنده ارتحال ايده‌رك (روم ايلى حصارى) قبرستاننه دفن ايدلدى . مكتب ملكيه ومكتب حقوق ، حقوق دول وتجارت معلمى ومحكمه تميز اعضاى كرامندن ايدى .

عارف محمد بك « ارضرومی »

مشهور (قره‌جهنم ابراهیم پاشا)نك یكنی ارضروم طوپجی قوماندانی میرآلای (حاجی عمر بك)ك مخدومیدر . معارف اسلامیه‌یی تحصیلدن صوكره خدمت دولته كیره‌رك امور ملكیه ، عدلیه ، وسیاسیه‌ده واقفانه ، عفیفانه ، وظیفه‌پرورانه ایفای وظائف ایله‌مشدر . آخر مأموریتی مصر فوق العاده قومیسرلكی باش كتابتی ایدی . (١٣١٥) ده برای تبدیل هوا استانبولده ایكن ارتحال ایده‌رك (مركز افندی) جوارینه‌ دفن ایدلدی . شرق وغربی حكیمانه دقیقه بیناته طانیانلردندر . آثار مطبوعه‌لری (بیك بر حدیث شریف شرحی) ایله (باشمزه‌كلنلر) در . مصرده طبع اولونان بو اثرلردن برنجیسی عالم اسلامیتك اتحاد وسیاست اسلامیه نقطهٔ نظرندن جداً محتاج اولدیغی آثار دینیه‌دندر . ایكنجیسی ٩٣ روس محاربه‌سنك آناطولی قسمنه ومصر احوالنه دائر برچوق حقایق تاریخیه‌یی حاویدر . ایكیسی‌ده حقیقتاً قیمتداردر . (عبدالرشید ابراهیموف) طرفندن تورکجه‌نك شمال لهجه‌سنه ترجمه وطبع ایدلمشدر .

عالی محمد بك « استانبولی »

قپو كتخدالرندن (یوسف جمیل افندی)نك اوغلیدر . عثمانلی وفرانسز لسانلری ادبیاتنه واقف اجلهٔ ارباب قلمدن برادیب عالی اولوب متصرفلق ، والیلك ، كبی خدمات مهمه ایله وانه ، معمورة العزیز ، وطربزونده بولوندیغی زمان نشر معارفه اقدامی كورولدی . ادبیاتك باخصوص مزاح قسمنده اولان قدرت قلمیه‌سنه نشر ایتدكلری (دیوژن) غزته‌سی شاهددر . آثار مطبوعه‌لرندن (سیاحت ژورنالی) اسمنده‌كی اثری استانبولدن هندستانده‌كی بومبای شهرینه قدر مشهوداتی مشعردر . اسامزده ایلك اوكجه یازیلان تیاترو بوذاتك آثارندندر . دیون عمومیه دیركتوری ایكن (١٣١٦) ده وفات ایده‌رك اناطولی حصارنده (كوكصو) قبرستاننه پدری یانینه دفن ایدلدی . (دیوژن)ك اقوالندن اولدیغی منقول اولان (كولكه ایتمه باشقه احسان ایستمم) عالی بكك نظماً ترجمه ایتدیكی مصرعدركه ضروب امثال مقامنده زبانزددر . اثار سائره‌سی (لهجة الحقایق) ، (عیار حمزه) ، (مسافری استقبال) ، (اولنمك ایستر بر آدم) ، (قوقونه یاتیور) وسائره‌در .

عادله سلطانه

(سلطان محمود عدلی) کریمه‌سی صالحات امتدن جود وسخاایله معروف برسلطانه‌در . (جنت مأوابی ایتدی عادله سلطان مکان) مصراعنك دلالتی اولان(١٣١٦)ده ارتحال ایده‌رك ایوبده بوستان اسکله‌سنده زوجی(محمدعلی پاشا)یاننه‌دفن ایدلدی . سادات نقشیه‌دن (محمدجان)خلفاسندن بالا تکیه‌سی شیخی (علی افندی)یه منتسبه اولدقلری مرتب دیوانلرنده‌کی مرثیه‌دن مستبان اولمقده‌در . دیوانلرینك برنسخه‌سی(ییلدیز) کتبخانه‌سنده منظورم اولدی .

برمناجاتندن :

یا الهی سندن اوزکه یوق خدا
پادشـاه بی زوال وکبریا
برشریك وبرنظیر اولماز سکا
حکمکه فرمان سنك یاربنا

برغزلندن :

غبار غیردن پاك ایله قلبم هم مجلا ایت
حریم ذاته انوار صفاتك شعله بخشا ایت
رها ایله عمای معنویدن دیدهٔ جانی
صفای توتیای نور عرفان ایله بینا ایت

عارف حکمت بك « هرسکلی »

هرسك والیسی(علی پاشا زاده ذوالفقارپاشا)نك مخدومی اولوب(موستار)لیدر . اولا سلك عسکری‌یه بعده مسلك عدلی‌یه سلوك ایده‌رك الـصوکره محکمهٔ تمیز اعضالغی توجیه بیورلمشدی. شعر و انشاده الحق حائز قدرت اولوب شعرای عثمانیه‌نك نوابغندن معدوددر . شعرده نائلیٔ قدیم طرزینی تعقیب ایتمش ایدی . اشعار قیمتدارینی وادیٔ قدما ایله طرز اخیر آره‌سنده براسلوب خاصده انشاد ایلر ایدی . طرب انگیز ووجدآور اولان غزلیاتنده متانت وجزالت واکثر ابیاتنده ضروب امثالدن عد اولونه‌جق برنکتهٔ حکمت مندمج بولونورایدی . مشارالیه لطیفه‌گولغی و لاابالیلکی ایله برابر جدی برذات وقور ومحترم ایدی . عربی وفارسی‌یه واقف اولوب عرفان ذاتیسنی برچوق معلومات مستحضره ایله تزیین ایله‌مش وحکمت اسلامیه ایله‌ده توغل

ایدەرك بو یولدە بر خیلی آثار منثورە وجودە کتیرمش ایدی . ازجملە صوك سنەلردە بعض رسالهٔ موقوتەدە نشر ایتدیکی (لوایح الحکم) عنوان عمومیسی آلتندەکی مقالاتی عمومك مصادف انظار استفادەسی اولمشدر . مشارالیهك کندی لسانندن مسموع اولدیغی اوزرە بیوك بر دیوان تشکیل ایدەبیلەجك اشعاری بالآخرە بر حریقدە محو ونابود اولمش و پك آزی بعض رسائل ستونلرندە پراکندە بر حالدە نشر ایدلمشدر . مؤخراً وجودە کتیردیکی آثاریلە بر دیوانچە تشکیل ایدن اشعارینی ترتیب و تدوین ایلەمشدر . (١٣٢١) تاریخندە استانبولدە وفات ایدەرك طوپقپو خارجندەکی قبرستانك صول طرفندە والدەسنك یانندە ودیعهٔ خاك فنا قلندی .

ابن الامین محمود کمال بك افندی طرفندن یازیلان ترجمهٔ حالی محتوی اولان دیوانی (آثار مفیدە کتبخانەسی)هیأتی معرفتیلە طبع ایدلمشدر. میر مشارالیە طرفندن (کمال الحکمە) اسمیلە یازیلان ترجمهٔ حالی طبع اولونەرق حاصلاتی عثمانلی دونماسی اعانەسنە اهدا ایدلمشدر .
آثار حکیمانەسی (١) لوایح الحکم (٢) لوامع الافکار (٣) سوانح البیان (٤) مصباح الایضاح (٥) دیوان (٦) مجلەنك بعض موادینی تنقیدە دائر رسالە :

ابیات حکیمانەسندن :

لابقا اولدیغن ادراك ایدن اصحاب شعور
اولماز عالمدە هوسکار سرور اقبال

دکلدر انتهادە ذوق و لذت ابتدادندر
جوانلق عالمن یاد ایتمەیِن یوقدر یوق

مقدار قابلیت اولور مورد فیوض   هر جامی وسعتجە لبالب ایدر سبو

مصارعندن :

معراج عشق و شوق ایدی منصورە دار حق
دوحهٔ مقصود آلنماز غنچهٔ تصوردن

عاقل دوشرمی دوشدیکی زندانە بر دخی

مغرور دانش اولە ادیب و حکیم ایسەك   بیلدکمی سر جلوهٔ عشقی علیم ایسەك
نفسك تفکر ایلە فساد و صلاحنی   راز آشنای بحث جنان و جحیم ایسەك
هردم کشادە چهرهٔ فیض بشاشت اول   کوسترمە خلقە روی خشونت کریم ایسەك
ماهیت وجودك عدمدن کنایە در   فهم ایلە وارمی وار لغك ای جان فهیم ایسەك
غیرتکزین نقش بهین حقیقت اول   الدائمە رنك طور جهانە حکیم ایسەك

محروم خوان تجربهٔ روزکار سین   پروردهٔ نوالهٔ ناز و نعیم ایسه‌ك
قید بلای منت ایدر سلب راحتك   محتاج استعانهٔ بخت لئیم ایسه‌ك

«حکمت» کی رها شدهٔ یأس اولور دلك
وارستهٔ علائق امید و بیم ایسه‌ك

یوق قید ماسوا دل قدسی جنابده   اولماز خطا صحیفهٔ ام الکتابده
بر نشئه‌درکه سر تراکیب عنصری   قالمش نهفته معصرهٔ اضطرابده
ارواحك انبساطی اشباح ایدر عیان   فهم ایت بو راز مهمی هنکام خوابده
تدقیق اولنسه صورت موهومه‌در جهان   یوقدر وجود نقش نمایش سرابده
آکلاردی اهل زهد طبیعت کرامتن   بیلسه‌یدی سر نفع و نشاطی شرابده
احکام اجتهاد ایده‌من دفع اشتباه   محدود ایکن میان خطا و صوابده
رد ایتمه انتساب ایدن ارباب ذلتی   بر نقطه‌در مدار ترقی حسابده
نشر ایت کمالك عالمه اهل کمال ایسه‌ك   روشندر اشتهار ضیا آفتابده

«حکمت» نوای نالش فیض آشکاره‌در
ساز صریر خامهٔ معجز خطابده

عندلیب اسعد فائق بك «استانبولی»

موالیدن (پاشماقجی‌زاده‌زهدی ملا)نك مخدومی اولوب شهیردر. السنهٔ ثلثه ادبیاتنه واقف ارباب شعر و انشادن ایدی. هنوز کنج دینه‌جك بر سنده ایکن (۱۳۲۰) تاریخنده منفیاً (ملاطیه)ده ارتحال ایله‌دی. آثار شعریه‌سندن برمقدارینی (بردمت چیچك) نامنده‌کی رساله‌سی محتویدر. آثار سائره‌سندن بعضلریده وقتیله سر محررلکنده بولوندیغی (خزینهٔ فنون) اسمنده‌کی جریدهٔ موقوته‌ده مندرجدر.

ابیاتندن:

سرفرو ایتمز کلاب نخوته رندان عشق
بیشهٔ همتده زیرا هر بری بر شیردر

جهات عالمه بر کره ایله عطف نگاه
نقوش صفحه‌سی هپ لااله الاالله

عشق بر صاعقه شدتلی غضنفردرکیم
چاك اولور سینهٔ غم پنجهٔ پرزورندن

عاصم مصطفی بك

حضور همایون مقررلکندن متقاعد (کوچوك قابه‌لی خواجه) دیمکله معروف (عبدالله افندی) نك اوغلو اولوب استانبولده تولد ایتدی . صبیان ورشدیه مکتبلریله جوامع شریفه درسلرندن ومعلم مخصوصدن تحصیل علم وعرفان ایله‌دی . ایالت مأموریته ١٢٨٩ ده مشیخت علیا مکتوبی قلمندن باشلادی . بورادن استعفا ایتدکدن صوکره قدس شریف مقاولات محرری و (١٣٠١) ده تحریرات مدیری اولدی، وعین تاریخده عمجه‌سی (بیوك قابه‌لی خواجه خلیل افندی) ه برلکده ایفای حج ایله‌دی . آندن صوکره بصره مکتوبجیلغنده، عماره متصرف وکالتنده بولوندی . نهایت طربزون مکتوبجیسی ایکن (١٣٢٠) سنه‌سنده طربزونده وفات ایده‌رك (عمارت) قبرستاننه دفن ایدلدی . عربجه تکلم وکتابت ایدردی . فارسی وفرانسزجه‌یه‌ده آشنا ایدی .
وقعهٔ کربلا حقنده (نالهٔ عشاق) نامیله بر رساله نظم و (پند عطار) ی ینه نظماً تورکجه‌یه ترجمه ایله‌مشسه‌ده یالکز نالهٔ عشاق (١٣٠١) ده استانبولده طبع ایدلمشدر .
دیوانچه اوله بیله‌جك اشعاری وارسه‌ده غیر مطبوعدر .

ابیاتندن :

غرض تحصیل علم وفضلدن کسب محاسندر
محاسن اولمانجه معرفت محض مصیبتدر

عبدالرحمن نزیا افندی «سلیمانیه‌لی»

فاضل ادبادن برذات اولوب (سلیمانیه) نك (میر دوخی) عائله‌سنه منسوب اوله‌رق مولداً (بغداد) یدر . علوم آلیه وعالیه‌یی مسقط رأسیله استانبولده اکمال ایده‌رك اختیار اقامت

عبد الحليم ممدوح بك « استانبولی »

شرق وغرب ادبیاتنه واقف ، شاعر ومنشی برذات اولوب شهیدر . حیفا که کنج ایکن بابهٔ استبداد ایله اوروپایه فرار ایده‌رك (١٣٢٣) ده انکلترەنك (فولکستون) شهرنده ارتحال ایله‌دی . آثار مطبوعه‌سی (تاریخ ادبیات عثمانیه)،(رشید پاشا ـ ترجمهٔ حالی) (منظوم تصویر وجدان) ، (اجلال یاخود ویانه محاصره‌سی) ، (بدریه) برده فرانسه ارباب قلمندن موسیو (فازی) ایله مشترکاً (آموتورك — Amour Turque) اسمنده فرانسزجه براثری واردر .

بلبل منظومه‌سندن :

خلاف حکم خالق آدمه مسکن سفالتدر
تعالی بونده انساندن زیاده بر طبیعتدر
بو عاجز قوشده آیا بویله علویت نه حالتدر
کوچوکلکله بویوکلك کوستریرکیم جای حیرتدر
نه علویدرکه هپ علویتی الهام ایدر بلبل

(لازم سه) ردیفلی غزلندن :

صاقین برفردی انجیتمه اویوبده نفسکه بردم
تمدن عالمنده غیرت افراد لازم سه

سطور عقل وشرعی خون الحاد ایله حك ایله
اکر بر ملتك اخلاقی افساد لازم سه

سعی

سعیدر بخش ایلین انسانه فر
جهد و همت نائل دولت ایدر
علم ایسه ثروت کبی ایتمز کدر
عالمدر اهل کماله سیم وزر
سعیله عالمده بر آدم کزر
لیس للانسان الا ما سعی

علم وفضـلی آدمی ایلر شهیر
علایدر وجدانکی شخصه امیر
جای عزی اهلنه ایلر سریر
کیم اولورسه راه غیرتده دلیر
کندینه مقصودی بولمقدر یسیر

لیس للانسان الا ما سعی

سـعی ایدر اربابنه دولت عطا
عز و فری اهلنه ایلر اقـا
نائل آمال ایلر مطلقـا
کیم اولورسه مالك فضل و دها
جایدر اول فاضـلك جای علا

لیس للانسان الا ما سعی

شاعر هجا کو(اشرف)مرحومك (حسبحال) اسمندهکی اثرنده ممدوح بك حقنده مفصل برمنظومهٔ تاریخیه واردر .

عابدین پاشا « پره‌وزه‌لی »

علما و ادبای وزرادن منشی بر ذات اولوب (پره‌وزه) لیدر . آخر مأموریتی اولان (جزائر بحرسفید) ولایتی والیلکندن مأذوناً استانبوله کله‌رك یمن مصالحنی تسویه ایچون تشکیل اولونان‌قومیسیونه مأمور اولمشدر . (١٣٢٤) ده ییلدیز سراینده بغتةً ارتحال ایده‌رك فاتح تربه‌سی حظیره‌سنه دفن ایدلدی . عربجه ، فرسجه ، تورکجه ، آرناوودجه ، فرانسزجه ، روجه‌یه آشنا ایدی . آثار مطبوعه‌سنك اك بیوکی (مثنویٔ شریف) ترجمه‌سی در . (قصیدهٔ برده) یی ده ترجمه‌ایله‌مشدر . اخلاقه دائر (سعادت دنیا) اسمنده بر اثریله فضائل ومزایات اسلامیه‌یه عائد (معالیٔ اسلامیه) و رهابین نصارادن برینك قرآن حقنده‌کی تفوهاتنه قارشی (مدافعه) نامنده رساله‌سی و (بورسه) یه دائر براثری واردر . تورکجه (نحو عربی) سی روجه منظومه‌لری اولدیغی مرویدر .

علی مظفر بك

محررین عثمانیه‌دن ذکرلی برذات اولوب شهیردر . (١٣٣٠) ده ارتحال ایده‌رك (اسکدار)ده (قره‌جه‌احمد) مزارستاننده عائله‌سنه مخصوص مقبره‌یه دفن ایدلدی . اوتوز قادار متنوع آثاری واردرکه بعضیلری بروجه آتی در : (برسرگذشت)،(لطائف نادیده)،(ژاپونیاده سیاحت)، (چین)،(بالونله سیاحت)،(تراجم احوال مشاهیر)، (عبدالازل پاشا)،(اسپانیا آمه‌ریقا محاربه‌سی)، (حبشستان حقنده معلومات مجمله)، (کرهٔ ارضك صورت تشکلی)،(زلزله حقنده معلومات) .

عزت افندی

طرز قدیم انشانی آکدیرر واسع قریحه‌لی منشی برذات اولوب (روسجق) لیدر . اکمال تحصیلدن صوکره مأموریت دولته سلوك ایده‌رك مکتوبجیلغه ارتقا ایتمشدی . (١٣٣٠) تاریخنده استانبولده متقاعد ایکن ارتحال ایتدی . قاضی کوینده قوش دیلنده (محمودبابا) تربه‌سی جوارینه دفن یدلدی . (منشآت عزت)،(نفحة الادب)،(بکی اثرلرم)، (جانبازچوجوق)،(درج بدایع) اسملرنده انشایه متعلق آثار مطبوعه‌سی واردر .

عزت پاشا « قیصریلی محمد عزت پاشا »

فضلای عسکریه‌دن متفنن بر ذات اولوب (١٢٥٨) تاریخنده (قیصری) کویلرندن (طاولوسون) کوینده علمادن (آتش زاده محمد افندی اوغلو اسماعیل افندی) صلبندن دنیایه کلدی . یاشی تحصیل چاغنه کلدیکی زمان دده‌سی (محمد افندی)دن قرآن کریمی تعلم و حفظ ایتدی . (١٢٧٣) سنه‌سنده باباسیله استانبوله کاوب قید اولوندیغی بایزید رشدیه‌سنده تحصیلنی بتیردکدن صوکره اعدادی عسکری‌یه و بعده مکتب حربیه‌یه کچه‌رك (١٢٨٤) تاریخنده ارکان حرب یوز باشیلغیله نشأت ایله‌یوب ارضروم استحکاماتی انشا آت قومیسیونه تعیین اولوندی . بوقومیسیون وظائفیله یدی سنه اشتغال ایده‌رك درسیم ـ دیاربکر، ارضروم ـ قارص، قارص ـ آردهان، آردهان ـ باطوم یوللرینك کشفنده وارضروم ـ طرزون یولی انشا آتنده بولوندی .

(١٢٩٣) سنه‌سی (قاراداغ) ، متعاقباً یانیه جهتنده و (١٣٠١) ده آلاصونیه‌ده تحشید اولونان اردونك برنجی (رجب پاشا) فرقه‌سی ارکان حربیه‌سی ریاستنده ایفای وظائف ایله‌دی. (١٣٠٩) ده میرلوالغه ترفیع ایدیله‌رك حربیه نظارتی انشاآت دائره‌سنه مأمور ایدلدی . بو دائره‌ده ایفای خدمت ایتمکده ایکن عرضهٔ وجودیه‌سی طولاییسیله (١٣٢٥) تاریخنده تقاعده سوق اولوندی . و (١٣٣٠) تاریخنده ارتحال ایده‌رك قره‌جه احمد مزارستاننده عائله‌سنه مخصوص قبرستانه دفن ایدلدی .

آثاری غیر مطبوع اولوب بروجه آتیدر :

(١) قاموس فارسی: یکرمی سنه‌لك بر تتبعات فاضلانه ثمره‌سی اولوق اوزره میدانه کلمش اولان بو اثر متعدد فرهنکلره مراجعت ایدلمك شرطیله برهان قاطعك توسیعندن عبارتدر. فارسی کلماتك عربیه‌ده‌کی مقابللرینی بولمق ایچونده (مقدمة الادب)،(قاموس)،(صحاح)، (اختری)کبی مشهور لغات عربیه کتابلرینه مراجعت اولونمشدر .

برده تورکی، عربی برر فهرس علاوه ایدلمشدرکه بو فهرس واسطه‌سیله‌ده بر کلمه‌نك اوچ لسانده‌کی مقابلی تعیین قالمشدر ، منظور عاجزی اولان بو مهم اثر وجوه عدیده ایله موجب استفاده وشایان طبعدر .

(٢) غنچهٔ بوستان: شیخ (سعدی) مرحومك مشهور (بوستان) نك نظماً ترجمه‌سیدر.

(٣) ترجمهٔ یوسف وزلیخا: مولانا (جامی) نك یوسف وزلیخاسنك نظماً ترجمه‌سیدر .

(٤) ترجمهٔ نان وحلوا:(بهاءالدین آملی)نك (نان وحلوا) منظومه‌سنك نظماً ترجمه‌سیدر.

(٥) ترجمهٔ نان وپنیر:(بهاءالدین آملی) نك (نان وپنیر) منظومه‌سنك نظماً ترجمه‌سیدر.

بونلردن باشقا ادبیات عربیه‌یه متعلق بعض آثاری‌ده نثراً ترجمه ایتمشدر .

حکیمانه بر غزلی :

کور چشم عبرت ایله آ غافل آقار صویی
عمرکده ایشته بویله کچر صانکه قار صویی

الله یولنده صرف ایده کور آب رویکی
هر خاکساره صرف اولنماز وقار صویی

خوف خداده کوزدن آقان ایکی قطره صو
مقبولدر سن عینکه آلما قوقار صویی

عالم يانده بحثه كيريشمه سكوت ايت
ساحلده أشمه قويوني آجي چيقار صوبي

برجسم كيم غضب كوپيدر هرج ومرج اولور
نار غضب آلاولانه « عزت » ياقار صوبي

عصمت بك « مستجابي زاده ابراهيم عصمت بك — باليكسرى »

مقدمات علومى وطنى اولان (باليكسر) ده كوردكدن صوكره كنج ايكن استانبوله كله‌رك على الاصول علوم عربيه‌يى تكميل ، فارسي و فرانسزجه‌يى تحصيل ايله‌دى . (١٣١٣) ده مكتب حقوقدن ده على الاعلى درجه‌ده مأذونيت رؤسى آلدى . طريقت خلوتيه شعباننده جراحيه شعبه‌سنه منتسب و (طريق مولوى) يه محب ايدى .

علوم اسلاميه و معارف غربيه‌يه واقف ، نظم و نثرده صاحب قلم ، اخلاق فاضله اصحابندن بر ذات اولديغنه آثارى شاهددر . (ناجى) مكتبنه منسوب اولمقله برابر شعرده كنديسنه خاص بر واديسى رقيق و معنيدار اشعارى واردر . (١٣١٧) تاريخنده بر افترايه قربان اوله‌رق (ميديللى) يه قلعه‌بند ايدلمش انقلابدن اول ازميرده اقامت ايتديرلمشدر . بعد الانقلاب استيناف حقوق اعضالغنه تعيين اولونمش سه‌ده براز صوكره استعفا ايده‌رك دعوى وكالتيله اشتغاله باشلامش و (١٣٣٥) محرمنده قبول ايتديكى (اسپارته) استيناف مدعئ عموميلكنده ارتحال ايله‌مشدر . شاكرد ومحب خاصى ابو السعود زاده (سعود بك) ك سويله‌ديكى تاريخ منقوط بروجه آتى در :

بر الهى اديب كامل ايدى
واصل اولدى خدايه عصمت بك
أوقو بر فاتحه‌يله تاريخن
رحلت ايتدى بقايه عصمت بك

١٣٣٥

آثار مطبوعه‌سى

(١) (فا) حرفندن آشاغى (لغت ناجى) نك اكمالى .
(٢) فروق الفاظ : تدقيقات لغويه‌يه دائردر .

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

(٧) [illegible]

(٨) [illegible]

(٩) [illegible]

(٥) [illegible]

(٣) [illegible]

(٤) [illegible]

(بالطه لیماننده) تولد ایله‌مشدر . او زمانك مکتب عالیسی اولان (مکتب عرفان) ده اکمال تحصیلدن صوکره باب عالی وبالاخره باب سرعسکری اقلامنده ایفای حسن خدمت وآرزوی ذاتیسیله اختیار تقاعدله (١٣٣٩) تاریخنده اقامتکاهی اولان (چنکل کوی)نده دار آخرته رحلت ایده‌رك وصیتی موجبنجه (نقاش) قبرستاننه دفن ایدلدی .

آثار قلمیه‌سی بروجه آتیدر :

(١) عطیهٔ سبحانیه شرح غوث کیلانیه. } مطبوعدر .
(٢) خزینهٔ نور . }
(٣) ترجمهٔ فقه کیدانی .
٤) شرح غزل عصمت بخاری ـ کلدستهٔ عصمت .
(٥) مفتاح حصین رحمانیه فی ارض وجود رحمانیه ـ شرح نطق حضرت سنبل.
(٦) دافع الظلم فی قلوب الامم ـ شرح نطق حضرت وفا .
(٧) تحفهٔ شمسیه ـ شرح نطق مولانا .
(٨) تحفهٔ سیفیه .
(٩) ایضاح المرام علی ولادة سید الانام ـ شرح مولدنبی .
(١٠) خزائن انوار ودفائن اسرار ـ تراجم احوال اصحاب .
(١١) شئونات حق علی ماجری السبق ـ وقایع اسلامیه .
(١٢) واردات سفریه .
(١٣) ذیل واردات
(١٤) استدعای مرحمت ـ شرح نطق سیدبدوی .
(١٥) جلب سرور وسلب کدور ـ شرح قصیدهٔ منفرجه .
(١٦) دیوانچه .

آثارینك قسم اعظمی داها حال حیاتنده دلالت عاجزیله (اسکدار) ده (حضرت هدایی) درکاه شریفی کتبخانه‌سنه وقف ایدلمشدر .

عمر سیف الدین بك

٣١٩ سنه‌سی مکتب حربیه‌دن یتیشمشدر . (ازمیر) و (سلانیك) مطبوعاتنده نشر آثاره باشلامشدر . مؤخراً استانبوله کله‌رك مختلف غزته و رساله‌لرله ادبی منظومه‌لر، ملی

[illegible] (۱۵۶) [illegible]
[illegible]

[illegible]

?

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

غزالی محمد افندی « دلی برادر — بروسوی »

مقتدر عثمانلی شاعرلرندن اولوب (بروسه) لیدر . (دلی برادر) شهرتیله بنام اولدی. سلطان بایزیدثانی شهزاده‌لرندن(سلطان‌قورقود)ك مقربلرندن ایدی . (دافع‌الغموم‌ورافع‌الهموم) اسمنده‌کی اثرینی مشارالیه نامنه یازمشدر . خلقت آدمدن سلطان سلیمان قانونی دورینه قدر فارسی‌العباره (مرآت‌الکائنات) اسمنده بر تاریخی اولدیغی مرویدر . بروسه‌ده (کیکلی بابا) درکاهنه شیخ اولدیغیچون اشعارنده (غزالی) تخلصی اختیار ایتدی . اواخر عمرینی متقاعداً (مکهٔ مکرمه) ده کچیرمشدر . (مات برادر عزیز) ترکیبنك دلالتی اولان (٩٤٢) تاریخنده وفات ایده‌رك بنا ایله‌دیکی مسجد حظیره‌سنده دفن اولوندی . بشیکطاش جوارنده‌ده نامنه منسوب بر مسجدی واردر .

اشعارندن :

مجنون‌که قنا دشتنی سیر ایتدی‌سراسر
غمخانه‌مه کلدی دیدی حالك‌نه برادر

بیتی (دلی برادر) لقبیله شهرت بولماسنه سبب اولدی . آثاری مطبوع دکلدر .

غباری

زمرهٔ قضاتدن وقدمای شعرادن بر ذات اولوب (موغله) جوارنده (اوله) قصبه‌سندندر . تذکرهٔ سهی‌ده مندرج ابیاتی درج ایدلدی .

ذره‌جه بولمایوبن سنده نشان دهنی — غنجه دلتنك اولوب چاك ایدر اوش پیرهنی
کل‌رخك شوقی‌ایله لاله‌شهیداولدی‌مکر — کاول جکر سوخته‌نك قانه بویاندی کفنی

غازی کرای « قریمی »

قریم کرایلری ایچنده شهامتجه ، شاعرلکجه تمیز ایدنلردندر . بر آرالق ایرانیلره اسیر

دوشدی . عثمانلی اوردوسنه خدماتی سبق ایتمشدر . السنۀ ثلثه‌ده انشا وشعره مقتدر اولوب مرتب دیوانی وفضولینك (بنك وباده) منظومه‌سنه (كل وبلبل) عنوانلی نظیره‌سی و(خواجه سعدالدین ، غنی زاده نادری ، حسین كفه‌وی)ایله منظوم ومنثور مكاتباتی واردر .

علم موسیقی‌یه آشنا ایدی . اموال غنائم ایله متین بر قلعه یاپدیرمشدر . (١٠١٦) ده(آق مسجد)ده‌مطعوناً وفات ایتدی . بوراده بر جامع شریف انشـا ایتدیرمشدر . حماسیاته متعلق اولوب معارفندان عسكریه ایله باجمله شعرای عثمانیه‌نك معلوملری اولان شو :

رایته میل ایدرز قامت دلجو یرینـه　　توغه دل باغلامشز كاكل خوشبو یرینه
هوس تیر و كمان چیقمدی دلدن اصلا　　ناوك غمزۀ دلدوز ایله ابرو یرینـه
سوره‌ریز تیغمزك ذوق وصفاسن هردم　　سـیم تنلرله اولان لذت پهلو یرینـه
كردش توسن زیبـاده قطاسی دلبند　　باغلادی كوكلزی زلفله كیسـو یرینه
سوده‌ریز اسب هنرمند صبا رفتاری　　بر پری شكل صنم بركوزی آهو یرینه
كوكلز شاهد زیبای جهاده ویردك　　دلبر ماه رخ یار پری رو یرینـه
سفرك جوری چوق امید وفا ایله ولی　　اولدق اشفته‌سی بر شوخ جفا جو یرینه
اولمشز جانیـله بالله غزایی تشـنه　　قانی دشمن دینك ایچرز صو یرینه

غزلی برچوق شعرا طرفندن تنظیر وتخمیس ایدلمشدركه شهید سعید پدرم(رفعت‌بك)ده تنظیر ایدنلر جمله‌سندندر . (قافلۀ شعرا) ده اركان حرب میرآلایلرندن بدری بكك [سابق اشقودره والی وقومانداتی بدری پاشا] تخمیسی مندرجدر .

غنی زاده نادری محمد افندی « استانبولی »

(عبدالغنی‌افندی)نك‌مخدومی (خواجه سعدالدین افندی) نك تلمیذیدر. شعرای علمانك اعاظمندن اولوب قاضیعسكر ایكن (الجنة مثواه) تركیبله (نادری كتدی بو دورك حیفا) مصراعنك ناطق‌اولدیغی(١٠٣٦)تاریخنده استانبولده وفات‌ایله‌دی . فاتحده (عابدچلبی‌مسجدی) حظیره‌سنده مدفوندر . مرتب دیواننده باشقا تفسیر بیضاوی‌یه ناتمام حاشیه‌سی ایكی‌بیك بیتلی بر (شهنامه) سیله باخصوص (٨٠٠) بیتدن عبارت اولان (معراجیه) سی و (رسالۀ قلمیه) سی واردر . علم خطه‌ده منتسب ایدی . شهنامه‌سی (سلطان محمد ثالث) ایله (سلطان احمد اول) زمانی مصور اولوب برنسخه‌سی (یحیی افندی) كتبخانه‌سنده واردر .

ابياتندن :

دردكله عندليب چمن قيلدى ناله‌لر   سندن شكايت ايتدى كلى ايله‌يوب سير

غربى درويش احمد

درويش احمد ويا (احمدالغربى) مخلصيله هجا و عروض وزننده مختلف‌الماهيه اثرلر يازمش اولان بو ذاتك(طوسيه)لى اولديغى مرويدر . اون ايكنجى عصر رجالندن اولديغى ديوانندەكى بعض قيودات تاريخيه‌دن آكلاشيليور . (١١٧٥) محرمنك اون بشنده مطعوناً اون آلتى ياشنده وفات ايدن اوغلى (عبدالوهاب) حقنده هجا وعروض وزنلرنده مختلف و مؤثر مرثيه‌لر تنظيم ايتمشدر . او مرثيه‌لردن ، زوجه‌سنك اوغلندن اول وفات ايتديكى ، برقيزيله براوغلى قالديغى و عائله‌جه چوق صيقينتيلره معروض قالدقلرى آكلاشيليور . ديواننك بر يرنده طونه‌دن بحث ايديور . زمانى رجالندن (فرهاد آغا زاده يشار بك) ايله (١١٦٦) ده وفات ايدن (خدا ويردى پاشا) حقنده تاريخلر تنظيم ايتمشدر . (يكى پازار) ده مدفوندر .

(باقى) ايله (نابى) نك برر غزللرينى تخميس ايتمش اولان بو شاعرك عروض وزنيله يازديغى شعرلر اولدقجه متين وسليسدر .

اهل حقك نظرى هركسه كيميا كيدر
كوكلى كامل اولانك عينله دريا كيدر
كيم كه سعيله واروب عارف بالله اوله
حق حقيقتله اولان صورتى معنا كيدر
مشربى عالى كيمك اولسه بلاشك اووجود
باغ عالمده همان بر كل رعنا كيدر
هركه خدمتله مصاحب اوله عاشق اولانه
صدقله صادق اولان علمله دانا كيدر
اهل نظم اولان ارنلر آراسنده «غربى»
قوشلر ايچنده او بر بلبل كويا كيدر

ابياتندن :

قدردر وكوهرى عالم بيلير   آدمى اما ينه آدم بيلير .

تجردسه مرادك كوى جاناندە فدا قيل جان   چيقلماز جامهٔ احرامدن سى ايتمه قربانسز

مصارعندن :

چكمه غم دستكيردر الله سكا

صو اويور دشمن اويور خستهٔ هجران اويوماز

ولد پاك اولور باعث اعزاز پدر

سينهٔ شيطانده جوهر ايمان غلط .

غالب مصطفى بك « لسقوفچه‌لى »

آتشزبان بر شاعر اولوب (لسقوفچه) لى اسماعيل پاشانك مخدوميدر . كنج دينه‌جك بر سنده ايكن (١٢٨٤) تاريخنده ارتحال ايده‌رك (طوپ قاپى) خارجنده پدرى يانته دفن ايدلدى . ادباى عصردن (ابن الامين محمود كمال) بك افندى طرفندن تحريرينه همت بيوريلان ترجمهٔ حالى محتوى ديوان (آثار مفيده كتبخانه‌سى) هيئتى معرفتيله طبع اولوندى شمرده‌كى مسلكى نائلى قديم طوريدر . (نامق كمال) و (هرسكلى عارف حكمت) بكلر كبى اساتذهٔ ادبا (استاد محترم) وصفيله تبجيل ايدرلردى . (عمرى وفا ايدوبده ادبيات جديده‌نك مظهر رغبت اولديغى زمانلرى ادراك ايتسيدى طرز قديمده كوستردیكى قدرت بيانى طرز جديدده داها مبذول داها بديع صورتده ابراز ايده‌بيليردى) . مطبوع ديوانندن اول ترتيب ايتديكى (ديوان اول) ى مبادئ شبابنده سويله‌ديكى اشعاردن متشكلدركه مرحوم پدرينك ديوان كتابتيله وانده بولونديغى اثناده محترق اولمشدر . زادهٔ طبع بليغانه‌سى اولان :

قالوب نفىٔ معجز كودن او رنك سخن محلول

سخن سنجان روم اولمشدى هر برعصرده طالب

ايدنجه شيمدى دعوى طبع اول جاه معلايى

ديدى حكام ديوان قضا الحكم للغالب

قطعهٔ فاخرانه‌سى زمانى ادباسى طرفندن تصديق ايدلمشدى .

غزلیاتندن :

اهل دل محبّت نا جنس ایله شادان اولماز
بزم جهال کبی عارفه زندان اولماز

ایله تحصیل کمال ایتمه فلکدن شکوا
مدت عمری کبی عاقله دوران اولماز

سر تقدیر وقوعات جهاندر نظر ایت
چشم عبرت کبی هیچ آدمه میزان اولماز

مظهر فیض عبودیت اولاندر انسان
یوقسه معنیده کشی شکل ایله انسان اولماز

علم ایسه مقصد اکر عارف نفس اول «غالب»
کندینی بیلمه‌ین آدم کبی نادان اولماز

دیکر :

سرتسر آینه اولسه کورەمز روی صفا
صیقل وحدتله جانه ویرمه‌ین نور جلا

تیز سر تیز دعاسن عرشه تا ایصال ایدر
قبلهٔ ابروی یاره اول کیم ایلر اهتدا

عالم عشق ایچره بیلمز راه ورهدان اهل دل
عاشقه فیض خدای مستعاندر بر رهنما

داغ داغ ایت سینه‌کی سرتیشهٔ توحید ایله
مشعل افروز رہ عشق اول دیلر ایسه‌ك اهتدا

کجمم ای «غالب» هوای کاکل دلداردن
سرتسر باغ مرادم روزکار ایتسه هبا

ابیاتندن :

سر رویك فهم ایدرمی «غالبا» هر کج نظر
نقطهٔ خال سیهده کیزلیدر معنای عشق

مبتلای عشق اولان البته جانان آرار
بویله‌در قانون‌حق درد اهلی درمان آرار

اهل‌همت سوزی پامال اولماز
کرما وعدینی انجاز ایلر

ترجمان رازیدر نقش وجوهی عالمك
حالنی هرکس بیان ایلر لسان حال ایله

متحددر اول قدر عالمده «غالب» حسن وعشق
اهل دردی صورسه‌لر دلدار کندین کوسترر

مصارعندن :

مانع رزق اولانك رزقنی مولا کسسون
لسانه کلمه‌ین برهان وجدانی معطلدر
حقیقت آشنایان وجوده ماسوی یوقدر
کلستان جهانده برکیاه نابجا یوقدر

غیرتی عبدالقادر افندی

شعرای متصوفه‌دن و ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (شیخ عبدالرحمن طالبانی) خلفاسندن (سیواس) ده مدفون (نور علی بابا) نك مخدومیدر . کنج دینه‌جك برسنده ایکن (۱۳۰۳) ده ارتحال ایده‌رك پدری یاننه دفن ایدلدی . دیوانی مطبوعدر .

مطلعندن :

الٰهی رحمتك بارانی صاچ
کوکل باغنده امیدم کلن آچ
زبان شوقله جان عندلیبی
جهانه وصف ایده حسن حبیبی

غربی «اعمی یوسف غربی»

عاشقین شعرادن برذات اولوب (اربیل) دندر . (۱۲۱۰) کسور تاریخلرنده مملکتنده ارتحال ایلەدی . دیوانی مطبوعدر .

مطلعندن :

حمد خدا که واجب اولور جانه ابتدا
قیلدم ادای حمد ایله دیوانه ابتدا
حمد اول حکیم قادر وفرد وقدیمه کیم
حمدی اولوندی مطلع عنوانه ابتدا

ف

فاتح سلطان محمد

مظهر حدیث (نعم الامیر) بولنان بوپادشاه ذی شانك نائل اولدیغی فتوحات عظیمه شرفندن باشقا التی لسانه وقوفی کبی فضائله منضم اولان اقتدار شاعرانه سی مسلم انامدر . شعرده (عونی) تخلص بیورورلردی . حماسیات طرزنده اولوب بیت آتی ایله باشلایان غزللری مشهوردر. کرچه موجودتذاکر شعراده برایکی غزللرندن باشقا اشعاری کوروله مز ایسه ده معارفمندان عصردن دیاربکرلی (علی امیر افندی) نك برچوق تتبعات نتیجه سی اوله رق تحریر بیوردقلری (جواهر الملوك) اسمنده کی اثر مطبوعلرنده مرتب دیوانلری اولدیغی مصرحدر . غزلیات شاهانه لرندن ۱٤ غزلی حاوی اولوب (دیوان عونی) سرلوحه سیله ۱۹۰٤ سنهٔ میلادیه سنده (برلین) ده طبع ایدیلن نسخه بونك مؤیدیدر .

ابیات شاعرانه لرندن :

ساقیا می صونکه بردم لاله زار الدن کیدر
ایریشوب فصل حزان وقت بهار الدن کیدر

وضع اولوندی . مدرسلر عمومیتله (خارج و داخل)اولمق اوزره ایکی‌یه تقسیم ایدلدی . معلملرك درجهٔ وظائفی تدریس ایتدکلری علوم نسبتنده متبدل ایدی . بناءً علیه برنجیلر عقائد تفسیر و ایضاح ایدرلر ، ایکنجیلر فصاحت ، دیکرلری احادیث نبویه والحاصل الك نهایتده‌کیلر تفسیر قرآن تعلیم ایدرلردی . (قانون محمدی) نامیله حقوق سیاسیه و اصول اداره‌یه وحقوق مدنیه وجزائیه‌یه دائر وضع ایتدیکی قوانین شایان ذکردر . شعر ایله تصویر مرامه مائل اولان بو پادشاه بر لاتین شاعرینك تقدیم ایتدیکی قصیده‌یه جائزه اولمق اوزره همشهریلرندن بر چوق اسرا آزاد ایله‌مش ، (ملا جامی) یی احسانلرینه مستغرق ایتمش ، (علی قوشی) رومه کلیر ایکن مصارفی ایچون هر قوناقده بیك آقچه ویرمش ، ملا کورانینك النی اوپر ، کندیسنه امام اعظم زمان دیدیکی (ملا خسرو) ی ولو جامعده کورسه قیام ایدردی . آلتی لسان تکلم و کتابت ادن بو پادشاه لسان عثمانی وفارسیده بر ادیب مکمل ایدی .

فردوسی « اوزون فردوسی ــ فردوسیٔ رومی »

نظم کلامده صاحب ارتجال ، اهل کمال بر شاعر اولوب (بروسه‌لی) در . علی الاصول اکمال تحصیلدن صوکرا تاریخ ومحاضرات ایله توغل ایده‌رك بومیانده حکمت ، هندسه ، نجوم ایله‌ده اشتغال ایتدی . استانبوله کلدیکنده پادشاه زمان اولان (سلطان بایزید ثانی) نك امریله (سلیمان) علیه السلامك احوال ومناقبندن باحث قسم اعظمی منظوم اولمق اوزره تألیفنه باشلادیغی (سلیماننامه) سنی اکمال ایده‌رك تقدیم ایتمش ـ‌ـ ده ـ هر زمانده اکسیك اولمیان رقبانك‌ده سعایتیله ـ اومدیغی قدر مظهر قبول اوله‌مایوب مرکب اولدیغی (٣٦٦) جزؤدن آنجاق (٨٠) جزئی انتخاب ایدیلدیکنه متأثر اولدی . وشکایت آمیز بر منظومه یازارق (ایران)ه کیدوب برمدت صوکرا اوراده ارتحال ایله‌دی . مثنویاتنك اکثری معنیدار و روحنوازدر .

آثاری :

(١) سلیماننامه : (٣٦٦) جزؤدن و (٤٩٩) مجلدن مرکب جسیم براثر اولوب بعض جزؤلری (استانبول) کتبخانه‌لرنده واردر . ابیاتندن :

حمد ایدهلم جان ودلدن اول مجیده بی‌حساب   مهر ایدرسه بیل سلیمان تختنه مرکب اولور
بولدی خلقق کن دیمکله چرخ وماه وآفتاب   قهر ایدرسه قوم نوحی غرقه ویرر بحر آب

(٢) سلاحشورنامه : مستشرقیندن (بارون اشلاختا اوقتار) معرفتیله (ویانه) ده طبع اولوندیغی کبی برقسمی‌ده مؤخراً (رومادە) طبع ایدلمشدر .

(٣) شطرنج نامهٔ کبیر : برنسخه‌سی (نور عثمانی) کتبخانه‌سنده موجود اولان بواثرینی (٩٠٩)تاریخنده(بالیکسر)ده‌تألیفنی ایتدیکی وقرق‌قادارمؤلفات‌سائره‌سی‌ده‌اولدیغنی بیان‌ایدییور .

(٤) قطب‌نامه ـ قصهٔ میدیللی : وندیك وفرانسزلرك (میدیللی) آطه‌سنه هجوملرینی مبین تاریخی ومنظوم براثر اولوب برنسخه‌سی (غلطه مولوبخانه‌سی) کتبخانه‌سنده واردر .

(٥) حیات وممات : اخلاق وتصوفدن‌باحث فارسیدن‌مترجم منثور براثراولوب برنسخه‌سی (بشیکطاش) ده (یحیی افندی) کتبخانه‌سنده موجوددر .

بو اثرینك باش طرفلرنده بالمناسبه (سلیمان نامهٔ کبیر) ینك (٨٢) نجی جزئنی اتمام ایتدیکنی یازییور .

(٦) پندنامهٔ افلاطون : حفظ‌الصحه‌یه دائر اوفاق قطعه‌ده مترجم براثردر .

صنایع نفیسهٔ اسلامیه شعباتندن اولان (صنعت خط) ه‌ده وقف اولدیغنه خط دستیله محرر اولوب نسخه‌سی (موزهٔ همایون) کتبخانه‌سنده موجود اولان (کلستان) شاهددر . نهایتنده‌کی کتبه‌سنده اسمی : (الیاس بن خضر المتخلص بالفردوسی) دیه یازییور .

انتخاب مسکن خصوصنده (لطیفی) تذکره‌سنده مندرج مثنویسندن :

کل‌ای‌واضع ایشیت‌سوزون حکیمك	اکر کیم وار ایسه طبع سلیمك
دیلرسه‌ك وضع ایده‌سك بر عمارت	اکرکوی و اکر شهر و ولایت
کرك سیر ایلیه‌سك یر یوزنده	یورویه‌سك یوجه‌سنده دوزنده
بولاسین بر یری کیم اوله عالی	نهالندن یکا اوله جبالی
آچیق اوله ولی غربی هواسی	اوکی صحرا و طاغ اوله وراسی
دوشه بر اولو صو غربی یانه	یورویه آنده صندله سفینه
یوزوندن هر چن بحرك اسه ریح	وره انفاسی اول آرایه ترویح

(٧) ترجمهٔ جامه‌شوی‌نامه : اصل اثر فارسی اولمق‌اوزره دوقوز بابه منقسم‌اولوب اساساً (نصیر طوسی) طرفندن تألیف ایدلدیکی و بر باب علاوه‌سیله ترجمه اولوندیغی اثرك باشنده محرردر . مختلف قوماشلر وسائره‌یه عارض‌اولان لکه‌لرك ازاله‌سندن باحث‌اولوب تاریخ‌صنایع نقطه‌سندن‌اهمیتی‌حائزدر . (٩١٤) تاریخنده ترجمه‌ایدلدیکی نهایتنده‌کی منظومه‌دن آکلاشیلمقده‌دەر.

(٨) دعوت‌نامه : (٨٩٣) ده (بالیکسر) ده تألیف ایدلدیکی مقدمه‌سنده مسطوردر . علوم غریبه اصحابی میاننده اهمیتله تلقی ایدیلن (دعوتیه) لرك انواعندن باحث اولوب سکز باب اوزره مرتبدر .

(٩) مناظرهٔ سیف وقلم : برنسخه‌سی (ملت) کتبخانه‌سنده واردر . (٩٨٠) تاریخنده (بالیکسر) ده تألیف ایتدیکنی یازییور .

(١٠) فراستنامه : بویله بر اثری اولدیغنی (مناظرهٔ سیف وقلم) مقدمه‌سنده ذکر ایدییور.

(١١) حدیقة الحقایق : کذا .

(١٢) تجنیسات : کذا .

(١٣) طالع مولود کبیر : کذا .

(١٤) حدیث احسن : کذا .

فضلی علی چلبی « قره فضلی — سراج زاده »

ذاتینك جمله تلامیذندن شهری الاصل اولان بوذات (قره فضلی) لقبیله مشهور ایدی . مشارالیهك نامی عاشق وحسن چلبی تذکره‌لرنده (محمد) یازیلیدر . سلاطین عثمانیه‌نك خدمت کتابتلرنده بولونه‌رق (فضلی اولدی) جمله‌سنك ناطق اولدیغی (٩٧١) تاریخنده کوتاهیه‌ده وفات ایله‌دی . اشعاری سلیسی ومتین اولوب (خسرو وشیرین) طرزنده بش بیك بیتلی (همای همایون) عنوانلی بر منظومه‌سی ودیکر بر قاچ مثنویسیله کلستان سعدی‌یه نظیره مقامنده (نخلستان) اسمنده‌کی بر کتابی وکرمانینك (روضة الانور) وخجندینك (بدیع الاسمار) نه تقلیداً یازدیغی (کل وبلبل) نامنده ومثنوی طرزنده مشهور برمنظومه‌سی واردرکه برنسخه‌سی نورعثمانی کتبخانه‌سنده موجوددر . بومنظومه مورخ (هامر) طرفندن آلمانجه‌یه نظماً ترجمه ایدیله‌رك اصلیله برابر (١٨٣٣) ده (ویانه) ده طبع ایدلمشدر . قابلرینك برنده بلبل دیکرنده کل رسمی واردر .

ابیاتندن :

لیلی‌نك مجنونی شیرینك دلا فرهادی وار
کار عشقی باکه صور هر صنعتك استادی وار

دوکه قانن اهل حقك ظلم ایله ناحق یره
چون بیلیرسك پادشاهم یرده قالماز قانمز

(كل وبلبل) مطلعندن :

مد بسم‌الله اولدی ایله نکاه
کلبن کلشن کلام‌الله
کلشن جان آنکله زیبادر
بلبل دل آنکله کویادر
اولدی هر حرفی بر کل رنکین
بولدی زینت آنکله کلشن دین

فضولی « محمد بن سلیمان — بغدادی »

عراقده ساکن قبائل اتراکدن (بیات) قبیله‌سندن اولوب محل اشتهاری (بغداد)در [١]. عثمانلیلرجه (رئیس الشعرا) نامیله یاد اولونور برشاعر حقایق آکاهدر. وجدانته مغلوب اولدیغی زمان تقلیدی ناقابل برموجددر. تاریخ ادبیات عثمانیه‌جه (سنان پاشا) دن صوکره کلنلرك برنجیسیدر. فقط افکار حکمتده آکا شاکرد اولامازه لکن طبیعت شاعرانه‌ده آکا استاد اوله‌بیلیر. نظم ونثری کندینه مخصوص برلطافتی حائزدر. هله غزلیات عاشقانه‌سی اوقدر لطیف ومؤثردرکه تعریف قبول ایتمز. صنعت ایله ساده‌لکی کمال سوزشله امتزاج ایتدیرمشدر. نثرینك الك مشهوری (نشانجی محمد پاشا)یه‌یازدیغی شکایتنامه‌سیدرکه دیوانتك باشنده مطبوعدر.

---

[١] « هاشم‌ناهید بك » ك « عراق تورکاری » نام مقاله‌سندن :

« فی الحقیقه « بغدادی » دیه شهرت بولمش اولان « فضولی » ؛ «بایات» عشیرتندندر. بوعشیرت ، بوکون : عراقك الك کوزل، الك شیرین برتورك قصبه‌سی اولان « کفری » جوارنده کویلی حالنده یاشیبور. بغداد شهرینك ایچ محله‌لرندن برقسمی بیله تورك اولدوغی ایچین فضولینك بغدادشهرینه منسوب اولماسی غریب کوروتمز . آنجق فضولی‌یه «بغدادلی» دیلمسی، بویوك شهرلر جوارنده‌کی اهالینك هرزمان اوشهره نسبت ایدلمسی اعتیادندن ایلری کاش ظننده‌یز .

فضولینك بایات عشیرتندن اولدوغی عراق تورکارنجه شایعدر. بواعتبارایله فضولی‌یه قارشی برهمشهریلك حسی‌ده اونلرده موجوددر .

فضولینك بویوك دهاسی، وعراق تورکاریله اولان حسی قرابتی؛ اونك دیوانی الدناله، ومصراعلرینی دیلدن دیله دولاشدیرر . استانبولده ساده منورلر فضولی‌یی طانیرلر ، حالبوکه عراقده هر یانیق کوکلك وهرمحزون دوداغك ایلك طاتدیغی عشق میوه‌سی فضولینك اثریدر . اربیلك ، کرکوکك ، صلاحیه‌نك باشلی باشلی اغالرینك دیوانخانه‌لرنده ؛ دیی برمراسم حسنی ویرن عمومك حرمت وسکونی اورتاسنده اونك الهی‌سی و نفسی برقلب کبی چرپار . فضولی ، عراق تورکارینك بدیعی ذوقنی جانلی اولاراق ادامه ایتدیرن وبویوکلتن برعاملدر » .

آثاری مشهور دیوان بلاغت عنوانیله (فارسی دیوان) [اوتوز بیك بیتلی برده عربی‌دیوانی کوردیکمی (جواهر ملتقطه) صاحبی لبیب افندی روایت ایلیور .] (لیلی ومجنون) [١] منظومه‌سی، حسین واعظك (روضة‌الشهدا) [سلطان مرادثالث دورنده مأموریتله مصرده وفات ایدن کلیبولیلی شاعر (جامی افندی) نك‌ده بعضی الحاقات ایله ترجمه ایتدیکنی ریاضی افندی نقل ایدیبورکه بواثرك برنسخه‌سی (مغنیساده) (مرادیه) کتبخانه‌سنده‌منظوم‌اولدی]. سنك توسیعاً ترجمه‌سی اولان (حدیقة‌السعدا) سی (محاورهٔ رند و زاهد) [١٢١٥ ده مصطفی سالم اسکداری طرفندن ترجمه‌اولونمشدر] ، فارسی (صحت ومرض) رساله‌لری، علم کلامدن (مطلع‌الاعتقاد) دن عبارتدر . (مولاناجامی) نك فارسی (حدیث‌اربعین شرحی) نی‌ده ترجمه ایتدیکی (کشف‌الظنون) ده مندرجدر. وفاتی (کوچدی فضولی) ترکیبنك ناطق اولدیغی (٩٦٩) ده قبری (کربلا)ده مشهد امام‌حسین (رضه) ده‌در. آثارندن (مطلع‌الاعتقاد) ایله (حدیث اربعین) شرحی غیر مطبوعدر :

دیوانتك مطلعندن :

قد انار العشق للعشاق منهاج الهدی
سالك راه حقیقت عشقه ایلر اقتدا

ابیاتندن :

اولسه استعداد عارف قابل ادراك وحی
امر حق ارسالنه هر ذره‌در بر جبرئیل

ایلسه‌ك طوطی‌یه تعلیم ادای کلمات
سوزی‌انسان اولوراما اوزی‌انسان اولماز

دوست بی‌پروا فلك‌بی‌رحم دوران بی‌سکون
دردچوق‌همدردیوق دشمن‌قوی طالع‌زبون

مصارعندن :

الدن کلدیکی خیری دریغ ایتمه کدالردن

برعجب میدر محبت کیم ایچن هوشیاراولور

کیم بیلیر عالمده عنقا اشیانی قنده‌در

[١] سلطان جم مادحلرندن ادرنه‌لی (شاهدی) نکده (لیلی ومجنون) منظومه‌سی وار در .

جهله کتابدن شکایتی حاوی قطعه‌سی :

قلم اولسون الی اول کاتب بد تحریرك
که فساد رقمی سورمزی شور ایلر

کاه بر حرف سقوطیله ایدر نادری نار
کاه بر نقطه قصوریله کوزی کور ایلر

فضولینك (٩٥٩) ده بغدادده محرر فارسی دیوانی مغنیساده (مرادیه) کتبخانه‌سنده منظورم اولدی . برنسخه‌سی‌ده (خالص افندی) کتبخانه‌سنده واردر . باشنده‌کی توحید باریسی عربیدرکه مطلعی :

بسمك اللهم یافتاح ابواب المنا   یا غنی‌الذات یا من فیه برهان الغنا

تورکی وفارسی نظم اشعاره مقتدر (فضلی) نامنده برمخدومی اولدیغی (عهدی بغدادی) نك (کلشن شعرا) سنده محرردر .

فنوری حسین چلبی « استانبولی »

سلطان سلیمان قانونی دوری شعراسندن اولوب سلطان مشار الیهك (٩٣٢) سنه‌سی (ماجارستان) سفرینی (انیس الغزات) اسمیله نظم ایتمشدرکه دیوانچه‌سیله برابر اولان نسخه‌سی (آیا صوفیه) کتبخانه‌سنده واردر. بونلردن باشقا (تحفة المجالس) اسمنده‌کی منظومه‌سی (ییلدیز) کتبخانه‌سنده موجوددر . (نازونیاز) نامنده منظوم براثری‌ده منظور عاجزی اولدی .

فکری « بروسوی »

شعرادن درویش نهاد بر ذات اولوب (بروسه) لیدر . (فکری برفت) تاریخنك دلالتی اولان (٩٩٢) تاریخنده (وارداریکیجه‌سی) نده وفات ایتدی .

ابیاتندن :

یاره‌در صانمه‌ك کورونن عارض دلدارده   برالفدر کویا ظاهر اولور رخسارده
یا قمر شق ایلدی انکشت فخر کائنات   دکدیلر بیتدی یاخود بر سرود کازارده

فكرى درويش چلبى « ملاماشى زاده ـ استانبولى »

فضولى معاصرى اولان عثمانلى شاعرلرينك متميزلرندن وزمرهٔ قضاتدن اولوب مولداً استانبولى‌در . پدرى آماسيه قاضيسى ايكن وفات ايدن (ماشى شمس‌الدين افندى) در . (درويش چلبى) ناميله معروفدر . (مهر وناهيد) ، (بهرام وزهره) ، (شكوفه‌زار) ، (ابكار افكار) اسملرنده‌كى منظومه‌لرنده خوش آينده ابياته تصادف اولونور . سهى تذكره‌سنده (خورشيد ومهر) اسمنده برمثنويسى دهااولديغى محرردر . مسائل علم كلامدن باحث اوچيوز بيتلى بر منظومه‌سى اولديغنى‌ده عاشق چلبى نقل ايدييور .

فراقى عبدالرحمن چلبى « كوتاهيه‌لى »

طريقت زينيه مشايخندن كوتاهيه‌لى بر ذاتك مخدوميدر . اكمال تحصيلدن صوكره سالك پدره سالك اوله‌رق تصفيهٔ باطن ايله‌دى . وعظ وارشادندن بك‌چوق كيمسه‌لر مستفيد اولمشدر . (٩٨٣) ده وطننده ارتحال ايتدى . (٩٦٤) تاريخنده (اخلاق محسنى) يى ترجمه ايتمشدركه بر نسخه‌سى اندرون همايونده (روان اوطه‌سى) كتبخانه‌سنده‌در .

ابياتندن :

كلشنده عالمك بو سره ايرمز هيچ كس   زاغلر آزاده و بلبل كرفتار قفس

ديمه هر بر غبار اولمش كدايه خاك رهدر بو   فناملكنده چوق توزلرقوپارمش پادشهدر بو

مصارعندن :   نيدەيم ال ويرديكن دنيا باكه شمدنكرو

نقلياتنك قسم اعظمى اسرائيلياتدن عبارت اولان (فرق سؤال) نامنده‌كى مطبوع اثرك مقدمه‌سنده‌كى عباره‌يه كوره بو ذاته نسبت ايديليورسه‌ده داعئ اشتباهدر .

فريدون احمد بك « پاشا »

اسكى عثمانلى منشيلرينك الك بناملرندن اولوب شهيردر . وزير اعظم (صقوللى محمد پاشا) نك

سر کتابتندن نشئت ایتمشدر . نام ادیبانه‌سنه منسوب اولوب تاریخ عثمانی وتاریخ ادبیات عثمانیه نقطه‌لرندن حائز اهمیت بولونان والسنهٔ ناسـده (فریدون بك منشـآتی) دیه مشهور اولان مطبوع ایکی جلد کبیر (منشآت السلاطین) عنوانلی اثر معتبرك صاحبیدر . بو اثرندن باشقا صقوللی محمد پاشـا نامنه (سکتوار) محاربه‌سندن اعتباراً ایکی سنه‌لك وقایعدن باحث (نزهة الاخبار) اسمیله تاریخی وسکز باب اوزره مرتب (مفتاح جنت) نامنده‌کی اخلاقی رساله‌سی واردر . وفاتی (نشانك قالدی دنیاده فریدون) مصراعنك دلالت ایتدیکی (۹۹۰) تاریخنده مدفنی حضرت خالد جامع شریفنك قبله‌جهتنده‌کی قبرستاننده تربهٔ مخصوصه‌سنده‌در. (سکتوار سفرنده بولوندیغی زمان اظهار ایله‌دیکی جلادتی حضرت قانونینك مظهر تقدیری اولمش ایدی. تربه قپوسی صولنده اتباعنه مخصوص مزارلق قپوسی اوزرنده منقوش (آمنت بالله . . . . .) یازیسی بعض خطاطین قولنه کوره رئیس الخطاطین (شیخ حمدالله) مرحومك اولمق اوزره منقول ایسه‌ده حفیدی محمد دده) نك تلمیذی اولوب (۱۰۲۳) ده وفات ایدرك شیخك جوارینه دفن ایدیلن (حسن اسـکداری) نك اولدیغی جوار ایوبده مدفونین رسـاله‌سنده محرردرکه تاریخده مساعددر . مفتاح جنت رساله‌سنده‌کی منظومه‌سی :

دوسـتلقدن بوکون ای اهل وفا دنیاده
صدق واخلاصله بر خیر دعادر مقصـود

سـکا هرکیم که دعا ایده فریدون احمد
ایلیه عاقبتین حضرت مولا محمود

فرحی « آق حصاری »

شعرای مولویه‌دن بر ذات اولوب (آق حصار) لیدر . بیك کسور تاریخلرنده (استانبول) ده ارتحال ایله‌دی . (عاشق چلبی) فرحی‌یی حج شریف زیارتندن عودتی متعاقب استانبولده کوردیکنی ومعمریندن بر ذات اولدیغنی روایت ایدییور .

سلطان بایزید ثانی :

هرآه که پیدا شود از سینهٔ چاکم
ابری شود وکریه کند برسر خاکم

بیتنی انشاد بیوره‌رق تنظیرینی امر بیوردقلرنده صاحب ترجمه فرخی :

هر داغ که رسته شود در دل چاکم
لاله شود و پای زند بر سر خاکم

بیتیله تنظیر ایده‌رك مظهر التفات شهریاری اولمشدر . قطعهٔ آتیه دخی اشعار عاشقانه‌سندندر.

دله بر دم غمکی ایتمه‌دك اکسك صنما
اکر آدملك ایسه انجق اولور وار اولاسین

بیله‌سین حالنی هردم نه چکرمش عاشق
کوره‌یم عشقه دوشوب سنده کرفتار اولاسین

فهیم مصطفی چلبی « قریم ـ استانبولی »

دکرلی شعرادن اولوب شهیردر . (اونجی زاده) شهرتیله بنام ایدی . مصر والیسی (ایوب پاشا)نك کتابتنده بولوندی . عودتنده (ایلغین) قصبه‌سنده (وفات شاعر) ترکیبنك دلالتی اولان (١٠٥٨) تاریخنده ارتحال ایتدی . غیرمطبوع دیوانی واردرکه اون‌سکز یاشنده ایکن ترتیب ایله‌مشدر .

ابیاتندن :

سبب رفعت اولور غم بیمه افتاده ایسه‌ك
بر بنا تا که خراب اولمایه معمور اولماز

تیره دل کسب صفا ایلیه‌مز عاشقدن
سایه خورشید قرین اولمغله نور اولماز

عشق هر قالب بی روحه تجلی ایتمز
تودهٔ مرقد موسی جبل طور اولماز

دل کرك زیب سلاح ایله شجیع اولماز مرد
پنجهٔ شیر مصورده بلی زور اولماز

فامی اسماعیل افندی «آمدی»

علماء شعرادن برذات اولوب (دیاربکر) لیدر . (١١٠٥) ده اسکدارده ارتحال ایلدی.
اوچ بیك بیت اوزرینه منظوم فرائضی و مرتب دیوانی واردر .

ابیاتندن :

نه ممکندر دله اول غمزه‌دن بی وهم وباك اولمق
شفاسی اولمیان بیماره صحتدر هلاك اولمق

فصیح احمد دده «استانبولی»

شعرای مولویه‌نك سرآمداننده اولوب شهیردر . (دوقه‌کین زاده) شهرتیله بنام در . (کوپریلی‌زاده فاضل احمدپاشا)نك خزینه‌سی کاتبی ایدی . جاذبهٔ عشق مولا ایله مسلك‌مولانایی اختیار وغلطه درکاهنده (شیخ غوثی مولوی) یه انتساب ایتدی . وفاتی (کوچدی باقی‌ملکینه درویش فصیح مولوی) [بوتاریخ شاهینکر ایکدر انشاد ایده‌رك برطاشه یازدیروب کوندره‌کله بوندن اول نهادی محمد افندینك (جلوه‌گاه اوله فصیحه کلشن دارالنعیم) تاریخنی حاوی اولان طاشك یانینه تبرکاً دیکلدیکی ایچون دده مرحومك سنك مزاری ایکیدر] مصراعنك دلالتی اولان (١١١١) تاریخنده قبری (غلطه‌مولویخانه‌سی) نده‌در . آثاری السنهٔ ثلثه‌ده دیوانی ایله (مناظرهٔ کل‌ومل) ، (مناظرهٔ شب‌وروز) ، (خسرو وشیرین) ، (محمود وآیاز) ، (بهشت‌آباد) ، (تنبا کونامه) اسملرنده‌کی رسائل لطیفه‌سندن عبارتدر . بعض قدرشناسان مشارالیهك دیوانی ینه کندینه یازدیررلردی . اجرت حاصله ایله تعیش ایدردی . کدیلره منجذب ایدی . فن تصویرده‌ده ماهرایدی . ابن‌الامین محمودکمال بکك کتبخانه‌سنده مشارالیهك اثر مهارتی‌اوله‌رق برکدی رسمی منظورم اولمشدر .

ابیاتندن :

حال دلی سؤاله نه حاجتکه دمیدم   سویلر زبان حال ایله هر برنگاهمز

برك وبارندن بزال چکدك بوفانی کلشنك   میوهٔ مقصود ایستر اولسون ایستر اولمسون

ایمش قبول فیض نفس تا دم ازل
اولسه عجبمی ناله ایله سرفرازنی
کسب ایلمش حرارت شمسی فراق ایله
سوراخ شرحه‌لر تن لاغر نمای نی

ایکی عالم کونشی برج سعادتده ایکن   والدینه نیجه ویرمیه مولا شرفی
چشم عبرت ایله ای دل نظرایت غواصه   آلیجق درنی یابانه آتارمی صدفی

فنی محمد دده « استانبولی »

صدر اعظم آولونیه‌لی (ایاس پاشا) احفادندن اولوب عرفای مولویه‌دن واستانبولده یتیشن ذکرلی شعرادندر . آثار شعریه‌سندن بوغاز ایچی اوصافنی مبین (سواحلنامه) سی مشهور ومطبوعدر . (١١٢٧) تاریخنده روم‌ایلی حصارنده وفات ایده‌رك قبالر مزارستاننه دفن ایدلدی . مرتب دیوانی وارسه‌ده غیرمطبوعدر .

ابیاتندن :

سکندر سبر ایسه‌ك ده‌سدنطق ایت پیش کاملده   فلاطون حقیقت بینه نقل ماجرا اولماز

عاشق که وضوء ایله‌میه اشك تر یله   ساجد اوله‌ماز قبلهٔ مقصوده یریله
رشك ایلرم اول عاشقه کیم بزم بلایه   زینت ویره فوارهٔ خون جکریله

مصارعندن :

مشهور مثلدر عاشقی چوق ناز اوصاندیرر

آسوده‌لك مراد ایسه درویش مشرب اول

دنیاده دردی غیرت اقران چکن چکر

فیضی افندی « بروسوی »

ارباب عشق واخلاصدن طبیعت شعریه مالك بر ذات اولوب (بروسه) واعظلرندن (حسن افندی) نك مخدومیدر . مرتب دیوانی (ملت) کتبخانه‌سنده واردر . (١١٨٥) تاریخنده وطننده ارتحال ایله‌دی . دیوانتك مطلعندن :

سر نامه اولور مطلع انشاء بسم الله　　اولور کنجینهٔ نظمه کلید اجزای بسم الله
کلامك نافذاولمز شاه‌اولوب اتسك دخی‌فرمان　　چکر کتاب عشق‌البت اکا طغرای بسم الله
هزار عجز ایله تألیف ایلمشدر شرحی کشاف　　کورن ترکیبی جزئی صانور معنای بسم الله
القدر کرچه هر مطلبده مقصود اول وآخر　　کلامی جرایچون کلدی مقدم بای بسم الله
سوزك آب حیات اولسه سزادر مردهٔ عشقه　　رواندر چشمهٔ کفتاره چون مجرای بسم الله
یازلسه خامهٔ همتله بالای مقالاته　　ویرر سرلوحهٔ مکتوبه رنك املای بسم الله

مطول بر کتاب اولسه اکر منظومه ای « فیضی »
کرکدر صفحهٔ اولده بر امضای بسم الله

فائق عثمان افندی « کورجی زاده — اماسیه‌لی »

علماء شعرادن بر ذات اولوب (آماسیه) لیدر . (١١٧٠) تاریخلرنده وطننده ارتحال ایله‌دی . (بورمه‌مناره)اتصالنده بنا ایتدیکی کتبخانه جوارنده مدفوندر مرتب دیوانیله (حدیث اربعین شرحی) واردر .

فطنت زبیده خانم « استانبولی »

شهری‌الاصل اولوب شیخ‌الاسلام (ابو اسحق زاده اسعد افندی) نك کریمه‌سیدر . مشهور ومطبوع دیوانیله ابقای نام ایتمش بر عثمانلی شاعره‌سیدر . وفاتی (١١٩٤) تاریخنده‌در. صاحبهٔ ترجمه نك قبری قطعی بر صورتده تعیین ایدیله‌مه‌دی . کتابیات و تراجم احوال متخصصی (عصمت افندی) مرحومدن نقلاً حضرت خالد (رضه) تربهٔ شریفه‌سی آرقه‌سنده‌کی صیرتده اولدیغی منقولدر .

ایوبلی اکثر ذواتك‌ده سماعاً نقللرینه کوره (فسخانه) یه کیدن جاده‌نك صاغنده‌کی الیوم خراب بر تربه‌ده بولوندیغی مرویدر .

بر احتماله کوره‌ده عائله‌سی قبرستانی دیمك اولان (چهارشنبه) ده‌کی (اسماعیل آغا) جامع شریفی قبرستاننده اولدیغی محتمل سه‌ده ایدیبن تحریاتده سنك مزارینه دلالت ایده‌جك بر اثر کوروله‌مه‌مشدر . (عبدالله‌ایوبی)نك ایوب سلطان و جوارینه مخصوص اولان مجموعهٔ وفیاتنده (شیخ‌الاسلام مرتضی افندی) بحثنده « تربهٔ شریفه حریمنده جانب یسارده‌کی دیواره متصل مدفوندر. شعرادن درویش افندی زوجه‌سی فطنت خانم دخی حوارلرنده مدفوندر» عباره‌سی مندرجدر .

مخدرات قوم ایچنده مدار مفخرت عد اولونه‌جق بر نادرهٔ بلااعتدر .

بر غزلی :

تذلل ایله دوکمه آبرویك عزت ایسترسه‌ك — مثال کوهر شهوار قدر و قیمت ایسترسه‌ك
صاقین تاخ ایتمه وضع بی تمکله کمسه‌نك عیشن — نوال سفرهٔ بزم جهاندن لذت ایسترسه‌ك
جهانه نشوهٔ شوق و صفا بخش ایله فیضکله — می براق وش بو بزمکهده صفوت ایسترسه‌ك
جفای زخم چرخه سینه کر فص نکین آسا — مراد اوزره جهانده نام و شان و شهرت ایسترسه‌ك
اولور انجامکاری درد سر می خواره‌نك فطنت — می معنی رنکین ایله مست اول عشرت ایسترسه‌ك

الفاظنده‌کی متانت بك چوق شاعرلری غبطه‌یه دوشوره‌جك مرتبه‌ده آزدر . طبعنده‌کی جودته افاده‌سنك سلاستی واختیار ایتدیکی مضامینك رقتی ایکی شاهددر . فقط فکرنده بعض کونا محدودیت کورولورسه‌ده ینه عمومیتی اعتباریله شایان تقدیردر .

ابیاتندن :

طبیعت روشن اولماز اولمدقجه دیدهٔ حق‌بین
آلیرمی بیت بی‌روزن ضیا خورشید انوردن

توکل بادبانن قیل کشاده فلك اخلاصه
اسر بحر املده بر موافق روزکار البت

قالیر تا صبح محشر نشوهٔ شوق محبتله — شراب عشق فطنت نوش ایدن دلده خمار اولماز

« فطنتا » آرایش دنیایه ایتمز اعتبار — کوهر پاك معارفله اوکیم زینتله‌نیر .

مصارعندن :

فصل بهار مرغ خوش آوازی سویله‌در .

اولمه‌یجه خسته قدرین بیلمز آدم صحتك

آفرین ارباب عشقك قوت بازوسنه

فیضیٔ اسکداری « صدرالدین زاده فیض‌الله افندی »

ارباب علم واددن بر ذات اولوب (اسکدار) لیدر . اکال تحصیلدن صوکره (اسکدار) محکمه‌سی کتابتنده ایفای وظیفه ایله مشغول اولدی. (١١٨٠) کسور تاریخنده ارتحال ایتدی. مسکینلرده مدفوندر . (١١٨٠) تاریخنده (شاهدی) منظومه‌سنك عروض وتقطیعنی مبین مفصل بر اثر یازمشدر . برده (شاهدی) سیاقنده بر منظومه‌سی واردرکه مطلعی بودر :

تاکری الله واحد بردر اولودر هم جلیل
حمد اوکلك حب‌سومك دوسته‌دیرهم خلیل

طریقت بکتاشیه منتسبلرندن اولدیغی مقدمه‌سی منظومه‌سنده‌کی

« زمرهٔ بکتاشیاندن موره‌وی محمود گدا »
جمع ایدوبن دیدی نامن بحسب الاقتضا

بیتندن اکلاشیلان ذاتکده تورکجه ورومجه بر منظومه‌سی واردرکه مطلعی بودر :

چالاب نامی ثئو انا بر اینسان
پیروفتی نبی دی پیستی ایمان

آنکلوس ملك خاروس عزرائیل
پارازیسو جنت پیشختی دی‌پس جان

فاضل حسین بك « صفدی »

شعرای بنامدن اولوب تولدی عکا جوارنده‌کی (صفد) قصبه‌سنده‌در . مشهور (طاهرعمر)

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١٨٨٥) [illegible]

[illegible]

فهیم سلیمان افندی « خواجه — استانبولی »

فضلای شعرادن اولوب شهریدر . درسعادتده بك چوق ذوات کندیسندن فارسی اوقومشدر . بعض مناصب دولتده بولونه‌رق (ناله قانون انس حن کندی سایان فهیم) مصراعنك دلالتی اولان (١٢٦٢) تاریخنده درسعادتده وفات ایتدی . مدفنی تعیین ایده‌مه‌دی . (غلطه مولویخانه‌سی) نه‌دفن ایدلدیکی روایتنه عطفاً قبری درکاه‌مذکورخاموشاننده آراندیسه‌ده بولونامدی . (تذکرهٔ دولتشاهی) (تذکرهٔ علیشیر) و (تذکرهٔ سام میرزا) دن بعض اخلاق ایله (سفینة‌الشعرا) نامیله ترجمه ایله‌دیکی کبی (صائب اصفهانی) نك بعض غزلیات منتخبه‌سنی‌ده شرح ایتمشدر . سفینه ایله مرتب دیوانچه‌سی مطبوعدر . اشعاری حکیمانه‌در . .

ابیاتندن :

روحدر قالب انسانه « فهیما » عرفان هیکل بی هنران عد اولنور سنك مزار

شهد راحت کسب ایدر تدبیر منزل ایله‌ین آلدی ارباب حکم بو حکمتی زنبوردن

کسر خاطر ایله‌ین نقش مجازاتی کورور صورت بدعکس ایدر آینهٔ مسکوردن

حج اکبر سه غرض صورت پرستیدن کچوب زاهدا کل طائف اول بر کره ده دل کعبه‌سین

بزه عرض جمال ایتمزمی بلقیس امل آخر « فهیما » خاتم داغ محبتله سلیمانز .

« فهیما » شاعران بوالهوسده قالمامش انصاف قناعت ایله‌مز مضمونه دیوانی چالار چرپار

مصارعندن :

اولماسون همرازی یارب کیمسه‌نك اهل نفاق

تا قیامت فصل اولونماز شورش دعوای عشق

تاریخنه قدر (خاتمة الاشعار) اسمنده‌کی مطبوع تذکره‌سیله مرتب دیواننداندن عبارتدر. تذکره‌سنه مکافاتاً رتبهٔ رابعه ایله تلطیف اولونمشدی .

ابیاتندن :

بر قرار اوزره دکلدر دائما اصحاب فیض   نشوه کیم صهباده که موجودکه نابود اولور

فؤاد محمد پاشا « کچه‌جی زاده »

السنه وادبیات شرقیه ایله معارف غربیه‌یه واقف، ادیب، برسیاسیٔ عثمانی اوو‌ب شعرای علمادن سابق الترجمه (کچه‌جی زاده عزت ملا) مرحومك مخدومیدر . نکته کولق وحاضر جوابلق کبی اوصاف ایله‌ده مشهور ایدی . آثار قلمیه‌سنده‌کی الك بیوك مهارتی مرسل الیهك ولو رتبهٔ کوچوك اولسون اطوار وتمایلاتنه موافق ادارهٔ لسان ایدیشیدر . سر عسکرلك خارجیه نظارتی کبی یك چوق خدمات مهمهٔ دولتده وایکی دفعه مقام صدارتده بولونه‌رق ایفای خدمت ایتمشدر . (١٢٨٥) تاریخنده تبدیل هوا طریقیله بولوندیغی فرانسه‌نك (نیس) شهرنده وفات ایده‌رك نعشی استانبوله نقل اولونوب سلطان احمد جوارنده‌کی تربه‌سنه دفن اولوندی . جودت پاشا مرحوم ایله مشترکاً تألیف ایتدکاری (قواعد عثمانیه) اسانمزك اساسنه خدمت ایدن آثارنافعه‌دندر .

اشعار قدیمه‌لرندن :

زهر مردم کشدن امید شفا ایتمك عبث   اولمه ممکنمی فو آدا سکا هیچ اغیار یار

بر غزلندن :

چاهه دوشسه دخی جاهه چیقارر یوسف‌وش   رفعته وارمی تنزل کبی بر دوغری سبیل

مصارعندن :

جهانده چوق یاشایاندن بیایر زیاده کزن

جلای تربیه‌در آدمه جلای وطن

فائق صالح بك « مناسترى »

مشاهیر شعرادن فضیلتلی بر ذاتدر . سینوب متصرفلغندن انفصالندن صوکره متقاعداً استانبولده اختیار اقامت و (١٣١٧) سنه‌سنده رحلت ایله‌دی . روم ایلی حصاری قبرستاننده مدفوندر . مرتب دیوانیله (الفیهٔ سنیه) یعنی (١٠٠٠) (حدیث شریف شرحی)، رباعیات ترکیه وفارسیه‌یی جامع (پیمانه) و (عروض ترکی) جملهٔ آثار ادیبانه‌سندندر . عروض ترکی مطبوعدر. (الفیهٔ سنیة فی الاداب الاحمدیة) اسمیله (١٣٠٠) تاریخنده یازدیغی (١٠٠٠) حدیث شریف شرحی مبین اولان اثری (لاتحدثوا امتی من احادیث الا بما یحتمله عقولهم) امر نبویسنه تبعاً مکارم اخلاق و محاسن آداب وتقبیح ظلم ایله تقدیس عدالت ، حکمت ، سیاست ، اولوالامره اطاعت ، ابوینه لازمهٔ حرمت ، علم شریفه رغبت ، ارباب معارف و فضائله رعایت ومحبت ، بین المسلمین عقد رابطهٔ اخوت ، یکدیکره معاونت ومظاهرت ، ابنای جنسمزله حسن معاشرت وادیلرنده انتخاب اولونمش احادیث شریفه ترجمه‌لرینی حاویدر . خط دستیله محرر نسخه‌سی مطالعه‌کذارم اولدی . اشعارینك برقسمی (خرابات) ده مندرجدر .

ابیاتندن :

دکلدر جای آرام اولمغه ملك سوا قابل
خدا عاشقلره کون ومکانی تنك کوسترمش

کربلای عشقه امعان ایله ایلرسه‌ك نظر
سوبسو سیرابهٔ خون شهیداندر هنوز

سنك مزارینه یازلمسی ایچون تحریر ایتدیکی رباعی :

بن معترف جرم و قصورم یارب   آلودهٔ چرکاب شرورم یارب
یاب کرم عفوکه دوشدم شیمدی   بر ملتجیٔ اسم غفورم یارب

نعت عاشقانه وحکیمانه‌لرندن :

بو چارطاق عالم زندان پر بلادر   هر فرد آفریده بر درده مبتلادر
بر کارخانه‌درکیم کون وفساد ناسوت   هر آن و هر زمانده صد شعبده نمادر
تسریر قبض وبسطی تأثیر حزن ووهمی   احلام و ابتلادر اضغاث و خولیادر
خوان امله اوله سرکرم جام اقبال   زیرا امل المدر اقبال لابقادر

کبار مشایخ خلفیه‌دن فیض‌الله افندی‌یه منتسب ایدی . مشارالیه منفیاً مدللیده مقیم ایکن یازدیغی برمکتوب منظومك آتیده‌كی بیتلری پك دلنشیندر .

کیمه دردم حکایت ایلیه‌یم   کیمه کیمدن شکایت ایلیه‌یم
درد دلدن حکایتم سکادر   ینه سندن شکایتم سکادر

پیمانه مطلعندن :

ای جام رحیق اشتیاقی   رقصه کتیرن بونه رواقی
بوی می‌عشقك اولدی‌ساری   مست ایله‌دی عقل واصطباری
خمخانهٔ حکمتکده هرآن   اصحاب عقول دنك و حیران
کیفیت جام کبریایی   غشی ایتدی دماغ ماسوایی
ذرات سرادق عوالم   عشقك ایله اولدی مست دائم
شوقکله بلا سکون وآرام   دور ایتمه‌ده بی نهایه اجرام

فطنت خانم « خزینه‌دار زاده »

اردو قضاسینك (آیباستی) ناحیه‌سندن و (جانیکلی خزینه‌دار زاده سلیمان پاشا) سلاله‌سندندر . مدت‌مدیده طربزون والیلکنده بولونمش اولان (خزینه‌دار زاده عثمان‌پاشا)نك کتخداسی (احمد پاشا) نك کریمه‌سی اولوب طربزونده تولد ایتمشدر . معلومات ابتدائیه‌سی طربزونده اکمال تحصیلی استانبولده‌در . علم خطه‌ده انتسابی واردر . مرتب دیوانی وارسه‌ده غیرمطبوعدر . (١٣٢٧) تاریخنده استانبولده ارتحال ایده‌رك ادرنه‌قپوسی خارجنه دفن ایدلدی.

بر مخمسندن :

غمزه‌لر کیم تاب میدن گاه خون آلود اولور
لحظه‌ده بیك عاشق آشفته دل نابود اولور
نظرهٔ چشمك دخی احساندن معدود اولور
هر نگاهك آفت جان دل ینه خشنود اولور
نه بلایه دوشمش اول آواره الله عشقنه

بیتندن :

کیم بیلیر درد اهلنك حالن ینه اهلی بیلیر
قیل ترحم دیدهٔ کریانه الله عشقنه

فریده خانم «بهار زاده کریمه‌سی ــ قسطمونیلی»

قسطمونی علماسندن وشعرادن اولوب (۱۲۹۵) ده وفات ایدمن (بهار زاده) دیمکله مشهور [۱] (راشد محمد افندی)نك کریمه‌سیدر. تاریخ تولدی (۱۲۵۳) ومولدی (قسطمونی)در. یدی یاشنده ایکن قرآن کریم حفظیله اشتغال ایدوب پدرندن عربی وفارسی تحصیل ایله‌دکدن باشقا خط (ثلث ونسخ) ده تمشق وبعد الاجازه سکز اون عدد (قرآن کریم) وبر او قدرده (محمدیه) یازمشدر . اون آلتی یاشنده ایکن اصلاً قسطمونیلی اولوب مأذوناً شهر مذکوره عزیمت ایله‌ین مجلس ضبطیه اعضاسندن (علی رائف افندی) ایله (۱۲۶۹) سنه‌سی بالازدواج استانبوله کلمش ، زوجنك راحتسزلکندن دولایی برای تبدیل هوا (۱۲۷۳) ده قسطمونی‌یه معاودت ایله‌دیکنی متعاقب افندیٔ مومی الیه وفات ایتمکله بر دها تأهل ایتمه‌رك ازمانی تتبعه حصر ایله‌مشدر . (۱۲۸۸) ده ایکنجی دفعه اوله‌رق استانبوله کلمش ، ایکی سنه قدر بوراده قالدقدن صوکره ممکتنه عودتله (۱۳۲۱) سنه‌سی جمادی‌الاولاسنك اونده (۶۸) یاشنده اولدیغی حالده وفات ایله‌مشدر . مدفنی قسطمونینك (آتا عمارتی) دنیان (یعقوب آغا جامعی) حظیره‌سنده پدر و والده‌سنك یاننده‌در . سنك مزارنده منقوش نشیده ، قسطمونی علماسندن (صوفی زاده توفیق افندی) نك اولوب قسم تاریخیسی بروجه آتیدر :

کتورده چار تکبیر ایلدم تاریخی تام « توفیق » فریده خانمك اولسون مقامی جنت اعلا

---

[۱] تذکرهٔ فطین ـ خاتمة‌الاشعار ـ مطبوعی ، ص ۳۳۰ ایله بو اثره عطفاً مشاهیرالنساء ـ ج ۲ ، ص ۱۳۵ ـ ده « حمامی » دنیلمسی افندی مومی الیهك ، قسطمونی‌ده آبریجه بنا کرده‌سی بولونان مسجدی قربنده مدفون اولان امرادن (فرنکشاه جمال‌الدین آقسرایی) اولادندن اولوب مومی الیهك قسطمونیده انشا کرده‌سی اولان جامع وحمامه ۶۸۸ تاریخلی عربی العباره وقفیه‌سی موجبنجه متولیسی اولمسنه مستند اولمه کرکدر .

اشعارینی طوپلامق ، تنظیم ایتمك عادتی اولمدیغندن مخدومی (جمال افندی) و حفیدی (رائف بك) طرفندن اوراقی آره‌سنده بولونانلردن ماعدا پك چوق اشعاری ضایع اولمش . طریقت (شعبانیه) یه انتسابی اولوب صوك درجه متواضع وخاطر شناس ایمش . پك آز زقاقه چیقار و دعوت وقوعنده اجابت ایدر ، لطیفه‌لری و حاضر جوابلقلریله بولوندیغی مجلسی تزیین وتنشیط ایلرمش [١] .

ابیاتندن :

فکر ایدوب بخت سیاهم قتی یاندم بو گیجه
جور دلدار ایله جاندن اوصاندم بو گیجه

فرخ علی بك « چوروکصولو رشاد پاشا زاده — استانبولی »

ادبای عثمانیه ورجال ملکیه‌دن (چوروك صولو رشاد پاشا) نك مخدومیدر . مکتب ملکیه‌ده بعدالتحصیل پارسده پولتیقه‌مکتبنده اکمال تحصیل ایلیه‌رك خدمت دولته گیروب مقدمانه واقفانه برصورتده خدمات مشکوره ایفاسنه موفق اولمشدر. آخر مأموریتی بلغارستان قومیسرلکی ایدی . آمریقا اسپانیا محاربه‌سی اثناسنده سفارتله (آمریقا) ده بولونه‌رق پك مهم ر پورلر گوندرمش ایدی . (١٣٢٤) تاریخنده صوفیه‌ده ارتحال ایده‌رك جنازه‌سی استانبوله گتیریلوب قاضی کوینده قوش دیلی قربنده‌کی (محمود بابا) تربه‌سی جوارنده پدری یاننه دفن ایدلدی . ادبیاته ، تاریخه ، سیاسیاته واقف اولدیغنه آثاری شاهددر . گنج دینه‌جك بر سنده وفات ایتدی . باباسی گبی مزاحه مائل پك ذکی برذات ایدی .

آثار مطبوعه‌سی :

حکمت اخلاق		منثور
تعلقیات	داعئ تزییف لایفلحون	منظوم

---

[١] معلم (اسماعیل حق بك) طرفندن یازلمش اولان مفصل ترجمهٔ حالی قسطمونیه‌ده منتشر (دوغو) نام مجموعهٔ موقوته‌نك برنجی صاییسنده مندرجدر .

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]

[illegible]

[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]		[illegible]
[illegible]		[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible]

[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]		[illegible]
[illegible]		[illegible]
[illegible]		[illegible]
[illegible]	[illegible]	
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]

طبیعته (مرآت احدیت) عنوان عال انعالنی ویرن ارباب تدقیق منتسبین احدیته نه بیوك بر حقیقت نه جدی بر ماهیت ابراز ایله‌مشلردر . طبیعتی (دستگاه سر مدیت) بولنده تلقی ایدن اصحاب تعمیق معتقدین ربوبیته نه علوی بر هیولانه طبیعی بر اساس غرا کوسترمشلردر ! برقلب تصور اولنه‌بیلیرمی‌که اطرافنی احاطه ایدن بونجه تجددات وتحولات مختلفه‌ایله متحسس اولسونده اللهی حس ایتمسون . بروجدان اولورمیکه هربری کندیسی ایچون برآمر مجبر حکمنده اولان بیك درلو حادثات و اشکاله بر طاقم سانحات واحواله محکوم اولسونده وجود واجب الوجوده حکم ایتمه‌سون ؟!

بر بدبخت بولنه بیلیرمی‌که هرنظرده بر بدیعه‌یه هرکوشه‌ده بر خارقه‌یه تصادف ایتسونده اللهی یاد ایلمسون ؟!

بر شکوفهٔ رنکینی ، نوزاد بر جنینی سیر وتماشا ایله مشحون اولوبده بر منظرهٔ بهشتیه‌یه ، بر نظرهٔ لاهوتی‌یه احرازانه صدفله اسیرانه مفتون اولوبده بر اوروبجکك کچیردیکی زمانی ، بر . . . سودیکی عظمت وشانی و بر مأیوسك حیات نامنه سورو کله‌دیکی بارکرانه محاکمه وموازنه ایله دخون اولوبده نتیجه‌سنده وجود خاص الخاص سر مدی‌یی لزوم قطعی ربوبی‌یی تسلیم ایتمه‌سون وتصدیق ایتمه‌مسی دکل بر صاحب قلبك ، حتی یورکاری جهنم طاشندن ، قلبلری جنایت طاشندن یاپلمش اولان انسان جانورلرینك بیله الندن کلمز . طبیعت بر دستگاه وسیع الجوانبدرکه آثار بدیعه مصنوعات صمدانیه فضای هستی‌یه الحق اومقدس واسطه ایله چیقاریلیر . طبیعت بر میزان حساسدرکه درهم تعدیلی ظنوندر ، مادیات و معنویات ظواهر وبواطنی بهمه حال و آنت عظیم القیمتله طارتیلیر . طبیعت برقبله تمای ذوالوجوهدرکه عقل سایه‌سه هرذره‌ده منظور صنیعهٔ ازلیه‌یی هرنقطه‌ده مستور سجیهٔ صفتیه‌یی تشهیر وارائه ایلر .

فکرت توفیق بك

توفیق فکرت مرحوم بیوکسك بر عائله‌نك ، مملکتمزه کوره بیوکسك تحصیل کورمش بر ولادی‌در . استاد اکرم رجائی زاده‌نك دلالتیله (ثروت‌فنون) جریدهٔ اسبوعیه‌سی قسم ادبی سر محررلکنه کچمش ، وبو زماندن اعتبارآده ادبیاتمز یکی بر دوره‌یه کیرمش ، لسان نظممز بویوك بر سربستی وچالاکی‌یه ، بر الاستیقیت وتراشیدکی‌یه مظهر اولمشدر . حتی بوکون کنج دیلرمز بو دوره‌یه (فکرت ــ خالد ضیا) دوره‌سی دیرلرکه برینك نظمده ، دیکرینك‌ده نثرده او زمان ایچون برر قطب ادب تلقی ایدیلدیکنه دلالت ایدر . فی‌الحقیقه توفیق فکرت

مرحوم یوکسك بر ذوق سلیم صاحبی اولدیغنی اکثریت ادبامز طرفندن استادانه، ریاسته قبول ایدیلمه‌سیله‌ده اثبات ایتمش‌در ؛ قالدی‌که منظومه‌لری ، اثرلری درجه‌سنده رغبت عامه‌یه مظهر دیگر آثار کوسترمك امکانی‌ده مفقود کبی‌در . آثار مطبوعه‌سی بروجه آتی‌در :

١ — رباب شکسته .

٢ — خلوقك دفتری .

٣ — دوقسان بشه دوغرو .

٤ — ربابك جوابی .

٥ — شرمین (چوجوقلر ایچون یازیلمش ، ملی وزنده بر اثرجكدر) .

مرحوم (١٣٣٣) سنه‌سی مرتحل دار بقا اولمش؛ وهرسنه‌دوریهٔ وفاتنده وطنك قدرشناس ارباب علم وادبی طرفندن بر احتفال مخصوص ترتیب ایدیله‌رك خاطره‌سی تجلیل اولونمقده‌در . توفیق فکرت یوکسك ذوق ادبیسی ایله متناسب بر عزم ووقار ایله‌ده مجهز ایدی . لاعلی التعیین بر منظومه‌سی بروجه آتی‌در :

کویك مزارلغنده

بوتون مزارلغه سینمشدی بر طراوت لال ؛ ایشیتدم ایکله‌دی ، — بن کوزلرمله دیکلرکن
سکون موقعی ، آزاده فکر حکمتدن ؛ — ایچمده شبهه‌لی بر سسله ناکهان شو سؤال :

« نه در حقیقتی ، أی سر اکبر مسجود ، « اویانده قوس قوجه بر کائنات حس وشهود
« قالوب ، امیدبلب ، قطره جوی احسانك « ذلیل ، تیتره شیورکن در جلالکده ؛
« بو سنکزاره یشیل بر سحابه حالنده « یاغار یاغار متمادیٔ أثیر غفرانك ؟ . . »

جواب آلیر کبی اولدم ، ایچمده عینی صدا تکرار ایتدی : «یارین‌سن‌ده بر آووچ طوپراق
« کشافتیله کلیرسك بو سایه‌کاهه ، براق « اثیر فیضی دوکسون الی‌الأبد مولی ! »

فوزی احمد افندی

مکتب سلطانی مأذونلرندن عربجه ، فرسجه ، فرانسزجه ، ایتالیانجه ، انکلیزجه ، روجه کبی السنهٔ متعدده‌یه واقف ، علم مجاهدی بر ذات اولوب (مغنیسا) لیدر . مکاتب مختلفه‌ده

خواجه‌ق ، مدیرلکله امرار حیات ایله‌دی و (١٣٣٧) تاریخنده (استانبول) ده ارتحال ایده‌رك (مرکز افندی) قبرستاننه دفن ایدلدی . تورکجه ، عربجه (خزینهٔ اسماء ترکیه) اسمنده‌کی قیمتدار اثر لغویسی مطبوعدر . برده یکدیگرینك مآلاً مقابللری بولونمق شرطیله آلتی لسان اوزره مرتب مفصل بر (ضروب امثال مجموعه‌سی) و مختلف موضوعلره دائر مقالات علمیه ولسانیه‌سی واردر .

ق

قورقود « شهزاده محمد قورقود »

سلطان بایزید ثانی شهزادکانندن اولوب فضل و عرفانی و طبیعت شاعرانه‌سیله تمیز ایتمش تصوفه ، موسیقی‌یه ، علم اخلاقه شدت انتسابی مناسبتیله آلایش دنیویدن نفسی بالکلیه تجرید ایدوب کندی افکارینه موافق ندماء و فضلا ایله امرار وقت ایتمکی الذ لذائذ بیلمش ایدی . (قورقودیه) اسمنده بر فتاواسی اولدیغی وآلات موسیقیه‌دن (غدای روح) نامنده برساز اختراع ایتدیکی (تذکرهٔ سهی) ده مندرجدر . فنون عربیه‌یه عائد بعض حواشی ورسائلی‌ده واردر . (ردالنفس الجامعه الی الاعمال الصالحه) اسمنده کی اثر اخلاقی وحکمی جملهٔ آثارندندر . شعرده‌کی مخلصی (حریمی) در . (مجمع النظائر) ده‌کی برغزلی مقطعندن :

بو حریمی‌یه نظر قیلمازسه لطف ایدوب نگار — محو اولور آثاری جمله بو دل ویرانه‌نك

دیوانی (ملت) کتبخانه‌سنده‌در . غزلیاتنك اوتوز کسوری ، برنسخه‌سی (بغداد) کوشکنده موجود (پروانه بن عبدالله) لك جمع ایتدیکی اشعار عثمانیه منتخباتنده مندرجدر . (حریمی) مخلصلی (فرهاد و شیرین) منظومه‌سی‌ده بوذاتك اولماسی مأمولدر . وفاتی (٩١٨) ده قبری بروسه‌ده (سلطان اورخان غازی) تربه‌سنده‌در . علم خطه‌ده منتسب ایدی . آماسیه‌ده ایکن رئیس الخطاطین مشهور (شیخ حمدالله) دن تمشق ایتمشدر . [حضرت شیخ صنایع نفیسهٔ اسلامیه‌نك برشعبهٔ مهمه‌سی اولان خطوط متنوعهٔ اسلامیه‌ده تجدد کوسترمك شرطیله براقداره مالك اولوب بوعلمده بحق پیر وریسدر . شیخ یازیسی نامیله موجود آثار ، علم خطه آشنا اولانلر نزدنده پك بیوك قیمتلرله آلتوب حرزجان ایدلمکده‌در . (٩٢٥) ده وفات ایده‌رك

[illegible]

[٨] [illegible]
[illegible]

[٩] [illegible]

(٨) [illegible]

(٧) [illegible]

(٥) [illegible]

(٤) [illegible]

(٣) [illegible]

(٢) [illegible]

(١) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[١] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] ([illegible]) [illegible]].

[illegible] ([illegible]) [illegible] . ([illegible]) [illegible] .

[illegible]
[illegible]
[illegible] (۱۰۰۸) [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible] :

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

---

[٥] [illegible]
[illegible] (.... [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] [۳]

اشعاری‌ده واردر . سنك مزارینك باش طرفنده : (بسم الله الرحمن الرحیم ان الله یغفر الذنوب جمیعاً انه هو الغفور الرحیم) آیهٔ کریمه‌سی آیاق طرفنده معاصری شعرادن همشهریسی (نعتی)نك سویله‌دیکی :

عزم قیلدی رحمت حق ایسته‌یوب
حضرت حقك در مفتوحنه
آه بجدله دیدم تاریخنی
فاتحه محمود افندی روحنه

تاریخی منقوشدر .

قینالی زاده حسن چلبی

قینالی زاده (علی چلبی) نك مخدومی اولوب علما وادبای بنامدندر . طرز عتیق اوزره یازلمش نامنه مضاف غیرمطبوع بر (تذکرة الشعرا) سیله بعض کتب عالیه‌یه حواشی وتعلیقاتی واردر . (١٠١٢) تاریخنده آرپالق صورتنده اعطا اولونان (رشید) ده وفات ایله‌دی .

ابیاتندن :

کرکسنك سیاه اولسون کرکسه اطلس ودیبا
غرض بربالش راحت بولنمقدر سر آلتنده

مرآت قلبی کرچه شکست ایله‌دی فلك
خیر ایتمز آکلارم آکاده انکساریمز

قاضی حسن بن علی « مناستری »

فضلا و ادبای قضاتدن و(سلطان مراد) دوری رجالندن اولوب (مناستر)لیدر . منظوم ومنثور برخیلی علاوات ادیبانه ایله لسان عربیدن ترجمه ایله‌دیکی (فراقنامه) اسمنده‌کی اثری مطبوعدرکه طرز قدیم کتابت اوزره یازیلان آثارك برکزیده‌لرندندر . برنسخه‌سی طرف عاجزیدن (مناستر) کتبخانه‌سنه اهدا قیلنمشدی . برده غیر مطبوع منظوم (حدیث اربعین شرحی) .

مشهورەسنە مأخذ اولان آثاردندر. اواخر عمرنە طوغری ترجمهٔ حالی مشایخ فصلندەمذکور (حلوی محمود افندی) یە انتساب ایتمش ایدی .

قانعی احمد افندی « مؤذن زادە - بروسەوی »

فضلای شعرادن بر ذات اولوب (بروسە) لیدر. (اولوجامع) واعظی ایکن (١٠٥٤) وفات ایدەرك (حاجیلر) محلەسندەکی (معلمخانە) حظیرەسنە دفن اولوندی . امام (عبداللّه بن اسعدالیافعی) نك (روض الریاحین فی حکایات الصالحین) نی (نزهةالعیون النواظر) اسمیلە ترجمە ایتمشدرکە برنسخەسی (آقحصار) کتبخانەسندە منظورم اولدی. دیوانچەسیدە واردر . ترحالە قاضیسی ایکن (معارف العوارف) اسمندەکی اثریدە (شرف الملوك فی العدالة والسلوك) نامیلە ترجمە ایتمشدرکە برنسخەسی (اسعد افندی) کتبخانەسندەدر .

ابیاتندن :

طریق عشقە کیدن بینواندر بیلمز
هوای دلبرە اویان هواندر بیلمز

قدسی عبداللّه افندی « آلاشهری »

علمای شعرادن بر ذات اولوب (آلاشهر) لیدر . (١١٣٠) تاریخندە مسافرةً بولوندیغی (ادرنە) دە وفات ایتدی . دیوانچەسی غیر مطبوعدر .

برغزلندن :

تاب زلفکلە دلی شمع شب افروز ایدەلم
چیقاروب صبحە شبی عشرتی نوروز ایدەلم
نقش شعرە چالیشوب نامزی ای « قدسی »
سوزن خامە ایلە شاعر زر دوز ایدەلم

عاشق چلبی تذکرەسندە ترجمهٔ حالی محرر اولان وبصرە دفترداری ایکن وفات ایدن (زاری عبدالرحمن چلبی) ایلە (تذکرهٔ رامز) دە ترجمهٔ حالی محرر اولان وبیك یوز آلتمش بردە درسعادتدە وفات ایدن (محمد سعید افندی) دە آلاشهردن نشأت ایدن شعرادندر .

ك

كلشنئ صاروخانى

فاتح دورى عرفاى شعراسندن وارباب توكل وقناعتدن برذاتدر . يدى باب اوزره مثنوى طرزنده بر منظومه‌سى ، مولد نبى منظومه‌سى ومتصوفانه اشعارى واردر .

مثنويسندن :

كل وجودك ملكى الدن چيقمادن　　　دور ايام اول حصارى يقمه‌دن
حب دنياى ضميركدن كيدر　　　تاكه جان ملكندن آله‌سن خبر
صورت ومعنى ايكيسى يار ايكن　　　ايكى عالمدن الكده وار ايكن
نور وظلمتدن يغورمشلر سنى　　　جانكى نور آكه وظلمت تنى
تن مرادى يمك ايچمك ملك ومال　　　جان تمناسى جمال ذو الجلال
لاجرم ادنا يرى ادنا سور　　　يعنى تن دنيا وجان مولى سور
عاريت دوتدرمش اون كونلك تنك　　　بسله جانى عاريت نه كدر سنك
عالمك مقصودى سنسك جانى سن　　　حيف اولا كيم اولاسن شاكرد تن
مجمع البحرين اوزندر آچ كوزك　　　جام جمسين هيچه صاتمه كندوزك

بر ده (راز نامه) اسمنده اخلاق وتصوفه متعلق بر منظومه‌سى واردر . بر نسخه‌سى ملت كتبخانه‌سنده موجوددر .

مطلعندن :

حمد پاك اول پاكه جان پاكدن
كادم ايتدى قدرتيله خاكدن
آفتاب روحه اول ويرر ضيا
شمع عقل آندن بولور نور وصفا
حكمتيله نطفه‌ده اول جان ايدر
آفتابى ذره‌ده پنهان ايدر
بحر فيضندن دو عالم قطره‌در
مهرجودندن دل وجان ذره‌در

بو منظومه‌نك (٨٦٤) تاریخنده تألیف ایدلدیکی نهایتنده‌کی ابیاتدن آکلاشیلمقده در .

کواهی « کیوه‌لی »

(سلطان سلیم خان اول) ایله شرق سفرنده بولونان سپاهیان زمره‌سندن مقتدر بر شاعردر . مؤخراً (کیوه) ده توطن ایله‌دی . سلطان مشارالیه نامنه ضروب امثال ترکیه‌یی جامع (کنز البدایع) اسمنده برآثر یازدیغی کبی (١٨٩١) بیتی جامع (پندنامهٔ کواهی) نامیله علم اخلاقه متعلق برده منظومه‌سی واردرکه خاتمه‌سی ابیاتندن :

« کواهی » نظمنی هرکیم ایشیدر   اکر طوتا سعادتلی کشیدر
بو کوهرلر یاراشیر اول قولاقده   که صاغر اولمیه کفتار حقده

(٩٢٦) ده کیوه‌ده وفات ایله‌دی . آثاری غیر مطبوعدر .

غزلیاتندن :

شکر زلال لعلك   لعلك زلال شکر
عرعر نهال قدك   قدك نهال عرعر
اولسون کواهی شاها   شاها کواهی اولسون
چاکر قپوکده دائم   دائم قپوکده چاکر

قاسمی محمد « قره‌مانی »

زمرهٔ قضاتدن و (زنبیلی علی افندی) مجازلرندن اولوب فضلاء شعرادندر . (شیخ جمال خلوتی) نك برادر زاده‌سی اولدیغی (تذکرهٔ بیانی) ده محرردر . (٩٥٢) ده وفات ایله‌دی . بعض علاوات ایله برابر (مولانا جامی) نك منظومهٔ (یوسف و زلیخا) سنی نظماً ترجمه ایله‌مشدر .

ابیاتندن :

کله کوش ایتدیره‌من یوق یره بلبل ایکلر
ورق مهر و وفایی کیم اوقور کیم دیکلر

بیتی ضرب مثل حکمنده‌در .

کرامی « قینالی‌زاده عبدالکریم چلبی »

شعرای قضاتدن بر ذات اولوب (٩٨٢) ده (یکیشهر) قاضیسی ایکن وفات ایله‌دی . غیر مطبوع دیوانی واردر .

ابیاتندن :

چرخه دایانمه هر نه‌قدر استوار ایسه
برك افندی آلتیده وار اوستی وار ایسه

کامی احمد چلبی « مثنوی خوانه زاده »

مملکتی اولان (ادرنه) ده (مولوی‌خانه) شیخی‌ایکن مسلك علمه سلوك ایدرك او یولده قطع مراتب ایله‌مش فاضل ، شاعر بر ذاتدر . (سلطان سلیم ثانی) نك حضور همایونه دخوله مظهریتله نائل التفات اولمش ایدی . (دلا یوز قودی خاکه کامیٔ ناکام) مصراعنك دلالت ایتدیکی (٩٨٧) تاریخنده وفات ایله‌دی . ادرنه قپوسی خارجنده (امیربخاری) درکاهی قربنده مدفوندر . ترجمه‌سنه باشلادیغی (امام غزالی) نك (کیمیای سعادت) نی ، تألیفنه باشلادیغی (تاریخ آل‌عثمان)ایله (مناقب‌علما) یی اکماله موفق‌اوله‌مامشدر . شعروانشاسی‌مقبول‌زمان‌ایدی .

ابیاتندن :

چاك ایت یقاکی زمرهٔ عشاقه سینه آچ
کل بخشش ایله قوللره شاهم خزینه آچ

کامل مولوی « مغنیساوی »

شعرای مولویه‌دن اولوب (مغنیسا) لیدر . (١٠٦٨) تاریخنده بروسه‌ده تنوره کشای عالم لاهوت اولدی . (مولویخانه) قارشیسنده (بوناریاشی) مزارستاننده مدفوندر . (کلدستهٔ ریاض عرفان) صاحبی بروسه‌لی (بلیغ اسماعیل افندی) نك (فائضی) نك (زبدةالاشعارینه) ذیلاً

[illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible] (١١٨٧) [illegible]

[illegible] (١٠٨٠) [illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] :

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١٠٧٧) [illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] :

[illegible]

مؤلفاتی : (ترجمهٔ فتاوای قاعدیه) ، (مهام الانام) ، (مهام الفقهاء) اسمنده کی (طبقات حنفیه) وفقهدن (نفیسة الاخرویه) نحودن (خذماصفا) ایله (ترجمهٔ صلوة سعودی) ، (ریاض القاسمین)، (تحفة الزوراء) ، (بهجة النعما) ، (منظومهٔ فیروزنامه) ، (منظومهٔ آصفنامه) ومرتب دیواندن عبارتدرکه جملهسی غیرمطبوعدر .

ابیاتندن :

شعرك موشح ایله صنایعله « کامیا »
ایستر ادای تازه وهم نو زمین زمان

زیور کوش قبول اولمدیغی ظاهردر
ایلهسهك دست ریا سبحهسی انجودن

علم ادبله فارسی‌یی (نشاطی دده) دن تعلم ایتمشدر .

کاشف افندی « علی کاشف بن عمر اسکداری »

ملازمین علمیهدن طبیعت شعریه یه مالك برذات اولوب (اسکدار) لیدر . شیخ الاسلام (میرزا زاده محمد افندی) نك کتابجیلغنده بولوندی . (سلطان مصطفای ثالث) دورنده ارتحال ایلهدی . مشهور (لهجة اللغات)ی اختصار ایلهمشدرکه برنسخهسی عصریمز ارباب دانشندن (ابن الامین محمود کمال بك) ك کتبخانهٔ خصوصیلرنده موجوددر . دیوانچهسیده واردر .

کانی ابوبکر افندی « توقادی »

مسقط رأسی (توقات) در . لطیفه کولق وحاضر جوابلقله مشهور اولان براديب عثمانیدر. عربلرك (ابونواس) ی عجملرك (عبیدزاکانی)سی فرانسزلرك(بیرون)ی کبی همان هرسوزنده هزل ومزاحی التزام ایدرمش . طبعی ایجابی اولهرق مائل هزل اولمیوبده مزاحه اولان انهماکی قدر جدیاته صرف افکار ایتمهکلیکی لازم کلسه ایدی بلکه تاریخ ادبیاتمزده مرتبهٔ انفرادی کندوسی احراز ایلردی . (کندی کوهرایدی کویا اومعارف کانی) ، (هرسوزی معدن جوهرایدی

کندی کانی) مصراعلرینك کوستردیکی (۱۲۰٦) تاریخنده استانبولده رحلت ایلهدی . قبری ایوبده (فریدون پاشا) تربهسنك صاغ جهتندهدر. سنك مزارنده قیصهجه : (هو الباقی جنتمکان ابوبکر کانی افندی رحمةالله سنه ۱۲۰٦) عبارهسی منقوشدر . مرتب دیوانیله منشآتی واردر . وفاتنهیقین عیادتنه کلش اولان احبابنه (بنم مزار طاشمه «الفاتحه» یازمایك بن فاتحه دیلنجیسی دکلم) دیدیکی مشهور اولدیغی کبی (قرق ییللق کانی اولورمی یانی) سوزیده جملهٔ لطائفندندر. السنهٔ ثلاثهده انشا و نظم اقتدارینی حائز ایدی . طبعاً شاعر اولدیغی واشعارینی ایسه قدرت علمیهسیله انشاداایلهدیکی جهتله نظمی نثری قدر سویملی دکلدر . طریقةً (مولوی) ایدی . بعض وزرانك دیوان کتابتی وسائرهکبی مأموریتلرده بولونمشدر. حریت وجدانیه اربابنك سرآمدانندن اولدیغنه صدراعظم (محمد پاشا) یه یازدیغی مکتوب قیمتدار شاهددر . [بو مکتوب نفیسی ابوالضیانك نمونهٔ ادبیاتنده محرردر] . تفصیل احوالی(ادیب) تاریخندهدر. منشآتنك بر نسخهسی (ولی الدین افندی) کتبخانهسنده واردر .

ابیاتندن :

فرق ایتمهین انسان نهدیمك اولدیغك ابواه
حیوان کلهجکدر ینه حیوان کیدهجکدر

———

عارف ادب آموز اولور هر روشنده
عاقل حکم حضرت حقه نظر ایلر

———

فکر مستقبل وماضی‌یی براق عارف ایسهك
بویلهدر حال زمان بروارایمش بریوق ایمش

مصارعندن :

مطربا سن عشقه دائر برهوا بیلمزمیسك

———

ایتدم سنی بن حضرت اللهه حواله

(خیالیٔ بخاری) نك مشهور عرفا اولان :

ای تیر غمترا دل عشاق نشانه   خلقی بتو مشغول وتوغائب زمیانه

مطلعلی غزلنی عارفانه بر صورتده تخمیس ایلهدیکی (سفینة الشعرا) ده محرردر .

قلابی رفیع افندی «استانبولی»

شعرادن عاشق برذات اولوب شهریدر . اوائله قوماشجی ایکن ترك مسلك ایدەرك تحصیل علم ایلەمش و طریقت علیەدنده اخذ فیض ایتمشـدر . (١٢٣٧) تاریخنده ارتحال ایلەدی . (طوپقاپی) خارجنده پوستەپولونده مدفوندر . دیوانی مطبوعدر . سروری ایله محاوراتی واردر . ابیاتندن :

طاعت بسیاره باقمازلر خلوصك وارایسه
سندن آنجاق بر رضای پاك رحماندر غرض

البته قوماز عاشـقی شب تار غم ایچره
بر دلده طلوع ایلەسـه مهتاب محبت

کامل یوسف پاشا «عربکیری»

اکابر وزرادن اولوب (عربکیر)ده (کوکیکی) خاندان قدیمی احفادندن بر وزیر نجیبدر . بدایت تحصیلنی اکمال ایدەرك مصره رحلتله خدمات حسنه ولیاقت فوق العادەسنه بناءً خدیو اسبق (محمد علی پاشا) یه داماد اولمشدی .

برزمان صوکره استانبوله نقل ایدوب وزارت وصدارتله تبجیل بیورولدی . مطبوع اولان آثار منشیانه وحکیمانەسندن اك زیاده معروف اولان (ترجمهٔ تلاق) درکه طرز قدیم نثرك اك کوزل نمونەلرندندر . (١٢٩٣) تاریخنده ارتحال ایلەیوب رفیقهٔ محترمەسی (زینب خانم افندی) ایله مشترکاً اسکدارده احیاسنه موفق اولدقلری غربا خسته خانەسی اتصالندەکی تربەلرینه دفن ایدلدی . انسان کامل عنوانته لائق برکمال مشخص ایدی . ثروت علمیەسی کبی ثروت مالیەسی ده حد کمالده ایدی . کرم وفضل ایله مظهر حرمت انام اولمشدی . ترجمهٔ حالی متعلقاتندن (ابن الامین محمود کمال بك) طرفندن (کمال الکامل) نامیله صورت مکملەده تحریر ایدلمش وبعض محرراتیله اشعاری ینه موما الیه طرفندن (اثر کامل پاشا) نامیله آیروجه نشر اولونمشدر . آثارینك قسم کلیسی مهرداری (محمد امین پاشا) مرحومك خانەسنده محترق اولمشدر .

ابياتندن :

حکومت حکمت ایله مشترکدر
وزیر اولان حکیم اولمق کرکدر

بو بیت تعلیم ادبیاتده (فؤاد پاشا) مرحومه نسبت ایدیلیور ایسه‌ده کامل پاشانك اثری اولدیغی محققدر.

مصارعندن :

قطره‌دن بحره ایدر اهل قلوب استدلال

املاك قلبی الم اولدیغنی بیلمایدر .

لنعانه بك « مرعشی »

منشیلکله مشتهر اولوب مرعشلی (قاندر زاده سلیمان پاشا) نك مخدومیدر . باب عالیده مکتوبجیلقله، آمدجیلك کبی خدمات مهمه‌ده بولوندقدن صوکره شورای دولت اعضاسی ایکن (١٢٩٣) تاریخنده استانبولده وفات ایله‌دی . (مرکز افندی) جوارنده مدفوندر . شعره ده انتسابی واردر. (کلشن سخن) ، (آثار کنعان) اسملریله محررات منشیانه‌سی طبع ایدلدی.

کمال احمد پاشا « استانبولی »

وزرا و ادبای عثمانیه‌دن اولوب شهری الاصلدر . (برلین) و (طهران) سفارتلریله معارف، اوقاف نظارتلرنده بولونه‌رق ایفای خدمته موفق اولمشدر . ادبیات اسلامیه وعلی الخصوص لسان فارسی‌یه بحق واقف اولمغله برابر فرانسز لسانیله معارف غربیه‌یه دخی آشنا ، ادیب ، شاعر وفوق العاده عفیف واهل دل برذات ایدی. وفاتی (١٣٠٤)ده قبری سلیمانیه جامع شریفی حظیره‌سنده‌در . آثار مطبوعه‌سی (منتخبات شهنامه) ، (رسالهٔ تعلیم فارسی) و (رسالهٔ قواعد فارسیه) دن عبارتدر .

ابیات عارفانه‌لرندن :

انســاندر ممر وقوعات نیك وبد
صبر ایت کمال محنته این‌نیز بکذرد
بیتی حسب حال کدر دیدکاندر .

رخنه‌یاب اولماز ینه دلده بنای عشق یار
پردهٔ سینه‌مده چاك اولسه کریبانم کبی

سن هراسان اولمه تنکیٔ ره تدبیردن
باق نه‌وسعتلر اولور پیدا سکا تقدیردن

اشعار فارسیه‌سی‌ده وار در .

کمال بك « محمد نامق کمال بك »

اعاظم ادبادن اولوب لسانمز ادبیاتنك مجددلرندندر . من وجه طرز جدید افاده‌نك مجدد ومؤسسی عد اولونه‌بیلیر . هرنه‌قدر (شناسی) مرحوم بوطریق جدیدك کشادنده کمال بکدن ایلری کیتمش ایسه‌ده کمال بکك طرز افاده‌سنده‌کی پارلاقلق دها زیاده جالب قلوب اولمغله یازدیغی شیلر ادبیات جدیده‌نك رواج وانتشارینه سبب اولمشدر . پدرلری یکیشهرلی والده‌لری قونیچه‌لی ایسه‌لرده کندیلری (۱۲۵٦) تاریخنده (تکفورطاغنده) تولد ایله‌مشدر . صدراعظم (طوپال‌عثمان پاشازاده احمدراتب پاشازاده شمس‌الدین بك‌زاده مصطفی عاصم بك)ك اوغلیدر . عربی ، فارسی ایله فرانسز لسان وادبیاتنی اوکرندکدن صوکره برمدت باب عالی ترجمه قلمنه دوام ایتمش بعده اووقت یکی ظهور ایتمش اولان مطبوعات عالمنه قاریشوب نشر ایله‌دیکی مقاله‌لرله عمومك نظر رغبت وحرمتنی جلب ایتمش و رفقاسیله برابر تشکیل ایتدکاری یکی عثمانلیلر جمعیتنك مقاصدینی استحصال ایچون اوروپایه کیدوب سنه‌لرجه اوراده قالمش عودتنده (ماغوسه) یه نفی اولونه‌رق بعده اطلاق ایدلمشدر . اخیراً شورای دولت اعضالغنه نصب اولونمشدر . بعده متصرفلقله (کلیبولی) ، (ساقز) ، (ردوس) ده بولونه‌رق (۱۳۰۵) تاریخنده (ردوس)ده ارتحال ایتدی . نعشی (بولایره) نقل اولونه‌رق (شهزاده سلیمان پاشا) مرحومك قربنه دفن ایدلدی . شعرلرنده (نامق) تخلص ایدردی . (ابوالضیا توفیق بك) طرفندن یازیلان ترجمهٔ حالی مطبوعدر .

(کلیات کمال) نامیله آثار ادیبانه‌لری بروجه‌آتیدر :

(١) رونان مدافعه نامه‌سی .
(٢) قاره بلا : بش فصل اوزره مرتب برفاجعه‌در .
(٣) مقالات سیاسیه وادبیه « رؤیا » .
(٤) وطن ، کانهال ، عاکف ، زواللی چوجوق .
(٥) اشعار کمال .
(٦) جلال‌الدین خوارزمشاه .
(٧) مکاتیب خصوصیه‌دن برجلد .
(٨) اوراق پریشان مجموعه‌سی .
(٩) منتخبات محررات رسمیه .
(١٠) جزمی و انتباه .
(١١) مکاتیب خصوصیه‌دن ایکنجی جلد .
(١٢) تعقیب و تخریب خرابات رسالری وسائره‌در .
(١٣) تاریخ عثمانی .

اشبو آثاردن بعضیلری السنهٔ سائره‌یه نقل و ترجمه ایدلمشدر . ازجمله (وطن و یاخود سیلستره) تیاتروسی مصرادباسندن (شیخ محمدبن‌الخیاط) معرفتیله عربجه‌یه نقل اولونمشدر .

نعت شریفلری :

ایدوب فلك جهانپیمای دل عزم یم معنا　　آچلدی بادبان عشـق بسم‌الله مجریها
زهی فلك جهـان پیمای که ‌زنك باد بانندن　　کلیر کلبانك بسم‌الله مجریها ومرسـیها
خوشامتن درون کیم روشنادر هرسوادندن　　کمال قدرت باری ، مآل حکمت اشـیا
سن‌اول مسجودعالمسین که زلف‌وابروانکدر　　نطاق کعبهٔ علیا ، رواق مسـجد اقصا
سن‌اول نورجمال‌اللهسین کیم حسن‌وعشقکدر　　چراغ لیلهٔ اسرا ، سراغ قرب اوادنی
عجب برکعبهٔ عصمتسین ای حور بهشتی کیم　　اولور خاك حریمك سجده‌کاه آدم وحوا
عجب برمصحف حکمتسین ای‌فیض‌الهی کیم　　ایدر هرنقش‌حسنك شرح راز علم‌الاسما
کتاب‌حسنکك هرصفحه‌سی برسورهٔ اعجاز　　خط رخسارکك‌هرنکته‌سی برآیت کبری
فلك بیت الحرام وصلتکده زائر دائر　　ملك باب السـلام همتکده طائر معنی
اولور قدوسیان آتشـپرست متن دیدارك　　زهی مهر تجلی فر، زهی دیدار فیض‌آرا

عقول آشفته‌در ادراك سر شـان ذاتكده
تبارك ذاتك الاقدس، تعالى شانك الاعلى

وجودك فرد مطلق ، فطرتك حيرتده امكان
اولور شاهد وجود ذاتكه دنيا و مافيها

ايدر مهر جمالك روشـنا هر ذرهٔ عالم
وجود انجق سنكدر يا اله الحسن آمنا

جمالك اول پرستشكاه وحدتدركه اولمشدر
خم ابروسى محراب صلاة حضرت مولى

براق همتم معراج سر فيض اولوب « نامق »
ايريشدى سدرهٔ اعجازه سبحان الذى اسرا

قصيده

كوروب احكام عصرى منحرف صدق وسلامتدن
چكلدم عزت و اقبال ايله باب حكومتدن

اوصانمز كنديني انسان بيلنلر خاقه خدمتدن
مروت‌مند اولان مظلومه‌ال چكمز اعانتدن

وجودك كيم خمير مايه‌سى خاك وطندندر
نه‌غم راه وطنده خاك اولورسه جور ومحنتدن

حقير اولديسه امت شـانه نقصان كلور صـانمه
يره دوشمكله جوهر ساقط اولمز قدر وقيمتدن

معينى ظالمك دنيـاده ارباب دنائتـدر
كوپكدر ذوق آلان صياد بى‌انصافه خدمتدن

همان بر فيض باقى ترك ايدر بر ذوق فانى‌يه
حياتك قدرينى عالى بيلنلر حس شهرتدن

نددر خلقده طول حيـاته بونجه رغبتلر
ندر انسـانه بيلمم منفعت حفظ امانتدن

جهانده كنديني هر فرددن آلچاق كورر اول كيم
اوتانمز كندى نفسندن‌ده عار ايلر ملامتدن

فلكدن انتقام آلمق ديمكدر اهل ادراكه
ايدوب تزييد غيرت مستفيد اولمق ندامتدن

طورر احكام نصرت اتحـاد قلب ملتده
چيقار آثار رحمت اختلاف رأى امتدن

ايدر تدوير عالم برمكينك قوهٔ عزمى
جهان تيترر ثبـات پاى ارباب متانتدن

قضا هر فيضى هر لطفنى بر وقت ايچون صاقلار
فتور ايتمه صاقين ملته‌كى ضعف و بطالتدن

دكلدر شيردر زنجيره تهمت عجز و اقدامى
فلكده بخت اوتانسون بى‌نصيب ارباب همتدن

ضيا دور ايسـه اوج رفعتدن اضـطرار ايدر
حجاب ايتسون طبيعت پرده قالمش قابليتدن

بز اول نسـل كريم دودهٔ عثمانيـانز كيم
مخمردر سراپا مايه‌مز خون شهادتدن

بز اول عالى همم ارباب سـعى و اجتهادز كيم
جهانكيرانه بر دولت چيقاردق بر عشيرتدن

بز اول عالى نهـادانز كه ميدان حميتده
بزه خاك مزار اهون كلور خاك مذلتدن

نه‌غم بر آتش هول اولسـه‌ده غوغاى حريت
قاچارمى مرد اولان بر جان ايچون ميدان غيرتدن

كمند جانكدازى اژدر قهر اولسـه جلادك
مرجحدر ينه بيك كره زنجير اسـارتدن

فلك هر درلو اسباب جفاسين طوپلاسون كلسون
قچارسـهم قحبه‌يم ملت يولنده بر عزيمتدن

آكلسون مسلكمده چكديكم جور ومشـقتلر
كه ادنى ذوقى اعلادر وزارتدن صـدارتدن

وطن بر بى وفا نازندهٔ طنـازه دونمش كيم
آيرماز صـادقان عشـقنى آلام غربتدن

میرایم رجا و خوفدن عندمده عالیدر　　وظیفه‌م منفعتدن حقم اغراض حکومتدن
جوان مردان ملتله حذر غوغادن ای بیداد　　اریر شمشیر ظلمك آتش خون حمیتدن
نه ممکن ظلم ایله بی داد ایله امحای حریت　　چالش ادراکی قالدر مقتدرسه‌ك آدمیتدن
کوکلده جوهر الماسه بکزر جوهر غیرت　　ازلمز شدت تضییقدن تأثیر ثقلتدن
نه افسون کار ایمشسك آه ای دیدار حریت　　اسیرعشقك اولدق کرچه قورتلدق اسارتدن
سنکدر شمدی جذب‌قلبه‌قدرت ستر حسن ایتمه　　جمالك تا ابد دور اولمسون انظار امتدن
نه یار جان ایمشسك آه ای امید استقبال　　جهانی‌سنسك‌آزاد ایلیان هر یأس و محنتدن
سنکدر دور دولت حکمکی دنیایه انفاذ ایت　　خدا اقبالی حفظ ایلسون هردرلو آفتدن
کلاب ظلمه قالدی کزدیکك نازنده صحرالر　　اویان ای یاره‌لی شیر ژیان بوخواب غفلتدن

غزل حکیمانه‌لری :

هرکسك طعن ایله‌ین کالای استعدادینه
کارکاه فطرتك تعریض ایدر استادینه

نشوهٔ دولتله اولسون فخرك ای مست غرور
سن می سك بادی بو بزم عالمك ایجادینه

احتراز ایت رشتهٔ آینهٔ صد پاره‌دن
دکمه اهل انکسارك خاطر ناشادینه

بولمسون امداد یارب رحمتکدن تا ابد
صرف مقدور ایتمه‌ین هم جنسنك امدادینه

تا که اجرای تعاوندر تمدندن مراد
فرض اولور اصلاح هرجمعیتك افرادینه

ایتمه‌ین افنا وجودین ایله‌من احیای ملك
خودپرستی در سبب هر دولتك بربادینه

ایلدی سرمایهٔ عز و سعادت دولتی
لعنت اولسون عالمك طور جفا معتادینه

باعث شکوا بزه حزن عمومیدر «کمال»
کندی دردی کوکلك بالله کلمز یادینه

§

§

§

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

کسب فیض ایت قالمه هربی بهره‌نك احسانه
مرد ایچون دوشمك اولومدر دشمنك دامانه
ویر جلای اعتلا مرآت استقباله
باقمه خلق عالمك تزییف و استحسانه

کاظم ابراهیم پاشا « فریق — قونیه‌وی »

آتش زبان شعرادن برذات اولوب خاندان پیغمبری‌یه شدت محبتله مشهوردر. نعوت شریفه وقصائد انشادیله باخصوص حزن انگیز برصورتده مرثیه‌کولقده یکتای عصر ایدی . مجموعه دائر اولان منظومه‌لری‌ده مشهوردر . مولداً (قونیه) لیدر . تربیه وتحصیلی استانبولده‌در . آثار مطبوعه‌لری : مرثیه‌لرینی حاوی (مقالید عشق) ایله دیوانچهٔ اشعارندن عبارتدر . معلم ناجی مرحومك سویله‌دیکی (کوجدی پاجی دیه حسان کبی کاظم پاشا) مصراع مجوهرینك دلالتی اولان (١٣٠٧) تاریخنده ارتحال ایله‌دی. (اسکدار) ده حضرت (هدائی) درکاه شریفی حظیره‌سنده مدفوندر . طریقت (بدویه) دن مستخلف وطریقت (جلوتیه) دنده تاج شریف کیمشدر .

برنعتندن :

زمین و آسمان کویا صدفدر بحر وحدتده
وجودکدر آنك در یتیمی یا رسول‌الله

دیکر برنعتندن :

سن اول شاهنشه لولاك مسند سین که بیك موسی
عصادر کف قپوکده پاسباندر یا رسول الله

ابیاتندن :

اعراض لفظ ایچنده اولور جوهر مفاد
وحدت وجود کثرت اشیاده صاقلیدر

قابلمیدر انوار صفا ایله‌یه اشراق
اول سینه‌ده کیم ژنك سوا اولمیه محذوف

مصارعندن :

ظالمه مرحمت افعی‌یی صیانت کیدر .

كمال اسماعيل صادق پاشا وجيهى « پاشا زاده »

اعياندن، فاضل ، اديب برذاتدر . (١٣١٠) تاريخنده ارتحال ايده‌رك سلطان احمد جامع شريفى قارشوسنده احيا كرده‌سى اولان (دوكوملى بابا) زاويه‌سنه دفن ايدلدى . آثارينك اكبرى بيك بر حديث شريف سرحيله رجال اللهدن بعض ذوات عاليه‌نك نظماً تراجم احوالنى مبين اولان مطبوع (آثار كمال) ايله غيرمطبوع (تفسير سورهٔ اخلاص)، (مفلحين خزينه)، (روح كمال) ، (كتاب تفيض) ، (منظوم شرح دلائل شريف)، (شرح فضائل صلواة)، منظوم (مناقب دوكوملى بابا) ، منظوم (خيرالقصص) وسائره‌در. اشبو آثارك كافه‌سى سائر كتابلريله برابر زاويهٔ مذكوره كتبخانه‌سنده‌در . السنهٔ ثلثه‌ده انشاد شعرده مقتدر ايدى .

امام شافعى حضرتلرينك مناجاتى تخميسندن :

مولاى باسمك حامداً اتضرع
و على النبى مصلياً استشفع
و على جميع الال اتفع
يامن يرى مافى الضمير ويسمع
انت المعد لكل مايتوقع

جناب(مولانا) نك مناجاتى تخميسندن :

اى ملجأ هر انس و جان درمانده ام فرياد رس
اى ملجأ افتادكان در مانده ام فرياد رس
اى روز وشب روزى رسان درمانده ام فرياد رس
اى خالق هفت آسمان درمانده ام فرياد رس
اى رازق پير وجوان درمانده ام فرياد رس

(نابى) نك نعت شريفى تخميسندن :

رسول حضرت رب انامه خاكپادر بو
هميشه رشك انداز جنان پر صفادر بو
يوزوك سورايله تعظيمى دراطف وعطادر بو
صاقين تركادبدن كوى محبوب خدادر بو
نظر كاه الهيدر مقام مصطفى در بو

كامل بك « هرسكلى حاجى محمد كامل بك »

(هرسك) سنجاغى ملحقاتندن (تيره‌بين) لى (حاجى‌عبدالله افندى)نك مخدومى اولوب (استانبول) ده تولد ايتمشدر . تحصيل ابتدائيسنى بعدالاكمال سابق الترجمه (حاجى ابراهيم افندى) مرحومك كشاد ايتديكى (دار التعليم) ه كيره‌رك لسان جليل عربى‌يى تعلم ايله‌دى . نشأتندن صوكره خاقان مخلوعك مابينجيلكنه تعيين اولونه‌رق عفيفانه ايفاى خدمت ايتدى . (١٣١٥) تاريخنده ارتحال ايده‌رك ادرنه قاپيسى خارجنده عائله‌سى قبرستاننه دفن ايلدى. آثار مطبوعه‌سى :

(١) مطالع النجوم : (اصحابى كالنجوم . . .) حديث شريفى تلميحاً تسميه ايتديكى بو اثرينك ايكى جلدينى نشره موفق اوله بيلمشدر . (اسد الغابه) وسائره كبى تراجم اصحابدن باحث اولان امهات كتبدن التقاط ايتمك شرطيله وجوده كلن بو اثرك موضوعى تراجم احوال اصحاب اولوب آنجاق (ا) حرفنى اكمال ايده بيلمشدر :

(٢) ايقاظ الاخوان: (ابى‌الفرج ابن‌جوزى) نك (تنبيه النائم الغمر على‌مواسم العمر) اسمنده‌كى رساله‌سنك توسيعاً ترجمه‌سى اولوب ايلك اثريدر .

(٣) ترجمهٔ معلقات سبعه : تحليلات لازمه‌سى‌ده جامع اولان بو ترجمه‌نك درت جزئى نشر ايده‌بيلمشدر .

كامله خانم « فاطمه كامله خانم باليكسرى »

باليكسرده (كشكك زاده) عائله‌سندن طبيعت شعريه‌يه مالك صالحات امتدن بر خانمدر . ولادت نبويه‌يه دائر (١٣٠٦) تاريخنده (هادى الجنان) اسمنده عاشقانه بر اثرى انتشار ايله‌دى . طريقةً نقشبندى ايدى . (١٣٣٩) تاريخنده وطننده ارتحال ايتدى .

ل

لعلى

(شهزاده جم) شعراسندن اولوب برابرجه اختيار غربت ايتمشدى . معنيدار اشعارى واردر . احمراللون اولديغيچون (لعلى) تخلص ايتمشدر . اكثر اشعارى ارتجاليدر .

ابیاتندن :

زاهدك فكرنده جنت عاشـقك دیدار یار
هر كشی‌نك لاجرم باشنده بر سوداسی وار

لوائی

ســلطان احمد اول دوری شعراسندن و (حضرت هدائی) منتسبلرندندر . دیوانی ملت کتبخانه‌سنده موجوددر .

مرتب دیوانی مطلعندن :

كوستریر شهر عشقه كیتمكه راه رهـبر لا اله الا الله
اوچورر مرغ غفلتی كوزدن شـهپر لا اله الا الله
صدف چشمده در بتـیریر كـوهر لا اله الا الله
قلب عشـاقی مطمئن ایلر جوهر لا اله الا الله
مشـام ذاكری معطر ایدر مجمر لا اله الا الله

(بحر عرفان) اسمنده‌كی اخلاقی و تصوفی منظومه‌سی (اسـكدار) ده (سـلیم آغا) کتبخانه‌سنده واردر . (پند عطاری) ده ترجمه ایتمشدر .

لوحی حسن افندی « بروسه‌وی »

علماء شعرادن برذات اولوب (بروسه) لیدر . (حسن‌پاشا) مدرسه‌سی مدرسلكنه نائل اولمشدی (١١٦٥) ده ارتحال ایله‌دی (دوه‌جیلر) مزارلغنده (حصیر پوش) قربنده مدفوندر. (ملت) کتبخانه‌سنده دیواننك برنسخه‌سی واردر. افاضل جلوتیه‌دن (اسماعیل حقی) مرحومك دركاهی بناسنه سویله‌دیكی سلیس تاریخ بروجه آتیدر :

شـیخ حقی افندی طـال بقاه یاپدی بر بویله دلكشـا دركاه
كلشـن بلبـلان جلوتیـان حالت افزای عاشـق آواه
كلدی تاریخ ایچون بو بیت عجیب «لوحیـا» سـوی غیبدن ناكاه
اولدی تكیه قوی با مر اله دیه‌لم لا اله الا الله

طریقةً (جلوتی) واشعاری متصوفانه‌در .

برغزلی :

وجود عالمه ماهیت ایجاد اولور باعث　　بلی بو مجملی تفصیله استعداد اولور باعث

تجلی بر دراما اعتباره حد وغایت اولماز　　قواعدادی جمعه یك‌بیك آحاد اولور باعث

دکل کسبی دل عارفده علم الله وهبیدر　　نهایت انعکاس مایهٔ ارشاد اولور باعث

حروف عالیات اسماء حق آدم کلام اولدی　　بو ترکیبانی نطقه نو بنو ایجاد اولور باعث

حقایق برحقیقتدر که « لوحی » عین دیکردر

ظهور کثرت امواج بحره باد اولور باعث

برده (معراجیه) منظومه‌سی واردر .

لیلا خانم « استانبولی »

استانبولدن یتیشن عثمانلی شاعره‌لرینك شهرتلیلرندن اولوب صدوردن (مورەلی زاده حامدافندی) نك کریمه‌سیدر . مرتب ومطبوع دیوانی واردر .

اولك زاندی تابنسنه اولدی مرهون

طوطیٔ شکراشعارایدی کوچدی لیلا

قیلدی ارباب دلی رحلت لیلا مجنون

مصراعلرینك دلالتی اولان (١٢٦٤) تاریخنده استانبولده وفات ایده‌رك (غلطه مولوی خانه‌سی) نه دفن ایدلدی . بالبداهه شعر سویلمکده مهارتی اولوب غایت حاضر جواب وسریعة الانتقال ایدی . طریقهٔ (مولوی) در .

ابیاتندن :

ایجتمه سن احبابکی انجمنه یه سندن

بو عالم فانیده ظرافت بودر ایشته

بیتی مشهور اولدیغی کبی مناجات ومرثیه‌لرینده مؤثر ومحرقدر .

برنعتندن :

حضوره وارمغه یار کنهدن یوق مجالم آه

شبابتده دوتوب قدم کانه یا رسول الله

لبیب محمد افندی « استانبولی »

رجال دولتدن وفضلای ادبادن اولوب طوبخانه روزنامچه‌جیسی (مصطفی افندی) نك

اوغلودر . (١٢٨٤) ده استانبولده وفات ایله‌دی . ایوبده بوستان‌اسکله‌سنده عمارت‌قارشوسنده مدفوندر . خیلی اشعاری وار ایسه‌ده دیوان اوله‌رق ترتیب ایدلمه‌مشدر .
آثار مطبوعه‌سی : ادبیاتدن (طغرائی) نك (لامیة العجم) نك شرحی وعلم محاضراتدن (جواهر ملتقطه) [کریدی مصطفی نوری افندی طرفندن (١٢٨٨) تاریخنده یازیلان (درر ملتقطه) نامنده‌کی ذیلیده مطبوعدر] . و تحفه‌نك بعض قطعاتنه تضمینات وفضولینك فارسی (صحت ومرض) رساله‌سنك ترجمه‌سی ایله زمان رسالتده‌کی سوقاقلر مثال کتیریله‌رك شهرلرك نظافت اسلامیه‌یه توفیقاً توسیع و تنظیمی لزومنه دائر اولان غیر مطبوع رساله‌سی جمله‌ٔ مؤلفاتندندر . (شیخ عبدالله مهتدی) نك ردنصارایه دائر اولان مطبوع (تحفة الاریب فی رد اهل الصلیب) رساله‌سنی ده بش باب ذیل ایتمك اوزره (برهان الهدی فی رد النصاری) اسمیله ترجمه ایتمشدرکه غیرمطبوعدر .

(سلطان سلیم خان ثالث) ك برنعتی تخمیسندن :

ذره خاك درکهی محض جلادر چشمه   هرنکاه رأفتی عین ضیادر چشمه
خاك پای دولتی کحل صفادر چشمه   جوهر خاك‌قدومی توتیادر چشمه
بلکه محشرده اولور تخلیصه الده حجتك

صد درود ایله تحیت اوله جان پاکنه   خاکراه روضه‌گاه خاندان پاکنه
یوزسوروب کمتر « لبیب » اول خاندان پاکنه   بیك صلوة ایله سلام ایله روان پاکنه
ایلر « الهامی » رجا نقد شفاعت رخصتك

ابیات سائره‌سندن :

دکلدر موقع حسن نظر ژنك اولسه آیینه
بو یوزدندرکه دائم لهجهٔ حاسد بشوش اولماز

کرد غم ایتمز اثر هیچ خاطر بی‌کینه‌ده
باشقه یوزدندر کدورت صورت آیینه‌ده

برکیمسه‌دکل سر قدردن آکاه   مانع ده معطی ده جناب الله
لازمسه‌ده اسبابه کوکل ربط ایتمم   « لا حول ولا قوة الا بالله »

قطعه‌سی لبیب قدیمك اولسه کرکدر .

لطفی صالح افندی « شیخ صالح افندی سلانیکی »

طریقت خلوتیه‌نك (سنانیه) شعبه‌سی مشایخندن شاعر، عاشق بر ذات اولوب (سلانیك)لیدر. (١٣٠٦)ده ارتحال ایده‌رك پوست‌نشینی بولوندیغی (بازارتکیه‌سی) نامیله معروف (شیخ احمد زهری افندی) درگاهنده‌کی تربه‌یه دفن ایدیلدی. مرتب دیوانیله شیخ مشارالیهك مناقبنه دار (گلشن کرامات) اسمنده منثور بر اثری واردر. دیوانی، ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (علی عرفی افندی) طرفندن شرح ایدلمشدر. علم خطه‌ده منتسب ایدی.

نصیحت آمیز بر غزلندن :

میل ایدوب آلایش دنیایه گل ایتمه هوس
مرغ جان پروازایدوب برگون قالیر تنها قفس

کاربان عالم فانی قونوب کوچمکده‌در
طوت قولاغك دیکله نه فریاد ایدر یا هو جرس

آلدانوب ویرمه کوکل نقش نکار و زینته
دلده‌کی حب سوایی تیغ عشقك ایله کس

کوشهٔ وحدتده عزلتایله تجرید ایلیوب
الفتی کس سنده مرکز اولمایه بیم عسس

ایتمه ضایع الده فرصت وارایکن وقتك صاقین
«لطفیا» وصلت دیلرسه‌ك حقی ذکر ایت هر نفس

مهری خانم « فخر النسا — اماسیوی »

فاتح سلطان محمد دوری ادیبه‌لرندن واسکی عثمانلی شاعره‌لرینك الك دگرلیلرندن اولوب آماسیه‌لی مولانا (بلایی) نك کریمه‌سیدر. عفتی، حسن وجمالیله متناسب ایدی. اکثر اشعاری (نجاتی) یه نظیره طرزنده‌در. قوناغی مجمع ادبا وشعرا ایدی. مرتب دیوانینك بر نسخه‌سی

مسیحی « پرشته‌لی »

قدما و اساتذهٔ شعرادن رند مشرب بر ذات اولوب (پرشته) لیدر . اسمی عیسی اولمق مناسبتیله (مسیحی) تخلص ایتمشدر. شعرنده طرز خاص صاحبیدر . اوله‌جه (شاه‌قولی) وقعه‌سنده شهید اولان (خادم علی پاشا)نك دیوان کتابتنده بولوندی. مؤخراً (یونس پاشا) یه انتساب ایله‌دی . مرتب دیوانی آلمانجه‌یه ترجمه ایدلمشدر . بر نسـخه‌سی (حمیدیه) ده واردر . برده (شهر انکیز) یازمشـدر . (مسیحی فوت شد) ترکیبنك دلالتی اولان (٩١٨) ده سـپاهی عیاریله (بوسنه) ده ارتحال ایتدی .

ابیاتندن :

ای یوسف ثانی کل اوطور جان کبی تنده
تنها قومه یعقوب دلی بیت حزنده

خوش ایدی وصلت اولسه عادتمز　　لیك یوق باشـده بو سـعادتمز
خلق بر بر بتوردك ای سـاقی　　طولو اورمشه دوندی صحبتمز

(کلشن انشا) اسلوبنده عبارات واضحه ایله (کل صدبرك) تسمیه اولونور یوزعدد مکاتبی واردرکه قواعد انشایی معرفدر . بر نسخه‌سی (نور عثمانیه) کتبخانه‌سنده واردر . شـاعر مشهور (ذاتی) ایله علی طریق المطایبه اولان مشاعره‌لری (لطیفی) تذکره‌سنده محرردر .

معیدی « قالقانه دلنی »

علماء شعرادن اولوب (قالقاندلن) لیدر . مدت مدیده زنبیلی (علی افندی) نك معیدی اولدیغیچون اشعارنده (معیدی) تخلص ایتمشدر . اواخر عمرنده مصرده وفات ایله‌دی . اوچ قطعه دیوانی ایله (شمع وپروانه) [١] ، (جواب پنج کنج) ، (کل ونوروز) ، (وامق وعذراء) اسـملرنده منظومه‌لری وکتب سـبعه‌سی واردر . اشـعارنده بك اوقدر ملاحت نوریله‌مز سه‌ده نظم کلامده‌کی اقتداری مسلمدر . آثاری مطبوع دکلدر .

[١] (ذاتی) و (لامعی چلبی) نکده بواسمده منظومه‌لری واردر .

برغزلندن :

طالع نحس اولدیغی چرخ ستمکر دکمیدر ؟
باشمه بونجه بلا دلدمی دلبر دکمیدر ؟

عشقمیدر یا کلیدر بلبلاری نالان ایدن
ناله‌سی بزم اهلنك میدمی ساغر دکمیدر ؟

دفتر عشاقه یازمش سك رقیبی طوتالم
کل سن انصاف ایله جانا اول بو دفتر دکمیدر ؟

ای « معیدی » کیجه کوندوز کولیوب قان آغله‌مق
کندی کندندن میدر یوقسه کوزلر دکمیدر ؟

مقالی مصطفی بك « آلاشهری »

مشاهیر شعرادن برذات اولوب (آلاشهر) لیدر. منشی مشهور (ویسی افندی) بوذاتك همشیره زاده‌سیدر . تحصیلی استانبولده (عرب زاده) دن اکال ایتمشدر . (٩٩٢) ده وفات ایده‌رك (ادرنه قاپوسی) خارجنه دفن ایدلدی . حسن چلبی قونلجه اسکدارده مدفوندر . (مرتب دیوانی) اولدیغی کشف الظنونده مذکوردر .

ابیاتندن :

« مقالی » طعن اعدادن نه غم ارباب عرفانه
آتارلر طاشی البته درخت میوه دار اوزره

بیتی ضرب مثل حکمنده‌در .

برغزلندن :

یاردن خرسند و اعدادن ملامت دیده‌یز .
شاکرز کلدن و لیکن خاردن رنجیده‌یز

حاصلی چکدك کریبان تعلقدن الی
سرو کبی کوشهٔ عزلتده دامن چیده‌یز

بزكه نقش اولدق «مقالی» حلقه حلقه داغله
روی یاری كورمكه باشدن آیاغه دیده‌یز

(حسن چلبی) نك آلاشهردن برمقالی دها ایرادی اثر ذهول اولسه كركدر .

« من همت درازاما طلب كوتاه دست   رتبهٔ ادبار عالی پایهٔ اقبال پست

بیتی فضولینك :

سایهٔ امید زائل آفتاب شوق وكرم   رتبهٔ ادبار عالی پایهٔ تدبیر دون

بیتندن مقتبس ویا اثر تواردر .

مشایی « قونوی »

طریق مولوی سالك وشاعرلرندن بر ذات اولوب (قونیه) لیدر . زعمادن ایكن ترك مسلكله درویش اولدی . (۹۹۳) ده (قونیه) ده ارتحال ایله‌دی. عارفانه وعاشقانه اشعاری واردر . مشهور مسبعنك مطلعندن :

شول دمكه روح طائر قدس آشیان ایدی
جان بلبلینه كلشن وحدت مكان ایدی
كان خفاده جوهر جان بی نشان ایدی
كتم عدمده عالم وآدم نهان ایدی
خلوتسرای سرده كوكل كامران ایدی
بر جان ایدی همان وبر اول یار جان ایدی
دملر او دملر ایدی زمان اول زمان ایدی

بو مسبعك تكمیلی (معروفتنامه) ایله (فائق رشاد بك) ك (تاریخ ادبیات عثمانیه) سنده مندرجدر .

مردمی عبدالمعصوم افندی

شعرای قضاتدن فاضل بر ذات اولوب (بودین) دفترداری (استانبولی علی چلبی) نك مخدومیدر . علی الاصول اكمال تحصیلدن صوكره مسلك قضایه سالك اولدی . (۹۵٦) ده

بر غزلندن :

باك دامن اولەرق طوت يوزى بر پاك اتكن
جامع العقل اولوب الدن قومه ادراك اتكن

مصطفى چلبى « كوچوك — طوسيەزى »

علما وشعرادن اولوب (طوسيه) ايدر. (اخلاق‌السلطنه) عنوانلى علم اخلاقه متعلق بر اثرى ايله (ثلجيه) منظومەسى واشعار سائرەسى واردر . وفاتى (١٠٠٤) دە مرقدى استانبولده (قورشونلى تربه)دەدر. اشعارنده (طوسى) تخلص ايدردى .

ابياتندن :

سركوينده اولورسه نوله اشكم سائل
صوكى اول بويى سرو آلچغه اولدى مائل

منطقى احمد افندى

مشاهير شعرا وزمرۀ قضاتدن اولوب (زين‌الدين نخجوانى) نك مخدوميدر. تولدى شامدەدر. استانبوله ورودندن برمدت صوكره (حلب) بعده شام قاضيلغيله بكام اولمشدى . (١٠٤٤) دە برقيمت بيلمزك سعايتيله وفقط (ان البلاء موكل بالمنطق) مظهريتيله مقتولاً وفات ايتدى . مطبوع ديوانچەسى قوۀ طبعنه دلالت ايدر .

ابياتندن :

سايه بين درويش بى برك ونوادن دورايدن
صاقلاسين آرايش تابوته نخل قامتك

جان كيتسەده كيتمز اثر داغ محبت
پروانۀ عشقك يانار اوستنده چراغى

حلبه كيديشنى شوقطعه ايله نقل ايدييور :

شامده بيلمديلر قيمتمى   هجرت ايتدم حلب الشهبايه
خرلرك جيفۀ ازعاجندن   التجا ايتدم اوكوز پاشايه

مرجی « آیدینی »

قوی طبیعت ، متصوف بر شاعر اولوب (پند رجال) اسمندهکی اخلاقی منظومهسنك نهایتنده (آیدین) ایلندن اولدیغنی ذکر ایدییور .

(پند رجال) ك مقدمهسی :

حمد اول اللهـه که رحمـاندر   هم رحیم و منعم و منـاندر
برده کوکده امر آنکدر حکم آنك   جان و تنده لطف آنکدر قهر آنك
یوقدر اکـا مدیر یاوزیر   اولدرر سـلطان اکبر بی نظیر
قالدی عاجز جمله افهام وعقول   ذاتنك کنهنده ای صاحب اصول

سابق الترجمه (درویش نیازی) یه نظیره مقامنده یازدیغی (منصور نامهٔ حلاج) مقدمهسی :

اول آنی ایدهلم کیم حقدر اول   حی و باقی واحـد مطلقدر اول
اول کیم عالم یوغیکن وار ایلهدی   قدرتن عالـمده اظهـار ایلهدی
قدرتنـدن ظاهر اولدی جمله ایش   حکمتیـله بولدی عالم پرورش
ظاهر اولدر باطن اولدر بی کمان   آندن آرتیق کیمسه یوقدر جاودان
ملك آنکدر قول آنکدر ایش آنك   جمـله جانلرده اولان جنبش آنك
هم جهـان فخری « محمد مصطفا »   اول حبیب الله اول کان صـفا

(پند رجال) منظومهسـنك بر نسخهسی طرف عاجزیدن (ازمیر) ده (کمر آلتی) کتبخانهسنه اهدا قیلنمشدر . (منصورنامه) نك نسخهسیده (اندرون همایون) ده (روار اوطهسی) کتبخانهسـنده موجوددر . اون قاپانـدهکی (امیر بخاری) درکاه شریفی کتبخانهسنده (مولد نبی) مجموعهسنده برده (مولد شریف منظومهسی) منظور عاجزی اولدی .

معینی « استانبولی »

زمرهٔ قضاتدن واونجی قرن هجری شعراسندن اولوب شهریدر . اشعاری شوخانه ورندانهدر.

ابیاتندن :

کچ ای واعظ صراطك خوفك آکه لطف حق چوقدر
کچنلردن ایشـتدك بزکه آنده قور قواق یوقدر

عشق ایله کسب ایدر کشی عرفان جاودان
عقل آلت ملاحظه در آراده همان

کوینه ملك دلی وقف ایده‌رم دخل ایتمه
کوکلمك سن متولیسی دکلسك صوفی

مثالی حسن چلبی « ادرنه‌وی »

ارباب حرفتدن ایکن کسب کمال ایلیه‌رك اصحاب معرفتدن اولمشدر . غیر مطبوع دیوانی واردر. (ادرنه)لی اولوب (هیچ دهره مثالی کلیه حیفا) مصراعنك دلالتی اولان (۱۰۱۷)ده استانبولده وفات ایله‌دی. (یکی قپو مولوی خانه‌سی)رهکذارنده مدفوندر .

ابیاتندن :

سنده بر عالم وار ای اسکندر یوسف لقا
باقدیغك مرأت اولور آیینهٔ عالمنما

قیوب کوینده کوکلم راه عشقك اختیار ایتدم
کوکل قالسون بکم یول قالماسین دیرلر مثلدربو

معیدی محمد افندی « استانبولی »

فضلادن (معید زاده افندی) نك مخدومیدر (حسن چلبی) تذکره‌سنده مذکور بروجه آتی غزلی معنیدار وشاعرانه‌در :

نوش ایدن دلتشنه جانا جرعهٔ لعل ترك
آدین آکماز بر دخی عالمده آب کوثرك

آلمازم کحل جلایی نور چشمم عینمه
توتیای دیدهٔ اعیان ایکن خاك درك

آرزوی بوی زلفکدر شها سنبل کبی
خاطرك هردم پریشان ایله‌ین طشقلرك

[illegible]

(نور الوهاج) ك برنسخه‌سی (ییلدیز) کتبخانه‌سنده واردر . مطلعی بودر :

حمدنا الله ذالنعمـاء و لاالمنـان الا هو
وصـلینا علی فوق الانبیـاء مولا هو

دخی بزدن صلاتیله سلام اولسون علی التوقیر
اولار اوزره کیم آنلردر اوشاهه عزوغرا هو

الا یاایهاالاخوان سزکچون در ایله مرجان
نثار ایدوب قیلام دیوان پذیرانه دیکوز یاهو

میری حسن افندی « بودین – ایشتلی »

علما و نکته کویان شـعرادن اولوب (بودین) لیدر . (آلای بکی زاده) شهرتیله بنامدر . (١١٠٢) ده مملکتنده وفات ایتدی . غیر مطبوع مرتب دیوانی واردر .
ابیاتندن :

عاشـق اولورمی هیـچ غم ذلداردن جدا   پروانه کبی شـمع شرربارددن جدا
قدس آشـنای مجلس کـروبیـان اولور   بر دل اولونجه پردهٔ پنداردن جدا

پادر کل زندان غم اولدم کـدرم یوق   سرتا بقدم آتش عشـقم شررم یوق
پاکـیزه دل وپاك نهـاد ایله جلیسم   نادان دنی خلقتـه اصـلا نظرم یوق

منیف مصطفی افندی « آنطاکیه‌لی »

عثمانلی شاعرلرینك مشهور ومقتدرلرندن اولوب (آنطاکیه) لیدر . استانبوله وصولنده مالیه مأموریتنه کچمش ایدی. برآراق سفارتله ایرانه کیتدی . مرتب دیوانی ومنظوم (حدیث اربعین شرحی) مطبوعدر . (١١٥٦) تاریخنده وفات ایده‌رك اسکداردن دکز کناریله حیدر پاشایه کیدن یولك کنارینه دفن ایدلدی . زادهٔ طبعی اولان برر باعینك (رب ارنی الحق وزدنی علما) مصراعنی نقش خاتم ایله‌مشدی .

ابیاتندن :

کوکل اسبابه ایتمز التجا اللهدن بولسون   دیتم سررشتۀ مقصودی اهل جاهدن بولسون

هر ذره‌سین بر آیینۀ پر عبر بولور   روشن دلان نور حقایق بو عالمك

حتی کندکده آرا مذهب منصوره کوره   کنت وکوچوق صددعشقده جهوره کوره

اولجه (هزاری) مخلصیله تخلص ایدردی . حتی بو مخلصله منثور (فتحنامۀ بلغراد) ی واردر . مؤخراً (وقعه نویس راشد افندی) نك تنسیبیله (منیف) تخلص ایتمشدر .

بر غزلی :

نه ممکن استقامتله اوله تزویر بر پرده   دکلدر قابل الفت کمان وتیر بر پرده

کورن اول غمزۀ مرد مشکار وچشم شوخلك دیر   عجبدر ایتمش آمیزش غزال وشیر بر پرده

اولوزمی کارکر حیلوات تدبیر عقل اولسه   اکر صورتنما آیینۀ تقدیر بر پرده

کلور الله اکبر یادمه محراب ابروسی   نه دم کوش ایلرم آوازۀ تکبیر بر پرده

معانیٔ تجلی نامۀ تکوینه امعات ایت   نمایان اولمامشدر وسمۀ تکریر بر پرده

اولان رمز آشنای صحبت خضر وکلیم آکلار   که اولماز جمع عشق وعقل پرتدبیر بر پرده

« منیفا » خاك پاك شهر استانبولدن غیری   دکل ابیات نظم ایتمك روا تعمیر بر پرده

مصطفی خان ثالث « سلطان »

سلاطین عثمانیه شعراسندن اولوب شعرده مخلصلری (اقبالی) در . (١١٨٧) ده ارتحال ایده‌رك (لالەلی) ده بنا کرده‌لری اولان جامع شریف قربنده‌کی تربه‌لرینه دفن ایدلدیلر . رمضان شریفده اجرا ایدلمکده اولان حضور درسلرینه زماننده ابتدار ایدلمشدر .

بر مناجاتندن :

لطف ایدوب دستمی ال یارب دوشدم کربته   شمدیلك «اقبالیا» دالدم عمیق حیرته

انبیای مرسلین ایچره خجیل ایتمه بنی   دیلر ایسه‌ك قوی جحیمه دیلر ایسه‌ك جنته

مشعلەجی زاده اسعد بك « استانبولی »

ارضروم والیلکنده وفات ایدن (مشعله‌جی ابراهیم حفظی پاشا) نك مخدومی اولوب

استانبولده یتیشن ذکرلی شعرادندر . تاریخ وفاتی (جنت ایچره قیله اسعد بکی همدم سعدا) مصراعنك منطوقنجه (۱۲۰۸) اولوب قبری ادرنه قپوسی خارجنده اوتاقچیلرده (صیرت تکیه) دنیلن محلده‌در .

ابیاتندن :

اوکرن لسان عصر ورسوم زمانه‌یی
باق طبع ناسه حاله مناسب تکلم ایت

مکی محمد افندی « شیخ الاسلام — استانبولی »

علماء وشعرانك متحیزلرندندر . پدری مکه ملاسی ایکن اوراده تولد ایتدیکندن (مکی) تخلص ایتمشدر . مؤلفاتی (قصیدهٔ برئیه توسل اسمیله شرح) که تورکجه یازیلان شرحلرك مفصل ومکملیدر . (اوائل بیضاوی‌یه حاشیه) ، (مباحث حمد وشکره متعلق رساله) ، (مرشد الوارثین فی احوال الاربعین) (اصول فقهدن اقسام نظمی مبین رسالهٔ ترکیه) و (توضیحدن مقدمات اربعه اوزره رساله) ، (مرتب دیوان) اولوب وفاتی (۱۲۱۲) تاریخنده ، قبری فاتح جوارنده شیخ الاسلام (بهائی افندی) تربه‌سنده‌در . مشایخ فصلنده ذکری سبق ایدن (اشرف زاده عزالدین افندی) دن ، بوذاتك ارتحالنده (نجار زاده محمد صدیق افندی) دن منتسب طریقت ایدی .

ابیاتندن :

بالا نشین رفعت اولان کرچه چوقسه‌ده
بوعالم ایچره آز بولنور اهل حال اولان

مصارعندن :

کتاب فن عشقی ایله‌مك تفسیر مشکلدر

مشتاق مصطفی افندی « شیخ - بتلیسی »

شعرای عاشقیندن وطریقت قادریه مشایخندن بر ذات اولوب (بتلیس) لیدر . بر آرالق استانبوله کله‌رك ایوبده (سلامی درکاهی) مشیختنده بولوندی . بعده وطننه رحلتله (۱۲٤۷)

[illegible]
[illegible] (١٨٤٧) [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] :

[illegible]
[illegible]

[illegible] :

[illegible]
[illegible] (١٨٥٤) [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] :

[illegible]
[illegible]

مصارعندن :

عاقلان تا سوز محلن بولمادقجه سویله‌مز

دولت اولماز آدمه عالمده استغنا کبی

موجب صحت اولور خسته‌یه شادی وفرح

محوی محمد محی الدین افندی « رهاوی »

السنهٔ ثلثه‌ده انشا وشعرده مقتدر ، فاضل برشاعر اولوب (اربیل) دندر . سابق الترجمه (زهاوی افندی)دن مجازدر . (۱۲۸۹) ده استانبولده ارتحال ایله‌دی . ایوبده (کاشغری درکاهی) بوقوشنده مدفوندر . آثاری : (مقتبسات محویه) حکمت اخلاق وتصوفدن باحث اولوب غیر مطبوعدر . (روضة المعارف) رسالهٔ موقوته‌در. (مضبوطة الفنون) کذا .

معلم ناجی عمر افندی « استانبولی »

شهری الاصل اولوب بر مدت اوفاق تفك مأموریتلرله طشره‌ده‌بولوندقدن صوکره استانبوله عودتله آثار ادبیانه نشرینه باشلادی. مکتب سلطانی وحقوق‌ده ادبیات معلملکنده بولونمشدر . قرق درت یاشلرنده ایکن (۱۳۱۰) رمضاننده استانبولده ارتحال ایده‌رك (سلطان محمود عدلی) تربه‌سی حظیره‌سنه دفن اولوندی .

قواعد لسانیه وادبیه‌یه وقوفی قوهٔ شاعرانه‌سندن زیاده‌در . اواخر عمرنده (وقعه نویس آل عثمان) مأموریتیله مبجل اولمشدی . بو حدمته تعیین اولوندیغی متعاقب شهنامه طرزنده تحریرینه باشلادیغی منظوم عثمانلی تاریخندن آنجق بر قاچ پادشاه یازابیلمشدر . سعیدبك افندی صاحب ترجمه حقنده (ناجی مرحوم اساساً بر دفینهٔ فضل وادب اولدیغی کبی اشعاریمزك لطافت حقیقیه‌سنی محافظه ایدنلرك بقیة السیوفندن اولدیغی جهتله دخی وفاتی بیوك ضایعاتدن اولان بر شاعر شیرین زبانمز ایدی) دیمشلر ایدی . عطا بك افندی‌ده : (نثرنده‌کی سلاست اکثری ترجمه‌لرنده‌کی موفقیت ، عثمانلی نحوینه ایتدیکی خدمت عموماً مسلم اولسه کرکدر) دییورلر .

مطبوع آثاری :

(معمای الهی) ، (اعجاز قرأن)، (اصطلاحات ادبیه) ، (فروزان) ، (آتشپاره) ،

(شراره)، (ابن الغازان)، (اسامى)، (مجموعهٔ معلم)، (محمد مظفر مجموعه‌سى)، (معلم)، (سانحات العرب)، (مدرسه خاطره‌لرى)، (نوادرالاكابر)، (سانحات العجم)، (مكتوبلرم)، (ترجمهٔ امثال على)، (لغات عثمانيه)، (سنبله)، (صاغبده سوز)، (تعليم قرآن)، (نمونهٔ سخن)، (انتقاد) بشير فوأدله مشترك، (شويله بويله) شيخ وصفى ايله مشترك، (عبيديه)، (ترزوراكن) امبل زولادن مترجم، (تركيب بند)، (مترجم)، (حكم الرفاعى)، اشبو آثاردن خصوصيله (مجموعهٔ معلم) و(اصطلاحات ادبيه) قواعد ادبيه ايله متوغل ذواته لازمدر.

توحيد باريسندن :

الله كه موجد جهاندر　　هر درلو نقابدن عياندر
كثرتده هزار رنكه كيرمش　　هر مظهره بشقه رنك ويرمش
بولماز او تجليات غايت　　اعداد نصل بولور نهايت
توحيدى سور او خالق روح　　بردر بر او بى نياز سبوح
الله ندر ديجه غافل　　الله ديوب خوش اولور دل

ابياتندن :

دامنن دست طابدن قويمه دولتجوى ايسه‌ك　　معرفت ارباب استعداده دولت بخش اولور

حق پرستم عرض اخلاص ايتديكم دركاه بر　　بر نفس توحيددن آيرلمادم الله بر

اختلافاتيله اوغراشمقده دهرك ذوق يوق　　ذوق آنك مرصاد عبرتدن تماشاسنده‌در

معرفت التفاته تابعدر　　مشتريسز متاع ضايعدر

آثارينه دائر ايضاحات

(١) اصطلاحات ادبيه : اسمنك دلالتى وجهله قواعد ادبيه اصطلاحاتنى مبين استفاده‌لى براثردر. معالتأسف يالكز برجلدى نشر ايده‌بيلمشدر.

(٢) مجموعهٔ معلم : مكتب سلطانى وحقوقده تدريس ايتديكى ادبيات عثمانيه درسلرينك تقريرلرينى، شعراى عثمانيه‌دن برخيليسنك تراجم احواليله منتخب شعرلرينى، عربجه، فرسجه، فرانسزجه‌دن فائده بخش ترجمه‌لرى حاوى اولوب آلتمش جزء نشر ايدلمشدر.

(٣) اسامى : معذيل (٨٥٠) قدر مشاهيرك مختصر، مفيد تراجم احوالنى مبين اولوب برجلددر.

(٤) لغات عثمانيه ـ لغت ناجى : كتابه وتخصيص مكاتب شاكردانه الزم ، استفاده بخش براثر اولوب جلد ثانيسى ، مرحومك محبلرندن وادباى عصردن (مستجابى زاده عصمت بك) طرفندن اكمال ايدلمشدر .

(٥) معلم: جرائد يوميه‌دن (ترجمان حقيقت) جريده‌سى محررادبيسى‌ايكن يازديغى تنقيدات ادبيه‌يى حاويدر .

(٦) امثال على : (امام على‌المرتضى كرم‌الله وجهه ورضى‌الله عنه) نك حروف هجا ترتيبى اوزره اقوال‌عليه وحكيمانه‌لرينك ترجمه‌لرينى مبين اولوب (كتابخانهٔ ابوالضيا) جزؤلرى‌ميانده نشر اولونمشدر .

(٧) موسى بن‌ابى‌الغازان ـ حميت : (ابن‌الغازان) ك حميتى ، حماستى مبين منظوم‌براثردر.

(٨) سانحات‌العرب ⎫ آثار عربيه وفارسيه‌دن منظوم و منثور بعض تراجم ايله مطالعات
(٩) سانحات العجم ⎭ ادبيه‌يى حاويدر .

(١٠) مكتوبلرم : احباسنه ، شاكردانه يازديغى مكاتيبى حاويدر .

(١١) صائبده‌سوز : شعراى‌ايرانيه‌دن تخصيص‌تشبيهاتيله‌امثاليله، شهرت‌شعار اولان(صائب) حقنده مطالعات وتنقيداتى حاويدر .

(١٢) نوادرالاكابر : اكابر امتك اقوالندن ، احوالندن باحثدر .

(١٣) آتشپاره ⎫
(١٤) شراره ⎬ اشعارينى حاوى رساله‌لردر .
(١٥) فروزان ⎭

(١٦) حكم الرفاعى : پيرطريقت‌سيدنا (احمد الرفاعى) نك بعض اقوال عليه‌لرى ترجمه‌لرينى حاويدر .

(١٧) سنبله : قسم اولى بعض‌مكتوبلرله ترجمه‌لردن مركب، قسم ثانيسى ايسه صاحب اثرك حيات‌صباوتى مصوردر .

(١٨) محمد مظفر مجموعه‌سى : بر مجموعهٔ قواعد ادبيه اولوب ناقص قالمشدر .

(١٩) معماى الهى : بعض سور قرآنيه ابتدالرنده اولان مقطعات حقنده اكابر امتك مسروداتندن خلاصه ايدلمشدر .

(٢٠) اعجازقرآن : (اعجازقرآن) ، دائر مفيد ومختصر بر اثردر . (فخررازى)نك (سورهٔ فاتحه) تفسيرنده (اسرار عقليه) سر لوحه‌لى بر مقالهٔ حكيمانه‌سنك خلاصهٔ ترجمه‌سيدر .

(٢١) تفسير سورهٔ اخلاص : بوده باشليجه تفسير كبيردن خلاصه ايدلمشدر .

(٢٢) ذات‌النطاقين ـ ابن زبير : منظوم بر وقعهٔ تاريخيه‌در .

(٢٣) دمدمه : رجائی زاده اکرم بکك (زمزمه) اسمنده‌كی اثرینه مقابلةً یازلمش بر مجموعهٔ انتقادیه‌در .

(٢٤) مخابرات ومحاورات: احمد مدحت افندی‌ایله محاوره‌لرینی حاوی مکاتیبدن متشکلدر.

(٢٥) خرده فروش : قواعد وفوائد ادبیه‌دن باحثدر .

(٢٦) عثمانلی شاعرلری : شعرای عثمانیه‌دن (احمد پاشا ، باقی ، شیخ الاسلام یحیی افندی ، خاقانی محمد بك ، خواجه نشأت ، سید وهبی ، سنبلی زاده وهبی ، نوعی زاده عطائی ، احمد منطقی ، شیخ الاسلام عبدالله وصاف افندی ، آنطاکیه‌لی منیف ، سلیمان نحیفی ، شیخ‌الاسلام عارف حکمت بك) لك تراجم احوالیله اشعار منتخبه‌لرینی حاویدر . ایکی جزئی نشر اولونه‌بیلمشدر .

(٢٧) هدر : دور استبدادی مصور درت فصل اوزره مرتب تیاترودر .

(٢٨) تاریخ آل‌عثمان: یالکز مقدمه‌یی حاوی‌اولوب برنسخه‌سی (ییلدیز سرایی) کتبخانه‌سنده واردر .

ای مزار ترك ، صفوتخانه سك　　خوابگاه شاهسك ، شاهانه‌سك
افتخار ایت ، ای سرای معنوی　　شاه ترکان سنده اولمش منزوی
ای سلیمان شاه ! متدازیکز　　شاکر اولاد فیض آثاریکز
اولدی اخلاصکله فخر دود دمان　　اوغلك ارطغرل کبی بر قهرمان
آفرین ارطغرله ، یارانسه　　آفرین ارطغرله ، عثمانسه
شانمز عثمانیمز اولماز ، شانلی‌یز　　بونجه میلیون خلق هپ عثمانلی‌یز
واقعا عثمانلیلقدر شانلیلق　　بیلمه‌لی اما ندر عثمانلیلق

« غازی ارطغرل بك منظومه‌سندن »

ای فرات ای تیمهٔ شط العرب ،　　سنده موج اورمقده هم غم هم طرب !
دیرکن ، ایتدك حزنه مستغرق بنی ؛　　قرب (صفین) دن بکر کوردم سنی .
امر عشقه انقیاد ایتدم بنه ،　　حیدر کراری یاد ایتدم ینه .
رهگذار کدر دیار کربلا ،　　یاد اولنسون شهریار کربلا .
کربلا یادیله جان آگاه اولور .　　هر نفس یا آه یا الله اولور .

ایشته اك حیرت فزا برهانله ، بعدازین لازمی کیتمك بابله ؟
باق نماستغراقه سوق ایتدك بنی ، کوز یاشی ظن ایلیور چشمم سنی !

§

ذکره شایاندر فراقك هریری ، بن که بر ترکم اونوتمام جمیری .
ترك اولان نعمتشناس اولمق کرك ، وار یری کیتسهم (مزار ترك) دیدك .

محمود جلال الدین پاشا «استانبولی»

(چورلیلی علی پاشا) احفادندندر . کتابت رسمیه‌ده‌کی قدرت قلمیه‌سی مسلم اولوب شهیردر . پك کنج ایکن باب عالیده خدمات تحریریه‌ده قوللانیله‌رق بالآخره مالیه و نافعه نظارتلریله والیلك کبی مهام اموره دولتده بولوندی . (۱۳۱٦) تاریخنده استانبولده وفات ایتدی . بشیکطاشده (یحیی افندی) درکاهنده مدفوندر . آثار مطبوعه‌سی (روضة الکاملین) اسمنده‌کی (شرح شفیقنامه) ایله (منشآت) ، (مجموعهٔ اشعار) در . برده (مرآت حقیقت) اسمنده (۱۲۹۳) روسیه سفری وسائره‌نی مبین اوچ جزء مطبوع تاریخچه‌سی واردر . (شفیقنامه) اولجه (عبدالله محمد ابن احمد) اسمنده برذات طرفندن دخی شرح اولونمشدر . بر نسخه‌سی (ینی جامع) کتبخانه‌سنده موجوددر . (شفیق نامه) تاریخ ادبیات عثمانیه نامنه یالکز برکره کوریله‌جك آثاردن اولوب زمانمزده شایان تقلید دکلدر . (شفیق نامه) ایله (حاجی شفیق افندی) حقنده مورخین فصلنده ایضاحات لازمه مندرجدر .

ابیاتندن :

مرآت دل که صورت اخلاصی کوسترر
وارسته‌در عکوسی ریا و رسومدن

مصارعندن :

بر مسافرخانه‌در انسانه بو کهنه رباط

مقبوله لمعانه خانم «استانبولی»

عصرمزده استانبولده یتیشن عثمانلی ادیبه‌لرینك الك کرلیلرندن معدود نظم و نثرده‌کی اقتداری

مسلم ایدی . (١٣١٦) تاریخنده وفات ایتمش وجوار حضرت خالدده (سیاوش پاشا) تربه‌سی قربنده ودیعهٔ رحمت الٓهیه قیلنمشدر. مرحومه مابین همایون منسوبیندن وصلحادن (حاجی ابراهیم افندی) نك کریمه‌سی وشورای دولت اسبق باش کاتبی (فوأد بك)ك زوجه‌سیدر . تماماً اخلاق اسلامیه وعثمانیه‌یه موافق اولمق شرطیله قادینلردن ایلاك قیمتلی اثر نشر ایدن کندی اولدیغی کبی وفاتندن صوکره کرك زوجی وکرك بنات نوعی طرفندن تنظیم اولونان منثور ومنظوم مرثیه‌لردن بر کتاب وجوده کلمشدرکه بوکا ایلاك موفق اولانده مرحومهٔ مشارالیهادر .

مرحومه‌نك زمان حیاتنك قسم کلیسی خسته‌لقله کچمش وآثارینك بر چوغنی او حالنده یازمشدر . جناب حقه توکلنه وصبر وتحملنه زوجنك یازدیغی مرثیه‌لردن شو قطعه‌دخی دلالت ایدر:

قطعه

صبر ایله مألوف ایدی ایتمزدی اصلا اشتکا
کورمه مشکن استراحت طوغدیغی کوندنبری
حضرت اللهك اشفاقدن امید ایلرم
جنت عدن اولدی نور دیده لمعانك یری

آثار منظومه ومنثوره‌سندن برقسمی (معکس خیال) عنوانیله طبع اولونمشدر .
فضولینك برمصراعنی تربیع ایدوك یازدیغی (صبح سعادت) عنوانلی نشیده‌سندن :

ایردی معراج شریفك تا حریم عزته   طاقتی یتمزدی جبریلك بو رتبه رفعته
نزد پاك کبریاده باق شو مقبولیته   خاکپایندی کوکدن استقبال ایچون قرار سکا

برنعتندن :

علو پایه که امی دیمکدر اك جلی اثبات
بشر تدریسه قدرتمی بولوردی ذاتکی هیهات
ینه قدرك قدر عالی تعلم ایتدیکك آیات
سنك استادك الله عظیم الشاندر بالذات
آنك چون خواجهٔ کون ومکانسك یارسول الله

قادینلق عنوانلی منظومه‌سندن :

ایدرسه علم ایله اشعاره رغبت   قدینلرجه اولور بر باشقه زینت
درایتدن آلیر نور ملاحت   یورور بر انتظام اوزره معیشت
بیچلمش جامه در نسوانه تحصیل   ویرر حسن اداره حسنه قیمت
فقط یازمق کرك اخلاقه دائر   قلم طوتمقلغه کیم اولسه قادر

مکتب دیوب کچمه‌که قدسیدر اول‌مقام   سکانِنه مؤسسنه ایله احترام
بیت‌الشرف سزادر اکا اولسه‌ایدی نام   ناقص کلانلر آنده اولور لاجرم تمام
لایق دکلمی دینسه آکا قبلهٔ انام   مقصود ایسه اگر سکا بر کعبهٔ مرام
اول جانب مبارکه وقتیله ایت خرام   کسب کماله صبح ومسا ایله اهتمام

اما مزاج عصره موافق ده اولملی
هم احتیاج خلقه مطابق‌ده اولملی

معموره‌لرده برنچه عالی بنا اولور   داخللری مزین اولور دلکشا اولور
سکانی علم و معرفته آشنا اولور   هم سعی واستقامت ایله اغنیا اولور
امن ورفاه شامل بای وکدا اولور   هرشی‌ده انتظام اثری رونما اولور
کوزلری ضیای حکمت ایله‌روشنا اولور   دیللر همیشه مصدر شکر وثنا اولور

مکتب دکل‌ده یانه‌در اسبابی بونلرك
قابلمی اهل جهل اوله اربابی بونلرك

آچ دیدهٔ بصیرتی آفاقه قیل نظر   بردر زمانمزده عجایبله سر بسر
هم نوعمز بو نسخهٔ کبری اولان بشر   شمشك کبی بر آفتی امرینه رام ایدر
سیر سریع ایله جولانکاهی بحر وبر   جو هوایه چیقمه‌ده شاهین تیز پر
بحر محیط قعرینه‌ده قورقوسز اینر   یارب دها نه‌لر یاپه‌جقدر دها نه‌لر

مکتب دکلمی منشئی هپ بوبدایعك
اهل کماله ایشته مکافاتی صانعك

ایسترمی سن که ایلیه‌سن بورجکی ادا   بورجك نه‌در سنك انی‌کل اوکرن ابتدا
اول جناب حقه اولو الامره ثانیا   ایت صدق ایله اطاعت واخلاص ایله دعا
برده چالش که بزده اولان مختلف قوی   دائم ایده مراتب اعلایه ارتقا
ایتمز ایسه‌ك بوکا کرکی کبی اعتنا   صدق وخلوص وسعیك اولور جملهٔ هبا

برچوق دها وظائفی‌وار نوع آدمك
مکتبده‌اوکره‌دیرسکا استاد اکرمك

سن صانمه کیم بوسوزلری حاشا فسانه‌در   یا مقتضای داعیهٔ شاعرانه‌در
یاخود که جر منفعته بر بهانه‌در   دیرسه‌ك اگر که بویله دکلدرده یانه‌در
اخلاص وصدق وحب وطندن نشانه‌در   تسلیم کردهٔ عقلای زمانه‌در
خلقك یازیق که رغبتی نام ونشانه‌در   بیلمز جهانده مایهٔ عز و علانه‌در

مکتب بیوك خزینه‌سیدر جمله نعمتك
مفتاحی سعی و دقتی اهل ذکاوتك

لایق دکلی روح الامین اولسه کاتبی　　کرو بیان عرش برین اولسه حاجبی
شاهنشهان روی زمین ده مراقبی　　عمری فزون اوله که بوملکده صاحبی
تقدیر ایدر علو مقام مکاتبی　　مصروفدر همیشه بوکا فکر ثاقبی
مشهور هم مسلم آنك رأی صائبی　　ممدوحدر صفاتی کزیده مناقبی
یاربی حشره‌دك اوله تختنده برقرار
وارایسه دشمنی اوله مقهور وتار ومار

مختار افندی «کریدی احمد مختار افندی»

فضلا و ارباب قلمدن بر ذات اولوب (کرید) ك (حانیه) شهرنده تولد ایله‌دی . اکمال تحصیلدن صوکره (باب سرعسکری ـ حربیه نظارتی) دائره‌سنه انتساب ایله مدت مدیده مکتوبیٔ سرعسکری مأموریتنده و اواخر عمرنده بر سنه‌یی متجاوز (شیخ الحرم نبوی) خدمت مبجله‌سنده ایفای خدمت ایله‌دی . (۱۳۲۸) سنه‌سنده خسته اوله‌رق استانبوله کلدیکنی متعاقب ارتحال ایله‌یوب (ملا کورانی) جامع شریفی حظیره‌سنه دفن ایدلدی . آثاری حکمیات اسلامیه نقطهٔ نظرندن حائز اهمیتدر .

آثار مطبوعه‌سی: (استمداد) ، (آداب المرید)،(مرأت الشهود لسید الموجود)؛(معارج سبعه) ، (انقاذ قاب) ، (سراج الوهاج فی لیلة المعراج) ، (محاسن اخلاق) ، (مجال فکرت) در. حضرت (شیخ اکبر) ك ادق آثارندن (شجون المسجون) ایله (مواقع النجوم) نی ده ترجمه ایتمش سه‌ده طبعنه موفق اوله‌مامشدر . ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور اولان (بابا نعمة الله) حضرتلرینك تفسیرینك طبعنه همت و دلالت ایله‌مشدر . السنهٔ ثلثه ادبیاتنه و بتخصیص لسان عربی دقایقنه واقف اولمغله برابر لسان تصوفه‌ده عارف ایدی . اشعاری حکیمانه و عارفانه‌در . (شیخ اکبر محی الدین) حضرتلرینك آثارینی غدای روح ایله‌مشدی .

ابیاتندن :

خاطر شکن نفس وهوا اولمغه سعی ایت
خاطر شکنی اولمه صاقین کیمسه‌نك اما

لاجرم روشن نکاه پرتو تحقیق اولور
مؤمن الغیب (هو الرحمن) صاحبدلان

[illegible]

[illegible]

---

(٦) [illegible]

(٧) [illegible]

(٨) [illegible]

(٤) [illegible]

(٥) [illegible]

(٣) [illegible]

(٢) [illegible]

(٢) [illegible]

(١) [illegible]

[illegible]:

(٨) [illegible]

(٤) [illegible]

(٥) [illegible]

(٣) [illegible]

(٢) [illegible]

(٢) [illegible]

(١) [illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible] (١٨٨٧) [illegible]

[illegible]

زاده) احفادندندر . (١٢٨٠) تاریخنده مکتب حربیه‌دن نشأتندن صوکره محاربانده بعده اعدادیٔ عسکری کتابت معلملکنده داها صوکره‌لری‌ده حربیه نظارتنده ایفای وظائف ایله‌دی . (١٣٣٣) ده متقاعداً ارتحال ایتدی. (اسکدار) ده (قره‌جه احمد) مزارستاننده عائله‌سی قبرستاننه دفن ایدلدی . (١٢٩٢) ده مکتب حربیه مطبعه‌سنده طبع اولونمش (دستورالمجاهدین) اسمنده استفاده‌لی براثری ودیندارانه بعض منظومه‌لری واردر.

برنعت شریفندن :

شهنشاه لعمرك تخت نشین ملك ارسلناك
حبیب حضرت مولا مطاع خطهٔ لولاك
سورن‌یوز آستان‌پاکنه هیچ‌فیض بولمازمی
آنکچون عرشه‌نسبتله کریدر قیمت افلاك

ن

نسیمی « سید عمر عمادالدین » [١]

عاشقیندن وآثار شعریه‌سی اشعار ترکیه‌یه رونق ویرن قدمای‌شعرادن اولوب مشهوردیوان مطبوعندن باشقا برده غیر مطبوع فارسی دیوانی واردر . مطبوع دیوانی نقصاندر . نسخهٔ تامه‌سی (کتبخانهٔ عمومی) ده موجوددر. (٩٠٩) تاریخنده(سلطان‌احمدهروی)خطیله نفیس خط تعلیقله محرر بر نسخه‌سی ده (آیاصوفیه) کتبخانه‌سنده‌در . بو نسخه‌ده فارسی اشعارینك اکثری‌ده مندرجدر . خط دستیله محرر اولان ترکی دیواننك (ارضروم) ده (جنت زاده) کتبخانه‌سنده محفوظ اولدیغی مرویدر . مشربی شطحیات صوفیانه‌یه مائل اولدیغی‌ایچون بعض کلمات پرده بیرونانه‌سندن دولایی (٨٢٠) تاریخنده (حلب) ده بردار ایدلدیکی متواتردر . باخصوص اشعار فارسیه‌سندن مسلك حروف صاحبی [٢] (فضل‌الله حروفی) [٣] دن

[١] ترکانی جنس وآمدی دیاردر (عاشق‌چلبی) .
[٢] حضرت(شیخ اکبر) ك (فتوحات‌مکیه) و سائرده‌بسط و بحث بیوردیغی (حروفات‌عالیات) بوحروفدن باشقا اولوب اسمی کبی عالی وجامع اولدیغی واقفلرینه معلومدر .
[٣] (مناقب‌الواصلین) ده (شاه نعمة‌الله ولی) طریقتندن اولدیغی وفقط علم حروفه‌ده آشنا اولدیغی محرردر . (کنه‌الاخبار) ده دخی بوذات حقنده ایچه ایضاحات واردر .

مستخاف اولدیغی آ کلاشیلدیغی ایچون حقنده بعض کونا قیل وقال اولونمش ایسه‌ده بر چوق عرفا ازجمله (شارح مثنوی صاری عبدالله افندی) (ثمرات الفؤاد) اسمنده‌کی اثرنده عشق وعرفانلرینه شاهددر . (خداوندکار) غازی دورنده بروسه‌یه‌قدر کلدیکی منقولدر . (نصیبین) لی اولدیغی یازمه بردیوان ظهرنده کورولدی .

ابیات عاشقانه‌سندن :

منصور کبی جوشه کلیر سویلر اناالحق
هر عاشق صادقکه بو میخانه‌یه اوغرار

فارسی دیوانندن :

طالب توحیدرا باید قدم بر لازدن — بعد زان در عالم وحدت دم الا زدن
رنك وبوئی ازحقیقت ازبدست آورده‌ٔ — چون کل صدبرك باید خیمه برصحرا زدن
ای «نسیمی» با مقلد سرحق ضایع مکن — از تجلی دم چه حاصل پیش نا بینا زدن

(منصور اناالحق سویلدی ، حقدر سوزی حق‌سویلدی) دیمش اولدیغی کبی بروجه آتی جواب منظومی‌ده کندیسنه نصیحت ایدن برادری (خندان) ه کوندردیکی مرویدر .

دریای محیط جوشه کلدی — کون ایله مکان خروشه کلدی
سر ازل اولدی آشکارا — عاشق نیجه ایله‌سون مدارا
برکوك آره‌سی حق اولدی مطلق — سویلر دف وچنك هپ انا الحق

فارسی ترجیع بندی مطلعندن :

ما مظهر ذات کبریاییم — ما جام جم جهان نماییم
ای تشنه بیا که در حقیقت — ما آب حیات جانفزاییم
ای در غلط ازره دوبینی — ایا توکجا و ما کجاییم
معلوم شودکه غیر حق نیست — از چهره نقاب اکر کشاییم
مارا عدم و فنا نباشد — زان روی که عالم بقاییم
ای طالب صورت خدا — چون بکذری ازدوبی خداییم
شاهنشه اعظمیم اکرچه — در کشور نیستی کداییم
زلفت چو دلیل ماست امروز — در سایهٔ دولت هماییم
ظاهر شود آفتاب وحدت — از مشرق غیب اکر برآییم
در عالم بی چرا وبی چون — بیچون وچکونه چراییم
ای خواجه اکر توشمس دینی — ازروی حقیقت آنچه ماییم

ای ساقیٔ روحپرور ما   لعل تو شراب کوثر ما
رخسار تو آفتاب عالم   کفتار تو شهد وشکر ما
سودای دراز کنت کنزا   زلف تو نهاد در سر ما
فردوس نعیم جاودان نیست   بی وصل رخ تودر خورما
در ظلمت آفرینش آمد   خورشید رخ تو رهبر ما
اندیشه‌نیست هیچ صورت   جز روی تو در برابر ما
کی دل بر ما قرار کیرد   تا هست رخ تو دلبر ما
دربحر محیط عشقت ای جان   پرورده شدست کوهر ما
ازمهر توشد چو قلب مازر   شایستهٔ سکه شد زرما
ای مصحف بخت وفال دولت   مسعود شد ازتو اختر ما
ای جوهر ماز روی معنی   نشناختهٔ تو جوهر ما

یارك جفاسی جمله وفادر جفا دکل   یاری جفا قیلور دیین اهل وفا دکل
اول کیمسه‌نك قبله‌سی ای جان سن اولمادك   ایراغه دوشدی کعبه‌دن اهل صفا دکل
عشقك اکرچه آدنی عاقل بلا قومش   نعم البلادر اهلنه بئس البلا دکل

نظامئ قونوی

(فاتح سلطان محمد) دورنده یتیشن شعرانك سرفرازلرندندر . کنج ایکن وفاتی تکمله‌مانع اولدی . تذاکر و تراجم احوال کتابلریمزده حضرت پادشاهك دعوت همایونلرینه اتباعاً استانبوله کلمکده ایکن اثنای راهده ترك عالم فنا قیلدیغی محررسه‌ده تذکرهٔ (سهی) ده (قره‌مانلی) اولدیغی وبرای تحصیل ایراندن عودتندن صوکره (قونیه) یه کله‌رك وفات ایتدیکی محرردر . اشعارترکیه‌سندن ماعدا عربی وفارسی شعرلری‌واردر . (خواجه حافظ شیرازی) نك اکثر غزلیاتنی تخمیس ایله‌مشدرکه اشعار فارسیه‌ده‌کی قوتنه دلیلدر .

اشعارندن :

قیلمه‌دن سیل فنا عمر دیارینی خراب   خذ من العیش نصیباً ومن العمر نصاب

ای «نظامی» وصله شاد اوله و هجرانه ملول   کائناتك حالی چونکیم انقلاب اوستنده‌در

حبس تندن دلی قورتار نه روادرکه اولا   مرغ لاهوتی اسیر قفس ناسوتی

نجاتی بك «ادرنه‌لی»

اصل اسمنك (نوح) ویا (عیسی) اولمسنده اختلاف وارسه‌ده (عیسی) اولمسی اقوادر . (ادرنه) ده تولد ایتدیکی وبدایت اشتهاری (قسطمونی) ده اولدیغنی (ریاضی) تصریح ایدییور. عثمانلی شعرینك مؤسسلرندن عداولونور . (احمدپاشا) یه خیرالخلف (باقی) یه سلف اولمشدر. دیوانی ، شعر قدیم عثمانی ایچون بر نمونه اولوب بعض ابیاتی شمدی دخی بکنیله‌جك مضامینی حاویدر . غیر مطبوع دیوانندن باشقا (لیلی ومجنون) منظومه‌سی اولدیغی کبی برده (کیمیای سعادت) ترجمه‌سی اولدیغی مرویدر . فاتح زمانه یتیشمش ، مشارالیه نامنه برقاچ قصیده تنظیم ایتمشدر . وفاتی (کیتدی نجاتی آه) ترکیبنك دلالت ایتدیکی (٩١٤) تاریخی اولوب استانبولده وفادن زیرکه کیدن یولده (خضر بك) مرحومك مدفون بولوندیغی مسجد مقبره‌سنده مدفون اولدیغی (عبدالله ایوبی)نك مجموعهٔ وفیاتنده مندرجدر . شاکردخاصی صاحب تذکره (سهی بك) استادی ایچون خامه‌سی اتصالنده بر تربه برده سبیل یاپدیرمشدی . حیفا که اسلاف و آثار اسلاف حقنده بعضاً روا کوردیکمز حرمتسزلك وقیدسزلق اثری اوله‌رق هر ایکی بنادن‌ده نام و نشان قالمامشدر . اشعارده ایراد مثل اولا بونده کورولمشدر . بو جهتله مولانا ادریس بتلیسی(هشت بهشت) ده (خسروشعراءروم) عنوانیله یادایدییور. (مناظرهٔ کل وخسرو) اسمنده برمثنویسی اولدیغی (تذکرهٔ سهی) ده محرردر . (کل وصبا) و (مهر وماه) نامنده ایکی اثر منظومی‌ده اولدیغی مرویدر . اشعارندن برخیلیسی (عطا) تاریخنك بشنجی جلدنده مندرجدر .

ابیاتندن :

شول که عشق آتشینك شمعنه پروانه کچر　شمع وش عمری آنك یانه کلیر یانه کچر

نیاسون کلزاری عاشق اولمینجه کلعذار　بوستان جنته صورت ویرن دیوار ایمش

مصارعندن :

زهی دولت زهی نور علی نور

کیمسه‌نك حدی دکل تقدیری تغییر ایلمك

آیاغی یرمی باصار زلفنه بر دار اولانك

اوکسوز اوغلان کوبکن کندی کسر

جوره مائل اولمسون یاری الهی کیمسه‌نك

نورالدین افندی

برمقدمه اون مجلس بر خاتمه اوزره مرتب ، منظوم (مقتل حسین) صاحبی عاشق اولاد رسول برذاتدر . اثرینك نهایتنده هرسك زاده احمد پاشانك (قره‌مرسل) یاقیننده (دیل) نام محلده بنا ایتدیگی جامع شریفك امام وخطیبی اولدیغنی وجه کیدرکن قورصانلر طرفندن اسیر ایدیله‌رك (رادوس) آداسنده ایکی سنه درت آی قلعه‌بند اولارق قالدیغنی و (لارنده) لی (جمال) اسمنده برذات عالی‌دن اخذ طریقت ایله‌دیکنی صافیانه برلسانله حکایه ایدیبور. بواثر (۱۲۸۵) تاریخنده طاش باصمه‌سی اولمق اوزره (وقعهٔ کربلا) اسمیله طبع اولونمش‌سه‌ده اسمنك (مقتل حسین) اولدیغی برقاچ یرنده مصرحدر . مطلعندن :

حمد ثابت دیر سکا ای پادشاه دو جهان — حمد ایده‌ریز آشکار و هم نهان
حمده لایق عالی ذاتکدر سنك — مدح اولان هم پاك صفاتکدر سنك
یوغیکن بو عالمی وار ایله‌دك — قدرتن بونلرده اظهار ایله‌دك
کلی موجوداته مقصودین ویرن — جمله کیزلیلری ایشیدوب کورن
ظاهر وباطن وآخر هم ازل — حی و قادرسك قدیم ولم یزل
عرش وکرسی آی وکون چرخ فلك — وحش وطیر وانس‌وجن‌حور وملك
طاغ و دریا هم نبات آغاج طاش — داخی یریوزنده اولان قورو باش
جمله اشیا هم مسجدر سکا — هر بریسی حمد ایدر دائم سکا

نظمی محمد بك « ادرنوی »

صنایع شعریه‌یه واقف مقتدر برشاعر اولوب (ادرنه) لیدر . (سلطان سلیمان قانونی) زماننده‌احکام کاتبلرندن‌ایدی . صوکره زمرهٔ سپاهیانه ادخال‌ایدلدی. برنسخه‌سی(نورعثمانی)ده موجود اولان (مجمع‌النظائر) اسمنده‌کی اثر کبیرنده (۹۳۰) تاریخنه قدر کلمش شعراءعثمانیه‌نك نظائری وبونلره سویله‌دیکی نظیره‌لری مندرجدر . بواثرینی خاکپای شاهانه‌یه تقدیم ایده‌رك عواطف سنیه‌یه مظهر اولدی . بواثرندن باشقا آثار شعریه‌سی‌ده واردر . (وحیدتبریزی) نك رسالهٔ عروضنده اولان بحورك‌هربرنده (الف) قافیه‌سنده برر غزل ایراد ایده‌رك کندیسی‌ده برچوق بحر اختراع ایتمشدر . (۹۵۵) تاریخنده وفات ایتدی .

نهالی ابراهیم چلبی « ادرنه‌وی »

شاعر (عبدی) نك شاكرد خاصی اولوب (ادرنه) لیدر . سپاهی زمره‌سندن ایكن ترك مسلكله كوشهٔ قناعتی اختیار ایله‌دی . (۱۰۰۰) تاریخنده (ادرنه) ده وفات ایتدی.

ابیاتندن :

بیدار اولانه دولت دیدار اولور نصیب
آچسون كوزینی عاشق اولان غفلت ایتمسون .

نثاری « سیروزی »

زمرهٔ قضاتدن والسنهٔ ثلثه‌ده انشاد نظمه مقتدر شعرادن اولوب (سیروز) لیدر . دوقوزنجی عصر هجری شعراسندندر . (حافظ شیرازی) دیواننه نظیره یازدیغی (كلشن شعرا) ده محرردر.

نوعی یحیی افندی « معلقره‌وی »

عصرینك علامه و رئیس الشعراسی عداولونور . ذوفنون ، فاضل ، حكیم برذات اولوب (معلقره) لیدر . شهزادكان تدریسیله امرار ایام ایله‌مشدر . ترجمهٔ حاللری مشایخ فصلنده مذكور اولان (سرخوش بالی) و (قورت) افندیلردن اخذ ایله‌مشدر . اكثریتله اشعاری متصوفانه وحكیمانه‌در . شاعرلكجه (باقی) ایله هم مسلكدر . فقط آنكله هم عیار اولاماز . ارتحالی (یرك جنات اوله نوعی افندی) ، (جنان كلزارینی جای ایتدی نوعی) مصراعلرینك و (تمت النوعی) تركیبنك ناطق اولدیغی (۱۰۰۷) تاریخنده قبری استانبولده (شیخ وفا) جامع شریفی حظیره‌سنده‌در . مؤلفات مشهوره‌سی (سلطان مراد ثالث) ك امریله یازمش اولدیغی مقدمه‌سندن آكلاشیلان تورکجه (فصوص الحكم شرحی) [۱] ایله (حاشیهٔ اوائل مواقف) ، (شرح رسالهٔ قدسیه لمولانا فناری) ، (محصل الكلام فی علم الكلام) ، (تهافت فلاسفه وهبا كل نور حاشیه‌لری) ، (نوای عشاق) ، (رسالهٔ كلام نفسی) ، (رسالهٔ علمیه) ، (ترجمهٔ عقائد) ، (رسالهٔ منطق) ، (شرح دوبیت مثنوی) ، (كوهر راز) ، (سورهٔ ملك تفسیری) ، (رساله

[۱] تاریخ تألیفی (آخر الكلام) ، اسمی (كشف الحجاب) در .

فی علم المناظره) ، (خواجهٔ جهانك منشآتنك ترجمه‌سی) ، (نتایج الفنون) [١] ، (منظومهٔ حسب حال) ، (مناظرهٔ طوطی بازاغ) وسائره اولوب همان جمله‌سی غیرمطبوعدر. دیوانی مرتب ایسه‌ده نسخه‌سی نادردر. بر نسخه‌سی (حمیدیه) کتبخانه‌سنده واردر . (کتبخانهٔ عمومی) ده (رضا پاشا) کتابلری آراسنده برده مفصل تورکجه (ایساغوجی شرحی) موجوددر . آیاصوفیه کتبخانه‌سنده خط دستیله محرر (فضائل الوزراء و خصائل الامراء) اسمنده تورکجه اوفاق بر اثری‌ده واردر .

برغزلندن :

محبتدن غرض صانماکه قیس و وامق اولمقدر — هنر بر حالت ایله وصل یاره لایق اولمقدر
تمام اولدی کوزللك صانمه شیرین ایله لیلاده — نجه لیلا بولنور اردلك اما عاشق اولمقدر
چکوب منصوری داره ایتدیلر خاکسترین برباد — هنر اقران ایچنده هرجهتدن فائق اولمقدر
بیلنمز دردی چوقدر مبتلای محنت عشقك — شفاساز اولمه‌ده حکمت طبیبم حاذق اولمقدر
بزه «نوعی» کرکمز زمرهٔ قالك مقالاتی — غرض شعری کیشینك حسب حالن ناطق اولمقدر

برغزلندن :

جام صفا کرکمز دنیای دون الندن — مردانه‌لر شکاری آلماز زبون الندن
دل صفحه‌سینه باقدم اطرافی جمله مشروح — بیلدم بو نسخه چیقمش بر ذوفنون الندن
فرهاد یوز چویردی طاغلرده آه ایدرکن — یوقسه دکلدی عاجز بر بی ستون الندن

ابیاتندن :

زاهده محراب مسجد عارفه ابروی یار — جلوه کردر پرتو نور خدا هر کوشه‌دن

نجهٔ شیر اولسه نجه‌ك آنی ایلرلر شکست — بو مثل مشهوردر دست بربالای دست

بو ساده نظمی اهل صنایع بکنمه‌سه — «نوعی» نه غم بزم سوزومز عاشقانه‌در

«نوعیا» لازم دکل اولمق فلان ابن فلان — معرفت کسب ایله تك بر آدم اول آدم کبی

ابیات فارسیه‌سندن :

بهار عالم حسنش دل وجان تازه میدارد — برنك اصحاب صورترا ببو ارباب معنی را

[١] تاریخ ، حکمت ، سیاست ، هیئت ، کلام ، اصول ، خلاف ، تفسیر ، تصوف ، تعبیررؤیا ، رقس و افسون ، طب ، فلاحت ، توحید ، نحو ، صرف ، شعر ، لغت ، خط ، فقه کبی فنلردن باحث ترکی العباره موجب استفاده براثردر .

یكساری محمد چلبی

شعرای قضاتدن ، فاضل ، نكته‌دان بر ذاتدر . برمدت مسلك قضاده طولاشدقدن صوكره (١٠٢٥) ده استانبولده وفات ایده‌رك ادرنه قپوسی خارجنه دفن ایدلدی . (تفسیر بیضاوی) یه وبعض كتب علمیه‌یه تعلیقاتی ایله مرتب دیوانی واردر .

ابیاتندن :

جـلا ویر قلبكه آیینـهٔ عالم نما ایله
ندر آیینـه بلكه مظهر سر خدا ایله
سرشك چشمی نقد آنقد ایدوب بازار عشق ایله
متاع وصل ایله دنیا دكش بیع وفا ایله

نركسی محمد افندی « بوسنوی »

تصنع وتكلفله یازی یازان اسكی عثمانلی منشیلرینك یكانه‌لرندندر . پدری اولان (نركسی احمد افندی) بوسنه نیابتنده ایكن بوسنه‌ده دنیایه كلمشدر . عصرنده سرعت كتابتله مشهور تعلیق نویسلردن ایدی . اكمال تحصیلدن صوكره نیابتله برخیلی سیاحت ایله‌دی . (ككبوزه)ده آتدن دوشه‌رك (آه بیك قرق درتده كوچدی نركسی) مصراعی وجهله وفات ایتدی [١] . اشهر آثاری نامنه مضاف منثور، مطبوع (خمسه) دركه مع التأسف معنانك لفظه فدا ایدلدیكی آثار ایچون نمونه اوله‌بیلور . (نهالستان) ، (اكسیر سعادت) ، (مشاق العشاق) ، (قانون الرشاد) ، (غزوات مسلمه) اسملریله بش فصلدن عبارتدر . برده منشأتی واردر . امام (غزالی)نك (كیمیای سعادت) ندن برفصلنی ترجمه ایده‌رك (اكسیر دولت) تسمیه ایتمشدر . بوآثر اخیراً طبع اولونمشدركه علم اخلاق، معلملریچون فائده بخش آثاردندر . برده (بنالوقه) حاكمی ایكن (بودین) والیسی (مرتضی پاشـا) نك ترجمهٔ حالنه دائر بش وصف اوزره

---

[١] (خط وخطاطان) ده اویده (شكر پاره) تربه‌سی قربنده مدفون اولدیغی محرر اولدیغی كبی (ریاضی) تذكره‌سنده دخی استانبولده وفات ایتدیكی محرردر . (شیخی) ایله (اسلاف) و سائره كبی آثارده ایسه (ككبوزه) ده مدفون اولدیغی منذكوردر . (آیوانسرایی) وفیاتنده‌ده ككبوزه‌ده مصطفی پاشا جامع شریفی پیشكاهنده‌كی مزارستانده مدفون اولدیغی بیان ایدیلیور . تحریات عاجزانه‌مه رغماً سنك مزاری كوروله‌مه‌دی .

فارسی دیوانـنـك باش طرفندن بر مقداری ، وقتیله نشر اولونان (خزینهٔ فنون) رسالهٔ موقوته‌سنده مندرجدر. (ابوالضیا توفیق بك) طرفندن یازیلان ترجمهٔ حالی کتابخانهٔ ابوالضیا میاننده طبع اولونمشدر .

سلطان عثمان ثانی وصفنده‌کی قصیده‌سندن :

آفرین ای روزکارك شهسوار صفدری ، عرشه آص شمدنکیرو تیغ ثریا جوهری !
پارهٔ الماسـدر ، سنك فسـانی نیلز اول ، چرخه چکمه بردخی شمشیر والا کوهری!
سر فراز ایتدك لواء الحمد دین احمدی ، دشمنه کوستردك الحق دستبرد حیدری .
تیغکه نوله یمین ایلرسـه روح مرتضی ؟ بر غزا ایتدك که خوشنود ایله‌دك پیغمبری !
بویله آغاز ایلسـون شمدنکیرو القابکه ، جامع نه قبـهٔ کونك خطیب منبری !
آفتاب بحروبر ، صاحب‌قران شرق وغرب ، شهسوار نامور ، رایت کشـای صفدری .
آسمان دولتك خورشید قدسی پرتوی ، بزمکاه شوکتك جمشید خورشید افسری .
نقد وقت سلطنت ، سرمایهٔ امن وامان ، دستکیر دین ودولت ، کام بخش سروری .
صفدر کشورکشا کیم جنکه چیقدقجه اولور ، جبرئیل « انافتحنا » خوان تیغ و مغفری .
شهنشـین نه‌رواق آسماندر مسـندی ، عید کاه هفت اقلیم جهاندر کشـوری .
یازسه وصف نکهت خلقن ویرردی عالمه ، کرد خاك پای خامه بوی مشـك ازفری .
قدر خاك کوی اخلاقن بیلیردی روزکار ، بربرینه ایلسـه آغشته مشـك و عنبری .
کامکارا ! صفدرا ! صاحب‌قران شاهنشها ! ای سریر عدل ودادك داور دین پروری !
سحر ایدر دم مدحکه کلدکجه اما نیله‌یم ایلمش حق وصـفکی قید تصـوردن بری !

غزلیاتنك اك مشهوری بودر :

عارف اول اهل دل اول رند قلندر مشرب اول نه مسلمان قوی نه ملحد نی مذهب اول
عقله مغرور اولمه افلاطون وقت اولسه‌ك اکر بر ادیب کاملی کوردکده طفل مکتب اول
آفتـاب عالم آرا کبی سـور خاکه یوزوك کوکبه باصدر جهانی هم ینه بی کوکب اول
لامکـان اول هم محلنده یرك بکله ینـه کاه مهر عالم آرا کاه ماه نخشـب اول
عاشـق اول اما علایقدن بری ایت کوکلکی نه خم کیسویه مفتون نه اسیر غبغب اول
خضره منت چکمه وار صکره دل نفی کبی اولا آب حیات فیضـله لب بر لب اول

فارسی نعتندن :

ای فخر جهان آفرینش قربان توجان آفرینش
مقصود توبودی‌ودکر هیـچ ازنام ونشان آفرینش

[١]

[١] (١٠٨٨)

تخمیس غزل بهائی :

هراس فتنه صالدك دهره ای بیداد نیلرسین   قوپاردك یر یر آشوب قیامت زار نیلرسین
پریشانلقلر ایتدك نوبنو ایجاد نیلرسین   طاغتدك خواب ناز یاری ای فریاد نیلرسین

ایدوب فتنه‌یله دنیایی خراب آباد نیلرسین

وجودك ایلمش حکمت شناس عالم بالا   ارسطالیس عصر و نقد وقت بوعلی سینا
بنانك حل راز مشکلات نبض ایدوب حقا   ایدرسك کرچه هر درده طبیبم بر دوا اما

جنون اهل عشق اولنجه مادر زاد نیلرسین

نهاندر بوی فتنه تار عنبر فام زلفکده   نجه صبح قیامت مختفیدر شام زلفکده
دماغ آشفته‌در جان آرزوی کام زلفکده   دل مجروحمه رحم ایله قالسون دام زلفکده

شکسته بال اولان مرغی ایدوب آزاد نیلرسن

زمین نطع سیاستگاه دل سیف قضا مبرم   زبان خاموش حیرت سینه سوزان دیده‌لر پرنم
هوای عشق شور افکن محبت غالب و محکم   شهید تیغ عشق یاردر سرجملهٔ عالم

اوروب شمشیره دست ای غمزهٔ جلاد نیلرسین

بولوب پروازه رخصت روزکاره عشوه‌لر صاتدك   پریشان ایتمکه جمعیت عشاقه جان آتدك
نه آل ایتدکسه ایتدك مرغ جانی دامه اوغراتدك   واروب کیسوی زلف یاری بری برینه قاتدك

ینه بر فتنه تحریك ایلدك ای باد نیلرسین

نه‌صورتکم چکرسك جان باغشلرسن مسیح آسا   اولور حیران کارك موشکافان ید بیضا
بو صنعتده نه ارژنك و نه مانیدر سکا همتا   کوزل تصویرایدرسك خال وخط ودلبری اما

فسون و عشوه‌یه کلدکده ای بهزاد نیلرسین

اولورسك «نائلی» وش کوردیکك محبوبه افکنده   متاع صبرکی تالان ایدر هر طفل نازنده
محبت غم فزا اسباب جمعیت پراکنده   «بهائی» وش دکلسن قابل فیض صفاسنده

تکلف برطرف ای خاطر ناشاد نیلرسین

مصارعندن :

هوس جاه ایله جاهل متلاشی کورونور

کلمه‌سون اکسیك ترازوده‌متاعی کیمسه‌نك

اسرار حق بیلنمز ایمش قیل وقالدن

دوشمز طبیب مشفقه بیماردن کریز

ارباب عشقلك الده دکلدر ارادتی

مرد راه اولمایانه زاد سفر ویرمزلر

ناظر بولنمه عینه عالمده کیمسه‌نك

بدخواه ناکسان بیله اولمه کریم ایسه‌ك

نشاطی احمد دده « ادرنه‌وی »

ادرنه‌دن نشأت ایدن فضلا و عرفای مولویه‌دن اولوب آلتمش سنه قدر ارشـاد عاشقین وتدریس طالبین ایله مشغول اوله‌رق یوزه قریب شعرا حلقهٔ تدریسنده فیضیاب اولمشدرکه (نائلیٔ قدیم، فهیم، نظیم) بو میانه‌ده‌در . (نشاطی کتدی دورانك) ، (نشاطی کتمکیله ایلدی محزون احبابی) ، (نشاطی بزم فانیدن چکلدی بزم فردوسه) مصراعلرینك دلالتی اولان (١٠٨٥) تاریخنده ادرنه‌ده ارتحال ایتدی . (مولویخانه) ده مدفوندر. آثار ادیبانه‌سندن (حلیهٔ انبیا) منظومه‌سنك طبعنه همت اولوندی . (قواعد دریه) جملهٔ آثارندندر . غزلسرالقده متحیز ایدی . دیوانننك برنسخه‌سی (ملت) کتبخانه‌سنده موجوددر .

حلیهٔ انبیاسندن :

منت اللهه‌که باصد اجلال — اولدی آدم علم افراز جمال
ایلیوب لطفله ایثار کرم — جمله‌دن اولدی مکرم آدم
رش ایدوب نورینی باحکمت تام — بولدی اول نور ایله ادم اکرام
وجه‌پاکندن اولوب تاب انداز — اولدی مسجود ملك با اعزاز

ابیاتندن :

حالت صور سرافیلی نمایان ایلر
آتشین نغمه ایله ایلسه نیلر فریاد

[illegible]
[1] [illegible]

(١٠٥٠) [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible] :

١٠٧٠١

[illegible]
[illegible]

[illegible] :

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] :

[illegible] [1] [illegible] (١٠٧٥) [illegible]

[illegible]

تاریخنده ارتحال ایتدی. مرتب دیوانی ومشاهیر اولیاء اللهدن (سلطان ابراهیم ادهم) مناقبنی مین بیك بشیوز بیتلی برمنظومه‌سی واردر .

ابیاتندن :

بکا سر منزل مقصوده ایرمك خیلی مشکلدر
مکر کیم همت خضر اوله بو وادیده همراهم

نازك عبدالله افندی « استانبولی »

عرفای شعرادن فاضل برذات اولوب (بروسه) لیدر . (١٠٩٨) تاریخنده (قونیه) قاضیسی ایکن وفات ایله‌دی . (شیخ کبیر صدرالدین قونوی) قربنده مدفوندر . مرتب دیوانیله (انسان‌کامل) [١] اسمنده براثری واردر . شارح فصوص (بوسنه‌وی‌عبدالله افندی) دن مستفیض اولمشدر .

ابیاتندن :

شیمدنکیرو توحید وفنادر بکا مأمن
یا معتکف قدس و یادیر فرنکم
مقصودك اگر در وکهرسه اکا بحرم
ماهی ایسه صید اولمغه آماده نهنکم

ناقد ابراهیم افندی « یکیشهر فناری »

متوسط شعرادن و روم ایلی یکیشهرندندر . اکمال تحصیل ایتمك اوزره استانبوله هجرت ایله‌دی . (برکوی‌محمدافندی)نك عوامل جدیدینی (شرح سدید) نامیله شرح ایتمش ، قواعد فارسیه‌یی حاوی (١١٢٧) تاریخنده (نقد ناقد) اسمیله اوچ باب بر خاتمه اوزره بر اثرده تألیف ایله‌مشدر . فن آداب مناظره‌دن (میر ابوالفتح) اوزرینه‌ده حاشیه‌سی واردر .

---

[١] غوث اعظم (عبدالقادر گیلانی) احفادندن (عبدالکریم جیلی) حضرتلرینك (الانسان کامل فی معرفة الاواخر والاوائل) اسمنده‌کی اثر مطبوع و مشهوری باشقادر .

برنعتندن :

ای سپهسالار خیل انبیاء مرسلین
وی شهنشاه کروه اولین وآخرین

نعیم اسماعیل افندی « صاری نائب زاده ـ اسکداری »

اشعاری معنیدار برشاعر اولوب (اسکدار)لیدر . محکمه کاتبی ومدرسلکله امرار ایام ایله‌دی. مرتب دیوانی و (کلزار نعیم) اسمنده مثنوی بحرنده برمنظومه‌سی واردر . (١١٠٦) تاریخنده ارتحال ایله‌دی .

ابیاتندن :

اوصاندم بن بوزمك حاصلی اهل رسومندن
کوکل دیرلر بنم بر بی‌تکلف غمکسارم وار

تعمیر کعبه هدم صنمخانه ایش دکل
آچ دیدهٔ بصیرتی قلب خرابه باق

نابی یوسف افندی « رهاوی »

سر آمدان شعرادن اولان بو شاعر نادره کویك مسقط رأسی (خاکمز مولدیدر حضرت ابراهیمك، « نابیا » راست مقامنده رهاوی بز بز) بیتنده ایما ایتدیکی وجهله (رها) نام دیکر (اورفه) در. وفاتی : (زلیخای جهاندن چکدی دامان یوسف نابی) مصراع تعمیه‌داریله (نابی بحضور آمد) عباره‌سنك دلالتی اولان (١١٢٤) تاریخنده قبری اسکدارده قره‌جه احمد من ارلغنده (مسکینلر) تکیه‌سنه کیدن یولك صول کنارنده‌در . مؤلفاتی :

(منظوم حدیث اربعین ترجمه‌سی)، مرتب دیوانیله ، (خیرآباد) ، (خیریه) نامارنده‌کی نصایح و اخلاقه متعلق منظومه‌لری (تحفة الحرمین) ، (ذیل سیر ویسی) ، (منشأت) و (١٠٨٢) تاریخنده‌کی (فتحنامهٔ قامانچه) سی (تحفهٔ دلکش نابی) اسمنده‌کی آثار مشهوره‌لریدر . باخصوص ارسال مثل وادیسنده عثمانلی شعراسی میاننده سر فرازدر . سلامت ادا جهتیله دورنده بحق تفرد ایتمش ایدی. قصیده‌ده نفعیدن کیری قالیر. فقط غزلده فائقدر.

(ثابت ، سامی ، منیف ، نظیم ، صدر اعظم رامی محمد پاشا ، مورخ نعیما ، شفیق افندی) نابیدن استفاده ایدن ارباب سخنك متحیزلرندندر .

مدینهٔ منوره‌ده روضهٔ مطهره‌یه تعلیق اولونمق اوزره یازدیغی منظومهٔ رعنادر .

صاقین ترك ادبدن کوی محبوب خدادر بو — نظرگاه الهیدر مقام مصطفادر بو
حبیب کبریانك خوابگاهیدر حقیقتده — تفوق کردهٔ عرش جناب کبریا در بو
بو خاك پرتوندن اولدی دیجور عدم زائل — عمادن آچدی موجودات چشمن توتیادر بو
فلکده ماه نو باب السلامك سینه چاکیدر — آنك قندیلیدر خور مطلع نور ضیادر بو
مراعات ادب شرطیله کیر «نابی» بو درگاهه — مطاف قدسیاندر بوسه‌گاه انبیادر بو

ابیاتندن :

یوسف کبی انواع محن چکمکه موقوف — آسان دکل اخوانه ولی النعم اولمق

لازمکلیردی سرو و چنار اوله میوه دار — فضل و هنرده مدخلی اولسه قیافتك

بو عالم برکتاب حکمت اندوز حقایقدر — مأین هر کیم استخراج ایدرسه آفرین اکا

تك اولماسین قواعد اخلاص بر طرف — مانع دکل مراسمه دائر قصوریمز

کیمدر بزی منع ایلیه‌جك باغ جناندن — موروث پدر در کیره رز خانه بزمدر

لاف ایله زبان تفاخر فشان ایله — بالای بامه چیقمه چوروك نردبان ایله

ابنای دهر هر هنره آفرین ویرر — یارب بو آفرین نه توکنمز خزینه‌در

دکلدر کار وبار جاه مانع قرب یزدانه — حصیری آلت قرب ایتمه زاهد بوریادن کچ

باقدم سطور نسخهٔ امکانه سرتسر — بك حرف نابقاعده یوقدر میانه‌ده

تا کچمه‌یجه مدرسهٔ قیل و قالدن — آکلانماز اصطلاحی کتاب محبتك

معاصرندن :

مقام راسته خلل ویرمز کج بینیٔ نیزن

بیننلر تیز نزول ایلر سمند مستعار اوزره

انسان اودر که آکا برسوز اوله بند پا

معلوم اولور احوالی نهارك سحرندن

۲۹

خیریه‌دن :

ای نهال چمن آرای ادب — نور بخشای دل و دیدهٔ اب
سعی قیل علم شریفه شب وروز — قالمه حیوان صفت اول علم آموز
صفت حضرت مولادر علم — جمله اوصافدن اعلادر علم
مطلب علمه چالیش اول اعلم — « فرضدر » دیدی رسول اکرم
بزه امر ایلدی اول صاحب علم — مهددن لحده‌دك اول طالب علم
علم ایچون اولدی شه خطهٔ نور — « رب زدنی » طلبیله مأمور
علم در ماشطهٔ روی وجود — علمدر واسطهٔ بود و نبود
علمدر مائدهٔ ربانی — علمدر موهبهٔ یزدانی
علمدر رابطهٔ عز و علا — علمدر باعث تمکین وصفا
علمدر ضابطهٔ جاه وجلال — علمدر رابطهٔ بر و نوال
علم بر لجهٔ بی ساحلدر — اونده عالم کچیتن جاهلدر
جهله حق موت دیدی علمه حیات — اولمه هم حال کروه اموات
اولمه محروم حیات ابدی — علم ایله فرق ایده کورنیك وبدی
حضرتك ناسه بودر تلقینی — « اطلبو العلم ولو بالصینی »
ایتمه عار، اوکرن، اوقو اهلندن — هر شیئك علمی کوزل جهلندن
قانده‌در بی خبر وقنده خبیر — متساوی دکل اعمی و بصیر
جهلدر مایهٔ شرم و خجلت — جهلدر مورث ذلت ونکبت
جهلدر آدمه زندان وبلا — که دوشنلر کوره‌مز روی رها
جهلدر محض عدم علم وجود — هیچ برابرمی اولور بود ونبود

« نسیب یوسف دده « قونوی »

سادات کرامدن (شیخ قونوی) اسمنده بر ذاتك مخدومی شعرای مولویه‌دن عارف بر ذات اولوب (قونیه) لیدر. وطننده اکمال تحصیلدن صوکره استانبوله کله‌رك (یکی قپو مولوی خانه‌سی) مشیخته تعیین اولوندی . اشعاری عارفانه وحکیمانه‌در . وفاتی (عرش‌اوله روح‌نسیب مولوی‌به‌جلوه‌کاه) مصراع تعمیه‌دارینك دلالتی‌اولان(١١٢٦) تاریخنده قبری‌درکاه مذکورده‌در. تاریخ تألیفی بیلدیرن (رشتهٔ جواهر) ـ(١١٢٠)ـ اسمنده‌کی اثرمطبوعنده کلمات (جناب‌علی)

(رضه) یی عارفانه بر صورتده شرح ایله‌مشدر . صنعت خطه‌ده انتسابی اولوب زمانی تعلیق نویسلرینك بنامندن ایدی .

اولماز ردیفلی غزل حکیانه‌سی :

دردی هر بو الهوسك عشـق ایله افزون اولماز	هر هوا پیشـه هم افسـانهٔ مجنون اولماز
پایمال اولمغله اهل دل اولماز ناقص	خاکده دوشسه یته قدر کهر دون اولماز
حال سز قال ایله عرفان خدا کیرمز اله	مال خلیا ایله مفاس کشی قارون اولماز
حسن خاق اولماز ایمش خوی ردیه تبدیل	مشك ازفرینه برداخی دونوب خون‌اولماز
عاشـق حق خدا حسـن مجازه باقماز	آب حیوانی بولان طالب جیحون اولماز
سـعی بی فائده‌در اولمیجق اسـتعداد	ابلهان ورزش حکمتله فلاطون اولماز
محض صورتله « نسیبا » اوله‌ماز ذات نفیس	در اولور ساخته امادر مکنون اولماز

ابیاتندن :

دولت سرایی بك تیز اولور آشیان بوم　　اهل دلك دروتی ویران ایدنلرك

نعتی مصطفی بك « دفتردار حسین پاشازاده »

ارباب شعر وانشادن برذات‌اولوب‌شهیردر . سلحداران‌کاتبی‌ایکن (١١٣١) ده استانبولده ارتحال ایتدی . سـنان پاشا مدرسه‌سی خارجنده برادری (عفوی بك) یاننده مدفوندر . مرتب دیوانی وقصیدهٔ امالی تخمیسی واردر . علامهٔ (ابن کال) ك (رجوع‌الشیخ الی‌صباه) اسمنده‌کی اثر طبیسنی‌ده توسیعاً ترجمه ایتمشدر.

تخمیسك مطلعندن :

زهی آثار فیض لایزالی　　سراسر غوص ایدوب بحر کمالی
مزین‌ایله‌یوب ملك‌مقالی　　یقول العبـد فی بدء الامـالی
بتوحید بنظم کاللآلی

(ادهم نامه) اسمنده‌کی منظومه‌سنك مطلعی :

بسمله‌یله هر ایشه قیل آغاز　　اسم حقسز دهانك ایله‌مه باز
اسم حقی هرایشده درکار ایت　　آنی دائم دلکده تکرار ایت

نظیم یحیی افندی «استانبولی»

نعت‌گوی بی‌نظیر اولان بر شاعر شهیردر . مولدی استانبول ، طریقتی (مولوی) در . زمان اشتهاری (سلطان محمد رابع) دن (سلطان احمد ثالث) ه قدردر . بشیوز صحیفه‌دن عبارت مطبوع دیوانینك همان ثلثانی نعوت شریفه‌دن عبارتدر . اساتذهٔ ادبادن برذات دیوان نظیم حقنده : (او دیوان دکل ، بربرات غفراندر) بیورمشلرکه الحق پك طوغریدر . موسیقیده ید طولا صاحبی ایدی . (دیدی یا حی کوچدی بحیای نظیم) مصراعنك دلالت ایتدیکی (۱۱۳۹) تاریخنده ادرنه‌ده وفات ایله‌دیکی (تذکرهٔ فطین) ده محرردر . فقط مرقدینه دائر (ادرنه) ده یاپیلان تحریاته رغماً بولونماسی ممکن اولامامشدر .

نعت شریفندن :

آفتاب صبح ما اوحی حبیب کبریا — ماهتاب شام او ادنی حبیب کبریا
جوهرکل تاب وسوز مهرینك پروانه‌سی — شمع بزم لیلة الاسری حبیب کبریا
عقل اول قید بند عشقنك دیوانه‌سی — نازنین حضرت مولی حبیب کبریا
والضحی وصف کای واللیل شرح سنبلی — باغ یسن روضهٔ طه حبیب کبریا
بلبل لولاك ذاتی لی مع الله لانه‌سی — بزم قربه طوطیٔ کویا حبیب کبریا
صدق وعدل وحلم وعلم ذاتنه مظهر ایدوب — ویردی چار ارکانه فرحقا حبیب کبریا
چار یار با صفادر همدم کاشانه‌سی — صاحب المعراج مولانا حبیب کبریا
آبروی اقبالنك ماه فلك حسرت کشی — بدر تابان جهان آرا حبیب کبریا
کیسوی اجلالنك مهر منور شانه‌سی — نیر رخشان بی همتا حبیب کبریا
بزمکاه ساغر عشق دل شوریدکان — نشوه بخش عاشق شیدا حبیب کبریا
قلب عارفدر شراب شوقنك خمخانه‌سی — سینه چاك هر دل دانا حبیب کبریا
کاسهٔ انعامنك شاه و کدا دلتشنه‌سی — مست عشق خضر ایله عیسی حبیب کبریا
بادهٔ احسانك انس و ملك مستانه‌سی — صدر بزم صورت معنی حبیب کبریا
جویبار جودینك ماه منور کوزه‌سی — تشنه‌سی دنیا وما فیها حبیب کبریا
مهر انور چشمه سار لطفنك پیمانه‌سی — فیض بخش عالم بالا حبیب کبریا
عرش جاه قدرتك اوج اشنای رفعتی — خسرو کرسیٔ استغنا حبیب کبریا
چرخ باغ شاننك بر سبزهٔ بیکانه‌سی — کلشن قربه چمن پیرا حبیب کبریا

قلزم اسرار و حكمتده در قدرت صدف   كان كونه كوهر يكتا حبيب كبريا
كنج عرفان كمالك كوهر يكدانه‌سى   بحر رازه لولوى لالا حبيب كبريا

نعوت عارفانه‌سندن :

آفرينشدن سنك ذات شريفكدر مراد   كلمه‌دن شهر وجوده جست وجو يكدر غرض

كذا :

اى لدن مكتبنك خواجهٔ امى لقبى   انبياء و رسلك زيور تسبيح لبى

ابياتندن :

سوزك زهرابه نوشان غمه ترياق شوق ايله   زبانك نيش ازار ايله يارانه مارانه

البته اولور خاتمهٔ مصحف اميد   اخلاص كه وار فاتحهٔ نيتمزده

كريانم او حالتله كه ديده‌م بيله بيلمز   ديده‌مدن آقان اشك دمادم بيله بيلمز

مصارعندن :

هنر نقش ايتمه‌در لوح دله تصوير جانانى

نديم احمد افندى «استانبولى»

قضاتدن (مرزيفونلى محمد افندى) نك مخدوميدر . تقليددن عارى اشعار شوخانه‌سيله غزلسرالق واديسنده عثمانلى شعراسى ميانده بر موقع ممتاز احراز ايتمشدر . ديوانى مطبوع ومشهوردر . لكن شيوهٔ پرده براندازانه‌سى كندوسنى قلاسيق دائره‌سندن چيقارمش واشعار خفيفه‌يه تمايلى سوزلرندن جديتى و وجدانيات عاليه‌يى كيدرمشدر . زيرا تنوير افكار ، تهذيب اخلاق ، ترويج مآل ايده‌جك مباحث جديه‌يى هيچ خاطره كتورميه‌رك طبيعتنده‌كى اقتدار فوق‌العاده‌يى اشعار شوخانه و خفيفه‌يه حصر ايتمشدر . زيرا بر شاعرك وجداننده الك اول پرورده ايده‌جكى حسيات عاليه‌نك برنجيسى حب وطن حس مقدسى اولمق لازمكلور . نديم بويله برحس عالينك كندى‌كى برشاعره تحميل ايتديكى وظيفه‌يى درخاطر ايدوبده آره‌لقده اويولده دخى شعرلر سويلمه‌يه همت ايتمش اولسه‌ايدى هم اقرانى ايچنده بالاستثنا نائل اولديغى بخشايش قدرتك شكرينى بر صورت اصيلانه‌ده ايفايه چالشمش هم اثرلرندن وطن پرورلك يولنده دخى مستفيد اوله‌جق اخلافك هروقتده هرصورتله ستايش وتحميد واحترامنه عرض

لياقت ايلەمش اولوردی. (سلطان احمد ثالث) ايلە (داماد ابراهيم پاشا)نك خواص ندماسندن ايدی. عادی برصورتده ترجمه ايتديكی (صحائف الاخبار) ترجمه‌سی اولان مطبوع (منجم باشی تاريخی) دخی جملهٔ آثارندندركه بوهمتنه تشكر اولونور. ابراهيم پاشا وقعه‌سنده (١١٤٣) ده طامدن دوشه‌رك وفات ايله‌دی. ترجمهٔ حالی مورخين فصلنده مذكور (عصمت افندی) مرحومك تحقيقنه كوره آياس پاشا محله‌سنده‌كی آلمانيا سفارتخانه‌سی قارشوسنده‌كی قبرستانده مورخ (فندقلیلی سلاحدار محمد آغا) يانندە مدفوندر.

اسكدارده قره‌جه احمد جوارنده (تونس باغی) مزارستاننده مدفون اولان (نديم افندی)نك مدرسيندن نديم افندی اولديغی‌ده عصمت افندينك جملهٔ تحقيقاتندندركه سنك مزارنده‌كی تاريخدن‌ده مدرسيندن اولديغی آكلاشيلمقده‌در.

ابيات حكيمانه‌سندن :

دفتركش معايب ناس اولمه مردايسه‌ك

قيل ذاتكی نظرله مجموعهٔ ادب

ابيات شوخانه‌سندن :

خطك نظر عاشقه البته كراندر

قيلدن آغر ای غنچه ترازوی محبت

نابی عثمان دده «استانبولی»

استانبولده يتيشن شعرای مولويه‌دن اولوب (غلطه مولوی خانه‌سی)نده سرنزن وشيخ اولدی. (١١٤٢) ده ارتحال ايدەرك دركاه مذكوره دفن ايدلدی. مشهور آفاق وسهل ممتنع قبيلندن اولان (معراجيه) منظومه‌سی الحق عارفانه وعاشقانه‌در. معجزات انبيادن باحث (روضة الاعجاز فی المعجزات الممتاز) نامنده براثر منظومی‌ده واردركه برنسخه‌سی (موزهٔ عثمانی) كتبخانه‌سنده موجوددر. (زبدهٔ مقالات شمس) اسمنده براثری دها اولديغی مرويدر. اليوم دركاهلرده اوقونان معراجيه‌سنك صنعتكارانه اولان بسته‌سی‌ده كندی طرفندندر. موسيقی‌يه دائر (رسالهٔ ادوار)ی اولديغی‌ده (سالم) تذكره‌سنده مذكوردر.

مطلعندن :

اول الله آدينی ياد ايلرز دلدن اولمش قلبی دلشاد ايلرز

ذکر حقله نطقی ارشاد ایلرز　　هر خراب آبادی آباد ایلرز
حضرت احمد صفاتن سویلرز　　مصطفی‌نك معجزاتك سویله‌رز
هر کیم ایلرسه محمد وصفنی　　عاقبت محمود ایدر حق اسمنی
کیم آنك ذات شریفك آشکار　　باعث موجود ایتدی کردکار
آنك ایچون جمله‌دن افضلدر اول　　آنکیچون برتر واکملدر اول
آنك ایچون یارادلدی شش جهات　　عرش وفرش وهفت دریا هم نبات
آکه ویردی حق حقایق سرینی　　آکا بیلدیردی دقایق سرینی
هر نه کیم اکرام قیلدی ذاتنه　　هضم ایدوب اکرام بیلدی ذاتنه

نحیفی سلیمان افندی «استانبولی»

منظوم مثنوی شریف ترجمه‌سی [١] نامنی الی الابد یاده وسیله اولان شهری بر شاعر مشهوردر . علم خطه‌ده انتسابی واردر . اوائل حالنده خطاط مشهور (حافظ عثمان افندی) دن ثلث ونسخی تمشق ایده‌رك اجازت آلمش وصوکره‌لری تعلیقده‌دخی کسب مهارت ایله‌مش ایدی. سفارت کتابتیله ایرانه کیدوب شعرا وبلغای عجم ایله کثرت الفتدن فارسیده کسب رسوخ وکمال ایله‌مشدی . مجارستانه‌ده کیدوب کلدکدن صوکره شق ثانی دفترداری اولمش ایدی . (مرتب دیوان) ، (حلیة الانوار) ، (رسالهٔ خضریه) ، (ترجمهٔ شجرة النبوی المسمی بروضة الصفا) ، (معراجیه) ، (آصفنامه) ، (مولد نبی) ، (هجرتنامه) ، (تخمیس قصیدهٔ برده) ، (تخمیس نعت جامی) ، (زخر الآخرة) ، (نصیحة الوزراء) ، (منظومهٔ انفس وآفاق) جملهٔ تألیفاتندندر . غزوات پیغمبری‌یی‌ده (شهنامه) وزننده بیك بیت قدر نظم ایتمشدر . اشبو آثار متنوعه ومقبوله‌سندن زماننك، مسلکنك قیمتنی تقدیر ایدن ارباب عرفان وقلمدن اولدیغی مستبان اولیور . وفاتی : سنك مزارنده محرر : (بو سلیمان نحیفی روحنه الفاتحه) مصراعنك کوستردیکی (١١٥١) ده [٢] قبری طوپقپو خارجندن (مالتپه)یه کیدن جاده‌نك صول طرفنده یول کنارنده‌در . شهری شاعرلرك قوت طبیعت جهتیله اك بویوکی‌در. (قصیدهٔ برده) ایله (قصیدهٔ مضریه) یی‌ده السنهٔ ثلثه اوزرینه تخمیس ایله‌مشدرکه هراوچنك مطالعلری تذکرهٔ سالمده محرردر . خط دستیله محرر ترکی وعربی تخمیسی (ابن الامین محمود کمال بك)ك

[١] بو اثر عالی نفیس برخط تعلیق ایله متن مبارکیله برابر مصرده طبع اولونمشدر .
[٢] مستقیم زاده‌نك سویله‌دیکی تاریخ : (سلیمان دولتك مرور نحیفی اوجدی مأوایه)

کتبخانه‌سنده منظور فقیر اولمشدر. قصیدهٔ بردهٔ تخمیسی (الجوائب) مطبعه‌سنده طبع اولونمشدر. (زخرالاخرة) عقائد واخلاقدن باحث برمنظومه‌در که:

وصف شهرت بوکتاب فاخره
اولدی ملهم قلبه زخرالاخره } بیتیله تصویرایله‌یور [١].

مثنوی شریف ترجمه‌سی مقدمه‌سندن :

بشنو از نی چون حکایت میکند
از جدا ئیها شکایت میکند

دیکله نیدن کیم حکایت ایتمه‌ده
آیریلقلردن شکایت ایتمه‌ده

کز نیستان تامرا ببریده اند
از نفیرم مردوزن نالیده اند

دیر قامشلقلردن قوپاردیلر بنی
نالشم زار ایلدی مرد وزنی

در نیابد حال پخته هیچ خام
پس سخن کوتاه باید والسلام

پخته حالن فهم ایتسونمی خام
اختصاراوزه کرکسوز والسلام

ابیاتندن :

حسادك ایتمه هیچ نظر کفتکوسنه   شیر التفات ایدرمی کلابك غلوسنه
لازم دکل عنایتی اهل تکبرك   بخش ایلدم عطاسنی وجه عبوسنه [٢]
حکیم کامله کار عبث نقیصه ویرر   حقیقت اهلنه ترك مجاز لازمدر

قطعاتندن :

ای خالق یکتا وعدیم الاشباه   جویندهٔ لطف وکرمك بنده وشاه
محروم اوله حاشا در احسانکدن   بر قول دیه صدق ایله الله الله

[١] شیخ ابوالنجیب سهروردینك اخلاق وسیاستدن باحث (نهج السلوك) اسمنده‌کی اثر مشهورینی ترجمه ایدن کلیبولی جوارده‌کی کشانلی (نجیبی محمد افندی)ده زمانه کوره منشی و سیاسی برذات اولوب (١٢٠٣) تاریخنده (استانبول) ده ارتحال ایتدی . بالوجوه شایان استفاده اولان بوترجمه مطبوعدر .
[٢] شیخ سعدینك (عطای او بلقای او بخشیدم) قولنك ترجمه‌سیدر .

نیلی احمد افندی « استانبوللی »

استانبولدن یتیشمش شعرانك الك ذکرلیلرندن فضیلت صاحبی بر ذات اولوب (١١٠٤) تاریخنده دنیایه کلمشدر . پدری استانبول قاضیلرندن (میرزا زاده محمد افندی) اسمنده برفاضلدر . تحصیلنی جدی برصورتده بیتردکدن صوکره طریق تدریسه کیره‌رك برمدت وظیفهٔ تعلیمله مشغول اولدی . بعده مولویت‌سلوك ایده‌رك ازمیر ، مصر ومکه مولویتلرنده بولوندی . (١١٤٩) تاریخنده آناطولی و (١١٥٩) ده روم‌ایلی قاضی‌عسکرلکی رتبه‌لرینه ارتقا ایله‌دیسه‌ده برآز صوکره‌لری خسته‌لنه‌رق استعفایه مجبور اولوب معاصری وبالوجوه مسلکداشی اولان شیخ‌الاسلام (چلبی زاده عاصم افندی) نك سویله‌دیکی (میرزا زاده احمد نیلی، صحن فردوسی ایلدی مسکن) تاریخی منطوقنجه (١١٦١) ده ارتحال ایتدی . مزاری طاشنده بومنظومه منقوش دکلدر . اسکدارده تونس باغندن سلیمیه‌یه دونن جاده‌نك صاغ طرفنده ویول کنارنده مدفوندر . (معلم ناجی افندی) مرحوم مجموعهٔ معلم‌ده نیلی افندی اقتداری نسبتنده شهرت بوله‌میان شاعرلرمزدن صاییلیر . لسان خاقده دائر اولان بعض ابیاتی مشهور (لاادری) نك اولمق اوزره تلقی ایدیلیر . اشعاری طوپلانسه دیوانچه دینیله‌میه‌جك قدر بیوك برکتاب تشکیل ایدر، دیبورلر . نیلی نك شاعرلکنك درجه‌سنی ـ مسلکم اولمدیغیچون ـ تقدیرده معذورم . فقط مرتب دیوانلك برقاچ نسخه‌سی منظورم اولدی . ازجمله (غلطه مولویخانه‌سی) ایله (خالص افندی) کتبخانه‌لرنده ده واردر . شاعرلکی حقنده ده ، نیلی اسلاف شعرامزك بك چوغنه ترجیح اولونور. کوزل دوشونور، منقح سویلر ، صنعت پردازلغه میلی زیاده‌جه اولدیغی حالده سوزی جاذبه‌سز دوشمز، طبیعتی نازك، فکری خایده ادادن مجتنبدر . فقط بعضاً ایران مقلدلکنه مغلوب اولور، افاده‌سنده بولونیورلر، آثارینه دائرده تذاکر شعرادن فطین افندی‌تذکره‌سنده (علوم عربیه‌یه دائر خیلیجه تصنیفات وتألیفاتی ونجه نجه کتب نفیسه‌یه حاشیهٔ سلیس‌الافاداتی وکتب فقهیه‌یه متعلق التمش عدد خیرات عمیمة‌البرکاتی اولدیغی) محررسه‌ده اسملری مصرح دکلدر . کوره‌بیلدیکم آثاری بروجه آتیدر :

١ — علامه (عبدالرحمن ابن جوزی) نك (الوفی فی فضائل المصطفی) سنك (الاوفی فی‌ترجمة الوفی) اسمیله ترجمه‌سی [برنسخه‌سی نور عثمانی کتبخانه‌سنده‌واردر] .

٢ — (یاوز سلطان سلیم خان) ك امریله (شیخ‌مکی) شهرتیله بنام شیخ (محمدبن‌مظفر) طرفندن‌فارسی العباره یازیلان (الجانب‌الغربی فی حل مشکلات‌ابن‌عربی)نام اثرك (الفضل‌الوهبی فی ترجمة الجانب‌الغربی) اسمیله ترجمه‌سی [بوندکده برنسخه‌سی آیا صوفیه کتبخانه‌سنده‌واردر] .

٣ — فضيلتنامه : علم اخلاقه دائر برمنظومه‌در.
٤ — شرح منظومهٔ قواعدالاعراب .
٥ — مالابد للاريب من‌المشهور والغريب ! فضيات ادبيه‌سنك برهانى اولان بواثر جسيم مشهور تاريخ وصافك شرحيدر . [برنسخه‌سى خالص افندى كتبخانه‌سنده واردر] .
٦ — خجلة‌العروس فى‌تاريخ انكروس : زمانده‌كى مجارستان سفرينى مبيندر .
٧ — ديوان: طرزمعلوم اوزره‌در برغزلندن (طريق‌كاشفى)يه منتسب‌اولديغى آكلاشيلير.
ابياتندن :

كوكل اغيـار ايچون ايخنمه ياره   كل اولمـاز باغ عالمده ديكنسز

هنكام وصال عاقبت اغياره‌ده قالماز   انجامه ايرر موسم كل خاره‌ده قالماز

قالماز ميـان لجهٔ محنتده فلك دل   البته بر مسـاعدهٔ روزكار اولور

كوكان آچار مذمت خار ايليوب كالك   كاسون بهار فصلى سير ايله بلبلك

مصارعندن :

شيرلر دكه كمند افكنه نخجير اولماز
نه دل ربوده اولايدق نه دلرباسز اولايدى

نجيب مصطفى افندى «صوبولجى‌زاده — ايوبى»

شعرا و مشاهير خطاطيندن اولوب (ايوب) ليدر . مرتب ديوانى و (دوحه‌الكتاب) اسمنده حروف هجاء ترتيبى اوزره (تذكرهٔ خطاطينى) واردركه برنسخه‌سى (موزهٔ عثمانى) كتبخانه‌سنده موجوددر . بواثرده برقاچ دانه‌ده رسامك ترجمهٔ حالى مندرجدر . (١١٧١) ده ارتحال ايله‌دى . ايوبده حمام ارقه‌سنده‌كى يوقوشك باشنده پدرى يانته دفن ايدلدى .
ابياتندن :

اولسـه آيينه نمايندهٔ روى انسـان
يوزى انسان اولوراما اوزى انسان اولماز

مصارعندن :

مثلدر دينسزك اى دل كلير حقدن ايمانسز

نزهت عمر افندی « اورفه‌لی »

فضلا وشعرادن برذات اولوب (رها ـ اورفه) لیدر . مدت مدیده (راغب پاشا) نلك مهردارلغنده بولوندی . مرتب دیواننده فارسی اشعاریده موجوددر . طرز شعری (راغب پاشا) وادیسنی آکدیرر . برده منظوم (حدیث اربعین شرحی) واردر . مرشدی (نجار زاده شیخ رضا افندی) حقنده یازدیغی (منقبهٔ اولیائیه فی‌احوال رضائیه) اسمنده‌کی مناقبنامه‌سی مطبوعدر . (۱۱۹۲) ده استانبولده وفات ایتدی . (غلطه‌مولوی‌خانه‌سی)نده مدفوندر . برده راغب پاشانك سفینه‌سی طرزنده عربی‌العباره (منازه الابصار) ی (ترجمهٔ مرزبانامه ـ جوهرالحکم) اسمنده محاضراتدن بر اثری واردر . علم احکام نجومه‌ده انتسابی وار ایدی . منجمین اسلامیه‌دن (محمد قاسم) ك لسان فارسی اوزره محرر (تنبیهات المنجمین) اسمنده‌کی اثرینی ترجمه ایتمشدر .

ابیاتندن :

کوکلدن مبحث عشقکده أول آه اولور پیدا ـــ بلی هر نسخه عنواننده بسم‌الله اولور پیدا

کیتمز قلوب قاسیه‌دن نقش انفعال ـــ سنك اوزره مرتسم اولان آثار سخت اولور.

کندی عیبك کورمکه عیب کسان آینه‌در ـــ خلقه طعن ایتمه هله برکره وار کور سن سنی

نسیب محمد افندی « ایکی یاراقلی زاده »

شهری‌الاصل درویش‌نهاد برشاعردر . دیوانیله آثارمنشیانه‌سی مطبوعدر . مالیه‌تذکره‌جیلکی وکالتندن معزول ایکن (۱۲۰٤) ده ارتحال ایله‌دی . روم ایلی حصارنده (قیالر) مزارستاننده مدفوندر .

ابیاتندن :

بردر خدا بو سوزده‌یم اولسه‌تم دوچاك ـــ سوز بر جناب خالق کون مکان بر

مست خواب‌غفلت‌اولماز محرم بازار عشق ـــ اهل عشقلك‌اخذواعطاسی‌دم‌اسحار اولور

خلق ایدر دادوستد بر برتلاش وبی‌نصاب ـــ چارسوی عالمك بز اوکادق دلالی بز

مصارعندن :

ترازوی دودست اسخیا درهم قبول ایتمز .

ناشر ابراهیم بك « موره‌لی »

(راتب احمد پاشا) نك اوغلیدر . (موره) ده طوغمشدر . (سلطان مصطفای ثالث) ك مابینجیلکنده بولونمش ومشارالیهك وفاتنده میرمیرانلقله یکی شهره کونده‌رلمشدر. (سلیم خان ثالث) ك جلوسنده مقربین زمره‌سنه داخل و (آمنه سلطان) ك کتخدالغنه تعیین اولونمشدر . (١٢٠٦) وفات ایتدی . اسکدارده (آیازمه) جامع شریفی حظیره‌سنده مدفوندر . دیوانی غیر مطبوعدر .

برغزلندن :

قیلمه افسانه حقارتله نظر آ کلاسری نسخهٔ کبرایه باق
اولمه دلداده نقوش ظاهره صورته میل ایله معنایه باق
اتحادك سرینی ادراك ایچون اختلاف صورت اشیایه باق

نشأت سلیمان افندی «خواجه — ادرنه‌وی »

تحصیل علومدن صوكره استانبولده (ملا کورانی) جوارنده آلدیغی قوناقده فارسی تعلیمی و مثنوی تدریسیله مشغول اولور ایدی . عامه‌نك حسن ظننه مظهر اولان عرفادندر . مولداً (ادرنه) لیدر . مشایخ نقشبندیه‌دن (بروسه‌وی امین افندی)دن منتسبدر . شعری علم قوتیله سویله‌دیکی ایچون بعضیلری پك رونقلی دکلدر . وفاتی : (نشأت افندی کوچدی جنان اوله منزلی) مصراعنك دلالتی اولان (١٢٢٢) تاریخنده‌در. قبری (طوپ قاپی) خارجنده (مالتپه خسته‌خانه‌سی) یوانده صاغ طرفده (ساقز آغاجی) دنیلان سداوستنده‌در . مطبوع دیوانندن باشقا (طوفان معرفت) اسمنده بر اثریله سلوك نقشیه‌یه عائد اولوب تاریخ ترجمه‌سی (ترجمة العشق) ترکیب منقوطی (مسالك الانوار ومنبع الاسرار) ترجمه‌سی واردر . ترجمهٔ حالی تلامیذندن (پرتو افندی) طرفندن یازلمش و (کتخدا زاده) تلامیذندن (امین افندی) طرفندن تذییل ایدلمشدرکه مطبوعدر .

مخمسندن :

بزم جور فلکدن شکوه و بیدادمز یوقدر
عدودن هیچ ملال خاطر نا شادمز یوقدر
شو کافر بخت بددن اشتکا معتادیمز یوقدر
محصل دوست و دشمندن تظلم بادمز یوقدر
کوکلدندر شکایت کیمسه‌دن فریادمز یوقدر [١]

مشهور نعتینك کریزکاهندن :

دریا دل اولان اهل هنر قطرهٔ فیضی
بسلر صدف سینه‌ده در وکهر ایلر

ابیاتندن :

آداب عشق عاشقه آنجق نیاز ایمش
آیین شوق دلبر طنازه ناز ایمش

نوری افندی « قول آغاسی احمد بك زاده »

ترجمهٔ حالی مشایخ فصلنده مذکور (هاشم بابا) خلفاسندن (صلاحی زاده) منتسبلرندن ومتصوفانه اشعاریازان صاحب دیوان شعرادن اولوب (کرید)ك (قاندیه ـ قندیه) قصبه‌سندندر. غیر مطبوع دیوانی (١٢٠٩) ده جمع وترتیب اولونمشدر.

مطلعندن :

تعالی الله اکبر حبذا سلطان بی همتا
که‌قیلدی اون سکز بیك عالمی برامر ایله‌انشا
زهی‌صانع که ادنی صنعینك‌سرینه عقل‌ایرمز
نه‌دکلو موشکاف‌اولسه ایدرسه حکمتن‌اجرا

نزهت عثمان افندی باقرجیلر « کتخداسی بروسه‌وی »

اربات حرفت و صنعتدن اولدیغی حالده تحصیل معرفت ایله‌مش ومؤخراً بروسه‌وی شیخ

[١] نوعی

امین نقشبندی‌یه انتساب ایدرك فیض وعرفان صاحبی اولمش برشاعر اولوب (بروسه) لیدر . (۱۲۲۷) ده وطننده ارتحال ایله‌دی . (منلا فناری) جامعینك غربنده مدفوندر . دیوانچه‌سی غیر مطبوعدر .

برغزلندن :

ای كلعذار نالش دل بلبلانه در
كفتار اهل عشق همین عاشقانه در

اوج آشنادر اهل محبت او رتبه كیم
مرغ شكسته بال دل عرش آشیانه‌در

نسیبا توفیقه خانم « استانبولی »

استانبول شاعره‌لرندن اولوب (شریف پاشا زاده سعید سیرت بك) ك كریمه‌سی وآنی الترجمه (نهادبك) ك همشیره‌سیدر . دیوانچه‌سی واردر. (۱۲٦۰) تاریخنده (استانبول) ده وفات ایده‌رك قانلیجه‌ده (عطا افندی) دركاهنه دفن ایدلدی .

ابیاتندن :

تیر نكهك ایلدی اوز جانمه تأثیر
جانا بو كمانكشلك ایله پیر اوله‌سك پیر

نظیف احمد افندی « استانبولی »

فضلای شعرادن وزمرهٔ قضاتدن اولوب صحافلر شیخی زاده وقعه نویس (اسعدافندی) نك برادر زاده‌سیدر . (۱۲٥۲) ده تقویمخانه نظارتی وكالتنه (۱۲٦۸) ده مكهٔ مكرمه مولویتنه نصب اولونمش ایدی . (۱۲۷٥) ده ارتحال ایله‌دی . آثاری قپودان پاشالرك تراجم احوالنی مبین اولان (سفینة الوزراء) ونقیب الاشرافلرك تراجم احوالنی معلن (ریاض النقبا) [۱] ایله (ترجمهٔ نصاب الاحتساب) ، (ترجمهٔ نخبة الفكر)، (شرح موارد الكلم) ، (ترجمهٔ تلخیص معانی)، (ترجمهٔ رسالهٔ كواكبی)، (ترجمهٔ تعلیم المتعلم)، (ترجمهٔ طبقات شرنوبی)، (ترجمهٔ شرح قصیدهٔ لامیه)،

[۱] برنسخه‌سی بشیكطاشده (یحیی افندی) كتبخانه‌سنده واردر .

(لغات قافیه) ومنظوم (سرآغاز حجاز) (سورنامهٔ مسرت علامه)در. حکایات مشهورهٔ عربیه‌دن اولوب مطبوع (الف اللیل واللیلة) [١] ایله مطبوع (ملك السیف ذو الیزن)ك مترجمی ده بوذاتدر. (سلطان محمود ثانی)نك ادرنه سیاحتنه دائر عربی العباره (سفرنامه) اسمنده بر رساله‌سی ده واردر.

برنعتندن :

یا رسول الله روضهٔ خلد جنتدر سنك
نطق جان بخشك سراسر خیر و حکمتدر سنك

برده (ثمار القلوب فی المضاف والمنسوب) ی (عقود اللئال فی ترجمة الامثال) اسمیله ترجمه ایتمشدر که بر نسخه‌سی (کوپرولو) کتبخانه‌سنده‌در .

نهاد بك « استانبولی »

(سعید سیرت بك)ك اوغلیدر . عزت منلا (محنت کشان) ده (نهادم یانمده برابر ایدی . رفیقم فقط اول هنرور ایدی) دیه کندیسندن بحث ایدر . منلانك شاکرد عرفانیدر . مصره کیدرك (محمد علی وابراهیم) پاشالرك خدمتنده بولونمشدر. بالاخره استانبوله عودتله زراعت ونافعه مجلسنه اعضا اولمشدر. (١٢٨٦) ده وفات ایده‌رك قانلیجه‌ده (شیخ عطا افندی) درگاهنه دفن اولونمشدر [٢] . هجوایله مألوف اولدیغیچون خلق کندوسندن احتراز ایدردی . مجموعهٔ غزلیاتی مطبوعدر . جدیاتدن زیاده هجویاتده مهارت کوسترمشدر . شاعرلکدن زیاده ندیملکده شهرتی واردر .

اشعارندن :

سکوت ایدنلر اولور دائما سلامتده   بلایه اوغرامه چوق سویله‌مکدن اولور
جهانده شمدی ظرافت مداهنه‌یله اولور   حماقت اولمازه اولماز دینلمکدن اولور
امید راحت ایتمه فلکدن صاقین کوکل   محنت کش اولمه دهرده فکر محال ایله

نائلی صالح افندی « مناستری »

شعراء علمادن، رندمشرب، عارف بر ذات اولوب تحصیلنك بدایتی مملکتی اولان (مناستر)ده

[١] الف اللیل واللیلة مترجمی اولاق اوزره (لطیفی) تذکره‌سنده (اسحق چلبی) معاصرلرندن اسکوبلی (هوسی) اسمنده برشاعر داها مذکوردر . بوحالده نظیف افندی مترجم ثانی اوله‌جقدر .
[٢] سجل عثمانیده مصرده ارتحال ایتدیکی محررسه‌ده موثوق دکلدر .

اكالی (استانبول) دهدر . علم‌خطه‌ده اقتدارى واردر . مرتب ديوانى غيرمطبوعدر . معامافيه مصر زادكاننندن بريله مصره كيدوب (١٢٩٣) تاريخنده اوراده ارتحال ايله‌دى . اشعارى طبع شاعرانه‌سنه دالدر . طريقة (مولوى)در . (پند عطار)ڭ بربيتنى بش بيت‌ايله شرح ايتديكى اثرينه (كنز نصايح) تسميه ايله‌مش و (١٢٩٤) ده مصرده طبع اولونمشدر .

مطلعندن :

حمد بحد آن خداى پاك را　　آن كه ايمان داد مشتى خاك را
اول آخر عالمڭ حمدى تمام　　ذاتنه مخصوصدر حقك مدام
اوبله قدرت صاحبيدر اول خدا　　برآووچ طوپراغه ايمان ويردى تا
چون اراده ايتدى خاق عالمه　　ويردى صورت صورتندن آدمه
طيندن خاق ايتدى جسم آدمى　　ايله‌دى روشن آنكله عالمى
اولدى‌چون فيض‌ازل صورت‌پذير　　نور ايمان آدمى قيلدى منير

ابياتندن :

اهل دل سينه تهئ مى كام اولسه دخى　　نشوهٔ فيض صفا وار دل پر جوشنده

متكبرلره كبر ايتمه تصدق صاييلير　　ظالمه جور و اذا قيامه عبادت كبيدر

نورس عثمان افندى « نورس جديد — ساقيزى »

سابق‌الترجمه والى بغداد (على رضا پاشا) مرحومڭ بندكاننندن (سليمان افندى) نامنده برذاتڭ كوله‌سى اولوب (ساقيز) ليدر. (يوسف‌كامل پاشا) طرفندن طبع ايتديريلان ديوان كبيرنده السنهٔ ثلثه اوزرينه اشعارى واردر . اشعار فارسيه‌سى رونقليدر . فقط :

دمدر اى دل‌آلايم دستمه لوح وقلمى　　شور ماتم‌ايله تجديد ايده‌يم كهنه غمى
تيغ خامه‌مله سپهرڭ جكرين قان‌ايده‌يم　　بنده اجرا ايده‌يم قاعدهٔ محتشمى

مطلعلى مرثيه‌سى مشهور و دلسوزدر .

التنجى وايكنجى اردولر محاسبه‌جيلكنده وضبطيه نظارتى مكتوبجيلغنده‌ده بولونمش ايدى . شعورينه خلل كله‌رك (١٢٩٣) ده متقاعداً استانبولده وفات ايتدى . اسكدارده قره‌جه‌احمد مزارستاننده مدفوندر . آثار منثوره‌سندن بعضيلرى (مجموعة‌الطرب على‌لسان‌الادب) وايكنجى

حامیسی سردار اکرم (عبدالکریم نادر پاشا) نامنه اولەرق (اثر نادر) اسملریله طبع اولوندی. بردە مقدمەسندە (شیخ سعدی)نك مفصلجە ترجمۀ حالی اولمق اوزرە غیرمطبوع (گلستان) ترجمەسی واردر .

شعورینه خالل کلدیکی زمان بیمار خانەیە قونلمش و شهزادۀ قدردان (یوسف عزالدین افندی) مرحومك امرمخصوصلریله حیدرپاشا خستەخانەسندە تهیه ایدیلن بر دائرۀ مخصوصەدە بالتداوی کسب افاقت ایتمشدر . خستەلنی اسبابندن بری بعض کیمسەلردن کوردیکی سعایت اولدیغندن اثنای تداویسندە یازدیغی شکایتنامەدە (معذورم ۱۲۹۰) کلمەسی تاریخ دوشرمشدر. خستەخانەیە یغمورلی بر هوادە کتیرمشلر کوك کورلەمکدە ایمش قپودن ایچری کیرەجکی صرەدە بالتوقف شو بیتی سویلەمش :

بو یاغان یاغمور دکلدر صانمیك کوك کورلیور ‌‌ ‌ سلهٔ دار شفادر آسمان آغلار بکا

ابیاتندن :

صاف مشرب التفات سادەدن خوشنود اولور ‌ ‌ دلنشین اولماز اوصحبت کیم غرض آلود اولور

چوق ریاکار وار ولی کورینور ‌ ‌ ابن ملجم ایکن علی کورینور

حالی بربد اصلك اقباله تحول ایتمسون ‌ ‌ چونکه مستقبلدە یا فرعون یا نمرود اولور

نالی ملا خضر

مولدی سلیمانیەقراسندن برقریەدە تحصیل وتفیضی (سلیمانیه) ایله (قرەداغ) قصبەسندەدر. کردجه دیوانی اولدیغی کبی السنۀ ثلاثەدەدە صنایع بدیعیه ایله مزین اشعاری واردر. (۱۲۹۰) تاریخلرندە حج شریفدن عودتندە (استانبول) دە قالەرق زمانی فضلا وشعراسنك مظهر تقدیر وتوقیری اولمشدی . برمدت صوکرە ارتحال ایدەرك (قرەجه احمد) مزارستانندە دفن ایدلدی . شو خانه اشعارندن :

کهی تسبیح وکه بادە ‌ ‌ کهی نقش رخ سادە
سنك دردکله دنیادە ‌ ‌ نەلر چکدم نەلر چکدم

نزهت افندی «حسن نزهت افندی — دلی»

مشهور (سروری) طورنده برشاعراولوب شهریدر . اکمال تحصیلدن صوکره اقلام مالیه‌یه سلوك ایده‌رك بالتفیض(بغداد)مالیه مفتشلکنه ارتقا ایله‌دی وبومأموریتده ایکن ارتحال ایله‌یوب (امام اعظم) قربنه دفن ایدلدی . سکوتی برعمر کچیرر، لطائفی تام یرنده صرف ایدر، سوزلرنده‌کی هجو و تعریض دولاییسیله زمانك اکابرینی قورقوتمش ایدی . (لطائف اصناف) اسمنده‌کی اثر مزاحیسی مطبوع منشآتی ، اشعاری ، تاریخلری بالخاصه (ظیروه) نامنده‌کی اثر منظومی غیرمطبوعدر بو متروکات آراسنده نظر دقتی جلب ایدن تاریخلریدر . ازجمله عمجه‌سی (نوح رفقی) افندی‌یه تاریخی :

باد آهی نزهتا تاریخ ایله ایتدم وزان نوح جسمی زورقن سوردی عدم دریاسنه
۱۲٦۷

(نایزن اسماعیل دده) یه تاریخی :

چیقدی برتاریخ سیر آهنك نای عشقدن آصدی اسماعیل دده منصوری طاق جنته

نزهت محمد افندی «دلی نزهت — سیواسی»

ادبادن فاضل برذات اولوب اصلاً تاتار، مولداً (سیواس)لیدر. مطبوعات‌مدیریتی‌وسائره‌کبی بر خیلی مهم اموروده بولونه‌رق شعورینه اره‌لقده خلل کله‌رك (۱۳۰٤) ده سیواسده وفات ایتدی . قواعد ادبیه‌دن باحث اولان (مغنی الکتاب) آثار ادبیانه‌سنك مشهوریدر . (نزهة‌المنشآت) و (معدل‌الاملاومکمل‌الانشا) اسمنده دیکر ایکی اثر منشیانه‌سی اولدیغی کبی اساسی تاریخه مستند ملی بر وقعه‌یی مصور (کیرلی چیق) نامنده اخلاقه متعلق بر اثری‌دها واردرکه جمله‌سی مطبوعدر . (لطائف‌المحاضرات) اسمنده علم محاضراتدن غیرمطبوع براثری‌ده واردر . علمای اسلامیه‌دن هندی (رحمة‌الله افندی) مرحومك (اظهارالحق) اسمنده‌کی اثر دینیسنك جلد اولی‌ده ترجمه ونشره موفق اولمشدرکه جداً شایان مطالعه آثار دینیه‌دندر .

نابی زاده ناظم بك «استانبولی»

شعرادن وارکان حربیه قول آغالرندن جامع‌السیف والقلم برذات اولوب شهریدر . مطبوع

ومتنوع آثاردن بعضيلرى شونلردر : (يكى كيميا) ، (سيئهٔ تسامح) ، (آيينه‌لر) ، (اساطير) ، (مسابقه) ، (هوس ايتدم) ، (مسائل رياضيه‌دن جبر) و سائره‌در . اشبو آثاردن يكى كيميا ايله مسائل رياضيه‌دن جبر، توضيحدن مستغنى‌در . (سيئهٔ تسامح) تنقيدات ادبيه‌دن باحثدر . اصولى دائره‌سنده رومان يازمغه چاليشان ارباب قلمدندر. هنوز كنج ياشنده ايكن (١٣٠٧) تاريخنده استانبولده ارتحال ايله‌دى . (مسكينلر) تكيه‌سندن سراجلر چشمه‌سنه كيدن جاده اوزرنده مدفوندر.

والده نفيسى :

ياوروجغم اويقويه دال ناز ايله　　جنبش كهوارهٔ اعزاز ايله
يات اويو اى طفل صفا پرورم　　ذوقكه دنيامى فدا ايلرم
دال بنه اذواق و خيالاتكه　　هايدى ملكلر له ملاقاتكه
كوكلى سوكك اويوتور بن سنى　　بن سنى تلطيف ايدرم سن بنى
سن ده بيورسك چوجغم برزمان　　سن ده بيليرسك نه يمانمش جهان
غائلهٔ عالمى چكمك محال　　شمدى اويو نازايله آسوده حال

حب وطن فكره نه رونق ويرر　　آدمه ماهيتنى بيلديرر .

شاهرهٔ معرفته كيتمه‌لى　　كعبهٔ عرفانه شتاب ايتمه‌لى

نجمى عمر افندى

شعراى عاشقيندن بر ذات اولوب شهريدر . (قوله) رديف بيكباشيلغندن تقاعد اولدقدن صوكره مدت مديده (آلاشهر) ده اقامت ايله‌مشدى . (١٣٠٧) ده (استانبول) ده ارتحال ايده‌رك (خرقهٔ شريف) جوارينه دفن ايدلدى. مقدما طبع ايتديكى ديوانندن صوكره بيك بيت اوزرينه مرتب (الفيه) و اون ايكى فصل اوزره مرتب (تحفهٔ وحدت) اسملرنده منظومه‌لرى واردر . لسان فارسى اوزره‌ده انشاد شعره مقتدر اولديغى ديوانيله سائر منظومه‌لرندن آكلاشلمقده‌در .

تحفهٔ وحدت منظومه‌سندن :

وحدت حقى تعلمده مقام　　منقسمدر هفت طوره اى همام
اولى توحيد افعال دكله‌مش　　ثانى توحيد صفاتدر آكلامش
ثالثى توحيد ذات اى نورعين　　بونده‌در فوز ونجات اى نورعين

نبيل بك « حافظ محمد نبيل بك »

آتية الترجمه (نقيه) خانمك برادرى طريق (مولوى) منتسبلرندن رند مشرب، اهل دل بر ذاتدر . (ارتحال ايتدى نبيل بك عدنه) مصرع تعميه دارينك دلالتى اولان (١٣٠٧) تاريخنده (آيواجق) قضاسى مقاولات محررلكنده ارتحال ايتدى . بر سركذشت عاشقانه‌دن باحث (هجر و وصال) اسمنده غير مطبوع مثنويسى وديوانچهٔ اشعارى واردر .

بر قطعه‌سى :

ظالمى بر كشته ايدن آهدر   قلب مخلوقه خدا آكاهدر
برقدم شهراهدن ايتمه عدول   دوغرونك ياردمجيسى اللهدر

ناجم عبدالرحمن افندى « سليمانيه‌لى »

ارباب قلمدن السنهٔ ثلثه ادبياتنه واقف بر ذات اولوب (شهر زور ـ سليمانيه) ليدر . (١٣١٢) ده (خربوط) ده ارتحال ايله‌دى . طريقةً نقشبندى‌در . حروف هجا ترتيبى اوزره السنهٔ ثلثه‌دن منتخب اشعارنى جامع (هدية‌الامم وينبوع‌الحكم) و (كلزار آثار) اسملرنده آثار ادبيه‌سى و (تسهيل‌التحصيل) اسمنده عربى‌العباره (نحو) رساله‌سى واردركه اوچى‌ده مطبوعدر . برده كندى متصوفانه اشعارندن :

بز آينه‌يز صورت لاهوت نمايز
بز مظهر الطاف خدا مست كدايز

مطلعلى غزلنى ده شرح ايده‌رك طبع ايتديرديكى كبى حروف هجا عددنجه انتخاب ايتديكى احاديث شريفه‌نى‌ده نظماً لسان فارسى اوزره شرح ايتمشدر .

نعيم بك

ترجمهٔ حالى مورخين فصلنده مذكور مؤلف شهير (شمس الدين سامى بك) ك كوچوك برادرى اولوب (فراشر) ده تولد ايتمشدر. تحصيل ابتدائيسنى مسقط‌رأسنده عاليسنى برادريله

برابر (یانیه) روم (ژیمنازیا) سنده بعدالاکمال عربی ، فارسی‌یی‌ده خصوصی معلملردن تعلم ایله‌مشدر . استانبوله ورودنده معارف نظارتی انجمن تفتیش و معاینه اعضالغنه و بر مدت صوکره ریاسته‌تعیین اولونمش وبومأموریتده ایکن (١٣١٤) تاریخنده ارتحال ایده‌رك مردیون کوینده (بکتاشی درگاهی) قبرستانه دفن ایدلمشدر. فطرةً شاعر اولوب کنجلکنده اشعار فارسیه ایله پك چوق متوغل اولمش وبونلردن بر قسمنی (تخیلات) نامیله طبع ایتمشدر . بالآخره بوتون حیاتنی، املنی، غایه‌سنی لسان ملیسی اولان آرناوودجه‌نك احیا واعلاسنه‌حصر ایله‌مشدر .

تورکجه آثار مطبوعه‌سی :

(١) هومه‌ر: شاعر شهیر یونانی (هومه‌ر) ك مختصر ترجمهٔ‌حالیله مشهور (ایلیادا)سنك ترجمه‌سی . بواثرك آنجاق ایکی فورماسی نشر ایده بیلمشدر .

(٢) اختراعات وکشفیات : (جب) کتبخانه‌سی اجزاسندندر .

(٣) قواعد فارسیه برطرز نوین : اسمی مسماسنه دالدر .

(٤) تخیلات . (٥) سخنان برگزیده .

آرناوودجه آثار مطبوعه‌سی :

(١) کربلا ، (٢) اسکندر بك ، (٣) یاز چیچکلری ، (٤) اشعار متنوعه .

آرناوودجه غیر مطبوع آثارندن :

(١) آرناوودلق تاریخی .

نقیه شریفه خانم

ترجمهٔ حالی ریاضیون فصلنده محرر (عثمان صائب افندی) نك کریمه‌سی و شاعره (شرف خانم) ك همشیره‌زاده‌سیدر . شهری عثمانلی ادیبه‌لرینك بناملرندن فارسی شناس برادیبه اولوب (١٨) سنه دارالمعلمات فارسی وتاریخ معلمه‌لکنده بولونه‌رق نشر معارفه همت ایله‌مشدر. والده‌سنك وفاتندن صوکره تیزه‌لری سابقة‌الترجمه (شرف خانم) ك تحت تربیه وتعلیمنده‌بولوندی . مطبوع اثرلرینك باشلیجه‌سی (لغت فارسی) اسمنده‌کی کتابله اکثریسی اخلاقه متعلق مقالات نافعه‌سندن عبارتدر . طریقت (مولویه) یه انتسابی وار ایدی . (جنت اولسون جا نقیه خانمه) مصرع‌منقوطنك دلالتی اولان (١٣١٦) ده وفات‌ایده‌رك (ینکی‌قاپی‌مولویخانه‌سی)نده شرف خانمك قبرینه‌دفن ایدلدی .

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

§

:

§

:

[illegible]

[illegible] (١٨٨٧) [illegible]

[illegible]

[illegible] (١) [illegible]

[illegible] (١٨٨٨) [illegible]

[illegible]

[illegible]

سید کل خلاصهٔ موجود   اصل اشیا کزیدهٔ معبود
منشأ اقدم ظهور ووجود   قاب قوسینه مظهر و مسعود
فخر عالم محمد عربی

ناجی عمر بك

اساساً عسکریه‌دن یتشمش ؛ و (٣١٤) سنه‌سندن بالاعتبار « ثروت فنون » جریدهٔ اسبوعیه‌سنده نشر اشعاره باشلامشدر . مرتب و مطبوع أثری یوقدر .

اینجه حسلی ، پارلاق مخیله‌لی بر شاعر اولدیغنه آثاری دلالت ایتمکده‌در . مشروطیت وحریت مجاهده‌لرینه‌اشتراك‌ایتمش واوروپاده برایکی سنه قالارق فعلاً وقلماً‌ده بو یولده خدمت أیله‌مشدر . انقلابی متعاقب عادتا پری شعرینه ویا دلدادهٔ مفکوره‌سنه قاووشمش کبی نثرانره و ترنم شعره رغبت ایتمش ؛ وبو تاریخدن اعتباراً عمر ناجی بك حریت و مشروطیتك ، داها دوغرو بر تعبیر ایله زواللی قالمش اسلامیتك پروجد واستغراق بر خطیبی اولمشدر . فی‌الحقیقه شرق وغربك فرقلرینی ، مزیت وتصورلرینی یوکسلك حرتی سایه‌سنده پك ایی آکلامشدی . بیان ووجدانی ، حرکات وتحسساتی بری برینك عینی ، بو درجه مرد طبیعتلی بر شاعر وخطیب بولمق اندردر . هرزمان هریرده ظلم واستبداده علیهدار ، مظلوم وضعیفه طرفدار چیقمشدر . « مجاهد » ، « وطنپرور » نامارینه جداً استحقاق قازانمشدر . وفاتی (کرکوك) حرب جبهه‌لرنده قازاندیغی بر خسته‌لق یوزندندر ؛ ذاتاً حضردده بوتون وقتی سبیل حق ووطنده سیاحت وارشادله کچیرمشدر . بروجه آتی بر شعری « ثروت فنون » دن آلنمشدر :

ضیالی کولکه‌لر آلتنده ، زاهر و بیتاب ،
اویور نشاید امواجی ماوی بر دکیزك ؛
سماده بر متموج شلالهٔ مهتاب
بوتون طبیعته سرپر رشاشهٔ زرین .

نهفته قلبی لیالك ، مشافه بیدار ،
اوتر مشاجرك عمقنده کیمسه‌سز برقوش ؛
اویور ظلال سکوتنده دائما بی هوش ،
ریاح لیل ایله مهتز مناظر واشجار . . .

6

اسمنده بر اثری‌ده واردرکه بر نسخه‌سی (موزهٔ همایون) کتبخانه‌سنده موجوددر .
منظوم پارچه‌سندن :

نیتك اولدی غزا فتح وظفر کارك اولا　　اولیا عسکری هر یرده نگهدارك اولا
اومارم خضر نبی رهبر وسردارك اولا　　دشمنك قلعه‌لرن قلع قیل آثارك اولا
ایله‌دك عزم سفر لطف خدا یارك اولا
همت اهل نظر قافله سـالارك اولا

ابیاتندن :

آلدانوب آل رقیبه دیمه راز عشقی　　ویرمه أی دل صاقین ایمانی شیطان الینه

والهی « قورت زاده — ادرنوی »

طرز قدماده رنکین شعر سویله‌ین شعرادن اولوب (ادرنه) لیدر [١] . علوم رسمیه‌یی بعدالتحصیل مصره رحلتله (ابراهیم کلشنی) حضرتلرینك مخدومی (سید خیالی) یه انتساب واکمال مراتب طریقتله ادرنه‌یه عودت ایده‌رك وعظ وارشـاد ایله مشـغول اولدی . مرتب دیوانی واردر . (١٠٠٨) ده وطنی اولان اسکوبده وفات ایدن همنامی (اسکوب) لی صاحب دیوان (والهی‌احمدچلبی) نك [٢] بولدیغی (مات قطب العارفین) ترکیب موزوننك مدلولی اولان (٩٩٤) تاریخنده ادرنه‌ده ارتحال ایله‌دی . طونجه کنارنده (شیخ شجاع) زاویه‌سنده مدفوندر.

ابیاتندن :

نقش جورین کریه کوکلدن یوماز
لا یزیل الماء نقشاً فی الحجر

اکر عارف ایسـه‌ك اتمه حقیقت سرینی افشـا
کلام حق چیقاردی باشـدن حلاج منصوری

---

[١] حسن چلبی‌قولنه‌کوره اوزون کوپری (جسرارکنه) دندر .
[٢] ابیاتندن :
علاقه ایله‌مك وجه خدادن غیره زائلدر　　جمال لا یزاله عاشقم الله شـاهددر
دعویٔ فضل پدر اتمه مسیحادم ایسـه‌ك　　شرف‌نسل ایله فخر ایله کر آدم ایسه‌ك

(٤) توبه نامه: مطالعی شو : (یترای دل هوس زلف سیهکار یتر) اولان عبرت آمیز بر منظومه‌درکه بو منظومه‌ده :

پیرو اولدم او سخن پروره ایتدم توبه   دائما ره سنیر غمده خطا اولدیغمه

بیتنده‌کی سخن پروردن مقصد .

توبه یارب خطا یولنه کیتدکلریمه   بیلوب ایتدکلریمه بیلمیوب ایتدکلریمه

بیتنك قائلی طریقت (زینیه) پیری (زین‌الدین‌خافی) حضرتلرینك‌اخص‌خلفاسندن شیخ (عبدالرحیم‌مرزیفونی)در .

(٥) مرج البحرین : صاحب قاموس (مجدالدین فیروز آبادی) نك (صحاح فی اللغه) صاحبی (ابی نصر اسماعیل بن حماد الجوهری) یه ایتدیکی اعتراضاته اجوبه درکه دقایق علم لغتله متوغل ذواته استفاده بخش آثاردن اولان بواثر غیر مطبوعدر. خط‌دستیله محرر نسخه (راغب پاشا) کتبخانه‌سنده‌در .

(٦) فتوح مصر : اسمندن دخی آ کلاشیلدیغی اوزره فتوح مصری حاکی تاریخی بر اثردرکه آنجق فاتح مصر (عمر وبن عاص) وقایعنی حاوی اولوب غیر مطبوعدر .

(٧) واقعه نامه : زمانی احوالنی تنقید وادیسنده بر اثر اولوب غیر مطبوعدر .

(٨) دیوان: طرز معلوم اوزره مرتب اولوب غیر مطبوعدر.

(٩) منشآت : مکاتیب منشیانه‌سندن قسم اعظمی جامع اولوب مطبوعدر .

(١٠) غرة العصر فی تفسیر سورة النصر : خط دستیله محرر نسخه‌سی فضلای‌عسکریه‌دن (بغدادی اسماعیل پاشا) مرحوم کتبخانه‌سنده‌در .

(١١) هدیة المخلصین وتذ کرة المحسنین : عقائد واخلاقه دائر اولوب غیرمطبوعدر .

ابیاتندن :

بزم اقبالنی تار ایلسون دیرسه فلك
کشی یاقدیغی چراغ اوستنه پروانه کرك

فلکدن کوشمال غم کوروب زار اولدیلر دائم
شولر کیم ایل سوزینه اویدیلر چنك ورباب آسا

ت ادبیه‌سی مسلم انام اولان صاحب ترجمه‌نك طرز تحریری کرچه
ا، ولغتپرورانه ایسه‌ده اویله ترکبی وساره‌کبی معقد ، بی‌روح
حکمت آمیز اولمغله برابر ینه زمانمز ایچون تقلیده شایان

دکلدر . اقتدار ادیبانه‌سی مسلم اولان بوذات قدرت ادبیه‌سنك برقسمی اولسون لسانمزك ساده‌لشدیرلمه‌سنه وقواعدینك تدوینه صرف ایتمش اولسه ایدی آتی ایچون خدمتلری دها مشکور اوله‌جغی بی‌اشتباه ایدی . مسقط رأسی اولان (آلاشهر) ده (شیخ سنان) محله‌سنده‌کی کندیسنه نسبت اولنان برخانه مشاهده اولونمقده‌در .

وعدی محمد چلبی « بروسوی »

قوی طبیعت بر شاعر اولوب (بروسه) لیدر . محکمه کاتبی ایکن (وعدی بیك اللی طقوزده ایلدی حیف انتقال) مصراعنك دلالتی اولان (١٠٥٩) تاریخنده ارتحال ایده‌رك (شرف‌الدین) جامع شریفی حظیره‌سنه دفن ایلدی . مرتب دیوانك بر نسخه‌سی (ییلدیز) کتبخانه‌سنده واردر .

بر غزلی :

کوکل نه چشم بیدار ونه بخت خفته ایسترلر　　رموز عشقه واقف بر دل آلفته ایسترلر
غبار دامن اوله رهروان عشقه ای صوفی　　محبت شاهراهنده کرد غمدن رفته ایسترلر
قوپارمه مهرهٔ داغك‌که شهر آیین عصمتده　　تخلبندان استغنا کل نشکفته ایسترلر
کچیرمه کوزدن اشکم کوهرین کستاخ ای غافل　　محبت چارسوینده‌در ناسفته ایسترلر
دکلدر قابل فیض محبت هرکوکل « وعدی »　　دماغ پخته ایسترلر دل آشفته ایسترلر

وجدی عبدالباقی بك

غزل سویله‌مکده تمیزایدن شعرادن اولوب شهریدر. ترقی وتقیضی دیوان همایونقلمنده‌در. صدر اعظم (کوپرولی محمد پاشا) نك توجه والتفاتنه نائل‌اوله‌رق بکلکجی منصبنه نائل‌اولدی. (١٠٧١) رمضاننده استانبولده شهیداً ارتحال ایله‌دی . دیوانچه‌سی (١٢٨٩ و ١٣٠٨) ده ایکی دفعه طبع اولونمشدر . کندی یازیسیله اولان (مجموعهٔ اشعار) ی بایزید جامعنده‌کی (ولی‌الدین افندی) کتبخانه‌سنده موجوددر .

بربیتی :

کعبه جویان محبت خضری رهبر ایله‌مز
سجده‌گاه اهل دل خاك درندن بللیدر .

(يكيشهر قنار مولويخانه‌سی) شيخی ايكن (١٠٨٠) ده وفات ايدن صاحب ديوان دره‌لی (وجدی) ده مشايخ مولويه شعراسندندر .

ويشنه زاده عزتی محمد افندی «استانبولی»

شيخ‌الاسلام (ذكريا افندی) نك ايكنجی اوغلی وشاعر مشهور شيخ‌الاسلام (يحيی افندی) نك كوچك برادری اولوب (ويشنه افندی) لقبيله بنام اولان مواليدن (لطف الله افندی) نك مخدوميدر . مراتب علميه‌نك بالاسی اولان قاضيعسكرلك رتبه‌سنه نائل اوله‌رق (١٠٩٢) ده ارتحال ايله‌دی. جدی (ذكريا افندی) تربه‌سنده مدفوندر . مرتب ديوانيله (كشف الظنون)ه برمقدار الحاقاتی وقاف زاده‌نك (زبدة الاشعار) ينه ذيلی واردر .

رباعياتندن :

هر ديدهٔ ترخون ايله جوشان اولماز　　هر دل غم عشق ايله خروشان اولماز
هر خون جكر تربيت لعل ايتمز　　هر سنك سيه لعل بدخشان اولماز

ابياتندن :

فرقتده قان آغلارز اميد وصل ايله　　ياد ايلرز بودملری برزمان اولور .

وحيد محمد چلبی «صوفيه‌وی»

مقتدر عثمانلی شاعرلرندن اولوب (صوفيه) ليدر . اواخر عمرنده (بروسه) ده محكمهٔ شرعيه كتابتنده بولونمش ايدی . اشعاری رنكيندر . (١٠٩٤) ده وفات ايده‌رك (بونار باشی) قبرستاننك (حضرت افتاده دركاهی) يولونه دفن ايدلدی .

ابياتندن :

بزم املده آخر اولور تيره روزكار
مانند شمع پيشه ايدن خود نمالغی

والی عبدالرحمن افندی «آنقره‌وی»

علماء شعرادن وطريقت (بايراميه) منتسبلرندن برذات اولوب (آنقره) ليدر. استكمال

[illegible] [١] [illegible]

[illegible] [١] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (١٠٨١١) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (٧٥٥) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (٨٠١١)

[illegible]

[illegible]

دلدادهٔ شوق ایسه‌ك رضایه   اكرامده تابع اول خدایه
آخرینه خاك اولور بو تنلر   بیلمم نه‌یه كبر ایدر ایدنلر

دیكر:

او قاتنكی ایله‌مه اضاعت   نادان ایله ایتمه عقد صحبت
عرفانه بولنسون انتسابك   بیل قدرینی قابل خطابك
اولسه‌ك او مقوله‌یه ملاقی   یا مجلسه كلسه اتفاقی
پند ایلیوب ایتمه‌نفسك اتعاب   مسدود ید قضادر اول باب

ابیات سائره‌سندن :

بیلنمز عارفك موتندن اول قدر آثاری
محك خاك ایله سنجیده‌در درخردمندی

وصفی علی غالب افندی « نازللیلی »

مشایخ عشاقیه‌دن (عبدالله صلاح‌الدین افندی) حضرتلرینك اخص خلفاسندن (نازللی)ده دفین خاك (شیخ محمد زهدی افندی)نك مخدوم فضائل موسومی اولوب السنهٔ ثلثه‌ده اشعار والهیاتی واردر . مدت مدیده (نازللی) ده ارشاد عاشقین و قرق درت سنه وظیفهٔ فتوای شرع مبین ایله مشغول اوله‌رق (١٢١٦) تاریخنده ارتحال ایله‌دی. (محمد زهدی افندی) نك خلفاسندن بری‌ده (قره‌جه‌صو) ده مدفون اولان صاحب دیوان (سمیز زاده سلیمان رشدی افندی) در. (وصفی افندی) نك نعوت عاشقانه‌سندن بر نعت شریفی :

بلاشك خاك پایك كیمیادر یارسول الله   عیون عاشقانه توتیادر یارسول الله
كناهم اولسه مانند هزاران كوه قاف آسا   نكاهك اولسه بردم هبادر یارسول الله
بهشت هشتی تزیین ایلین نور ظهوركدر   ضیاسی نور ذاتكدن نمادر یارسول الله
عذاب دوزخی چكمز سكا امت اولان آدم   فترضی ساكه حقدن برعطادر یارسول الله
امید وصفیٔ عاجز قپوكده بنده اولمقدر   كه‌باش‌وجان سكا آنجق فدادر یارسول الله

(رشدی افندی) نك بر منظومه‌سندن :

كل دلا كثرتدن ال چك اهل حقك یاری بر   آكلا الاوجهه رمزین قیل نظر دیداری بر
سیل كوكلدن ماسوانی وحدتك اطواری بر   كیر موحد بزمنه سن كوركه هر بر واری بر

واصف عثمان بك « اندرونی — استانبولی »

آرناوود (خلیل پاشا) نك اقرباسندن اولوب اندرون همایونده پرورشیاب اوله‌رق مؤخراً تقاعد ایدلمش . (١٢٤٠) تاریخنده استانبولده عالم فانی‌یه وداع ایده‌رك (ایوب) ده (زال پاشا) جامعی مقابلنده‌کی درکاهه دفن اولنمشدر [١] . مطبوع ومرتب دیوانی واردر. واصفك اشعارینه طبع شوخانه‌سی محصولی اولان اشعارینك ساده و خوش آینده کورونمه‌سی مدار اولمشدر . نعوت وقصائدندن اکثریسی طبعاً شاعر اولدیغنه دالدر . مع‌هذا آثارنده ضعف تألیف وسائره کبی بعض نقایص ادبیه کوریلور . اك خوش شعری شرقیلریدر .

برمناجاتندن :

کیمك وار برلکنده اشتباهی　　جهانك خالقی سنسیك الهی
ذلیل ایتمه بوعبد رو سیاهی　　آمان ای پادشهلر پادشاهی

مخمسندن :

شهراه محبت که طریق ازلمدر　　سرمنزل عشق اسکی مکان ومحلمدر
یولدن قویان اما نی طول املمدر .　　بو چاك کریبانه سبب کندی المدر .
هپ چکدیجکم کندی جزای عملمدر .

برمسدسندن :

کیم اولور زور ایله مقصودینه رهیاب اولور　　کلور البته ظهوره نه ایسه حکم قدر
حقه تفویض امور ایت نه الم چك نه کدر　　قیل سوزم عارف ایسه‌ك کوش قبولیکه کهر
محنتی کندینه ذوق ایتمه‌در عالمده هنر
غم وشادیء فلك بویله کلور بویله کیدر

ابیاتندن :

« واصف » ثبات راه محبتده شرطدر　　یوقدر طریق عشقده رغبت‌دونکلره

غیرت قومایور دیرده ایدر غیبته آغاز　　افشای عیوب ایتمه‌میدر غیرت احباب

مصارعندن :

آتش کناری قیش کونك لاله زاریدر .

[١] سجل عثمانیده اسکدارده مسکینلرده مدفون اولدیغی محرر ایسه‌ده موثوق دکلدر .

وصفی افندی « سید علی وصفی افندی ــ استانبولی »

فضلا وارباب قلمدن وطریقت (قادریه) منتسبلرندن عارف برذات اولوب شهیردر . صوك مأموریتی اولان شورای دولت باش‌کتابتنده ایکن (١٣١٤) ده ارتحال ایده‌رك (سنبل افندی) تربه‌سی اتصالنده‌کی قبرستانه دفن ایدلدی . (قصیدهٔ منفرجه) یه تورکجه مفصل برشرحی وعلم معانیدن تضمین بحثنه دائر رساله‌سی و شعبات خلوتیه‌دن (بکریه) شعبه‌سنك مؤسسی (مصطفی البکری) حضرتلرینك (صلوة مشیشیه) شرحنك ترجمه‌سی وآثار سائره‌سی واردر . برده (شیخ مصطفای مناوی) نك ترتیبکرده‌سی اولان صلوات شریفه‌یی یانیه‌لی (شیخ احمد افندی) اشارتیله ترجمه وشرح ایله‌مشدر . آثارینك بعضیسنده کنیه‌سی (تکه‌لی‌زاده) اولمق اوزره یازیبور .

برنعتندن :

ای نبیٔ فیض بخش دو جهان کیم دخیلانك بولورکن فوز جان
بن دخیلك تابکی ایدم فغان قالمادی دلده تحملدن نشان
کل یتیش امداد وصفی یه امان

وهبی حمید افندی « استانبولی »

ترجمهٔ حالی عاما فصلنده محرر (آطه بازارلی محمد حلمی افندی) نك مخدومی اولوب قواعد ادبیه‌یه واقف برمنشی‌در . (کوملجنه‌لی خواجه‌دن) تکمیل نسخله اخذ اجازت ایتدی . محررلکده اولان اقتدار قلمیسنی ابتدا یمن ولایت غزته‌سیله اثبات ایله‌مشدر . استانبوله ورودندن صوکره «طریق» و«جریدهٔ بحریه» غزته‌لری باش محررلکلرینی ایفا ایله‌دی . باشلیجه آثارمطبوعه‌سی (مشاهیر اسلام) اسمنده‌کی اوچ جلددن عبارت اولان تراجم احوال کتابیدر . (مدرسهٔ فنون) نامیله ترکی وعربی لساننیله برده رسالهٔ موقوته‌سی واردر . ایکی جلد (یمن تاریخی) ده اولدیغی وقانده معلومات غزته‌سنه درج اولونان ترجمهٔ حالنده کورولمشدر . طرز تحریری براز مصطلحانه اولمقله برابر متین‌در . (١٣٢٠) تاریخنده سکتهٔ قلبدن وفات ایده‌رك روم ایلی حصارنده‌کی (قیالر) مقبره‌سنه دفن ایدلدی . صوك مأموریتی مجلس نافعه باش کتابتی ایدی .

وجیهی بك « استانبوللی »

کزیده عثمانلی محررلرندن اولوب شهیردر . وزرادن (وجیهی پاشا زاده عزیز بك) ك مخدومیدر . مهندسخانهٔ بری همایونده واستحکام صنفنده اکمال تحصیلدن صوکره وظیفهٔ رسمیه‌سنه دوام ایتمکله برابر عالم مطبوعاتده انتساب ایله‌دی . (مهردل ، مهجوره ، حکمت ، مژکان ، مسعوده ، عاکف ، فریاد ، خسته ، خرابه ، حلیمه ، چوبان قیزی ، ندامت ، خرم بك ، سائل ، ملك ، سودای معصومانه) اسملرنده ملی ، اخلاقی ، حکمی رومانلریله (تسالیا تاریخ حربی) و (تاریخ اسلام) [١] کبی آثار تاریخیه‌سی مطبوعدر . کندیسی اساساً منشی اولمقله برابر شعره ، موسیقی‌یه ، رسامانغه‌ده انتسابی واردی . (١٣٢١) تاریخنده کنج یاشنده ایکن استانبولده وفات ایده‌رك روم‌ایلی حصاری قبرستاننه دفن ایدلدی . وفاتنده قول آغاسی ایدی .

ه

هلالی « تافیجی زاده — استانبوللی »

متوسطین شعرادن برذات اولوب شهیردر . (٩٩٠) تاریخلرنده استانبولده وفات ایتدی . (محمد همدانی) نك سبعیاتی (مجلس آرا) اسمیله ترجمه ایتمشدر . (صفات العاشقین) اسمنده برمنظومه‌سی ده واردر . برنسخه‌سی (عاشر افندی) کتبخانه‌سنده‌در .

بیاتندن :

شکست اولسه صراحی جام مجلس برقرار اولماز
مثللر ساقیا باش کیتسه آیاق پایدار اولماز

همامی « ازنیقی »

(سلطان مراد خان ثانی) مادحلرندن وقدمای شعرادن اولوب (ازنیق) لیدر. (شیخی)

[١] بو اثرینی اکماله موفق اولامامشدر (٥٦٣) صحیفه تشکیل ایدن مطبوع جلد اولك (٢٥٢)نجی صحیفه‌دن آشاغیسی (محمد خالد بك) طرفندن اکمال ایدلمشدر . برده بیاس طرزنده غیرمطبوع (اندلس) منظومه‌سی واردر .

و (احمدی) ایله معاصر وآرا صیرا بونلرله معارض ومناظر ایدی . (هامیٔ عجم) لك فراق واشتیاقه دائر اوتوز دانه مکتوب منظومی مشتمل اولان (نی‌نامه) سنی وزرادن (خلیل پاشا) نامنه ترجمه وجابجا مناسب غزللر درج ایتمشدر. انشاد قصائد جهتیله شعرای ایرانیه‌نك یکانه‌لرندن اولان(سلمان ساوجی) نك قصیدهٔ مصنعه‌سنه اولان نظیره‌سی مقبول شعرادر .

مثنویاتندن :

ألا ای سر وقد و لاله پیکر	مبارك طلعت و فرخنده اختر
محبت اهلنك روحی حبیبی	دواسز درده دوشمشلر طبیبی
کلامی چون نوای ساز بلبل	سلامی چون نسیم سنبل وکل
یدی طامو فراقکدن عبارت	سکز جنت وصالندن کنایت

هدائی مصطفی افندی « مؤذنه ــ استانبولی »

(سلطان مراد ثالث) عصری شعراسندن اولوب شهیردر . شعرده أولدیغی قدر فن موسیقی وادوارده‌ده معلومات واشتهاری وار ایدی . متمیز شاعرلردندر .

(هدایی رهبرك اوله هدایت یزدان) مصراعنك ناطق اولدیغی (۹۹۱) ده وفات ایتدی. ادرنه قپوسی خارجنده مدفوندر . (خاصکی) جامع شریفی مؤذنی ایدی .

ابیاتندن :

مثال کعبه ایا نور دیدهٔ عشاق کورن جمالنی مشتاق کورمه‌ین مشتاق

قبل نظر حالنه اشکنی روان ایلیه‌نك دمکلیر عفواولونورصوچلری قان ایلیه‌نك

جمالکی نیجه یوزدن کورمم دیین دللر شکسته آینه‌لر کبی پاره پاره کرك

مصارعندن :

خدا قادردر ایلر سنك خاردان کهر پیدا

همتی « دکزلیلی »

عرفای شعرادن برذات اولوب (دکزلی ـ لاذقیه) دندر. (سلطان محمد ثالث) مغنیساده ایکن آرپه کاتبی اولمشدی . (۱۰۰۱) ده وفات ایتدی .

تاريخلرندن :

قنايه ويردى جسمى باقى قالدى اسمى عالمده [١]
جان ويروب اولدى روان ملك بقايه روحى
يول اولدى اسكداره بيك اوتوزده اقدكز طوكدى

برمسدسندن

بى بقادر غافل ، ه دهر بى بنياددن — بيوه زندر كهنه قالمشدر ثمود وعاددن
قصۀ اسكندرى كور حصه آل شداددن — نيلدى قصر سليمانى سؤال ايت باددن
مرحمت اومه كوكل بو كردش بى داددن — كيمسه معمور اولمه مشدر بو خراب آباددن

هدائى اخى زاده حسين افندى « شيخ الاسلام »

علماى شعرادن اولوب (قبريس) ه نفى اولونه جغى صيره ده (١٠٤٣) ده كوچك چكمجه يقيننده كى (فيلوريه) ده توقيف وشهيد ايديله رك ساحله قريب دفن ايدلدى . شعرده قوللانديغى تخلصى (هدائى) ذر .

ابياتندن :

صالدم بوزورق دلى درياى عشقه بن
كرداب غمده قالدى كوكل نيجه روزكار

مصارعندن :

يارهسى عشاق نالانك بيلنمز قنده در

برده قالماز ايتديكى درد اهلنك فريادى هيچ

هدائى عبدالرحمن افندى « استانبولى »

علماء شعرادن برذات اولوب شهريدر . (١١٢٢) ده طريق حجده وفات ايله دى . مرتب ديوانيله (وامق وعذراء) و (يوسف و زليخا) منظومه لرى واردر .

---

[١] شاعر باقينك تاريخ وفاتى

هاتف حسن افندی « سراج زاده – بروسوی »

علماء شعرادن برذات اولوب (بروسه) لیدر . (١١٥٢) ده ارتحال ایلەدی . (کلزار عرفان)ده (توقاد) ملاسی ایکن آیوانسرایی‌وفیاتنده (قیصری) قاضیسی ایکن وفات ایتدیکی مذکوردر . ترجمهٔ حالی (تذکرهٔ رامز) ده محرردر . خط دستیله محرر دیوانی مطالعندن :

هزار حمد ودرود اول خدای ذیشانه   که ویردی ناطقه وفکری نوع انسانه
پس اولدی ظاهر وباطن بوزبان جنان   همیشـه مطلع پاك قضـیهٔ ایمـان

همائی محمد امین بك « استانبولی »

هنوز یکرمی ، یکرمی بر یاشلرنده ایکن (همای آسمان وصله طوغری قلدی باق پرواز) مصراع مجوهرینك ناطق اولدیغی (١٣٠١) تاریخنده ترك حیات ایتمش بر شاعر اولوب شهریدر . جوار حضرت خالدده مدفوندر . آثار شعریه ونثریەسی (نوبهارم) اسمیله نشر اولونمشدرکه (معلم ناجی افندی) مرحومك مظهر تقدیری اولمشدر .

اشعارندن :

عرفان بشر بخشش سلطان قدردر .   اکمال ایدن عرفانی فقط علم وهنردر
تحصیل هنر واجبهٔ نوع بشردر .   اول واجبه هم آدمه بر زینت و فردر
هر کیم که قیلار واجبهٔ ذمتن ایفا   قدرِ و شرفن عالمه قارشو ایدر اعلا

وقف دیدار جمال یاردر کوکلم کوزوم   مستفیض مطلع الانواردر کوکلم کوزوم
کوردیکی اسرارحق‌ومعرفت حیرانیدر   ناظر آینهٔ اسراردر کوکلم کوزم .

هاشم بك « عبدالقادر زاده حسین هاشم بك — یکیشهری »

(معلم ناجی) مکتبنك متمیز ارکانندن ، نظم ونثرده روان برادایه مالك هردرلو معناسیله ادیب وتربه برذات اولوب روم ایلی یکیشهرنده (عبدالقادر آغا) احفادندندر. ابتدائی‌ووسطی تحصیلی مملکتنده ، عالیسی (١٢٩٧) تاریخنده هجرت ایلەدیکی استانبولده اتمام ایلەمشدر. علوم عربیەیی علمای بنامدن (شهری احمد افندی) دن اکمال ، رسم وساره کبی فنون نفیسەیی‌ده

مأذون بولونديغی صنایع نفیسه مکتبنده تحصیل ایتمشدر . بحق منتسب اولدیغی صنعت خطیده استاد زمان (سامی افندی) مرحومدن تمشق ایده‌رك برقاچ قلمدن اجازه اخذینه موفق اولمشدرکه (ییلدیز) کتبخانه‌سنده موجود جلی ، ثلث ، نسخ ، کوفی ، ریحانی ، تعلیق ، رقعه ، دیوانی یازیلرندن مرکب ایکی مجموعه‌سی صنایع نفیسهٔ اسلامیه‌نك برشعبهٔ مهمه‌سی اولان صنعت خطده اولان وقوف ومهارتنك شاهد عادلیدر. اکمال تحصیلدن صوکره مکتب حربیه وژاندارمه دائره‌لری باش کتابتلرنده ایفای حسن خدمت ایله‌دی . خدمت حکومتدن متقاعداً چکلدکدن صوکره (مدرسة الخطاطین) تاریخ علم خط معلملکنه تعیین اولونمشدی. (١٣٣٩) تاریخنده اوفاق برخسته‌لق نتیجه‌سنده آنا طولی حصارنده ارتحال ایده‌رك (کوچوك صو) مزارستاننده استاد اکرمك یاننه دفن ایدلدی . آثار شعریه‌سنك برقسمی (١٣٠٥) تاریخنده نشر ایتدیکی (شهاب) و (١٣١٥) ده طبع ایتدیکی (ملهمات) اسملرندکی رساله‌لرده مندرجدر. تاریخ علم خطه دائر یازمقده اولدیغی اثرینك اکمالی قوهٔ قریبه‌یه کلمشدی. علم موسیقی‌یه اولان انتسابی‌ده شایان قید وتذکاردر .

توحیدندن :

ای مبدع کائنات برسین   علام قدیر مقتدرسین
نور ارضین و آسمانسین   خلاق بدایع جهانسین
فتاح بصیرسین علیمسین   وهاب کبیرسین ولیسین
منان حسیبسین صمدسین   حنان مجیبسین احدسین
قهار قوی جلیل جبار   منعم حکم وجمیل غفار
قیوم حمید عدل وواجد   تواب مجید حق وماجد
قدوس حکیمسین الهی   سبوح کریمسین الهی
ستار حلیمسین الهی   رزاق عظیمسین الهی
محصیٔ مقدم و موخر   مغنیٔ مهیمن ومصور
معطیٔ رشید بر ونافع   محییٔ معید حی و رافع
هادیٔ بدیع نورواسع   باقیٔ سمیع رب جامع
سیرایت شوفضایی بربدایع   تسلیم اولنور وجود صانع

(ملهمات) ده‌کی نعت رسولندن :

ای خواجهٔ حق‌سنای عرفان   ای سرور جان فروز اکوان
ای لمعهٔ خالق البرایا   پیغمبر واجب التحایا

ای وجهی وجود کونه بادی　　لطفك شرف لسان ضادی
سرنامهٔ سورهٔ بلاغت　　سر سطر صحیفهٔ فصاحت
شیرازهٔ طیب خلائق　　انموذج حسن خلق خالق
برهان علو قدرة الله　　وجدان منیری کعبة الله
نجم احدی نظام افلاك　　صاحب شرف سریر (لولاك)
مصباح جمیل ذوالجلالی　　معشوق جلیل ذوالجمالی
سلطان جهان آدمیت　　شاهنشه عالم رسالت
دریای محیط اکملیت　　نور متبسم صباحت
افلاك او محیطدن کناره　　خورشید او نوردن شراره
روز آینهٔ جبین پاکی　　شب حالت زلف تا بناکی
قدسی جنانی معشر الفیض　　رخشنده عذاری محشر الفیض
اخبار شئونه مبتدادر　　معنای علوه منتهادر
هر بر سوزی ناشر علادر　　سلطان سرای (ماغوی) در
سر خیل جلیل انبیادر　　سر تاج شریف اصفیادر
ای روح جهان نبی افخم　　فرش قدمی سپهر اعظم
ایلرسکاقارشی روح جبریل　　(والنجم اذاهوی) بی ترتیل

لا

لامعی چلبی «محمود بن عثمان — بروسه‌وی»

بروسه‌نك مدار افتخاری اولان بو ذات معارفسمات ادبای عثمانیه‌نك قدماسندن و مشایخ نقشبندیه‌نك عرفاسندن اولوب (قبروجای لامعی پرنور باد) و (لامعینك ایده حق روحینی شاد) مصراعلرینك دلالتی اولان (٩٣٨) تاریخنده ارتحال ایتدی. قبر عالیسی بروسه حصاری وسطنده (اورتا پازار) قربنده جدی (نقاش علی) مسجدی حظیره سنده در. پدری (عثمان چلبی) سلطان بایزیدك خزینه دفترداری ایدی. تحصیل علوم ایتدكدن صوكره درسعادتده مدفون (امیر احمد بخاری) یه انتساب ایله‌مشدی. طریقت کلشنیه‌یه ده (الهامی افندی)

واسطه‌سیله نسبتی واردر . نثری نظمندن اقوادر . اضاعهٔ اوقات ایتمه‌ین ارباب قلمدندر . (مولانا جامی) نك (نفحات‌الانس) و (شواهدالنبوه) کبی باشلیجه آثارینی ترجمه ایتدیکندن وکندیسی ده طریقهٔ نقشبندی اولمقله برابر فاضل و شاعر اولدیغندن دولایی زماننده (جامیٔ روم) عنوانیله مظهر اولمشدی . آثارینك منثور اولانلرینك مشهورلری شونلردر : (ترجمهٔ نفحات‌الانس) ، (ترجمهٔ شواهدالنبوه) ، (شرف‌الانسان)، (عبرتنما) ، (مناقب جناب علی)، (مناظرهٔ بهار وشتا) ، (مناظرهٔ نفس وروح) ، (شرح دیباجهٔ کلستان) ، (منشآت) ، (مفتاح‌النجاة فی‌خواص‌السور والایات) ، (شرح معمای اسماء‌الحسنی) ، (مناقب اویس‌القرنی) (مجمع‌اللطائف) اولوب منظوملرندن بعضیلری‌ده شونلردر : (شمع و پروانه) ، (مقتل‌امام‌حسین)، (شهرانکیز بروسه) ، (کوی وچوکان) ، (قصهٔ ادهم وهما) ، (فرهادنامه) ، (هفت پیکر) ، (وامق وعذراء) ، (حسن‌ودل) ، (خردنامه) ، (جارنامه) ، (ویسی‌ورامین) ، (ابسال‌وسلامان) (منظومهٔ لغت) در . دیوانینك بر نسخه‌سی (حمیدیه) کتبخانه‌سنده واردر .

(١) ترجمهٔ نفحات‌الانس : طوائف‌صوفیه‌نك‌انواع واحوالیله مقاماتندن واولیای‌کرام ایله ولیاتدن مشهور و مشهوره‌لرینك تراجم احوالندن باحث (مولانا جامی) نك فارسی‌العباره براثر منثوریدرکه برنجی قسمی کتب مشهورهٔ متصوفه‌دن (فتوحات مکیه) ، (قوت‌القلوب) ، (عوارف‌المعارف) ، (کشف‌المحجوب) کبی آثار معتبره‌دن التقاط اولونمشدر . چلبی مرحوم اثنای ترجمه‌ده باخصوص نهایتلرینه طوغری برلرده برخیلی علاوه‌لر یاپمشدر . مطبوعدر .

(٢) شواهدالنبوه : بوده (مولانا جامی) نك برمقدمه ویدی رکندن عبارت فارسی‌العباره اثر مشهوریدرکه ترجمهٔ حالی علما فصلنده مذکور (اخی زاده حلیمی افندی) طرفندن‌ده ترجمه ایدلمشدر . (کاتب چلبی) قولنه کوره بوترجمه (لامعی) نك ترجمه‌سنه فائق ایمش . لامعی چلبی‌نك ترجمه‌سی یدی جزؤ اوزره (١٢٩٣) ده درسعادتده طبع اولونمشدر .

(٣) شرف‌الانسان : شرافت و فضائل انسانیه‌دن باحث تخصیص علم اخلاق نقطه‌سندن باعث استفاده تورکجه براثر اولوب برجلددر . مطبوعدکلدر .

(٤) عبرتنما : عبرت‌آمیز بعض حکایات وسائره‌دن باحث اولوب اساساً علم اخلاقه عائددر . طاش باصمه‌سی مطبوعی واردر .

(٥) مناظرهٔ بهار وشتا : بوایکی فصلك شاعرانه مناظراتنی مبین ادبی براثراولوب مطبوعدر .

(٦) مجمع‌اللطائف ـ لطائفنامه : اکثریتی اعتباریله هزلیاتی اکدیرر عادی شیلردن باحث اولوب بدایت احوالنده یازلدیغی مستبان اولور . غیرمطبوعدر [١].

---

[١] (٩٥٥) تاریخنده ارباب معارفدن (سراج بن عبدالله) طرفندن منثور بش باب اوزره مرتب (مجمع اللطائف) اسمنده براثر واردرکه برنسخه‌سی (آیاصوفیه) کتبخانه‌سنده موجوددر . برده (٩٢٣) ده (تیره)ده (عبدالجباراوغلواحمد)طرفندن‌یازلمش (تحفة‌اللطائف) نامنده اخلاق‌وموعظه‌دن‌باحث‌تورکجه‌براثرواردر

[illegible]

(١٨) [illegible]

(١٨) [illegible]

(١١) [illegible]

(١٠) [illegible]

(٦) [illegible]

[illegible]

(٧) [illegible]

(٨) [illegible]

نعمتندن زیر وبالا بهره مند   سا که بردر نسبت پست وبلند
سن‌سین اول نور بسیط بی غبار   سن‌سین اول بحر محیط بی کنار
لمعه‌سندن آی وکون پرتاب وفر   قطره‌سندن یر وکوك عرق کهر

منظومهٔ لغات مطلعندن :

یکی بردر چالاپ تکری خدادر   رسولی جمله دلده مصطفی‌در

وفاتنه قریب سویله‌دیکی مروی اولان بیت :

لامعی دل زور قن کردابه صالدك آه کیم   یوق کنار وصل یاره روز کارمدن مدد

ابیاتندن :

سزای آتش اولور خار اولانلر   ایچر آب روان کلزار اولانلر

اشعارندن :

قیلمز کریم اولانلر باب رجایی مسدود .   ایتمز رحیم اولانلر اهل نیازی مردود
جم قدر اولانلر ایلر مورك کلامك اصغا   محمود اولانك اولور افعالی جمله محمود

(٩٥٧) تاریخنده ارتحال ایده‌رك کندی یاننه دفن ایدیلن مخدومی (لمی درویش محمد افندی) ده ارباب علم وشعردن برذات اولوب فن عروض وقافیه‌دن (بحرالاوزان) اسمنده براثری واردرکه برنسخه‌سی (موزهٔ عثمانی) کتبخانه‌سنده موجوددر .

لامعی مصطفی افندی « سیروزی »

علماء شعرادن وطریقت (گلشنیه) منتسبلرندن برذات اولوب (سیروز) لیدر. (٩٧٣) ده مملکتنده ارتحال ایتدی . علم محاضراته دائر قیمتدار بر مجموعه‌سی وآثار شعریه‌سی واردر .

لالی دده « آیدینی »

مادر زاده لال ایکن (خراسانی) علی دده همتیله کویا اولمشدر . (٩٨٠) ده وطنی اولان آیدین) ده ارتحال ایتدی .

رباعیاتندن :

لالی قولونی ایله‌دی اول لؤ لؤ لالا   فیض نفس همت ایله طوطیٔ کویا
مرأت کرامتدر انك ماه وجودی   یوقلقلر ایله‌اولسه نوله اول شهه لالا

ی

یاووز سلطان سلیم خان

انشـاد اشعار ده‌ده صاحب قدرت بر صاحبقران حماستدر . السـنهٔ ثلاثه‌دن با خصوص فارسی اشعاری شعرای ایرانیه مشاهیری درجه‌سنده آهنکدار ورنکین‌در. اشعار فارسیه‌لرینك بر قسـمنی حاوی اولان دیوانچه‌ده اخیراً طبع اولوندیغی کبی بر قسـمی‌ده ادبای عصردن (شیخ وصفی افندی) طرفندن ترجمه و طبع اولونه‌رق (بارقه) اسمیله توسیم ایدلمشـدر . (۳۰۵) پارچه اشعارینی حاوی اولان فارسی دیوانلری بیوك قطعه‌ده وتعلیق حروف ایله غایت لطیف و مزین صورتده سـابق المانیا ایمپراطوری حشمتلو ایکنجی ویلهلم طرفندن ۱۹۰٤ سنهٔ میلادیه‌سنده برلینده طبع ایتدیرلمشدر. برر نسخه‌سی (ییلدیز)، (موزهٔ عثمانی) کتبخانه‌لرنده واردر. ارتحال عالیلری (۹۲٦) ده تربهٔ شریفه‌لری نام همایونلرینه منسوب اولان جامع شریف یانده‌در. ایران ایله محاربه‌لرندن مقصد اعلالری (بهر جمعیت دلهاست پریشانی ما) مصراعیله‌ده ایما بیوردقلری اوزره حصول اتحاد اسلام ایدی . نیات وافکاری ، حماسیات واطواری کمال بك مرحومك (اوراق پریشان) نده مندرج اولدیغی کبی تواریخ عثمانیه‌ده‌ده مذکوردر .

اشعار تورکیه‌لرندن :

مردم دیده‌مه بیلمم نه فسـون ایتدی فلك
کریه‌می قیلدی فزون اشکمی خون ایتدی فلك
شـیرلر پنجـهٔ قهرمده اولورکن لرزان
بنی بر کوزلری آهویه زبون ایتـدی فلك

قطعه‌سی مشهوردر .

اشعار فارسیه‌لرندن :

خواهد سحری رفت به سیران شه خوبان
ای دیده مخواب اب زن امشب همه ره را

يحيى بك « دوقه‌كين زاده »

شمالى آرناوودلقدن استانبوله كله‌رك سپاهى زمره‌سنه داخل اولمشدى . (لطيفى) (استانبو معلم ناجى افندى (طاشليجه) لى اولديغنى روايت ايديور . فقط (خمسه) سنده كنديسنك (دوقه‌كين) بكلرينه منتهى اولديغنى بيان ايتديكنه كوره هرايكيسى‌ده طوغرى دكلدر [١] . بعده مردان الهيدن (محمد دده) يه انتساب ايده‌رك انزوا ايله‌مشدر . سيف و قلمى جامع بلغاى شعرادندر . السنهٔ ثلثه‌ده انشاد شعره مقتدر اولوب (خيالى بك) له مشاعره‌لرى واردر. آثارينك اك مشهورى اخلاق و تصوفدن باحث مثنوى طرزنده اولان (كنجينهٔ راز) در . (شاه وكدا) ، (كلشن انوار) ، (يوسف وزليخا) ، (ناز ونياز) ، (اصولنامه) عنوانلرينى مشتمل اولان منظومه‌لريله (كل صدبرك در معجزات سلطان انبياء) قوهٔ شاعرانه‌سنه دالدر . (٩٩٠) تاريخلرنده (بوسنه) قطعه‌سنده (ازوورنيك) جوارنده‌كى (لوزنجه) ده وفات ايله‌دى . حديقة الجوامع ده درسعادتده (سيليورى قپوسى) خارجنده مدفون اولديغى وينه بوذاتك يازمه مجموعهٔ وفياتنده (يكيجهٔ واردار) ده ارتحال ايتديكى محرره‌سنده هرايكيسى‌ده موثوق دكلدر . اشعارندن باخصوص مثنويات واديسنده اولانلر روحنواز، ساده واخلاقيدر . (شاه وكدا) ايله (يوسف و زليخا) سى مطبوعدر . (كنجينهٔ راز)ه علماء شعرادن (نورئ آقسرايى) نك (سبعهٔ سياره) اسميله ايكى بيك بيتلى برذيلى اولديغنى حسن چلبى تذكره‌سنده مذكوردر .

كنجينهٔ رازك يدنجى مقاله‌سندن :

شرفى علم ايله‌در انسانك فرقى يوق جاهل ايله حيوانك
علما بلبل خوشكو كيدر جهلا زاغ سيه رو كيدر
عالمك زينتيدر اهل كمال زينت انجم و سياره مثال

شاه وكدا مطلعندن :

سطر بسم الله اى اولوالالباب اولدى مفتاح قفل باب كتاب
دلده يازاسه كر او نقش رسوم كشف اوله عينيله شمس علوم

اصولنامه مطلعندن :

كل اى ناى خامه فغان ايله كل كتاب اصولى بيان ايله كل
نواى صريرك ايدر دائما كوكل لوح محفوظنى پر صدا

[١] آرناوود اصلى اولوبدر اصلم قليجيله ديريلور هر فصلم
توله اول طائفهٔ شير افكن قيلسه شاهين كبى طاشلقده وطن

کمال اهلی دستنده شهباز وار   معالی هماسن قیلور آشکار
ایدرطوغرولق لطفه مظهرسنی   طوتار الار اوستنه ایللر سنی

غرامیات وادیسنده‌ده دلربا شعرلر سویله‌مشدر. ازجمله ابیات آتیه‌سی نفائس آثارندندر:

دار دنیا دلی کوکلم کبی ویران اولسه   نه جهان اولسه نه جان اولسه نه هجران اولسه
کاشکه سودیکمی سوسه بتون خلق جهان   سوزومز جمله همان قصهٔ جانان اولسه

ابیات مشهوره‌سندن:

خلقی رنجیده ایدن عالمده   کندی رنجیده اولور صوك دمده

یحیی افندی «شیخ الاسلام — استانبولی»

شاعرلکجه شیخ الاسلاملرك جمله‌سیله شعرانك قسم اعظمنه ترجیح اولونور بر شاعر فاضلدر. اشعاری (باقی) طرزنده مضامین دقیقه‌یی حاویدر. (ندیم) ك اشعارنده‌کی لطافتی حائز اولمقله برابر متانتجه‌ده دون دکلدر. سیاسیاتده‌ده واقف ایدی. وفاتی (١٠٥٣) ؛ قبری استانبولده چهارشنبه‌ده پدری (ذکریا افندی) یانندهدر. آثاری غیر مطبوع اولوب بروجه آتیدر: (فرائض منظومه‌سی شرحی)، (فتاوا)، (تخمیس قصیدهٔ برده)، (نکارستان ترجمه‌سی) برده (سلطان عثمان ثانی) وقایعنه دائر تاریخچه‌سی واردرکه برنسخه‌سی (اندرون همایون) ده (روان اوطه‌سی) کتبخانه‌سنده موجوددر. دیوانی اخیراً معارف نظارت جلیله‌سی طرفندن تشکیل اولونان (آثار مفیده کتبخانه‌سی) میاننده طبع اولوندی. باشنده مذکور کتبخانه انجمنی اعضای کرامندن (ابن الامین محمود کمال بك) افندی معرفتیله یازیلان مفصل ترجمهٔ حالی مندرجدر.

ابیاتندن:

خدا کریمدر ألبته ایله‌من محروم   مرامنه ایریشیر هر کشی خدا دیه‌رك

بردله یحیی طوقونسه پرتو فیض خدا   ذرهٔ ناچیز ایکن خورشید عالم تاب اولور

کل و مل بزمنه میل ایتمه‌سوزم طوت یحیی   نه جفا دیدهٔ خار اول نه غم آلود خمار

مصارعندن:

غرض برنشوه تحصیل ایله‌مکدر بزم عالمده
عالمده بر چراغ اویاندیرکه سونمه‌سون

عشقك صفاسی یوق دكل اما جفاسی چوق
تقلید زاغ كبك خرامانی كوردیرر

مفتوحدر ارباب دله باب محبت
قورقارم جنتده ده عشاق راحت كورمه‌یه

عندلیبی بیلده بر نوروزدر دلشاد ایدن
كنج استغنا كبی بر كوشهٔ راحتمی وار

آدمه جبه و دستاری كرامتمی ویریر
بادهٔ غفلتله مدهوش اولمیان ایتمز غلط

خدا ستاردر طعن ایتمه رنده عیب بین اولمه
حال مشكلدر اكر اویمازسه حاله قالمز

یسری احمد افندی « استانبولی »

استانبولدن یتیشن قوی طبیعت شاعرلردن وزمرهٔ قضاتدندر . شام قاضیسی ایكن (١١٠٥) تاریخنده وفات ایله‌دی . (صالحیه) ده مدفوندر . السنهٔ ثلثه‌ده انشا و نظمه مقتدر شعرادن اولوب صدرالشریعه یه تعلیقاتی ، مدون دیوانی ایله منشآتی ، (مكفیات خمسه ـ اثمارالاسحار) عنوانلی رساله‌سی ومنظوم نصیحتنامه‌سی واردر .

ابیاتندن :

قیسه لیلی ایدی مولا طابنده رهبر سنده طوت سمت مجازی‌دایدن اوصلوخبر
دردیمز جانانه سویلنمش دوا سویلنمه‌مش ماجرا سویلنمش اما مدعا سویلنمه‌مش
دوزكونده اولسه دیكله‌ته‌من بزم یارده ساز نیازی اهل هوا هپ بوزوق چالار

فهرس رجال

صحيفه

— ر —

٢١٠ راتب بك « حاجى محمود راتب بك »
٢٠٧ راجى افندى
٢٠٦ راسخ « عثمان افندى »
١٩٩ راسم افندى « قدوله‌جى زاده »
٢١٦ راشد « عشق بك »
٢١٥ راشد افندى « على‌راشدافندى ـ كريدى »
٢١٢ راشد « على افندى »
١٩٦ راشد « محمد افندى »
٢٠١ راغب « احمد افندى ـ آمدى »
٢٠٢ راغب « احمد افندى ـ بروسه‌وى »
١٩٦ راغب « محمد پاشا ـ راغب پاشاى ثانى »
١٩٤ رامز « عبدالله پاشا »
٢٠٣ رجائى « محمد شاكر افندى »
٢٠٦ رحمى افندى « خواجه »
٢٠٧ رحمى « ابراهيم افندى »
٢٠٠ رسا « مصطفى مقصود افندى »
١٩٣ رسيا « احمد دده »
٢١٦ رشاد بك « احيا افندى حفيدى »
٢١٣ رشدى پاشا « احمد رشدى پاشا »
٤٨٣ رشدى « سليمان افندى ـ سمېز زاده »
١٩٧ رشدى « محمد پاشا »
١٩٥ رشيد بك « يكيچرى آغاسى زاده »
٢١٧ رشيد « عاكف پاشا »
٢٠٢ رشيد « مصطفى پاشا ـ بويوك رشيد پاشا »
١٩٣ رشيق
٢١٤ رضا افندى « على رضا افندى ـ بروسه‌لى »
٢٠٨ رضا بك « على رضا بك »
٢١٢ رضا پاشا « حسين رضا پاشا »
٢٩٠ رضا حسن افندى
٢١٤ رضا « صفوت بك »
١٩٩ رضا « على پاشا »
١٩٨ رعنا « مصطفى افندى »

صحيفه
٢٠٦ رفعت بك « كانى پاشا زاده »
٢٠٤ رفعت « محمد بك ـ شهيد »
٢١١ رفعت « محمد بك ـ مناسترلى »
٢٠٣ رفعت « محمد صادق پاشا »
رفيع (مراجعت : كالايى رفيع ٣٩٤)
١٩٦ رفيع « محمد افندى ـ آمدى »
٢١٥ رفيق بك « مصطفى رفيق بك »
٣٠٤ رمضان « طربزونى »
روحى بك (مراجعت: على‌روحى بك٣٣٢)
١٩٤ روحى « مصطفى افندى »
١٩٥ رأفت « محمد افندى »
٢١٨ رؤف بك « م . رؤف بك »

— ز —

٣٨٧ زارى « عبدالرحمن چلبى ـ آلاشهرى »
٢٢٠ زهدى افندى « حافظ محمد زهدى افندى »
٢٢٠ زيور « احمد صادق پاشا »

— س —

٢٣٢ ساجدى « على افندى »
٢٢٨ ساعى « مصطفى چلبى ـ نقاش »
٢٤٦ سالم « سليمان بك ـ اسكدارى »
٢٣٥ سالم « محمد امين افندى ـ ميرزا زاده »
٢٣٠ سامى « عبدالكريم افندى »
٢٥١ سامى بك « سليمان پاشا زاده »
٢٤٠ سامى عبدالرحمن پاشا
٢٣٢ سامى « مصطفى بك ـ آربه امينى زاده »
٢٢٩ سبزى « محمد افندى »
٢٢٧ سحابى « حسام‌الدين افندى »
٢٤٨ سداد « على بك ـ جودت پاشا زاده »
٤٩٣ سراج بن عبدالله (ن ١)
٢٣٨ سرورى « عثمان افندى ـ مورخ »
٢٢٥ سرورى « مصطفى مصلح‌الدين افندى »
٢٣٠ سرى « ابراهيم افندى »

صحیفه

٢٤٦ سری پاشا « کریدی »
٢٤٤ سعدالله رامی پاشا « اسعد مخلص پاشازاده »
٢٥١ سعید افندی « محمد سعید افندی »
٢٥٣ سعید بك « کمال پاشا زاده »
٢٤١ سعید پاشا « دیار بکرلی »
٢٨٧ سعید « محمد افندی - آلاشهری »
٢٢٨ سعید محمد افندی « شیخ - بابا افندی »
٢٣٧ سکبان باشی « قوجه سکبان »
٢٥٠ سلانیکلی توفیق افندی
سلطان سلیم خان اول (مراجعت : یاووز سلطان سلیم خان ٤٩٦)
٢٣٧ سلطان سلیم ثالث « الهامی »
٢٢٧ سلطان سلیمان « قانونی »
سلطان مراد خان ثالث (مراجعت: مراد خان ثالث ٤١٣)
سلطان مصطفی خان ثالث (مراجعت : مصطفی خان ثالث ٤١٩)
٢٥٠ سلیم ثابت افندی « استانبولی »
٢٤٩ سلیمان پاشا « استانبولی »
٢٢١ سلیمان چلبی « سلیمان دده »
٢٢٣ سنان پاشا « سنان‌الدین یوسف »
٢٣٦ سنبل زاده وهبی « محمد افندی »
٢٤٨ سنیح « سلیمان افندی - بروسه‌وی »
٢٣١ سوزی « احمد افندی »
٢٣١ سوزیٔ پرزرنی « سوزیٔ نقشبندی »
٢٢٩ سهمی « محمد چلبی »
٢٢٥ سهی بك « ادرنه‌وی »
سید نسیمی (مراجعت : نسیمی ٤٣٢)
٢٣٤ سید وهبی « حسین افندی »

— ش —

٢٦٥ شاکر احمد پاشا « طربزونی »
٢٧٥ شاکر افندی « حافظ محمد شاکر افندی »
٢٧٦ شاکر افندی « فرائضجی زاده »
٢٦٦ شاکر محمد افندی

صحیفه

٢٥٧ شامی « مصطفی بك - شاملو اوغلی »
٢٥٤ شاه چلبی « آفیون قره‌حصاری »
٢٦١ شاهدی « ادرنه‌لی » (ن ١)
٢٥٧ شرمی « عثمان چلبی »
٢٥٦ شریفی « آمدی »
٢٦١ شعبان زاده محمد محتشم افندی
٢٦٠ شعوری « حسن افندی - حلبی »
٢٧٤ شعیب بك « احمد شعیب بك - استانبولی »
٢٦٥ شفقت افندی « عبدالفتاح شفقت افندی »
٢٦٠ شفیعی دده « کفه‌وی »
٢٦٣ شمس‌الدین « محمد افندی »
٢٧٢ شمس‌الدین محمد بك « اسکداری »
٢٧٠ شمس‌عثمان افندی « شیخ - اسکداری »
٢٥٨ شمعی « شمع‌الله - پرزرنی »
٢٦٧ شناسی « ابراهیم افندی - استانبولی »
٢٦٢ شناسی « محمد چلبی - استانبولی »
٢٥٨ شوری « مجذوب »
١٩٥ شوری « مولوی »
٢٦٧ شوکت محمد افندی « استانبولی »
٢٥٧ شهدی « محمد چلبی - آماسیه‌وی »
٢٥٩ شهودی دده « موغله‌وی »
٢٦٠ شهیدی « اذرنه‌وی »
٤٣٠ شیخ اکبر « حضرت محیی‌الدین عربی »
٢٣٩ شیخ حاجی بها افندی
٢٧٦ شیخ رضا افندی
٢٧٣ شیخ علی وصفی افندی « استانبولی »
شیخ‌غالب (مراجعت: غالب‌اسعد دده ٣٥١)
٢٥٤ شیخی « یوسف سنان - کرمیانی »
٢٧٢ شیدا نوری بك « استانبولی »

— ص —

٢٨٣ صاحب « اسماعیل دده - بروسه‌وی »
٢٨٨ صادق محمد افندی « آنطاکیه مفتیسی »
٢٧٧ صاریجه کمال « برغمه‌وی »
٢٩٢ صافی « اسکداری »
٢٨٥ صالح افندی

صحیفه

٢٧٨ صالح افندی « جلال زاده »
٢٨٧ صائب « احمد افندی »
٢٧٨ صابی « خیرالدین چلبی »
٢٨٤ صبحی « محمد علی چلبی - بروسه‌وی »
٢٨٦ صبری « محمد امین افندی »
٢٨١ صبری « محمد شریف صبری - ادرنه‌وی »
٢٨٢ صبوحی « احمد دده - توقادی »
٢٨٦ صبیح « احمد افندی - استانبولی »
٢٩٠ صدقی افندی « حصیری زاده »
٢٨٥ صدقی « مصطفی افندی »
٢٩١ صفا « اسماعیل بك - طربزونی »
٢٨٤ صفحی
٢٨٩ صفوت « مصطفی افندی - استانبولی »
٢٨٠ صمتی دده « قونوی »

— ض —

٢٩٣ ضعیفی « پیر محمد بن اورنوس »
٢٨٥ ضعفی « محمد افندی »
٢٩٢ ضعیفی « محمد افندی »
٢٩٤ ضمیری « احمد افندی - استانبولی »
٢٩٤ ضمیری « محمد صادق افندی - استانبولی »
٢٩٤ ضیا پاشا « عبدالحمید ضیا پاشا »
٢٩٣ ضیائی « یوسف چلبی - حمیدی »

— ط —

٢٩٩ طالب « آمدی - مصطفی افندی »
٢٩٧ طالب « بروسه‌وی - محمد افندی »
٢٩٨ طاهر « احمد افندی - حنیف زاده - استانبولی »
٢٩٩ طاهر « سلام محمد بك - استانبولی » -
٢٩٦ طاهر « عبدالله چلبی - بروسه‌وی »
٢٩٧ طاهر « محمد افندی »
٣٠٠ طاهر محمد بك « منمنلی زاده - آطنه‌لی »
٢٩٦ طرزی « محمد افندی - زغره‌لی »
طوسی (مراجعت : مصطفی چلبی - کوچوك طوسیه‌وی ٤١٤)
٢٩٨ طیار « محمود پاشا - صامسونی »

صحیفه

— ظ —

٣٠٢ ظریف « محمد افندی - استانبولی »
٣٠٢ ظهوری « محمد افندی - قره چلبی زاده »

— ع —

٣٤١ عابدین پاشا « پره‌وه‌زه‌لی »
٣٤٥ عارف بك « جبارزاده - چاپان زاده محمد عارف بك »
٣٢٧ عارف حکمت بك « شیخ الاسلام »
٣٣٥ عارف حکمت بك « هرسکلی »
٣١٧ عارف سلیمان بك « استانبولی »
٣١٩ عارف « محمد افندی - رئیس الکتاب »
٣٢٥ عارف « محمد افندی - کتخدازاده : استانبولی »
٣٣٤ عارف « محمد بك - ارضرومی »
٣١٦ عارفی « احمد پاشا - استانبولی »
٣٠٦ عارفی « حسین چلبی - استانبولی »
٣١٢ عاشق عمر « قونوی »
٣٠٧ عاشق « محمد چلبی - بروسه‌وی »
٣٣٨ عاصم مصطفی بك
٣١٤ عاطف « مصطفی افندی - استانبولی »
٣٣٣ عاکف محمد پاشا « قالفاندلنلی »
٣٢٤ عاکف « محمد پاشا - یوزغادی »
٣٢٧ عالی « علی افندی - استانبولی »
٣٣٤ عالی « محمد بك - استانبولی »
٣٣١ عباس کمال افندی
٤٩٣ عبدالجبار اوغلی احمد (ن ١)
٣٤٠ عبدالحلیم « ممدوح بك استانبولی »
٣١٥ عبدالرحمن افندی « استانبولی »
٣٣٨ عبدالرحمن ثریا افندی « سلیمانیه‌لی »
٣٣٩ عبدالرحمن فهمی افندی « مناسترلی »
عبدالکریم چلبی (مراجعت : کرامی قینالی زاده ٣٩٠)
٣١٢ عبداللطیف افندی « استانبولی »
٣٠٦ عبدالوهاب « ایسلی صاریق عبدی - بروسه‌وی »
عبدی (مراجعت : عبدالوهاب - ایسلی صاریق عبدی ٣٠٦)

صحیفه

٣٢٦ عبدی افندی « شرق قره حصارلی »
٣١٣ عبدی افندی « همت زاده »
٣٢٣ عبرت « محمد افندی ـ بروسه‌وی »
٣٣٠ عجزی آغا «مریدی‌زاده ـ مصطفی عجزی آغا »
٣٠٣ عدنی « محمود پاشا »
٢٥٥ عذاری « ملا قاسم »
٣٠٧ عرشی دده « تیره‌وی »
٣٤٢ عزت افندی
٣٢٩ عزت افندی « قاضیعسکر ، خطاط ، امام
شهریاری ـ مصطفی عزت افندی »
٣٤٢ عزت پاشا « قیصریلی محمد عزت پاشا »
١٩٦ عزت « عثمان افندی »
٣١٦ عزت علی پاشا « قائمقام »
٣١٨ عزت « محمد بك ـ بکاکجی : استانبولی »
٣٢٠ عزت ملا « محمد ـ کچه‌جی زاده »
عزتی (مراجعت: ویشنه‌زاده عزتی ٤٨٠)
٣٠٩ عزمی افندی « استانبولی »
٣١١ عزمی‌زاده حالتی « مصطفی افندی ـ استانبولی»
٣١٥ عزیز افندی « استانبولی »
٣٠٨ عسکری «محمد افندی ـ کلاب اوغلو: کوتاهیه‌وی»
٣٠٥ عشقی
عشقی بك (مراجعت: راشد عشقی بك ٢١٦)
٣٤٤ عصمت بك « مستجابی زاده ابراهیم عصمت
بك ـ بالیکسری »
٣٢٢ عفت « محمد افندی ـ بروسه‌وی »
٣٠٤ علاءالدین علی چلبی « فلبه‌وی »
٣١٩ علمی « علی افندی ـ چابی زاده »
٣٠٣ علوی « شاه علی ـ بروسه وی »
٣١٠ علوی « محمد چلبی ـ استانبولی »
٣٠٤ علوی « مدرس ـ بروسه‌وی »
٣٠٩ علی افندی « ام ولد زاده »
٣١٨ علی بن صالح‌الدین
٤٩٥ علی دده « خراسانی »
٣٣٢ علی روحی بك
٣٣٣ علی شهباز افندی « قیصریه‌لی »
٣٤٢ علی مظفر بك

صحیفه

٣٤٦ عمر سیف‌الدین بك
٣٣٧ عندلیب اسعد فائق بك « استانبولی »
عونی (مراجعت: فاتح ـ سلطان محمدخان ٣٥٥)
٣٣١ عونی بك « ینکیشهرلی »
٣٢٩ عیسی‌زاده «محمد سعادالدین افندی ـ استانبولی»
٣٢٢ عینی « حسین افندی عینتابلی »

— غ —

٣٤٨ غازی کرای « قریمی »
٣٥١ غالب اسعد دده « شیخ غالب ـ استانبولی»
٣٥٢ غالب مصطفی بك « اسقوبجه‌لی »
٣٤٨ غباری
٣٥٠ غربی « درویش احمد »
٣٥٥ غریبی « اعمی یوسف »
٣٤٧ غریقی
٣٤٨ غزالی «محمد افندی ـ دلی برادر: بروسه‌وی»
٣٥٤ غلامی « عبدالقادر افندی »
٣٤٩ غنی زاده نادری « محمد افندی ـ استانبولی»
٣٦٦ غونی دده

— ف —

٣٥٥ فاتح سلطان محمد خان
٣٧٠ فاضل « حسین بك ـ صفدی »
٣٦٦ فامی « آمدی ـ اسماعیل افندی »
فائضی (مراجعت: قاف‌زاده فائضی ٣٨٦)
٣٧٥ فائق « صالح بك ـ مناستری »
٣٦٨ فائق «عثمان افندی ـ کورجی‌زاده: آماسیه‌لی»
٣٧٤ فؤاد « محمد پاشا ـ کچه‌جی زاده »
٣٦٢ فتوحی « حسین چلبی ـ استانبولی »
٣٦٣ فراقی « عبدالرحمن چلبی ـ کوتاهیه‌وی »
٣٧٨ فرخ « علی بك ـ چوروکصولو رشاد پاشا
زاده : استانبولی »
٣٦٤ فرخی « آقحصاری »
٣٥٧ فردوسی «اوزون فردوسی ـ فردوسی رومی»
٣٦٣ فریدون « احمد بك ـ پاشا »

صحیفه

٣٦٦ فصیح « احمد دده ـ استانبولی »
٣٦٢ فضلی « فضولی زاده »
٣٥٩ فضلی « قره فضلی ـ علی چلبی : سراج زاده »
٣٦٠ فضولی « محمد بن سلیمان ـ بغدادی »
٣٧٣ فطین « داود افندی ـ درامه‌لی »
٣٨٠ فکرت « توفیق بك »
٣٦٢ فکری « بروسه‌وی »
٣٦٣ فکری «درویش چلبی ـ ملاماشی زاده ـ استانبولی»
٣٦٧ فنی « محمد دده ـ استانبولی »
٤٨١ فوزی « احمد افندی ـ مغنیساوی »
فهمی افندی «مناسترلی» (مراجعت: عبدالرحمن فهمی افندی ٣٣٩)
٣٧٣ فهمی بك « سلیمان پاشا زاده ـ ابراهیم بك »
٣٧٢ فهیم «سلیمان افندی ـ خواجه : استانبولی»
٣٦٥ فهیم قدیم « مصطفی چلبی ـ استانبولی »
٤٨١ فیض الله محمد افندی
٣٧٠ فیضی «اسکداری ـ صدرالدین زاده فیض الله افندی »
٣٦٨ فیضی افندی « بروسه‌وی »

— ق —

٣٨٥ قاضی حسن « بن علی ـ مناستری »
٣٨٦ قاف زاده فائضی «عبدالحی افندی ـ استانبولی»
٣٨٧ قانعی «احمد افندی ـ مؤذن زاده : بروسه‌وی»
٣٠٤ قدسی
٣٨٧ قدسی « عبدالله افندی ـ آلاشهری »
٣٨٤ قره محمود افندی « کلیبولیلی »
٣٨٤ قطبی « ایزنیق، پاشا چلبی ـ قطب الدین احمد بن موسی »
قوجه سکبانباشی (مراجعت: سکبانباشی ٢٣٧)
قورت زاده والهی (مراجعت: والهی ـ ادرنه‌وی ٤٧٦)
٣٨٢ قورقود « شهزاده محمد قورقود »
٣٨٥ قینالی زاده « حسن چلبی »

— ك —

٣٩٢ کاشف افندی «علی بن عمر ـ اسکداری »

صحیفه

٤٠٢ کاظم « ابراهیم پاشا ـ فریق : قونیچه‌وی »
٣٩٤ کالاپی « رفیع افندی ـ استانبولی »
٣٧١ کامل بك «صفدی»
٤٠٤ کامل بك «هرسکلی ـ حاجی محمد کامل بك »
٣٩٠ کامل مولوی « مغنیساوی »
٣٩٤ کامل یوسف پاشا « عربکیری »
٣٩١ کامی « ادرنه‌وی ـ محمد افندی »
٣٨٩ کامی « قرمانی ـ محمد »
٣٩٠ کامی « مثنویخوان زاده ـ احمد چلبی »
٣٩٢ کانی « ابوبکر افندی ـ توقادی »
٣٩٠ کرامی « قینالی زاده ـ عبدالکریم چلبی »
٣٩١ کشفی « ادرنه‌وی ـ علی افندی »
٣٨٨ کلشنی « صاروخانی »
٣٩٥ کمال احمد پاشا « استانبولی »
٤٠٣ کمال «اسماعیل صادق پاشا ـ وجیهی پاشازاده»
٤٠١ کمال الدین محمود افندی « یکیشهر فناری »
٣٩٦ کمال بك « نامق کمال محمد بك »
کمال عباس افندی (مراجعت: عباس کمال افندی ٣٣١)
کنزی (مراجعت : راشد علی افندی ٢١٢)
٢٩٥ کنعان بك « مرعشی »
٣٨٩ کواهی « کیوملی »

— ل —

٤٠٧ لبیب قدیم
٤٠٦ لبیب محمد افندی « استانبولی »
٤٠٨ لطفی « شیخ صالح افندی ـ سلانیکی »
٤٠٤ لعلی
٤٩٥ لمعی « لامعی زاده ـ درویش محمد افندی »
٤٠٥ لوائی
٤٠٥ لوحی « حسن افندی ـ بروسه‌وی »

— م —

٤٢١ ماهر « ایمان بك ـ آغریبوزی »
٤١٦ مثالی « ادرنه‌وی ـ حسن چلبی »

صحیفه

محبی (مراجعت: سلطان سلیمان قانونی ٢٢٧)
محتشم افندی (مراجعت: شعبانزاده محمد محتشم افندی ٢٦١)
٤٨٨ محمد افندی « سلانیك مفتیسی »
محمدچلبی (مراجعت: نیكساری محمدچلبی ٤٤٠)
محمد سعادالدین افندی «استانبولی» (مراجعت: عیسی زاده ٣٢٩)
٤١٧ محمود « بن عبدالوهاب ـ حمیدی »
محمودپاشا (مراجعت: عدنی محمودپاشا ٣٠٣)
٤٢٦ محمود جلال الدین پاشا ـ استانبولی
٤٣٠ محمود « مورەوی »
٤٢٢ محوی « محمد محیی الدین افندی ـ رهاوی »
٢٩٠ مختار احمد افندی
٤٣٠ مختار افندی « كریدی ـ احمد مختار افندی »
مدحی (مراجعت: قره محمود افندی ـ كلیبولیلی ٣٨٤)
٤١٧ مذاقی « سلیمان دده ـ بوسنەوی »
٤١٣ مراد خان ثالث « سلطان »
٤١٢ مردی « عبدالسلام افندی »
٤١٥ مریدی « آیدینی »
مستجابی زاده عصمت بك (مراجعت: عصمت بك ـ مستجابی زاده ٣٤٤)
٤١٠ مسیحی « پرشتەلی »
٤١٢ مشامی « قونوی »
٤٢٠ مشتاق « شیخ ـ مصطفی افندی : بتلیسی »
٤١٩ معلمجی زاده اسعد بك « استانبولی »
٤٢١ مشهوری « سلانیكی ـ احمد افندی »
٤٣١ مصطفی پاشا « دیلی بوتون مصطفی حلمی پاشا ـ قیصریلی »
٤١٤ مصطفی چلبی « كوچوك ـ طوسیەوی »
٤١٩ مصطفی خان ثالث « سلطان »
٤٣١ مظهر بك
٤٢٢ معلم ناجی « عمر افندی ـ استانبولی »
٤١٦ معیدی « استانبولی ـ محمد افندی »
٤١٠ معیدی « قالقاندلی »
٤١٥ معینی « استانبولی »
٤١١ مقالی « آلاشهری ـ مصطفی بك »
٤٢٠ مكی محمد افندی « شیخ الاسلام ـ استانبولی »

صحیفه

ممدوح عبدالحلیم بك « استانبولی » (مراجعت: عبدالحلیم ممدوح بك ٣٤٠)
٤١٤ منطقی « احمد افندی »
٤٠٩ منیری « آماسیەوی ـ ابراهیم چلبی »
٤١٨ منیف « آنطاكیەوی ـ مصطفی افندی »
٤٢٨ منیف « عینتابی ـ محمد پاشا »
٤١٧ موسی افندی « آماقی »
٤١٧ موتوفاتی محمد افندی « میدیللیلی »
٤٩٣ مولانا جامی
٤١٨ میری « حسن افندی ـ بودین: پشتەلی »

— ن —

٤٦٧ نابی زاده ناظم بك « استانبولی »
٤٤٨ نابی « یوسف افندی ـ رهاوی »
٤٦٩ ناجم « عبدالرحمن افندی ـ سلیمانیەلی »
ناجی افندی (مراجعت: معلم ناجی ٤٢٢)
٤٧٣ ناجی بك « آلای بكی زاده »
٤٧٤ ناجی « عمر بك »
نادری « غنی زاده » (مراجعت: غنی زاده ـ نادری ٣٤٩)
٤٤٧ نازك « عبدالله افندی ـ استانبولی »
٤٦١ ناشد « ابراهیم بك ـ مورەلی »
٤٧١ ناصح « محمود افندی »
٤٤٧ نافذ ابراهیم افندی « یكیشهر فناری »
٤٤٦ نالی « محمد افندی ـ قونوی »
٤٦٦ نالی « ملا خضر »
نامق كمال بك (مراجعت: كمال بك ٣٩٦)
٤٧٣ ناهید « تحسین بك ـ استانبولی »
٤٥٤ نایی عثمان دده « استانبولی »
٤٦٤ نائلی « صالح افندی ـ مناستری »
٤٤٣ نائلی قدیم « مصطفی افندی ـ استانبولی »
٤٦٩ نبیل بك « حافظ محمد نبیل بك »
٤٣٧ نثاری « سیروزی »
٢٩٠ نجا اسماعیل پاشا
٤٣٥ نجاتی بك « خسرو شعراء روم ـ ادرنەوی »
٤٦٨ نجمی « عمر افندی »
٤٥٨ نجیب « مصطفی افندی ـ صوبولجی زاده: ایوبی »

صحیفه

٤٥٥ نحیفی « سلیمان افندی ـ استانبولی »
٤٥٦ نجیبی « محمد افندی ـ کشانی » (ن ١)
٤٥٣ ندیم « احمد افندی ـ استانبولی »
٤٤٠ نرکسی « محمد افندی ـ بوسنه‌وی »
٤٦٧ نزهت «حسن افندی ـ دلی»
٤٦٢ نزهت «عثمان افندی ـ باقرجیلر کتخداسی: بروسه‌وی»
٤٦٠ نزهت «عمر افندی ـ اورفه‌لی»
٤٦٧ نزهت « محمد افندی ـ دلی : سیواسی »
٤٦٠ نسیب «محمد افندی ـ ایکی پارالی زاده»
٤٥٠ نسیب « یوسف دده ـ قونوی »
٤٣٢ نسیمی « سید عمر عمادالدین »
٤٦١ نشأت «سلیمان افندی ـ خواجه : ادرنه‌وی»
٤٤٥ نشاطی «احمد دده ـ ادرنه‌وی»
٤٧١ نصرت «علی بك ـ یکیشهر فناری»
٤٣٤ نظامی «قونوی»
٤٣٦ نظمی «محمد بك ـ ادرنه‌وی»
٤٦٣ نظیف «احمد افندی ـ استانبولی»
٤٨١ نظیف «حافظ اسماعیل افندی ـ آقحصاری» (ن ١)
٤٥٢ نظیم «یحیی افندی ـ استانبولی»
٤٤٦ نعتی «محمد افندی»
٤٥١ نعتی «مصطفی بك ـ دفتردار حسین پاشا زاده»
٤٤٨ نعیم «اسماعیل افندی ـ صاری نائب زاده ـ استانبولی»
٤٦٩ نعیم بك
٤٤١ نفعی «عمر افندی ـ ارضرومی»
٤٣٦ نورالدین افندی
٤٦٥ نورس جدید «عثمان افندی ـ ساقیزی»
٤٥٩ نورس قدیم «عبدالرزاق افندی ـ کرکوکی»
٤٦٢ نوری افندی «قول آغاسی احمد بك زاده»
٤٩٧ نوری « آقسرایی »
٤٣٧ نوعی «یحیی افندی ـ ملقره‌وی»
٤٦٤ نهاد بك «استانبولی»
٣٦٦ نهادی « محمد افندی»
٤٣٩ نهاری زاده «عبدالمؤمن ـ برزری»
٤٣٧ نهالی «ابراهیم چلبی ـ ادرنه‌وی »
٤٤٠ نیکساری محمد چلبی
٤٥٧ نیلی «احمد افندی ـ استانبولی»

صحیفه

— و —

٤٧٥ واحدی « عبدالواحد چلبی ـ قره داودزاده استانبولی »
٤٨٤ واصف « عثمان بك ـ اندرونی: استانبولی »
٤٧٦ والهی « ادرنه‌وی ـ قورت زاده»
٤٧٦ والهی « اسکوبی ـ احمد چلبی »
٤٨٠ والی « عبدالرحمن افندی ـ آنقره‌وی »
٤٨١ والی « قدیم »
٤٨٠ وجدی « دبره‌لی »
٤٧٩ وجدی « عبدالباقی بك »
٤٨٦ وجیهی بك « عزیز بك زاده ـ استانبولی »
٤٨٠ وحید « محمد چلبی ـ صوفیه‌وی »
٤٨١ وحیی « محمد افندی ـ بالاط شیخی زاده : استانبولی »
٤٨١ وصاف «عبدالله افندی ـ شیخ الاسلام: آقحصاری»
٤٨٥ وصفی افندی «سید علی وصفی افندی ـ تکه‌لی زاده: استانبولی »
٤٨٣ وصفی « علی غالب افندی ـ نازللی »
٤٧٥ وصولی « محمد افندی ـ ملاچلبی: استانبولی»
٤٧٩ وعدی « محمد چلبی ـ بروسه‌وی »
٢٩١ وفا « احمد بك »
٤٨٥ وهبی « حمید افندی ـ استانبولی »
٤٧٧ ویسی افندی « آلاشهرلی »
٤٨٠ ویشنه زاده عزتی « محمد افندی ـ استانبولی »

— هـ —

٤٩٠ هاتف « حسن افندی ـ سراج زاده: بروسه‌وی»
٤٩٠ هاشم بك «عبدالقادرزاده هاشم بك ـ یکیشهرلی»
٤٨٨ هاشمی «محمد چلبی ـ بروسه‌وی»
٤٨٩ همدانی «اخی زاده حسین افندی ـ شیخ الاسلام»
٤٨٧ همدانی «مؤذن ـ مصطفی افندی : استانبولی»
٤٨٦ هلالی «قافیه‌جی زاده ـ استانبولی»
٤٨٦ همای «ایزنیقی»
٤٨٧ همای « عجم »
٤٩٠ همایی «محمد امین بك ـ استانبولی»
٤٨٧ همی « دکزلیلی »

صحیفه

٤٨٩ هوائی «عبدالرحمن افندی ـ استانبولی»
٤٨٨ هوائی «مصطفی افندی ـ بروسه‌وی»
٤٦٤ هوسی « اسکوبی » (ن ١)

— لا —

٤٩٥ لالی دده « آیدینی »
٤٩٣ لامعی چلبی «جامیٔ روم ـ محمود بن عثمان بروسه‌وی»

صحیفه

٤٩٥ لایحی « مصطفی افندی ـ سیروزی »

— ی —

٤٩٦ یاووز سلطان سلیم خان
٤٩٨ یحیی افندی « شیخ الاسلام ـ استانبولی »
٤٩٧ یحیی بك « دوقه‌کین زاده »
٤٩٩ یسری « احمد افندی ـ استانبولی »

فهرس نسا

— ز —

٢١٩ زینب خانم «زین النسا»

— س —

٢٤٠ سری راحله خانم

— ش —

٢٦٦ شرف خانم

— ص —

٢٨٥ صدقی «امة الله خانم ـ استانبولی»
٢٨٧ صفوت «نسیبه خانم ـ استانبولی»

— ع —

٣٣٥ عادله سلطان
٣٢٨ عفت «خدیجه خانم»

— ف —

٢٨٦ فائزه «فاطمه خانم ـ استانبولی»
٣٧٧ فریده خانم «بهار زاده کریمه‌سی ـ قسطمونیلی»
٣٧٦ فطنت خانم « خزینه‌دار زاده »
٣٦٨ فطنت « زبیده خانم ـ استانبولی »

— ك —

٤٠٤ کامله خانم «فاطمه کامله خانم ـ بالیکسری»

— ل —

٤٠٦ لیلا خانم « استانبولی »

— م —

٤٢٦ مقبوله لمعان خانم « استانبولی »
٤٠٨ مهری خانم « فخرالنسا ـ آماسیه‌وی »

— ن —

٤٦٣ نسیبا « توفیقه خانم ـ استانبولی »
٤٧٠ نقیه « شریفه خانم »
٤٧٢ نگار خانم « بنت عثمان پاشا »

فهرس عمومی

صحیفه	
١٩٣	حرف الراء
٢١٩	حرف الزاء
٢٢١	حرف السين
٢٢٢	سلیمان چلبی‌نك «مولدنبوی» نظمی حقنده فضله‌ٔ معلومات (ن ١)
٢٢٣	سنان پاشا حقنده فضله‌ٔ معلومات (ن ١)
٢٥٤	حرف الشين
٢٧٧	حرف الصاد
٢٩٢	حرف الضاد
٢٩٦	حرف الطاء
٣٠٢	حرف الظاء
٣٠٣	حرف العين
٣٤٧	حرف الغين
٣٥٥	حرف الفاء
٣٥٦	طریق علیه حقنده معلومات
٣٨٢	حرف القاف
٣٨٨	حرف الكاف
٤٠٤	حرف اللام
٤٠٨	حرف الميم
٤٣٢	حرف النون
٤٣٢	علم حروفه دائر معلومات
٤٧٥	حرف الواو
٤٨٦	حرف الهاء
٤٩٢	لام الف
٤٩٦	حرف الياء
٥٠١	فهرس رجال
٥٠٧	فهرس نسا
٥٠٩	خطا وصواب جدولی

خطا و صواب جدولی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
١٩٠	١	ترجیح	ترجیع
١٩٥	٢	خنجز	خنجر
٢١٥	٧	سباحین	سیاحین
٢١٧	٦	آتار	آثار
٢٢٨	٨	نقس	نفس
٢٣٢	٦	١ ٣٥	١١٣٥
٢٤٠	١١	دوتمدی	دونمدی
٢٤١	١٢	ملتمش	ملتمس
٢٤٦	١٩	لکده کوب	لکدکوب
٢٤٩	٣	آیدلدم	آیرلدم
٢٥٤	٢٢	خوانبامه	خوابنامه
٢٥٥	١١	ایله	بیله
٢٥٦	٢	خسروشیرینندن	خسرووشیریندن
٢٥٦	٧	الامزجه	الامزجة
٢٥٦	٢١	آتك	آتك
٢٥٧	٨	مصاحی	مصاحبی
٢٥٨	١	.	شمعی
٢٦١	١٥	محتشم	محتشم
٢٦١	ن١	ا	اسما
٢٦١	ن١	رکه	واردرکه
٢٦٤	١٥	یدرسه	ایدرسه
٢٦٥	٩	نسقه	نسخه
٢٦٥	١١	حدیقی	حدیثی
٢٦٥	١٧	افلاق	افلاق
٢٦٩	٢	قلب وکوزم	قلب کوزم
٢٦٩	٨	یوکمی	بیوکمی
٢٦٩	١١	نسب	نسبت
٢٧٠	٢	مقدارنه	مقدارینه
٢٧٠	١٧	سیاسنه	سیاسیسنه
٢٧٠	٢٣	دلالتیله	دلالتی
٢٧٢	١٦	قیز	قیزلر
٢٧٨	٤	غزوا	غزواتی

صحیفه			
٢٧٨	١٥	.	جنت اوله
٢٧٩	٥	سبوطی	سیوطی
٢٨١	١٠	مصراع شاکری	مصراع شریف صبری‌یی
٢٨٢	٢٢	آتدن	آندن
٢٨٣	٢٣	لیك	لیك
٢٨٧	١٠	جابکرو	چابکرو
٢٩٠	٢٢	خجیلم	خجیلم
٢٩٤	١٧	ك	اك
٢٩٦	١٨	داماتی	دامانی
٢٩٨	١٣	جهانتابدن	جهانتابدن
٢٩٩	٢٠	و	او
٣٠٢	٣	عبدالعز	عبدالعزیز
٣٠٢	٧	شهید	شهید
٣٠٢	٨	خلاج	حلاج
٣٠٦	٩	جشم	چشم
٣١٧	٢	زاند	زائد
٣١٧	٦	اردی	اردوی
٣١٧	٢٠	ملاك	ملائك
٣٢٠	٢	انشاد	انشا
٣٢١	١٣	بلهین	ایلهین
٣٢٥	١	اونوتمامه	اونوتمام
٣٢٥	٢٠	نیتیله	بیتیله
٣٢٦	٣	حنت	جنت
٣٢٨	١	تذاکرشعرا	تذکرهٔ شعرا
٣٢٨	٢١	دوق	ذوق
٣٣٢	١١	غمزلکندر	غمزلکندندر
٣٣٣	٩	بیبه‌ل	بیدل
٣٣٥	١٧	حلمت	حکمت
٣٣٦	٢٧	غیرتکزین	عبرتکزین
٣٣٧	٧	انبساطی	انبساطی
٣٣٧	٧	مهمی	مبهمی
٣٣٩	١٤	تمز	تمیز
٣٣٩	١٦	یدانه	میدانه

صحیفه			
٣٤٠	١	ممدح	ممدوح
٣٤٠	١٩	نسانه	انسانه
٣٤٦	٦	ش ح	شرح
٣٤٦	٨	یدانی	کیدانی
٣٤٦	٢٢	هدانی	هدایی
٣٥١	٩	نشاطینك	نشاطینك
٣٥٢	١٤	نائلی	نائلی
٣٥٢	١٩	ولان	اولان
٣٥٣	١٥	تیز	تیر
٣٥٦	٣	نو آ	نوراً
٣٥٧	١٤	اشتعال	اشتغال
٣٥٧	٢٤	خالق	خلقت
٣٥٨	٤	تألیفی	تألیف
٣٥٩	٨	مراج	سراج
٣٥٩	١٢	سلیسی	سلیس
٣٦٣	٢٠	مقشیلرینك	مشیلرینك
٣٧٨	٧	قی	قتی
٣٧٨	٢٠	تماقیات	تعلیقات
٣٨٢	١	ارتحالی	ارتحال
٣٨٣	٤	تنكك	تنكك
٣٨٤	١٤	خاطره	خاطر
٣٩٥	٩	لنمان	کنعان
٣٩٧	١٨	جهانمیپای	جهانپیمای
٤٠١	٢٠	خجله	جله
٤٠٢	١٢	حلوتیه	جلوتیه
٤٠٣	٤	سرحیله	شرحیله
٤١٠	٣٣	مکاتبی	مکاتیبی

صحیفه			
٤١٣	٢٠	خصوص	فصوص
٤١٩	١٢	امعات	امعان
٤٢٦	١	هائله	هائله
٤٣٥	١	بجانی	نجاتی
٤٤٣	٦	تنقیج	تنقیح
٤٤٦	٧	وعلی	علی و
٤٤٩	١٧	نزادنه	یزدانه
٤٥١	١٦	علامة	علامه
٤٥٣	١٦	براندارانه‌سی	براندازانه‌سی
٤٥٣	٢١	دیم	ندیم
٤٥٥	١٧	بریه	برنه
٤٥٥	٣ز	مرر	مور
٤٥٨	٥	خجاله	جلة
٤٥٨	٢٤	حقدن	حقدن
٤٥٩	١٢	سرابی	شرابی
٤٦٢	٥	نظلم	تظلم
٤٦٢	١٣	اربات	ارباب
٤٦٤	٦	سرسر	سراسر
٤٦٥	١٦	والی	والی
٤٨٤	١٦	اولور	ظفر
٤٨٥	٤	منفرحه	منفرجه
٤٨٦	١٥	بیاتندن	ایاتندن
٤٨٧	٢٠	خاردان	خارادن
٤٨٨	٢٠	میر	امیر
٤٨٩	٦	«	اوله
٤٩٥	٣	عرق	غرق

علما فصلی بقیه‌سنك فهرسیدر

ك

صحیفه

٣ كورانی (ملا محمد شمس‌الدین احمد)
٣ كستلی مصلح‌الدین مصطفی افندی
٤ كافیجی محمد محی‌الدین برغمه‌وی
٦ كمال‌الدین اسماعیل قره‌مانی (قره‌كمال)
٧ كردی محمد افندی
٧ كفه‌وی محمد «
٧ كاشف محمد «
٨ كومولجنه‌لی محمد بن احمد
٨ كلنبه‌وی اسماعیل افندی
٨ كوزی بویوك زاده ابراهیم افندی
٩ كدوسی حافظ محمد افندی
٩ كونجی زاده قاسم افندی
٩ كاتب مصطفی افندی
١٠ كوردوسلی حاجی خلیل افندی
١٠ كریم «

ل

١١ لطفی ملا (صاری لطفی)
١٢ لبی محمد افندی (حافظ)
١٢ لطفاه ارضرومی
١٢ لبیب عبدالغفور آمدی

م

١٣ محمد بن احمد قونوی
١٣ مصطفی بن محمد آنقره‌وی
١٣ موسی بن حاجی حسین ازنیقی
١٥ محمد شاه فناری
١٥ محمود بن قاضی مانیاس
١٥ موسی بن عفان آیدینی
١٦ محمد محی‌الدین نیكساری
١٦ محی‌الدین صامسونی

صحیفه

١٦ محمد شاه افندی
١٦ محمد بن قاضی آیاثلوغ
١٧ محی‌الدین محمد (خطیب قاسم اوغلو)
١٧ محمد محی‌الدین وفائی
١٨ محمد بن نجیب قره‌حصاری
١٨ محی‌الدین محمد (فناری زاده)
١٨ مصلح‌الدین بن مصطفای قره‌مانی
١٩ محمد افندی
١٩ محمود بن سلیمان كفه‌وی
١٩ مصطفا افندی (خواجكی زاده)
٢٠ منشی محمد بن بدرالدین صاروخانی
٢١ محرم افندی
٢٢ محمد معروف افندی
٢٢ ملا احمد شمس‌الدین قره‌باغی
٢٢ ملاچلبی زاده ابراهیم افندی
٢٢ محمد اسعد افندی (شیخ‌الاسلام)
٢٣ محمد امین بن صدرالدین شیروانی
٢٣ مصطفی افندی (شیخ‌الاسلام)
٢٣ مصطفی بن خیرالدین
٢٤ محمد بروسه‌وی (مصنف)
٢٤ محمد یوسف افندی (اسیری)
٢٤ مصطفی بن عمر اسكداری
٢٥ محمد امین افندی (شیخ‌الاسلام)
٢٥ محمد بن احمد
٢٥ منیری بلغرادی
٢٦ موستاری محمود افندی
٢٦ مصلح الدین موسی (شیخ عماد زاده)
٢٦ محمد بن عبدالرسول برزنجی
٢٧ محمد بن احمد العمادی
١٧ منتش زاده عبدالرحیم افندی (شیخ‌الاسلام)
٢٧ محمد اسكداری
٢٧ مستجی زاده عبداه افندی

صحیفه
٢٨ محمد بن عمر دارنده‌وی
٢٨ مصطفی بن عبدالرحمن ازمیری
٢٩ محمد امین اسکداری
٣٠ مصطفای موستاری
٣٢ مصنفك بکر احمد افندی
٣٢ مصطفی بن ابراهیم افندی
٣٢ ملا حسین بن اسکندر
٣٢ مفتی زاده محمد صادق ارزنجانی
٣٣ محمود بن حافظ حسن مغنیساوی
٣٣ محمد ازمیری
٣٣ محمد بن مصطفای علائیه‌وی
٣٤ مرعشی محمد افندی
٣٤ مصطفی افندی (خطیب)
٣٤ محمد منیب افندی (خواجه)
٣٦ منطقی مصطفی افندی
٣٧ ملا خلیل سعردی
٣٧ مقصود افندی (سلیمانیه‌وی)
٣٨ مصطفا بن محمد کوزلحصاری
٣٨ ملا افندی
٣٨ مصطفی توفیق افندی
٣٩ محمد افندی (حاجی حمزه زاده)
٣٩ محمد افندی
٣٩ مصطفی افندی
٤٠ مختار احمد ملا بك (شیخ الاسلام)
٤٠ مسعود افندی
٤١ موساجه‌لی زاده محمد سعید افندی
٤١ مصطفی کمال بن شریف ارضرومی

ن

٤٢ نورالدین حمزهٔ آیدینی
٤٢ نصیرالدین یحیی بن مرسل توقادی
٤٣ نصوح نوالیٔ آق حصاری
٤٣ نوراه شیروانی
٤٤ نوح بن مصطفای قونوی
٤٥ نظیرا ابراهیم افندی
٤٧ نجیب عبداه افندی (خواجه)
٤٧ نعیمی خلیل افندی
٤٨ نیازی شیخ اسماعیل افندی

و

صحیفه
٤٨ وانقولی محمد افندی (مترجم)
٤٩ وصالی محمد افندی
٤٩ وارداری شیخزاده محمد افندی
٤٩ وفاق محمد اسکداری
٥٠ وجدی احمد افندی
٥٠ وانی محمد افندی
٥٠ وهبی افندی (فرائضجی)
٥١ ولی‌الدین افندی
٥١ ویدینی مصطفی افندی

لا

٥١ لادق محمد چلبی (اسرافیل زاده)
٥١ لالی احمد افندی
٥٢ لالی حسن افندی

ی

٥٢ یوسف بالی
٥٣ یوسف بن جنید توقادی
٥٣ یار حصاری مصلح‌الدین مصطفی افندی
٥٣ یوسف افندی (یوسف بن حسین کرماستی)
٥٤ یعوب افندی (سید علی زاده)
٥٤ یوسف سنان‌الدین آماسیه‌وی
٥٥ یوسف افندی (قاغزمانی)
٥٥ یحیی افندی‌منقاری زاده (شیخ‌الاسلام)
٥٥ یوسف بن ابراهیم شیروانی
٥٦ یوسف بن حمزة‌الالیاس
٥٦ یایا کویلی حاجی احمد افندی
٥٧ یسنجی‌زاده عبدالوهاب افندی (شیخ‌الاسلام)
٥٧ یوسف بحری
٥٧ یوسف شکریٔ خرپوطی
٥٨ یعلیحا زاده مصطفی کامل افندی
٥٨ یکن عثمان افندی
٥٨ یوزغادی مصطفی افندی
٥٩ یوسف صدق افندی‌ماردینی
٥٩ یکتا افندی (علی یکتا افندی)
٦١ فتاوی صاحبی علمای عثمانیه جدولی

صحیفه
١٥٧ حمدی بك (ناظم الحکم احمد حمدی بك)

خ

١٥٩ خدایی صالح دده (موغله‌وی)
١٥٩ خلیل (آمدی)
١٦٠ خیالی محمد بك (یکیجه‌وی)
١٦٢ خضری بك
١٦٢ خلیل (صاری خلیل) ، بروسه‌وی
١٦٣ خاتمی ابراهیم بك
١٦٣ خاقانی محمد بك
١٦٤ خیلی احمد بك (بروسه‌وی)
١٦٥ خصالی حسین افندی (بودینی)
١٦٦ خاکی مصطفی افندی (تیره‌وی)
١٦٦ خاتم احمد افندی (آق اووه‌لی زاده)
١٦٧ خیری محمد افندی
١٦٨ خضر اغا زاده سعید بك
١٦٩ خالص یوسف افندی
١٦٩ خیری بك
١٧٠ خالد ایوب بك
١٧٠ خالد حسن افندی

د

١٧١ درویش نیازی (الیاس شجاع الدین)
١٧١ داعی احمد
١٧٢ درویش عثمان (ایلبصانی)
١٧٣ دانشی علی دده
١٧٣ دیدار عثمان بك
١٧٣ دلبند زاده محمد افندی

صحیفه
١٧٤ دانش محمد بك
١٧٤ دانش حسن بك
١٧٥ داماد محمود پاشا

ذ

١٧٦ ذاتی عوض چلبی (بالیکسری)
١٧٧ ذکری ابراهیم افندی (اوزیجه‌وی)
١٧٨ ذائق محمدامین افندی (شیخ) ، بروسه‌وی
١٧٩ ذهنی (بایبوردی)

ر

١٨٠ روانی الیاس چلبی (ادرنه‌وی)
١٨٠ رحمی پیر محمد چلبی (بروسه‌وی)
١٨١ ریاضی احمد چلبی (فلبه‌وی)
١٨٢ روحی عثمان (بغدادی)
١٨٣ راشد افندی (ملا فیضی زاده)
١٨٣ ریاضی محمد افندی
١٨٤ رفیق عبدالحی چلبی
١٨٥ رشدی احمد افندی
١٨٥ رضا محمد افندی (زهرمار زاده) ادرنه‌وی
١٨٦ راغب علی افندی (بروسه‌وی)
١٨٦ رامی محمد پاشا
١٨٧ رضاء شیخ رضا (نجار زاده) افندی
١٨٨ راسخ احمد افندی (بالیکسری)
١٨٩ راقم ابراهیم افندی (بروسه‌وی)
١٨٩ راتب احمد پاشا
١٩٠ راغب محمد پاشا (قوجه راغب پاشا)
١٩٢ رفعت‌حسین افندی (کوکن‌زاده) بروسه‌وی

PURCHASED FOR THE

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

FROM THE

CANADA COUNCIL SPECIAL GRANT

FOR

ISLAMIC STUDIES

3 1761 06981404 4